

KÚRIAI DÖNTÉSEK BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2022/11
70. évfolyam

2022. november

TARTALOM

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

- 2/2022. Jogegységi határozat (Jpe.III.60.011/2022/15. szám) a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségének fennállása miatt kártérítésként fizetendő felnevelési költségről..... [1687](#)
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.032/2022/5. számú végzése..... [1696](#)
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.039/2022/6. számú végzése..... [1698](#)

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEK

- 1/2022. (IX. 20.) KK-PK kollégiumi vélemény a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosíték nyújtására vonatkozó végzés végrehajtás szempontjából történő minősítéséről..... [1700](#)

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

- [284](#) Ha a sértettek a terhelt irányába nem fejtettek ki fizikai támadó magatartást vagy ilyen szándékú fizikai ráhatást (érintést, fogást), akkor a sértettek felszólító és megállást elérni kívánó magatartása nem merítette ki a jogos védelmi helyzet megállapíthatóságát megalapozó jogtalan támadás vagy az ilyennel közvetlenül fenyegető veszély büntetőjogi fogalmát. Jogtalan támadás hiányában fel sem merülhet a terhelt magatartásának elhárító cselekménykénti értékelése [1702](#)
- [285](#) A súlyosítási tilalom megsértését jelenti, ha a másodfokú bíróság a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában az elsőfokú bíróság által kiszabott több büntetési nem közül bármelyik tartamát vagy mértékét súlyosítja, akkor is, ha a másik büntetési nem alkalmazását enyhíti vagy mellőzi; ideértve azt is, ha az elsőfokú bíróság által kiszabott szabadságvesztés és pénzbüntetés közül a szabadságvesztés kiszabását mellőzi..... [1705](#)
- [286](#) 2022. március 1. napját megelőzően a bűncselekményegységbe tartozó valamennyi részecselekmény tekintetében a büntethetőség akadályát jelentette, ha egy vagy több részecselekményt az Európai Unió valamely tagállamának bírósága már jogerősen elbírált [1707](#)
- [287](#) I. Feltétlen eljárási szabálysértést valósít meg a járásbíróság, ha olyan cselekményt bírál el, amely a vád tárgyává tett és az elsőfokú ítéletben is megállapított tényállás alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik. Ha a másodfokú bíróság a Be. 608. § (1)

bekezdés c) pontjában írt, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés miatt nem helyezi hatályon kívül az elsőfokú ítéletet, a felülvizsgálati eljárásban az első- és a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése nem mellőzhető.

Hatáskör hiányában a terhelt beismerő nyilatkozatának elfogadására és ügydöntő határozat meghozatalára nincs törvényes lehetőség. A hatáskör vizsgálata a vádlottnak a beismerő és tárgyalásról lemondó nyilatkozata esetén is a bíróság Be. 23. §-ából fakadó kötelezettsége.

II. Az előkészítő ülésen a terhelt beismerő nyilatkozatának – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén történő – az elfogadását követően sem köti a bíróságot a vádirati minősítés.

A bíróságok hatásköre a vád tárgyává tett cselekmény helyes és törvényes minősítéséhez igazodik, függetlenül annak az ügyészség vagy a bíróság általi esetleges téves minősítésétől..... [1712](#)

[288](#) I. Csak a bűnösség kérdésében hozott eltérő döntés nyitja meg a másodfellebbezés és a harmadfokú eljárás igénybevitelének lehetőségét, a próbára bocsátás megszüntetése iránt indult, de időközben célját és okát vesztett – nem újbóli vád alapján indult – (kényszerű) eljárás megszüntetése a harmadfokú eljárás lehetőségét azonban nem alapozza meg.

II. Amennyiben egy másik ügyben a próbára bocsátást már megszüntette a bíróság és büntetést szabott ki, akkor ebben a tárgyban már nem folytatható – ismételt – tovább az eljárás, mert annak már nincs törvényi alapja és célja.

Az ilyen megszüntetés ekként nem a Be. 615. § (2) bekezdés b) pontja szerinti ellentétes döntés..... [1710](#)

[289](#) A Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérésre alapított felülvizsgálati okra történő hivatkozásnak csak az alábbi feltételek együttes fennállása esetén van lehetőség:

- a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően hozta, a felülvizsgálattal támadott határozattól való eltérést megalapozó határozatot a Kúria hozta és az 2012. január 1. napját követően - a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétételre került, valamint

- a felülvizsgálati indítvány tartalmazza annak megjelölését, hogy az állított eltérés a büntető anyagi jog mely szabályának (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte, vagy a 649. § (2) bekezdésében meghatározott mely eljárási szabálysértést eredményezett.

- Amennyiben ezen feltételek közül bármelyik hiányzik, a felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása kizárt [1723](#)
- [290](#) A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény rendelkezéseire figyelemmel, a büntetőeljárásban különbséget kell tenni a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd és a jogi személy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő között. A jogi személy érdekében eljáró ügyvéd a büntetőeljárás törvény védői pozíciójához hasonló eljárási feladatot lát el, jogainak köre ehhez igazodik, és ezen feladatainak a jogi személy érdekében történő ellátásának biztosítása érdekében határozza meg a 2001. évi CIV. törvény 9. § (4) bekezdése a meghatalmazással kapcsolatos korlátozásokat.
- Ettől eltérő a jogi személy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő eljárási pozíciója, ebben az esetben lényegében magának a büntetőeljárás törvényben szabályozott terhelti pozícióhoz hasonló eljárási helyzetben lévő jogi személynek a joggyakorlása nyilvánul meg. A jogi személy jogait természetesen csak törvényes képviselője útján gyakorolhatja, kötelezettségeit csak törvényes képviselője útján teljesítheti. A törvényes képviselő a törvény felhatalmazása alapján személyesen, illetve meghatalmazott útján is eljárhat [1731](#)
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
POLGÁRI SZAKÁG**
- [291](#) A régi Ptk. hatálya alatt kötött határozatlan idejű megbízási szerződésbe foglalt általános meghatalmazás hatályát veszti a Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével. Ezt követően a megbízási szerződésre továbbra is a régi Ptk.-t, a képviselt által esetlegesen adott újabb általános meghatalmazásra a Ptk.-t kell alkalmazni. [1735](#)
- [292](#) Önmagában az a körülmény, hogy a kúriai bíró részt vett a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa határozatának meghozatalában, nem ad alapot az elfogultságának megállapítására [1737](#)
- [293](#) Ha a kártérítési felelősséget megalapozó és azon kívül eső együttesen ható okok közrehatásának aránya nem határozható meg, és a káros eredmény részösszetevői okozatossági szempontból nem különíthetők el szakértői módszerekkel, a bíróságnak mérlegeléssel kell állást foglalnia a közrehatás arányának a kérdésében. [1739](#)
- [294](#) Használt gépkocsi tulajdonjogának átruházása tárgyában létrejött adásvételi szerződés alapján a szolgáltatott dolog rendeltetése szerinti követelmény és egyúttal a szerződés célja a gépjármű közforgalomban való jogszerű használhatósága, amelynek mellőzhetetlen kelléke az eredeti egyedi azonosító (eredeti alvázszám) megléte. Ennek hiányában a szolgáltatott dolog nem teljesíti a rendeltetése szerinti követelményt, azaz nem felel meg az előírt törvényes tulajdonságoknak. Erre tekintettel az eladó teljesítése hibás, ami kellékszavatossági felelősségét vonja maga után [1742](#)
- [295](#) Jogszerű a vevő hibás teljesítésre alapított elállása a szerződéstől, ha a szerződés tárgyában jelentkező számos, a tartós használatot gátló, ellehetlenítő hiba kijavítását az eladó nem vállalja [1745](#)
- [296](#) A károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek megtérülésével kapcsolatos bírói gyakorlatban alapvetően az észszerűség, a célszerűség, az indokoltság, az arányosság objektív kritériumai érvényesülnek. Az adott helyzetben általában elvárható magatartás követelményéből azonban az is következik, hogy nemcsak az általában elvárhatóságot, hanem az adott helyzetből fakadó körülményeket is értékelni kell. Ebből a szempontból az a döntő, hogy amikor a károsult a kiadásról határozott, a felmerülő költséget a rendelkezésére álló információk alapján, az eset körülményeire is tekintettel indokoltnak, szükségesnek, arányosnak tarthatta-e. Nem értékelhető a károsult kárenyhítési kötelezettségének megsértéseként az olyan magatartás, amely a károsult számára az elvárható mértéket meghaladó terhet eredményezne [1753](#)
- [297](#) A szerződés fedezetelvonó jellegének és ebből következően relatív hatálytalanságának megállapítása iránti, megalapozott kereseti kérelem alapján a szerző fél köteles túrni, hogy a jogosult az igényét a szerződéssel átruházott vagyontárgyból kielégíthesse [1756](#)
- [298](#) Az egyéni ügyvéd által képviselt fél nevében az ügyvéd ügyfélkapuján és nem a cégkapuján előterjesztett fellebbezést vissza kell utasítani [1760](#)
- [299](#) Az ügyvédi iroda által képviselt fél nevében az ügyintéző ügyvéd ügyfélkapuján és nem az ügyvédi iroda cégkapuján előterjesztett fellebbezést vissza kell utasítani [1761](#)
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
GAZDASÁGI SZAKÁG**
- [300](#) I. Ha egy másik cég részére könyvviteli szolgáltatást végző gazdasági társaság kerül felszámolás (vagy kényszerintézkedések hatálya) alá, a cég vezetőjének ilyen helyzetben is minden intézkedést meg kell tennie annak érdekében, hogy hozzájusson a cég irataihoz és egy másik könyvviteli szolgáltatást végző személy segítségével tegyen eleget a vagyon kezelésével kapcsolatos kötelezettségének.
- II. A vezető tisztségviselő nem mentesülhet a felelősség alól arra hivatkozással, hogy azért nem tudta megtenni a szükséges intézkedéseket, mert a cég iratai a könyvviteli szolgáltatást végző személynél voltak [1764](#)

- 301** I. Az okirat saját váltónak minősül akkor is, ha a kibocsátó (kiállító) aláírása hamis vagy képviseleti joggal nem rendelkező személytől származik, azonban a váltói akarathány kizárja a váltókötelezettség keletkezését. A képviseleti jogosultság a váltónak nem alaki kelléke, hanem a váltó kifizetéséért való felelősség anyagi jogi feltétele. A feltétlen kifogások előadását a Vár. 17. §-a nem korlátozza.
II. A szabad bizonyítás, a bizonyítékok szabad felhasználásának elve, a közvetett bizonyítékok felhasználhatósága – eltérő szabályozás hiányában – a váltóperekben is érvényesül. A közvetett bizonyítékok zárt láncolatának szükségessége nem jelent formállogikai láncolatot..... [1769](#)
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
MUNKAÜGYI SZAKÁG**
- 302** A sérelemdíjban marasztalás lehetőségét biztosító törvényi rendelkezések céljának az a jogalkalmazás felel meg, amely nem marasztal olyan alacsony összegű sérelemdíj megfizetésére, amely nem alkalmas a sérelem kompenzálására, sem pedig a jogsértéstől visszatartó preventív hatás kifejtésére..... [1774](#)
- 303** Nem vizsgálható az egyenlő bánásmód megsértése és a joggal való visszaélés tilalma a valós felmondási ok okszerűsége körében. A felmondás jogellenességére alapított munkaügyi perben a joggal való visszaélés mint jogalap csak akkor merülhet fel, ha a felmondás indokolása jogszerű, és az nem ütközik az egyenlő bánásmód követelményébe..... [1776](#)
- 304** A szakszervezeti tisztségviselő munkavállaló munkaviszonya felmondásához a szakszervezet által megtagadott egyetértés a bíróság ítéletével nem pótolható, ha a munkaviszony megszüntetése bizonyítottnak a szakszervezeti érdekvédelmi tevékenység elnehezülését jelentené..... [1779](#)
- KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM**
- 305** Amennyiben megismételt eljárásban a közigazgatási hatóság nem a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása szerint jár el, úgy a közigazgatási határozat megsemmisítése nem mellőzhető..... [1785](#)
- 306** A más perben szerzett bizonyítékra csak akkor alapítható döntés, ha a bíróság azt az eljárási szabályoknak megfelelően a per anyagává teszi..... [1790](#)
- 307** Amennyiben egy adott szerződés tekintetében maradéktalanul megvalósulnak a Hpt. 6. § (1) bekezdés 102. pontja szerinti elemek, akkor bármennyire is atipikus a szerződés és magában hordozza a Ptk. letéti szerződésre vonatkozó jellemzőit is, széfszolgáltatási szerződésként történő minősítése nem jogszerűtlen..... [1794](#)
- 308** A felperes keresetösségi jog hiányában nem vitathatja eredményesen, hogy a felperesi érdekelt részére nem kézbesítették a perbeli végzést, mert e körben nem érte a felperest jogsérelem.
A felperesi érdekelt perbelépésével nem változtathatja meg a kereset irányát azzal, hogy olyan jogszabálysértésre hivatkozik, amely a keresetben nem szerepel, vagy amely szerepel ugyan a keresetben, azonban annak érdemi vizsgálatára a felperes keresetösségi jogának hiánya miatt nem kerülhet sor..... [1799](#)
- 309** A forgalmazó feladata a forgalomba hozatal körében az eszköz végfelhasználónak történő rendelkezésre bocsátása alkalmazásra történő átadásig. Az üzembe helyezés a forgalomba hozatal járulékos, de nem minden esetben szükségszerűen velejáró cselekménye..... [1803](#)
- 310** A Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai Bizottságának tudományetikai ügyben hozott döntése nem közigazgatási jog által szabályozott, így nem lehet közigazgatási jogvita tárgya..... [1806](#)
- 311** A keresetben foglaltak megismétlése nem alkalmas az ítélet jogszerűségének megkérdőjelezésére..... [1808](#)
- 312** I. Felülbírálatra nem alkalmas az az ítélet, amely a közigazgatási szerv jogsérelem orvoslására tett cselekményét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 83. §-a szerinti eljárásrendet követve nem értékeli.
II. Önmagában az a tény, hogy a közigazgatási határozatban foglalt kötelezést a kötelezett helyett már végrehajtották, nem jelenti azt, hogy a kötelezés alapjául szolgáló eljárásban az ügyféli jogok figyelmen kívül hagyása az ügy érdemére nem hatott ki..... [1810](#)
- 313** I. Amennyiben a Kúria a mintaperben hozott ítéletet teljeskörűen hatályon kívül helyezi, a mintaperi ítélet kötőereje megszűnik.
II. Ha a regisztratív hatóság érdemi vizsgálat nélkül utasítja vissza a kérelmet, a bíróság is csak a csatolt okiratokból megállapítható nyilvánvaló tények alapján vizsgálhatja felül a közigazgatási döntést.
III. Ha a regisztratív hatóság előtt eljáró ügyfél által csatolt okiratok ellentmondásosak, a bejegyzési kérelem érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása jogszerű.
IV. A haszonbérleti szerződés hatályát érintő magánjogi vita eldöntése a polgári bíróság hatáskörébe tartozik. A magánjogi szerződések közjogi jogkövetkezményeit (földhasználati nyilvántartásba történő bejegyzés) csak akkor lehet levonni, ha a bejegyzés közjogilag releváns feltételeinek, tényeinek fennálltát az ügyfél igazolja..... [1813](#)
- 314** A „közvetlenül megelőző” időbeli kapcsolat megszakadása esetén, ha a volt haszonbérlet rajta kívül álló, neki fel nem róható okra hivatkozik az előhaszonbérleti joga

fennállása körében, akkor ez(eke)t az ok(oka)t vizsgálni kell [1818](#)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓGÁGA HATÁROZATAI

- I** C-18/21. sz. Uniqa Versicherungen ügyben 2022. szeptember 15-én hozott ítélet [1822](#)
- II** C-159/21. sz. Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság és társai ügyben 2022. szeptember 22-én hozott ítélet [1824](#)
- III** C-339/20, C-397/20. sz. VD és SR egyesített ügyekben 2022. szeptember 20-án hozott ítélet [1831](#)
- IV** C-633/20. sz. TC Medical Air Ambulance Agency ügyben 2022. szeptember 29-én hozott ítélet [1840](#)

FÓRUM

- Dr. Farkas Zsuzsanna - A Kúria joggyakorlata a szolgálati járandósággal kapcsolatos ügyekben [1844](#)
- Dr. Lukács Adrienn - A munkavállalók személyes adatainak védelme a Kúria joggyakorlatában, különös tekintettel a munkavállalók ellenőrzésére és a személyes adatok közlésére [1852](#)

CONTENTS

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Uniformity decision No. 2/2022 (file number Jpe.III.60.011/2022/15) on the child-raising expenses to be paid as a compensation by the healthcare provider due to its established liability for damages, in case of children born with health impairment as a result of genetical or teratogenic harm	1687
Order No. Jpe.I.60.032/2022/5 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1696
Order No. Jpe.I.60.039/2022/6 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia...	1698

DEPARTMENT OPINIONS

Chamber opinion No. 1/2022 (IX. 20.) KK-PK on the enforcement-related classification of the court order on providing security under Section 33/A (9) of Act XLIX of 1991 on bankruptcy procedure and liquidation procedure.....	1700
---	------

CRIMINAL CHAMBER

284	If the victims have not carried out any physical attack or any offensive action (such as a touch, or a grasp) against the defendant, then the victims' conduct, consisting of approaching and attempting to stop the defendant, will not constitute an illegal attack or the direct threat thereof, as defined by criminal law, which would justify establishing a situation of legitimate self-defence. In lack of any illegal attack, qualifying the defendant's conduct as an act of repulsion shall not even come into question.....	1702
285	The prohibition of reformation in peius is violated, if the court of second instance, in lack of an appeal lodged against the defendant's interests, aggravates the term or the extent of any of the several types of sentences imposed by the court of first instance, even if it mitigates or abolishes the other sentence type, including also cases where the court of first instance imposed prison sentence and financial penalty, and the court of second instance abolishes the prison sentence out of them	1705
286	Before 1 March 2022, the fact that one or more partial acts have been adjudicated by a court of any Member State of the European Union, with <i>res iudicata</i> authority, constituted an obstacle to criminal liability in respect of all partial acts belonging to the same single count of offence	1707
287	I. Absolute procedural violation is committed by the district court, if it	

adjudicates an act the adjudication of which, based on the set of facts included in the indictment and established also in the judgment of first instance, shall fall within the competence of the high court. If the court of second instance does not annul the judgment of first instance on the basis of the absolute procedural violation resulting in peremptory annulment under Section 608 (1), point (c) of Be. [*Code of Criminal Proceedings*], the annulment of the judgments of first and second instance may not be avoided in the revision proceedings before the Curia.

In lack of due competence, there is no lawful basis for accepting the defendant's guilty plea and delivering a decision on the merits. Under Section 23 of Be., the court shall be obliged to examine its competence, even if the defendant has entered a guilty plea and waived its right to a trial.

II. At the preparatory hearing, the court shall not be bound to the legal classification of the offence(s) set out in the indictment, not even after accepting the defendant's guilty plea declaration, if all other conditions for such an acceptance have been fulfilled. The competence of the courts shall be in line with the correct and lawful legal classification of the act being subject of the charges, regardless of its potential wrong classifications by the prosecution or by the court.....

288 I. Having recourse to a second appeal and, accordingly, to third instance proceedings is allowed only in case of reverse decisions concerning the question of guilt; however, such recourse to third instance proceedings shall not be justified by the dismissal of the (forced) proceedings for the termination of a probation order, which has not been launched on the basis of new charges, and which has lost its reason and purpose in the meantime.

II. If the court has terminated, in another case, the probation order and has imposed a sentence, the proceedings in this matter may not be continued (again), because it has no more any legal basis and purpose.

Consequently, such a termination shall not qualify as a 'reverse decision' under Section 615 (2), point (b) of Be

289 Invoking deviation from a decision of the Curia published in the Register of Court Decisions, as a ground for revision, is allowed only if the following conditions are cumulatively fulfilled:

- the conclusive decision of *res iudicata* authority, challenged by the motion for

1712

1710

revision, was delivered by the court on or after 1 July 2020,
 - the decision on which the objected deviation is based was delivered by the Curia, and that decision was published after 1 January 2012 in the Register of Court Decisions, and
 - the motion for revision indicates which provision of substantive criminal law was violated in the sense of Section 649 (1) of Be. as a result of the alleged deviation, or which procedural violation under Section 649 (2) of Be. was caused by the alleged deviation.
 Should any of the above conditions be not fulfilled, no revision proceedings is admissible on the grounds of the motion for revision..... 1723

290 Considering the provisions of the Act on criminal law measures applicable to legal persons, it shall be distinguished between the attorney-at-law acting in the interest of the legal person, as well as the representative authorized by the statutory representative of the legal person. The attorney-at-law acting in the interest of the legal person performs a task similar to that of the defence counsel under the Code of Criminal Proceedings; their rights are in line with that task, and the limitations concerning the authorization are laid down by Section 9 (4) of Act CIV of 2001 so that they can perform that task.
 The representative authorized by the statutory representative of the legal person has a different procedural position: in that case, the rights of the legal person are exercised, whose procedural position is practically similar to that of the defendant, as set forth in the Code of Criminal Proceedings. Legal persons may exercise their rights obviously through their statutory representatives. Statutory representatives may act either personally, based on the authorization given by the law, or through an authorized representative 1731

**CIVIL CHAMBER
 CIVIL LAW DIVISION**

291 The general authorization included in an agency contract, which was concluded under the previous Ptk. [*the Civil Code previously in force*] for an indefinite term, shall cease to have effect upon expiration of a period of five years from the date on which the Ptk. [*the Civil Code currently in force*] entered into force. After that period, the agency contract shall be still governed by the previous Ptk., while the Ptk. shall apply to any subsequent general authorization given by the person represented. 1735

292 The mere fact that a judge of the Curia has participated in making the decision of the Uniformity Complaint Panel of the Curia shall not serve as a basis for the establishment of their judicial bias..... 1737

293 If the proportion of the contribution of causes, on which liability for damages is based, to the contribution of other causes having a cumulative effect cannot be determined, and the components of the damaging effect cannot be separated from the aspect of causality by expert methods, the court shall determine the question of the proportion of causal contribution by weighing up. 1739

294 Under a purchase contract concluded for the transfer of ownership over a used car, it is a requirement following from the intended purpose of the delivered thing and, at the same time, it is the purpose of the contract that the car must be fit for legal use in public traffic, the indispensable condition of which is the existence of a unique identification number (chassis number). In the absence thereof, the delivered thing does not fulfil the requirement following from its intended purpose, i.e. it does not have the features required by law. Consequently, the seller's performance is defective, which entails the seller's liability for material defects..... 1742

295 If the seller does not commit itself to repair several defects concerning the subject of the contract, hindering permanent use and making it impossible as well, the buyer's withdrawal from the contract based on defective performance shall qualify as lawful 1745

296 In the case-law related to the awarding of costs necessary to eliminate the pecuniary damages incurred by the injured party, basically objective criteria shall prevail, such as rationality, appropriateness, necessity and proportionality. Nevertheless, the requirement of due care generally expected under the given circumstances implies also that circumstances of the given situation shall be assessed as well, in addition to what might generally be required. From that perspective, the decisive factor is whether the injured party, at the moment of deciding on the expenditure, could have found that the arising costs were justified, necessary and proportionate, considering the information available and in light of the individual circumstances of the case. Acts that would impose a burden on the injured party exceeding the required level may not be assessed as a violation of the injured party's obligation to mitigate damages 1753

297 If a claim for the establishment of the fact that a contract was concluded to conceal property and, as such, is relatively ineffective, proves to be well-founded, the party obtaining the property shall accept that the other party may satisfy its claim from the property transferred by the contract 1756

298 The court shall reject the appeal filed on behalf of a party represented by a self-employed attorney-at-law, if the attorney-at-law files the appeal through its own digital gateway, instead of its company gateway ... 1760

299 The court shall reject the appeal filed on behalf of a party represented by a law firm, if the personally proceeding attorney-at-law files the appeal through its own digital gateway, instead of the law firm’s company gateway 1761

**CIVIL CHAMBER
COMMERCIAL LAW DIVISION**

300 I. If a business company providing accounting services for another company is put into liquidation (or becomes subject to coercive measures), the executive officer of the company shall take all necessary measures, even in such cases, to get access to the company documents, as well as to perform its obligations related to the management of company assets, with the assistance of another person providing accounting services.
II. The executive officer may not be exempted from its liability by invoking that they were unable to take the necessary measures because the company documents were in the possession of the person providing accounting services 1764

301 I. The deed shall qualify as an own promissory note, even if the signature of its maker (issuer) is forged or comes from a person having no representation right; however, the lack of the issuer’s will to sign a promissory note shall exclude the creation of any payment obligation under the promissory note. The representation right is not a formal requirement of the promissory note; it is a substantive law condition for the liability for settling the promissory note. Making unconditional objections is not restricted by Section 17 of Vár. [*Decree of the Minister of Justice No. 1/1965 (I.24.) on the publication of legal provisions on bills of exchange and promissory notes*].
II. In the absence of diverging provisions of law, the principle of unfettered evaluation of evidence, the principle of free use of evidence, as well as the possibility of using indirect means of evidence shall prevail also in lawsuits concerning promissory notes. The necessity of a closed chain of indirect means of evidence does not imply a formal-logical chain 1769

**CIVIL CHAMBER
LABOUR LAW DIVISION**

302 The objective of the legal provisions offering the possibility of awarding a grievance fee is achieved by a way of application that excludes awarding such low amounts of grievance fees which are neither sufficient to compensate the damages incurred, nor do they have any preventive effect as to future infringements 1774

303 The unequal treatment, as well as the prohibition of abuse of rights may not be examined in the context of the

reasonableness of an existing ground for termination of an employment relationship. In the employment lawsuit initiated on the basis of the unlawfulness of the termination, abuse of rights may be invoked as a legal ground only in cases where the reasoning of the termination is lawful, and it does not violate the prohibition of unequal treatment. 1776

304 In cases where the trade union withholds its consent to the termination of the employment relationship of the employee holding an office in the trade union, the consent may not be replaced by a court decision, if it has been proved that the termination of that employment relationship would make it more difficult for the trade union to perform its advocacy functions 1779

ADMINISTRATIVE CHAMBER

305 In repeated procedures, where the administrative agency does not proceed in accordance with the operative part, as well as the reasoning part of the decision delivered by the administrative court, the administrative decision in question shall be set aside mandatorily 1785

306 Evidence adduced in another lawsuit may serve as a basis for the decision only if the court has admitted it, in accordance with the respective procedural norms 1790

307 If the elements set out in Section 6 (1), point 102 of Hpt. [*Act on Credit Institutes and Financial Enterprises*] are fully complied with in a given contract, its qualification as a safe deposit service contract will not be unlawful, regardless of how atypical the contract is, displaying the characteristics of the deposit contract under Ptk. [*the Civil Code*] 1794

308 In lack of appropriate legal standing, the plaintiff may not successfully challenge the failure of service of the court order regarding the lawsuit to the party interested on the plaintiff’s side, because the plaintiff’s rights have not been impaired in this respect. By joining the lawsuit, the party interested on the plaintiff’s side may not change the direction of the lawsuit through invoking a violation of a legal provision which was not included in the statement of claims, or a violation which was indicated in the statement of claims, but which may not be examined because the plaintiff has no legal standing 1799

309 In the context of marketing, it is the distributor’s task to make the instrument available for the end user until it will be actually handed over for use. Installation is a service ancillary to distribution, but not in each case a necessary part thereof 1803

310 Decisions delivered by the Science Ethics Committee of the Hungarian Academy of Sciences in matters related to science ethics are not governed by administrative law, thus they may not be the subject of administrative litigation 1806

311	Repeating the arguments included in the statement of claims may not be regarded as calling into question the lawfulness of the judgment.....	1808
312	I. Judgments which have failed to assess, following the procedural order set out in Section 83 of Act I of 2017 on the Code of Administrative Court Proceedings, the administrative agency's act to remedy impairment of rights, are unable to be reviewed. II. The fact that the obligation imposed in the administrative decision has already been complied with for and on behalf of the obliged party, shall not mean in itself that disregarding the party's rights in the procedure in which the obligation was imposed had no effects on the merits of the case.....	1810
313	I. If the Curia has completely set aside the judgment delivered in the pilot proceedings, the binding force of that judgment shall cease to exist. II. If the registration authority has rejected the party's request without any examination as to the merits, the court may review the administrative decision only on the grounds of the obvious facts which can be established from the documents attached. III. If the documents, attached by the party in the procedure before the registration authority, are contradictory, the rejection of the request for registration without any examination as to the merits shall qualify as lawful. IV. Determination on civil law disputes concerning the effect of usufructuary lease contracts shall fall within the competence of civil courts. Legal consequences under public law of civil law contracts (such as an entry into the land use register) may be drawn only if the party has proved the facts or conditions relevant for the registration under public law.....	1813
314	If the 'immediately preceding' temporal relationship is interrupted, and if the previous lessee in the usufructuary lease relationship invokes, as to the existence of their right of first refusal for usufructuary lease, circumstances which are beyond their control and are not imputable to them, those circumstances shall be examined.....	1818

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

I	Judgment of 15 September 2022 delivered in Case C-18/21 Uniqa Versicherungen	1822
II	Judgment of 22 September 2022 delivered in Case C-159/21 Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság et al	1824
III	Judgment of 20 September 2022 delivered in unified Cases C-339/20 and C-397/20 VD and SR	1831
IV	Judgment of 29 September 2022 delivered in Case C-633/20 TC Medical Air Ambulance Agency	1840

FORUM

Dr. Zsuzsanna Farkas: Case-law of the Curia of Hungary in matters related to service benefits	1844
Dr. Adrienn Lukács: Protection of employees' personal data in light of the case-law of the Curia, with special regard to the control over employees and the disclosure of personal data.....	1852

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsa

2/2022. Jogegységi határozat
(Jpe.III.60.011/2022/15. szám)

**a genetikai, teratológiai ártalom következtében
egészségkárosodottan született gyermek esetében az
egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségének
fennállása miatt kártérítésként fizetendő felnevelési
költségről**

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa – a Kúria Polgári Kollégiumának kúriai bíró tagjaival kiegészülve – a Kúria P.III. számú tanácsának előzetes döntéshozatali indítványa alapján a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségének fennállása miatt kártérítésként fizetendő felnevelési költség tárgyában meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Amennyiben az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége megállapítható amiatt, hogy a terhesség alatt elmaradt, vagy hibás orvosi tájékoztatás következtében az anya nem élhetett a terhességmegszakítás jogszabály által biztosított jogával, a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében a szülők kártérítésként az egészségkárosodással kapcsolatban felmerült többlet-felnevelési költségre és nem a gyermek teljes felnevelési költségére tarthatnak igényt

Indokolás

I.

- [1] A Kúria előtt Pfv.III.20.447/2021. számon kártérítés megfizetése tárgyában folyamatban lévő eljárásban az eljáró tanács (a továbbiakban: indítványozó tanács) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés *b*) pontja és a 33. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő a jogegység érdekében, mert el kíván térni a Kúria Pfv.III.20.069/2015/3. számú (megjelent: EBH 2015.P.11. számon is), a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától (a továbbiakban: EBH).
- [2] Az indítványozó tanács az egységes joggyakorlat biztosítása érdekében annak a kérdésnek a megválaszolását kérte, hogy a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében, amennyiben az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége megállapítható amiatt, hogy a terhesség alatt elmaradt, vagy hibás orvosi tájékoztatás következtében az anya nem élhetett a

terhességmegszakítás jogszabály által biztosított jogával, a szülők kártérítésként igényt tarthatnak-e a gyermek teljes felnevelési költségére (azaz az ún. alap- és az egészségkárosodásból eredő többlet-felnevelési költségre), vagy az egészségügyi szolgáltató kártérítésként csak az egészségkárosodással kapcsolatban felmerült többletköltség megfizetésére kötelek.

- [3] Az indítványozó tanács az előtte folyamatban lévő eljárást a Bszi. 32. § (2) bekezdése értelmében a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.

II.

- [4] A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Mvtv.) az ott szabályozott esetekben lehetővé teszi a terhesség művi úton történő megszakítását. Az Mvtv. 6. § (1) bekezdés *b*) pontja értelmében a terhesség a 12. hetéig szakítható meg, ha a magzat orvosiilag valószínűsíthetően súlyos fogyatékos állapotban vagy egyéb károsodásban szenved; míg a (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a terhesség a 20. hetéig – a diagnosztikus eljárás elhúzódnása esetén 24. hetéig – szakítható meg, ha a magzat genetikai, teratológiai ártalmának valószínűsége az 50%-ot eléri. Sem az Mvtv., sem más jogszabály a genetikai, teratológiai (vagyis genetikai eredetű vagy környezeti) magzati ártalom fogalmát nem határozza meg. A gyakorlatban leggyakrabban előforduló ilyen ártalom a Down-szindróma, illetve számos esetben előfordul végtaghiány vagy károsodott vétag.
- [5] A genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében az egészségügyi szolgáltató felelőssége értelemszerűen nem a károsodás kialakulásáért állapítható meg. Az egészségügyi szolgáltatót kártérítési felelősség abban az esetben terheli, ha neki felróható okból nem ismerte fel a fejlődési rendellenességet, és/vagy erről, illetve erre tekintettel a terhességmegszakítás lehetőségéről nem tájékoztatta a várandóst.
- [6] A bírói gyakorlat egységes a felelősség megállapíthatóságának kérdésében: a rendellenesség fel nem ismerése vagy a nem megfelelő tájékoztatás miatt a szülők nem dönthettek a terhességmegszakításról, ennélfogva sérült az anya hatályos jog szerinti önrendelkezési és mindkét szülő családtervezéshez való joga, amelynek következménye, hogy az egészségügyi intézmény felel az ebből eredő hátrányokért. Eltérő ugyanakkor a joggyakorlat a megtérítendő vagyoni károk körében, vagyis, hogy az egészségügyi szolgáltatót kártérítési felelősségére tekintettel terheli-e a gyermek felnevelésével kapcsolatos összes költség, vagy csak az egészségkárosodásból eredő ún. többletköltségeket köteles megtéríteni.

III.

- [7] Az EBH-ban az eljáró tanács a genetikai rendellenességgel született gyermek esetében érvényesített kárigény tekintetében úgy foglalt állást,

hogy a fogyatékossgal összefüggő többletköltség és az egészséges gyermek felnevelési költségei nem választhatók szét. Az eljáró tanács a teljes felnevelési költség megtérítésének kötelezettségére vonatkozó álláspontját azzal indokolta, hogy miután a fogyatékossgért az orvost semmilyen felelősség nem terheli, a fogyatékossgal együtt járó többletköltség alapja sem lehet más, mint az önrendelkezési jog gyakorlásának megghiúsulása. A szülők személyiségi jogát sértő orvosi magatartás a magzati károsodás felismerését megghiúsító, felróható orvosi mulasztás és a terhességmegszakítás lehetőségére vonatkozó tájékoztatás elmaradása. A károsító magatartás következtében az anya nem gyakorolhatta önrendelkezési jogát, és emiatt súlyosan károsodott gyermeke született, akinek születésével, létével okszerűen összefügg a felnevelési költség. Az önrendelkezési jog megsértésének következménye, hogy felmerülnek a gyermek felnevelési költségei, amelyek az orvosi hiba hiányában nem merültek volna fel, mert megfelelő tájékoztatás esetén az anya a törvényben biztosított jogával élve dönthetett volna a terhességmegszakításról. Ennek hiányában a kártérítés alapjául szolgáló magatartás következtében, a gyermek születésével okozatosan merülnek fel a felnevelésével kapcsolatos valamennyi, már bekövetkezett és a jövőben felmerülő költségek, kiadások, amelyek az anya, illetőleg a szülők vagyonában más által okozott olyan vagyoni hátrányok, amelyek vagyoni kárként érvényesíthetők. Az orvosi mulasztással okozati összefüggésben álló vagyoni kár nem csupán a fogyatékossgal összefüggő többletköltséget foglalja magába, a kárként felmerülő költségek szétválasztásának nincs jogi alapja. Valamennyi, a gyermek megszületésével kapcsolatban felmerülő felnevelési költség olyan kárnak minősül, amelyeket a károsító térít meg, és nem lehet kár csak a fogyatékossgból eredő többletkiadás. A kár esetében viszonyítási alap a személy vagyonának korábbi állapota, de lehet olyan előnyösebb állapot, amelynek lehetőségétől a károsító magatartás fosztotta meg a személyt, illetőleg annak vagyonát. A kár fogalmába ez utóbbi helyzet is beletartozik. Az adott esetben a szülők a családjukban a terveik, elhatározásaik ellenére arra kényszerülnek, hogy egészségében károsodott gyermeket neveljenek fel annak minden költségével. Káruk tehát nem lehet más, mint a felnevelés teljes költsége, hiszen ezt okozta a jogellenes magatartás.

- [8] Ellentétes álláspontot képviselt a Kúria a korábbi, Pfv.III.20.800/2013/7. számú, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében ugyancsak közzétett határozatában, amelyben a genetikai eredetű fejlődési rendellenességgel született gyermek léte miatt érvényesített kárigény kapcsán – annak rögzítése mellett, hogy az emberi élet nem tekinthető kárnak – az Alkotmányra és Magyarország Alaptörvényére hivatkozással tévesnek tartotta azt a megközelítést, hogy a szülők viszonylatában a vagyoni kár a gyermek nélküli és a fogyatékos gyermek által meghatározott életkörülmények alapján határozandó meg. Az adott perben a felek nyilatkozatait is értékelve azt a következtetést vonta le, hogy a – kár meghatározásához – viszonyítási alap az az állapot, amelyben a szülőknek egészséges

gyermeke született volna ahhoz képest, hogy első gyermekük genetikai ártalommal született. Kifejtette, hogy nem a „nemléte” és a „fogyatékos lét” anyagi vonatkozásai közötti különbség határozhatja meg a vagyoni károkat, hanem a szülők által is kívánt „egészséges gyermekhez” képest a fogyatékossgból eredő többletköltségek.

- [9] Az indítványozó tanács javasolta, hogy a Jogegységi Panasz Tanács a joggyakorlat számára tekintse irányadónak a Kúria Pfv.III.20.800/2013/7. számú határozatát. Az indítványozó tanács álláspontja – az EBH-tól eltérően – az, hogy az egészségügyi szolgáltató a kártérítési felelősségének fennállása esetén, a genetikai, teratológiai ártalom folytán egészségkárosodottan született gyermek szülei részére kizárólag a gyermek egészségkárosodásából eredő többletköltségeket köteles kártérítésként megfizetni. Az indítványban kifejtettek szerint a többletköltségek megtérítésére irányuló álláspont is a teljes kártérítés elvén alapul, az eltérő állásponhoz képest a különbség az, hogy mi tartozik a kár fogalmába. A kár meghatározásakor a káreseményt megelőző állapotból kell kiindulni, azt kell összehasonlítani a káresemény utáni állapottal. A kártérítés rendeltetése szerint valamely állapotnak a károsultra nézve hátrányos megváltozását értékeli, az ahhoz kapcsolódó vagyoni és nem vagyoni hátrányokat orvosolja. Jelen esetben a kárt megelőző állapot a család életében az volt, hogy a szülők gyermeket terveztek, és mint minden reménybeli szülő egészséges gyermek megszületését várták, ehhez képest egészségkárosodással született meg a tervezett, vállalt gyermekük, így az őket ért hátrány abból adódik, hogy a fogyatékosan megszületett gyermek miatt megnehezült az életük, tehát kárként az önként vállalt gyermek alapfelneveléséből eredő kiadásokon felüli, a gyermek egészségkárosodásából eredő többletköltségek jelentkeznek.

IV.

- [10] A legfőbb ügyész a Bszi. 37. § (2) bekezdése alapján tett nyilatkozatában úgy foglalt állást, hogy a genetikai, teratológiai ártalommal született gyermek léte önmagában, a polgári jogi megítélés szempontjából nem értémezhető kárként. A szülőknek a fogyatékkal született gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti a polgári jogi értelemben bekövetkezett kárt, amelynek megtérítésére az egészségügyi intézmény a felróható mulasztása miatt, azzal okozati összefüggésben köteles. E kárfogalomba nem tartozik bele a gyermek felnevelésével kapcsolatos összes költség, így az egészségügyi szolgáltatóval szemben az alapfelnevelési költségek vagyoni kárként nem igényelhetők.
- [11] A Bszi. 37. § (3) bekezdése alapján a Jogegységi Panasz Tanács elnöke által megküldött előzetes döntéshozatali indítványra a felülvizsgálati eljárásban részt vevő felek is nyilatkozatot tettek.
- [12] A felperes magánszemélyek nyilatkozatukban arra tettek indítványt, hogy a Jogegységi Panasz Tanács hozzon határozathozatalt mellőző végzést vagy szüntesse meg az eljárást arra tekintettel, hogy nem indokolt eltérni az előzetes döntéshozatali indítványban megjelölt határozattól, így jogegységi határozat hozatala sem indokolt. Határozathozatal esetén kérték az EBH-ban foglaltakat irányadónak

- tekinteni a joggyakorlat számára. Érvelésük lényege szerint a teljes kártérítés elve alapján nem tehető különbség a gyermek létéből és a gyermek egészségkárosodásából eredő károk között. A viszonyítási alap az lehet, hogy ha az anya a megfelelő tájékoztatás alapján gyakorolja önrendelkezési jogát, és megszakítja a terhességet, úgy a gyermekneveléssel járó költségek egyáltalán nem merülnek fel.
- [13] Az alperes egészségügyi intézmény – egyetértve az indítványt előterjesztő tanács javaslatával – nyilatkozatában azt hangsúlyozta, hogy amennyiben az egészséges gyermek születése esetén az anya önrendelkezési jogának sérelme nem alapozza meg a gyermek felnevelésének teljes költségeit, úgy az a fogyatékos gyermek születése esetén sem lehet megalapozott. A fogyatékos gyermek megszületése a diszkrimináció tilalmára és az emberi méltóság alapjogi jellegére tekintettel érték, ezért az anya önrendelkezési jogának sérelme nem ad okot a teljes felnevelési költség kárként való érvényesítésére. Miután a szülők önrendelkezési jogukkal élve döntést hoztak a gyermekvállalásról, viszonyítási alap az az állapot, amelyben a szülőknek egészséges gyermeke született volna ahhoz képest, hogy gyermekük genetikai ártalommal született.
- V.
- [14] A Jogegységi Panasz Tanács a kérdés társadalmi jelentőségére tekintettel a Bszi. 35. §-a alapján a Kúria Polgári Kollégiumának kúriai bíró tagjaival kiegészülve hozta meg határozatát.
- [15] A születéssel kapcsolatos kártérítési kereseteket a szakirodalom többnyire három csoportba sorolja: a *wrongful life* (károsodott élet) kereset a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek saját jogán érvényesített kárigényét jelenti az egészségügyi szolgáltatóval szemben; a *wrongful conception/pregnancy* (nem kívánt fogamzás) kereset a szülőknek az egészséges, de nem kívánt gyermek születésére alapított kártérítési igénye; *wrongful birth* (nem kívánt születés) kereset a fogyatékkal (genetikai, teratológiai ártalommal) született és a fogyatékossgal nem kívánt gyermek szüleinek kárigénye.
- [16] A jogegységi eljárás tárgyát ez utóbbi eset (*wrongful birth*), a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek szüleinek az egészségügyi szolgáltatóval szemben érvényesített kártérítési igénye képezi.
- [17] A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:518. §-a értelmében a törvény tiltja a jogellenes károkozást. A Ptk. 6:519. §-a szerint, aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható. A Ptk. 6:540. § (1) bekezdése alapján, ha az alkalmazott a foglalkoztatására irányuló jogviszonyával összefüggésben harmadik személynek kárt okoz, a károsulttal szemben a munkáltató a felelős.
- [18] Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 77. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy minden beteget – az ellátás igénybevételének jogcímére tekintet nélkül – az ellátásában résztvevőktől elvárható gondossággal, valamint a szakmai és etikai szabályok, illetve irányelvek betartásával kell ellátni.
- [19] A genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékossgal született gyermeknek az egészségügyi szolgáltatóval szembeni saját jogú kártérítési igényéről szóló 1/2008. Polgári jogegységi határozat (a továbbiakban: 1/2008. PJE) elsődlegesen a sérült gyermek viszonylatában (*wrongful life*) fogalmazta meg a Legfelsőbb Bíróságnak a bírósági jogalkalmazás egységes biztosítása érdekében kifejtett álláspontját, azonban a szülőket megillető kártérítési igény tekintetében is meghatározó megállapításokat tett.
- [20] Az 1/2008. PJE – az egységes bírói gyakorlatra utalva – rögzíti, hogy a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében az orvos jogellenes, felróható magatartása abban áll, hogy a szülőket nem tájékoztatta arról, hogy valószínűsíthetően fogyatékos gyermekük fog születni, és így megfosztotta őket a családtervezési joguk gyakorlásától, attól, hogy ők dönthessenek a fogyatékos gyermek megszületéséről vagy a terhesség, még lehetséges időben történő megszakításáról. A döntés lehetőségének elmaradásával az anya önrendelkezési joga és mindkét szülő családtervezéshez fűződő joga sérül. A szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a – vagyoni és nem vagyoni – kárt, amely – pénzben kifejezve – az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre áthárítható.
- [21] A kártérítés további eleme, a kár bekövetkezése tekintetében ugyancsak az 1/2008. PJE ad iránymutatást a joggyakorlat számára, amely szerint a kár fogalma egy, a korábbihoz képest hátrányosan megváltozott állapotot jelent, melyet másnak a jogellenes magatartása idézett elő. A kár megállapítása mindig viszonyítás: kell, hogy legyen a sérelmezett magatartást megelőzően egy sértetlen vagy mindenképpen előnyösebb állapot vagy legalábbis annak megvalósítható lehetősége. A viszonyítási alap értelemszerűen mindig csak ugyanannak a személynek vagy vagyontárgynak a korábbi állapota lehet, vagy olyan előnyösebb állapota, amelynek elérhetőségétől a károkozó jogellenes magatartása fosztotta meg. A genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékos gyermek esetében semmilyen esély nem volt arra, hogy ép emberként élje az életét, így fogyatékos állapota nem mérhető egy korábbi ép állapothoz (vagy annak lehetőségéhez), legfeljebb a „nemléthez”. Ez utóbbinak „előnyösebb állapotként” való értelmezése azonban nyilvánvalóan a Magyar Köztársaság alkotmányos rendjébe ütközne.
- [22] Az orvos (egészségügyi szolgáltató) felróható magatartásával összefüggésben a genetikai ártalommal született gyermek esetében a szülők által érvényesíthető vagyoni kártérítés tekintetében kulcskérdés a kár fogalmának meghatározása, a károkozó ugyanis csak a jogellenes, felróható magatartással összefüggésben okozott kár megtérítésére köteles. Az, hogy az adott esetben mi vonható a kár fogalmi körébe, a gyermek létevel kapcsolatos teljes, ún. alap-felnevelési költség vagy csak az egészségkárosodásból eredő többlet-

- felnevelési költség, az „előnyös állapothoz” való viszonyítás eredményeként határozható meg.
- [23] Az EBH-ban az eljáró tanács a kár meghatározása során a viszonyítási alap körében azt értékelte, hogy lehet olyan előnyösebb állapot, amelynek lehetőségétől a károkozó magatartás fosztotta meg a személyt, illetőleg a vagyont; az adott esetben a szülők a családjukban a terveik, elhatározásaik ellenére arra kényszerülnek, hogy egészségében károsodott gyermeket neveljenek fel, annak minden költségével, így káruk nem lehet más, mint a felnevelés teljes költsége. A Kúria Pfv.III.20.800/2013/7. számú korábbi határozatában kifejtett – az indítványban elfogadni javasolt – álláspont szerint a kár meghatározása szempontjából a viszonyítási alapként az az állapot tekinthető, amelyben a szülőknek egészséges gyermeke született volna, ahhoz képest, hogy gyermekük genetikai ártalommal született.
- [24] Mindkét álláspont – a kártérítés alapelveiből kiindulva – a teljes kártérítés elvén alapul, a különbség az, hogy melyik nézet szerint mi tartozik a kár fogalmába. A kár fogalmának meghatározása tekintetében az ismertetett két álláspont közötti különbség a viszonyítási alap eltérő megítéléséből ered. A viszonyítási alap kiindulópontjának, a károkozás nélküli előnyösebb állapotnak a meghatározásához az Alaptörvényben és az Alkotmánybíróság határozataiban megfogalmazott alapvető erkölcsi és jogelvek adnak irányutatást.
- [25] Magyarország Alaptörvényének II. cikke rögzíti, hogy az emberi méltóság sérthetetlen; minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.
- [26] Az Alkotmánybíróság 23/1990. (X. 31.) AB határozata szerint az élethez és az emberi méltósághoz való jog minden embernek veleszületett, sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető joga. A Magyar Államnak az élethez és az emberi méltósághoz való jog tekintetében is elsőrendű kötelessége, hogy ezeket tiszteletben tartsa és védelmezze. Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát az Alaptörvény hatálybalépését követően megerősítette (24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [131]; legutóbb: 32/2021. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [39]), ezért a Kúria változatlanul irányadónak tekintette.
- [27] Az Alkotmánybíróság a 64/1991. (XII. 17.) AB határozatában az államnak az élethez való jogból folyó általános védelmi kötelezettsége kapcsán rögzítette, hogy az kiterjed általában az emberi élet és létfeltételei védelmére, „az emberi élet” általában – következésképpen az emberi élet mint érték – a védelem tárgya. [...] A „személy” emberi minőségét kifejezi: az élethez és az emberi méltósághoz való jog, [...] Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától [...]. Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát az Alaptörvény hatálybalépését követően megerősítette (21/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [63]; 3296/2021. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [63]; legutóbb 3193/2022. (IV. 29.) AB határozat, Indokolás [23]), ezért a Kúria változatlanul irányadónak tekintette.
- [28] A fent ismertetett alkotmányos alapelvekre is tekintettel a Kúria változatlanul fenntartja az 1/2008. PJE határozat megállapítását, mely szerint a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodott gyermek létehez képest a „nemlét” előnyösebb állapotként való értelmezése nyilvánvalóan Magyarország alkotmányos rendjébe ütközne, és nem állna összhangban az Alaptörvény idézett rendelkezéseivel, illetve az Alkotmánybíróság hivatkozott határozataival. Az Alaptörvény II. cikke értelmében az emberi méltóság sérthetetlen. Ez minden megszületett személyre egyaránt vonatkozik egészségi állapotára, képességeire és más személyes tulajdonságaira tekintet nélkül.
- [29] A bírói gyakorlat több eseti döntésben és állásfoglalásban adott iránymutatása szerint az egészséges gyermek megszületése jogi értelemben kárnak nem minősíthető, az eredménytelen terhességmegszakítás ellenére kihordott egészséges gyermek megszületése nem alapoz meg kárigényt (*wrongful conception/pregnancy kereset*) (Legfelsőbb Bíróság Pf.III.26.339/2001., megjelent EBH 2003.941. számon), a természetől fogva fogyatékos ember léte nem tekinthető olyan kárnak, ami a polgári jog szabályai szerint megtéríthető (1/2008. PJE határozat V.2. pont).
- [30] A kártérítés – rendeltetése szerint – valamely állapotnak a károsultra nézve hátrányos megváltozását értékeli, az ahhoz kapcsolódó vagyoni és nemvagyoni hátrányokat orvosolja. A kár meghatározásakor – a helyes jogdogmatikai megközelítés szerint – a káreseményt megelőző állapotból kell tehát kiindulni, azt kell összehasonlítani a káresemény utáni állapottal.
- [31] Az adott esetben a kárt megelőző állapot a család életében az volt, hogy a szülők gyermeket terveztek, és nyilvánvalóan egészséges gyermek megszületését várták, ehhez képest egészségkárosodással született meg a tervezett (vállalt) gyermekük. Ebből eredően a szülőket ért hátrány a fogyatékosan megszületett gyermek miatt megnehezült életük, amely pszichés és anyagi következményeket von maga után. A bekövetkezett kárunk tehát az egészséges gyermek vállalásához képest előállt hátrányokhoz igazodik. Ezért a kár fogalmának meghatározása alapjául szolgáló viszonyítási alap kiindulópontja csakis az lehet, hogy a szülők eleve gyermek vállalásáról döntöttek, szándékuk egészséges gyermek felnevelésére irányult, annak minden költségével. A kár fogalmának körében tehát a viszonyítási alapként meghatározható előnyösebb állapot az egészséges gyermek születése és felnevelési költsége. Ebből következően a szülők vagyoni káraként az önként vállalt gyermek alap-felneveléséből eredő kiadásokon felül felmerült, a gyermek egészségkárosodásából eredő többletköltségek jelentkeznek.
- [32] Az EBH-ban kifejtett álláspont azáltal, hogy a viszonyítási alap tekintetében az előnyösebb állapotot annak lehetőségében határozta meg, amelytől a károkozó magatartás fosztotta meg a személyt, illetőleg vagyont, a károkozást megelőző előnyösebb állapotnak valójában a gyermek „nemlétét” tekinti. Ez a nézet tartalmilag ugyanis azt

- foglalja magában, hogy ha a károkozó magatartás hiányában az anya – élve az önrendelkezési jogával – a terhesség-megszakítás mellett dönt, a fogyatékos gyermek nem születik meg, azaz a gyermek „nemléte” az az előnyösebb állapot, amelyhez viszonyítva a szülők akaratuk ellenére kényszerülnek egészségben károsodott gyermek felnevelésére, annak minden költségével.
- [33] Az emberi élet alkotmányos érték, amely semmilyen körülmények között nem értelmezhető polgári jogi értelemben vett kárként, a jog által védendő érték tekintetében az egészséges és fogyatékos lét között nem tehető megkülönböztetés. Ez a megkülönböztetés a minden megszületett személyre egyenlően vonatkozó sérthetetlen emberi méltóság tiszteletben tartásának alkotmányos parancsába ütközne. A genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodott gyermek létehez képest a „nemlét” előnyösebb állapotként nem értelmezhető sem a gyermek (ahogyan ezt az 1/2008. PJE határozat rögzíti), sem a szülők szempontjából. Ebből következően nem fogható fel kárként az élettel (létfenntartással) kapcsolatos költség. Ezért kizárólag a tervezett egészséges gyermek és a genetikai, teratológiai ártalommal megszületett gyermek felnevelési költségei közötti különbözet ítéltető meg kárként, mert csak így érhető el, hogy kizárólag a gyermek egészségében károsodott állapotát és ne a pusztá létét tekintjük kárnak.
- [34] Más oldalról a szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a – vagyoni és nem vagyoni – kárt, amelynek megtérítésére az egészségügyi szolgáltató köteles. Az ítélezési gyakorlat szerint a terhességmegszakítás ellenére megszületett egészséges gyermek esetében (*wrongful conception/pregnancy*) az, hogy a szülő életvitele – értelemszerűen – más lenne gyermek nélkül, mint egy gyermekkel a családban, az életminőség hátrányos megváltozását nem jelenti, így kártérítés alapja sem lehet (Pf.III.26.339/2001, megjelent: EBH 2003.941.). Ebből következően a „megnehezült élet” fogalma nem jelentheti – általában – a szülők által vállalt gyermek megszületéséből eredő életvitelváltozást, hanem kizárólag az egészségkárosodással összefüggésben keletkezett többletterhek.
- [35] Mindebből az is következik, hogy nem tartozhatnak bele a kárfogalomba a gyermek létéből eredő költségek, vagyis az ún. alap-felnevelési költségek, kizárólag az egészségkárosodással összefüggésben felmerült többletköltségek. Ezért a fejlődési rendellenességgel született gyermek felnevelésével kapcsolatban a szülők vagyoni kárként a tervezett egészséges és a ténylegesen megszületett egészségkárosodott gyermek magasabb felnevelési költsége közötti különbözetet érvényesíthetik. Ennél fogva az egészségügyi szolgáltató felelősségi körébe is csupán azok a többletterhek, gondozási, nevelési és tartási többletköltségek tartoznak, amelyek a tervezett és/vagy vállalt, de a természetnél fogva fogyatékosan született gyermek tartásának különbözeteként jelentkeznek. Ha a bíróság a kártérítést nem szűkíti le a többletkiadásokra, az ellentétben áll azzal az általános jogelvvvel, hogy a gyermek léte semmilyen körülmények között nem tekinthető kárnak.
- [36] Mindezeket figyelembe véve a Kúria úgy foglalt állást, hogy miután a genetikai, teratológiai ártalommal született gyermek léte önmagában kárként nem értelmezhető, a vagyoni kár fogalmába nem tartozhat bele a gyermek felnevelésével kapcsolatos összes költség, kizárólag az egészségkárosodásból eredően felmerült többletköltség. Erre tekintettel nem vonható az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége körébe az ún. alap-felnevelési költség megtérítése.
- [37] A kifejtettek figyelemmel indokolt a Kúria Pfv.III.20.069/2015/3. számú (EBH 2015.P.11. számon megjelent) határozatától való eltérés. A Kúria előzőekben kifejtettekkel eltérő tartalmú határozatai a továbbiakban nem hivatkozhatók kötelező erejű határozatként.

VI.

- [38] A kifejtett indokokra figyelemmel a Kúria a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, 25. §-a, valamint a 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróságok jogalkalmazása egységének biztosítása [Magyarország Alaptörvénye 25. cikk (3) bekezdés] érdekében, a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a BHGY-ben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2022. július 4.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
 Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. előadó bíró,
 Dr. Patyi András s.k. bíró,
 Dr. Balogh Zsolt Péter s.k. bíró,
 Dr. Bartal Géza s.k. bíró,
 Dr. Bartók Levente s.k. bíró,
 Dr. Csák Zsolt s.k. bíró,
 Dr. Darák Péter s.k. bíró,
 Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró,
 Dr. Döme Attila s.k. bíró,
 Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró,
 Dr. Farkas Attila s.k. bíró,
 Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró,
 Dr. Harter Mária s.k. bíró,
 Dr. Hajdu Edit s.k. bíró,
 Dr. Hajnal Péter s.k. bíró,
 Dr. Kovács András s.k. bíró,
 Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró,
 Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,
 Dr. Cseh Attila s.k. bíró,
 Dr. Csesznok Judit Anna s.k. bíró,
 Dr. Csőke Andrea s.k. bíró,
 Dr. Farkas Antónia s.k. bíró,
 Dr. Gáspár Mónika s.k. bíró,
 Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró,
 Dr. Kiss Gábor s.k. bíró,
 Dr. Kocsis Ottilia s.k. bíró,
 Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. bíró,
 Dr. Madarász Anna s.k. bíró,
 Dr. Magosi Szilvia s.k. bíró,
 Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró,
 Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k. bíró,
 Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró,
 Dr. Parlagi Mátyás s.k. bíró,
 Dr. Pataki Árpád s.k. bíró,
 Dr. Puskás Péter s.k. bíró,
 Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró,
 Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró,
 Dr. Stark Marianna s.k. bíró,
 Dr. Suba Ildikó s.k. bíró,
 Dr. Szabó Klára s.k. bíró,
 Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k. bíró,
 Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró,
 Dr. Varga Edit s.k. bíró,
 Dr. Zumbók Péter s.k. bíró

Dr. Döme Attila bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

- [40] A Kúria Jpe.III.60.011/2022/15. számú ügyben hozott 2/2022. Jogegységi határozatával (a továbbiakban: határozat) a jelenlegi jogszabályi környezet mellett nem tudok egyetérteni. Véleményem szerint a Kúriának az EBH 2015. P.11. szám alatt közzétett Pfv.III.20.069/2015/3. számú határozatától való eltérésre nincs kellő jogi alap.
- [41] A határozat indokolása szerint a felvetett kérdés megválaszolásának kulcsa a kár mibenlétének meghatározása, ennek során pedig abból kell kiindulni, hogy a szülők eleve gyermek vállalásáról döntöttek, szándékuk gyermek felnevelésére irányult annak minden költségével, amiből következően a szülők vagyoni káraként az önként vállalt alapfelnevelésből eredő kiadásokon felül felmerült – a gyermek egészségkárosodásából eredő – többletköltségek jelentkeznek.
- [42] Véleményem szerint annak nincs jelentősége, hogy a terhesség megkezdése előtt szándékolt volt-e a szülők részéről a gyermeknemzés, vagy csak eshetőlegesen terjedt ki arra a tudatuk, ugyanis akár tervezett, akár spontán terhességről van szó, megszakításának orvosi és jogi feltételei azonosak. A gondolkodás kiindulópontja mind a történeti folyamatot tekintve, mind logikailag az a pont kell legyen, amikor a szülők felvilágosítást kell(ett volna) kapjanak arról, hogy fennállnak a terhességmegszakítás jogilag elismert egészségügyi feltételei. Ez az a pont, amikor a szülők tudatosan átgondolhatják, hogy kívánják-e a terhesség folytatását vagy sem. Ez az a situációs helyzet, amelyben sérülhet a megszakítható terhességet viselő gravida önrendelkezési joga és a szülők családtervezési joga (egy esetleges korábbi családtervezéshez képest az „újratervezési” joga).
- [43] A vizsgált esetekben a szülők állítják, hogy a megfelelő orvosi tájékoztatás ismeretében ők a terhességmegszakítás mellett döntöttek volna. Ez az ő lelkiismeretükre tartozó kérdés, ennek egyértelműen ellentmondó peradatok hiányában sem a kétségbevonására, sem a morális megkérdőjelezésére nem jogosult a bíróság. A szülők azt a megírtakat nyilvánítják ki, hogy ők nem kívánták volna ezt a gyermeket (nem egy gyermeket) felnevelni, nem kívánták vállalni ennek a gyermeknek a felnevelésével járó költségeket, most azonban, az egészségügyi szolgáltató mulasztása folytán mégis erre kényszerülnek. Ezért nem tudok egyetérteni a határozatnak azzal az indokával, hogy a szülők kára az egészséges gyermek vállalásához képest előállt hátrányokhoz igazodna. Az ő kárak a megfogant gyermek nemvállalásához igazodnak.
- [44] A határozat indokolása szerint erre a nemvállalásra a szülők azért nem alapíthatják a gyermek alapfelnevelési költségeiben jelentkező kárigényüket, mert az emberi élet alkotmányos érték, ami nem értelmezhető polgári jogi értelemben vett kárként, és ebből következően nem fogható fel kárként az élet fenntartásával kapcsolatos költség sem. Nem vitatható, hogy az emberi élet alkotmányos érték és jogi értelemben vett kárnak nem tekinthető. Ugyanakkor a törvény – alkotmányosan – megengedi, hogy bizonyos körülmények között a gravida a magzati élet kioltása,

a gyermek nemléte mellett dönthessen. E döntési jogtól való megfosztottság jogsérelemként való elismerésének megtagadása a törvény által biztosított jog érvényesülését esetlegessé, megsértését *adekvát* jogkövetkezmény nélkülivé, az anyai önrendelkezési jogot biztosító törvényt pedig *lex imperfectává* tenné, adott esetben a terhességmegszakításról való döntést az orvos – világnézete által meghatározott – rendelkezési hatalmába tolná. Olyan indokkal, amely magának a törvénynek az Alaptörvénnyel való összeegyeztethetőségét kérdőjelezi meg. Az alkotmányos dilemma fel sem merül, ha – amint az egyébként a védett jogtárgyak különbözőségéből adódik – világos különbséget teszünk a jogtárgyak eltérő jogi természeté és eltérő ténybeli alapja között.

- [45] A határozat indokolása nagymértékben támaszkodik az 1/2008. Polgári jogegységi határozat megállapításaira, kiemelve, hogy a szülőket megillető kártérítési igény tekintetében is meghatározó megállapításokat tett. Ezeket a határozat [20] bekezdése foglalja össze a következőképpen: „a genetikai, teratológiai ártalom következtében egészségkárosodottan született gyermek esetében az orvos jogellenes, felróható magatartása abban áll, hogy a szülőket nem tájékoztatta arról, hogy valószínűsíthetően fogyatékos gyermekük fog születni, és így megfosztotta őket a családtervezési joguk gyakorlásától, attól, hogy ők dönthessenek a fogyatékos gyermek megszületéséről vagy a terhesség, még lehetséges időben történő megszakításáról. A döntés lehetőségének elmaradásával az anya önrendelkezési joga és mindkét szülő családtervezéshez fűződő joga sérül. A szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a – vagyoni és nem vagyoni – kárt, amely – pénzben kifejezve – az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre áthárítható”. Ennek a Polgári jogegységi határozatnak azonban vannak további lényeges megállapításai is: 1) egyazon jogellenes magatartás nem szükségképpen vált ki azonos jogkövetkezményeket különböző személyekkel szemben (a felelősség fennállása, annak alakzata, feltételei is különbözhetnek); 2) az egészséges élveszületés, illetve a fogyatékos világrajövetel közötti életminőség-különbség nem vezethető vissza az orvosi mulasztásra (1/2008. Polgári jogegységi határozat V.3. pont első bekezdés).

- [46] Az 1/2008. Polgári jogegységi határozat tehát a szülők jogilag elismerhető hátrányát a gyermek léte miatt megnehezült életként, nem pedig a gyermek egészségkárosodott állapota folytán megnehezült életként határozta meg. A hátrány nem a gyermek léte, hanem a szülők megnehezült élete, amire nézve pedig az egészséges élveszületés, illetve a fogyatékos világrajövetel közötti életminőség-különbség nem vezethető vissza az orvosi mulasztásra. Vagyis a felelősség vizsgálatánál ez a kérdés irreleváns, a fogyatékosossággal összefüggő többletköltség és az egészséges gyermek felnevelési költségei nem választhatók szét, ami az EBH 2015. P.11. számú eseti döntés lényeges megállapítása. Ezért is helyes az EBH 2015. P.11. számú elvi döntésnek az az indoka, hogy „a jogvita eldöntése nem a lét és a nemlét szétválasztásán alapul” ([18] bekezdés).

- [47] Az nem vitatott, hogy a szülők vagyoni és nem vagyoni jellegű igényeinek elbírálása során mérlegelési szempont nem lehet a gyermek léte, mert az – a határozat indokolásában helyesen kifejtettek szerint – Magyarország alkotmányos rendjébe ütközne. A sérelemdíj iránti igény alapja valójában az a körülmény, hogy a szülők vélelmezett nemvállalásuk ellenére mégis kénytelenek viselni a gyermekvállalással járó terheket, méghozzá a gyermek állapotához igazodóan az átlagot meghaladó mértékben. Azt nem sérelmezhetik, hogy ember jött a világra, de azt igen, hogy ennek terheit önkéntes vállalásuk hiányában is nekik kell viselniük. Igényük jogi alapja pusztán csak az, hogy ha az alperesnek felróható okból kell az adott gyermeket felnevelniük, ennek költségeit is viselje az alperes. Nem kérdőjelezi meg a gyermek létjogosultságát és nem tüntetik fel a nemlétét előnyösebb állapotként, olyannyira, hogy a nevelésével járó fizikai pszichikai terheket is vállalják, nem testálják át másra.
- [48] Amíg az élő ember nem tudja fenntartani anyagilag az életét, azt másnak kell vállalnia helyette. Ezek általában a szülők. De a szülők dönthetnek úgy is, hogy ezeket a költségeket nem „kívánják” vállalni (arra nem képesek), és igénybe veszik vagy a nagyszülőket vagy az állami ellátórendszert, amelytől részlegesen nevelőszülők is magukra vállalhatják a gyermeknevelés terheit (értelemszerűen annak remélt javaival, örömeivel együtt). De ez minden esetben döntésen alapul (állami kötelezettségvállalás esetén az állam döntésén). A vizsgált esetekben azonban milyen alapon kötelezzük a szülőket e költségek részbeni viselésére, miközben ők ezt – állításuk szerint – törvényes módon nem kívánták volna vállalni?
- [49] A megválaszolandó jogkérdés az, hogy kinek kell viselnie a teljes méltósággal rendelkező, de egészségében sorsszerűen károsodott ember létfenntartásával, gondozásával, ápolásával felmerülő költségeket. A jogvitában nem az vizsgálendő, hogy keletkezhetnek-e ilyen költségek, még csak nem is az, hogy jobb lenne-e, ha nem keletkeznének, ugyanis senki nem vonja kétségbe a megszületett ember élethez való jogát, abból pedig automatikusan következik, hogy létfenntartásának kell, hogy legyenek anyagi alapjai. Az eldöntendő jogkérdés mindössze az: kinek a kötelessége ezeknek az anyagi alapoknak a megteremtése, viselése? Ebben a kérdésben és bármilyen értelmű megválaszolásában burkoltan sincs benne az, hogy a nemlétezés előnyösebb állapot lehet a létezéssel szemben. Ez nem is vizsgálendő, nem is vizsgálható.
- [50] A védett jogtárgyban való ekkénti különbségtétel teszi lehetővé annak az ellentmondásnak az elkerülhetőségét, hogy bár törvény biztosítja a szülőknek a gyermek nemlétének választhatóságát, a bíróság azonban ennek meghiúsítását mégse ismerje el sérelemként. Ha ez a különbség – amely teljes mértékben összhangban van az 1/2008. Polgári jogegységi határozattal – világosan áll előttünk, nem ütközünk közrendi, alaptörvényi korlátba.
- [51] A következő analóg példa világíthatja meg, miért lehet, sőt miért kell elválasztani a költségigény ténybeli alapját a születés tényétől. Ha a gyermek nem sorsszerűen, hanem az egészségügyi szolgáltató valamely felróható magatartása következtében születik egészségkárosodottan, vagy szenved el a csecsemőgondozás során valamilyen egészségkárosodást, a gyermek kompenzálendő hátránya az egészségkárosodás. De a szülőké nem az. Az ő egészségük nem károsodott. Az ő kompenzálendő hátrányuk az, hogy a gyermekük egészségkárosodásához vezető károkozó magatartás folytán az életük másként alakul, mint a károkozó magatartás nélkül, kénytelenek viselni az ebből eredő fizikai, pszichikai és anyagi hátrányokat. A károkozó magatartás mindkét jogsérelem esetében egy és ugyanaz. A következménye azonban más a gyermekre és más a szülőkre nézve. Más a joghátrány és más a ténybeli alapja is. A szülők igényének ténybeli alapjához hozzátartozik ugyan a gyermek egészségkárosodása is, de csak történeti tényként és nem törvényi tényállási elemként, mert a kár mint törvényi tényállási elem az ő esetükben nem az egészségkárosodás. Hasonlóképpen: a határozattal érintett esetekben sem a gyermek léte a szülők – vagyoni – kára. A választóvonal a törvényi tényállási elemek és az azokon kívül eső egyéb történeti tényállási elemek között van. A gyermek létezése nem törvényi tényállási elem, mert nem az a kár, nem is annak kompenzálását kéri a szülők.
- [52] A létfenntartáshoz szükséges ellátás az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatában sem tartalmi eleme az élethez és az emberi méltósághoz való jognak. Az Alkotmánybíróság maga is elkülönítette az ember személyét és a létfenntartásával felmerülő költségeket, ezeknek harmadik személy vagy az állam általi biztosítása nem érinti az ember emberi státuszát. „Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint [...] a gyermek joga arra, hogy családjá, az állam és a társadalom részéről védelmet és gondoskodást kapjon [...] nem áll értékelhető összefüggésben az abortusz és feltételei alkotmányosságának problémájával” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, 3. f]. „Bár minden alapvető jog végső eredője az emberi méltóság és az élet védelme, a II. cikk védelmi köre nem terjed ki az általános törvények keretei között biztosított ellátáshoz való jogra. [...] Az emberi méltóságból, az élethez való jogból az egyénnek állammal szembeni igénye van az élethez szükséges, alapvető feltételek biztosítására.” (3087/2022. (III. 10.) AB határozat, [59]).
- [53] Alapvető jogelv, hogy mindenki viseli magatartásának következményeit. Amennyiben ezek a következmények másnál jelentkeznek és hátrányosak, akkor is az azokat előidézőnek kell viselnie őket, ha pedig ez nem lehetséges, kompenzációt kell adnia az elviselésükért. Ha kizárólag neki felróhatóan merülnek fel, kizárólag neki kell viselnie/kompenzálnia őket. Az a körülmény, hogy a szülők gyermeket nemzettek, olyan történeti előzménye csupán a jogvitának, amely jogilag irreleváns, hiszen még ezt követően is lett volna lehetőségük a biológiai következmények elhárítására, ha az egészségügyi szolgáltató ezt nem hiúsítja meg felróhatóan.
- [54] A határozat indokolása szerint a szülők azért nem tarthatnak igényt a károkozóval szemben a genetikailag, teratológiailag károsodott gyermek teljes felnevelési költségére, „mert csak így érhető el, hogy kizárólag a gyermek egészségében károsodott állapotát és ne a pusztá létét tekintsük kárnak” ([33]

- bekezdés). Nem világos, miből fakadhat ez a célkitűzés. Ha pusztán abból, hogy az emberi élet érték, akkor az a kérdés merül fel, vajon az egészségkárosodott élet már kár? A kárt jogi fogalomként használjuk: kell hozzá rendelnünk károkozót, jogellenes (és felróható) magatartást, okozati összefüggést. Az egészségkárosodás tekintetében ilyen jogi tényeket nem találunk. Akkor mi az a jogi értelemben vett kár, amelynek megtérítésére az egészségkárosodás folytán felmerülő többletköltségek erejéig azért az alperest kötelezzük, mert ő okozta azt? A határozat indokolásának [35] bekezdése szerint, ha „a bíróság a kártérítést nem szűkíti le a többletkiadásokra, az ellentétben áll azzal az általános jogelvvvel, hogy a gyermek léte semmilyen körülmények között nem tekinthető kárnak”. Ha a gyermek létéből eredő költségek az ún. alapfelnevelési költségekkel azonosíthatók, felmerül a kérdés, hogy a sorszerűen egészségkárosodással született gyermek létfenntartásának ún. többletköltségei miből erednek. Van egy olyan károkozó magatartás alperesi oldalon, ami független az ő lététől? A gyermeki „lét” fogalma valóban csak az alapfelnevelési költséggel fémjelzett egészséges gyermek létezésével azonosítható? Nem tartozik bele a fogyatékos gyermek léte is? Annak kimondása, hogy a szülők életének megnehezültségét nem a gyermek léte, hanem a fogyatékosága okozza ([33] bekezdés), azt jelenti, hogy az egészséges lét nem kár, de a fogyatékos lét kár. A fogyatékos lét, nem pedig az egészség megkárosítása. Véleményem szerint a fogyatékos lét kárrá minősítése sem fér össze az Alaptörvénynek a határozat indokolásában felhívott rendelkezéseivel.
- [55] A többletköltségeknek nincs egy, az alapköltségektől elkülönülő önálló kár-oka. Az egészségében súlyosan károsodott, súlyosan fogyatékos ember esetében fogalmilag is pontatlan felnevelési költségekről beszélni, hiszen ő soha nem lesz felnevelve, nagykorúságának elérését követően sem lesz képes önálló életre. Az ő esetében születése pillanatától létfenntartási költségekről van szó, amelyeken belül nincsenek alapra és többletrel elkülöníthető részek. Az 1/2008. Polgári jogegységi határozat rögzítette, hogy az egészséges élveszületés, illetve a fogyatékos világrajövetel közötti életminőség-különbség nem vezethető vissza az orvosi mulasztásra. A határozat – eredményét tekintve – pont ezt a különbségtételt teszi meg.
- [56] A szülők vagyoni kárigényének a gyermek létezésétől való elválaszthatatlanságát valló felfogások (Hámori Antal, Navratyil Zoltán) a szülők vagyoni igényének érvényesíthetőségét a gyermek egészségkárosodásához kapcsolódó többletköltségekre is kiterjedően utasítják el, egyszerűen arra utalva, hogy az ember élve születése akkor sem kár, ha fogyatékos, szükségletei nem választhatók el a létezésétől, és az anyai önrendelkezéshez való jog megsértése miatt a szülőknek csak a jogsértés megállapítására és legfeljebb megfelelő elégtétel adására (objektív személyiségvédelmi jogkövetkezmények alkalmazására) lehet igénye. E felfogás szerint a fogyatékos gyermek felneveléséhez az államnak támogatást kell nyújtania, nem kártérítést.
- [57] Ha jogösszehasonlító kitekintést teszünk, akkor is azt tapasztalhatjuk, hogy a különböző országok bírói gyakorlata túlnyomó többségben nem lát alkotmányos problémát az ún. *wrongful birth* esetekben. A genetikai-teratológiai ártalommal érintett gyermekek megszületésével kapcsolatban felmerült vagyoni kárigényeknek az „alapköltségekre” is kiterjedően helyt adnak Németországban, Ausztriában, Belgiumban, Hollandiában, Olaszországban, Spanyolországban, Norvégiában, Görögországban (BENKE József: *'Gyermekkár'. Összehasonlító jogi szemelvények a születés mint kár-ok témaköréből*, Iustum Aequum Salutare, 2020/2, 21.).
- [58] A Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (Bundesgerichtshof, BGH) – amelynek gyakorlata az utóbbi több mint harminc évben töretlen – szerint a gyermek létezése ugyan nem kár, de eltartásának kötelezettsége anyagi megterhelést jelent, a tartási költségek vagyoni kárként való elfogadása pedig nem hat ki negatívan a gyermek létezésére és személyiségére. A BGH kifejezetten kettéválasztja a gyermek életét mint értéket és felnevelésének költségeit mint kárt [Trennungslehre, BGHZ 124, 128 = Neue Juristische Wochenschrift (NJW) 1994, 788.; HERPAI Annamária: *Újabb jelenségek a születéssel kapcsolatos kártérítési igények körében*, Magyar Jog, 2005/11; NAVRATYIL Zoltán: *Keresztülhúzott családtervezés: a gyermek mint kár*, Jogtudományi Közlöny, 2009/7–8]. A költségek elválaszthatóságát viszont tagadja az egészséges és a fogyatékos személy közötti különbségtétel alkotmányellenessége miatt (Existenzsicherung, BGHZ uo.). Elismeri ugyan a jogos igények korlátozottságát, de nem az alapfelnevelési és többletköltségek elválasztásával, hanem általánosság meghatározásával. Álláspontja szerint a gyermek felnevelési költségei meghatározása során a bíróságnak olyan érdek mérlegelést kell alkalmaznia, amely a gyermek alapvető szükségleteit tartja szem előtt, mert csak így zárható ki a károkozó kötelmen túli marasztalása. Véleményem szerint ezt a szempontot kellene érvényesíteniük ítélezésük során a magyar bíróságoknak is, ami természetesen nem érinti a gyermek egészségkárosodásából fakadó költségek egyediesítését.
- [59] A Német Szövetségi Alkotmánybíróság (Bundesverfassungsgericht, BVerfG) gyakorlatában megfogalmazódott ezzel ellentétes álláspont is, azonban a BGH-val ellentétben a BVerfG döntései nem mutatnak egységet. A BVerfG 1993-ban minden további indokolás nélkül leszögezte, hogy sem a gyermek létezését, sem pedig tartási költségeit nem lehet kárként értékelni, és ez vonatkozik a gyermek fogyatékosága miatt felmerülő többletköltségekre is (BVerfGE 88, 203 = NJW 1993, 1751.). 1997-ben viszont már – egy alkotmányjogi panaszt elutasító határozatában – helyeslően nyilatkozott a BGH gyakorlatáról (BVerfGE 96, 375 = NJW 1998, 519.).
- [60] Az osztrák Legfelsőbb Bíróság (der Oberste Gerichtshof, OGH) aszerint ítélt meg teljes vagy részleges költséget, hogy mennyire súlyos megterhelést jelent a gyermek állapota a szülei számára. Rendkívüli megterhelés esetén a teljes létfenntartási költséget megítéli.

- [61] A holland Legfelsőbb Bíróság (Hoge Raad) a vonatkozó első, 1997-es döntésében kiemelte: az, hogy a gyermek születéséhez kárkövetkezésményt kapcsolunk, nem jelenti, hogy magában a gyermekszületésben látnánk a kárt. Arról van szó csupán, hogy a szülők a felróható orvosi mulasztás következtében megtérítendő vagyoni hátrányt szenvednek el. A gyermek 18 éves koráig átlagosan felmerülő költségeket találta megtérítendőknak (HERPAI *i. m.*). A 2005-ös ún. Kelly ügyben leszögezte: az anya az önrendelkezési jogának sérelme miatt fizetendő kártérítésnek olyan helyzetbe kell hoznia a szülőket, mintha a hiba nem merült volna fel, tehát nem kellene számolniuk Kelly gondozásának és nevelésének költségeivel. Szükségesnek látta leszögezni azt is, hogy ítélete még impliciten sem tartalmaz megállapítást a gyermek életének értéktelenségéről, nem jelenti azt, hogy Kelly szülei szenvedésének forrása lenne (ECLI:NL:HR:2005:AR5213 18-03-2005; CZINE Alíz: *A születéssel kapcsolatos kártérítési igények megítélése – azaz lehet-e kár az emberi élet*, Themis, 2014/2).
- [62] Az olasz Semmitőszék (Corte Suprema di Cassazione) egy 2019. június 25-én nyilvánosságra hozott ítéletében a szülők *wrongful birth* típusú kártérítési igényét teljességében alaposnak találta (n. 16892/19; Benke *i.m.* 18.).
- [63] A francia Cour de cassation a 2000-ben hozott híres Perruche-ítéletében egyenesen a gyermeknek ítélte meg mindennemű kárigényt. Az ítélet olyan heves visszhangot váltott ki, hogy a törvényhozó szükségesnek látta jogalkotással rendezni a kérdést azzal, hogy a gyermeknek semmiféle kárigénye nem lehet, a szülőknek pedig a beteg gyermek születése okán akkor van kártérítési igényük, ha az orvos a betegséget a terhesség ideje alatt nem fedezte fel, és ezért a mulasztásért nagyfokú gondatlanság terheli (HERPAI *i. m.*; CZINE *i. m.*).
- [64] A határozat által elfoglalt állásponttal a brit joggyakorlat összevethető, de az is csak eredményében. A McFarlane v. Tayside alth Board ügyben a House of Lords nem ítélte meg a gyermek felnevelésének költségeit, de leszögezték, hogy döntésük alapja nem a közrend védelme, ehelyett a londoni polgár ítélőképességére hivatkoztak. A Rand v. East Dorset Health Authority ügyben (2000) a Court of Appeal a gyermek felnevelési költségei közül azokat ítélte meg a szülőknek, amelyek a gyermek sérült voltához kapcsolódnak. Hasonló döntés született a Hardman v. Amin és a Lee v. Taunton and Sommerset NHS Trust ügyekben. A döntések lényegi indoka, hogyha a londoni polgárokat megkérdeznék, többségben az lenne a véleményük, hogy az ilyen gyermek megszületése valójában nem áldás, és ezért a szülők bizonyos fokú – a gyermek fogyatékoságához igazodó – kompenzációja igazságos (SZEIDL Agnes: *A kártérítési felelősség megállapításának változásai gondatlan károkozás esetén az orvosi műhibaperekben a brit jogban*, Iustum, Aequum, Salutare, 2008/4). Ezek a döntések sem alkotmányos szempontokon, de még csak nem is jogi érveken nyugszanak. Alapjuk egy vindikált osztó igazságosság és egy vélelmezett laikus jogérzet. Az *aequity* ítélkezés példái. Ilyen méltányossági ítélkezésre viszont a magyar bíróságnak nincs felhatalmazása, az írott jog talajáról nem rugaszkodhat el, és e tekintetben a teljes kártérítés elve szigorú kötöttséget jelent. A régi Ptk. 339. § (2) bekezdése és a Ptk. 6:522. § (4) bekezdése lehetővé teszik ugyan, hogy a bíróság különös méltánylást érdemlő körülmények fennállása esetén a kártérítés mértékét a teljes kárnál alacsonyabb összegben határozza meg, ezek a rendelkezések azonban minden esetben az egyedi körülmények rendkívüli/különös méltánylást érdemlő körülményei alapján teszik lehetővé a kárért felelős személy felelősség alóli részbeni mentesítését; az ügyek meghatározott csoportjára alkalmazandó generális felhatalmazást nem adnak.
- [65] A bírói gyakorlat nem ritkán találkozik olyan esetekkel, amikor a szülői igényérvényesítésről világlik a visszaélészerűség, mint enyhébb Down-szindrómás esetek, vagy „csupán” egy végtag hiánya, esetleg csak valamilyen mértékű károsodása, amelyek orvosilag utólag akár még korrigálhatók is valamilyen mértékben, vagyis olyan esetek, amikor a szülők magatartásából, személyiségéből is alaposan valószínűsíthető, hogy ennek az ártalomnak az ismeretében valójában nem döntöttek volna a terhesség-megszakítás mellett, de a perben családjuk anyagi helyzetének javítása érdekében mégis ezt állítják. Természetesen tartom, hogy ilyenkor a bírói igazság-szolgáltatásra való törekvés nem akarja elismerni a visszaélészerűnek sejtett igények érvényesíthetőségét. (Vannak esetek, amikor a szülők nem is igénylik az ún. alap-felnevelési költségeket.) Ismertek már olyan törvénymódosítási javaslatok, amelyek e probléma kiküszöbölését célozzák (BENKE József: *A természettől adott károsodással születés és a szülők vagyoni kompenzációja a formálódó hazai felsőbbbírósági gyakorlatban*, Magyar Jog, 2022/1).
- [66] Az Mvtv. terhességmegszakítás orvosi indikációiról szóló 6. §-a a törvény 1992-es meghozatala óta változatlan. Azóta 30 év telt el, az orvostudomány diagnosztikai téren is rengeteget fejlődött. Amennyiben ennek eredményei a terhesség-megszakítás orvosi feltételeinek jogi pontosításával az indikációt képesek lennének a súlyos ártalomra, illetve az étellel nehezen összeegyeztethető rendellenességre szűkíteni, a probléma megoldható lenne. Véleményem szerint azonban az EBH 2015.P.11. számú elvi döntésben kifejezett bírói gyakorlattól eltérő jogértelmezéssel nem oldható meg, mert az komoly jogrendszerbeli inkoherenciához, jogdogmatikai következetlenséghez és valós igények érvényesíthetlenségéhez vezet.

Budapest, 2022. július 4.

Dr. Döme Attila s.k.
bíró

- [67] A többségi határozattól eltérő állásponthoz csatlakozom.

Budapest, 2022. július 4.

Dr. Kovács András s.k. bíró

Dr. Parlagi Máttyás bíró többségi határozattól eltérő álláspontja

- [68] Nem értek egyet a jogegységi határozat rendelkező részével és indokolásával.
- [69] A többségi határozat érvelése az 1/2008. PJE határozaton alapul abból kiindulva, hogy az ember léte nem tekinthető kárnak. Az 1/2008. PJE határozat arra a (nem vagyoni) kártérítési igényre vonatkozik, amit maga a gyermek érvényesít azért, mert él. A jelen jogegységi eljárás tárgya a szülőknek az egészségkárosodott gyermek felnevelésével kapcsolatos vagyoni kárigénye. A szülők által érvényesített igény tárgya nem maga a lét, hanem a lét költsége.
- [70] Véleményem szerint dogmatikailag csak a két szélső álláspont indokolható.
- [71] Ha elfogadjuk, hogy a megfelelő tájékoztatás hiánya miatt nem tudta az anya önrendelkezési jogát és nem tudták a szülők családtervezéshez való jogukat gyakorolni, akkor a teljes felnevelés költsége áll okozati összefüggésben az egészségügyi szolgáltató mulasztásával: ennek megítélése nem a gyermek létét tekinti kárnak, hanem mindazokat a költségeket, amelyek a szülőknél az egészségügyi szolgáltató mulasztásával okozati összefüggésben keletkeztek.
- [72] Ha azonban – az okozati összefüggés és nem a kárenyhítési kötelezettség körében – a családtervezéshez való jog utólagos gyakorlásaként értékeljük a szülőknek azt a magatartását, hogy szülői felügyeleti jogukat nem szüntették meg az örökbefogadáshoz való hozzájárulással, akkor a felnevelésnek semmilyen költsége nem áll okozati összefüggésben az egészségügyi szolgáltató mulasztásával.
- [73] A köztes megoldást tartalmazó többségi határozat álláspontom szerint dogmatikailag nem igazolható: az egészségügyi szolgáltató magáért az egészségkárosodásért nem felelős, így nem köteles kizárólag az abból eredő többlet-felnevelési költség megfizetésére.

Budapest, 2022. július 4.

Dr. Parlagi Máttyás s.k. bíró

A kiadmány hitelűl:
dr. Kis Roxána tisztviselő

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.032/2022/5. számú végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.
A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A felperes a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Gfv.V.30.281/2021/9. számú ítélete ellen. Kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a Kúria ítélete eltér Kúria 2/2014. PJE. számú polgári

jogegységi határozatának III/1. pontjától, a Pfv.I.21.234/2020/8. számú ítéletétől, a Jpe.I.60.015/2021/15. számú határozatának 11. pontjában, illetve az 1/2019. PJE számú polgári jogegységi határozatban foglaltaktól.

- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [4] A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles. A Bszi. 41/C. § (2) bekezdés h) pontja értelmében ugyanakkor a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) költségkedvezményekre vonatkozó szabályai a jogegységi panasz eljárásban is irányadók. A jogegységi panasz előterjesztője csak arra vonatkozó mentesség vagy kedvezmény esetén mentesül az illetékfizetési kötelezettség alól.
- [5] Mindezek értelmében tehát a Kúria álláspontja szerint a jogegységi panasz befogadásához elvárható, hogy a panaszos vagy hiánytalanul fizesse meg az illetéket, vagy nyújtson be teljes körű, szabályszerű, érdemben elbírálható költségmentességi kérelmet.
- [6] Az előterjesztő illetéket nem rótt le, a jogegységi panaszban és azzal egységes szerkezetben benyújtott kiegészítésében személyes költségmentesség, ennek hiányában teljes költségfeljegyzési jog engedélyezését kérte. Kérelméhez azonban nem mellékelte a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog engedélyezésének alapjául szolgáló körülmények igazolásáról szóló 26/2017. (XII. 27.) IM rendelet (Kmr.) 10. § (3) bekezdésében meghatározott iratokat (a fizetési számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató igazolását három hónapra visszamenőleg a fizetési számla egyenlegéről, valamint három hónapra visszamenőleg a fizetésszámla-kivonatát). A hiányos költségmentesség, illetve költségfeljegyzési jog engedélyezése iránti kérelmet ezért a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának elnöke – figyelemmel arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban hiánypótlásnak nincs helye –, a Jpe.II.60.032/2022/4. számú végzésével elutasította.
- [7] A jogegységi panasz előterjesztője tehát sem az illetékfizetési kötelezettségét nem teljesítette, sem elbírálásra alkalmas költségmentesség, illetve költségfeljegyzési jog iránti kérelmet nem nyújtott be. Mindezek miatt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján a jogegységi panasz visszautasításának van helye.
- [8] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés h) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az nem tartalmazza a (3) bekezdésben foglaltakat, és a megfelelő kiegészítés az (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül nem történik meg.
- [9] A Bszi. 41/C. § (3) bekezdése szerint a jogegységi panaszban – a beadványra vonatkozó általános szabályokon túl – meg kell jelölni egyrészt az a határozatot, amellyel szemben a fél a panaszt előterjeszti, másrészt az a közzétett kúriai határozatot, amelytől jogkérdésben való eltérést állít.
- [10] A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a Bszi.-ben foglalt tartalmi

- követelmények mellett (a támadott és hivatkozott határozatok megjelölése), a félnek nem elég arra hivatkozni, hogy az egyik határozat eltért a másiktól, a panasz befogadásához szükséges, hogy az előterjesztő megjelölje, miben látja az eltérést. Az eltérés megjelölésének azonban konkrétan kell lennie, pontos jogértelmezésre vonatkozó álláspontnak kell ütköznie pontos jogértelmezésre vonatkozó állásponttal. Be kell mutatnia tehát azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszakosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Ki kell munkálnia, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést, hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Fel kell tárnia tehát az ügyek összehasonlítható tényállását, az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot; egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését kell összevetni egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.014/2021/5., Jpe.II.60.002/2022/3.)
- [11] A Jogegységi Panasz Tanács több döntésében rámutatott arra is, hogy a Bszi.-ben rögzített törvényi elvárás nem egy bármilyen tartalmú közzétett kúriai határozat megjelölését jelenti, hanem az állított jogkérdésben eltérés konkrét ismertetését igényli, ennek vizsgálata ugyanis – a panasz befogadása esetén – az eljárás lényege, ennek hiányában az eredménnyel nem folytatható le. (Jpe.I.60.001/2021/2., Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.II.60.002/2022/3.)
- [12] A jogegységi panaszban tehát nem elégséges megjelölni az eltérés alapjául hivatkozott határozatokat, a panaszt adekvát indokolással is el kell látni, részletesen ki kell fejteni, hogy a panaszos miben látja az eltérést.
- [13] A felperes a jogegységi panaszban és azzal egységes szerkezetben előterjesztett kiegészítésében általánosságban utalt a megjelölt határozatoktól, illetve az azokban foglalt jogelvektől való eltérésre. Álláspontja szerint a Kúria annak megállapításával, hogy a felülvizsgálati kérelemben a panaszos a Ptk. 209. § (1) bekezdését nem jelölte meg, a támadott határozatának 52–57. pontjában jogkérdésben eltért a 2/2014. PJE III/1. pontjában foglaltaktól. Érvéle szerint a tájékoztatás tisztességtelenségét a 2009. május 22. előtt kötött szerződéseknél nem a Ptk. 209. § (1) bekezdése, hanem a Ptk.-nak a szerződés tisztességtelenségére vonatkozó összes rendelkezése alapján kell megítélni, így a Ptk. 209. § (1) bekezdése e jogelvek alkalmazhatósága tekintetében irreleváns, ezért ennek megjelölésének hiányára alapozottan felülvizsgálati kérelem nem utasítható el. A panaszos szerint a Kúria támadott határozata jogkérdésben eltért a Kúria Jpe.60.015/2021/15. számú határozat 11. pontjában foglaltaktól, mivel nem az EUB C-26/13. számú ítélet 67–68. pontjának megfelelően járt el és nem ennek megfelelően értelmezte a Ptk. 209/A. § (2) bekezdését. Az 1/2019. PJE számú határozatra akként hivatkozik, hogy attól a Kúria támadott határozata jogkérdésben eltért, mert a felülvizsgálati kérelem megjelölt részét a Pp. 110. § (3) bekezdése szerint nem tartalma szerint bírálta el. A jogegységi panasz szerint a Kúria a támadott határozatában
- „nem vizsgálta az árfolyamkockázati tájékoztató tisztességtelenségét és így nem vette figyelembe a Kúria Jpe.60.015/2021/15. számú határozatában és a Kúria Pfv.I.21.234/2020/8. számú ítéletben foglalt jogelveket, ezért megállapítható, hogy a Kúria jogkérdésben eltért a fenti határozatokban foglaltaktól”.
- [14] A jogegységi panasz és annak kiegészítésének vizsgálata során a Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a panaszos nem mutatta be azt a lényegi háttértényállást, azaz a szükséges ügyszakosságot, ami az összehasonlítás alapfeltétele. Nem munkálta ki, hogy a támadott határozat konkrétan melyik jogszabályi rendelkezésre vonatkozó mely jogértelmezést hol nem tartotta be, hol tért el a támadott határozat jogkérdésben a Kúria közzétett jogértelmezésétől. Sem az ügyek összehasonlítható tényállását, sem az ügyben felmerült jogkérdést, az alkalmazandó jogot konkrétan nem tárta fel, tehát nem egy konkrét jogszabály konkrét határozatban való értelmezését vetette össze egy hasonló helyzetben történt más értelmezéssel. Amennyiben a panasz előterjesztője a jogértelmezésbeli eltérést nem tárja a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa elé, úgy a jogegységi panasz érdemi elbírálásra nem alkalmas. A panaszjárás kereteit és tárgyát éppen ez az állított, jogértelmezésre vonatkozó, azaz jogkérdésben történt eltérés képezi, amelyet a panasz előterjesztőjének kell a Kúria elé tárnia. A Kúria eljárása ebben a részében sem hivatalbóli jellegű, a Jogegységi Panasz Tanács nem veheti, nem veszi át az előterjesztő szerepét. Mindezekre tekintettel a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h*) pontja alapján is.
- [15] A Jogegységi Panasz Tanács korábban már rámutatott arra, hogy a „jogegységi panasz visszautasítását egyetlen, törvényben rögzített visszautasítási ok is indokolta teszi [...]”. (Jpe.I.60.001/2020/2. számú határozat [20] pontja).
- [16] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Záró rész

- [17] Az eljárás az Itv. 57. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint illetékmentes.
- [18] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. június 13.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Agnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró helyett, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.039/2022/6. számú végzése**

Rendelkező rész

A Kúria az I. és II. rendű alperesek jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

- [1] Az alperesek a Kúria Pfv.V.21.340/2021/9. számú ítéletével szemben a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztettek elő, amelyben kérték a Kúria ítéletének hatályon kívül helyezését, a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását, valamint a bíróságokra kötelező jogértelmezés megállapítását. Álláspontjuk szerint a Kúria ítélete jogkérdésben eltér a Kúria Gfv.IX.30.328/2011/4. számú ítéletében foglaltaktól.
- [2] Az alperesek továbbá a jogegységi panasz benyújtásával egyidejűleg külön-külön személyes költségfeljegyzési jog iránti kérelmet terjesztettek elő a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény 6. §-ának (2) bekezdése alapján.
- [3] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [4] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdésének c) pontja szerint, a Jogegységi Panasz Tanács – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [5] A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles. A Bszi. 41/C. § (2) bekezdés h) pontja értelmében ugyanakkor a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) költségkedvezményekre vonatkozó szabályai a jogegységi panasz eljárásban is irányadók. A jogegységi panasz előterjesztője csak arra vonatkozó mentesség vagy kedvezmény esetén mentesül az illetékfizetési kötelezettség alól.
- [6] Mindezek értelmében tehát a Kúria álláspontja szerint a jogegységi panasz befogadásához elvárható, hogy a panaszos vagy hiánytalanul fizesse meg az illetéket, vagy nyújtson be teljes körű, szabályszerű, érdemben elbírálható költségkedvezményre irányuló kérelmet.
- [7] Az előterjesztők illetéket nem róttak le a jogegységi panaszban. Költségfeljegyzés iránti kérelmükhöz csatolt nyomtatványon a munkáltató nem igazolta jövedelmüket, továbbá nem mellékeltek a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog engedélyezésének alapjául szolgáló körülmények igazolásáról szóló 26/2017. (XII. 27.) IM rendelet (Kmr.) 10. § (3) bekezdésében meghatározott iratokat (a fizetési számlát vezető pénzforgalmi szolgáltató igazolását három hónapra visszamenőleg a fizetési számla egyenlegéről, valamint három hónapra visszamenőleg a fizetésiszámla-kivonatot). A hiányos személyes költségfeljegyzési jog engedélyezése iránti kérelmet ezért a Kúria figyelemmel arra, hogy a jogegységi panasz eljárásban hiánypótlásnak nincs helye, a Jpe.I.60.039/2022/5. számú végzésével elutasította.
- [8] A jogegységi panasz előterjesztői tehát sem az illetékfizetési kötelezettségüket nem teljesítették, sem elbírálásra alkalmas költségfeljegyzési jog iránti kérelmet nem nyújtottak be. Mindezek miatt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés c) pontja alapján a jogegységi panasz visszautasításának van helye.
- [9] A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés e) pontja értelmében a Jogegységi Panasz Tanács a jogegységi panaszt visszautasítja, ha az a 41/B. § (1) bekezdése alapján került előterjesztésre, de a felülvizsgálati kérelemben az előterjesztő nem hivatkozott a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre.
- [10] A jelen jogegységi panasszal támadott kúriai határozatban elbírált felülvizsgálati kérelemben a panaszosok nem hivatkoztak a jogegységi panaszban megjelölt határozatra (Gfv.IX.30.328/2011/4.). A jelen panasszal érintett eljárást megelőzően, már volt egy ugyanezen felek között, ugyanezen tényállás alapján indult korábbi, jogegységi panaszt visszautasító végzéssel lezárult eljárás. A korábbi eljárásban a Debreceni Ítéltábla jogerős, Pf.I.21.194/2017/7. számú ítéletével szemben a panaszosok felülvizsgálati ellenkérelmet nyújtottak be, amelyben állításuk szerint hivatkoztak a Gfv.IX.30.328/2011/4. számú kúriai határozatra. Majd a Kúria Pfv.V.21.318/2018/7. számú döntésével szemben – amelyben a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította – jogegységi panaszt nyújtottak be, amelyet a Kúria a Jpe.I.60.003/2020/3. számú határozatában visszautasított, ugyanis a támadott kúriai határozat 2020. május 20. napján kelt (2020. július 1. előtti), ezért ellene a Bszi. 197/B. § (5) bekezdése alapján kizárt volt a jogegységi panasz előterjesztése.
- [11] A megismételt eljárásban a jogerős ítélettel szemben a panaszosok felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, amelyben azonban nem hivatkoztak a jelen jogegységi panasz eljárásban megjelölt kúriai határozatra. A Bszi. 41/C. § (6) bekezdés e) pontjának előírásából az következik, hogy a jogegységi panasz eljárásban a panasz befogadhatóságának megállapítása során a Kúria azon felülvizsgálati kérelmet, illetve felülvizsgálati ellenkérelmet veheti figyelembe, amelyet a jelen jogegységi panasszal támadott határozatban bírált el a Kúria. Ezért egy korábbi, lezárult eljárásban benyújtott felülvizsgálati kérelem, illetve felülvizsgálati ellenkérelem nem képezheti elbírálás tárgyát és alapját sem a megismételt eljárásban hozott kúriai ítélettel kapcsolatban az újonnan indult jogegységi panasz eljárásban.
- [12] A jogegységi panasz konkrét támadott határozathoz kapcsolódik, attól nem választható el, és a hatálya nem terjeszthető ki más eljárásban hozott kúriai határozatra, még abban az esetben sem, ha ez az eljárás a jelen jogegységi panasszal támadott kúriai ítéletben szereplő ugyanazon tényállásban és jogkérdésben indult. Külön jelentősége van annak, hogy a korábbi, a Jpe.I.60.003/2020/3. számon hozott visszautasító határozattal zárult jogegységi panasz eljárásban a panaszt olyan kúriai határozattal szemben terjesztették elő, mely meghozatalának időpontja okán nem volt panasszal támadható. A törvény ilyen irányú rendelkezése folytán idő előtti, kizárt jogegységi panaszt megelőző felülvizsgálati eljárásban tett hivatkozások, a panasz visszautasítása

és azzal a jogegységi panasz eljárás végleges lezárása okán a jelen eljárásban figyelembe nem vehető.

- [13] A kifejtettkre figyelemmel a Kúria a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* és *e)* pontja alapján a jogegységi panaszt – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasította.
- [14] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. szeptember 5.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Darák Péter s.k. bíró, Dr. Domonyai Alexa s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Hajnal Péter s.k. bíró, Dr. Harangozó Attila s.k. bíró, Dr. Harter Mária s.k. bíró, Dr. Kovács András s.k. bíró, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró, Dr. Sperka Kálmán s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEK

1/2022. (IX. 20.) KK-PK kollégiumi vélemény

a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosíték nyújtására vonatkozó végzés végrehajtás szempontjából történő minősítéséről

A Kúria Közigazgatási Kollégiuma és Polgári Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosíték nyújtására vonatkozó végzés végrehajtás szempontjából történő minősítéséről, az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében, a következő közös

kollégiumi véleményt

alkotta:

A Cstv. 33/A. § (9) bekezdése alapján a biztosítéknyújtást elrendelő végzés nem tekinthető az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény 29. § (1) bekezdés 4. és 20. pontja szerinti végrehajtható okiratnak.

•••

A Cstv. 33/A. §-a szerinti perben a hitelező vagy – az adós nevében – a felszámoló a felszámolási eljárás alatt egy speciális kárigényt érvényesíthet az adós korábbi vezető tisztségviselőivel szemben. Ez az igényérvényesítés két részből, a felszámolási eljárás során indított megállapítási perből [Cstv. 33/A. § (1) bekezdés] és a felszámolási eljárás jogerős befejezését követően indított marasztalási perből [Cstv. 33/A. § (11) bekezdés] áll.

A megállapítási per során biztosíték nyújtása is kérhető a hitelezők követelésének kielégítése céljából. A vagyoni biztosítékról a bíróság a megállapítási kereset érdemi elbírálását megelőzően dönt. Amennyiben az alperes a biztosítéknyújtásra kötelező végzésnek önként nem tesz eleget, a felperes a meghatározott cselekmények végrehajtására irányadó szabályok szerint kérheti a bíróságtól a végrehajtás elrendelését. A bíróság végrehajtási lapot állít ki, amelyet az önálló bírósági végrehajtónak küld meg a végrehajtás foganatosítása céljából a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) alapján.

A marasztalási pert bármely hitelező megindíthatja, akinek a követelését a felszámolási eljárásban nyilvántartásba vették, de ott nem térült meg. A marasztalási per nem korlátozódik azokra a felekre, akik a megállapítási pert indították. A megállapítási per és az esetlegesen biztosíték nyújtására kötelező végzés valamennyi hitelező érdekét szolgálja.

A biztosíték tehát a hitelezők teljes körét – nem csak a pert indító Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (a továbbiakban: NAV) – illeti meg, és a felszámolási eljárás jogerős lezárásáról hozott határozat közzétételét követően bármely hitelező jogosult marasztalási pert indítani, akinek kielégítetlen követelése maradt a felszámolási eljárás befejezése után. A hitelezők pernyertessége esetén ezeket a követeléseket is a létébe helyezett összegből kell kifizetni, a Cstv. 33/A. § (13) bekezdése szerint ugyanis a biztosítékot arányosan a hitelezők követelésére kell felosztani.

A Cstv. 33/A. § (9) bekezdése alapján a biztosítéknyújtás tárgyában hozott végzés nem tartozik az adóhatóság által foganatosítandó végrehajtási eljárásokról szóló 2017. évi CLIII. törvény (a továbbiakban: Avt.) 29. § (1) bekezdés 4. és 20. pontja szerinti végrehajtható okirat fogalmába: a biztosíték ugyanis nem a bíróságot vagy az államot illeti meg, és nem minősül igazságügyi követelésnek sem. A végzés végrehajtására nem az Avt.-t kell alkalmazni, az a Vht. alapján az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozik.

A Cstv. 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosítékot a bíróság gazdasági hivatalában letéti számlára kell megfizetni, azonban az a hitelezők egészét illeti meg. Annak felosztásáról a vezető tisztségviselő marasztalására irányuló perben eljáró bíróságnak kell döntenie a Cstv. 33/A. § (11) bekezdése alapján. Ha a bíróság ebben a perben a vezető tisztségviselő marasztalásáról dönt, a marasztalási összeget a vagyoni biztosítékból kell fedezni, azt a felperesek között követelés-arányosan kell felosztani, és csak az ezt meghaladó összeg megfizetésére kell kötelezni a vezető tisztségviselőt (A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye A/IV.4.pont).

A NAV a többi hitelezőhöz hasonlóan magánjogi követelést érvényesít az adós vezető tisztségviselőjével szemben, ami közvetetten ugyan az államot illeti meg, de ez a közvetett kapcsolat nem eredményezi, hogy azt igazságügyi követelésnek kellene tekinteni, és azt sem, hogy annak végrehajtására a NAV-nak mint hatóságnak hatásköre lenne. Igazságügyi követelés például a büntetőeljárásban a terhelttel szemben megállapított pénzbüntetés, vagyonelkobzás, bűnügyi költség. Ezekben az esetekben, ha az önkéntes teljesítésre történő felhívás nem vezetett eredményre, a bíróság átadja a követelést a NAV részére végrehajtásra [44.SZ/2021. (V. 7.) OBHE határozat Melléklet 30. § (1) bekezdés].

Az egységes jogalkalmazás követelménye kizárja, hogy egyes hitelezői követelések esetén a NAV járjon el az Avt. szerint, míg más esetben (például magánszemély hitelező követelése folytán) az önálló bírósági végrehajtó a Vht. alapján.

Megvizsgálva az Avt. 1. §-ában meghatározott hatályát, a Cstv. 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosíték nem tartozik egyik, az Avt. alapján

végrehajtandó követelés fogalmi körébe sem. Az Avt. 1. § (4) bekezdésében az állami adó- és vámhatóság javára fizetési kötelezettséget megállapító jogerős bírósági határozat csak úgy értelmezhető, hogy az kizárólag és közvetlenül a NAV-ot megillető fizetési kötelezettségre vonatkozik. Nem lehet kiterjeszteni azt más (például magánszemély) hitelezők felszámolási eljárásban bejelentett követeléseire is. Az Avt. hatálya a fentiek szerint kizárja azt is, hogy a Cstv. 33/A. § (9) bekezdése szerinti biztosíték nyújtására kötelező végzés az Avt. 29. § (1) bekezdésében meghatározott más végrehajtható okirat fogalmi körébe vonható legyen.

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

284 Ha a sértettek a terhelt irányába nem fejtettek ki fizikai támadó magatartást vagy ilyen szándékú fizikai ráhatást (érintést, fogást), akkor a sértettek felszólító és megállást elérni kívánó magatartása nem merítette ki a jogos védelmi helyzet megállapíthatóságát megalapozó jogtalan támadás vagy az ilyennel közvetlenül fenyegető veszély büntetőjogi fogalmát.

Jogtalan támadás hiányában fel sem merülhet a terhelt magatartásának elhárító cselekménykénti értékelése [Btk. 22. § (1) bek., 23. § (1)–(2) bek.; 4/2013. BJE határozat].

- [1] A járásbíróság a 2019. május 17. napján meghozott és 2019. június 11. napján jogerős büntetővégzésével a terhelttel szemben garázdaság vétsége [Btk. 339. § (1) bek.] és 2 rendbeli testi sértés vétsége [Btk. 164. § (1) és (2) bek.] miatt halmazati büntetésül 5 hónap fogházban végrehajtható szabadságvesztés büntetést szabott ki azzal, hogy annak végrehajtását 2 év próbaidőre felfüggesztette. A bíróság megállapította, hogy a terhelt – a szabadságvesztés elrendelése esetén – legkorábban a szabadságvesztés-büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás a következő.
– A terhelt 2018. december 18. napján, a délutáni órákban édesapjával együtt az Sz., H. fasor 2. szám alatt található áruházban vásárolt, majd az üzletből oly módon távozott, hogy 18 óra körüli időben az eladótérből az egyik üzemen kívüli kassza mellett található zárószorompón keresztül átugrott.
– Mindezt észlelte a terhelttől mintegy 4–5 méterre álló B. R. I. biztonsági őr sértett, aki odalépett hozzá és felszólította, hogy lépjen vissza az áruház eladótérébe, menjen a „Vevő 1”, illetve a „Vevő 2” megjelölésű biztonsági kapuhoz, és ott hagyja el az áruházat. A terhelt ekkor közölte a biztonsági őrrel, hogy nem megy vissza, hanem azonnal a WC-re megy. B. R. I. sértett ekkor követte a terheltet a vizesblokk felé, ahova időközben megérkezett a második biztonsági őr, Sz. J. I. sértett. A sértettek megpróbálták megállítani a terheltet, aki azonban ökölbe szorított kezét ütésre emelte B. R. I. sértett irányába. Ekkor Sz. J. I. sértett megfogta a terhelt jobb kezét annak érdekében, hogy az ütést megakadályozza, azonban a terhelt Sz. J. I. irányába fordult, és őt a szabadon maradt kezével meglökte, amelynek következtében Sz. J. I. sértett elesett. A terhelt ezután B. R. I. sértett vállát a bal kezével meglökte, a másik, ökölbe szorított kezével pedig megütötte az arcát, azonban az ökle lecsúszott B. R. I. sértett arcáról, így az ütés végül a vállát érte el, és ennek következtében megperdült a tengelye körül.
– A terhelt ezt követően bement a mellékhelyiségbe, a sértettek azonban a vizesblokk előtti területen megvárták őt, majd a biztonsági helyiségbe kísérték.

– B. R. I. és Sz. J. I. sértettnek egyaránt 8 napon belül gyógyuló felületes sérülése keletkezett, amely miatt mindketten magánindítványt terjesztettek elő.

- [3] A bíróság jogerős, ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt – a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjában írt okra alapítottnan – végszükség, illetve jogos védelmi helyzet megállapítása, és a terhelt felmentése érdekében.
- [4] Indokai szerint a bíróság a tényállás megállapításakor figyelmen kívül hagyta a terhelt gyerekkora óta fennálló betegségét, mely szerint széklettartási panaszai vannak. A terhelt a betegsége miatt hirtelen fellépő székelési ingere alapján a leggyorsabban igyekezett a mosdóba jutni, míg a sértettek a távozását meg akarták akadályozni, holott közölte velük, nem vásárolt, beteg és a WC-re igyekszik.
- [5] Semmi nem utalt arra, hogy bármit is ki akart volna vinni az üzletből, ezért a sértetteknek nem volt joga őt megállítani, a személyi szabadságát nem korlátozhatták volna. Erre figyelemmel a terhelt javára a végszükség megállapítható.
- [6] Ezt meghaladóan a védő eseti döntésre hivatkozva kifejtette, hogy ha nincs olyan tény, amelyből a vagyonőr közvetlenül arra következtethet, hogy a vásárló eltulajdonított valamit az üzletből, akkor tettenérés hiányában nemcsak fizikai kényszert nem alkalmazhat, de még a csomag tartalmának bemutatására sem szólíthat fel. Amennyiben mégis megteszi, úgy két magánszemély közötti viszonyról van szó, tehát akár jogos védelem is megállapítható az őr fellépésével szemben. A védő álláspontja szerint a terhelt jogos védelmi helyzetben az őt ért támadással egyenértékű védekezést fejtett ki, emiatt sem lehetett volna a bűnösségét megállapítani.
- [7] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [8] Indokai szerint a bizonyítékok értékelésének vitatása felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat, az indítvány ezen részében törvényben kizárt, míg az indítványnak a büntethetőséget kizáró okok fennálltára hivatkozása nem alapos.
- [9] Az ügyész jelezte, hogy az irányadó tényállás nem tartalmazza a sértettek által előterjesztett magánindítvány időpontját, ami azonban azok joghatályosságát nem érinti. A magánindítvány előterjesztésére vonatkozó ténymegállapítás nem történeti, hanem az annak előterjesztésére jogosult akaratától függően bekövetkező eljárási tény. A sértettek a magánindítványaikat 2018. december 18. napján terjesztették elő, ekként azok joghatályosak.
- [10] Rámutatott, hogy a végszükség és a jogos védelem együttes fennálltára történő védői hivatkozás téves, mivel azok jogi alapja eltérő.
- [11] Kifejtette, hogy az irányadó tényállás nem tartalmaz olyan tény, mely szerint közvetlen és másként el nem hárítható veszélyhelyzet állt fenn. Ennek hiányában a terhelt magatartása veszélyből mentő magatartásként nem értékelhető. Emellett az is megállapítható, hogy a terheltet nem érte sem

- intézett, sem közvetlenül fenyegető támadás. Jogtalan támadás hiányában a jogos védelemi helyzetre hivatkozni nem lehet, ezért a védő ezt célzó indítványa nem alapos.
- [12] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a jogerős határozatot hatályában tartsa fenn.
- [13] A védő észrevételében indítványát változatlan tartalommal fenntartotta.
- [14] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsülésein bírálta el.
- [15] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja (Be. 648. §). Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [17] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét. Ez valósul meg, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a jogerős ítéleti tényállás alapulvételével, büntetendőséget kizáró ok ellenében került sor. A felülvizsgálati indítvány végszükségre, illetve jogos védelemre utaló tartalma szerint erre vonatkozó, illetve hivatkozó.
- [18] A terhelt védője részben a jogerős ítélet tényállásában megállapítottaktól eltérő – abban nem vagy másképp szereplő – tényt állított, és részben a jogerős ítéleti tényállás megváltoztatását célozta. E részeiben az indítvány a Be. 650. § (2) bekezdésében ütközik, és ekként törvényben kizárt.
- [19] Kizárólag az indítványban foglalt jogkérdés – azaz a büntetendőséget kizáró ok fennállása – lehet felülvizsgálat tárgya; azt azonban az indítványnak az irányadó tényállástól részben eltérő ténybeli hivatkozásait, valamint az eltérő tények megállapítását célzó részeit figyelmen kívül hagyva, a Be. 650. § (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, a jogerős ítéletben megállapított tényállás alapulvételével kell elbírálni.
- [20] Erre figyelemmel a Kúria az indítványt ebben a részben érdemben elbírálna.
- [21] A Btk. 15. § *e)* és *f)* pontja szerint az elkövető büntetendőséget, illetve a cselekmény büntetendőséget kizárja vagy korlátozza a jogos védelem és a végszükség. Ugyanarra a cselekményre egyidejűleg azonban nem alkalmazhatók a szabályaik, mivel jogalapjuk eltérő, emiatt azok együttes érvényesülése nem lehetséges.
- [22] Ekként a Kúria – a védő indítványának sorrendjében – külön vizsgálta a végszükség, illetve a jogos védelem fennálltára hivatkozás alaposságát.
- [23] A Btk. 23. § (1) bekezdése szerint nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.
- [24] A Btk. 23. § (2) bekezdése kimondja, hogy nem büntetendő, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát.
- [25] A végszükség két jogilag védett érdeknek az összeütközése, ahol az egyiknek a védelme csak a másiknak a megsértésével lehetséges. A végszükségben cselekvő személy véletlenül keletkezett, vagy más személy által teremtett veszélyt hárít el. A veszély elhárításának joga mindenkit megillet szükséghelyzetben, valamint gondatlan bűncselekménnyel szemben.
- [26] A végszükség esetében a szabályozás szintjén külön kerül meghatározásra a társadalomra veszélyességet, illetve a bűnösséget kizáró végszükség. Ha a veszélyt kisebb, enyhébb vagy azonos sérelem okozásával hárítják el, mint amivel az fenyegetett, a cselekmény nem veszélyes a társadalomra, míg, ha a megmentett és a feláldozott jogi tárgy vagy a sérelem nagyobb, mint a mentett érték, már csak a büntetendő cselekményt elkövető bűnösségének a kizárása lehetséges.
- [27] A Btk. 23. § (1) bekezdése a társadalomra veszélyességet kizáró végszükséget szabályozza, amiből látható, hogy végszükségről csak valamilyen veszélyhelyzetben lehet szó.
- [28] A Btk. 23. § (2) bekezdése a bűnösséget kizáró végszükségről rendelkezik, mely esetben a veszélyhelyzetben cselekvő személy büntetendőséget az ijedtség vagy menthető felindulás a beszámítási képességre gyakorolt tényleges hatásától függetlenül kizárja.
- [29] Jelen ügyben a terhelt tekintetében a végszükség megállapításához szükséges törvényi feltételek nem állnak fenn. Az irányadó tényállás szerint ugyanis őt érintően nem alakult ki közvetlen veszélyhelyzet, annak hiányában pedig a végszükség megállapítása fogalmilag kizárt.
- [30] Az a tény önmagában, hogy a terheltnek WC-re kellett mennie, nem teremtett jogi lehetőséget (megengedettséget) arra nézve, hogy az őt jogszerűen a vevőkijáratához irányító, majd fizikai ráhatás nélkül megállítani szándékozó B. R. I. sértett irányába az ökölbe szorított kezét ütésre emelje, ezt követően az ütést megakadályozó Sz. J. I. sértettet meglökje, majd B. R. I. sértettet is meglökje és ököllel megüsse.
- [31] Ez a terhelti magatartás nem a személyének egy másként el nem hárítható veszélyből való mentése, hanem egy olyan öntörvényű, erőszakos, illetve erőszakot kifejtő cselekmény volt, amely a közösségi együttélés szabályainak a nyílt semmibe vételét mutatja.
- [32] Ekként nem állapítható meg két olyan jogilag védett érdeknek az összeütközése, melynek során az egyiknek a védelme csak a másik megsértésével lehetséges, mivel a terhelt magatartása arra irányult, hogy a vele szemben jogszerűen intézkedő sértettek ellen – egyoldalúan – erőszakot (jogtalan támadást) alkalmazzon.
- [33] Következésképpen a felülvizsgálati indítvány végszükség fennállására hivatkozó részében alaptalan.
- [34] A védő jogos védelmi helyzetre hivatkozásával kapcsolatban a Kúria a következőkre mutat rá.
- [35] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

- [36] A védekezést támadás előzi meg. Az elhárítás válasz a támadásra. A védekezés azért jogos, mert a támadás jogtalan (4/2013. BJE határozat).
- [37] A jogtalan támadás esetében annak törvényi feltételéből következően két objektív jellegű körülmény, a történések időbeliségének és tartalmának vizsgálata szükséges.
- [38] A jogos védelmi helyzet ugyanis a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető és az elhárító magatartás viszonya, aminek kezdetét a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás határozza meg.
- [39] Következésképpen a jogos védelem – illetve az adott, bűncselekményt megvalósító magatartás jogszerűségének – kérdése akkor merülhet fel, ha már megindult, folyamatban levő jogtalan támadás vagy ilyennek a közvetlenül fenyegető veszélye leküzdésére irányul. Általános fenyegetettség érzése, valamely jogtalan támadás bekövetkezhetőségének távoli veszélye jogos védelmi helyzetet nem alapoz meg.
- [40] Szintén objektív jellegű, de már tartalmi feltétel, hogy a jogtalan támadás (illetve annak közvetlen veszélye) az elhárítótól idegen legyen. A támadás ugyanis értelemszerűen célzott, egyoldalú – nem kölcsönös – és fizikai összeütközést kezdő magatartás.
- [41] Jelen ügyben azonban ilyenről nincsen szó.
- [42] A terheltet az áruházban a biztonsági őr sértettek részéről nem érte jogtalan támadás, de nem állt fenn ilyenrel közvetlenül fenyegető helyzet sem.
- [43] A sértettek a terhelt irányába nem fejtettek ki fizikai támadó magatartást vagy ilyen szándékú fizikai ráhatást (érintést, fogást). Így a sértettek felszólító és megállást elérni kívánó magatartása nem merítette ki a jogos védelmi helyzet megállapíthatóságát megalapozó jogtalan támadás vagy az ilyenrel közvetlenül fenyegető veszély büntetőjogi fogalmát.
- [44] A jogos védelem nem belső gondolat, hanem külső magatartás, ezért a jogtalan támadó magatartás megléte és elsőbbsége perdöntő.
- [45] Jogtalan támadás hiányában fel sem merülhet a terhelt magatartásának elhárító cselekménykénti értékelése.
- [46] Ekként a felülvizsgálati indítvány a jogos védelmi helyzet fennálltát állító részében is alaptalan.
- [47] Nem sértett törvényt az eljáró bíróság, amikor a terhelt bűnösségét garázdaság vétségében [Btk. 339. § (1) bek.], illetve 2 rendbeli testi sértés vétségében [Btk. 164. § (1) és (2) bek.] megállapította, és törvényes a cselekmények minősítése is.
- [48] A garázdaság megvalósulását illetően a Kúria a következőkre mutat rá.
- [49] A Btk. 339. § (1) bekezdése alapján, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, garázdaság vétsége miatt büntetendő.
- [50] A tényállás szerint a terhelt támadólag lépett fel a sértettekkel szemben, az ökölbe szorított kezét ütésre emelte B. R. I. sértett irányába, majd Sz. J. I. sértettet meglökte. Ezt követően B. R. I. sértettet is meglökte és az ökölbe szorított kezével megütötte.
- [51] A terhelt magatartása erőszakos és erőszakot kifejtő is volt. Az erőszakos magatartás az erőszaknál tágabb értelmű és a közvetlenül személy vagy dolog ellen irányuló erőszakon túl magában foglalja az erő alkalmazására irányuló kísérletet vagy azzal való fenyegetést.
- [52] Az, hogy a tényállás szerint a terhelt támadólag lépett fel a sértettekkel szemben, és az ökölbe szorított kezét ütésre emelte B. R. I. sértett irányába már önmagában erőszakos magatartás volt. Mindez független attól, hogy a célt tévesztő mozdulat által személy elleni erőszakot akkor még nem fejtett ki, mivel nem érte el a célzott sértettet. Ezt meghaladóan a magatartása azonban már erőszakot kifejtő volt, melynek eredményeként B. R. I. és Sz. J. I. sértettek egyaránt nyolc napon belül gyógyuló felületen sérülést szenvedtek el.
- [53] A terhelt magatartása kihívóan közösségellenes is volt, ezzel kapcsolatban a Kúria a következőkre mutat rá.
- [54] Kétségtelen, hogy minden bűncselekmény elkövetését a közösségi elvárásokkal való szembefordulás jellemzi. Ehhez képest a garázdaság törvényi tényállása többet: az elkövetés kihívó közösségellenességét kívánja meg. Mindez annyit tesz, hogy a tényállásszerű elkövetési magatartás a környezetre gyakorolt hatása révén közvetlenül és durván sérti vagy sértheti a közösség nyugalalmát.
- [55] Az alanyi oldalt illetően a kihívóan közösségellenes magatartást tanúsító garázda elkövető felismeri, hogy magatartása a közösség nyugalmanak feladására alkalmas, és tettét e közösségi érdek leplezetlen semmibevitelével hajtja végre.
- [56] Mindezt a konkrét ügyre vetítve: a terheltnek az áruházban tartózkodó bármely személy számára észlelhető támadó fellépését kétségkívül az együttélési szabályokkal való szembefordulás jellemzi, amely felismerés a terhelt tudatában is megjelent. A magatartásában megnyilvánuló közösségellenesség kihívó jellegét az is mutatja, hogy bár Sz. J. I. próbálta megakadályozni, hogy megüsse B. R. I. sértettet, azonban a terhelt e fogásból kiszabadította magát, és újból (változatlanul) támadólag lépett fel a sértettekkel szemben. Ez a magatartása a nyugalom helyreállítását célzó akaratot semmibe vette, és egyidejűleg maga számára azt tudatosította, hogy fellépése a közösségi elvárással ellentétes.
- [57] A terhelt cselekményét az áruházban tartózkodó személyek láthatták, a mosdóhelyiség előtti tér a vásárlók számára nyitva álló terület. Így a terhelt által tanúsított és a közelben tartózkodó személyek által észlelhető erőszakos magatartás egyidejűleg vitathatatlanul alkalmas volt megbotránkozás (így felháborodás, megütközés, megrökönyödés) vagy riadalom (így ijedtség, rémület, pánik) kiváltására.
- [58] Mindezen körülmények alapján a terhelt cselekménye tényállásszerű, erőszakos és erőszakot kifejtő volt, a közösség nyugalma sértette, amely alkalmas volt megbotránkozás, riadalom kiváltására.
- [59] Ekként a terhelt terhére rótt cselekmények minősítése és a vele szemben kiszabott büntetés is törvényes.
- [60] Az ügyész az átiratában jelezte, hogy az irányadó tényállás nem tartalmazza a sértettek által előterjesztett magánindítvány időpontját, ami azonban azok joghatályosságát nem érinti, ugyanis azokat 2018. december 18. napján előterjesztették.
- [61] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye – egyebek mellett – a Be.

649. § (2) bekezdés *b*) pontja szerint akkor, ha a bíróság határozatát a magánindítvány, feljelentés vagy a legfőbb ügyésznek a Be. 4. § (9) bekezdésében vagy a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányában hozta meg.
- [62] A Be. 378. § (3) bekezdése értelmében a magánindítványt attól a naptól számított egy hónapon belül kell előterjeszteni, amelyen a magánindítványra jogosult a bűncselekményről tudomást szerzett.
- [63] A magánindítvány előterjesztésére a sértett jogosult [Btk. 31. § (2) bek.], továbbá a Be. 378. § (2) bekezdése alapján magánindítványnak kell tekinteni a magánindítvány előterjesztésére jogosult feljelentését és bármely olyan nyilatkozatát, amely szerint az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását kívánja.
- [64] Jelen ügyben a sértettek a terhelt nyolc napon belül gyógyuló sérülést eredményező magatartása miatt a cselekmény elkövetésének napján magánindítványt terjesztettek elő, így azok joghatályosak.
- [65] A Kúria a Be. 649. § (2) bekezdése szerinti olyan további felülvizsgálati okot, melynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles, nem észlelt.
- [66] Ekként a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.1.186/2021/10.)

285 A súlyosítási tilalom megsértését jelenti, ha a másodfokú bíróság a terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában az elsőfokú bíróság által kiszabott több büntetési nem közül bármelyik tartamát vagy mértékét súlyosítja, akkor is, ha a másik büntetési nem alkalmazását enyhíti vagy mellőzi; ideértve azt is, ha az elsőfokú bíróság által kiszabott szabadságvesztés és pénzbüntetés közül a szabadságvesztés kiszabását mellőzi [Btk. 33. § (3) bek.; Be. 595. § (1) bek.].

- [1] A járásbíróság a 2019. március 5-én kihirdetett ítéletével az I. r. terheltet 2 rendbeli csalás büntetnének kísérlete [Btk. 373. § (1) bek., (4) bek. *a*) pont], csalás büntetnének kísérlete [Btk. 373. § (1) bek., (3) bek. *a*) pont], 3 rendbeli hamis tanúzás büntette [Btk. 272. § (1) bek., (2) bek. *c*) pont, (5) bek. I. ford.] és hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 2 év, börtönben végrehajtani rendelt szabadságvesztésre, 250 napi tétel – napi tételként 1500 forint, összesen 375 000 forint – pénzbüntetésre és 3 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a kiszabott szabadságvesztésből legkorábban a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra.
- [2] Az I. r. terhelt és védője által bejelentett fellebbezés folytán eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. február 9-én meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. Mellőzte az I. r. terhelttel szemben szabadságvesztés és közügyektől eltiltás kiszabását, ugyanakkor a pénzbüntetés napi tételeinek számát 540 napra, az egy napi tétel összegét 2500 forintra, a pénzbüntetés teljes összegét 1 350 000 forintra súlyosította. Egyebekben a járásbíróság ítéletét az I. r. terhelt tekintetében helyben hagyta.
- [4] A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, elsődlegesen – a Be. 608. § (1) bekezdés *f*) pontjára figyelemmel – a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában, másodlagosan a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjában írt felülvizsgálati ok bekövetkezését állítva.
- [12] A Legfőbb Ügyészség átiratában az I. r. terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta, ugyanakkor a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból vizsgálandó felülvizsgálati ok bekövetkezését észlelte.
- [15] Jelezte, hogy a másodfokú bíróság a Be. 649. § (2) bekezdés *e*) pontja szerinti és a felülvizsgálati eljárásban hivatalból figyelembe venni előírt felülvizsgálati okot megvalósítva a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg ügydöntő határozatát.
- [16] Kifejtette, hogy bár nem vitásan az elsőfokú bíróság két büntetési nem szerinti büntetést is kiszabott az I. r. terhelttel szemben, míg a másodfokú bíróság csak egyet, azonban az elsőfokú bíróság által kiszabott két büntetés esetén a súlyosítási tilalom külön-külön is érvényesül. Hivatkozott a BH 2020.64. számon közzétett eseti döntésére, amely kimondja a különböző büntetési nemeket és az azokkal együtt járó joghátrányokat nem lehet közös nevezőre hozni. Az ügyészi álláspont szerint a másodfokú bíróság a szabadságvesztés és a közügyektől eltiltás mellőzésével sem emelhetne volna fel az elsőfokú bíróság által kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek számát és az egy napi tétel összegét.
- [17] Mindezek alapján a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott ítéletet változtassa meg; az I. r. terhelttel szemben kiszabott pénzbüntetés napi tételeinek számát és az egy napi tétel összegét a járásbíróság ítéletében foglaltaknak megfelelően enyhítse, egyebekben pedig a megtámadott határozatot hatályában tartsa fenn.
- [23] A felülvizsgálati indítvány – az abban foglaltaktól eltérő okból – alapos.
- [58] A Legfőbb Ügyészség átiratában a hivatalbóli felülbírálat eredményeként a súlyosítási tilalom szabályainak másodfokú bíróság általi megsértésére hivatkozott.
- [59] A Be. 649. § (2) bekezdés *e*) pontja szerint felülvizsgálati okot képez, ha a bíróság az ügydöntő határozatát a súlyosítási tilalom megsértésével hozta meg.
- [60] A súlyosítási tilalom alapszabályaként az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét megállapítani, a vádlott büntetését, illetve a büntetés helyett alkalmazott intézkedést súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be [Be. 595. § (1) bek.].
- [61] A Be. 595. § (4) bekezdése szerint a súlyosítási tilalom folytán a másodfokú bíróság a vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában nem szabhat ki *a*) büntetést azzal szemben, akinek az ügyét első fokon önállóan alkalmazott intézkedéssel bírálták el, *b*) elzárás, közérdekű munka, pénzbüntetés, foglalkozástól eltiltás, járművezetéstől eltiltás,

- kitiltás, a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, kiutasítás helyett szabadságvesztést annak felfüggesztése mellett sem,
- c) felfüggesztett szabadságvesztés helyett végrehajtható szabadságvesztést,
- d) végrehajtható szabadságvesztés helyett hosszabb tartamú szabadságvesztést, annak felfüggesztése mellett sem,
- e) az elsőfokú bíróság által alkalmazott büntetések számát meghaladó további büntetéseket, ide nem értve a szabadságvesztés helyett alkalmazott büntetéseket,
- f) az elsőfokú bíróság által nem alkalmazott mellékbüntetést,
- g) lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése helyett szabadságvesztést, annak felfüggesztése mellett sem.
- [62] Jelen ügyben az elsőfokú bíróság szabadságvesztés és pénzbüntetés kiszabásáról is rendelkezett az I. r. terhelttel szemben. A másodfokú bíróság – az I. r. terhelt terhére bejelentett fellebbezés hiányában – a járásbíróság ítéletét megváltoztatva mellőzte ugyan a szabadságvesztést, azonban a napi tételek számát és az egy napi tételösszeget egyaránt felemelve súlyosabb pénzbüntetést szabott ki vele szemben.
- [63] A súlyosítási tilalom alapszabályát a Be. 595. § (1) bekezdése rögzíti, amelyhez képest a Be. 595. § (4) bekezdése csupán eligazító sarokkövet képező segédszabály.
- [64] Amíg az alapvető szabály a súlyosabb büntetés – vádlott terhére bejelentett fellebbezés hiányában való – kiszabásának általános tilalmában ölt testet, addig a Be. 595. § (4) bekezdésének negatív szabályozásával a törvény kimerítően részletezi azt, hogy a felülbírálatot végző bíróság mit nem tehet meg. Az ítélkezési gyakorlatban a negatív rendelkezések a bíróság számára törvényi parancsként áthághatatlan tilalmat képeznek. Ugyanakkor az ítélkezési gyakorlatban az ellenkezőből való következtetéssel általánosan elfogadott értelmezés, hogy ami nem ütközik a negatív meghatározott rendelkezésekbe: alkalmazható, és pedig attól függetlenül, hogy – bár nem sérti a súlyosítási tilalmat – adott esetben a terhelt terhére eshet (EBH 2018.B.14. [21] bekezdés]). Ami tehát nem ütközik az e törvényhely által felsoroltakba, az kiszabható, illetve alkalmazható (BH 2019.296. [23] bekezdés).
- [65] Magától értetődő azonban, hogy a bíróság döntésének nem csupán a Be. 595. § (4) bekezdésében, de az 595. § (1) bekezdésében írt negatív szabályozásra is figyelemmel kell lennie. A (4) bekezdésben szabott korlátok hiánya nem jelenti a bíróság döntése elé az (1) bekezdésben állított korlátok áthágásának tilalma alóli kivételt.
- [66] Éppen ezért a felülbírálat tárgyát képező ügyben a súlyosítási tilalom sérelme nem a Be. 595. § (4) bekezdésében foglalt kiegészítő szabály alapulvételével bírálható el. A szóban forgó szabályozás jelen ügyben lényeges rendelkezései ugyanis egyfelől – a szabadságvesztés kiemelésével – az egyes büntetési nemek összehasonlítását végzi el a súlyosítási tilalom szempontjából, korlátokat állítva az eltérő büntetési nemek egymással való felváltása elé [b) pont]; másfelől pedig az első fokon nem alkalmazott büntetési nem – ide nem értve a szabadságvesztés helyett alkalmazott büntetések – kiszabásának tilalmát rögzíti [e) pont].
- [67] A másodfokú bíróság eljárása azonban nem a Be. 595. § (4) bekezdés b) pontjában és nem is a (4) bekezdés e) pontjában meghatározott szabályok mentén ítélt meg, hiszen a törvényszék nem a szabadságvesztés helyett szabott ki pénzbüntetést, hanem a már a járásbíróság által is kiszabott pénzbüntetés súlyosítása felől határozott.
- [68] Önmagában az a körülmény azonban, hogy a másodfokú bíróság döntése a súlyosítási tilalom Be. 595. § (4) bekezdésében írt tételes (segéd)szabályait nem sérti, a fentiekben írtak szerint még nem képezi elégséges alapját annak a következtetésnek, hogy a súlyosabb pénzbüntetés kiszabása a büntetőeljárás szabályaival összhangban állna. E következtetés feltételeként a súlyosítási tilalom Be. 595. § (1) bekezdésében foglalt alapszabályainak vizsgálata sem kerülhető meg.
- [69] A Be. 595. § (1) bekezdésének rendelkezései pedig egyértelműek: a vádlott büntetését súlyosítani csak akkor lehet, ha a terhére fellebbezést jelentettek be. A törvény kategorikus rendelkezése a Btk. 33. § (1) bekezdésében meghatározott valamennyi büntetési nemre egyaránt alkalmazandó tartalommal bír. Következésképpen, ha a másodfokú bíróság az első fokon a Btk. 33. § (3) bekezdésének alkalmazásával egymás mellett kiszabott több büntetés bármelyikét – akár más büntetés egyidejű enyhítése mellett – a vádlott terhére szóló fellebbezés hiányában súlyosítja, azzal a súlyosítási tilalom Be. 595. § (1) bekezdésében foglalt alapvető szabályait szegi meg.
- [70] Ezzel összhangban a Kúria a BH 2019.296. számon közzétett eseti döntésében jelen alapügyre is vonatkoztatható elvi tartalommal szögezte le, hogy a súlyosítási tilalom az eltérő büntetési nemek egymással történő felváltásának tilalmára és az adott büntetés azonos büntetési nemben belüli súlyosításának tilalmára is egyaránt vonatkozik.
- [71] Mindezekből következően a törvényszék a súlyosítási tilalom Be. 595. § (1) bekezdésében írt szabályainak megsértésével súlyosította az I. r. terhelttel szemben kiszabott pénzbüntetést.
- [72] Az így beállt törvénysértés a másodfokú bíróság súlyosítási tilalmat sértő ítéletének megváltoztatásával, és az elsőfokú bíróság ítéletében írtakkal egyező, 250 napi tétel, napi tételként 1500 forint, összesen 375 000 forint kiszabásával orvosolható.
- [73] Amennyiben a rendkívüli jogorvoslat folytán hozott határozat pénzbüntetés megfizetésére kötelezést alacsonyabb mértékben tartalmaz, akkor a befizetett összeg és az alacsonyabb mértékű kötelezés különbözetét a terheltnek vissza kell téríteni, a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor kamatával együtt [Be. 856. § (2) bek.].
- [74] Ennek megfelelően a Kúria elrendelte az I. r. terhelt által esetlegesen megfizetett pénzbüntetés 375 000 (háromszázhetvenötezer) forintot meghaladó részének – a befizetéstől a visszatérítés időpontjáig eltelt időre számított mindenkor kamatával együtt – a részére történő visszatérítését.
- [75] A Kúria nem észlelt további olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles.

[76] Ekként a Kúria – a felülvizsgálati indítványnak – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsülésen, a 655. § (1) bekezdése szerinti összetételben eljárva – helyt adott, és a megtámadott határozatot a Be. 662. § (2) bekezdés d) pontja alapján megváltoztatva maga hozott a törvénynek megfelelő határozatot, egyebekben a jogerős határozatot a Be. 662. § (1) bekezdése alapján az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.1.115/2021/8.)

286 2022. március 1. napját megelőzően a részcselekmény tekintetében a büntethetőség akadályát jelentette, ha egy vagy több részcselekményt az Európai Unió valamely tagállamának bírósága már jogerősen elbírált [Be. 4. § (7) bek.; 2012. évi CLXXX. törvény (Eu. tv.) 109. § (1) bek.].

- [3] A járásbíróság a 2019. szeptember 11. napján kihirdetett ítéletében a IV. r. terheltet bűnsnek mondta ki 2 rendbeli folytatólagosan, társtettesként elkövetett embercsempészség büntetésében [Btk. 353. § (1) bek., (2) bek. a) és b) pont, (3) bek. d) pont]. Ezért a bíróság a IV. r. terheltet mint bünszervezetben elkövetőt – halmazati büntetésül – 4 év 6 hónap fegyház fokozatú szabadságvesztésre, 5 év közúti járművezetéstől eltiltásra és 5 év közügyektől eltiltásra ítélte.
- [6] Az elsőfokú bíróság a IV. r. terhelttel szemben 420 000 forint erejéig vagyonekobzást rendelt el.
- [8] Az ellentétes irányú fellebbezéseket elbírálv a törvényszék mint másodfokú bíróság a 2020. szeptember 17. napján kihirdetett ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta.
- [11] A IV. r. terhelt tekintetében az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és a IV. r. terhelttel szemben 2 rendbeli, folytatólagosan, bünszervezetben, társtettesként elkövetett embercsempészség büntette [Btk. 353. § (1) bek., (2) bek. a) és b) pont, (3) bek. d) pont] miatt indult büntetőeljárás megszüntette. A IV. r. terhelt esetében a vagyonekobzásra vonatkozó rendelkezést mellőzte.
- [13] A másodfokú ítélet ellen az ügyészség a IV. r. terhelt terhére a 2 rendbeli Btk. 353. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) és b) pontjára tekintettel, a (3) bekezdés d) pontja szerint minősülő – a Btk. 459. § (1) bekezdés 1. pontja szerinti – bünszervezetben, üzletszerűen, az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva, folytatólagosan elkövetett embercsempészség büntetésében való bűnösség kimondása és büntetés kiszabása érdekében jelentett be az fellebbezést.
- [14] A fellebbezést elbírálv a harmadfokon eljáró ítélőtábla a 2021. február 25-én meghozott végzésével a másodfokú ítéletet a IV. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta.
- [46] A jogerős ítélettel szemben a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványt nyújtott be a IV. r. terhelt tekintetében; annak törvényi alapját a Be. 608. § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjában jelölve meg.
- [47] A felülvizsgálati indítvány indokolásában a fellebbviteli főügyészség utalt arra, hogy az ítéleti tényállás személyi részében rögzítésre került, miszerint a IV. r. terheltet a P.-i Járásbíróság 2015.

április 13. napján jogerőre emelkedett ítéletével jogellenes beutazás és tartózkodás elősegítése miatt 2 évig terjedő – végrehajtásában 3 év próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztés összbüntetésre ítélte. Az elkövetési időt 2014. szeptember 10. és 2014. október 14. között jelölte meg.

- [48] Az ítéleti tényállás lényege szerint a IV. r. terhelt 2014. szeptember 1. napján az I. r. terhelt megbízása alapján, 2014. szeptember 14. napján az I. r. és II. r. terhelt megbízása alapján, 2014. szeptember 23. napján az I. r. terhelt megbízása alapján, 2014. szeptember 25. napján az I. r. terhelt megbízása alapján, 2014. szeptember 30. napján az I. r. és II. r. terhelt megbízása alapján migránsokat szállított B.-ről Németország területére a magyar-osztrák és az osztrák-német államhatár átlépésével.
- [49] Az 1996. évi XXXVIII. törvény 47. § (1) bekezdéséből, a 48. § (1) és (10) bekezdéséből, valamint az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (a továbbiakban: Eu. tv.) 109. § (1) bekezdéséből kitűnően az EU tagállamok közötti igazságügyi együttműködés egyik alapelve a nemzeti bíróságok határozatainak kölcsönös elismerése. Ebből következően a magyar bíróság nem értelmezheti a német bíróság ítéleténél tágabban a tettazonosságot, mint maga a német bíróság. A Be. 4. § (7) bekezdése szerinti büntetőeljárás akadály kizárólag a tényleges tettazonosság esetében állhat fenn, azon tényekkel összefüggésben, amelyeket a tagállam bírósága jogilag értékelte. A tagállami ítélet ítélt dolgot csak akkor eredményez, ha a határozatban rögzített tényállásban leírt cselekmény minden tekintetben (elkövetési magatartás, mód, időpont, passzív alany, elkövetési tárgy) azonos a Magyarországon lefolytatandó eljárás tárgyát képező tényekkel.
- [50] Ezt az elvet osztotta az Európai Unió Bírósága (EUB) C-436/04. számú ügyében is. Az EUB egyik legfontosabb feladata az európai uniós jogszabályok – így a schengeni szerződés – értelmezése, annak érdekében, hogy azokat az EU területén egységesen alkalmazzák. Mivel jelen ügyben felmerült jogi kérdés – a „ne bis in idem” elv alkalmazása – két tagállami bíróság korábbi határozatában is felmerült, s a kérdésben az EUB már kifejtette véleményét, a magyar bíróságok jogértelmezése sem lehet ettől eltérő.
- [51] Kifejtette a fellebbviteli főügyészség azt is, hogy megállapítható, hogy a német és magyar bíróságok által elbírált bűncselekmények nem ugyanazon történeti eseménysort ölelik fel.
- [52] A Be. idézett alapvető rendelkezése értelmében tehát a határozatot hozó tagállam joga alapján döntendő el, hogy fennáll-e az eljárási akadály. Ennek során az unió bíróságának szintén már hivatkozott iránymutatása szerint kell eljárni. Mindebből következően az ítélt dolog megállapítása során az nem játszhat szerepet, hogy a magyar jogi szabályozás és joggyakorlat alapján valamely cselekmény bűncselekményi egységbe olvad. Erre utal a HVG-ORAC által kiadott Be. kommentár 19. oldalán olvasható konklúzió is.
- [53] Mindezek alapján a fellebbviteli főügyészség arra tett indítványt, hogy a Kúria az ítélőtábla végzését és a törvényszék ítéletét helyezze hatályon kívül, és

- utasítsa a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező törvényszéket új eljárás lefolytatására.
- [81] A Legfőbb Ügyészség átiratában a fellebbviteli főügyészség felülvizsgálati indítványát fenntartotta azzal, hogy az nem irányul a IV. r. terhelt terhére.
- [82] A Kúria I/2021. BJE határozatának I. pontja alapján az eljárási szabálysértés miatt előterjesztett felülvizsgálati indítványnak ugyanis nincs iránya.
- [83] A Legfőbb Ügyészség átirata tartalmazza, hogy a Be. 4. § (7) bekezdése alapján büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult büntetőeljárást meg kell szüntetni, ha az elkövető cselekményét az Európai Unió tagállamában jogerősen elbírálták, vagy egy tagállamban a cselekmény érdeméről olyan határozatot hoztak, amely azonos cselekmény vonatkozásában – a határozatot hozó tagállam joga alapján – akadályt képezi újabb büntetőeljárás megindításának, vagy annak, hogy a büntetőeljárást hivatalból vagy rendes jogorvoslat alapján tovább folytassák.
- [84] E törvényi rendelkezés alapján a büntetőeljárás „res iudicata” jogcímen történő megszüntetését megelőzően vizsgálni kell, hogy a határozatot hozó tagállam joga alapján van-e helye újabb büntetőeljárás megindításának. Ennek tisztázása nélkül a büntetőeljárás „res iudicata” címen történő megszüntetése idő előtti.
- [85] Mindezekre tekintettel arra tett indítványt, hogy a Kúria tanácsulésán a IV. r. terhelt vonatkozásában a törvényszék másodfokú ítéletét, valamint az ítéletábra harmadfokú végzését helyezze hatályon kívül, és a törvényszéket mint másodfokú bíróságot utasítsa új eljárásra.
- [92] A fellebbviteli főügyészség által a IV. r. terhelt tekintetében előterjesztett felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [166] A fellebbviteli főügyészség a IV. r. terhelt tekintetében az embercsempészés büntette miatt indult büntetőeljárás „res iudicata” címen történő megszüntetése miatt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [167] A bíróság ügydöntő végzésével az eljárást megszünteti, ha a cselekményt jogerősen elbírálták [Be. 567. § (1) bek. b) pont]. Jelen ügyben a másodfokú bíróság – a harmadfokú bíróság által helybenhagyott végzésével – a IV. r. terhelt tekintetében ekként járt el.
- [168] A Be. 608. § (1) bekezdés e) pontja szerint feltétlen eljárási szabálysértés, ha a bíróság – egyebek mellett – a Be. 567. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott ok törvénysértő megállapítása miatt az eljárást megszüntette. Ekként a felülvizsgálati eljárás lefolytatásának a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontjára tekintettel a fellebbviteli főügyészség indítványa alapján is helye van.
- [169] Az I/2021. BJE határozat szerint abszolút eljárási szabálysértésre alapított felülvizsgálati indítványnak – mint jelen esetben is történt – nincs iránya, ezért az a határozat közlésétől számított hat hónapon túl is előterjeszthető. Ugyanakkor e szabály közömbös az elbíráltóság szempontjából, mivel az ítéletábra végzése a IV. r. terhelttel szemben 2021. február 25-én emelkedett jogerőre, s a felülvizsgálati indítványt a fellebbviteli főügyészség 2021. április 27-én terjesztette elő.
- [170] A felülvizsgálati indítványokkal támadott jogerős ítélet lényege a következő.
- [171] Az I. r. terhelt 2014. augusztus elején kapcsolatot létesített egy, az eljárás során ismeretlenül maradt, Magyarországon illegálisan tartózkodó személlyel – aki az államhatár átlépéséhez engedéllyel nem rendelkező, harmadik országbeli (Afganisztán, Szíria, Irak) személyeket (migránsokat), rendszeres hasznoszerzésre törekedve, anyagi ellenszolgáltatás fejében Németországba juttatott ki –, hogy a migránsok utaztatásában szállítói feladatokat vállal. Az ismeretlenül maradt személy olyan bűnelkövetői csoportot hozott létre, amely 2014 augusztus elejétől 2015. január 15. napjáig állt fenn, s az volt a célja, hogy a Magyarországon illegálisan lévő migránsokat rendszeres hasznoszerzésre törekedve, anyagi ellenszolgáltatás fejében Németországba juttassanak ki. Az I. r. terhelt a szervezői feladatokba bevonta a II. r. terheltet is, akinek a feladata volt, hogy sofőröket szervezzen be, illetve bérlés útján gépjárműveket szerezzen/szereztesse be a bűncselekmények elkövetéséhez. A migránsok szállítása jól megtervezetten, előre összehangoltan, a feladatokat egymás között megosztva történt.
- [172] A migránsok B.-re történő megérkezését követően őket jellemzően 6–12 főből álló csoportokban az esti, illetve késő esti órákban (18.00 és 02.00 óra) B.-n előre meghatározott helyszínekre irányították az ismeretlenül maradt „megbízó” nyelvtudásának és kapcsolatai révén, ahol már várta őket az alkalmanként a III. r., a IV. r., az V. r. terhelt és – a 2015. május 12-én elhalálozott – R. Z. által vezetett, korábban ezen terhelt és a II. r. terhelt által e célból bérelt szállító gépjármű. Az elkövetés során a szállító gépjármű útvonalának biztosítása, valamint a rendőri igazoltatás elkerülése érdekében esetenként az I. r., a II. r. és a III. r. terhelt – a használatukban lévő, azonban más személyek tulajdonában álló – felvezető gépjárművel a szállító gépjármű előtt haladtak kilométerekkel és a szállítást végző kisbusz sofőrével folyamatosan mobiltelefonon tartották a kapcsolatot, jelezve a rendőri jelenlétet.
- [173] Az I. r., a II. r., a III. r., a IV. r., az V. r. terhelt, illetve R. Z. tudtak arról, hogy a távoli harmadik országból nyugat-európai végcélal Magyarországra történő illegális eljutás, hónapokon keresztül tartó, jelentős anyagi teherrel járó, szervezeten működő, összehangolt, egymáshoz kapcsolódó bűnözői csoportok segítségével történhet és tevékenységük ehhez társul, embercsempészetrel foglalkozó bűnözői csoporthoz kapcsolódnak. Az I. r., a II. r., a III. r., a IV. r., az V. r. terhelt és R. Z. arról is tudtak, hogy az adott szállításoknak mi a célja, azok teljesítéséért pénzt kapnak, illetve a – minden esetben legalább három személy összehangolt magatartását igénylő – szállítások során konkrétan kinek, mi a feladata.
- [174] 2014. szeptember 1-jén, szeptember 4-én, szeptember 14-én, szeptember 23-án, szeptember 25-én, szeptember 30-án a IV. r. terhelt az I. r. és – egy esetben – a II. r. terhelt megbízása alapján, az előzőleg az I. r. vagy a III. r. terhelt által az e célból bérelt Fiat Ducato típusú, egy esetben egy Ford Transit típusú kisbusszal B. területéről a németországi P.-be jogellenesen szállított 6–12 fő migránst. A szállítás lebonyolításához (tankolás, autópálya matrica, kisbusz bérlése) szükséges anyagi fedezetet az I. r. terhelt biztosította. A migránsok Magyarországon területére beutazási és tartózkodási,

- valamint a tovább utazáshoz és az államhatár jogszerű átlépéséhez szükséges engedélyekkel nem rendelkeztek. A bűncselekmény elkövetésében a szállító jármű útvonalát a rendőri intézkedés elkerülése érdekében egy Opel Corsa típusú vagy egy Ford Escort típusú gépjárművel az elöl haladó gépjárművel esetenként változóan az I. r., II. r. és III. r. terhelt biztosította. A terheltek a szállításokat sikeresen végrehajtották. Az I. r. terhelt a migránsoktól a szállításuk lebonyolításáért esetenként 250 000 forintnak megfelelő összegű eurót kapott. Az I. r. terhelt a sikeres szállításokat követően a migránsoktól kapott pénzből társainak 20 000 és 60 000 forint közötti összeget adott át.
- [175] A felülvizsgálati indítványban hivatkozott, a P.-i Járásbíróság 2015. április 13-án jogerőre emelkedett ítéletével a IV. r. terheltet 7 esetben elkövetett külföldiek becsempészése miatt 2 évig terjedő szabadságvesztés összbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását próbaidőre felfüggesztette. Az ítéletben megállapított tényállás szerint:
- [176] 2014. szeptember 10-én reggel a terhelt kilenc személy Németországi Szövetségi Köztársaság területre történő beutazását segítette elő, az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen keresztül az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen nap 05:45 órakor a szállított kilenc személyt R. irányába az A3-as szövetségi autópályán a D.-kelet pihenő helyen rendőrségi ellenőrzés alá vonták, miután a terhelt az autójában szállított személyeket ott, röviddel az ellenőrzés előtt kiszállította az autóból. A szállított személyek esetében kivétel nélkül afgán állampolgárokról volt szó.
- [177] 2014. szeptember 16-án reggel a terhelt hat afgán állampolgárt segítette a Németországi Szövetségi Köztársaság területére történő beutazásban azáltal, hogy ezeket a személyeket az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen nap 9:20 óra, illetve 9:50 óra tájban a szállított személyeket P. város területén a pályaudvaron rendőri ellenőrzés alá vonták, miután a terhelt a szállított személyeket előzőleg P.-ben 06:50 és 07:32 óra közötti időben a járműből kiszállította.
- [178] 2014. szeptember 18-án reggel a terhelt nyolc afgán állampolgárt segítette a Németországi Szövetségi Köztársaság területére történő beutazásban, azáltal, hogy ezeket a személyeket az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen nap 07:15 órakor a szállított személyeket R. irányába az A3-as szövetségi autópályán az R.-kelet pihenő helyen E. község területén rendőrségi ellenőrzés alá vonták, miután a terhelt az autójában szállított személyeket röviddel az ellenőrzés előtt kiszállította az autóból.
- [179] 2014. szeptember 19-én reggel a terhelt nyolc afgán állampolgárt segítette a Németországi Szövetségi Köztársaság területére történő beutazásban, azáltal, hogy ezeket a személyeket az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen nap 06:45 órakor a szállított személyeket R. irányába az A3-as szövetségi autópályán a D.-kelet pihenő helyen rendőrségi ellenőrzés alá vonták, miután a terhelt az autójában szállított személyeket röviddel az ellenőrzés előtt kiszállította az autóból.
- [180] 2014. szeptember 23-án reggel a terhelt tizenegy afgán állampolgárt segítette a Németországi Szövetségi Köztársaság területére történő beutazásban, azáltal, hogy ezeket a személyeket az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen nap 08:00 órakor a szállított személyek közül négyet P. városában az R. utcai benzinkút környékén és hét szállított személyt az F.-J.-S.-hid környékén rendőrségi ellenőrzés alá vontak, röviddel azután, hogy a terhelt a szállított személyeket 06:30 és 07:00 óra között P.-ben az autójából kiszállította.
- [181] 2014. október 09-én reggel a terhelt tizenhárom afgán állampolgárt segítette a Németországi Szövetségi Köztársaság területére történő beutazásban, azáltal, hogy ezeket a személyeket az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen nap 07:15 órakor a szállított személyeket P. városában az R. utcai Shell benzinkút környékén rendőrségi ellenőrzés alá vontak, röviddel azután, hogy a terhelt a szállított személyeket 06:30 és 07:00 óra között P.-ben az autójából kiszállította.
- [182] 2014. október 14-én a terhelt tizennyolc afgán állampolgárt, közöttük kilenc 1 és 8 év közötti gyereket, továbbá egy 4 hónapos csecsemőt segítette a Németországi Szövetségi Köztársaság területére történő beutazásban, azáltal, hogy ezeket a személyeket az általa vezetett magyar rendszámú Ford Tranzit járművel, Magyarországról Ausztrián keresztül az egykori s.-i határátkelőhelyen az A3-as szövetségi autópályán szövetségi területre hozta. Ugyanezen a napon 09:50 órakor a terheltet mint a nevezett jármű vezetőjét P. város területén az F. utcai benzinkútnál A. Z. és T. N. kíséretében rendőri ellenőrzés alá vonták, miután előzőleg a további szállított személyeket P. környékének erdős területén az autóból kiszállította.
- [183] A szállított személyek állampolgárságuk okán minden esetben a Tartózkodási törvény hatálya alá tartoztak. A Német Szövetségi Köztársaságban szükséges tartózkodási jogosultsággal egyik szállított személy sem rendelkezett, ahogy ezt valamennyien tudták. A szállított személyek tudták, hogy kiutazási kötelezettségük végrehajtható, kiutazásra határidő nekik nem volt megszabva, vagy a határidő már lejárt és a kitoloncolás nem volt felfüggesztve. Ezen kívül a szállított személyek közül egyiknek sem volt érvényes útlevele vagy az igazolványt helyettesítő dokumentuma, amit ezek a személyek ugyancsak tudtak.
- [184] Ezek a körülmények a szállítások végrehajtásakor a terhelt számára is ismertek voltak.
- [185] A terhelt által használt jármű csak kilenc ülőhellyel és megfelelő támaszrendszerrel volt kialakítva. Menet közben, amely túlnyomórészt az autópályán történt, a szállított személyek, mivel már nem volt

- több hely az autóban, a jármű hátsó részében voltak, ahol már semmilyen biztonsági berendezés nem volt. Baleset vagy hirtelen fékezés esetén a szállított személyek testi épsége és élete jelentős veszélynek lett volna kitéve. Ezek a körülmények a terhelt számára ugyancsak ismertek voltak.
- [186]A terhelt ennek ellenére az összes esetben azzal a szándékkal cselekedett, hogy tetteinek a megisméltése során jelentős bevételi forráshoz jusson tartósan. Ezt bizonyítja, hogy a tettért 2014. október 14-én 2000 euró pénzösszeget és az összes további tettért legalább 166 eurót kapott.
- [187]Az indítvány érdemében a Kúria a következő álláspontot alakította ki.
- [188]Azt az indítvány sem vitatta, hogy a tagállami ítélet 2018. január 1. napjától közvetlenül, külön elismerés nélkül azonos érvényű a magyar bíróság ítéletével. Az Eu. tv. alapján, ha e törvény nem tesz kivételt, a büntetőügyben hozott tagállami ítélet a magyar bíróság ítéletével azonos érvényű, és azt a tagállami ítélet meghozatalát követően indult büntetőeljárásban az eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság figyelembe veszi [Eu. tv. 109. § (1) bek.]. Ekként előre kell bocsátani, hogy az azonos érvény elvét sértené, ha a Kúria – kifejezett törvényi rendelkezés hiányában – a „res iudicata” hatókörét nemzeti és tagállami ítéletek tekintetében eltérően határozná meg.
- [189]A Be. 4. § (3) bekezdésére figyelemmel nincs helye újabb vádemelésnek olyan részcsелеkmény miatt, amely a már elbírált bűncselekmény egységébe tartozik, de nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét. Ezen jogszabályhely – másod- és harmadfokú döntés meghozatalának időpontjában (2020. szeptember 17., 2021. február 25.) hatályos – (7) bekezdése szerint büntetőeljárás nem indítható, illetve a megindult büntetőeljárás meg kell szüntetni, ha az elkövető cselekményét az Európai Unió tagállamában (a továbbiakban: tagállam) jogerősen elbírálták, vagy egy tagállamban a cselekmény érdeméről olyan határozatot hoztak, amely azonos cselekmény vonatkozásában – a határozatot hozó tagállam joga alapján – akadályát képezi újabb büntetőeljárás megindításának, vagy annak, hogy a büntetőeljárás hivatalból vagy rendes jogorvoslat alapján tovább folytassák.
- [190]Az indítvány jelen esetben azt kifogásolta, hogy a Be. 4. § (7) bekezdése szerinti büntetethez akadály kizárólag tényleges tettazonosság esetén állhat fenn, azon tényekkel összefüggésben, amelyeket a tagállami bíróság jogilag már értékelt. Álláspontja szerint a tagállami ítélet ítélt dolgot csak akkor eredményez, ha a határozatban rögzített tényállásban leírt cselekmény minden tekintetben (elkövetési magatartás, mód, időpont, passzív alany, elkövetési tárgy) azonos a Magyarországon lefolytatandó eljárás tárgyát képező tényekkel. Ennek alátámasztására hívta fel az Európai Unió Bírósága (EUB) C-436/04. számú ügyét, melynek indokolásában (36. és 42. bekezdések) rámutatott: az SMVE 54. cikkét akként kell értelmezni, hogy a történeti tényállásnak, azaz az egymáshoz elválaszthatatlanul kötődő körülmények együttesének az azonossága minősül irányadó szempontnak e cikk alkalmazásakor, függetlenül e tényállás jogi minősítésétől és a védett jogi tárgytól. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítélet és a tagállami ítélet viszonyában nincs olyan tényleges tettazonosság, ami „res iudicata”-t eredményezhetne.
- [191]A fellebbviteli főügyészségnek az Európai Unió Bíróság C-436/04 számon hozott ítéletére (2006. március 9.) való hivatkozása a ne bis in idem elvének kimondásakor, a schengeni megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény (SMVE) 54. cikkét illetően helytálló.
- [192]Ugyanakkor – a történeti tényálláson túl – a jogi minősítés kérdésében a magyar bíróságot, ügyészséget, nyomozó hatóságot nem köti a tagállami ítélet. A tagállami ítélet magyar érvénye tehát kizárólag akkor érvényesül, amennyiben a bűnösség megállapításán túl, formálisan másodlagosan, de szükségszerűen egyébként is beilleszthető a magyar büntetőjogba, így például a rendbeliség és a folytatólágosság törvényi egysége szempontjából is.
- [193]A tagállami ítélet meghozatalát követően indult magyar büntetőeljárásban tehát nincs akadálya annak, hogy a tagállami ítéletet az abban meghatározott többrendbeliség helyett folytatólágos elkövetésként vegye figyelembe az eljáró bíróság, ügyészség és nyomozó hatóság.
- [194]A bíróságainkra kötelező 6/2009. BJE határozat kimondta: amennyiben a bíróság a vád tárgyává tett és a bűncselekmény egységébe tartozó cselekményt jogerősen elbírálta, határozata e bűncselekmény tekintetében res iudicatát eredményez.
- [195]Ezzel megegyezik az EBD 2017.B.13. számú elvi döntés: amennyiben a bíróság a vád tárgyává tett és a bűncselekmény egységébe tartozó cselekményt jogerősen elbírálta, határozata e bűncselekmény tekintetében res iudicatát eredményez. Erre figyelemmel az olyan részcsелеkményt, amely a már elbírált bűncselekmény egységébe tartozik, azonban nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét, nem lehet önállóan elbírálni; ilyenkor perújításnak lehet helye.
- [196]A 6/2009. BJE határozat indokolásának III.2. pontja értelmében az 1878. évi V. tc. (Csemegi Btk.) óta következetes a Kúria, majd a Legfelsőbb Bíróság gyakorlata abban, hogy az olyan bűncselekmény tekintetében, amely időben egymástól elkülönülő részcsелеkményekkel valósul meg, a bíróság jogerős határozatának cselekményegységet teremtő hatása van. A jogerős határozat a megszületéséig terjedő időszak tekintetében a cselekményegységet behatárolja és lezárja. Az ezt követő időszakban esetleg továbbra is megvalósuló újabb részcsелеkmények pedig már egy újabb rendbeli bűncselekmény megállapításának az alapjául szolgálhatnak. Ennek megfelelően a joggyakorlat a folytatólágosság egységébe [(Kúria megjegyzése: korábbi) Btk. 12. § (2) bek.] tartozó cselekmények tekintetében is ezt a megoldást követi. Helyesen hivatkozott ezért a legfőbb ügyész arra is, hogy a jogerősen elbírált bűncselekményegység esetén kizárólag az azzal ún. quasi halmazati viszonyban álló részcsелеkmények esetén merülhet fel a perújítás lehetősége.
- [197]Ha az üzletszerűen elkövetett csalás miatt szabadságvesztésre ítélt terheltnek utóbb válik ismertté olyan csalási cselekménye, amelyet a korábbi ítélet jogerőre emelkedése előtt követett el:

- ítélt dolog címen az eljárás megszüntetésének van helye (BH 1981.55.).
- [198]A tagállami ítélet 2015. április 13-án emelkedett jogerőre, ezt pedig megelőzte mind a tagállami ítélettel elbírált, mind a magyar váddal fölrott cselekmények. A folytatólágosság [Btk. 6. § (2) bek.] törvényi egysége folytán egyetlen rendbeliségről van szó.
- [199]A magyar vád ezt nem eliminálhatja oly módon, hogy további részcelekményeket illeszt be. Az közömbös, hogy a tagállami ítélet 7 részcelekményt bírál el, s a magyar vádirat további 6 részcelekmény tekintetében tett indítványt a IV. r. terhelt bűnösségének megállapítására, hiszen e körben minőségről, s nem mennyiségről eshet szó. Ugyanis a folytatólágosság törvényi egységén belül közömbös a részcelekmények száma, az a büntetés kiszabás kerülhet értékelésre.
- [200]A tettazonosság vizsgálatát a tagállami ítélet és a vádban foglalt történeti tényállások egybevetésével az eljárás bíróságok elvégezték. A megfelelésben korábban hivatkozott Európai Unió Bírósága C-436/04 (Van Esbroeck-ügy) és C-367/05 (Kraaijenbrink-ügy) közös lényege, hogy azonos elkövető esetében a tettazonosságot (ugyanazon cselekményt) a történeti tényállásokban foglaltak képezhetik. Elégséges a Van Esbroeck-ügy ítéletéből idézni: A „történeti tényállás azonosságának végérvényes mérlegelése a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok feladata, amelyeknek arról kell határozniuk, hogy a történeti tényállás egymáshoz időben, térben és tárgyuk szerint elválaszthatatlanul kötődő cselekmények együttesének minősül-e”.
- [201]E körben a törvényszék azt állapította meg, hogy a IV. r. terheltnek a német ítéletben rögzített cselekményei 2014. szeptember 10-től 2014. október 14. napjáig terjedő időszakra tehetőek, a magyar vádirat, illetve az elsőfokú ítélet tényállása szerinti cselekményeket a IV. r. terhelt 2014. szeptember 1. és 2014. szeptember 30. napja között valósította meg, tehát azonos időszakra esnek.
- [202]A tagállami ítélet ugyanis rögzítette, hogy a IV. r. terhelt a szállítást Magyarországról Németországba Ausztrián át autópályán végezte, mely értelemszerűen csak a magyar-osztrák, illetve osztrák-német határon keresztül valósulhatott meg, így a két határátlépés is megállapítható. A magyar vádirat és elsőfokú ítélet szerint B.-ről P.-be történt a migráns személyek szállítása, tehát az útvonal is azonos, egy esetben a gépkocsi rendszáma is megegyezik a német ítéletben rögzített rendszámmal. A IV. r. terhelt mindkét ítéletben azonos cselekményt követett el, azaz gépkocsival a határátlépéshez szükséges okmányokkal nem rendelkező harmadik országbeli állampolgárokat szállított, melyért pénzt kapott.
- [203]Az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben a tettazonosságot nem zárja ki, hogy a német ítélet nem szól a migráns személyek szállításának szervezetségéről, a cselekmény bünszervezetben elkövetettségéről, illetve arról, hogy a IV. r. terhelt cselekménye hogyan kapcsolódott mások tevékenységéhez, mivel a IV. r. terhelt ugyanazzal az elkövetési magatartással valósította meg a bűncselekményt mind a német ítéletben elbírált hét, mind a magyar vád szerinti további hat esetben. A IV. r. terhelt ezen részcelekményei a folytatólágosság törvényi egységébe tartoznak, az egységbe tartozó egyes részcelekményeket pedig csak egységesen lehet elbírálni, az egyes részcelekmények tárgyában külön ítélet nem hozható (másodfokú ítélet [39]–[40] pont).
- [204]Az ítéletábla pedig a tagállami ítélet és a magyar vád azonosságának körében azt rögzítette, hogy a másodfokon eljáró bíróság helyesen állapította meg, miszerint a külföldi jogerős elítélés tényállása teljes egészében lefedi az új vád ténybeliségét, annak tárgyi terjedelme azonosnak tekintendő, a terhelt személye pedig egyértelműen ugyanaz.
- [205]A Kúria osztotta az eljárás bíróságok tettazonosságot érintő megállapításait. A német tagállami bíróság által elítélt IV. r. terhelt cselekménye ítélt dolgot (res iudicata) képez [Be. 456. § (1) bekezdés: A bíróság jogerős ügydöntő határozata végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, illetve a terhelt büntetőjogi felelősségéről, a büntetőjogi következményekről vagy ezek hiányáról. Az ügydöntő határozat a jogerőre emelkedését követően kizárólag rendkívüli jogorvoslattal vagy különleges eljárás eredményeként változtatható meg]. Egyszersmind beállt a kétszeres eljárás tilalma (ne bis in idem) [Be. 456. § (2) bekezdés: Ha az ügydöntő határozat jogerőre emelkedik, az abban elbírált cselekmény miatt a terhelttel szemben újabb büntetőeljárás nem folytatható].
- [206]Mindebből következően a IV. r. terhelt tekintetében törvényes volt a Be. 567. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján az eljárás megszüntetése. A tagállami ítélet tekintetében rendkívüli jogorvoslatra vagy a tagállami ítélet felülvizsgálatát eredményező más hasonló eljárás lefolytatására csak az ítéletet hozó tagállam joga alapján van lehetőség (Eu. tv. 110. §). Azaz a tagállami ítélet ellenében Magyarországon rendkívüli jogorvoslatnak, így perújításnak sincs helye.
- [207]A teljesség érdekében utal a Kúria arra, hogy az egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódóan egyéb törvények módosításáról szóló 2021. évi CXXXIV. törvény 167. § (2) bekezdése 2022. március 1-jei hatállyal a Be. 4. §-ába iktatta annak (7a) bekezdését, miszerint ha az elkövető több vagy tartós cselekménye egy bűncselekményt valósít meg, vagy több bűncselekménye a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) rendelkezése alapján egy bűncselekményt valósít meg, a (7) bekezdés nem akadályozza az olyan cselekmény miatt a büntetőeljárás megindításának és lefolytatásának, amelyet a (7) bekezdésben meghatározott tagállami határozatban szereplő tényállás nem tartalmaz.
- [208]A Be. 659. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványt – jelen ügyben közömbös kivételekkel – a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni. Mivel ilyen rendelkezést az eljárás során hatályban volt eljárás törvények nem tartalmaztak, a másodfokú és a harmadfokú bíróság törvényesen döntött az eljárás megszüntetéséről, az eljárás jogerős befejezését követően történt jogszabályváltozás pedig az ügyben közömbös.
- [207]A fentiekre tekintettel a Kúria a fellebbeviteli főügyészség felülvizsgálati indítványának nem adott helyet, és a támadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya alapján tanácsulésen, a Be.

655. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti összetételben eljárva a IV. r. terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.579/2021/17.)

287I. Feltétlen eljárási szabálysértést valósít meg a járásbíróság, ha olyan cselekményt bírál el, amely a vád tárgyává tett és az elsőfokú ítéletben is megállapított tényállás alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik. Ha a másodfokú bíróság a Be. 608. § (1) bekezdés c) pontjában írt, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés miatt nem helyezi hatályon kívül az elsőfokú ítéletet, a felülvizsgálati eljárásban az első- és a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezése nem mellőzhető.

Hatáskör hiányában a terhelt beismerő nyilatkozatának elfogadására és ügydöntő határozat meghozatalára nincs törvényes lehetőség. A hatáskör vizsgálata a vádlottnak a beismerő és tárgyalásról lemondó nyilatkozata esetén is a bíróság Be. 23. §-ából fakadó kötelezettsége [Be. 23. §, 484. § (1) bek. g) pont, 485. §, 608. § (1) bek. c) pont].

II. Az előkészítő ülésen a terhelt beismerő nyilatkozatának – az egyéb törvényi feltételek fennállása esetén történő – az elfogadását követően sem köti a bíróságot a vádirati minősítés.

A bíróságok hatásköre a vád tárgyává tett cselekmény helyes és törvényes minősítéséhez igazodik, függetlenül annak az ügyészség vagy a bíróság általi esetleges téves minősítésétől [Be. 6. § (2) és (3) bek.].

- [1] A járásbíróság a nyilvános előkészítő ülésen hozott ítéletében az I. r. terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli rablás büntetében, mint társtettet [Btk. 365. § (1) bek. a) pont], 1 rendbeli lopás vétségében, mint társtettet [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bb) és bc) alpont], 3 rendbeli lopás büntetében, mint társtettet [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bb) és bc) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont] és 1 rendbeli lopás büntetében [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bb) és bc) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont]. Ezért őt halmazati büntetésül 4 év szabadságvesztésre ítélte. Megállapította, hogy a szabadságvesztést börtön fokozatban kell végrehajtani, abból az I. r. terhelt kétharmad rész kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható. A bíróság a szabadságvesztés tartamába beszámítani rendelte az I. r. terhelt által bünygyi őrizetben és letartóztatásban töltött időt. A bíróság az I. r. terheltet 4 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. Elrendelte a C. Járásbíróság ítéletében jogerősen kiszabott 1 év szabadságvesztés végrehajtását. A járásbíróság az I. r. terhelttel szemben 102 440 forint erejéig vagyonelkobzást rendelt el.
- [2] Az elsőfokú bíróság ítéletében a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki 1 rendbeli rablás büntetében, mint társtettet [Btk. 365. § (1) bek. a) pont], 1 rendbeli lopás vétségében, mint társtettet [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bb) és bc) alpont], 3 rendbeli lopás büntetében, mint társtettet [Btk. 370. § (1) bek., (2) bek. b) pont bb) és bc) alpont, (3) bek. b) pont ba) alpont]. Ezért őt mint többszörös visszaesőt halmazati büntetésül 5 év szabadságvesztésre ítélte. A szabadságvesztést fegyház fokozatban rendelte végrehajtani. A bíróság

a szabadságvesztés tartamába beszámítani rendelte a II. r. terhelt által bünygyi őrizetben és letartóztatásban töltött időt, egyben megállapította, hogy a II. r. terhelt a szabadságvesztésből feltételes szabadságra nem bocsátható. A járásbíróság a II. r. terheltet 5 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától.

- [3] A járásbíróság az I. r. és a II. r. terheltet egyetemlegesen kötelezte T. F., B. N., Z. K. magánfelek részére, valamint az I. r. és a II. r. terheltet a III. r. terhelttel egyetemlegesen a P. Zrt. magánfél részére megítélt polgári jogi igény megfizetésére. A bíróság a P. Zrt. magánfél és T. F. magánfél polgári jogi igényét ezt meghaladó részében egyéb törvényes útra utasította.
- [4] A bíróság az I. r. és a II. r. terheltet egyaránt 2000 forint eljárási illeték megfizetésére kötelezte.
- [5] A bíróság kötelezte az I. r. terheltet 50 749 forint, a II. r. terheltet 71 526 forint bünygyi költség megfizetésére.
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az ügyész jelentett be – többek között a jelen ügyben érintett – I. r. és a II. r. terhelt terhére fellebbezést a velük szemben kiszabott büntetés (a szabadságvesztés és a közügyektől eltiltás tartamának) súlyosítása érdekében.
- [7] A megyei főügyészség átiratában az ügyészi fellebbezésben foglaltakat fenntartotta, majd a későbbi átiratában a korábbi indítványában foglaltakat részben megváltoztatta és hivatkozott arra, hogy az I. r. és a II. r. terhelt a bűncselekményeket a rendszeres haszonszerzésre törekvésen túl bünszövetségben követték el, valamint a 6.) tényállási pontban írt rablási cselekmény jelentős értékre elkövetett, erre figyelemmel a Btk. 365. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, de a (4) bekezdés b) pontja szerint minősülő rablás büntetének megállapítására van törvényes lehetőség az I. r. és II. r. terheltet esetében. E bűncselekmény büntetési tételére (5-től 15 évig terjedő szabadságvesztés) figyelemmel az ügy elbírálása a Be. 21. § (1) bekezdésének 1. pontja alapján első fokon a törvényszék hatáskörébe tartozik, így az elsőfokú bíróság hatáskörét túllépve járt el. Ezért a Be. 608. § (1) bekezdésének c) pontja alapján az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését indítványozta.
- [8] A törvényszék mint másodfokú bíróság a nyilvános ülésen meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. terhelt vonatkozásában a büntetést kiszabó részében annyiban változtatta meg, hogy a terhelttel szemben 106 440 forint erejéig vagyonelkobzást is alkalmazott; egyebekben a felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. r. és a II. r. terhelt vonatkozásában is helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét. Megállapította, hogy az I. r. és a II. r. terhelt az elsőfokú eljárásban 2019. november 25-ig volt letartóztatásban, ezt követően az I. r. terhelt 2019. december 26. napja óta, a II. r. terhelt pedig 2020. július 28. napja óta van ismét letartóztatásban. A másodfokú bíróság mindkét terhelt büntetésébe beszámítani rendelte az elsőfokú ítélet kihirdetése óta a másodfokú bíróság ítéletének kihirdetéséig előzetes fogvatartásban töltött teljes időtartamot olyan módon, hogy 1 napi előzetes fogvatartásban töltött időnek 1 napi szabadságvesztés felel meg. Ugyanilyen módon tekintette beszámítottak az

- elsőfokú bíróság által a büntetésekbe beszámított időtartamokat is.
- [9] A másodfokú bíróság a hatályon kívül helyezésre irányuló ügyészi fellebbezést nem tartotta alaposnak, ugyanis a járásbíróság helyesen járt el, amikor az ügyészség vádirati tényállás alapján, a vádiratban írt minősítésnek megfelelően állapította meg a vádlottak terhére rótt bűncselekmények, így a rablás büntettének minősítését is. Álláspontja szerint amennyiben az elsőfokú bíróság a vádlott beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, úgy a bíróság a tényállását – és a vádlott bűnösségének a megállapítását – a Be. 565. § (1) bekezdése alapján a bűnösség beismerésére, a nyilatkozat elfogadására és az ügy irataira alapítja. Jelen ügyben az előkészítő ülésen mindhárom vádlott a váddal egyezően [melyben a rablás tekintetében az ügyészség az I. r. vádlottat I rendbeli a Btk. 365. § (1) bekezdésének *a*) pontjába ütköző és a szerint minősülő rablás büntetével vádolta] bűnösségére is kiterjedő, beismerő vallomást tett és egyben lemondott a tárgyaláshoz való jogáról. A beismerés végzéssel történő elfogadása okán – melyet az ügyészség is indítványozott – a járásbíróság nem volt abban a helyzetben, hogy a vádtól eltérő minősítést alkalmazzon.
- [10] A másodfokú bíróság hivatkozott továbbá a Be. 606. § (3) bekezdésére, mely szerint az elsőfokú bíróság ítéletét, amennyiben az a vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadásán alapul, a vádirati minősítéssel egyező minősítésre vonatkozó rendelkezései tekintetében akkor változtathatja meg, ha a terhelt felmentésének vagy az eljárás megszüntetésének van helye.
- [11] Mindezek alapján álláspontja szerint az ebből eredő abszolút eljárási szabálysértésre történő hivatkozás eredményre nem vezetett.
- [12] A másodfokú bíróság ugyanakkor a Be. 565. § (1) bekezdése alapján szükségesnek tartotta az elsőfokú ítélet 11. oldalának 1. bekezdésében rögzített indokolás kiegészítését a következőkkel: „Figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság az I., a II., a III. r. vádlottak beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, a bíróság a tényállást – és a vádlottak bűnösségének megállapítását - a bűnösségük beismerésére, a nyilatkozatuk elfogadására, valamint az ügy irataira alapította.”
- [13] Mindezekre tekintettel a törvényszék a Be. 591. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság tényállása megalapozottsága vizsgálata nélkül a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapította.
- [14] A másodfokú bíróság megállapította azt is, hogy az irányadó tényállás alapján az elsőfokú bíróság okszerűen vont következtetést a terhelt bűnösségére, és a terhelt terhére megállapított cselekmények minősítését is a büntető anyagi jogszabályokkal összhangban állónak, törvényesnek ítélte.
- [15] A megyei főügyészség 2021. május 12. napján felülvizsgálati indítványt nyújtott be a jogerős, vádról rendelkező ügydöntő határozatokkal szemben a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában meghatározott okból. A Be. 651. § (1) bekezdése alapján az I. r. és a II. r. terhelt terhére előterjesztett felülvizsgálati indítványában a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállásra alapítva utalt arra, hogy a felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. r. és II. r. terhelt az előkészítő ülésen a Be. 504. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a váddal egyezően beismerték a bűnösségüket és lemondtak a tárgyaláshoz való jogukról, amelyet az elsőfokú bíróság végzésével elfogadott. Az elsőfokú bíróság erre figyelemmel az ítéletében a vádirattal egyező tényállást állapított meg, és a terhelt cselekményét is a vádiratban foglaltakkal egyezően minősítette.
- [16] A főügyészség megítélése szerint a másodfokú bíróságnak a másodfokú ítéletben kifejtett álláspontja téves, mert az I. r. és a II. r. terheltnek a 6.) tényállási pontban foglalt rablási cselekménye a bünszövetség és a jelentős értékre történő elkövetés miatt a Btk. 365. § (1) bekezdés *a*) pontjába ütköző és a (4) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő, jelentős értékre, bünszövetségben elkövetett rablás büntettének minősül, amely első fokon a Be. 20. § (1) bekezdés 1. pontja alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik.
- [17] Hivatkozott arra, hogy a bíróságok hatásköre – és ezzel összefüggésben a Be. 608. § (1) bekezdés *c*) pontjában írt feltétlen hatályon kívül helyezési ok – a vád tárgyává tett cselekmény helyes és törvényes minősítéséhez igazodik, függetlenül annak az ügyészség vagy a bíróság általi esetlegesen téves vagy hiányos minősítésétől. Ez abban az esetben is így van, ha a bíróság a terhelt bűnösségét beismerő nyilatkozatának elfogadásával hozt ügydöntő határozatot. Ellenkező esetben a hatásköri szabályok értelmüket veszítenék, illetve az ügyészi vád esetleges téves minősítése alapozná meg a bíróság hatáskörét. A hatásköri szabályok megsértése ugyanakkor olyan súlyos eljárási szabálysértést jelent, amely kizárólag az ítélet hatályon kívül helyezésével küszöbölhető ki, és amely ekként kizárja a további érdemi felülbírálatot, valamint az annak keretében meghozható egyéb rendelkezéseket. A tárgyalás előkészítése során a bíróságnak a Be. 484. § (1) bekezdés *a*) pontja és a Be. 495. § (1) bekezdése alapján vizsgálnia kell – egyebek mellett – a vád tárgyává tett cselekmény eltérő minőségének lehetőségét és azt is, hogy erre figyelemmel az ügy áttételének pl. hatásköri okból helye van-e. Ez a vizsgálat megelőzi az előkészítő ülést. A bíróság hatáskör hiányában törvényesen nem bírálhat el a hatáskörébe nem tartozó bűncselekményt, még akkor sem, ha a terhelt a bűnösségét a tévesen minősített vád szerinti bűncselekményben beismeri és lemond a tárgyaláshoz való jogáról.
- [18] Miután az elsőfokú ítélettel szemben csak az ügyész és csak a büntetések súlyosítása végett jelentett be fellebbezést, ekként a Be. 504. § (1) és (3) bekezdése szerinti vádlotti beismerő vallomások és a Be. 580. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján rögzült a tényállás és rögzült a minősítés is, így az ítéletnek a Be. 590. § (3) bekezdés szerinti korlátozott felülbírálatára került sor (a minősítés tekintetében). A Be. 590. § (5) bekezdés *a*) pontja azonban előírja, hogy a másodfokú bíróság a Be. 590. § (3) bekezdésében meghatározott esetben az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálja az elsőfokú bírósági eljárást, és ennek során vizsgálja azoknak az eljárási szabályoknak a megtartását, amelyek megsértése esetén a Be. 607. § (1) bekezdése, valamint a 608. § (1) bekezdése alapján az ítéletet hatályon kívül kell helyezni.

- [19] A főügyészség álláspontja szerint a Be. 590. § (5) bekezdés c) pontja az ilyen korlátozott felülbírálat esetén is előírja a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezés felülbírálatát. Ez akkor is irányadó, ha a Be. 606. § (3) bekezdése alapján a minősítés megváltoztatása kizárt, ez azonban nem akadályozza a helyes minősítésre alapozott, a Be. 608. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott eljárási szabálysértés megállapítását. A főügyészség kifejtette ugyanakkor, hogy ez csak akkor lehetséges, ha a bíróság a Be. 590. § (5) bekezdés c) pontja alapján felülbírálja a minősítést és megállapítja, hogy a tényállás alapján a vádlottak terhére milyen bűncselekmény állapítható meg.
- [20] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen eljárva, az első- és másodfokú bíróság ítéletét a Be. 663. § (2) bekezdése alapján helyezze hatályon kívül és az iratokat a Be. 20. § (1) bekezdés I. pontjára figyelemmel, az új eljárás lefolytatása végett a törvényszékeknek, mint elsőfokú bíróságnak küldje meg.
- [21] Arra figyelemmel, hogy az I. r. és a II. r. terhelt a jelen ügyben jogerősen kiszabott szabadságvesztés büntetésüket töltötték, a főügyészség indítványozta, hogy a Kúria a Be. 663. § (1) bekezdése alapján rendelje el az I. r. és a II. r. terhelt letartóztatását a Be. 276. § (2) bekezdés a) pontjának aa) és ab) alpontjában és a Be. 276. § (2) bekezdés c) pontjának cb) alpontjában foglalt okok fennállására figyelemmel, az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozandó határozataig.
- [22] A Legfőbb Ügyészség a megyei főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt fenntartotta. Hivatkozott arra, hogy a cselekményt a helyes minősítése szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jogosult elbírálni, ennek hiánya esetén abszolút eljárási szabálysértés valósul meg. E főszabály az előkészítő ülésen is érvényesül, függetlenül a terhelt beismerésének esetleges elfogadásától, ugyanis amennyiben az elsőfokú bíróság helyesen jár el és észleli az eltérő minősítést, abban az esetben a vád szerinti tényállás minősítése eltérésének lehetősége miatt a bűnösségre kiterjedő beismerő vallomás elfogadása feltételeinek vizsgálatára már nem kerülhetett volna sor. A másodfokú eljárásban a korlátozott felülbírálat nem akadályozza az abszolút eljárási szabálysértés vizsgálatának és megállapításának. Hivatkozott a BH 2019.195. számon közzétett döntésre, mely szerint feltétlen eljárási szabálysértést valósít meg a járásbíróság, ha olyan cselekményt bírál el, amely a vád tárgyává tett és az elsőfokú ítéletben is megállapított tényállás alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik.
- [23] Mindezekre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a Be. 663. § (2) bekezdése alapján, a Be. 660. § (1) bekezdése szerinti tanácsulésen helyezze hatályon kívül az elsőfokú és másodfokú bíróság ítéletét és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező törvényszéket utasítsa az eljárás lefolytatására. Indítványozta továbbá, hogy a Kúria az I. r. és a II. r. terhelt letartóztatását a felülvizsgálati indítványban részletezett okok miatt rendelje el.
- [24] A felülvizsgálati indítványra az I. r. és a II. r. terhelt, valamint védőik észrevételt nem tettek.
- [25] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője a felülvizsgálati indítványt és a Legfőbb Ügyészség átiratát változatlanul fenntartotta.
- [26] Az I. r. terhelt kirendelt védője a felülvizsgálati indítvány elutasítását és a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatok hatályában fenntartását kérte.
- [27] A II. r. terhelt védője ugyancsak a felülvizsgálati indítvány elutasítását kérte, a másodfokú bíróság ítéletében kifejtett indokok alapján.
- [28] Az I. r. és a II. r. terhelt a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozat hatályában fenntartását kérték a nyilvános ülésen.
- [29] A megyei főügyészség felülvizsgálati indítványa alapos.
- [30] A Be. XC. Fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, annak lefolytatására a jogerős ügydöntő határozat egyes törvényben meghatározott jogi hiányosságainak orvoslása érdekében a törvényben meghatározott okok fennállása esetén van helye.
- [31] A Be. 648. § b) pontja értelmében felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen eljárási szabálysértés miatt is helye van.
- [32] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.
- [33] A Be. 608. § (1) bekezdés c) pontja szerint hatályon kívül helyezési ok, ha a bíróság a hatáskörét túllépte, katonai büntetőeljárásra vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírált el.
- [34] A jogerős ügydöntő határozat felülvizsgálati eljárás tekintetében releváns és irányadó tényállásnak a lényege a következő:
- [35] Az I. r. és a II. r. terhelt testvérek, míg a III. r. terhelt az I. r. és a II. r. terhelt közös ismerőse.
- [36] Az I. r. és a II. r. terhelt 2019. év elején bejelentett munkahellyel, megélhetésüket biztosító rendszeres jövedelemmel nem rendelkeztek, az ítéletben feltüntetett bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekedtek.
- [37] Az I. r. és a II. r. terhelt 2019. január 7. napján 18 óra és január 8. napjának 01 óra 30 perc közötti időben a Z. községben található LS Patikához mentek azért, hogy onnan értékeket tulajdonítsanak el, majd a redőny feltolását követően az ablakot betörték. Az I. r. terhelt bemászott a gyógyszerládába és onnan az adománygyűjtő dobozt a benne lévő pénzzel együtt kiadta a testvéreinek, majd távoztak a gyógyszerládából. A cselekménnyel okozott kár 12 000 forint, mely nem térült meg.
- [38] Az I. r. terhelt 2019. január 19. napján 22 óra és január 20. napján 0 óra 42 perc közötti időben az R. község területén lezárt állapotban hagyott, a D. Kft. tulajdonát képező Suzuki típusú gépkocsi jobb oldali első ablakát könyökkel betörte, majd a gépkocsiba beülve a kormányzarat eltörte, a műanyag burkolatot leszedte, a vezetőkeket összekötve a gépkocsit beindította és azzal elhajtott. Az I. r. terhelt eltulajdonította a járműben lévő értékeket is. A személygépkocsit 2019. január 20. napján a nyomozó hatóság B. külterületén, mezőgazdasági területen feltalálta és lefoglalta. A cselekménnyel

- okozott kár 226 440 forint, amelyből 120 000 forint megtérült.
- [43] Az I. r. terhelt ezzel a Suzuki típusú gépkocsival a testvéréhez, a II. r. terhelthez hajtott és elhatározták, hogy egy r.-i boltból különböző értékeket tulajdonítanak el. Az I. r. és a II. r. terhelt 2019. január 19. napján 22 óra és 2019. január 20. napján 7 óra közötti időben a B. N. tulajdonát képező bolt ablaküvegét betörték, majd az I. r. terhelt a boltba bejutva onnan különböző értékkel bíró termékeket, többnyire szeszes italokat adott ki testvérének, a II. r. terheltnak, aki az eltulajdonított dolgokat a gépkocsiba bepakolta. A bűncselekménnyel okozott kár 68 004,60 forint volt, mely nem térült meg.
- [44] Az I. r. és a II. r. terhelt a III. r. terhelttel együtt elhatározták, hogy a Z. községben lévő G. üzletbe betörnek és onnan különböző, értékkel bíró dolgokat tulajdonítanak el. A terv megvalósítása érdekében 2019. január 22. napján 19 óra 15 perc és január 23. napján 1 óra 35 perc közötti időben megjelentek a P. Zrt. szám alatt található üzleténél. Az I. r. terhelt a bejárati ajtó üvegét betörte, majd a három terhelt az üzletből különböző értékkel bíró árucikkeket, valamint a játékadagoló-automata gépet és a kasszából készpénzt tulajdonítottak el. A cselekménnyel okozott kár 230 000 forint volt, mely lefoglalással részben megtérült.
- [45] Az I. r. és a II. r. terheltek ezt követően 2019. január 23. napján napközben szeszes italt fogyasztottak. 15 óra körüli időben megjelentek az F. község E utca 22. szám alatti ingatlan előtti parkolóban és elhatározták, hogy eltulajdonítják az ott leállított, J. G. tulajdonát képező személygépkocsit. Az I. r. és a II. r. terheltek közösen megpróbálták kinyitni a gépkocsit úgy, hogy a vezető oldali ajtó üvegét lenyomják, de ez nem sikerült, ezért az ajtó felső részét elhajlították és az ablakát betörték, így a gépkocsit kinyitották. Az I. r. terhelt a vezető ülésre, a II. r. terhelt a jobb első ülésre ült. A terheltek közösen megrongálták a gyújtáskapcsolót annak érdekében, hogy be tudják indítani a gépkocsit. Az I. r. terhelt beült a gépkocsiba, a II. r. a gépkocsit megpróbálta betolni. A terhelteknek sikerült a gépkocsit a parkolóhelyről elmozdítani, azonban beindítani nem tudták, mert a cselekmény elkövetését észlelték és a terhelteket kérdőre vonták, akik a helyszínt elhagyták. A gépkocsi értéke 300 000 forint volt.
- [46] A jogerős ügydöntő határozat történeti tényállásának III/6. pontja szerint az I. r. és a II. r. terheltek mindezeket közvetlenül követően a T., K. út 1. számú épület előtt a T. Zrt. tulajdonát képező Wolkswagen Crafter típusú, járó motorral álló kistehergépkocsihoz mentek, mert elhatározták, hogy a gépkocsit – annak teljes felszerelésével együtt – eltulajdonítják. Az I. r. terhelt a gépkocsi vezetőoldali ajtajához lépett és az ajtót kinyitva elkezdett beszállni a gépkocsiba annak ellenére, hogy a gépkocsi jobb oldali ülésében ülő C sértett felszólította, hogy „Takarodjon onnan”, és megpróbálta kilökní őt a gépkocsiból. A gépkocsi jobb oldalán álló II. r. terhelt ekkor kinyitotta a kocsit jobb oldali ajtaját és K. Zs. sértett alkarját megfogva kirántotta őt a gépkocsiból, amelynek hatására a sértett – a II. r. terhelttel együtt – a földre esett.
- [47] K. Zs. sértett, miközben a gyógyszerértártban tartózkodó kollégájának kiabált segítségért, lefogta és megpróbálta visszatartani a II. r. terhelteket, aki megkísérelt elmenekülni a helyszínről. Az I. r. terhelt közben elindult a gépkocsival. K. Zs. sértett ekkor elengedte a II. r. terhelteket, mivel a rendőrséget értesítette telefonon.
- [48] K. Zs. sértett kiabálására a kollégája, A. Sz. sértett a gyógyszerértártból az utcára kimenve a gépkocsi után indult, majd elfogta a gépkocsi után szaladó, helyszínről menekülő II. r. terhelteket. Az I. r. terhelt a társa felvétele érdekében a gépkocsival visszafordult, majd visszatérve megállította a gépkocsit, kiszállt belőle és felszólította A. Sz. sértettet, hogy engedje el a társát. A. Sz. sértett a felszólításnak eleget tett, elengedte II. r. terhelteket, majd a gépkocsi túlóoldalára, a vezetőoldalra átszaladva leállította a gépjármű motorját és kivette belőle az indítókulcsot. A terheltek A. Sz. sértett után mentek, hozzá léptek, és az I. r. terhelt azért, hogy a gépkocsit eltulajdonítsa – felszólította őt, hogy adja vissza a gépkocsi kulcsát.
- [49] Miután A. Sz. sértett megtagadta a gépkocsi indítókulcsának visszaadását, az I. r. terhelt olyan erővel fogott rá a pulóverére, hogy az elszakadt, majd két alkalommal ököllel megütötte A. Sz. sértettet az arcán, az álla magasságában. A. Sz. sértett ezt követően menekülni próbált, de az őt visszatartó terheltekkel együtt a földre esett.
- [50] A városi rendőrkapitányság kiérkező járőrei a terhelteket intézkedés alá vonták, és mivel a helyszínről megkíséreltek elmenekülni, velük szemben testi kényszert és bilincset alkalmaztak.
- [51] A gépkocsi értéke 6 000 000 forint, a gépkocsiban – áramfejlesztőből, lánghegesztő felszerelésből, ívhegesztő berendezésből, PE hegesztőgépből, porral oltókból, kézi szárszámokból, üzemmavar elhárítási anyagokból, gázmérőkből, nyomásszabályozókból, gázszivárgás érzékelő és behatároló berendezésekből, védőeszközökből, beépített polcokból, szekrényekből és satuból álló – felszerelés értéke 4 000 000 forint volt.
- [52] A cselekmény következtében K. Zs. sértett mellkasa zúzódásban megnyilvánuló, míg A. Sz. sértett a könyök zúzódásában megnyilvánuló, 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett.
- [53] A felülvizsgálati indítványban foglalt ok az, hogy a jogerős ügydöntő határozat ítéleti tényállásának III/6. pontjában meghatározott cselekmény a Btk. 365. § (1) bekezdés *a*) pontjába ütköző és a (3) bekezdés *d*) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő, jelentős értékre, bünszövetségben elkövetett rablás büntetnének minősülhet; e minősítésre tekintettel ugyanakkor az ügy elbírálása első fokon nem a járásbíró, hanem a törvényszék hatáskörébe tartozik.
- [54] A Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontja alapján a Be. 608. § (1) bekezdésére figyelemmel minden további feltétel nélkül felülvizsgálati okot képez, ha az elsőfokú bíróság a hatáskörét túllépte [Be. 608. § (1) bek. *c*) pont].
- [55] Az elsőfokú bíróság hatáskörét az eljárási törvény akként szabályozza, hogy meghatározza azt a bűncselekményi kört, melynek az elbírálása első fokon a törvényszék hatáskörébe tartozik; a járásbíró hatáskörébe pedig annak a bűncselekménynek az elbírálását rendeli, melyet a törvény nem utal a törvényszék hatáskörébe (Be. 19. §, 20. §).
- [56] Az első- és a másodfokú elbírálás idején is hatályos Be. 20. § (1) bekezdés 1. pontja szerint a törvényszék

- hatáskörébe tartoznak azok a bűncselekmények, amelyekre a törvény tizenöt évig terjedő vagy annál súlyosabb szabadságvesztés-büntetés kiszabását rendeli.
- [57] A Btk. 365. § (1) bekezdés *a*) pontjába ütköző és a (3) bekezdés *d*) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés *b*) pontja szerint minősülő, jelentős értékre bünszövetségben elkövetett rablás büntette öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény, ezért elbírálására a törvényszéknek van hatásköre.
- [58] Az eljárási szabálysértésre alapított felülvizsgálat során az ügydöntő határozat meghozatalát megelőző eljárás vizsgálható, ám az eljárási törvény nem tesz különbséget közöttük, hogy a jogerős ügydöntő határozat meghozatalára előkészítő ülésen vagy tárgyaláson, terhelti beismerés alapján vagy tárgyaláson lefolytatott bizonyítás alapján, esetlegesen büntetővégzés meghozatalával kerül sor. Amennyiben a Be. 608. § (1) bekezdés *c*) pontjára figyelemmel megállapítható, hogy a bíróság az ügydöntő határozat meghozatalakor hatáskör hiányában járt el, és ezzel a Be. 649. § (2) bekezdés *d*) pontjában foglalt felülvizsgálati okot képező eljárási szabálysértést valósított meg, az minden esetben azt eredményezi, hogy a Kúria a Be. 663. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra utasítja.
- [59] A hatáskör vizsgálata során kizárólag a vádiratban leírt történeti tények alapján dönthető el, hogy felmerül-e az olyan súlyosabban minősülő bűncselekmény megállapításának lehetősége, amelynek elbírálására a törvényszéknek van hatásköre.
- [60] A következetes bírói gyakorlat szerint, ha a vádiratban foglalt tényállás alapján felmerül az olyan súlyosabban minősülő bűncselekmény lehetősége, amely miatt a hatásköri rendelkezések értelmében a megyei bíróság járhat el, nem mellőzhető az iratoknak a magasabb hatáskörrel rendelkező bírósághoz való áttétele (BH 1999.58.). Olyan esetekben, amikor a hatáskör a bűncselekmény minősítésének, a jogi minősítés pedig a bizonyítás eredményének a függvénye, indokolt, hogy elsőfokú bírósággént magasabb hatáskörű bíróság járjon el (BH 1993.488 [22]–[24]).
- [61] Feltétlen eljárási szabálysértést valósít meg a járásbíróság, ha olyan cselekményt bírál el, amely a vád tárgyává tett és az elsőfokú ítéletben is megállapított tényállás alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik (BH 2019.195.).
- [62] A hatáskör túllépésében megnyilvánuló eljárási szabálysértés feltétlen, az ítéletre gyakorolt hatásától függetlenül és a fellebbviteli eljárásban kiküszöbölhetetlenül vonja maga után az ítélet kötelező hatályon kívül helyezését (BH 2019.195. [26] bekezdés).
- [63] A magasabb szintű bíróság hatáskörét nem az alapozza meg, ha az eljárás során kétséget kizáróan bizonyosodik be, hogy a vádiratban foglalt bűncselekmény a törvényszék elsőfokú hatáskörébe tartozik, és különösképp nem csupán akkor, ha az ítélet a cselekmény vádlott általi elkövetését megállapítja (BH 2019.195. [22] bekezdés).
- [64] A felülvizsgálati indítványt benyújtó főügyész és a Legfőbb Ügyészesség ekként helyesen hivatkozott arra, hogy a bíróságok hatásköre a vád tárgyává tett cselekmény helyes és törvényes minősítéséhez igazodik, függetlenül annak az ügyész vagy a bíróság általi esetleges téves vagy hiányos minősítésétől. Eltérő értelmezés esetén a hatásköri szabályok értelmüket veszítenék, illetve az ügyési vád esetleges téves minősítése alapozná meg a bíróság hatáskörét.
- [65] A felülvizsgálati eljárásban tehát az eldöntendő kérdés az, hogy a vádirati tényállás alapján felmerülhet-e a rablás büntetettének a fentiek szerinti súlyosabb – a törvényszék hatáskörébe tartozó – minősítése. Ennek a kérdésnek az eldöntését követően lehet abban állást foglalni, hogy az első fokon eljáró bíróság a hatáskörét túllépte-e, azaz a járásbíróság a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyet bírálta-e el.
- [66] A Be. a LXXV. Fejezetben a vádirat alapján teendő intézkedések körében, a 484. § (1) bekezdés *a*) pontjában kimondja, hogy a bíróság az ügyiratok bírósághoz érkezését követő egy hónapon belül megvizsgálja, hogy szükséges, illetve lehetséges-e az ügy áttétele; a 484. § (1) bekezdés *g*) pontja alapján pedig azt is vizsgálni köteles, hogy a cselekmény a vádtól eltérően minősülhet-e.
- [67] A Be. 485. §-a szerint, ha a bíróságnak az ügy elbírálására nincs hatásköre vagy illetékessége, az ügyet átteszi a hatáskörrel, illetve illetékességgel rendelkező bírósághoz.
- [68] A Be. 495. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint, ha megalapozottan feltehető, hogy a vádirati minősítés szerinti bűncselekmény súlyosabban vagy enyhébben minősülhet, a bíróság végzésével megállapítja, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a vádtól eltérően hogyan minősülhet.
- [69] A Be. 511. § (1) bekezdése értelmében a bíróság – ha szükséges – a LXXV. Fejezetben szabályozott kérdésekben a tárgyalás kitűzése után is dönt.
- [70] A bíróság a hatáskörét a Be. 23. §-a alapján hivatalból vizsgálja. A tárgyalás előkészítése során a hatáskör kérdésében való döntés nem tehető függővé és nem alapozható a további bizonyítás eredményére sem. A vádirati tényállás vizsgálata szükségessé teheti a hatáskör hiányának megállapítását, mely döntés alapja az is lehet, hogy a cselekmény a vádtól eltérően minősülhet.
- [71] Ez az eljárási szabály irányadó abban az esetben is, ha a Be. 499. § (1) bekezdése szerinti előkészítő ülésen merül fel a vádtól eltérő minősítés lehetősége. A vádtól eltérő minősítés ugyanis hatással bírhat a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadása [Be. 504. § (1)–(6) bek.] esetén az ügyész által a Be. 502. § (1) bekezdése szerinti indítvány megtételére, a bíróság ítéletében a törvényes minősítés megállapítására, továbbá annak következményeként a büntetés törvényességére is.
- [72] Ezért elsősorban arra kell törekedni, hogy a bíróság a vádirat beérkezését követően a tárgyalás előkészítése során a Be. 484. § (1) bekezdés *g*) pontja alapján a vádirati tényállásból leírt cselekményt a büntetőtörvény szabályai szerint megvizsgálja, és ha úgy találja, hogy a vádiratban foglalt történeti tények olyan súlyosabb bűncselekmény megállapításának lehetőségét vetik fel, melynek elbírálása a törvényszék hatáskörébe tartozik, élnie kell a vádtól

- eltérő minősítés lehetőségével; a hatáskör hiányának megállapítása esetén pedig a Be. 485. §-a alapján a törvényszék hatáskörébe tartozó ügyben az ügy áttételét kell elrendelni.
- [73] A hatáskör túllépésének további feltétel nélküli következménye a hatályon kívül helyezés és a hatáskörrel rendelkező bíróság új eljárásra utasítása, miután az nem küszöbölhető ki a másodfokú eljárásban és nem kerülhet sor annak vizsgálatára sem, hogy az elsőfokú bíróság az anyagi jogszabályokat helyesen alkalmazta-e.
- [74] Ekként a másodfokú bíróság ítéletében foglalt, a felülvizsgálati indítványban is támadott érvelés téves az alábbiak miatt.
- [75] A Be. 499. §-a értelmében az előkészítő ülés nyilvános ülés. A Be. 425. § (3) bekezdése szerint a nyilvános ülésre az e törvényben megállapított eltérésekkel a tárgyalásra vonatkozó rendelkezések az irányadók.
- [76] A Be. 511. § (1) bekezdése szerint a bíróság – a szükséges – a LXXV. Fejezetben szabályozott kérdésekben a tárgyalás kitűzése után is dönt.
- [77] A Be. 536. § (1) bekezdése szerint, ha az ügy elbírálása a bíróság hatáskörét meghaladja, a tárgyalás megkezdése után is áttételnek van helye.
- [78] Mindezen rendelkezésekből következik, hogy nemcsak a tárgyalás előkészítése során, hanem az előkészítő ülésen, illetve, ha az előkészítő ülésen az ügy nem kerül befejezésre, azt követően a tárgyalás kitűzését megelőzően, de a tárgyaláson is hivatalból vizsgálni kell, mégpedig a vádirati tényállás alapján, hogy a vád tárgyává tett cselekmény elbírálása meghaladja-e az eljáró bíróság hatáskörét.
- [79] Amennyiben igen, szükség esetén az ezt megalapozó vádtól eltérő minősítés megállapítása mellett az ügy áttételéről kell rendelkezni. Helyesen levont következtetés tehát az, hogy hatáskör hiányában az előkészítő ülésen a terhelt beismerő nyilatkozatának megtétele és a tárgyalásról lemondása esetén sem kerülhet sor arra, hogy a bíróság az ügyben ítéletet hozzon. A hatáskör vizsgálata a vádlottnak a beismerő és tárgyalásról lemondó nyilatkozata esetén is a bíróság Be. 23. §-ából fakadó kötelezettsége.
- [80] A vádtól eltérő minősítés megállapítására az előkészítő ülés során is lehetőség van. A bíróságnak ekként lehetősége van arra, hogy az előkészítő ülésen határozottan megjelölje a bűncselekmény minősítésének és a büntetés alkalmazásának törvényi feltételeit és határait. Ellenkező esetben a vádlott nincs maradéktalanul tisztában a bűnösséget beismerő nyilatkozata elfogadásának törvényes következményeivel és beismerésének az adott ügyben mérlegelést igénylő feltételeivel.
- [81] A Be. 500. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján megállapítható, hogy a vádlott az előkészítő ülésen a bűnösségét abban a bűncselekményben ismerheti be, amely miatt ellene vádat emeltek és a beismeréssel érintett körben mondhat le a tárgyaláshoz való jogáról. A Be. 6. § (2) bekezdése szerint a bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet, a (3) bekezdés értelmében pedig a bíróság csak a megvádolt személy büntetőjogi felelősségéről dönthet és csak olyan cselekményt bírálhat el, amelyet a vád tartalmaz.
- [82] A vádlott bűnösségének beismerése ténybeli; a vádiratban foglalt történeti tényeket ismeri el valóban, és a tényállásban megjelölt cselekmény elkövetésében vallja magát bűnösnek. A beismerés nem a vádiratban írt cselekmény ügyészség általi minősítéséhez igazodik, mivel a beismerés a vádiratban szereplő múltban történt, és esetlegesen jelenleg is fennálló tények és következmények valóságára vonatkozó tudattartalmat jelenít meg; annak elfogadását jelenti, hogy a vádiratban leírt tények és cselekvések a múltban az ott leírtak szerint megtörténtek, az ott leírtak szerint a jelenben is fennálló kihatásuk van; e tények büntetőjogi értékeléséhez szükséges, a bűnösséget megalapozó tudattartalom a terhelt részéről fennáll.
- [83] A cselekmény ítéletben történő minősítése ennek szükségszerű következménye és nem szükségszerű része. Ebből következik, hogy a terhelti beismerés – annak elfogadása esetén – a történeti tényállást rögzíti, amely alapja lesz az ítéletben levonandó jogi következtetéseknek, így a minősítésnek is. A bíróságot az ítélet meghozatalakor a vád történeti tényállása köti, attól a tettazonosságot megsértő módon nem térhet el. Az előkészítő ülésen a vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadását követően a vádirati tényállás azzal egyezően rögzül és így szolgál az ítélet alapjául.
- [84] A bíróság a vádat köteles kimeríteni és azon túl nem terjeszkedhet, ugyanakkor a bíróságot a vád ügyész általi minősítése nem köti. Ebből egyértelműen következik, hogy az előkészítő ülésen a terhelt beismerő nyilatkozatának a törvényi feltételek fennállása mellett történő elfogadása sem zárja ki azt, hogy a bíróság a beismerés elfogadásával rögzült tényállás alapján a bűncselekményt az ügyészi tényállásban foglalt minősítéstől eltérően, a törvénynek megfelelően helyesen minősítse. A bíróság az előkészítő ülésen a terhelt beismerő nyilatkozatának törvényi feltételek fennállása mellett történő elfogadását követően sem köteles az ítéletben a vádirati minősítéssel egyező minősítést megállapítani, köteles viszont a tényállásban foglalt cselekményt a törvénynek megfelelően értékelni akkor is, ha az a vádirati minősítéstől eltér.
- [85] Ha a bíróság sem a vádirat megvizsgálása során, sem az előkészítő ülésen, sem pedig a terhelt beismerő nyilatkozatának megtételét követően nem észleli, hogy a vád tárgyává tett cselekmény helyes minősítése alapján az ügy elbírálása más bíróság hatáskörébe tartozik és ítéletet hoz, megvalósítja a Be. 608. § (1) bekezdés *c)* pontjában írt, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést.
- [86] Jelen ügyben kétségtelen tény, hogy az elsőfokú bíróság ítéletével szemben csak az ügyész és csak a büntetések súlyosítása végett jelentett be fellebbezést. Emiatt a Be. 580. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontja alapján nincs helye fellebbezésnek a váddal egyező tényállás és a váddal egyező minősítés miatt. Abban az esetben, ha a bíróság ítéletét előkészítő ülésen a terhelt beismerő nyilatkozatának elfogadására alapítja, és a váddal egyező tényállás és egyező minősítés mellett a fellebbezés kizárólag az ítéletben kiszabott büntetést vagy intézkedést sérelmezi, az a Be. 583. § (3) bekezdésében meghatározott, korlátozott felülbírálatot eredményező fellebbezésnek felel meg. A Be. 591. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében a másodfokú bíróság az 590. § (5) bekezdése esetén a nem fellebbezett ítéleti rész tekintetében határozatát az

- elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja.
- [87] A másodfokú bíróság azonban az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében – jelen esetben ilyenek tekintendő a váddal egyező tényállás és a váddal egyező minősítés is – felülbírálja az 590. § (5) bekezdés *a*) pontjának *aa*) alpontja szerint az elsőfokú bírósági eljárást és ennek során vizsgálja azon eljárási szabályok megtartását, amelyek megsértése esetén a 607. § (1) bekezdése vagy a 608. § (1) bekezdése alapján az ítéletet hatályon kívül kell helyezni.
- [88] A Be. 20. § (1) bekezdése a bűncselekményeknek a Btk. szerinti minősítésére tekintettel határozza meg a törvényszék hatáskörébe tartozó bűncselekményeket. Az elsőfokú eljárásban a hatáskör vizsgálata végső soron a vádirati tényállás alapján annak a lehetőségnek a vizsgálata, hogy az érdemi határozatban a törvényszék hatáskörét megalapozó súlyosabb minősítés kerülhet megállapításra. E vizsgálat során nem bír jelentőséggel az sem, hogy a súlyosabb minősítés esetlegesen további bizonyítás következménye lehet, mert a bizonyítás lefolytatására és a bűncselekmény büntetőtörvény szerinti minősítésének megállapítására is csupán a törvényszéknek van hatásköre.
- [89] Ekként a Be. 608. § (1) bekezdés *c*) pontjában írt feltétlen eljárási szabálysértés megvalósulására kiterjedő felülbírlat nem a minősítés vizsgálatát és felülbírlatát, hanem a hatáskör ilyen esetben is kötelező vizsgálatát jelenti a felülbírlat egyébkénti terjedelmétől függetlenül. A hatáskör hiányának megállapítása és az ítélet ezen okból történő hatályon kívül helyezése megelőzi az ítélet érdemi rendelkezéseinek vizsgálatát, így a Be. 590. § (5) bekezdés *c*) pontjában foglalt, a bűncselekmény minősítésére vonatkozó felülbírlatot is.
- [90] Emiatt szükségtelen a felülvizsgálati indítványban megjelölt azon érvelés vizsgálata, hogy a Be. 590. § (5) bekezdés *c*) pontja szerint a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezés felülbírlatát is el kell-e végezni arra tekintettel, hogy a Be. 606. § (3) bekezdésének – jelen ügyben a másodfokú ítélet meghozatalának időpontjára figyelemmel irányadó – 2021. január 1. napja előtt hatályos szövege alapján a minősítés megváltoztatására nem kerülhetett sor.
- [91] A Be. 608. § (1) bekezdés szerinti feltétlen eljárási szabálysértés vizsgálata – jelen esetben a súlyosabb minősítés lehetősége folytán a hatáskör túllépésének megállapítása – ugyanis nem a Be. 590. § (5) bekezdés *c*) pontjában foglaltak szerint történik, hanem az eljárás hivatalból történő felülbírlata körében, a Be. 590. § (5) bekezdés *a*) pontjának *aa*) alpontja alapján. Amennyiben a Be. 590. § (5) bekezdés *a*) pontjában írt eljárási vizsgálat nem eredményez hatályon kívül helyezést, abban az esetben kerülhet csak sor a Be. 590. § (5) bekezdés további pontjaiban foglaltak esetleges vizsgálatára, azaz az érdemi felülbírlatra.
- [92] Mindezek alapján a másodfokú bíróság ezzel kapcsolatos jogi érvelése téves; a megyei főügyészség másodfokú eljárásban tett indítványa alapján, de attól függetlenül hivatalból is vizsgálnia kellett volna a Be. 590. § (5) bekezdés *a*) pontjának *aa*) alpontja értelmében azt, hogy a vádiratban foglalt, az ítéleti tényállással egyező tényállás szerinti bűncselekmény elbírálására az első fokon eljáró járásbíróságnak volt-e hatásköre. Amennyiben a másodfokú bíróság a hatáskör túllépését állapította volna meg, a hivatkozott rendelkezés alapján a Be. 608. § (1) bekezdés *c*) pontjának fennállását kellett volna megállapítania, és az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése mellett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra utasítania.
- [93] A Kúria a teljesség kedvéért megjegyzi: abban az esetben, ha a bíróság a vádlott bűnösségét beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadta, a Be. 580. § (2) bekezdése értelmében kizárt a fellebbezés az ítélet ellen a bűnösség megállapítása, illetve a váddal egyező tényállás és minősítés miatt. Ebből azonnal következik, hogy ha a bíróság az ítéletben a vád tárgyává tett cselekmény minősítését a vádiratban foglalt minősítéstől eltérően állapítja meg, az ítélet e rendelkezése jogorvoslattal támadható, mégpedig valamennyi jogosult részéről. A törvény egyértelműen csak a váddal egyező minősítés esetén zárja ki a fellebbezés lehetőségét, a vádtól eltérő minősítést tartalmazó ítéleti rendelkezés esetén nem. Így ez utóbbi esetben – a hatáskör túllépésében megnyilvánuló hatályon kívül helyezési ok hiányában – maga a minősítés is vizsgálható.
- [94] Mindezek előre bocsátását követően jelen ügyben a Kúriának azt kellett vizsgálnia, hogy a jogerős ügydöntő határozat tényállásának III/6. pontjában megállapított rablás bűncselekménye a Btk. 365. § (1) bekezdés *a*) pontja mellett a (3) bekezdés *d*) pontja szerint bünszövetségben elkövetettnek, illetve erre figyelemmel a (4) bekezdés *b*) pontja szerint jelentős értékre, bünszövetségben elkövetettnek minősülhet-e. Amennyiben igen, az ügyben eljáró elsőfokú és másodfokú bíróságnak a cselekmény elbírálására nem volt hatásköre.
- [95] A Be. 20. § (1) bekezdés 1. pontja szerint ugyanis első fokon a törvényszék hatáskörébe tartoznak azok a bűncselekmények, amelyekre a törvény 15 évig terjedő vagy annál súlyosabb szabadságvesztés büntetés kiszabását is lehetővé teszik.
- [96] A Be. 10. § (2) bekezdése pedig kimondja, ahol e törvény a jogkövetkezményeket a törvényben meghatározott büntetéshez fűzi, ezen a Btk. Különös Részében meghatározott büntetési tételkeret felső határát kell érteni.
- [97] A Btk. 365. § (1) bekezdés *a*) pontja szerint rablás bűncselekményét valósítja meg az, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy e végből valaki erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.
- [98] A Be. 365. § (3) bekezdés *d*) pontja szerint a büntetés 5 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást bünszövetségben követik el.
- [99] A Btk. 365. § (4) bekezdés *b*) pontja értelmében a büntetés 5 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztés, ha a rablást jelentős értékre, a (3) bekezdés *a*)–*d*) pontjában meghatározott módon követik el.
- [100] A Btk. 459. § elkövetéskor és elbíráláskor is hatályos (6) bekezdés *c*) pontja értelmében e törvény alkalmazásában az érték, a kár, valamint a vagyoni hátrány 5 000 001 és 50 000 000 forint között jelentős.
- [101] A tényállás III/6. pontjában foglaltak alapján az eltulajdonítani kívánt gépjármű értéke 6 000 000 forint, a gépkocsiban fellelhető felszerelés értéke

- pedig 4 000 000 forint volt. Erre figyelemmel a rablás jelentős értékre elkövetettnek minősül.
- [102] A Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerint e törvény alkalmazásában bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.
- [103] Bűnszövetség létesül akkor is, ha a terheltek között az egyes helyszínek kiválasztása nem előzetes eltervezés szerint, hanem „ad hoc” történik. A bűnszövetséghez nem szükséges, hogy az elkövetők valamennyi bűncselekményre, azok részleteire kiterjedően előzetesen mindenben megállapodjanak, hanem e minősítő körülmény megállapíthatóságához elegendő a hallgatólágos, de félreérthetetlenül ismétlődő bűnözésre irányuló magatartás is (BH 2017.253.).
- [104] A bűncselekmény szervezett elkövetése a bűnszövetség ismérveit hiánytalanul megvalósítja és annak megvalósíthatóságát nem befolyásolja, hogy a szoros és rutinos együttműködés mellett minden egyes részcsselekményre nem kötöttek külön előzetes megállapodást (BH 2017.178.).
- [105] A bűnszövetség fogalma szerinti megállapodás – mint a szervezett elkövetés egyik eleme – olyan, a jövőben megvalósítandó bűncselekmények elkövetésére irányuló elhatározást jelent, amely az elkövető következtességét, a végrehajtás jelentősebb körülményeiben, módozataiban megnyilvánuló tervszerűséget is felöleli. Nem zárja ki viszont a bűnszövetség megállapíthatóságát az, ha a végrehajtás módja adott esetben eltér az előzetes megállapodástól, illetve, hogy a bűncselekmények végrehajtásának nem minden egyes részletét szervezték meg. Lényeges azonban, hogy a megállapodás már eleve a bűnözésre, vagyis a bűncselekmények (több bűncselekmény) elkövetésére irányuljon (BH 2018.69.).
- [106] A IV. számú Büntető Elvi Döntés a bűnszövetséggel kapcsolatosan kifejtette: a Büntető Törvénykönyv a bűnszövetség fogalom meghatározásánál a bűncselekmények szervezett elkövetését értékeli, vagyis azt az esetet, amikor a közreműködőknek, tehát a bűnszövetség tagjainak a megállapodása több bűncselekmény megvalósítását célozza anélkül, hogy minden egyes bűncselekmény végrehajtásának a részleteit is megszerveznék. A törvény ugyanis azt a súlyosabb minősítést megalapozó magasabb fokú társadalomra veszélyességet értékeli, hogy az elkövetők nem csupán egy meghatározott bűncselekmény elkövetését valósították vagy kísérelték meg, hanem magát a bűnözést szervezik meg.
- [107] A bűnszövetség létrejöttének nemcsak az a feltétele, hogy a bűncselekmény alanya akár tettesként, akár részesként két vagy több személy legyen, hanem az is, hogy az elkövetők megállapodása szervezett bűnelkövetésre, vagyis magára a bűnözésre, illetve több bűncselekmény elkövetésére irányuljon; továbbá, hogy a megállapodás a bűncselekmények elkövetését megelőzze.
- [108] Nem zárja ki a bűnszövetség megállapíthatóságát az, ha megvalósított vagy megkísérelt bűncselekmény vagy bűncselekmények végrehajtásának a módja eltér az előzetes megállapodástól.
- [109] Annak a megállapítását, hogy a megállapodás előzetes volt, nem befolyásolja, hogy az a cselekmény elkövetését megelőzően sokkal korábban vagy a véghezvitel megkezdése előtt viszonylag rövidebb idővel történt. Lényeges azonban, hogy az a megállapodás már eleve a bűnözésre, vagyis több bűncselekmény elkövetésére irányuljon.
- [110] A megállapodás formáját illetően a törvény nem tartalmaz taxatív felsorolást, megállapodás a hallgatólágos, a félreérthetetlen a bűnözésre irányuló akarategység is. Ilyen megállapodásra általában az olyan cselekményeknél lehet következtetni, ahol az elkövetők ismétlődően, az azonos vagy hasonló alkalmat keresték, vagy használták fel a bűncselekmények megvalósításához. Amikor tehát az elkövetők ráutaló magatartásával egyértelműen ismerhető fel a bűnözésre irányuló következtetesség, tervszerűség és akarategyezőség, akkor valósul meg a hallgatólágos megállapodás.
- [111] A jelen ügyben irányadó tényállásban – az I. r. és a II. r. terhelt által közösen megvalósított cselekményeket illetően – felmerülhet a bűnszövetség törvényi ismérveinek vizsgálata, mivel a tényállás bevezető része azt tartalmazza, hogy az I. r. és a II. r. terhelt 2019. év elején bejelentett munkahellyel, megélhetésüket biztosító rendszeres jövedelemmel nem rendelkeztek, bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekedtek.
- [113] A III/1–5. tényállási pontokban írt vagyoni elleni bűncselekmények esetében e minősítő körülmény nem eredményezne a bíróság hatáskörét is érintő eltérő minősítést.
- [114] A tényállás III/6. pontjában foglalt cselekmény azonban a Btk. 365. § (1) bekezdés *a)* pontjába ütköző és a (3) bekezdés *d)* pontjára figyelemmel a (4) bekezdés *b)* pontja szerinti rablás büntetettének is minősülhet, melynek elbírálása a Be. 20. § (1) bekezdés 1. pontja alapján a törvényszék hatáskörébe tartozik.
- [115] A fentiekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati indítvánnyal támadott ügyben az elsőfokú bíróság ítéletét hatáskör hiányában hozta, ekként hatáskörét túllépte.
- [116] A másodfokú bíróságnak a korábban már kifejtettek alapján a hatáskör túllépését meg kellett volna állapítani és a Be. 608. § (1) bekezdés *c)* pontja alapján az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése mellett a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárásra kellett volna utasítania. Miután a másodfokú eljárásban – a törvényszék téves jogértelmezése folytán – a hatályon kívül helyezésre nem került sor, a Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontjában írt okból előterjesztett felülvizsgálati indítvány alapos. A Kúria tehát minden tekintetben egyet értett a megyei főügyészség és a Legfőbb Ügyészség álláspontjával.
- [117] A Kúria a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból folytatott vizsgálata során egyéb – a Be. 649. § (2) bekezdésében írt – eljárási szabálysértést nem észlelt.
- [118] Mindezekre figyelemmel a Kúria a Be. 660. § (2) bekezdés *c)* pontja alapján nyilvános ülésen eljárva, a Be. 663. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati indítvánnyal támadott járásbíró és a törvényszék ítéletét hatályon kívül helyezte és a

- hatáskörrel és illetékességgel rendelkező törvényszéket új elsőfokú eljárásra utasította.
- [119]A Be. 663. § (5) bekezdése szerint, ha a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hatályon kívül helyezi, és a terhelt fogva van, a fogvatartás kérdésében határoz.
- [120]Az iratok tartalma szerint az I. r. terhelt a hatályon kívül helyezett ítéletben kiszabott szabadságvesztés büntetésből engedélyezett feltételes szabadságra bocsátását, ténylegesen a hatályon kívül helyezett ítélettel elrendelt G.-i Járásbíróság ítéletével kiszabott 1 év szabadságvesztés végrehajtását tölti.
- [121]A II. r. terhelt jelenleg a hatályon kívül helyezett ítéletben kiszabott szabadságvesztését tölti, kitöltve 2024. szeptember 23. napján szabadulna.
- [122]A Kúria a felülvizsgálati indítványban foglaltakat alaposnak tartotta abban a tekintetben, hogy az I. r. és a II. r. terhelt vonatkozásában a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedésnek a Be. 276. § (2) bekezdés a) pontjának *ab*) alpontjában és a Be. 276. § (2) bekezdés *c*) pontjának *cb*) alpontjában foglalt okok fennállnak.
- [123]A hatályon kívül helyezett ügy alapjául szolgáló vádiratban foglalt cselekmények esetében a vádtól eltérő minősítés lehetőségére figyelemmel a rablás büntette 15 évig terjedő szabadságvesztés büntetéssel fenyegetett, emellett a halmazati büntetés kiszabásának lehetőségére tekintettel mindkét terhelt esetében fennáll a szökés, elrejtőzés veszélye. A II. r. terhelt többszörös visszaeső, végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása esetén a Btk. 38. § (4) bekezdés *a*) pontja alapján a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárt. Az I. r. és a II. r. terhelték fogvatartásukat megelőzően munkahellyel, jövedelemmel nem rendelkeztek.
- [124]A terhelték személyi körülményeinek figyelembevétele mellett is megalapozottan lehet következtetni arra, hogy személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése nélkül megszöknének, elrejtőznének, jelenlétük az eljárásban nem lenne másképp biztosítható.
- [125]Az I. r. és a II. r. terhelték jelentős részben vagyon elleni bűncselekmények elkövetése miatt többszörösen büntetett előéletűek, emellett a II. r. terhelt a vádirat tárgyát képező cselekmények megállapítása esetén többszörös visszaesőnek is minősül. A legális jövedelem hiányára is figyelemmel megalapozottan feltehető, hogy terhelték a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelésének hiányában újabb, szabadságvesztéssel büntetendő vagyon elleni bűncselekményeket követnének el.
- [126]A Kúria a hatályon kívül helyezett ügy vádiratában foglaltak alapján azt nem látta megállapíthatónak, hogy a terhelték az ügyben megszöktek vagy elrejtöztek volna, őket a vádirat III/6. tényállási pontjában írt cselekmény elkövetésén tetten érték, a helyszínen rendőri intézkedés alá vonták, e tény azonban nem eredményezhette a Be. 276. § (2) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontjában írt különös ok fennállásának megállapítását.
- [127]A Kúria a Be. 276. § (1) bekezdés *a*) pontja, a (2) bekezdés *a*) pont *ab*) alpontja, illetve *c*) pont *cb*) alpontjára figyelemmel, az I. r. terhelt esetében a Be. 281. § szerinti bűnügyi felügyeletet, a II. r. terhelt esetében pedig a Be. 296. § szerinti letartóztatást rendelte el.
- [128]Az I. r. terhelt vonatkozásában a Be. 281. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján előírta, hogy B. község területét engedély nélkül nem hagyhatja el, és a Be. 282. § *a*) pontja, valamint 283. § (1) bekezdése alapján elrendelte a bűnügyi felügyelet magatartási szabályának megtartását biztosító intézkedésként a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz alkalmazását.
- [129]A bűnügyi felügyelet tartama a Be. 290. § (5) bekezdése szerint a megismételt eljárásra utasított bíróság tárgyalás előkészítése során hozott határozataig tart.
- [130]A II. r. terhelttel szemben a Be. 277. § (4) bekezdés *a*), *c*) és *e*) pontjára alapítva látta szükségesnek a letartóztatás elrendelését, mivel az ő esetében úgy ítélte meg, hogy a bírói engedélyes kényszerintézkedés célja a letartóztatásnál enyhébb kényszerintézkedéssel nem biztosítható. A II. r. terhelttel szemben elrendelt letartóztatás a Be. 297. § (4) bekezdésére figyelemmel a megismételt eljárásra utasított bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozataig tart.
- [132]A Kúria a Be. 856. § (1) bekezdés *b*) pontja és (3) bekezdése alapján rendelkezett a hatályon kívül helyezett ítéletben megállapított bűnügyi költség és elrendelt vagyonekborzás esetlegesen megfizetett összegének visszatérítéséről az azt befizető terhelt részére.

(Kúria Bfv.I.675/2021/20.)

288I. Csak a bűnösség kérdésében hozott eltérő döntés nyitja meg a másodfellebbezés és a harmadfokú eljárás igénybevitelének lehetőségét, a próbára bocsátás megszüntetése iránt indult, de időközben célját és okát vesztt – nem újbóli vád alapján indult – (kényszerű) eljárás megszüntetése a harmadfokú eljárás lehetőségét azonban nem alapozza meg.

II. Amennyiben egy másik ügyben a próbára bocsátást már megszüntette a bíróság és büntetést szabott ki, akkor ebben a tárgyban már nem folytatható – ismételten – tovább az eljárás, mert annak már nincs törvényi alapja és célja.

Az ilyen megszüntetés ekként nem a Be. 615. § (2) bekezdés b) pontja szerinti ellentétes döntés [Be. 615. § (1), (2) bek.].

- [1] A törvényszék a 2020. február 5. napján kihirdetett ítéletével az V. r. vádlottal szemben a kerületi bíróság ítéletében kiszabott próbára bocsátást megszüntette, és 6 rendbeli bűnsegédként elkövetett befolyással üzérkedés büntette [Btk. 299. § (1) bek., (2) bek. *a*), *b*), *c*) pont], illetve bűnsegédként elkövetett garázdaság büntette [Btk. 339. § (1) bek., (2) bek. *a*), *d*) pont] miatt halmazati büntetésül 4 év börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre és 4 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy az V. r. vádlott legkorábban a szabadságvesztés-büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra, továbbá rendelkezett az V. r. vádlott által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről.

- [2] Kétirányú fellebbezések alapján eljárva az ítéletábrá mint másodfokú bíróság a 2021. szeptember 7. napján kihirdetett ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az V. r. vádlott tekintetében megváltoztatta. Megállapította, hogy a terhére rótt bűncselekményeket bünszervezetben követte el, a vele szemben kiszabott halmazati büntetést 6 év fegyház fokozatú szabadságvesztésre és 6 év közügyektől eltiltásra súlyosította azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Az ítéletábrá az V. r. vádlottal szemben a próbára bocsátást megszüntető rendelkezést mellőzte, bűnösségének a kerületi bíróság ítéletében írt, a Btk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdés *ad*) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett garázdaság büntette miatti megállapítását hatályon kívül helyezte, és e tekintetben az eljárást megszüntette. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az V. r. vádlott tekintetében helybenhagyta.
- [3] Az ítéletábrá a határozatában az ügyész, az V. r. vádlott és védője számára jogorvoslati jogot biztosított a Be. 615. § (1) bekezdésére hivatkozással.
- [4] A másodfokú bíróság ítéletével szemben az V. r. vádlott a teljes körű felmentésért, míg a védője cél és ok megjelölése nélkül jelentett be fellebbezést.
- [5] A Legfőbb Ügyészség átiratában az V. r. vádlott és védője által bejelentett fellebbezést törvényben kizártnak tartotta.
- [6] Indokai szerint az ellentétes döntés követelményének és feltételének az elsőfokú és a másodfokú bíróság ítélete nem felel meg. Nem tekinthető ugyanis az V. r. vádlottal szemben a megyei főügyészség által benyújtott vádiratban vád tárgyává tett tényeket illetően ellentétes döntésnek az ítéletábrá határozata.
- [7] Kifejtette, hogy kizárólag annak jogi következményét vonta le az ítéletábrá, miszerint időközben egy másik büntetőeljárás eredményeként a K.-i Járásbíróság a 2020. június 30. napján jogerőre emelkedett ítéletével a kerületi bíróság ítéletének próbára bocsátást megszüntető rendelkezését már hatályon kívül helyezve az V. r. vádlottat pénzbüntetésre ítélte
- [8] Az ügyészi álláspont szerint a próbára bocsátással érintett bűncselekmény tekintetében az V. r. vádlott bűnösségének vizsgálata a jelen eljárás tárgyát nem képezte, így azzal összefüggésben az eljáró bíróságok ellentétes döntést sem hozhattak.
- [9] Mindezek alapján az ügyész az V. r. vádlott és védője által bejelentett fellebbezés elutasítását indítványozta.
- [10] Az V. r. vádlott időközben meghatalmazott védője – a védői fellebbezést immár indokolva – elsődlegesen a másodfokú ítélet téves minősítés miatti megváltoztatását és az V. r. vádlott ellene emelt vád alóli felmentését, míg másodlagosan a vele szemben kiszabott büntetés lényeges enyhítését kérte.
- [11] Álláspontja szerint az V. r. vádlott tekintetében a próbára bocsátással kapcsolatos eljárás megszüntetése és a garázdaság miatt a bűnösség megállapításának a mellőzése olyan változtatás a másodfokú határozatban, ami megnyitja a másodfellebbezés lehetőségét és a harmadfokú eljárást. A védő emellett sérelmezte az V. r. vádlott esetében a bűnsegédi minősítést, a bünszervezeti elkövetés megállapítását és a kiszabott büntetés súlyosságát.
- [12] A Kúria az ügyben a Be. 621. § (2) bekezdése alapján tanácsulást tartott.
- [13] A Kúria megállapította, hogy tévedett a másodfokú bíróság, amikor jogorvoslati jogot biztosított az V. r. vádlottat érintő rendelkezések tekintetében a határozata ellen, így az V. r. vádlott és a védője által bejelentett fellebbezések törvényben kizártak.
- [14] Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés jogát a Be. 579. § (1) bekezdése általánosságban – a Be. 580. §-ában foglalt szűk körű kivételekkel, további feltétel előírása nélkül – biztosítja. Ezzel szemben a Be. 615. § (1) bekezdése a másodfokú bíróság ügydöntő határozata elleni fellebbezés lehetőségét kizárólag a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bírósággal ellentétes döntése esetén biztosítja.
- [15] A jogorvoslati, felülbírálati és a döntési jogkör összefügg. A jogorvoslati terjedelmének korlátozottsága kihat a felülbírálat terjedelmére, és maga után vonja a döntési jogkör meghatározottságát. Ugyanakkor a döntési jogkör fogalmilag nem lehetséges felülbírálati jogkör nélkül.
- [16] Mindez a következőket jelenti.
- [17] A Be. 615. § (1) és (2) bekezdése meghatározza a másodfellebbezés törvényi okát, a (3) bekezdés pedig a másodfellebbezés törvényi jogát.
- [18] A Be. 615. § (1) bekezdése szerint a másodfokú ítélet ellen (másod)fellebbezésnek van helye, ha a másodfokú bíróság döntése az elsőfokú bírósággal ellentétes.
- [19] A Be. 615. § (2) bekezdése alapján ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság
- a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg, vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett, vagy vele szemben az eljárást megszüntette,
- b) az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben az eljárást megszüntette,
- c) a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben állapította meg, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.
- [20] Az ellentétes rendelkezés, mint a másodfellebbezés törvényi okának rendeltetése, nyilvánvalóan az, hogy lehetőség nyíljon az ellentétet, illetve eltérést eldöntő – így az első bűnösségmegállapítás, illetve a felmentés (megszüntetés) ellenében igénybe vehető – új eljárási fokra.
- [21] Jelen ügyben azonban erről nincs szó.
- [22] A törvényszék az elsőfokú ítéletében a kerületi bíróság ítéletével alkalmazott próbára bocsátást megszüntette, és az V. r. vádlottal szemben bűnsegédként elkövetett garázdaság büntette miatt is büntetést szabott ki.
- [23] Az ítéletábrá – az elsőfokú ítéletet megváltoztatva – az V. r. vádlott tekintetében a próbára bocsátást megszüntető rendelkezést mellőzte, a bűnösségének a kerületi bíróság ítéletében írt, a Btk. 339. § (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdés *ad*) pontja szerint minősülő bűnsegédként elkövetett garázdaság büntette miatti megállapítását hatályon kívül helyezte, és e tekintetben az eljárást megszüntette.
- [24] A határozatának indoklása szerint az V. r. vádlott tekintetében a K.-i Járásbíróság a 2020. június 30. napján jogerőre emelkedett ítéletével a kerületi bíróság ítéletének próbára bocsátást megszüntető

- rendelkezését már hatályon kívül helyezte, és halmazati büntetést szabott ki. Erre figyelemmel mellőzte az elsőfokú ítéletben kimondott próbára bocsátást megszüntető rendelkezést, egyben az V. r. vádlott bűnösségének a bűnsegédként elkövetett garázdaság büntette miatti megállapítását hatályon kívül helyezte, és e tekintetben az eljárást a Be. 567. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján megszüntette.
- [25] Az ítéletábrá a fellebbezési jogosultságot a Be. 615. § (1) bekezdése alapján biztosította, ugyanakkor a Be. 615. § (2) bekezdés szerinti okát nem jelölte meg, azt azonban – a határozatából kikövetkezően – álláspontja szerint a *b)* pont II. fordulata biztosította.
- [26] Ez az álláspont téves.
- [27] A Btk. 65. § (1) bekezdése szerint a bíróság a vétség, valamint a háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő büntett miatt a büntetés kiszabását próbaidőre elhalaszthatja, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja intézkedés alkalmazásával is elérhető. A (3) bekezdés ehhez kapcsolódóan kimondja, hogy a próbaidő tartama egy évtől három évig terjedhet, a tartamot években vagy években és hónapokban kell meghatározni.
- [28] A Btk. 66. § (1) bekezdése alapján a próbára bocsátást meg kell szüntetni, és büntetést kell kiszabni, ha
- a)* a próbára bocsátottat a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt elítélik,
- b)* a próbára bocsátottat a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt elítélik, vagy
- c)* a próbára bocsátott a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megszegi.
- [29] A Btk. 63. § (2) bekezdése szerint a próbára bocsátás kizárólag önállóan, büntetés kiszabása helyett alkalmazható, így a lényege éppen az, hogy a bíróság nem szab ki büntetést, hanem azt próbaidőre elhalasztja.
- [30] Másként szólva a próbára bocsátás a feltételes elítélés egyik változata, melynek során a bíróság megállapítja ugyan az elkövető büntetőjogi felelősségét (bűnösségét), de nem szab ki büntetést, hanem azt a Btk. 65. § (3) bekezdésében meghatározott időtartam eredményes leteltéhez köti.
- [31] A Be. 456. § (1) bekezdésével figyelemmel a bíróság próbára bocsátás alkalmazásáról rendelkező jogerős ügydöntő határozata is végleges, mindenkire kötelező döntést tartalmaz a vádról, a terhelt büntetőjogi felelősségéről, valamint a büntetőjogi következményekről. Ekként – szintén ugyanezen törvényhely szerint – a próbára bocsátásról rendelkező ügydöntő határozat a jogerőre emelkedését követően kizárólag rendkívüli jogorvoslattal vagy különleges eljárás eredményeként változtatható meg.
- [32] A Be. 456. § (2) bekezdésében foglalt – a Be. 4. § (3) bekezdésével összhangban álló – (garanciális) szabály szerint, ha a vádról rendelkező ügydöntő határozat jogerőre emelkedik, az abban elbírált cselekmény miatt a terhelttel szemben újabb büntetőeljárás nem folytatható. Ez a próbára bocsátásról rendelkező határozat esetében is (értelemszerűen) feltétel nélkül így van.
- [33] Ekként a próbára bocsátásról rendelkező jogerős határozat esetében is megkérdőjelezhetetlen a kétszeres eljárás tilalma (*ne bis in idem*), és az ítélt dolog (res iudicata) törvényi előírásának érvényesülése.
- [34] A *ne bis in idem* kizáró hatást, a res iudicata lezáró hatást eredményez. A kizáró hatás azt jelenti, hogy nincs helye újabb vádemelésnek, sem rendes jogorvoslatnak és általában további büntetőeljárásnak. A lezáró hatás pedig azt jelenti, hogy a terhelt büntetőjogi felelőssége el van döntve, a vád ki van merítve.
- [35] A jelen ügyben a kerületi bíróság – az V. r. vádlott próbára bocsátásáról rendelkező – jogerős ügydöntő határozata (ítélete) a garázdaság büntette miatti ügyben a vádról véglegesen döntött.
- [36] A Be. 486. § (1) bekezdése alapján, ha a próbaidő alatt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátott ellen újabb eljárás indul, vagy ha a próbára bocsátott ellen a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő előtt vagy alatt indult eljárás, az ügyeket egyesíteni kell, és az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el. A (2) bekezdés kimondja, hogy ha az újabb eljárásban a vádlott bűnösségét a bíróság nem állapítja meg, illetve, ha a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény esetén a próbaidő az ügyek együttes elbírálása előtt eltelt, a bíróság az egyesített ügyeket elkülöníti.
- [37] Kétségtelen, a Be. külön nem rendelkezik arról az esetről, ha a próbára bocsátást egy másik eljárásban a bíróság egyszer már megszüntette, és a próbára bocsátással érintett bűncselekmény miatt (is) halmazati büntetést szabott ki.
- [38] A törvényi szabályokból azonban értelemszerűen az következik, hogy ilyen esetben a próbára bocsátás megszüntetése miatt indult eljárást meg kell szüntetni. Amennyiben ugyanis egy másik ügyben a próbára bocsátást már megszüntette a bíróság és büntetést szabott ki, akkor ebben a tárgyban már nem folytatható – ismételten – tovább az eljárás, mert annak már nincs törvényi alapja és célja.
- [39] Az ilyen megszüntetés ekként nem a Be. 615. § (2) bekezdés *b)* pontja szerinti ellentétes döntés. Az ítéletábrá az V. r. vádlottal szemben ugyanis nem az ellene emelt és még jogerősen el nem bírált vád alapján folyó, hanem egy korábbi ügyben a vádról már jogerősen döntő határozatban elbírált cselekmény miatt próbaidőre elhalasztott büntetés kiszabása (a próbára bocsátás megszüntetése) érdekében kényszerűen indult eljárást szüntette meg, amelynek egyesített ügyként a további intézése – és a próbára bocsátással érintett cselekmény miatti büntetés kiszabása – okafogyottá vált, hiszen azt egy másik bíróság már megtette.
- [40] Ez az ítéleti rendelkezése tehát nem volt a vádról rendelkező.
- [41] Mindebből következően a másodfokú ítélet nem eredményezett eltérő döntést az V. r. vádlott bűnössége kérdésében, mivel egy olyan cselekményt érintett – a próbaidőre elhalasztott büntetés kiszabását illetően –, amelyben a kerületi bíróság az V. r. vádlott cselekményét jogerősen elbírált és garázdaság büntetteként minősítette. A másodfokú bíróság ezen nem változtatott.
- [42] A Be. 615. § (1)–(2) bekezdésének lényege, hogy csak a bűnösség kérdésében hozott eltérő döntés nyitja meg a másodfellebbezés és a harmadfokú eljárás igénybevételének lehetőségét, a próbára bocsátás megszüntetése iránt indult, de időközben

- célját és okát vesztett – nem újbóli vád alapján indult – (kényszerű) eljárás megszüntetése a harmadfokú eljárás lehetőségét azonban nem alapozza meg.
- [43] Jelen esetben erről van szó.
- [44] A kifejtettek alapján tévedett az ítéletábra, amikor a fellebbezési lehetőséget biztosította a másodfokú határozata ellen. A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a tévesen biztosított fellebbezési jog nem nyitja meg a lehetőséget a fellebbezési eljárásra, ilyen esetben a fellebbezés elutasításának van helye (BH 2011.276.).
- [45] Ekként a Kúria az V. r. vádlott és a védője által előterjesztett másodfellebbezést mint törvényben kizárt fellebbezést a Be. 617. §-ára figyelemmel, a Be. 597. § (1) bekezdése és a Be. 588. § (1) bekezdése alapján elutasította. Megállapította, hogy a törvényszék ítélete az ítéletábra ítéletében írt változtatással az V. r. vádlott tekintetében 2021. szeptember 9. napján jogerős és végrehajthatóvá vált.
- [46] A Be. 459. § (1) bekezdése alapján a Kúria az ítéletet az V. r. terhelt tekintetében a jelen határozatra figyelemmel látja el jogerősítő záradékkal, mivel az alapügy a VII. r. vádlottal szemben a Kúria előtt jelenleg is folyik, és így az ügyiratok Be. 622. § (2) bekezdése szerinti – másodfokú bíróság részére történő – visszaküldéséről nem tudott rendelkezni.

(Kúria Bhar.III.301/2022/4.)

289A Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérésre alapított felülvizsgálati okra történő hivatkozásnak csak az alábbi feltételek együttes fennállása esetén van lehetőség:

– a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően hozta,

– a felülvizsgálattal támadott határozattól való eltérést megalapozó határozatot a Kúria hozta és az 2012. január 1. napját követően a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétételre került,

– valamint a felülvizsgálati indítvány tartalmazza annak megjelölését, hogy az állított eltérés a büntető anyagi jog mely szabályának (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte, vagy a 649. § (2) bekezdésében meghatározott mely eljárási szabálysértést eredményezett.

Amennyiben ezen feltételek közül bármelyik hiányzik, a felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása kizárt [Be. 648. § d) pont, 649. § (6) bek., 876/A. §].

- [1] A megyei bíróság a 2002. március 18. napján meghozott ítéletével a II. r. terheltet bűnösnek mondta ki előre kitervelten, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntetében, amelyet társtettesként követett el.
- [2] Az elsőfokú bíróság a II. r. vádlottat életfogytig tartó szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre, valamint vagyonelkobzásra ítélte azzal, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 30 évben határozza meg. Az életfogytig tartó szabadságvesztést fegyházban rendelte végrehajtani. Rendelkezett a II. r. terhelt által előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, valamint a lefoglalt bűnjelekről és a bűnügyi

költségről. Kötelezte a II. r. terheltet, hogy az I. és a III. r. terhelttel egyetemlegesen 15 napon belül fizessen meg a magánfél részére 167 790 forint kártérítést, az államnak 10 068 forint illetéket. Ezt meghaladóan a magánfél polgári jogi igényét a törvény egyéb útjára utasította.

- [3] A másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság a 2003. március 4. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: a II. r. terhelt cselekményét különös kegyetlenséggel elkövetettnek is minősítette. Egyebekben az elsőfokú ítéletet a II. r. terhelt vonatkozásában helybenhagyta azzal, hogy az elsőfokú bíróság valamennyi tárgyalási napot 2002. évben tartotta meg. Rendelkezett a II. r. terhelt által az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől a másodfokú bíróság ítéletének meghozataláig előzetes letartóztatásban töltött idő beszámításáról, valamint kötelezte a II. r. terheltet a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség megfizetésére.
- [4] A jogerős ítélettel szemben a II. r. terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt a Legfelsőbb Bíróság 2003. október 13. napján meghozott végzésével elutasította. Az indítványban a II. r. terhelt arra hivatkozott, hogy bár részt vett a bűncselekmény elkövetésében, a sértettet nem ő, hanem az öccse (az I. r. terhelt) ölte meg. Az eljárás ismételt lefolytatását kérte. Az elutasításra azért került sor, mert az akkor alkalmazandó Be. 405. és 406. §-a alapján a tényállás hibái, az ítélet esetleges megalapozatlansága nem lehetett oka a felülvizsgálatnak.
- [5] A jogerős ügydöntő határozattal szemben a II. r. terhelt meghatalmazott védője nyújtott be újabb felülvizsgálati kérelmet, amely a Kúriára 2021. november 15. napján érkezett.
- [6] A védő felülvizsgálati indítványának okaként a Be. 648. § a) és b) pontjait, a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját, b) pont ba) alpontját és a 649. § (2) bekezdés d) pontját jelölte meg. Indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal támadott ítéleteket változtassa meg a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján és a II. r. terhelttel szemben kiszabott büntetést lényegesen enyhítse. Kérelme elutasítása esetén másodlagosan indítványozta, hogy a Kúria folytasson le egy jogegységi eljárást az álláspontja szerint a fiatal felnőttkorú elkövetők vonatkozásában kialakult jelentős mértékben eltérő szankcionálási gyakorlat miatt, az egységes ítélkezés megteremtése érdekében.
- [7] Felülvizsgálati kérelmét ezt követően elsősorban a Be. 648. § d) pontja szerinti felülvizsgálati okra alapította. Beadványában megjelölt hét ítéletábrái másodfokú határozatot, valamint négy közzétett legfelsőbb bírósági határozatot, melyre hivatkozással állította, hogy az azokban – azonos jog- és tényhelyzetű ügyekben – kiszabott büntetéshez képest a II. r. terhelt vonatkozásában kirívó különbség tapasztalható. Álláspontja szerint az ítéleti tényállást alapul véve a büntető anyagi jog szabályait és az akkori eljárásjogi szabályokat sérti a kiszabott büntetés mértéke.
- [8] Hivatkozott még a BH 2018.9. számon közzétett eseti döntésben foglaltakra, mely szerint a perújítás elrendelésének alapja lehet a terhelt elítélése előtti időszakra vonatkozó egészségügyi állapotáról kiállított orvosi igazolás; ebből kiindulva pedig

- álláspontja szerint a felülvizsgálat alapját képezheti a terhelt pszichés egészségügyi állapota a bűncselekmény elkövetésének időpontjára vonatkozóan, valamint pszichés tudattartalmát, erkölcsi értékrendjét képező, érettségi korából eredő felfogó- és beszámítási képessége.
- [9] A védő állítása szerint a felülvizsgálati kérelmét az elsőfokú tényállásra, az alapügy ítéleteire kívánta alapítani. Véleménye szerint a II. r. vádlotthoz társított ítéleti mérték teljesen eltér az ítéleti tényállás szerinti cselekvőségétől, az ítéleti mértékek belső arányossága nincs meg. Álláspontja szerint a II. r. terhelttel szemben kiszabott büntetés mértéke kétszerese a töretlen bírói gyakorlat szerinti fiatal felnőttkorhoz társított büntetés mértékének. Hivatkozott arra, hogy a II. r. terhelt a cselekmény elkövetésekor még a 21. életévét sem töltötte be, mert 1980. október 6-án született, a bűncselekmény elkövetése pedig 2001. augusztus 21-én történt. Ennek ellenére fiatal felnőtt kora érdemben nem került értékelésre a korábbi Be. 47/A. § (2) bekezdés törvényi szövegének eltérő, jelen ügyben negatív irányban történő értelmezése miatt.
- [10] A védő hivatkozása szerint az ítéleti tényállás mutat rá arra, hogy az emberölést az I. r. és a III. r. terhelt találták ki és a II. r. terheltet egy meglévő, elhatározott tervbe vonták bele. Ez egy lényeges körülmény, amelynek helyes jogi értékelésére nem került sor. Ez a tényállási elem ítéletben történő jogi értékelésének elmaradására hivatkozott, mint felülvizsgálati okra. Állította, hogy a II. r. terhelt egy rablásban segédkezett a testvérének, a bűncselekmény elkövetése előtt és alatt is elsődlegesen ebben a tudatban volt. Más életének a kioltása már akkor sem fért bele az értékrendjébe. Sajnos, akkor még a más emberrel szembeni erőszak alkalmazásának a súlyát nem tudta felmérni. A terheltet fiatalként sokat bántották fizikailag és az ilyen típusú testi erőszakról azt képzelte, hogy az a normális élet része. Arra hivatkozott, hogy az ölési cselekmény során a II. r. terhelt csak hátulról szúrta, míg szemből az I. r. terhelt követte el a szúrásokat; nem hagyható ezért figyelmen kívül, hogy pontosan ki, mit csinált, így a büntetőjogi felelősség hogyan oszlik meg, beleértve a sértett nyakának az elvágását is. A megállapított tényállással ellentétesen az ítéletek ténymegállapításai végül egy személy, a II. r. terhelt terhére lettek róva az életfogytig tartó fegyházbüntetést kiszabó ítélet által úgy, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének időpontja 30 évben került meghatározásra, holott sokkal kisebb szerepe volt a II. r. terheltnek a tragédiában, mint az I. r. terheltnek. Ezért kérte azt, hogy a Kúria a szakmai tapasztalatait felhasználva értékelje az ítéleti ténymegállapítások logikai láncát, és csak a logikai láncba beletartozó ítéleti tényállási elemek alapján határozza meg a védenca, mint elkövetéskor még fiatal felnőttkorú büntetési tételét.
- [11] A védő emellett állította, hogy az elsőfokú bíróság által súlyosító körülményként értékelt azon tény, hogy fiatalkorú testvérét bevonta a bűncselekménybe, ellentétes az ítéleti tényállással, mert valójában a II. r. terheltet testvére, az I. r. fiatalkorú terhelt vonta be a saját maga által kitalált bűncselekmény elkövetésébe. A védő állította, hogy ez a valós tény nem került értékelésre az ítéletben, ez alapján pontosan az ítéleti tényállással nem egyeztethető össze az ítélet belső arányossága, ami több legfelsőbb bírósági döntés szerint is már önmagában felülvizsgálati ok.
- [12] Hivatkozott arra, hogy az általa bemutatott ítéletek jóval súlyosabb, több ember halálát okozó, gátlástalanabb és kegyetlenebb bűncselekmények esetében születtek, ennek ellenére a bíróságok az ítélet mértékét az 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 110. §-a szerinti 15 év törvényi minimum körül állapították meg. Ehhez képest a II. r. terhelt esetében a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja is 30 év, ami a védő állítása szerint duplája, mint a hozzá hasonló elkövetési életkorú és tettét elkövető tettesek tényleges büntetési tétele. Álláspontja szerint ez az eltérő jogértelmezés nem tartható fenn arra is figyelemmel, hogy a 20 év alatti és a 20. életévét egyetlen nappal is betöltött személy büntetése pusztán az életkorából adódóan és nem az értelmi szintje alapján büntetendő súlyosan.
- [13] Mindezek alapján a védő indítványozta, hogy a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés a) pontja alapján az ítéleteket változtassa meg és a II. r. terhelttel szemben kiszabott büntetést lényegesen enyhítse.
- [14] Emellett részletesen kifejtette, hogy álláspontja szerint a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 26. § (3) bekezdése alapján szükséges, hogy az eltérő ítéleti mértékek léte miatt jogegységi eljárás lefolytatására kerüljön sor. E körben a Bszi. 33. § (1) bekezdésére utalt.
- [15] A Legfőbb Ügyészség észrevétele után a védő továbbra is fenntartotta a felülvizsgálati kérelmében írtakat külön kiemelve azt, hogy az ítéleten belül nem tartották be a belső arányosság szabályait, így a többi elkövetővel összevetve a büntetés védenca terhére került súlyosabban kiszabásra.
- [16] A védő ezen észrevételében előterjesztette a II. r. terhelt saját észrevételét is. A II. r. terhelt álláspontja szerint a korábbi Btk. nem tartalmazza, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása nem évül el. A 67. § (1) bekezdés a) pontja szerint a szabadságvesztés végrehajthatósága elévül 15 év szabadságvesztés vagy ennél súlyosabb büntetés esetén 20 év elteltével. A 67. § (4) bekezdése rögzíti, hogy mely bűncselekmények miatti büntetések nem évülnek el, itt nem kerül felsorolásra az életfogytig tartó szabadságvesztés. Hivatkozott arra, hogy a 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) 28. § (4) bekezdése már tartalmazza ezt, de ennek nincs és nem lehet visszaható hatálya, ezért a 2015. január 1. előtt jogerősen életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték esetében a büntetés 20 év után elévül. A terhelt a korábbi Btk. 68. § (1) és (2) bekezdéséből azt a következtetést vonta le, hogy a büntetés elévülésének határideje a büntetés végrehajtása alatt is folyik és az az ő esetében 20 év.
- [17] A védő emellett hivatkozott a 3013/2015. (I. 27.) számú alkotmánybírósági határozatban dr. Cz. A. alkotmánybíró párhuzamos indokolásának 24. és 28. pontjára, mely szerint a 25. évhez köthető időpont lenne elfogadható az első felülvizsgálat időpontjaként. A folyamatban lévő elévülés visszamenőleges meghosszabbítása a védő szerint tilalmazott.
- [18] A védő hivatkozott a Kúria Bfv.III.977/2017/11. számon (helyesen: Bfv.III.914/2017.), lefolytatott

- felülvizsgálati eljárásra is, amelyben megjelent az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete, mely szerint azok az ítéletek, amelyek legalább 25 év elteltével nem biztosítanak egy érdemi felülvizsgálati lehetőséget, megsértik az Emberi Jogok Európai Egyezménye 3. cikkét.
- [19] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt részben a törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [20] Álláspontja szerint a Be. 648. § *d*) pontja 2020. április 1. napjától hatályos felülvizsgálati okot tartalmaz, amelynek a Be. 876/A. §-a alapján időkorlátja van: a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően meghozott ügydöntő határozata vonatkozásában kell alkalmazni. Mivel a Be. a felülvizsgálati ok alkalmazhatóságát az átmeneti rendelkezésben meghatározott időpontot megelőzően jogerősen befejezett ügyekben kizárja, és a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés körében kizárólag akkor enged felülvizsgálatot, illetve erre az okra hivatkozással akkor engedi felülvizsgálati indítvány előterjesztését, ha az ügydöntő határozatot, jelen esetben a jogerős ítéletet a törvényi parancsként meghatározott időpontnak megfelelően hozták meg, ezért jelen ügyben a felülvizsgálat ezen felülvizsgálati indítvány alapján – figyelemmel arra, hogy a kifogásolt jogerős határozat meghozatalára 2003. március 4. napján került sor – törvényben kizárt.
- [21] A Legfőbb Ügyészség emellett hivatkozott arra, hogy a Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontját, *b*) pont *ba*) alpontját, valamint (2) bekezdés *d*) pontját a védő csak megjelölte, valójában azonban a II. r. terhelt bűnösségének kimondását nem vitatta, és nem is indokolta, hogy e pontra hivatkozását milyen tényekre alapította. Ugyancsak nem indokolta a Be. 649. § (2) bekezdésében foglalt okot sem, erre figyelemmel pusztán a felülvizsgálat törvényi okára hivatkozással, az alátámasztó adatok, tények, indokok hiányában felülvizsgálatnak nincs helye (BH 2018.42.). Álláspontja szerint ugyanez állapítható meg a Be. 649. § (1) bekezdés *b*) pont *ba*) alpontjában meghatározott felülvizsgálati ok tekintetében is. A védő a bűncselekmény jogi értékelését nem kifogásolta, csak azt vitatta, hogy az eljáró bíróságok az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása mellett döntöttek és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 30 évben határozták meg annak ellenére, hogy álláspontja szerint ez nagy mértékben eltér a fiatal felnőtt elkövetőkkel szemben más hasonló ügyekben megválasztott joghátránytól. Ez lényegében a törvényi tilalom ellenére a bíróság bizonyíték értékelő, mérlegelési tevékenységének, a tényállás megalapozottságát és azon keresztül a II. r. terhelt büntetésének a mértékét vitatja.
- [22] Hivatkozott arra, hogy a büntetés céljára vonatkozó, valamint a büntetés kiszabásának elveit tartalmazó anyagi jogi rendelkezések esetleges megsértése a felülvizsgálatot nem alapozza meg, ezek ugyanis nem olyan rendelkezések, amelyek nem tűnnek mérlegelést. Így nem vizsgálható az sem, hogy a bíróságok a büntetés kiszabása során az enyhítő és súlyosító körülményeket miként vették figyelembe. E körben utalt a BH 2019.158. számú közzétett döntésre. A Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint a II. r. terhelttel szemben kiszabott büntetés neme és mértéke törvényes, azt a terhelt cselekményének törvényes minősítése mellett a korábbi Btk. kötelező rendelkezésének betartásával szabták ki az eljáró bíróságok. A helyesen megállapított minősítés mellett 10 évtől 15 évig terjedő, illetve vagylagosan életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés mellett a korábbi Btk. 40. § (3) bekezdése alkalmazásával helye volt életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabásának, mivel a II. r. terhelt a bűncselekmény elkövetésekor a 20. életévét betöltötte, az életfogytig tartó szabadságvesztést a korábbi Btk. 42. § (1) bekezdése alapján fegyházban kellett végrehajtani, a bíróság pedig mérlegelési jogkörében a korábbi Btk. 47/A. § (1) bekezdése alapján döntötte el, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárja, vagy meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját pedig a korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdése és a korábbi Btk. 33. § (2) bekezdés *c*) pontja alapján legalább 30 évben kellett meghatározni, mivel az emberölés súlyosabban minősülő eseteinek büntethetősége nem évül el.
- [23] Hivatkozott arra, hogy a II. r. terhelt fiatal felnőtt korát az enyhítő körülmények körében értékelték a bíróságok és a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a javára megállapított enyhítő körülményekre tekintettel határozták meg a törvényi minimum szerint.
- [24] Mivel a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint az eljáró bíróságok a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos eljárásjogi rendelkezéseket betartották, és az ügyben olyan eljárási szabálysértést, amely a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott és a Be. 659. § (6) bekezdése értelmében hivatalból vizsgálandó felülvizsgálati okot valószínűsítenek meg, nem vétettek, ezért indítványozta, hogy a Kúria tanácsülésen eljárva a felülvizsgálati indítvánnyal támadott ítéleteket a Be. 662. § (1) bekezdése alapján a II. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [25] A felülvizsgálati indítvány alapján a felülvizsgálati eljárás lefolytatása teljes részben törvényben kizárt.
- [26] A Be. XC. fejezetében szabályozott felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek kizárólag a törvényben meghatározott, a jogerős ügydöntő határozat egyes jogi és nem ténybeli hiányosságának orvoslása érdekében van helye.
- [27] Felülvizsgálat lefolytatására kizárólag a törvényben meghatározott okból, az ott meghatározott feltételek mellett van lehetőség, a felülvizsgálati okok köre nem bővíthető.
- [28] A felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat nem a jogerős ügydöntő határozat esetleges ténybeli hibáinak orvoslására szolgál, erre figyelemmel mondja ki a Be. a 650. § (2) bekezdésében, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat tényállása nem támadható. Még abban az esetben is, ha a felülvizsgálati indítvány alapján a felülvizsgálat lefolytatásának helye van, a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő

- határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [29] A felülvizsgálat során nem csak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezet, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti értékelése sem külön-külön, sem egymás viszonylatában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a – minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül – kiszabott büntetés, illetve annak mértékének vitatására (BH 2020.94., BH 2018.42.).
- [30] Az alapítélet tényállásához való szigorú kötöttség miatt a jogkövetkeztetések helyessége – ekként a bűnösség megállapítása, a bűncselekmény minősítésének törvényessége, a büntető anyagi jog más, mérlegelést nem tűró szabályának betartása, valamint a kiszabott büntetés és alkalmazott intézkedés törvényessége – kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható. A felülvizsgálati indítvány emiatt még törvényes okra hivatkozás mellett sem eredményezhet felülvizsgálati eljárást azon részében, amelyben a felülvizsgálati okot alátámasztó indokaiban, az alapul szolgáló tények megjelölésében, a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállással ellentétes tényeken alapul, mivel ez közvetve a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállást, annak elemeit, a bizonyítási eljárást, valamint a tényálláshoz vezető okfolyamatot, a bizonyítékok mérlegelését támadja, ezeken keresztül a jogerős ügydöntő határozat tényállásában megállapított tényeket vitatja, így kizárt.
- [31] A Be. 651. § (2) bekezdés *c)* pontja értelmében a terhelt javára a védő, a Be. 650. § (4) bekezdése szerint határidő nélkül nyújthat be felülvizsgálati indítványt, így az arra jogosulttól származott.
- [32] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 649. § (3)–(5) bekezdésén alapul, ugyanakkor a Be. 652. § (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal még más jogosult részéről is csak egyszer nyújtható be.
- [33] Figyelemmel arra, hogy az ügyben a II. r. terhelt korábban már nyújtott be felülvizsgálati indítványt, a Kúria vizsgálta, hogy a védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány valamely részében a korábbi felülvizsgálati indítvánnyal azonos tartalommal előterjesztett indítványnak minősül-e, így ezen részében kizárt-e.
- [34] A korábbi felülvizsgálati indítvány tartalma szerint azon alapult, hogy a sértett megölését nem a II. r. terhelt, hanem testvére, az I. r. terhelt hajtotta végre. A felülvizsgálati indítvány ezért azon részében, amelyben – egyébként a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényekkel ellentétesen – azt állítja, hogy a II. r. terhelt nem vett részt a sértett megölésében, hanem a sértettet az I. r. terhelt ölte meg, már ezen okból is kizárt.
- [35] Egyebekben azonban a felülvizsgálati indítvány a korábbi indítványtól eltérő tartalmú, ezért azt a Kúria arra figyelemmel, hogy a korábbiétől eltérő jogosult nyújtotta be, a rendkívüli jogorvoslat feltételei szempontjából vizsgálta meg.
- [36] A védő a felülvizsgálati indítvány okaként a Be. 648. § *a)* és *b)* pontját, a Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontját, valamint *b)* pont *ba)* alpontját és a Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontját jelölte meg. Arra figyelemmel, hogy felülvizsgálati indítványában többször hivatkozik a Be. 648. § (2) bekezdés *d)* pontjában meghatározott felülvizsgálati okra, ugyanakkor a 649. § (2) bekezdésében megjelölt, felülvizsgálat alapjául szolgáló eljárási szabálysértésekre egyáltalán nem hivatkozik az ok megjelölésén kívül, feltételezhető, hogy az elírás, és valójában a 649. § (2) bekezdés *d)* pontjára történő hivatkozást tartalmazza. A Kúria azonban arra figyelemmel, hogy a felülvizsgálati indítványt megfelelő jogi ismeretekkel rendelkező védő nyújtotta be, és az általa megjelölt, Be. 649. § (2) bekezdés *d)* pontja szerinti felülvizsgálati ok a törvényben létező felülvizsgálati ok, azt a felülvizsgálatnak a védő által megjelölt okaként vette figyelembe arra is tekintettel, hogy a Be. 648. § *b)* pontja megfeleltethető a 649. § (2) bekezdés *d)* pontjának annyiban, hogy a felülvizsgálat alapjául eljárási szabálysértést jelöl meg.
- [37] A Be. 648. § *a)*, *b)* és *d)* pontja alapján felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt, eljárási szabálysértés miatt, a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén van helye.
- [38] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja szerint a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [39] A Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontja szerint ugyancsak a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt terjeszthető elő felülvizsgálati indítvány, ha a bűncselekmény törvényt sértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki a bíróság törvényt sértő büntetést.
- [40] A Be. 649. § (2) bekezdése szerint eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a határozatát
- a)* joghatóság hiányában,
- b)* a magánindítvány, a feljelentés vagy a legfőbb ügyésznek a 4. § (9) bekezdésében vagy a Btk. 3. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezése hiányában,
- c)* nem az arra jogosult által emelt vád alapján,
- d)* a 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel,
- e)* a súlyosítási tilalom megsértésével,
- f)* a specialitás szabályán alapuló mentességnek, a törvényben meghatározott mentelmi jogon alapuló mentességnek vagy a nemzetközi jogon alapuló mentességnek a megsértésével hozta meg.
- [41] A Be. 649. § (6) bekezdése szerint a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén felülvizsgálati indítvány akkor terjeszthető elő, ha az eltérés a büntető anyagi jog szabályainak (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte, vagy a (2)

- bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértést eredményezett.
- [42] A Be. 652. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati indítvány irányul, valamint az indítvány előterjesztésének okát és célját. A 649. § (6) bekezdése esetén meg kell jelölni a Kúria Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatát és annak azt a részét, amelytől a felülvizsgálattal támadott ügydöntő határozat eltér.
- [43] A Be. 659. § (5) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül, ugyanakkor amennyiben a felülvizsgálat lefolytatásának helye van, a Be. 659. § (6) bekezdése szerint a megtámadott határozatot a 649. § (2) bekezdés alapján akkor is felülbírálja, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be.
- [44] A Be. 648. § d) pontja és a 649. § (6) bekezdése olyan felülvizsgálati okot jelöl meg, amelyet a Be. 876/A. §-a értelmében kizárólag a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően meghozott ügydöntő határozata vonatkozásában lehet alkalmazni. A Be. 876/A. §-át az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXXVII. törvény 245. §-a iktatta be, 2020. április 1. napjától. A felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozat meghozatalára 2003. március 4. napján került sor, erre figyelemmel ezen felülvizsgálati ok alapján a felülvizsgálat jelen ügyben kizárt.
- [45] A Kúria ugyanakkor a teljesség érdekében megállapítja, hogy a hivatkozott törvényhely a Kúria Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén engedi meg a felülvizsgálatot. A Kúriát a 2012. január 1. napján hatályba lépett Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése határozta meg – történelmi elnevezését is helyreállítva – a legfőbb bírósági szervként. A Bíróági Határozatok Gyűjteményét az ugyanezen napon hatályba lépett Bszi. XII. Fejezete szabályozza. Következésképp felülvizsgálat alapját a hivatkozott jogcímen csak a Kúria 2012. január 1. napját követően közzétett határozattól való eltérés képezheti (BH 2021.97.II., a határozat indokolása [37]). Erre figyelemmel az indítványban megjelölt határozatoktól való eltérés sem alapozhatná meg a felülvizsgálati okot, arra figyelemmel, hogy azok három másodfokú ítéletábrai határozat kivételével 2012. január 1. napját megelőzően születtek, és egyetlen hivatkozott határozat sem a Kúria határozata; hét határozatot az ítéletábrá, négy határozatot pedig a Legfelsőbb Bíróság hozott.
- [46] Mindezek mellett az indítvány nem jelölte meg a Be. 649. § (6) bekezdésében meghatározott követelményként azt, hogy a hivatkozott eltérés a büntető anyagi jog mely szabályának (1) bekezdésben meghatározott megsértését vagy a (2) bekezdésében meghatározott mely eljárási szabálysértést eredményezett.
- [47] Mindezek alapján összegezve a Be. 648. § d) pontjában és ennek megfelelően a 649. § (6) bekezdésében meghatározott felülvizsgálati okra történő hivatkozásnak csak az alábbi feltételek együttes fennállása esetén van lehetőség:
- a felülvizsgálati indítvánnyal támadott jogerős ügydöntő határozatot a bíróság 2020. július 1-jén vagy azt követően hozta,
 - a felülvizsgálattal támadott határozattól való eltérést megalapozó határozatot a Kúria hozta és az 2012. január 1. napját követően a Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétételre került,
 - valamint a felülvizsgálati indítvány tartalmazza annak megjelölését, hogy az állított eltérés a büntető anyagi jog mely szabályának (1) bekezdésében meghatározott megsértését eredményezte, vagy a 649. § (2) bekezdésében meghatározott mely eljárási szabálysértést eredményezett.
- [48] Amennyiben e feltételek közül bármelyik hiányzik, a felülvizsgálati indítvány alapján felülvizsgálati eljárás lefolytatása kizárt.
- [49] Ha azonban a felülvizsgálati indítvány ezeknek megfelel, azaz a Be. 649. § (6) bekezdésében írt ok alapján a 2020. július 1. napját követően emelkedett jogerőre az ügydöntő határozat, a Kúria 2012. január 1. napját követően a Bíróági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérésére hivatkozással támadható, az eltérés Be. 649. § (6) bekezdés második mondatában megjelöltek szerinti meghatározásával. Ebben az esetben önmagában az eltérés ténye a felülvizsgálat alapja (BH 2021.97.).
- [50] Jelen ügyben ezen okból a felülvizsgálat - annak törvényi feltételei hiányában – kizárt.
- [51] A védő hivatkozott a Be. 649. § (1) bekezdés a) pontjának aa) alpontjában meghatározott felülvizsgálati okra, ugyanakkor a felülvizsgálati indítványában nem állítja azt, hogy a II. r. terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jogszabályok megsértésével került volna sor. Valamely felülvizsgálati ok pusztá megemlítése, a törvényszöveg megisméltése nem ad alapot érdemi felülvizsgálati eljárás lefolytatására, az ilyen indítvány a törvényben kizárt (BH 2018.42.).
- [52] A védő – állításával ellentétben – valójában a tényállás egyes elemeit is vitatja, ami a Be. 650. § (2) bekezdése alapján kizárt (BH 2020.94.).
- [53] A védő felülvizsgálati indítványában tett, a korábban ismertetett tényállításával szemben a bíróság által jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás lényege a következő:
- [54] A fiatalok I. r., a II. r. és a III. r. terhelték, bár szüleikkel éltek közös háztartásban és szüleik biztosították megélhetésüket, 2001 nyár elején anyagi gondokkal küszködtek. Anyagi gondjaik megoldására és a III. r. terhelt mobiltelefon vásárlására vonatkozó szándékának megvalósítása végett 2001. augusztus hónap közepén a terhelték lakásán megállapodtak abban, hogy valahonnan pénzt szereznek. Miután a fiatalok I. r. és a III. r. terhelték helyismerettel rendelkeztek T. községben, úgy határoztak, hogy az ottani játéktermet fogják kirabolni. Arra számítottak, hogy innen kb. 500 000 forintot rabolhatnak. A terv szerint a játékteremben dolgozó személy leütését a fiatalok I. r. és a III. r. terhelt hajtotta volna végre, míg a II. r. terhelt a személygépkocsi vezetését és a játékterem előtti figyelő tevékenységet vállalta magára.
- [55] Tervüket azonban elvetették, mert féltek attól, hogy az ott dolgozó személy leütése után magához térhet és a vétségő működtetésével segítséget kér, vagy a későbbiekben felismerheti őket. Ezért úgy

- határoztak, hogy megölik az alkalmazottat. Megállapodtak abban is, hogy ezt a fiatalok I. r. terhelt hajtja végre, a II. és a III. r. terhelt pedig a pénzt szedi össze és hozza el a játéktérre.
- [56] Felkészültek a cselekmény végrehajtására: a személygépkocsiba betettek egy 216 g súlyú, 133 mm pengé hosszúságú, egyélű hegyes konyhakést, továbbá 2 pár gumi- és 1 pár bőrkesztyűt. A korábbi bűncselekményekből kifolyólag a nyomozó hatóság már mindhármuk ujjlenyomatát rögzítette, ezért azt tervezték, hogy a bűncselekmény végrehajtása során a kesztyűket fogják viselni.
- [57] 2001. augusztus 21. napját megelőzően három-négy alkalommal is lementek az I. és a II. r. terhelt tulajdonát képező és a testvérek által használt személygépkocsival T.-re azért, hogy a bűncselekményt végrehajtsák. A helyszínen figyelték a járókelők mozgását, benéztek a játéktérre is, de kedvező alkalom hiányában tervüket nem hajtották végre.
- [58] 2001. augusztus 21. napján az I. és a II. r. terhelt lakásáról a személygépkocsival ismételen T.-re utaztak. A gépkocsival – előzetes megállapodásuknak megfelelően azért, hogy a gépkocsi forgalmi rendszáma a játéktér előtt fel ne tűnjön senkinek – a játéktérrel kb. 200 méterre álltak meg az ABC mögötti parkolóban, ekkor 22 óra körül lehetett. A II. r. terhelt fekete színű ujjatlan mellényét a fiatalok I. r. vádlott vette fel, és a kést ennek belső zsebébe tette, majd bementek a játéktérre, ahol aznap a 21 éves, 178 cm magas, erős testfelépítésű t.-i lakos sértett volt szolgálatban.
- [59] A fiatalok I. r. és a III. r. terheltek a III. r. terhelt pénzen játszani kezdtek, a ruletten 10 000 forintot nyertek. Játék közben a terheltek figyelték, hogy nincs-e a terem bekamerázva.
- [60] A nyeremény után a sértettet a szomszédos presszóba hívták, ahol mindannyian kólát ittak. Itt 23 óra körül, amíg a sértett még a presszóban tartózkodott, a terheltek a presszó teraszán döntöttek úgy, hogy a cselekményt most kell végrehajtani. A fiatalok I. r. terhelt közölte, hogy nem szúrja le az alkalmazottat, de ezt testvére, a II. r. terhelt elvállalta. Felvette az addig testvére által viselt mellényt is, melynek belső zsebében a kés ott volt.
- [61] A III. r. terhelt javaslatára megállapodtak abban, hogy a második bekulcsolás kérése lesz a jel a támadás kezdetére.
- [62] Amikor a sértett a presszóból kijött, a III. r. terhelt megkérte, hogy menjenek vissza még játszani. A játéktérre érve bekulcsoltattak 500 forintot, amelyet a Caribbean típusú játékgépen a fiatalok I. r. és a III. r. terheltek eljátszottak, majd ők kérték az újabb 500 forint bekulcsolását. A sértett a játékgéphez lépett, tőle balra, testközelben a III. r., jobbra az I. r., mögötte pedig a II. r. terhelt állt. Amikor a sértett a kulcsot a gépbe helyezte, a II. r. terhelt a rejtve tartott konyhakést elővette és gyors egymásutánban, nagy erővel, négy alkalommal megszurta a sértettet a mellkas bal oldali hátsó felszínén. Az első szúrás után a fiatalok I. r. terhelt lefogta a sértett kezét, így az nem tudott szembe fordulni a II. r. terhelttel. A rémült sértett tekintetétől a III. r. terhelt megijedt, és a sértett földre esése közben a helyszínt elhagyta. A bejárat előtt 10–15 méterre várakozott társaira.
- [63] A sértettet földre kerülése után a II. r. terhelt tovább szurkálta: annak ellenére, hogy a hátán földön fekvő sértett a szúrásokat megpróbálta karjával háritani, három kis erejű szúrás a bal váll tájékát, egy nagy erejű a mellkas jobb oldali elülső felszínét elérte, majd a II. r. terhelt a kés pengéjét jobbról-balra, enyhén alulról-felfelé 23 cm hosszan végig húzta a sértett nyakán.
- [64] Ezt követően a II. r. terhelt a nyitva maradt bejárat ajtóhoz ment, azt kilincse zárta és a külső világítást is lekapcsolta. Ezután testvérét követve a játéktérre belső helyiségbe ment.
- [65] Itt először az I. r. fiatalok terhelt kinyitotta a sarokban álló szekrényt és meggyőződött arról, hogy ott videómagnó nem található, számukra ekkor vált bizonyossá, hogy cselekményüket videókamera nem rögzítette.
- [66] Ezt követően az I. és a II. r. terheltek magukhoz vették a bevételt, a sértett mobiltelefonját tartozékaival, majd a sértett börtáskáját és a kifizető egységből kirázott pénz egy részét abba a reklámtáskába tették, amelyben a sértett vacsorája volt, ezt a II. r. terhelt, a kifizető egységet és a neki átadott konyhakést pedig az I. r. terhelt vitte ki a játéktérre.
- [67] A terem bejárata előtt csatlakozott hozzájuk a III. r. terhelt is, aki a II. r. terhelt bal oldalán haladt a személygépkocsiig. Az induláskor bőrkesztyűben a személygépkocsit a II. r. terhelt vezette, de később átadta a vezetést a III. r. terheltnak. A személygépkocsival megérkezve az I. és a II. r. terhelt lakására, a zsákmányt megszámlálták és egyenlően elosztották, 80–80 ezer forintot kaptak fejenként, a III. r. terheltnél maradt a sértett telefonja is.
- [68] A sértett a helyszínen életét vesztette: halálát a nyak elvágása folytán a nyaki érűvel, visszerek, ütőér sérülése miatti heveny elvérzés okozta. Gyors kimenetelű halálát az azonnali orvosi segítségnyújtás sem tudta volna megmenteni. A kétszeresen elakadt, rángató mozdulatokkal végrehajtott nyak átmetszése során kétszeres sérülés jött létre a gégefőn, a kés pengéje a nyaki gerincoszlop elülső felszínéig hatott. A 4 rendbeli hát és mellkasi szúrások elérték a tüdőt, a mellkasi szúrás kétszeresen is, ez utóbbi bordát is sértett.
- [69] Az 5 rendbeli mellüregi sérülés együttesen közvetlen életveszélyt eredményezett, a három válli sérülés életben maradás esetén 8 napon belül gyógyult volna.
- [70] A sértett által elszenvedett sérülések és a halála között közvetlen okozati összefüggés volt megállapítható.
- [71] A másodfokú bíróság a tényállást azzal pontosította, hogy a bal oldali közös érűvel – és ebből adódóan bal oldali visszérnek – és ütőérnek – az átvágására került sor, a jobb oldali érűvel nem sérültek. A II. r. terhelt a mellkast ért mind az öt szúrás nem csak nagy erővel, de döfő mozdulattal adta le. A hátán és a mellüregben lévő sérülések életben maradás esetén közvetlen életveszélyt, de halált is okozhattak volna.
- [72] A Kúria a másodfokú bíróság ítéletének indokolásából a tényállás részének tekintette azt a megállapítást is, mely szerint a földön hanyatt fekvő helyzetbe került, a négy nagy erejű szúrástól súlyosan megsérült, jajgató, csak a karjaival védekezni tudó, rémült, riadt, vele egykorú sértettet a

- II. r. terhelt – az I. r. terhelt jelenlétében – kíméletlenül tovább szurkálta és ezzel karjain 9 rendbeli újabb sérülést idézett elő. Majd nagy erővel – a kést még vissza is húzva – az eszközt a teljesen kiszolgáltatott sértett mellkasába döfte. Végül pedig, mert a magatehetetlen sértett még mindig jajgatott, hörgött, az életét akként oltotta ki, hogy a nyakát 23 cm hosszan – és pedig a kést rángatva, a vágást az elakadások után is folytatva – egészen a nyaki gerincoszlopig átvágta, s ezzel a fejet a törzsről majdnem leválasztotta.
- [73] A jogerős ítéleti tényállás alapján valójában a terhelték, így köztük a III. r. terhelt is, közösen határozták el azt, hogy pénzszerzés érdekében rablást követnek el, illetve cselekményük leplezésére a sértettet megölik. A védő állításával szemben nem az I. és a III. r. terhelt vont be a cselekménybe a II. r. terheltet, hanem a II. r. terhelt abban kezdettől fogva a terv teljes ismeretében részt vett. Miután az I. r. terhelt mégsem vállalta a sértett megölését, a II. r. terhelt vállalta magára az a feladatot, és azt hidegvérrel, célzatosan, kíméletlenül, a vele közel egykorú, fiatal felnőttkorú sértettnek az átlagosat meghaladó fizikai és lelki szenvedést okozva következetesen végrehajtotta. A védő tényállításával ellentétben valamennyi szűrást és a sértett torkának átvágását is kizárólag az II. r. terhelt hajtotta végre, az I. r. terheltnek az emberölés magatartásában részvétele a sértett kezének lefogásában állt. A megállapított tényállásban foglaltakkal ellentétesek azon tényállítások, hogy a II. r. terhelt a bűncselekmény elkövetése előtt és alatt is abban a tudatban volt, hogy rablásban segédkezett a testvérének, illetve, hogy más életének a kioltása már akkor sem fért be az értékrendjébe, a jogerősen megállapított ügydöntő határozat tényei alapján egyszerűen nem értelmezhetők, azzal teljesen ellentétesek.
- [74] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállással ellentétes tényekre alapozott felülvizsgálat kizárt, a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás alapján egyébként az ügyben eljáró bíróságok helyesen következtettek a II. r. terhelt bűnösségére.
- [75] Ugyanez állapítható meg a Be. 649. § (1) bekezdés *b)* pontjának *ba)* alpontjában foglalt felülvizsgálati ok vonatkozásában. A felülvizsgálati indítvány ebben a tekintetben a korábban kifejtettek alapján a jogerős ügydöntő határozattal ellentétes tényeken alapul, ezért az kizárt.
- [76] Az irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok törvényesen minősítették a II. r. terhelt cselekményét a korábbi Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és (2) bekezdés *a)*, *b)* és *d)* pontja szerint minősülő előre kitervelten, nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetettének, amelyet a II. r. terhelt – az I. r. terhelttel együtt – társtettesként követett el.
- [77] A büntetés céljára vonatkozó, valamint a büntetés kiszabásának elveit tartalmazó anyagi jogi rendelkezések esetleges megsértése a felülvizsgálatot nem alapozza meg, ezek ugyanis nem olyan rendelkezések, amelyek nem tűnnek mérlegelést. Így nem vizsgálható az sem, hogy a bíróságok a büntetés kiszabása során az enyhítő és súlyosító körülményeket miként vették figyelembe (BH 2019.158.).
- [78] A felülvizsgálat keretében a jogerős határozatban megtámadott büntetés önmagában nem, hanem csak akkor támadható, ha a cselekmény törvénysértő minősítése vagy más anyagi jogszabály sérelme miatt szabtak ki törvénysértő büntetést vagy alkalmaztak törvénysértő intézkedést. A büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés, illetve annak neme és mértéke a korábbi Btk. valamely mérlegelésébe nem tűrő rendelkezésébe ütközik (BH 2012.239.). Nem minősülnek ilyennek a büntetés célját meghatározó, valamint a büntetés kiszabására vonatkozó törvényi rendelkezések.
- [79] A korábbi Btk. felülvizsgálat során irányadó 47/A. § (1) bekezdése értelmében életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját vagy kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét.
- [80] Az irányadó korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdése pedig kimondja: ha a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább 20 évben, ha az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amelynek büntethetősége nem évül el, legalább 30 évben határozza meg.
- [81] Mindezek alapján megállapítható, hogy ezek a rendelkezések a bíróságnak a büntetés kiszabás során törvényben biztosított mérlegelési jogkörébe tartoznak, a bíróság a büntetés céljának, valamint a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezések figyelembevételével, valamennyi ügyben a terhelték tekintetében fennálló súlyosító és enyhítő körülmények figyelembevételével, mérlegelési jogkörével dönti el azt, hogy amennyiben egy bűncselekményre a törvény az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabását is lehetővé teszi, határozott ideig tartó vagy életfogytig tartó szabadságvesztést szab-e ki. Amennyiben életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítéli a terheltet, ugyancsak a büntetés céljának és a büntetés kiszabásának körében irányadó rendelkezések alapján mérlegelési jogkörébe tartozóan dönti el azt, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt elkövetőt a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből kizárja vagy azt biztosítja. Amennyiben az elkövetőt az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből nem zárta ki, úgy annak tartalmát is mérlegelési jogkörben állapítja meg, e körben a törvényben meghatározott keretek között.
- [82] Mindezek alapján felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat az, hogy törvényes minősítés mellett a törvényesen kiszabható, életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabására került sor, és ugyancsak nem képezheti felülvizsgálat alapját az, hogy a feltételes szabadságra bocsátás kizárása ez esetben megtörtént-e, illetve, hogy a törvényben meghatározott időkereten belül a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját milyen időtartamban határozta meg a bíróság.
- [83] A felülvizsgálat ezért ezen okból is kizárt.
- [84] A Kúria ezzel kapcsolatosan a teljesség kedvéért megállapította, hogy a védő által hivatkozott belső arányosság az ítéletben megjelenő, az egyes terhelték cselekvőségéhez és felelősségük mértékéhez, a velük

- szemben figyelembe vett súlyosító és enyhítő körülmények, valamint a büntetés kiszabásra vonatkozó szabályok és elvek alapján megállapított büntetések egymáshoz való viszonyát jelenti. Jelen ügyben a jogerős ügyszólatár határozat tényállásában meghatározott cselekvősége alapján a II. r. terhelt tekintetében a belső arányosság nem sérült.
- [85] A Kúria megállapította: az, hogy az ügyben eljáró bíróság egy konkrét ügyben rögzített tényállás alapján az ügy terheltjével szemben milyen büntetést szab ki, a büntetés céljának, valamint a büntetés-kiszabás elveinek figyelembevételével minden egyes terhelt vonatkozásában egyéniesítéssel, az ügy és a terhelt körülményei alapján történik. Önmagában az a tény, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabását lehetővé tevő bűncselekmény fiatal felnőttkorú elkövetője a 20. életévét betöltötte, s ezért vele szemben határozott tartamú szabadságvesztés és életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés is kiszabható volt, nem jelenti azt, hogy a büntetés céljának elérésére minden esetben ugyanaz a büntetés lenne alkalmas; figyelemmel arra, hogy a büntetés-kiszabásakor figyelembe veendő tényezők, a súlyosító és enyhítő körülmények, valamint a tényállás is minden esetben különböző. A törvény éppen ezért az ügyben eljáró bíróságok mérlegelési jogkörébe utalja a büntetés-kiszabása körébe tartozó ezen kérdéseket, így annak eldöntését is, hogy a törvényes keretek között határozott ideig tartó szabadságvesztés vagy életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabására kerül sor. Ebben a körben a bíróságoknak csak a mérlegelést nem tűrő anyagi jogi rendelkezése megsértésében megnyilvánuló anyagi jogi szabálysértése miatt van helye felülvizsgálati eljárásnak.
- [86] A II. r. terhelttel szemben azonban a kiszabott büntetés neme és mértéke törvényes, azt a cselekményének törvényes minősítése mellett, a korábbi Btk. kötelező rendelkezéseinek betartásával szabták ki az eljáró bíróságok.
- [87] A korábbi Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés *a)*, *b)* és *d)* pontja szerint minősülő emberölés büntette miatt a cselekmény elkövetésekor és elbírálásakor hatályos rendelkezések is 10 évtől 15 évig terjedő, illetve vagylagosan életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabását tették lehetővé.
- [88] A korábbi Btk. 43. § (3) bekezdése értelmében életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a 20. életévét betöltötte.
- [89] A korábbi Btk. 42. § (1) bekezdése szerint az életfogytig tartó szabadságvesztést fegyházban kell végrehajtani.
- [90] Az emberölés súlyosabban minősülő esetei [korábbi Btk. 166. § (2) bekezdés *a)–i)* pontjai] büntethetősége a korábbi Btk. 33. § (2) bekezdés *c)* pontja értelmében nem évül el, így jelen ügyben az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés vonatkozásában a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját legalább 30 évben kellett meghatározni.
- [91] A Kúria rámutat arra, hogy téves a II. r. terhelt hivatkozása a korábbi Btk. 67. § (1) bekezdésére. A büntethetőség elévülése ugyanis nem azonos a büntetés végrehajthatóságának elévülésével. A bűncselekmény elévülése büntethetőséget megszüntető ok [korábbi Btk. 32. § *b)* pont, 33. § (1) bek.], amely cselekmény elkövetése miatti büntetőjogi felelősségre vonást akadályozza meg. A büntethetőség elévülését az elkövetéskor és elbíráláskor is hatályos korábbi Btk. 33. § (2) bekezdés *c)* pontja az emberölés súlyosabban minősített esetei vonatkozásában kizárta, erre figyelemmel a 47/A. § (2) bekezdése mérlegelést nem tűrően határozta meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját legalább 30 évben.
- [92] A terhelt által hivatkozott 67. § a büntetés elévüléséről szól, amely a bűncselekmény elkövetése miatt büntetőjogi felelősséget jogerősen megállapító ügyszólatár határozatban kiszabott büntetés végrehajthatóságára vonatkozik, a büntetés elévülése azt jelenti, hogy annak bekövetkeztével a kiszabott büntetést végrehajtani nem lehet.
- [93] A Kúria észlelte, hogy a védő felülvizsgálati indítványában hivatkozott több alkalommal a korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdés „törvénysértő, a terhelt terhére történő” értelmezésére, ez a hivatkozása azonban téves. Az ugyanis, hogy a fiatal felnőttkorú, 20. életévét betöltött terhelttel szemben olyan bűncselekmény elkövetése miatt, amelyre a törvény életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetés kiszabását is lehetővé teszi, annak eldöntése, hogy a terhelttel szemben a bíróság határozott ideig, jelen ügyben 15 évig terjedő szabadságvesztés-büntetést vagy pedig életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetést szab ki – mely esetében jelen ügyben a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 30 évben határozza meg –, nem a korábbi Btk. 47/A. § (2) bekezdésétől függ, hanem annak eldöntése a korábbi Btk. 40. § (1) és (3) bekezdése figyelembevételével a korábbi Btk. V. fejezetében foglalt, a büntetés-kiszabása körében irányadó kérdés.
- [94] A Kúria ugyancsak a teljesség kedvéért utal arra, hogy a védő által észrevételében hivatkozott, helyesen a Kúria Bfv.III.914/2017. számú ügyében született, és az EBH 2018.B.6. számon közzétett határozata egy olyan ügyszóhoz kapcsolódik, amelyben az életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésből feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből az elítéltet kizárták. Jelen ügyben azonban nem erről van szó, a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét a terhelt részére biztosította, és annak a törvényben lehetséges legkorábbi tartamát éppen a terhelt fiatal felnőttkorára figyelemmel határozta meg.
- [95] Az Emberi Jogok Európai Bírósága a Törköly Tibor Magyarország elleni ügyében (4.413/06. számú kérelem) állapította meg azt, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását nagykorú személyre önmagában sem az Egyezmény 3., sem más cikke nem tiltja, és azokkal nem összeegyeztethetetlen, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terhelt feltételes szabadságra bocsátásának legkorábbi időpontját 40 évben állapította meg a bíróság. Az EJEB ebben a döntésében kifejtette, ha az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálata keretében a nemzeti jog megadja a lehetőséget annak megváltoztatására, csökkentésére, elengedésére vagy a terhelt feltételes szabadságra bocsátására, ez – a követendő eljárás nem bírósági jellege ellenére – eleget tesz a 3. cikknek.

[96] Mindezek alapján a Kúria a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen eljárva, a felülvizsgálati indítványt a Be. 656. § (2) bekezdés a) pontja alapján elutasította, mert a felülvizsgálat az indítvány alapján törvényben kizárt.

(Kúria Bfv.I.1354/2021/7.)

290A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvény rendelkezéseire figyelemmel, a büntetőeljárásban különbséget kell tenni a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd és a jogi személy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő között. A jogi személy érdekében eljáró ügyvéd a büntetőeljárás törvény védői pozíciójához hasonló eljárási feladatot lát el, jogainak köre ehhez igazodik, és ezen feladatainak a jogi személy érdekében történő ellátásának biztosítása érdekében határozza meg a 2001. évi CIV. törvény 9. § (4) bekezdése a meghatalmazással kapcsolatos korlátozásokat.

Ettől eltérő a jogi személy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő eljárási pozíciója, ebben az esetben lényegében magának a büntetőeljárás törvényben szabályozott terhelti pozícióhoz hasonló eljárási helyzetben lévő jogi személynek a joggyakorlása nyilvánul meg. A jogi személy jogait természetesen csak törvényes képviselője útján gyakorolhatja, kötelezettségeit csak törvényes képviselője útján teljesítheti. A törvényes képviselő a törvény felhatalmazása alapján személyesen, illetve meghatalmazott útján is eljárhat [2001. évi CIV. törvény (Jszbt.) 9. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:15. § (1) és (2) bek., 6:88. § (1) bek., 6:9. §, 6:95. §].

- [1] A fellebbezéssel támadott végzés meghozatalára az ítéletablának a törvényszék 2021. április 19. napján kelt ítélete elleni fellebbezések folytán indult másodfokú eljárásában került sor. A törvényszék a hivatkozott ítéletével – egyéb rendelkezések mellett – a H. Kereskedelmi és Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság (továbbiakban: H. Kft.) jogi személlyel szemben 1 000 000 000 forint, míg a T. Kereskedelmi Korlátolt Felelősségű Társaság (továbbiakban: T. Kft.) jogi személlyel szemben 1 000 000 000 forint pénzbírságot szabott ki.
- [2] A büntetőeljárásban mindkét jogi személy érdekében eljáró ügyvédként kirendelés alapján dr. E. R. ügyvéd járt el.
- [3] A H. Kft. – ügyvezetője, a XV. rendű vádlott útján – a jogi személy büntetőeljárásban való képviselőre 2021. április 20. napján meghatalmazást adott az S. R. Ügyvédi Iroda részére azzal, hogy az ügy ellátásával megbízott ügyvéd dr. S. R.
- [4] Dr. S. R. ügyvéd a H. Kft. jogi személy képviselőjében az elsőfokú ítélettel szemben 2021. április 22. napján – meghatalmazását csatolva, elektronikus úton – írásban fellebbezést jelentett be.
- [5] A T. Kft. – ügyvezetője, a III. rendű vádlott útján – a büntetőeljárásban való képviselőre 2019. július 24. napján meghatalmazást adott dr. V. P. ügyvéd részére.
- [6] Dr. V. P. ügyvéd a T. Kereskedelmi Kft. képviselőjeként az elsőfokú ítélettel szemben 2021. április 22. napján – meghatalmazását csatolva, elektronikus úton – írásban fellebbezést jelentett be.

- [7] Az ítéletábla a 2022. március 21. napján megtartott tanácsulésen meghozott végzésével dr. S. R.-nek, mint a H. Kft. jogi személy képviselőjében eljáró ügyvédnek és dr. P. V.-nek, mint a T. Kft. jogi személy képviselőjében eljáró ügyvédnek a törvényszék ítéletével szemben bejelentett fellebbezését elutasította.
- [8] A végzéssel szemben dr. S. R. ügyvéd és dr. V. P. ügyvéd jelentett be fellebbezést határidőben.
- [9] A Legfőbb Ügyészség átiratában az ítéletábla fellebbezéssel támadott végzésének tanácsulésen történő helybenhagyását indítványozta. Álláspontja szerint, mivel a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény 9. § (4) bekezdése alapján a terhelt, a terhelt hozzátartozója, illetve védője a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd részére meghatalmazást nem adhat, valamint a terhelt védője nem lehet a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd, ezért az ítéletábla helyesen állapította meg, hogy a dr. S. R. és dr. V. P. ügyvéd által benyújtott fellebbezések a Be. 588. § (1) bekezdése alapján a törvényben kizárt fellebbezésnek minősülnek, erre figyelemmel, a Be. 597. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság törvényesen utasította el a fellebbezéseket. Hivatkozott arra, hogy az elutasító végzéssel szembeni fellebbezésben előadottakkal ellentétben a fellebbezések elutasítását nem kell a büntető perbeli képviselet alóli kizárásnak megelőznie, a kizárás okok esetében ugyanis az ügyvéd – mögöttes Be. szabályként a védő – személyében rejlő ok képezi az eljárásának akadályát, azonban a Jszbt. 9. § (4) bekezdésének esetében nem erről van szó, mert ebben az esetben a meghatalmazó személye az, amely a meghatalmazás létrejöttének akadálya, ezért álláspontja szerint érvényesen létre sem jön a jogi személy érdekében eljáró ügyvédi jogviszony, melynek hiányában nyilvánvalóan a kizárásáról sem lehet rendelkezni.
- [10] Azzal kapcsolatosan, hogy a T. Kft. képviselőjében eljáró ügyvéd a fellebbezéséhez 2022. április 7. napján olyan meghatalmazást csatolt, amelyet a kft. jelen büntetőügyben terheltként nem szereplő ügyvezetője adott, és amely az ügyvéd korábbi eljárását jóváhagyó nyilatkozatot tartalmaz, észrevételezte: az eljárást jóváhagyó nyilatkozat visszamenőleges hatállyal nem keletkezhet, jogi személy érdekében eljáró ügyvédi jogviszony csak a meghatalmazás napjától keletkezik és a korábbi nyilatkozatok érvényességét egyáltalán nem érinti.
- [11] Indokolatlannak tartotta a fellebbezésben indítványozott alkotmánybírói normakontrollt is. A fellebbezésben dr. S. R. és dr. V. P. ügyvédek azt indítványozták, hogy a Kúria kezdeményezzen egyedi normakontrollt az Alkotmánybíróságnál, és a fellebbezés elbírálását annak döntéséig függeszse fel, mert álláspontja szerint az ítéletábla által hivatkozott Jszbt. 9. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenes: mert a szabályozás nem alkalmas a védelemhez való alapjog tényleges és hatékony érvényesülésének biztosítására.
- [12] A Kúria azt állapította meg, hogy a fellebbezések – az alábbi indokok miatt – alaposak.
- [13] A Jszbt. 2018. július 1-jétől hatályos szövege a 9. §-ban szabályozza a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd eljárásjogi kategóriáját.

- [14] A Jszbt. 9. § (1) bekezdése szerint, ha a büntetőeljárás során a jogi személlyel szemben intézkedés alkalmazásának lehet helye, a jogi személy érdekében meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd vagy meghatalmazás alapján kamarai jogtanácsos, európai közösségi jogász, alkalmazott ügyvéd vagy alkalmazott európai közösségi jogász (a továbbiakban együtt: jogi személy érdekében eljáró ügyvéd) jár el.
- [15] A Jszbt. 9. § (2) bekezdése szerint, ha a jogi személy nem hatalmaz meg jogi személy érdekében eljáró ügyvédet, akkor a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendel ki jogi személy érdekében eljáró ügyvédet. Ebben az esetben a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd kijelölése az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság székhelye szerint illetékes területi kamara feladata.
- [16] A Jszbt. 9. § (3) bekezdése alapján a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd részére meghatalmazást – a (4) bekezdésben foglalt kivétellel – a jogi személy törvényes képviselője adhat.
- [17] A Jszbt. 9. § (4) bekezdése kimondja: a terhelt, a terhelt hozzátartozója, illetve védője a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd részére meghatalmazást nem adhat. A terhelt védője nem lehet a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd.
- [18] A jogi személy érdekében eljáró ügyvéd jogait a Jszbt. 9. § (6) bekezdése tartalmazza.
- [19] A Jszbt. ugyanakkor a 9. § (7) és (8) bekezdésében a jogi személy érdekében eljáró ügyvédtől megkülönbözteti a jogi személy törvényes képviselője útján meghatalmazott képviselőjét.
- [20] A jogi személy törvényes képviselője a tárgyaláson jelen lehet, valamint gyakorolhatja a Jszbt. 9. § (6) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott jogokat. A jogi személy törvényes képviselője személyesen vagy – ha a törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő – meghatalmazott képviselője útján is eljárhat. A törvény a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd részére adott meghatalmazástól eltérően ebben az esetben nem tilalmazza azt, hogy ha a jogi személy törvényes képviselője a terhelt, a terhelt hozzátartozója vagy védője, akkor a jogi személy nevében történő eljárásra maga helyett meghatalmazott képviselő útján járjon el.
- [21] A jogi személy törvényes képviseletét az adott jogi személyre vonatkozó jogszabályok határozzák meg, a korlátolt felelősségű társaság esetében az ügyintézésre és képviseletre jogosult ügyvezető tekinthető a jogi személy törvényes képviselőjének [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:29. § (1) és (2) bekezdés, 3:196. § (1) és (2) bekezdés].
- [22] A korlátolt felelősségű társaság ügyvezetője mint a jogi személy törvényes képviselője útján nyilvánul meg. A törvényes képviselő a tárgyaláson jelen lehet, a Jszbt. 9. § (6) bekezdés *b)* és *c)* pontjában meghatározott jogokat a jogi személy nevében gyakorolja. A jogi személy törvényes képviselője személyesen, vagy ha a törvény személyes eljárási kötelezettséget nem ír elő, meghatalmazott képviselője útján is eljárhat. A jogi személy képviselője – legyen az akár az ügyben a vádlott, a vádlott hozzátartozója vagy védő – a jogi személy képviseletére meghatalmazást adhat, személyes kötelezettség hiányában a jogi személy meghatalmazott képviselője útján is eljárhat.
- [23] A Jszbt. rendelkezéseire figyelemmel, a büntetőeljárásban különbséget kell tenni a jogi képviselő érdekében eljáró ügyvéd és a jogi személy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő között. A jogi személy érdekében eljáró ügyvéd eljárási jogai a védő büntetőeljárási törvényben meghatározott eljárási jogaihoz igazodnak azzal, hogy az ebből eredő feladatainak a jogi személy érdekében történő ellátása biztosítása érdekében a Jszbt. 9. § (4) bekezdése a meghatalmazással kapcsolatos korlátozásokat ír elő.
- [24] A jogi személy érdekében eljáró ügyvédtől eltérő a jogi személy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő eljárási pozíciója, ebben az esetben lényegében a terhelti pozícióhoz hasonló eljárási helyzetben lévő jogi személynek a joggyakorlása nyilvánul meg. A jogi személy jogait természetesen csak törvényes képviselője útján gyakorolhatja, kötelezettségeit csak törvényes képviselője útján teljesítheti. A törvényes képviselő a törvény felhatalmazása alapján személyesen, illetve meghatalmazott útján is eljárhat [Jszbt. 9. § (8) bek.].
- [25] A Jszbt.-t módosító 2017. évi CXCVII. törvényhez fűzött jogalkotói indokolás szerint a büntetőeljárásban a jogi személy cselekvőképességét a képviselője útján gyakorolhatja. A Jszbt. a cselekvőképesség tekintetében a törvényes képviselő eljárását nevesíti, aki a Jszbt. (korábban) hatályos szabályozása alapján kizárólag személyesen járhat el, tekintettel arra, hogy nincs arra irányuló rendelkezés, hogy a törvényes képviselő a jogi személy képviseletét érintő jogosultságát meghatalmazottja útján gyakorolhatja. A törvény ezt az indokolatlan korlátozást akként rendezte, hogy a jogi személy törvényes képviselője meghatalmazott képviselője útján is eljárhat, a törvény nem ír elő számára személyes eljárási kötelezettséget. A meghatalmazott képviselő legfontosabb ismérve, hogy eljárása során az általa képviselt jogi személy jogait gyakorolja. A törvényes képviselettel ugyanakkor meg kell különböztetni azt a jogi személy érdekében a Jszbt. 9. § (1) bekezdése alapján eljáró képviselőt, aki a 2018. január 1. napjától hatályos szabályozás szerint meghatalmazás vagy kirendelés alapján ügyvéd vagy meghatalmazás alapján kamarai jogtanácsos is lehet. A jogi személy Jszbt. 9. § (1) bekezdése szerinti képviselőjének büntetőeljárási helyzete lényegében a védő eljárási helyzetének feleltethető meg, hiszen jogaira és kötelezettségeire – a törvényben meghatározott kivételekkel – a Be. védőkre vonatkozó szabályai az irányadóak. A tartalmukat tekintve egymástól jelentősen különböző képviseleti formák egyértelmű elhatárolása érdekében a törvény a Jszbt. 9. § (1) bekezdése szerint eljáró ügyvéd és kamarai jogtanácsos egységes elnevezésére, a továbbiakban a „jogi személy érdekében eljáró ügyvéd” elnevezést vezeti be. A Be. rendelkezéseivel összhangban, ha a jogi személy képviseletében eljáró ügyvéd kirendelése szükséges, akkor a kirendelés alapján eljáró ügyvéd kijelölése az eljáró bíróság, ügyészség vagy nyomozó hatóság székhelye szerint illetékes területi ügyvédi kamara feladata. A Jszbt. a Be. terminológiájához igazítja és pontosítja azokat a rendelkezéseket, amelyek a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd védőhöz képest eltérő eljárási jogait

- tartalmazza, amely keretében különbséget tesz a vádemelés előtt, a bírósági eljárásban és a nyomozó hatóság, az ügyész vagy a bíróság értesítésétől kezdve gyakorolható jogosultságai között. A jogi személy törvényes képviselőjének eljárási jogait a Jszbt. a jogi személy érdekében eljáró ügyvédhez képest szűkebben állapítja meg.
- [26] Azt, hogy a jogi személy képviselőjére adott meghatalmazás mire irányul, a meghatalmazás tartalma alapján és nem az elektronikus kapcsolattartásra szolgáló, rendszeresített űrlapon – a benyújtó által esetlegesen tévesen megjelölt – eljárási pozíció alapján kell értelmezni.
- [27] A H. Kft. ügyvezetőjeként a XV. rendű vádlott – aki a kft. törvényes képviselője – által adott meghatalmazás az S. R. Ügyvédi Iroda részére egyértelműen a jogi személy büntetőeljárásban való képviselőjére vonatkozik.
- [28] A T. Kft. ügyvezetőjeként a III. rendű vádlott – aki a kft. törvényes képviselője – által dr. V. P. ügyvéd részére adott meghatalmazás egyértelműen a kft., mint „büntetőeljárás alá vont személy” képviselőjére irányult.
- [29] A büntetőeljárásban a H. Kft. és a T. Kft. vonatkozásában jogi személy érdekében eljáró ügyvédként kirendelés alapján, megfelelően a Jszbt. 9. § (2) bekezdésében foglaltaknak, dr. E. R. ügyvéd járt el.
- [30] A Jszbt. rendelkezéseivel érintett jogi személy a büntetőeljárásban vagyoni érdekeltnek vagy egyéb érdekeltnek ezen okból nem minősül, így a büntetőeljárási jogait sajátos eljárási pozíciójára figyelemmel, a Jszbt. önállóan szabályozza.
- [31] A Jszbt. 20. § (1) bekezdése szerint az elsőfokú bíróság ítéletének jogi személyre vonatkozó rendelkezése ellen fellebbezésre az ügyészség, valamint a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd és a törvényes képviselő jogosult, ez utóbbiak csak a jogi személlyel szemben alkalmazott intézkedéssel kapcsolatos ítéleti rendelkezés vagy az ítélet indokolása ellen.
- [32] Mindezekből egyértelműen következik, hogy a jogi személlyel szemben alkalmazott intézkedéssel kapcsolatos ítéleti rendelkezés vagy az ítélet indokolása ellen a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd és önállóan a jogi személy törvényes képviselője is jogosult, utóbbi a törvény személyes eljárást előíró rendelkezésének hiányában ezt a jogát meghatalmazott útján is gyakorolhatja.
- [33] A Jszbt. szerinti eljárással érintett jogi személyek törvényes képviselői ezen jogosultságukat nem veszítik el önmagában amiatt, mert a büntetőeljárás terheltjeivé válnak. A jogi személy törvényes képviselőjének szabályait a jogi személyre vonatkozó egyéb jogági jogszabályok szabályozzák, ezek határozzák meg a törvényes képviselő esetleges korlátozását, valamint a törvényes képviselő eljárása miatt a jogi képviselővel szembeni felelősségét is. A Jszbt. nem tartalmaz olyan korlátozást, hogy a törvényes képviselő a jogi személy nevében eljárásra nem adhatna meghatalmazást abban az esetben, ha a büntetőeljárás terheltje, a terhelt hozzátartozója vagy védő. Arra figyelemmel, hogy ezt a jogi személy érdekében eljáró ügyvéd vonatkozásában a törvény külön megteszi, az indokolásra is tekintettel egyértelmű, hogy a jogi személy saját érdekében történő eljárásának korlátozása ebben a körben nem érvényesül.
- [34] A Jszbt. 2018. január 1-jétől 2018. június 30. napjáig hatályos 9. § (3) bekezdéséhez fűzött jogalkotói indokolás szerint a törvény anyagi jogi rendelkezései egyértelművé teszik, hogy a természetes személy elkövető és a jogi személy között olyan kapcsolat jön létre, amely jogilag elítélendő: a törvény e tétel alapján teszi lehetővé a jogi személy szankcionálását. Ebből egyenesen következik az, hogy a terhelt, a terhelt hozzátartozója, illetve a terhelt védője jogi személy perbeli képviselőjére meghatalmazást nem adhat. A terhelt egyéni felelősségéről a büntetőeljárás során döntés születik, azonban el kell kerülni azt, hogy a terhelt a jogi személy esetleges felelősségét előtérbe helyezve, megpróbálja a büntető igazságszolgáltatás alól menekülni; ugyanígy, a jogi személynek is érdeke lehet, hogy valamely vezető tisztségviselője vagy alkalmazottja elleni büntetőeljárás ne jelentse szükségképpen a jogi személy elleni büntetőjogi intézkedés alkalmazását is. Ennek érdekében rendelkezik a törvény akként, hogy a terhelt és a jogi személy érdekei nem keveredhetnek a büntetőeljárás során. Ilyen kizáró szabály léte szükséges ahhoz, hogy a büntetőeljárásban a jogi személy szerepét megfelelően fel lehessen deríteni, és az egyéni felelősség ne enyhessen el a jogi személy felelősségében, mert ez a büntetőeljárás megghiúsulását eredményezi.
- [35] A jogalkotó ezen indokokat nem érvényesítette a jogi személy törvényes képviselőjének eljárására, illetve az általa adott meghatalmazásra vonatkozó szabályozásában.
- [36] Az elsőfokú ítélet kihirdetésén sem a jogi személyek érdekében eljáró ügyvéd, sem a jogi személyek törvényes képviselőjének meghatalmazottja nem volt jelen.
- [37] A H. Kft. és a T. Kft. jogi személyek érdekében eljáró ügyvéd, dr. E. R. a törvényszék elsőfokú ítéletének jogi személlyel szemben alkalmazott intézkedéssel kapcsolatos ítéleti rendelkezés, illetve az ítélet indokolása ellen fellebbezést nem jelentett be. Ugyanakkor fellebbezést jelentett be a H. Kft. és a T. Kft. a törvényes képviselő meghatalmazottja útján. A fellebbezések bejelentésére azt megelőzően sor került, hogy az indokolt ítéletet a jogi személyek törvényes képviselője által meghatalmazott képviselő részére kézbesítették. A letöltési igazolás szerint a S. R. Ügyvédi Irodának az írásba foglalt, indokolt elsőfokú ítélet 2021. szeptember 29. napján, dr. V. P. ügyvédi irodájának 2021. október 1. napján került kézbesítésre. A jogi személyek érdekében eljáró ügyvéd, dr. E. R. részére az írásba foglalt, indokolt ítélet 2021. október 1. napján lett kézbesítve. Mindezekre figyelemmel a jogi személyek törvényes képviselőinek meghatalmazott útján benyújtott fellebbezései joghatályosak, azt a másodfokú eljárásban érdemben kell elbírálni.
- [38] A Kúria a teljesség érdekében a Jszbt. 9. § (4) bekezdésében foglalt, törvényben kizárt meghatalmazás joghatásaival és következményeivel kapcsolatosan, figyelemmel a Legfőbb Ügyészség átiratában kifejtettekre, a következőket állapította meg:
- [39] Az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény 28. § (1) bekezdése szerint, az

- ügyvédi tevékenység folytatására adott megbízás (a továbbiakban: ügyvédi megbízás) – e törvény és a Polgári Törvénykönyv eltérő rendelkezése hiányában – szabad megállapodás tárgya.
- [40] A Ptk. 6:15. § (1) bekezdése szerint a meghatalmazás képviseleti jogot létesítő, egyoldalú jognyilatkozat. A meghatalmazást a képviselőhöz, az érdekelt hatósághoz, a bírósághoz vagy ahhoz a személyhez kell tenni, amihez a meghatalmazás alapján a képviselő jognyilatkozatot jogosult tenni.
- [41] A Ptk. 6:15. § (2) bekezdése alapján a meghatalmazáshoz olyan alakszerűségek szükségesek, amelyeket jogszabály a meghatalmazás alapján megteendő jognyilatkozatra előír.
- [42] A Ptk. 6:9. §-a szerint a jognyilatkozat hatályára, érvénytelenségére és hatálytalanságára – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a szerződés általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.
- [43] A Ptk. 6:95. §-a értelmében semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik.
- [44] A Ptk. 6:88. § (1) bekezdése alapján a semmis szerződés megkötésének időpontjától érvénytelen. A semmisség megállapításához külön eljárásra nincs szükség; a szerződés semmisségét a bíróság hivatalból észleli.
- [45] A Ptk. 6:108. § (1) bekezdésére figyelemmel érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani nem lehet.
- [46] Mindezek alapján a Jszbt. 9. § (4) bekezdésére figyelemmel a terhelt, a terhelt hozzátartozója, illetve védője által adott meghatalmazás alapján az ügyleti képviseletet létesítő egyoldalú jognyilatkozatra figyelemmel, a jogviszony létrejön, azonban az semmis. A semmisség következtében semmis jognyilatkozatból eredően jogok és kötelezettségek nem származhatnak, azt a bíróság hivatalból észleli, ezért az ilyen meghatalmazás képviseleti, így jogorvoslati jogot nem keletkezhet. Az ilyen képviselő álképviselőnek minősül, fellebbezését ezért nem jogosulttól származó fellebbezésnek kell tekinteni.
- [47] A Ptk. 6:14. § (1) bekezdése lehetővé teszi, hogy az álképviselő jognyilatkozatát utólag a képviselt jóváhagyja, és ezáltal az joghatást váltson ki. Abban az esetben, ha a jogi személy eljárási pozíciója miatt kizárt képviselője által adott a jogi személy képviseletére meghatalmazást, de utóbb a jogi személy kizárási okkal nem érintett másik képviselője jóváhagyja, a meghatalmazott korábbi nyilatkozata joghatást válthat ki. Az álképviselő eljárásának jóváhagyására azonban csak addig van lehetőség, ameddig az ügyben eljáró hatóság, bíróság a jognyilatkozatot érdemben el nem bírálja. Amennyiben az ilyen jogorvoslati nyilatkozat jogosultság hiányában elutasításra kerül, utóbb azt jóváhagyni nem lehet.
- [48] Mindezek alapján a Be. 614. § (1) bekezdésére figyelemmel, a Kúria az ítéletábla nem ügydöntő végzése elleni fellebbezést elbírálva, az elsőfokú bíróság végzését a 606. § (1) bekezdése alapján megváltoztatta, és a H. Kft. törvényes képviselőjének meghatalmazottjaként eljáró ügyvéd által benyújtott, valamint a T. Kft. törvényes képviselőjének meghatalmazottjaként eljáró ügyvéd által benyújtott fellebbezés elutasítására vonatkozó rendelkezést mellőzte.
- [49] A Kúria a végzésében kifejtettek tekintettel nem tartotta indokoltnak a fellebbezésekben foglalt okból az eljárás felfüggesztését.

(Kúria Bpkf.I.505/2022/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

291 A régi Ptk. hatálya alatt kötött határozatlan idejű megbízási szerződésbe foglalt általános meghatalmazás hatályát veszti a Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével. Ezt követően a megbízási szerződésre továbbra is a régi Ptk.-t, a képviselt által esetlegesen adott újabb általános meghatalmazásra a Ptk.-t kell alkalmazni [2013. évi CLXXVII. törvény (Ptk.) 1. § b) pont, 50. § (1) bek., 52. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:15. §, 6:16. §, 6:274. §; 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 222. §, 474. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes bérlőként 1982. április 21-én határozatlan idejű lakásbérleti szerződést kötött a felperes jogelődjével a perbeli lakásra. Az alperes díjfizetési kötelezettségét nem teljesítette, ezért a bíróság jogerős ítélettel kötelezte 1 528 400 forint és 1 347 890 forint, valamint 287 020 forint perköltség megfizetésére. Az alperes a jogerős ítélet szerinti fizetési kötelezettségét nem teljesítette.
- [2] A felperes mint megbízó és a felperesi jogi képviselő mint megbízott 2011. december 30-án határozatlan időre megbízási szerződést kötöttek. E szerint a megbízott kötelezettsége a megbízó tulajdonában álló lakások bérleti szerződéseivel kapcsolatban felszólítások küldése, és a megbízót illető felmondási jog gyakorlása, valamint a megbízó képviselete az ezekkel összefüggésben indított peres és nemperes eljárásokban.
- [3] A felperes jogi képviselője 2019. november 15-én felszólítást küldött az alperesnek 4 083 404 forint bérleti díj és késedelmi kamat megfizetésére. Teljesítés hiányában 2019. december 17-én a lakásbérleti szerződést 2020. január 31-ére felmondta. Felszólította az alperest a lakás kiürítésére és birtokba adására, de az alperes ezt nem teljesítette.

A kereset és az alperes védekezése

- [4] A felperes a lakás kiürített állapotban történő birtokba adására kérte kötelezni az alperest.
- [5] Indokolása szerint a lakásbérleti szerződés felmondása miatt az alperes jogalap nélküli birtokosként köteles a lakás kiadására.
- [6] Az alperes kérte a kereset elutasítását.
- [7] Indokolása szerint a felperes és a felperesi jogi képviselő közötti általános meghatalmazás legkésőbb 2019. március 15-én hatályát veszítette a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 52. §-a alapján, így a jogi képviselő nem volt jogosult a felszólításra és a felmondásra. A felszólításban szereplő összeg és jogcím nem valós, ezért a felmondás érvénytelen. Amíg a felperesi jogelőd és közte a lakbér mérséklése és visszatérítése iránt folyamatban lévő, félbeszakadt eljárásban a bíróság nem határozza meg a bérleti díj összegét, addig nem

gyakorolható a lakbér meg nem fizetésén alapuló felmondási jog.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest a lakás kiürített állapotban történő birtokba adására.
- [9] Indokolása szerint a megbízási szerződésre a Ptké. 50. § (1) bekezdése alapján a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) rendelkezéseit kell alkalmazni. Az ehhez kapcsolódó bírói gyakorlat alapján a megbízási szerződés a meghatalmazást is magában foglalja (BH 1995.571.), amit a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:274. §-a is tartalmaz. Mivel a megbízási szerződés a 2.1.7. pont alapján magában foglalja a meghatalmazást, így igazolja a felperesi jogi képviselő képviseleti jogosultságát a felszólítás és a felmondás gyakorlása körében is.
- [10] A felmondást nem teszi jogszerűtlenné, ha a felszólításban nem a tartozás tényleges összege szerepelt. Az alperes nyilatkozatait úgy értékelte, hogy tartozása fennállását nem, hanem csak annak összegszerűségét vitatta. Az összegszerűségben való eltérés nem eredményezi a felmondás érvénytelenségét, mert akár egy havi bérleti díjtartozás is megalapozhatja a jogviszony megszüntetését. Az alperes rendkívül nagy összegű tartozást halmozott fel, amelyet a jogerős ítélet ellenére sem fizetett meg. A felszólítás a tartalmi követelményeknek maradéktalanul megfelelt, a tartozást a csatolt egyenlegkimutatás igazolta. A követelés jogcímét a felszólítás és a felmondás is egyértelműen tartalmazta. A közel harminc éve félbeszakadt eljárásra történő hivatkozást a joggal való visszaélés általános tilalmába ütköző magatartásnak értékelte.
- [11] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.
- [12] Indokolása szerint az alperesnek a megbízási szerződés részleges érvénytelenségére vonatkozó hivatkozását figyelmen kívül hagyta a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 373. § (3) bekezdése alapján. Ugyanebből az okból érdemben nem vizsgálta a megbízási keretszerződés és a meghatalmazás kapcsolatára, valamint a felmondási jogkör átruházására vonatkozó alperesi hivatkozásokat sem.
- [13] Egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával, hogy a megbízási szerződés magában foglalja a felperesi jogi képviselő részére adott általános meghatalmazást a felszólítás és a felmondás gyakorlása körében. Alaposnak ítélte ugyanakkor az alperesnek azt az érvelését, hogy a Ptk. hatálybalépése előtt adott határozatlan időre szóló általános meghatalmazás 2019. március 15-én hatályát veszítette a Ptké. 52. §-a szerint. A

hatálytalan meghatalmazással eljáró jogi képviselő által megtett jognyilatkozatok – a felszólítás és a felmondás – nem voltak alkalmasak arra, hogy azok a felperes által tett jognyilatkozatnak minősüljenek a régi Ptk. 219. §-a alapján. A felmondás ezért nem szüntette meg a lakásbérleti jogviszonyt, így a másodfokú bíróság a keresetet elutasította.

- [14] Egyetértett az elsőfokú bíróságnak a félbeszakadt eljárással kapcsolatos megállapításával, ugyanakkor a felszólítás és a felmondás tartalmi megfelelését a fentiek miatt már nem kellett vizsgálni. A fellebbezésben foglaltakra tekintettel hangsúlyozta, hogy a jogerős ítélet szerinti tartozást az alperes alappal már nem vitathatja, a félbeszakadt eljárás irreleváns. A korábbi jogerős ítélet szerinti követelésbe csak közokiratba foglalt pénztartozás számítható be.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [15] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását. A felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős ítélet sérti a régi Ptk. 200. § (1) bekezdését, a 219. § (1) bekezdését, a 221. § (1) bekezdését és a 222. §-át, a Ptké. 50. §-át és az 52. §-át, valamint a Ptk. 6:15. § (1) bekezdését, a 6:16. §-át, a 6:59. § (2) bekezdését és a 6:274. §-át.
- [18] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte elsődlegesen a felülvizsgálati kérelem visszautasítását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályában való fenntartását.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [20] A felülvizsgálati kérelem tartalmazza a Pp. 413. § (1) bekezdés *b*) pontjában írtakat, ezért azt a Kúria érdemben bírálta el.
- [21] A Pp. 413. § (1) bekezdése és a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelemben megjelölt megsértett jogszabályhely, az ott előadott jogszabálysértés, valamint a kérelem jogi indokai által meghatározott keretek között vizsgálhatja felül.
- [26] A felperes a jogerős ítélet jogszabálysértését abban jelölte meg, hogy a másodfokú bíróság nem vette figyelembe, adott esetben a képviseleti jog a megbízási szerződésen alapul, ami miatt a képviseleti joggal visszaélés veszélye nem áll fenn, ezért a Ptké. 52. §-át nem kell alkalmazni.
- [27] A régi Ptk. szabályozásán alapuló ítélkezési gyakorlat is megkülönböztette egymástól a szerződő felek belső jogviszonyát kétoldalú jognyilatkozattal létrehozó megbízást, és a külső jogviszonyban érvényesülő, képviseleti jogot létesítő egyoldalú jognyilatkozatot, a meghatalmazást. E megkülönböztetés mellett mondta ki azt, hogy ha a megbízás teljesítéséhez jognyilatkozat tétele is hozzátartozik, úgy más rendelkezés hiányában a megbízás a meghatalmazást is magában foglalja (BH 1995.571.). Ebből következően a megbízási szerződés önmagában nem létesít képviseleti jogot, az csak a megbízó és a megbízott egymással szembeni jogait és kötelezettségeit tartalmazza. Ha azonban a megbízás teljesítéséhez jognyilatkozat megtétele szükséges, a gyakorlat úgy tekintette, hogy a felek megbízási szerződésben rögzített megállapodása – tartalma szerint – egy másik

jogügyletet, egy meghatalmazást is magában foglal, és a külső jogviszonyokban ez keletkeztet képviseleti jogot (rég Ptk. 222. §). Ez esetben az egy okiratban rögzített, de két egymástól függetlenül kezelendő jogügylet együttesen fedi le a belső és a külső jogviszonyokat. A felek tehát dönthetnek úgy, hogy külön kötnek megbízási szerződést és tesznek meghatalmazásra vonatkozó jognyilatkozatot, de ezek egybefoglalása sem jelenti a két jogügylet azonosságát. A meghatalmazás és a megbízás különbségét a Ptk. szabályozása még hangsúlyosabbá teszi: az alakyszerűségi követelmények szempontjából is élesen megkülönbözteti egymástól a kizárólag a belső jogviszonyt szabályozó megbízást és a külső jogviszonyban érvényesülő meghatalmazást (a Polgári Törvénykönyvről szóló T/7971. számú törvényjavaslat 622. oldal 6. pont).

- [28] A jelen ügyben a 2011. december 30-i megbízási szerződésre a Ptké. 50. §-a alapján a régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. A megbízási szerződés teljesítéséhez szükséges, a megbízásba foglalt általános meghatalmazásra is a régi Ptk.-t kell alkalmazni a Ptké. 1. § *b*) pontja alapján. Ez a határozatlan időre szóló általános meghatalmazás azonban a Ptké. 52. §-ának speciális rendelkezése alapján ipso iure hatályát veszítette a Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével. A Ptké. törvényjavaslatának indokolása szerint a határozatlan időre szóló általános meghatalmazásokkal kapcsolatos visszaélési lehetőségek csökkentése olyan társadalmi érdek, amely észszerű alapját jelenti annak, hogy az időbeli korlátozás ne csak felmenő rendszerben valósuljon meg, ezért volt szükség speciális átmeneti szabály megfogalmazására. E szabályozási célra, valamint a megbízás és a meghatalmazás különbözőségére is figyelemmel Magyarország Alaptörvénye 28. cikkében írtak alapján sem lehet más következtetésre jutni, mint hogy a régi Ptk. hatálya alatt kötött határozatlan idejű megbízási szerződésbe foglalt általános meghatalmazás is hatályát veszti a Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével.
- [29] Ezt követően a Ptké. 50. § (1) bekezdése alapján a megbízási szerződésre továbbra is a régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. Ha azonban a hatályvesztést követően a képviselt újabb általános meghatalmazást ad a képviselőnek, akkor az már nem minősül a Ptké. 50. § (1) bekezdése szerinti, a megbízással kapcsolatos jognyilatkozatnak, így az új általános meghatalmazásra a Ptk.-t kell alkalmazni a Ptké. 1. § *b*) pontja alapján. Ebben az esetben ugyanis már teljesen elválik egymástól a belső jogviszonyt szabályozó megbízás és a külső jogviszonyra vonatkozó meghatalmazás, mert a meghatalmazást nem a megbízás foglalja magában. A belső jogviszonyra a régi Ptk., a külső jogviszonyra a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. Ez nem sérti a jogbiztonság követelményét, mert két összefüggő, de egymással nem azonos jogügyletre kell eltérő anyagi jogszabályokat alkalmazni. A képviselettel összefüggésben a Ptké. 51. §-a is vegyíti a két szabályozás alkalmazandóságát.

[30] Mindezekre figyelemmel a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a Kúria hatályaiban fenntartotta.

(Kúria Pfv.I.21.206/2021/5.)

292 Önmagában az a körülmény, hogy a kúriai bírót részt vett a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa határozatának meghozatalában, nem ad alapot az elfogultságának megállapítására [1952. évi III. tv. (rég. Pp.) 13. § (1) bek. e) pont].

A döntés előzményei

[1] A Kúria jogegységi panasz eljárásban hozott határozatával megállapította, hogy a jogegységi panasszal támadott végzése jogkérdésben indokolatlanul eltért a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozattól. A bíróságokra nézve kötelező jogértelmezésként megállapította továbbá, hogy az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatára hivatkozással perújításnak nincs helye. Az indokolatlan eltérésre figyelemmel a jogegységi panasszal támadott végzést hatályon kívül helyezte, és a Kúria felülvizsgálati tanácsát új eljárásra, új határozat hozatalára utasította.

A kizárás iránti kérelem, az ellenfél észrevétele és a bíró nyilatkozata

[2] A megismételt felülvizsgálati eljárásban 2022. szeptember 14-én tartott tárgyaláson a felperes az ügyben eljáró bírói tanács egyik tagjával szemben a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 13. § (1) bekezdés e) pontja alapján kizárás iránti kérelmet terjesztett elő. Arra hivatkozott, hogy a nevezett bíró tagja volt az előzőek szerinti jogegységi panasz tanácsnak, így részt vett – a számára kedvező határozatot hatályon kívül helyező – jogegységi határozat meghozatalában, és elrendelte a felülvizsgálati eljárás megismétlését. Utalt arra, hogy a régi Pp. perújítás esetén sem tette lehetővé az alapügyben eljáró bíró eljárását, a régi Pp. 15. § (2) bekezdése pedig a felülvizsgálati kérelem elbírálásából kizárta azt a bírót is, aki az eljárás elhúzódása miatti kifogás elbírálásában részt vett. Ebből azt a következtetést vont le, hogy – a jogalkotó nyilvánvaló akarata szerint – nem vehet részt az érdemi határozat meghozatalában olyan bíró, aki az egyedi felülvizsgálati ügyben korábban hozott határozattal szemben kezdeményezett jogorvoslati eljárásban (panasz eljárásban) a támadott határozatban kifejtettekkel ellentétes álláspontot foglalt el. A felperes lehetőséget látott a régi Pp. 15. § (2) bekezdésének analógia útján történő alkalmazására a jelen kizárási ügyben.

[3] Az alperes a kizárási indítványra tett észrevételében kifejtette: a félnek nincs joga arra, hogy kifogást emeljen egy bíró személye ellen arra hivatkozással, hogy a bíró egyéni meggyőződése szerint kedvező vagy kedvezőtlen álláspontot foglal el, illetve ilyen határozat meghozatalában vett részt. Az indítvány elbírálása során kérte figyelembe venni az Alkotmánybíróság 21/2016. (XI. 30.) AB és 25/2013. (X. 4.) AB számú határozataiban írtakat.

[4] A kizárási indítvánnyal érintett bíró akként nyilatkozott, hogy az ügyben nem érzi magát elfogultnak.

A Kúria döntése és jogi indokai

[5] A kizárási indítvány nem alapos.

[6] A régi Pp. 13. § (1) bekezdésének e) pontja szerint az ügy érdemi elbírálásából ki van zárva, és abban, mint bíró, nem vehet részt az, akitől az ügy tárgyilag megítélése egyéb okból nem várható (elfogultság).

[7] Az Alkotmánybíróság – miként arra az alperes is utalt a kizárási indítványra tett észrevételében – több határozatában értelmezte a pártatlan eljárás, a bírói elfogulatlanság tartalmi követelményeit. Rámutatott, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése mindenkinek alapvető jogot biztosít ahhoz, hogy az ellene emelt vádról vagy valamely perben a jogairól és kötelezettségeiről törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül döntsön. A tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog része a pártatlanság követelménye, mely az eljárásban résztvevő személyekkel szembeni előítélet-mentes, elfogulatlan eljárás követelményét jeleníti meg. A pártatlanság követelményének van egy szubjektív (a bíró magatartásában rejlő) és egy objektív (a szabályozásban megnyilvánuló) követelménye (36/2013. (XII. 5.) AB határozat, indokolás [48]). A pártatlanság követelménye értelmében el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében (3242/2012. (IX. 28.) AB határozat, indokolás [13], 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, indokolás [38]). Az ügyek tárgyilag megítélése abban az esetben garantált, ha a bírák képesek kizárólag az ügy tényeit, a tények alapjául szolgáló bizonyítékokat, valamint a tények megítéléséhez szükséges jogszabályokat elszigetelten vizsgálni és értékelni. Minden olyan körülmény, amely ezen kívül esik és egyúttal a felekhez vagy magához az ügghöz kapcsolódik, azért sodorja veszélybe az adott ügy tárgyilag elbírálását, mert képes befolyásolni a bíró mérlegelési tevékenységét (25/2013. (X. 4.) AB határozat [43]).

[8] Ilyen, az ügghöz kapcsolódó, a pártatlanság objektív követelményébe ütköző és az ügy tárgyilag elbírálását veszélyeztető, a bíró mérlegelési tevékenységét befolyásoló körülmény az, ha a bíró az adott ügynek egy korábbi eljárási szakaszában érdemi döntést hozott, vagy az érdemi döntésre kihatással bíró eljárási cselekményt végzett. Az alapeljárásban, illetve az adott ügy korábbi eljárási szakaszában való részvétele, döntéshozatala során ugyanis szükségszerűen mérlegelnie kell a rendelkezésére álló bizonyítékokat, állást kell foglalnia az alkalmazandó jogszabályokról és értelmeznie kell azokat, a mérlegelés és a jogértelmezés során kialakult álláspontjától pedig nyilvánvalóan nem tudna elvonatkoztatni a perújítási, illetve a fellebbezési és a felülvizsgálati eljárás során. Ez a magyarázata annak, hogy a pártatlan döntéshozatal garanciájaként a régi Pp. objektív kizárási okként nevesíti fellebbezési eljárásban a per elsőfokú elintézésében, perújítás esetén a perújítással megtámadott ítélet meghozatalában, felülvizsgálati eljárásban pedig a felülvizsgálati kérelemből érintett határozatok

- bármelyikének meghozatalában való részvételt [régi Pp. 15. § (1) bekezdés, 21. § (2), (3) bekezdés].
- [9] Ezekről, a törvényben szabályozott objektív kizárási okoktól viszont lényegesen eltérő a helyzet abban az esetben, ha a Kúria a jogegységi panaszjárásban hozott jogegységi hatályú határozatával hatályon kívül helyezi a jogegységi panasszal támadott határozatot (végzést), és a felülvizsgálati tanácsot új eljárásra, új határozat hozatalára utasítja, meghatározva az ügyben alkalmazandó jogszabály bíróságokra nézve kötelező jogértelmezését. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése értelmében a Kúria a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Ezzel összhangban rendelkezik a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLIX. törvény (Bsz.) 41/D. § (5) bekezdése és 42. § (1) bekezdésének második mondata. Ebből következően a jogegységi panasz tanács jogegységi hatályú határozatában foglalt jogértelmezéstől egyetlen bíróság sem térhet el, függetlenül attól, hogy az adott jogkérdésben korábban milyen álláspontot képviselt, és függetlenül attól is, hogy a jogegységi panasz tanács határozatában megállapított jogértelmezéssel egyetért-e vagy sem. A Kúria jogegységi panasz tanácsa már több alkalommal rámutatott arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás olyan rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja; jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.031/2022/3., Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.011/2021/3.), ezért ahhoz kapcsolódóan a régi Pp.-nek a bírák kizárására vonatkozó rendelkezései nem értelmezhetők; a Bsz. 41/B. § (3) bekezdése ez okból tartalmaz speciális kizárási szabályokat a bírákkal szemben.
- [10] A jelen esetben a megismételt felülvizsgálati eljárásban a Kúria felülvizsgálati tanácsának abban a jogkérdésben kell döntenie, hogy a régi Pp. 260. § (1) bekezdés *a)* pontja szerinti perújítási oknak tekinthető-e az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásban hozott, az alapeljárásban figyelembe nem vett határozata. Ezt a jogértelmezési kérdést a Kúria jogegységi panasz tanácsa az előzőekben kifejtettek szerint kötelező érvénnyel elbírált. Ebből következően fogalmilag kizárt, hogy a Kúria megismételt felülvizsgálati eljárásban hozandó döntését befolyásolja az a körülmény, hogy a felülvizsgálati tanács egy tagja részt vett a jogegységi panasz tanács határozatának a meghozatalában. Bármilyen személyi összetételű is lenne ugyanis a felülvizsgálati tanács, döntése során nem térhetne el a jogegységi panasz tanács határozatában előírt, minden magyar bíróságra kötelező jogértelmezéstől.
- [11] Mindez egyben azt is jelenti (eltekintve az analogikus jogalkalmazás kivételességétől), hogy a felperes álláspontjától eltérően a régi Pp. 15. § (2) bekezdésének analógia útján való értelmezésével sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a jogegységi panasz tanács határozatának meghozatalában részt vett bíró az e határozat rendelkezése alapján megismételt felülvizsgálati eljárásban kizárt lenne a felülvizsgálati kérelem elbírálásából. Az analogikus jogalkalmazás során ugyanis két olyan tényállás lényeges elemeinek a megegyezéséről van szó, amelyek közül az egyiket rendezi valamilyen jogszabály, míg a másikat nem, azaz ún. joghézag áll fenn, amelyet a jogalkalmazó analógia útján tölt ki akként, hogy jogszabállyal nem rendezett tényállású ügyet a hozzá közel eső esetekre szabott rendelkezés alapján dönti el. A régi Pp. 114/A–B. §-aiban szabályozott eljárás elhúzódomása miatti kifogás és a jogegységi panasz viszont a célját, jellegét és szabályozását tekintve egyaránt merőben más jogintézmények. Ezért az, hogy – az eljárás elhúzódomása miatt kifogás elbírálásában való részvétel kizárási okként való szabályozásától eltérően – a jogegységi panasz tanácsban való részvételhez kapcsolódó kizárási okról a törvény nem rendelkezik, nem tekinthető joghézagnak. Megjegyzendő: önmagában az eljárás elhúzódomása miatti kifogás elbírálásában való részvétel egyébként sem befolyásolhatta döntésében az ügy érdemében hozott határozat elleni jogorvoslati kérelmet elbíráló bírót. Eppen ezért a jogegységi panasz jogintézményének törvénybe iktatásakor már hatályba lépett és jelenleg is hatályos polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) a régi Pp. 15. § (2) bekezdésében foglalt kizárási okot már nem tartalmazza.
- [12] Az adott kizárási ügygel ugyanakkor az az eset mutat egyfajta hasonlóságot, amikor az első- vagy a másodfokú határozatot hatályon kívül helyező bírói tanács egyik tagja a megismételt eljárást maga folytatja le, és hozza meg az új határozatot. Ezt az esetet sem a régi Pp., sem a Pp. nem kezeli kizárási okként: azt nem tiltja, hogy az a bíró, aki az elsőfokú határozatot másodfokon vagy a másodfokú határozatot felülvizsgálati eljárásban hatályon kívül helyezte, utóbb maga legyen az első, illetve a másodfokon eljáró bíró, és így maga bírálja el az ügyet a megismételt elsőfokú eljárásban, illetve az új másodfokú döntés meghozatalában maga is részt vegyen. Ebben az esetben ugyanis a bíró nem a saját határozatát bírálja felül, hanem a hatályon kívül helyező végzést meghozó bíróság által megadott szempontok szerint köteles lefolytatni az eljárást. A döntéshozatalban részt vevő bíró személye szempontjából lényegét tekintve ugyanez a helyzet a jogegységi panasz tanács végzése alapján megismételt felülvizsgálati eljárás esetén is.
- [13] A régi Pp. 13. § (1) bekezdés *e)* pontjának előbbiekben idézett rendelkezése alapján a kizárást eredményező elfogultságot olyan objektív tények, körülmények alapozzák meg, amelyekből nyilvánvaló, hogy az adott ügyben a tisztességes eljárás követelménye, az ügy pártatlan elbírálása nem biztosítható. A fél szubjektív vélekedése, véleménye ebből a szempontból közömbös. A felperes kizárási kérelmében [...] bíró elfogultságát kizárólag a bírónak a jogegységi panasz tanács határozata meghozatalában való részvételére alapította, amely tény a fent indokoltak szerint a bíró elfogultságának megállapítására nem adhat alapot. A felperes kérelmében a bíró elfogultságára utaló egyéb körülményt, illetőleg egyéb kizárási okot nem jelölt meg, és a rendelkezésre álló iratok alapján a Kúria sem észlelt az igazságszolgáltatás pártatlanságához fűződő érdeket sértő, illetve elfogultságra utaló körülményeket.
- [14] Mindezekre figyelemmel a Kúria a régi Pp. 18. § (1) bekezdése alapján – a kizárni kért bíró elfogultságát kijelentő felelős nyilatkozatát is értékelve a bíró kizárását megtagadta.

[15] A végzés elleni felülvizsgálatot a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja zárja ki.

(Kúria Pk.I.24.865/2022/2.)

293 Ha a kártérítési felelősséget megalapozó és azon kívül eső együttesen ható okok közrehatásának aránya nem határozható meg, és a káros eredmény részösszetevői okozatossági szempontból nem különíthetők el szakértői módszerekkel, a bíróságnak mérlegeléssel kell állást foglalnia a közrehatás arányának a kérdésében [1952. évi III. törvény (rég Pp.) 206. § (1) és (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I–II. rendű felperesek házastársak, a IV. rendű felperes a 2001-ben született első közös gyermekük, a III. rendű felperes pedig a második gyermekük, aki 2003. április 15-én született az alperes jogelődjeként működött – az alperes által fenntartott – S. Kórházban.
- [2] A III. rendű felperest a terhesség 29. hetében császármetszéssel hozták világra, a születése után 7/8 Apgar értéket rögzítettek. A koraszülött III. rendű felperes magzati éretlenség és légzési elégtelenség miatt oxigéntámogatást kapott, és antibiotikum kezelésben részesült. Az ötödik életnaptól célzott antibiotikum terápiát alkalmaztak a kimutatott tüdőgyulladás miatt, többször végeztek ultrahangvizsgálatot, és 2003. április 23-án agyvérzést detektáltak. A III. rendű felperes tíznapos korától – a tüdőgyulladás tüneteinek szanálódását követően – az észlelt tünetek (gyorsult légzés és szívműködés, magas vérnyomás, vérnyomásgradiens) alapján veleszületett szívfejlődési rendellenességre gyanakodtak, ezért 2003. április 30-án – megbeszélést követően – a III. rendű felperest szívtultrahang-vizsgálatra átszállították egy kardiológiai intézetbe. Ott a főverőér-szűkület miatt még aznap megműtötték, a műtét során lekötötték a nyitott Botallo vezetékét, és eltávolították a Botallo szövetet. A III. rendű felperest öt nap elteltével helyezték vissza az alperes jogelődjeként működött egészségügyi intézménybe, ahol a kezelését folytatták, és az ellátása alatt további agyvérzést észleltek, amelynek következményeként tömlős agyvelőgyulladás és agyi sorvadás alakult ki. A III. rendű felperest 2003. június 20-án jó általános állapotban bocsátották otthonába. Ezt követően a főverőér-szűkület végleges megszüntetése érdekében a kardiológiai intézetben végeztek további beavatkozásokat.
- [3] A III. rendű felperesnél 2004 márciusában diagnosztizálták az agybénulás egyik típusát, és kisfejlőséget állapítottak meg. A következő években további neurológiai károsodásokat diagnosztizáltak; a III. rendű felperes szellemi, mentális és mozgásfejlődése – a folyamatos fejlesztések ellenére – súlyosan elmaradott. A III. rendű felperes nem tanult meg beszélni, nem tud járni, segítséggel is csak néhány lépés megtételére képes. Epilepsziát is kimutattak nála, rosszullétei miatt nem lehet magára hagyni.
- [4] Az alperes és a jogelődjeként működött – a későbbiekben 2020. június 20-i hatállyal végelszámolás útján megszűnt – egészségügyi intézmény 2010. június 14-én írásbeli megállapodást

kötött az utóbbi tartozásainak átvállalása tárgyában. A tartozások között rögzítették a felperesek már perserített követelését is.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [5] A felperesek keresetükben vagyoni és nem vagyoni káraik megtérítésére kérték kötelezni az alperest. Állításuk szerint az alperes jogelődje részéről nem az elvárható gondossággal végezték a koraszülött III. rendű felperes kezelését, mivel elmulasztották a perifériális pulzusok tapintását, valamint a négy végtagi vérnyomásmérést. Előadták, hogy az elmulasztott vizsgálatokkal előbb felismerhető lett volna a III. rendű felperes szívrendellenessége, amelynek korábbi kezelésével megelőzhető lett volna a 2003. április 23-i agyvérzés és annak progressziója.
- [6] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú közbenső ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével megállapította „az alperes kártérítési felelősségét a felperesek vonatkozásában a III. rendű felperes abból eredő egészségkárosodásával összefüggő károkkért, hogy a III. rendű felperes élete első nyolc életnapján mért magas vérnyomásadatokra tekintettel az alperesi jogelőd intézményben nem végeztek kontroll vérnyomásmérést”.
- [8] A perben kirendelt szakértő többször is kiegészített orvosszakértői véleményét az ítélezése alapjául elfogadta. Kiemelte: a szerint orvosszakmailag kétséget kizáróan nem volt megállapítható, hogy pontosan mi okozta a III. rendű felperesnek az alperes jogelődje részéről nyújtott ellátást követő állapotát. A kialakult egészségkárosodáshoz vezető tényezőként értékelte a 2003. április 23-án detektált agyvérzés mellett a gyermek koraszülöttségét, az éretlen agyvelőt, a szívhibát (a főverőér-szűkület) és a 2003. április 30-án elvégzett műtéttel összefüggő stresszt is. Jelentőséget tulajdonított annak, hogy a szakvélemény szerint a hirtelen vérnyomás-ingadozás és a magas vérnyomás koraszülötteknél különösen veszélyes, mivel az éretlen szerkezetű agyi erek nem tudnak megfelelő védelmet biztosítani a nyomásfokozódás ellen, s így nagyobb az agyvérzés kialakulásának esélye.
- [9] Hivatkozott az EBH 2009.1956. számon közzétett elvi bírósági határozatra, amely szerint abban az esetben, ha az egészségkárosodás pontos oka nem állapítható meg, a lehetséges okok közül mindazokat vizsgálni kell, amelyek a kórház tevékenységéhez kapcsolódnak; ez esetben pedig a kártérítő felelősség megállapítható akkor, ha a kórház nem tudja bizonyítani, hogy az elvárható gondosságot tanúsította. Ennek megfelelően rögzítette, hogy a felelősség alóli mentesülése érdekében az alperesnek a lehetséges okok tekintetében bizonyítania kellett volna, hogy az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény – káresemény idején hatályos – 77. § (3) bekezdésében meghatározott, az ellátásban résztvevőktől elvárható legnagyobb gondossággal járt el, illetve a károsodás az ennek megfelelő eljárása mellett is bekövetkezett volna.
- [10] A szakértői bizonyítás eredménye alapján megállapította, hogy kardiológiai szempontból a 2003. április 23-án detektált agyvérzés releváns

- rizikófaktora a főverőér-szűkület, illetőleg annak műtéti ellátása, továbbá a magas vérnyomás lehetett. Az utóbbi körülmény kapcsán értékelte, hogy a tizedik életnapig a vérnyomás értékek elfogadhatóak voltak, a kiugró értékeket magyarázhatta a gyermek lázas állapota, tüdőgyulladás, nyugtalansága, de akár a sírás is. Figyelembe veendőnek tartotta ugyanakkor azt, hogy a koraszülötteknél a magas vérnyomás utalhat szívrendellenességre is. A szakvéleményből idézte továbbá, hogy az irányadó tankönyvi előírás szerint a perifériás pulzusok tapintása elvárható lett volna már a születést követően, és ez a vizsgálat indokoltá tette volna a négy végtagi vérnyomásmérést. Ezzel szemben rögzítette, hogy a dokumentáció szerint 2003. április 16-án végeztek négy végtagi pulzustapintást, ezt követően ilyen vizsgálatra utaló adat nem volt. Emellett tekintettel volt arra, hogy az agyvérzés előtti, szörványosan magasabb vérnyomásértékek kontrollméréseket tettek volna szükségessé, különösen azt követően, hogy 2003. április 17-én három alkalommal mértek határérték feletti vérnyomást.
- [11] A szakvélemény ismeretében arra a következtetésre jutott, hogy az elvárható gondosság elvének megfelelő négy végtagi pulzus- és vérnyomásméréssel, illetőleg kontroll vérnyomásméréssel korábban felvetődhetett volna a szívrendellenesség gyanúja, amelynek tisztázása érdekében szükség lett volna a gyermek kardiológiai vizsgálatára is. Megállapította egyúttal, hogy a súlyosabb kórállapotra utaló gyanújelek megfelelő időben történő kivizsgálása és ellátása esetén 2003. április 30-át megelőzően felismerhető lett volna a főverőér-szűkület, és korábban megkezdődhetett volna e rendellenesség megfelelő tárgyi és személyi feltételekkel rendelkező intézményben történő műtéti ellátása, ami a kisebb mértékű egészségkárosodás elszívására biztosított volna esélyt. Mindezt azért tartotta lényegesnek, mert a szívrendellenesség szakszerű kezelésének korábbi megkezdése esetén az ingadozónál magasabb vérnyomás nem vagy nem olyan súlyossággal jelentkezett volna, mint az adott esetben. Éppen ezért az alperes kimentését sikertelennek minősítette.
- [12] A felperesek által felajánlott további tanúbizonyítást mellőzte, amit azzal indokolt, hogy a kártérítési felelősség megállapításához nem volt szükség annak vizsgálatára: a III. rendű felperes milyen állapotba kerülhetett volna, ha a főverőér-szűkület gyógyítása érdekében szükséges műtétet a 2003. április 23-i agyvérzés előtt elvégzik.
- [13] A valamennyi fél fellebbezése folytán eljárás másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét részben, akként változtatta meg, hogy „az I–IV. rendű felpereseknek fennáll az a joga, hogy kártérítést követeljenek az alperestől a III. rendű felperes főverőér-szűkülete késedelmes felismerésével – amely 20%-ban járult hozzá a III. rendű felperes egészségkárosodásának a mértékéhez – okozati összefüggésben bekövetkezett kárai miatt”.
- [14] Rámutatott: a másodfokú eljárásban már nem képezte vita tárgyát, hogy a felperesek eleget tettek-e a károsultak érdekelttségébe tartozó bizonyításnak, mivel sikeresen bizonyították, a III. rendű felperes egészségkárosodása – és a felperesek erre visszavezethető vagyoni és nem vagyoni kárai – részoki összefüggésben állhatnak az alperes jogelődje által nyújtott neonatológiai ellátással. Ehhez képest a fellebbezések tartalmára tekintettel abban a kérdésben foglalt állást, hogy az alperes jogelődje valóban felróhatóan járt-e el az ellátás során, s ha igen, megállapítható-e az okozati összefüggés az ellátás felróható mozzanata és a III. rendű felperes egészségkárosodása között.
- [15] Az elsőfokú közbenső ítélet rendelkező részének és indokolásának összevetése alapján azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság a főverőér-szűkület késedelmes felismerését előidéző mulasztásokat róta az alperes terhére, mivel – az aggálymentes szakvélemény szerint – a helyes diagnózis korábbi felállítása lehetővé tette volna a szívrendellenesség korábbi kezelését, amely esetben reális esély mutatkozott volna a kisebb mértékű egészségkárosodás elszívására. Arra is utalt, hogy az elsőfokú bíróság az említett mulasztások közül a kontroll vérnyomásmérés elmaradását emelte ki, és fejtette ki, hogy az már korábban felvethette volna a főverőér-szűkület gyanúját.
- [16] A szakvélemény alapján ugyanakkor a születést követő négy végtagi pulzus tapintás és – a kórjelző tünetek esetén – a négy végtagi vérnyomásmérés szükségességét is hangsúlyozta, egyúttal rögzítette, hogy a dokumentáció egyik vizsgálat elvégzését sem igazolta. Jóllehet az alperes a négy végtagi pulzustapintás indokoltságát kétségbe vonta, és ennek alátámasztására a fellebbezéséhez idegsebész szakorvos által készített, magánszakértői véleményként megjelölt véleményt csatolt, azt a másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 177. § (2) bekezdésére figyelemmel nem szakvéleményként, hanem csupán az alperes nyilatkozataként értékelte. Utalt azonban arra is, hogy a szóban forgó szakorvosi véleményt a négy végtagi pulzustapintás tekintetében nem állt ellentétben a perbeli szakvéleménnyel.
- [17] Ugyancsak a szakvélemény alapján a helyes diagnózis felállítása érdekében indokolt további céltól vizsgálatként jelölte meg a gyermekkardiológus által speciális gépen végzett dedikált szívuultrahang-vizsgálatot, és az azzal szemben támasztott követelményeknek az alperes jogelődje által elvégzett általános ultrahangvizsgálatot nem tartotta megfelelőnek. Az ebből fakadó bizonyítottság hiányát szintén az alperes hátrányára értékelte.
- [18] A szakvéleményt egyértelműnek minősítette a tekintetben is, hogy a főverőér-szűkület korábbi felismerése esetén korábban megkezdődhetett volna e rendellenesség adekvát kezelése, ami reális esélyt biztosított volna arra, hogy a 2003. április 23-án detektált agyvérzés kisebb kiterjedésű maradjon, és kevésbé súlyos agyi károsodást okozzon. Az agyvérzés pontos okát ugyan nem tartotta meghatározhatónak, de annak egyik kockázati tényezőjének tekintette a főverőér-szűkületet.
- [19] Figyelembe vette azonban azt is, hogy az agyvérzés csak részoki szerepet játszott a multifaktorális okokra visszavezethető egészségkárosodásban, és az okok között kiemelt szerepe volt a III. rendű felperes koraszülöttségének, ebből adódóan a szervei fejletlenségének, továbbá a főverőér-szűkületnek és

az annak műtéti terápiájával együtt járó sebésznek. Emellett értékelte: szakértői módszerekkel nem volt meghatározható, hogy az egyes kiváltó okok milyen százalékos arányban idézték elő a III. rendű felperes egészségkárosodását, ahhoz mennyiben járultak hozzá. Ezzel összefüggésben hivatkozott a Kúria Pfv.III.20.062/2017/6. számú ítéletére, amely szerint, ha az együttes hatóokok közrehatásának aránya nem határozható meg, és a káros eredményt részösszetevői okozatossági szempontból nem különíthetőek el szakértői módszerekkel, a bíróságnak mérlegeléssel kell állást foglalnia a közrehatás arányának kérdésében. Ezt a mérlegelést elvégezve arra a következtetésre jutott, hogy a III. rendű felperes főverőér-szűkületének késedelmes felismerése 20%-ban járult hozzá a III. rendű felperes egészségkárosodásának mértékéhez.

- [20] Az elsőfokú közbenső ítélet rendelkező része megfogalmazásának megváltoztatását azzal indokolta, hogy a régi Pp. 213. § (3) bekezdéséhez igazodóan kellett megállapítania az érdemi döntés tartalmát. A rendelkező részből egyúttal mellőzte a neonatológiai ellátás felróható mozzanatainak felsorolását, azt ugyanis az érdemi döntés indokolására tartozónak tekintette. Mindehhez hozzáfűzte, hogy a közbenső ítélet megfogalmazásából kitűnően az alperest teljes kártérítési felelősség terheli minden olyan kárért, amely a főverőér-szűkület késedelmes felismerésével okozati összefüggésben következett be.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] A jogerős közbenső ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak részbeni, a felelősség 20%-os mértékének megállapítása körében történő hatályon kívül helyezését és az alperes kártérítési felelősségének 100%-os mértékben való megállapítását, másodlagosan a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezése mellett az első- vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték.
- [22] Megsértett jogszabályhelyként a régi Pp. 206. § (1) és (3) bekezdését jelölték meg.
- [27] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [29] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [30] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős közbenső ítélet a felperesek által megjelölt és érdemben vizsgálható okból nem jogszabálysértő.
- [31] Mindenekelőtt azt szükséges rögzíteni, hogy a régi Pp. 206. § (3) bekezdése megsértésére hivatkozással kért felülvizsgálat nem lehetett eredményes. A jogerős közbenső ítélet ugyanis nem az e jogszabályhely által a kártérítés vagy egyéb követelés összegének meghatározása körében megengedett szabad belátás szerinti döntést tartalmazott.
- [32] A régi Pp. 206. § (1) bekezdésének sérelmére alapított felülvizsgálati támadás megalapozottságának vizsgálatakor abból kellett

kiindulni, hogy a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.II.). A bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésének hiányában a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség (BH 2017.155., BH 2012.179.).

- [33] A fentieknek megfelelően a bizonyítékmérlegelési hibát a másodfokú bíróság nem vétett. A III. rendű felperes egészségkárosodásának okait – miként a felülvizsgálati kérelem is tartalmazta – az elsőfokú bírósággal egyezően határozta meg. Ez a megállapítása az aggálymentesnek tekintett szakvéleményen alapult, amelynek bizonyító erejét a felperesek sem vitatták, azzal összefüggő felülvizsgálati támadásuk nem volt. A bizonyításnak a jogalapi döntés meghozatalakor, a kártérítési felelősség fennállásának vizsgálatakor értékelendő nehézsége abból származott, hogy a szakértők az egyes kiváltó okoknak a III. rendű felperes egészségkárosodásához való hozzájárulásának arányát természettudományos módon, szakértői módszerekkel meghatározni nem tudták. A másodfokú bíróság által is felhívott ítélkezési gyakorlat szerint ilyen esetben, vagyis ha a kártérítési felelősséget megalapozó és azon kívül eső együttesen ható okok közrehatásának aránya nem határozható meg, és a káros eredmény részösszetevői okozatossági szempontból nem különíthetők el szakértői módszerekkel, a bíróságnak mérlegeléssel kell állást foglalnia a közrehatás arányának a kérdésében (Kúria Pfv.III.20.062/2017/6., Pfv.III.20.113/2016/3.). A felperesek a felülvizsgálati kérelmükben ennek – az említett okból – szükségszerű bírói mérlegelésnek a jogszabálysértő jellegét állították. Tévesen hivatkoztak azonban arra, hogy a másodfokú bíróság mindazokat a szakértői bizonyítás eredménye alapján azonosított okokat, amelyekkel kapcsolatban nem állapította meg az alperes mulasztását, a terhükre, károsulti közrehatásként értékelte. Nem kármegosztásról volt szó, mert a felelősség csökkent megállapítása nem a károsultaknak felróható okból történt, hanem amiatt, hogy a következményeknek volt, vagy lehetett az alperes tevékenységére vissza nem vezethető oka is (BH 2008.184.). A másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a III. rendű felperes egészségkárosodásának multifaktorális okai közül a főverőér-szűkület volt az, amelynek késedelmes felismerése az alperes jogelődje által nyújtott neonatológiai ellátás felróható mozzanataként a kártérítési felelősséget megalapozta. E körben az a következtetése, hogy az említett rendellenesség korábbi felismerése és az arra tekintettel korábban megkezdett adekvát kezelése reális esélyt biztosított volna arra, hogy a 2003. április 23-án detektált agyvérzés kisebb kiterjedésű maradjon, és kevésbé súlyos agyi károsodást okozzon, a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben nem volt iratellenes, az a felperesek által is hivatkozott tartalmú egészségügyi dokumentáció figyelembevételével kiállított szakvéleményen alapuló okszerű következtetésnek minősült. A

közrehatás arányának meghatározásakor ugyanakkor nem maradhatott értékeletlenül, hogy a feltárt, az egészségkárosodás kialakulására gyakorolt hatások tekintetében egzakt módon, természettudományos alapon szétválaszthatatlan további okok már nem voltak kapcsolatba hozhatók az alperes jogelődjének eljárásával, s emiatt az alperes felelősségi körén kívül estek. Mindezek alapján pedig a másodfokú bíróság helyes és okszerű mérlegeléssel, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértése nélkül állapította meg az alperes kártérítési felelősségének terjedelmét.

- [34] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.20.229/2022/5.)

294 Használt gépkocsi tulajdonjogának átruházása tárgyában létrejött adásvételi szerződés alapján a szolgáltatott dolog rendeltetése szerinti követelmény és egyúttal a szerződés célja a gépjármű közforgalomban való jogszerű használhatósága, amelynek mellőzhetetlen kelléke az eredeti egyedi azonosító (eredeti alvázzszám) megléte. Ennek hiányában a szolgáltatott dolog nem teljesíti a rendeltetése szerinti követelményt, azaz nem felel meg az előírt törvényes tulajdonságoknak. Erre tekintettel az eladó teljesítése hibás, ami kellékszavatossági felelősségét vonja maga után [1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 277. § (1) bek. a)–b) pont, 305. § (1) és (3) bek., 306. § (1) bek. a)–b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint vevő és az alperes mint eladó között 2013. december 19-én adásvételi szerződés jött létre, amelynek alapján a felperes 6 775 000 forint vételárért megvásárolta a perbeli gépjárművet. A szerződés megkötésekor a perbeli gépjármű alvázzsámja meghamisított volt, amiről sem az eladó, sem a vevő nem tudott. Az alvázzsám meghamisítására jóval a szerződés megkötését megelőzően került sor.
- [2] A szerződés kötését megelőzően a beavatkozó gazdasági társaság olasz nyelvű iratokkal vásárolta meg a perben nem álló T. G.-tól a gépjárművet, majd azt kereskedelmi forgalomban 2010. szeptember 28-án adásvétel útján 8 070 000 Ft-ért értékesítette K. T.-nek, aki az autót 2010. november 25-én szintén adásvétel útján értékesítette az alperesnek.
- [3] A szerződés alapján a gépjármű tulajdonjoga átjegyzésre került a felperes javára, aki a szerződés szerinti vételárát megfizette az alperesnek.
- [4] A felperes a perbeli gépjárművet rendeltetésszerűen használta 2014. május 19-ig. Ekkor a nyomozóhatóság a gépjárművet a felperestől lefoglalta, mert a hatóság által felkért igazságügyi gépjárműszakértő vizsgálata alapján megállapításra került, hogy a gépjármű egyedi azonosítójelét meghamisították, színe és felszereltsége nem egyezik a gyári adatokkal. A büntetőeljárás adatai szerint 2010-ben ismeretlen tettesek tulajdonították el a gépkocsit Budapesten, akkor a jármű a J. Zrt. tulajdonában állt.
- [5] A felperes – azt követően, hogy 2015. január elején a nyomozó hatóság az alvázzsám hamisított voltáról tájékoztatta – a 2015. január 12-i keltezésű levelével a szerződéstől a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:157. §

(1) bekezdésében foglaltakra hivatkozva elállt, és felszólította az alperest, hogy a gépkocsi teljes vételárát fizesse vissza. Elállását többek között arra alapította, hogy a büntetőeljárás során megállapítást nyert, hogy a gépjármű egyedi azonosítójelét meghamisították, a színe és felszereltsége nem egyezik meg a gyári adatokkal.

- [6] Az alperes a 2015. január 29-i válaszában – az elállás jogszerűségét vitatva – kifejtette, hogy kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen és ellenérték fejében szerzőnek tartja a felperest, továbbá tudomása szerint semmilyen adat nem merült fel korábban arra, hogy a perbeli gépjármű egyedi azonosítói hamisak lennének.
- [7] A felperes a büntetőeljárás során panasszal élt a gépjármű lefoglalása miatt. Panaszát az ügyészség elutasította.
- [8] A felperes a büntetőeljárás során a gépjármű kiadásáról rendelkező határozattal szemben is sikertelen panaszt terjesztett elő 2015. november 18-án, tekintettel arra, hogy azt nem neki, hanem annak rendelték kiadni, aki a feljelentés időpontjában volt a gépjármű hatósági nyilvántartás szerinti tulajdonosa.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [9] A felperes keresetében vételár visszatérítése címén 6 775 000 forint és járulékaik megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [10] Keresetének jogcímeiként – az eredeti keresetlevelében előadottakat a megismételt elsőfokú eljárásban előterjesztett 10. számú beadványában módosítva és pontosítva – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 305. § (1)–(3) bekezdéseire, 117. § (1)–(2) bekezdésére, illetve 118. § (1)–(2) bekezdésére hivatkozott. Utalt továbbá a 6/1990 (IV. 12.) KöHÉM rendelet 25. § (1) és (2) bekezdésére is. Előadta, hogy a 2015. január 12-i levelében hibás teljesítés okán állt el a szerződéstől.
- [11] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Vitatta, hogy hibásan teljesítette volna a szerződést. Azt is kérdésessé tette, hogy egyáltalán azt a gépjárművet adta-e a büntetőeljárás során a hatóság birtokába a felperes, amelyet megvásárolt.
- [12] Az alperes beszámítási kifogást is előterjesztett használati díj jogcímén a jármű megvásárlásától kezdődően, annak büntetőeljárás során történt lefoglalásáig terjedő időszak tekintetében.
- [13] Az alperes pernyertessége érdekében a perbe beavatkozott beavatkozó szintén a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [14] Az elsőfokú bíróság ítéletében a kereset szerint marasztalta az alperest.
- [15] Megállapíthatónak találta, hogy a felperes kereskedelmi forgalomban és jóhiszeműen szerzett tulajdonjogot, tekintettel arra, hogy a gépjármű a korábbi adásvételi szerződéses láncolatban e jogi sorssal bírt, emiatt keresetösségi joga kizárólag az alperessel szemben állt fenn.
- [16] A régi Ptk. 200. § (1) bekezdésére, 205. § (1)–(3) bekezdéseire, 305. § (1) bekezdésére utalva kifejtette: a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben

- meghatározott tulajdonságoknak. A jogosult ebben az esetben – egyebek mellett – a szerződéstől elállhat.
- [17] A perben beszerzett, aggálytalannak tekintett szakértői vélemény alapján tényként állapította meg, hogy a szakértő által vizsgált gépjármű azonos azzal, amit a felperes az alperestől megvásárolt, és azt is, hogy annak egyedi azonosítójelét meghamisították.
- [18] Az elállás jogszerűsége kapcsán kifejtette, hogy az ügyben a régi Ptk. és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezéseit kellett alkalmazni. Utóbbi alapján a bíróság a kereseti kérelem jogcíméhez kötve nincs. A felperes azon tényállás alapján állt el írásban a perbeli szerződéstől, miszerint a büntetőeljárás során egyértelművé vált, hogy a jármű egyedi azonosítójelét (alvázszámát) korábban meghamisították. Az elsőfokú bíróság szerint sem elállásának, sem kereseti kérelmének ténybeli alapja nem az volt, hogy műszaki értelemben véve a jármű az adásvételi szerződés megkötésekor nem rendelkezett a szerződésben, illetve jogszabályban meghatározott kellékekkel. Mind az elállás, mind a kereseti kérelem ténybeli alapja egyértelműen az egyedi azonosítójel meghamisítása volt, amelyről a felperes a büntetőeljárás során szerzett tudomást, amelyre tekintettel a gépjármű „jogi hibában” szenvedett. Erre figyelemmel úgy ítélte meg, hogy a felperes elállása jogszerű volt, mert az alperes a szerződést hibásan teljesítette.
- [19] Az elsőfokú bíróság a használati díj tekintetében előterjesztett beszámítási kifogást alaptalannak ítélte.
- [20] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a keresetet elutasította.
- [21] A kereset érdemét illetően a másodfokú bíróság kifejtette, hogy a felperes keresetének jogalapja és az általa előadott tények ellentmondásban állnak egymással. Keresetlevegében ugyanis jogszavatosságra hivatkozott, ténybeli előadása is ennek felelt meg, azonban igénye jogcímeként az elsőfokú eljárás lezárása előtt már a kellékszavatosságot jelölte meg. Kiemelte: a felperes a perben mindvégig arra hivatkozott, hogy a nem megfelelő azonosító miatt – mert az autó lopott volt – nem szerezhet tulajdonjogot.
- [22] A másodfokú bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a felperes – nyilatkozatainak tartalma értelmében, a jogalap téves megjelölése ellenére – mindvégig arra utalt, hogy jogszavatossági igényt kíván érvényesíteni, így a keresetet annak tartalma szerint, jogszavatosság jogcímén látta elbírálnak. Rámutatott, a felperes arra alapította elállását, hogy az alperes egyedi azonosító jeleiben meghamisított, lopott gépjárművet értékesített a részére. Kiemelte azt is, hogy a felperes tulajdonosként tekint magára, aki a gépjárművön tulajdonjoggal rendelkezik, így a saját előadása alapján sem lehet harmadik személynek olyan joga a gépjárművön, ami a tulajdonszerzését gátolná, ezáltal az elállást jogszerűvé tenné.
- [23] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [24] Határozata indokolásában rámutatott, hogy a felperes – az eredetileg érvényesíteni kívánt jogához és az azzal nem koherens tényelőadásához képest, amelyben „jogszavatossági követelmény” megértését állította – a megismételt elsőfokú eljárásban előterjesztett 10. sorszámú (2019. december 18-i) beadványában keresetének jogalapjaként már egyértelműen a kellékszavatosságot jelölte meg, és ezt erősítette meg jogi képviselője a 2020. február 17-én tartott tárgyaláson, előadva, hogy a perbeli adásvételi szerződéssel a felperes tulajdonjogot szerzett, azonban „kellékszavatosság okán elállt a szerződéstől”. Ugyancsak ezzel összhangban álló nyilatkozatot tett a felperes fellebbezési ellenkérelmében is. A felperes tehát keresetpontosításában már egyértelműen kellékszavatossági jogalapra hivatkozott, kifejezetten megjelölve (eredeti keresetlevegéhez képest immár helyesen) a régi Ptk. 305. § (1) és (3) bekezdéseit.
- [25] A Kúria kiemelte: minderre tekintettel a felperes perbeli igénye anyagi jogi jogalapjaként a másodfokú bíróságnak a régi Ptk. 305. § (1) és (3) bekezdéseiből, illetve az e körben már eredetileg is hivatkozott 1/2012. (VI. 21.) PK véleményben (a továbbiakban: 1/2012. PK vélemény) írtakból kellett volna kiindulnia, azaz – az alperes hibás teljesítését tagadó ellenkérelmére is figyelemmel – kellékszavatossági szempontból kellett volna vizsgálnia, hogy a gépjármű a szerződés megkötésekor fennálló azon tulajdonságára figyelemmel, miszerint annak alvázszáma meghamisított volt, a felperes kellékszavatossági alapon jogszerűen gyakorolta-e elállási jogát és követelte vissza a nem vitásan kifizetett teljes vételárát úgy, hogy a gépkocsi egyidejű kiadására – annak rendőrhatalósági lefoglalása, és azt követően harmadik személynek történt kiadása miatt – nem képes.
- [26] Az új fellebbezési eljárásra a Kúria előírta, hogy a másodfokú bíróságnak a felperes pontosított keresete szerinti, kellékszavatossági igényét kell – a kereset alapos volta esetén az alperes beszámítására is kiterjedően – a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között elbírálnia.
- [27] A megismételt fellebbezési eljárásban hozott ítéletével a másodfokú bíróság a régi Pp. 253. § (2) bekezdése alapján – az indokolás kiegészítésével – az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [28] Indokolásában rögzítette, hogy a felperes keresete jogalapjaként a régi Ptk. 305. § (1)–(3) bekezdéseit jelölte meg. A másodfokú bíróság abból indult ki, hogy a felperes vásárolt egy gépjárművet az alperestől, amelyben nem egyeztek meg a feltüntetett egyedi azonosító számok a gépjárműhöz tartozó eredeti azonosító számokkal. A büntetőeljárásban és a jelen peres eljárás során kirendelt igazságügyi szakértő egybehangozóan rögzítette, hogy az egyedi azonosító számok meghamisításra kerültek, illetőleg azok már a felperes vásárlásakor is meghamisítottak voltak.
- [29] Kiemelte: az egyedi azonosító számokat csak hatósági engedéllyel lehet változtatni, illetve motorcsere folytán a változásokat a gépjárműhöz tartozó iratokon át kell vezetni [6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet 25. § (1) és (2) bekezdései]. A perbeli esetben viszont az azonosító számok nem voltak valódiak, a szerződésben nem az eredeti számok szerepeltek, a gépjárműben „fizikális

- eltérés” volt, ami azt eredményezte, hogy az nem felelt meg a szerződéses és a jogszabályban meghatározott tulajdonságoknak. A másodfokú bíróság szerint az alperesnek az adásvételkor olyan autót kellett volna szolgáltatnia a felperesnek, amely az eredeti azonosító számokkal rendelkezik, ez azonban nem valósult meg, ezért az alperes ily módon kétséget kizáróan hibásan teljesített.
- [30] Az elállással összefüggésben utalt arra, hogy a nyomozó hatóság 2015. január elején tájékoztatta az alvázszám meghamisított voltáról a felperest, aki a 2015. január 12-i levelével a szerződéstől elállt, e nyilatkozata az alperessel szemben hatályosult. A felperes elállási nyilatkozatában ugyan nem a régi Ptk. 305–306. §-aira, hanem a Ptk. 6:157. § (1) bekezdésében foglaltakra hivatkozott, és egyúttal a jogszavatosságra is utalt, mindez azonban elállása jogszerűségét nem érintette, mert annak oka egyértelműen azonosítható volt.
- [31] A másodfokú bíróság vizsgálta azt is, hogy az alperesnek visszajár-e a gépjármű. E körben kifejtette, hogy a hibás teljesítéssel kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekről szóló 1/2012. PK vélemény 9. pontja és a bírói gyakorlat értelmében az elállás szavatossági jog gyakorlásának nem akadálya, ha a jogosult a dolgot a hibás teljesítés miatt vagy a kötelezett érdekkörébe tartozó bármely okból lényeges értékcsökkenést állapít meg, vagy egyáltalán nem tudja visszaszolgáltatni (Kúria Pfv.V.20.270/2019/4.). Erre tekintettel az adott ügyben az elállásnak nem lehet akadálya az, hogy a hibás teljesítés miatt a felperes az autót nem képes visszaszolgáltatni az alperesnek, mert azt a meghamisított azonosító miatt a rendőrség lefoglalta és az eredeti tulajdonosának adta ki. Annak sincs jelentősége, hogy a gépjármű eltulajdonításának tényét a hatóság részére bejelentő gazdasági társaság rendelkezett-e Casco szerződéssel, érvényesített-e igényt a biztosítóval szemben, ugyanis ettől független kérdés az alperes hibás teljesítése, illetőleg a felperes jogszerűen gyakorolt elállási joga.
- [32] Az alperes használati díj vonatkozásában előterjesztett beszámítási igényével összefüggésben a másodfokú bíróság szerint azt kellett alapul venni, hogy a felperes szerződéstől való elállásáig a felperes és az alperes is egyenértékű szolgáltatást tartott a birtokában: a felperes a gépjárművet, az alperes a vételárat. Ezek a szolgáltatások kiegyenlítik egymást, így ezek használatáért egyik fél sem számíthat fel ellenértéket. A felperes kamatkövetelést csak az elállása utáni időszakra érvényesített, így az alperes beszámítása alaptalan.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [33] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és elsődlegesen a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása érdekében. Másodlagosan – tartalmilag [rég Pp. 3. § (2) bekezdés] – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetet elutasító határozat hozatalát kérte.
- [40] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta, költségei megállapítása mellett.
- [41] A beavatkozó a felülvizsgálati tárgyaláson tett nyilatkozatában az alperes felülvizsgálati kérelmében foglaltakkal értett egyet.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [50] A Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [51] Az alperes tévesen állította, hogy a megismételt fellebbezési szakban a másodfokú bíróság nem tett eleget a Kúria hatályon kívül helyező végzésében előírtaknak, és ezzel megszegte a régi Pp. 275. § (5) bekezdését. A Kúria hangsúlyozza, hogy az említett jogszabályhely a felülvizsgálati eljárás szabályai között elhelyezett norma, amelyet a másodfokú bíróság értelemszerűen nem szeghetett meg, emellett pedig az alperes félreértelmezte a hatályon kívül végzésben adott iránymutatást, továbbá összekeverte azt a jogszavatossággal összefüggésben kifejtettekkel.
- [52] A másodfokú bíróság a megismételt fellebbezési eljárás során a Kúria hatályon kívül helyező végzésének [55] pontjában kifejtetteknek, valamint a [61]–[62] pontjaiban előírtaknak megfelelően a felperes pontosított keresete szerinti kellékszavatossági igényét (elállás iránti jogát) bírálta el a fellebbezési keretek között, a régi Ptk. 305. § (1), (3) bekezdése megfelelő alkalmazásával. Ez a jogerős ítélet [18]–[21] pontjaiból egyértelműen megállapítható. A Kúria kiemeli: a másodfokú bíróságnak a megismételt fellebbezési eljárás során nem volt feladata jogszavatossági és ahhoz kapcsolódó kártérítési kérdések vizsgálata, ezért a régi Ptk. 370. § (1) és (3) bekezdésének az alperes által állított sérelme fel sem merülhetett. A másodfokú bíróság tehát eleget tett a hatályon kívül helyező végzésben adott iránymutatásnak.
- [53] Az alperes felülvizsgálati kérelmében – nem hivatkozva az indokolási kötelezettség sérelmére, álláspontját csupán kérdések formájában megfogalmazva – sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem foglalt állást a perbeli gépjármű egyedi azonosítója hiányát illetően abban a kérdésben, hogy ez törvényes vagy szerződéses kötelezettségként értelmezhető-e. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat: a régi Ptk. 305. § (1), (3) bekezdései alkalmazási körében a kiindulópont minden esetben az, hogy a kötelezett akkor teljesít szerződészerűen, ha a szolgáltatás alkalmas a szerződésben meghatározott célra, ezért hibás teljesítésnek minősül minden olyan szolgáltatás, amely ennek a célnak a megvalósítására alkalmatlan. A régi Ptk. 305. § (1) bekezdése értelmében a szolgáltatott dolognak a teljesítés időpontjában meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott (ún. „törvényes”) és a szerződésben előírt tulajdonságoknak.
- [54] A törvényes tulajdonságokat meghatározó jogi szabályozásnak – amint arra maga az alperes is utalt felülvizsgálati kérelmében – az 1/2012. PK vélemény 1. pontjához fűzött indokolás szerint három szintje különíthető el: a teljesítés minőségére vonatkozó, a régi Ptk. 277. § (1) bekezdésében foglalt általános szabályok (generálklauzula); a dolog (termék, szolgáltatás) konkrét tulajdonságaira vonatkozó minőségi követelményeket rögzítő szabványokat,

műszaki előírásokat, szakmai útmutatókat előíró jogszabályok; valamint a dologhoz kapcsolódó járulékos kötelezettségeket szabályozó normák. A régi Ptk. 277. § (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontjai értelmében a szerződésben vállalt bármely szolgáltatás minőségével kapcsolatban általános törvényi követelmény, hogy alkalmas legyen a rendeltetése szerinti, tehát az ilyen szolgáltatások esetében általánosan megszokott céljának betöltésére, és rendelkezék az azonos fajtájú szolgáltatások szokásos, elvárható minőségével. A hibás teljesítés megítélése során ezért – a felek eltérő megállapodásának hiányában – elsősorban a generálklauszula követelményéből kell kiindulni: hibás a szolgáltatás, ha bármely okból nem alkalmas a rendeltetésének megfelelő felhasználásra, vagy nem rendelkezik az ilyen szolgáltatások szokásos, a jogosult által elvárható minőségével.

- [55] A Kúria ehhez képest rámutat: a perbeli adásvételi szerződés tárgya a használt személygépkocsi tulajdonjogának átruházása volt. A szerződés alapján a szolgáltatott dolog rendeltetése szerinti követelmény és egyúttal a szerződés célja értelemszerűen a gépjármű közforgalomban való legális (jogszerű) használhatósága volt, amelynek mellőzhetetlen kelléke az eredeti egyedi azonosító (így az adott ügyben hiányzó eredeti alvázszám) megléte. Ennek hiányában a gépkocsi nyilvánvalóan nem teljesítette a rendeltetése szerinti követelményt, azaz nem felelt meg az előírt törvényes tulajdonságoknak. Erre tekintettel az alperes teljesítése hibás volt, ami kellékszavatossági felelősségét [rég Ptk. 305. § (3) bekezdés] vonta maga után.
- [56] A másodfokú bíróság tehát az alperes által hivatkozott anyagi jogi jogszabályok sérelme nélkül állapította meg az alperes hibás teljesítését.
- [57] Nem jogszabálysértő a másodfokú bíróságnak az elállási joggal kapcsolatos álláspontja, és nem sérült az arányosság követelménye sem. Az ún. kétlépcsős szavatossági jogok rendszerében az első lépcsőbe [rég Ptk. 306. § (1) bekezdés *a)* pont] tartozó kijavítás és kicserélés az adott ügyben nyilvánvalóan nem jöhetett szóba, a második lépcsőbe [rég Ptk. 306. § (1) bekezdés *b)* pont] tartozók közül az árleszállítás szintén nem volt alkalmazható, tekintettel a hiba jellegére és arra, hogy az adásvétel tárgyát a felperestől a rendőrhatalóság lefoglalta és korábbi tulajdonosának rendelte kiadni. Ilyen körülmények között az egyedül érvényesíthető elállási jog gyakorlása indokolt és arányos volt [1/2012. PK vélemény 3., 4. pont]. A másodfokú bíróság helytállóan utalt arra is, hogy az 1/2012. PK vélemény 9. pontjában foglaltakra tekintettel nem volt akadálya az elállásnak, annak ellenére, hogy a jogosult felperes a dolgot nem tudta visszaszolgáltatni.
- [58] Miután pedig elállási jogát a felperes jogszerűen gyakorolta, ez az adásvételi szerződést a régi Ptk. 320. § (1) bekezdése értelmében felbontotta, ami a vételár visszafizetésének kötelezettségével jár [rég Ptk. 319. § (3) bekezdés], az alperes beszámítási igénye kapcsán előadott hivatkozása pedig – a fentebb már írtakra figyelemmel – a felülvizsgálati eljárásban érdemben nem volt vizsgálható.
- [59] Minderre tekintettel a másodfokú bíróság jogszabálysértés nélkül hagyta helyben az elsőfokú

bíróság ítéletét, ezért a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.21.349/2021/4.)

295 Jogszerű a vevő hibás teljesítésre alapított elállása a szerződéstől, ha a szerződés tárgyában jelentkező számos, a tartós használatot gátló, ellehetlenítő hiba kijavítását az eladó nem vállalja [2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:159. § (2) bek. b) pont; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 267. §, 268. § (1) bek., 269. § (1) bek. c) pont, 423. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a perbeli gépkocsit 2017 májusában vásárolta, azt házastársa, S. J. használta, az azzal kapcsolatos ügyintézés, javíttatást szintén ő végezte.
- [2] A gépkocsi az alperes általi megvásárlást követően két alkalommal volt az S. A. Kft.-nél szervizben. Első ízben a kardántengelyre vonatkozó általános visszahívás miatt, amikor szoftverfrissítésre, kardántengely, valamint egyéb alkatrész cseréjére került sor.
- [3] A korábbi eladó tájékoztatása szerint indokolt volt a vezérműlánc cseréje is, amit az alperes házastársa el kívánt végeztetni az Sz. M. Kft.-nél, amely cég a javítást – az alperes házastársa által beszerzett vezérműláncsal – elvégezte. A 2018. január 22-én kelt szervizmunkalap tanúsága szerint szelepfedél-tömítés, olajteknő-tömítés, vezérműlánc-javítás, olajpumpalánc-csere, injektorcsere, porlasztójavítás, vezérműfogaskerék javítása történt. A vezérműlánc cseréje során a hengerfejet és a hengertömítést szakszerűtlenül nem szedték le. A vezérműlánc cseréjekor az Sz. M. Kft. munkatársai 2 db befecskendezőt nem tudtak kiszedni, egyikük pneumatikus géppel darabokban szedte ki azokat úgy, hogy egy csavar a hengerfejbe beleszakadt.
- [4] E javítást követően kb. 1 hónappal a gépkocsi az alperesnél főtengely hiba miatt megállt. Az Sz. M. Kft. tájékoztatása szerint ennek oka az volt, hogy megállt az olajszivattyú, amely a motor kenését biztosítja. A szervizben levették az olajteknőt és ekkor észlelték, hogy a középső nyugvó csapágy megszorult. Ekkor arról tájékoztatták S. J.-t, hogy a szakszerű szereléshez másik komplett új motor vagy egy használt bontott motor beszerelése szükséges. A szerviz az autó motorjának deformálódását annak kicserélése nélkül megállapította. S. J. ellenezte a teljes motorcsereét. Az Sz. M. Kft. további vizsgálatot követően S. J. kérésére – a korábbi jó viszonyra tekintettel – vállalta, hogy a gépkocsit motorcsere helyett csak a főtengely cseréjével javítja meg. 2018. július 28-án kicserélték a főtengelyt, a nyugvó csapágyat, a hajtócsapágyat, az olajpumpát, továbbá az olajszűrőt, a motor azonban nem került kicserélésre.
- [5] Ezt követően történt a gépkocsi második szervizelése az S. A. Kft.-nél fékolajcsere, illetve a hátsó csomagtartó takaró műanyag cseréje miatt.
- [6] Az alperes a fenti javításokat követően a gépkocsit eladásra hirdette egy internetes felületen, a hirdetés adatai szerint a gépkocsi „kitűnő állapotú, követhető szerviz előélettel, teljes motor felújítással, garanciával, frissen szervizelve (fékpofák cseréje, vezérműláncok cseréje, olajok cseréje elvégezve), vezetett szervizkönyv, szakszervizben szervizelt

- autó”. A vezérműlánc, az olajpumpa és a főtengely valóban gyári újak voltak.
- [7] A hirdetésre az autószerelő foglalkozású felperes jelentkezett a gépkocsi saját célra történő megvásárlása érdekében.
- [8] A felperes mint vevő és az alperes mint eladó 2019. január 3-án kötött adásvételi szerződést (a továbbiakban: szerződés) a gépkocsira, amelynek vételárát 5 500 000 forintban állapították meg.
- [9] A szerződéskötést megelőzően a felperes a motorháztetőt felnyitva a motortérbe zseblámpával bevilágított, a motorburkolatot nem szedte le, szervizben diagnosztikai vizsgálatot nem kezdeményezett, rövid próbautat tett. Az alperes képviseletében S. J. járt el.
- [10] A szerződés megkötését követően a felperes még aznap hazavezette a gépkocsit. Másnap egy hosszabb utat tett meg vele, majd 2019. január 6-án, üzemanyag tankolást követően éles, kopogó hangot tapasztalt, emiatt félreállt arra gyanakodva, hogy a főtengely csapágy ment tönkre. A gépkocsi üzemképtelenné vált.
- [11] Ezt követően a felperes a gépkocsit trélerrel a C., D. F. utca 1. szám alatti – az ő és testvére, S. M. által működtetett cég telephelyeként üzemelő – autószerelő műhelyhez szállíttatta. Itt rövid időre beindították, ekkor ismét tapasztalható volt az erős kopogó hang, amelyet követően az alsó műanyag takaróburkolat leszedésével megtekintették a motort. Azt tapasztalták, hogy az injektor-leszorító nem gyári megoldással kivitelezett, hanem házilagosan. Az alsó műanyag burkolat leszedését meghaladóan a motort nem bontották meg, a gépkocsi javítás és bontás nélkül a felperesi műhely területén maradt a szakértői vizsgálatig.
- [12] Még aznap, 2019. január 6-án a felperes telefonon jelezte az alperes házastársának, hogy milyen problémát tapasztalt. Ekkor az alperes házastársa közölte a felperessel, hogy forduljon az Sz. M. Kft.-hez, illetve alkatrészhiba esetén az S. A. Kft.-hez.
- [13] A felperes 2019. január 7-én kelt ügyvédi levél útján – amely az alperes részére pontosan meg nem állapítható időpontban került kézbesítésre – az adásvételi szerződéstől elállt és a vételárat visszakövetelte. Míután választ nem kapott, a perben eljáró új jogi képviselője útján 2019. január 14-én kelt és az alperes részére január 18-án kézbesített levelével az elállási szándékát ismét megerősítette, a vételárat 5 napos határidővel visszakövetelte, illetve kilátásba helyezte a perbeli autó tekintetében a közjegyzői igazságügyi szakértői vizsgálat kezdeményezését.
- [14] A felperes 2019. január 30-án kelt kérelmével dr. D. F. közjegyző előtt igazságügyi műszaki szakértő kirendelését kezdeményezte. A közjegyző a 14036/Ü/78/2019. számú közjegyzői nempertes eljárásban a Nemzeti Szakértői és Kutatóközpont Műszaki Szakértői Intézetét rendelte ki szakértőként. Az intézet vezetője L. P. igazságügyi szakértőt jelölte ki a szakvélemény elkészítésére.
- [15] A szakértői vizsgálatra 2019. május 7-én és 8-án került sor a felperesi műhelyben. A helyszíni szemle első napján a szakértő a motor megbontása nélkül vizsgálódott, amelynek során több hibát tárt fel, többek között azt, hogy a sebességváltó alatti kereszttartó profilt mindkét oldalon házilagosan elvágták, majd nem megfelelő merevséggel visszahegesztették, valamint, hogy a motor jobb hátsó részén a hengerfej alól jelentős olajfolyás nyoma látható, valamint több helyen eltérő fejű csavarokat alkalmaztak. Megállapította a motorból származó rendellenes éles fém hang fennállását is. Megvizsgálta a motort és az üzemanyagot is, amelyekkel kapcsolatban rendellenességet nem tárt fel. Ezt követően a szakértő és a felperes megállapodtak abban, hogy a felperes a másnapi helyszíni szemlére a motort annak megbontása nélkül kiszereli, és a szakértői vizsgálatra előkészíti, amelynek a felperes eleget tett.
- [16] A második szemlenapon, május 8-án a szakértő jelenlétében került sor a motor megbontására. A szakértő több szabálytalan javítás nyomát találta a motoron. Megállapította, hogy sok helyen korábbi szerelés nyomai láthatóak. Az átalakított hengerfej tömítés miatt tömítőpasztát alkalmaztak, amelyet eltűntek, a tömítőpaszta kitüremkedett, a felesleges paszta a vezérlés terébe esve a motor olajkörébe juthat, ahol dugulást okozhat. Megállapítható volt továbbá, hogy átalakították a hengerfejtömítést, ami házilagos barkácsolásra utalt, a vezérműláncszeréhez az előírt megfelelő technológia ellenére a hengerfejet nem szerelték le. A motor főtengelyét kézi erővel nem lehetett körbe forgatni, az megállt, megakadt, szorult. A felső vezérműláncot feszítő patron menete sérült, a feszítő patron rögzítése nem megfelelő, több helyen eltérő fejű csavarokat használtak. A vezérműtengelyház sérült, a 3. henger porlasztójának leszorító csavarfuratába menetet fúrtak, mert a gyári rögzítőcsavart egy korábbi szerelés alkalmával beletörték a hengerfejbe. A beletört csavarmaradványt nem szedték ki, erre tekintettel rövidebb és nagyobb átmérőjű leszorító csavart alkalmaztak. A vezérműtengelyház a meghajtó fogaskerekek felőli végénél több helyen el volt repedve, és azon utólagos fém megmunkálás nyomai voltak láthatóak. A 3. henger dugattyúja rendellenesen 1–2 mm-t lógott. Az olajszivattyú tengelye szorult, darabosan akadozva forgott. A főtengely hajtókar csapágy csészéin a visszaserelést segítő jelölés, számozás volt látható. A csapágycsészéken, a főtengely középső részén rendellenes túlmelegedés következtében fellépő elszíneződés, kékre futás volt látható. A 3. henger hajtórúdcsapágya erősen kopott volt, kiszerelés után megállapítható volt, hogy a közepén elhelyezkedő nyugvó csapágy a főtengely axiális mozgását akadályozta, a csapágyat kifeszítve jelentős kopások, bemaródások voltak láthatók. A csapágy fonákoldalán az olajozó furat mellett másik furat lenyomata is látható volt. A főtengely további több csapján rendellenes kopás volt látható. A csapok kopásával összhangban a csapágyak is rendellenesen megkoptak, bemaródtak. A rendellenes hangot a 3. henger dugattyújának lógása okozta. A rendellenes mozgást a teljesen elkopott hajtórúd csapágy okozta, a csapágy ilyen mértékű elkopását pedig kenési elégtelenség, mely egy csapra, hengerre korlátozódott. A támcsapágy a motor működése során elfordult, ezzel elzárta az olajozó furatot, így a 3. henger csapjához nem került elegendő mennyiségű olaj. A kenés hiányában a súrlódás megnövekedett, a súrlódó felületek felmelegedtek, kitágultak és még jobban súrlódtak. A motor további üzemeltetésével a főtengely teljes megszorulását eredményezte volna.

- [17] A motor az akkori, vizsgált állapotában nem volt javítható. A felperesnél nagyrészt ugyanazok a műszaki problémák álltak elő a motorban, amelyek korábban az alperesnél. A felperesnél bekövetkezett üzemképtelenség hosszabb időszakon keresztül kialakuló műszaki hiba folytán állt elő, amely a szakszerűtlen javítás következtében a csapágy lassú elfordulását követően az olajblokk furat elzárásával felgyorsulva alakult ki. A szakértő által megvizsgált főtengelynek, csapágyának és motorblokknak egy helyen egymáshoz illeszkedő sérülései voltak, amelyek egy egységet képeztek. Az egyes alkatrészek külön-külön való cseréje a javítást gazdaságtalanná teszi, a javítás csak komplett motor beépítésével lehetséges. A motor ki- és beszerelése, valamint szét- és összeszerelése anyagköltséggel és munkadíjjal együtt összesen 2 949 901 forint.
- [18] A gépkocsi a meghibásodás folytán a rendeltetészerű használatra nem volt alkalmas. A hiba, az üzemképtelenség maga a szerződéskötéskor még nem állt fenn, de kiváltó oka az adásvételt megelőzően végeztetett javítás szakszerűtlensége igen.
- [19] A közjegyző a szakértői véleményt 2019. július 15-én küldte meg a felperes részére.
- [20] Ezt követően a felek között jogi képviselők útján egyezségi tárgyalások indultak a gépkocsi Sz. M. Kft. általi megjavítása tárgyában. Az egyeztetések során az alperes azt kívánta a felperestől, hogy a javítás tárgyában ezzel a céggel egyeztessen és járjon el. A gépkocsit hosszas egyeztetés után már a szakértői vizsgálatot és a megbontást követően visszaszállították az Sz. M. Kft.-hez, azóta ott áll. A felperes egyezségi ajánlatként a motorcserébe azzal a kikötéssel egyezett bele, hogy a vezérműlánc, az olajpumpa és a főtengely gyári új legyen. Ezt az Sz. M. Kft. nem vállalta, így végül az egyezségi tárgyalások nem vezettek eredményre, és a gépkocsi jármű javítására motorcserével nem került sor.
- [21] A gépkocsi indítókulcsa, törzskönyve a felperes birtokában van, forgalmi engedélyét és hatósági jelzését a C. Járási Hivatal a 2019. február 13-án jogerőre emelkedett határozatával hivatalból bevonta. A felperes a határozat alapján a gépjármű 2 db hatósági jelzését és a forgalmi engedélyét az illetékes okmányirodában leadta.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [22] A felperes keresetében 5 500 000 forint vételár és járulékai megfizetésére kérte az alperes kötelezését arra hivatkozva, hogy az alperes hibás teljesítése folytán kellékszavatossági jogként elállási jogát gyakorolta.
- [23] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult, azt jogalapjában vitatta.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [24] Az elsőfokú bíróság ítéletével 5 500 000 forint és járulékai megfizetésére kötelezte az alperest, a kamatkövetelést részben elutasította.
- [25] Határozatának indokolásában előljáróban rámutatott, az alperes hivatkozása szerint a felperes által F/19. alatt csatolt, 2019. szeptember 13-i ügyvédi levél perbeli felhasználását megtiltotta, ezért az az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) 1. § (1) és (5) bekezdésébe ütközik, amelynek folytán az jogsértő bizonyítási eszköz. Az elsőfokú bíróság a kifogást nem tartotta alaposnak, egyrészt mivel a levél jogsértő bizonyítási eszköz jellegét, az Üttv.-be ütközését megállapítani nem tudta, másrészt úgy ítélte meg, hogy az abban foglalt tartalom releváns, miután az ítéleti tényállás a nélkül is megállapítható volt.
- [26] Az elsőfokú bíróság hivatkozott a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:157. § (1) bekezdésére, 6:159. § (1)–(2) bekezdésére, 6:213. § (1) bekezdésére és a felek perbeli előadásainak lényegére.
- [27] Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelésekor nagy súllyal vette figyelembe a más eljárásban kirendelt szakértő véleményét, amelyet a tárgyaláson kiegészített, pontosított. A szakvéleményben foglalt megállapításokat egybevetette a per egyéb adataival, a csatolt okirati bizonyítékokkal, így különösen az Sz. M. Kft. munkalapjaival és a perben meghallgatott tanúk vallomásaival.
- [28] Az alperesnek a szakvélemény aggályos voltával kapcsolatos hivatkozására tekintettel a bíróság rámutatott, hogy a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 306. §-a lehetővé teszi a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének felhasználását, amelyet a jelen perben engedélyezett. A felperes által csatolt, dr. D. F. közjegyző eljárásában kirendelt szakértő szakvéleménye megfelelt a szakértőkre vonatkozó rendelkezéseknek és az aggálytalan; abban egyértelmű módon ismertetésre került a vizsgálat ideje, módja, módszere és az abból levont szakértői következtetések alapja. A szakértő szakvéleménye elkészítéséhez megfelelően figyelembe vette a szükséges okiratokat, dokumentumokat mind a perbeli gépjárműre vonatkozó egyedi okiratokat és adatokat, mind összehasonlító adatokat. A szakvélemény teljes körű, a Pp. 316. § (1) bekezdés a)–d) pontjai szerinti hiányosságok nem állnak fent, a szakvélemény a szóbeli kiegészítést követően teljes körű, dokumentált ténymegállapításokon, alapos vizsgálaton alapul, egyértelmű, logikus, következetes, ellentmondásmentes és a perbeli adatokkal összhangban áll. Az alperes a kérdéseit a peres eljárásban feltehető, feltette és azokra a szakértő választ adott, megállapításai a tényekből levont szakmai következtetésen és szakmai tapasztalaton alapultak.
- [29] Utalt arra, hogy a perrendtartás három típusú szakértői bizonyítást tesz lehetővé: a magánszakértő, a más eljárásban kirendelt szakértő és a kirendelt szakértő eljárását. A perben a szakértő eljárása egyértelműen a Pp. 306. §-ban foglalt más eljárásban kirendelt szakértői bizonyítás, nem alkalmazandók ezért a Pp.-nek a magánszakértőre irányadó rendelkezései.
- [30] A bíróság megítélése szerint az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) 3. § (1) és (3) bekezdésének megsértése sem állapítható meg, mivel a szakértő a közjegyzői kirendelésnek megfelelően, a szakértői nemperes eljárásra irányadó, a 2008. évi XLV. törvényben foglalt szabályok megtartásával a függetlenség és pártatlanság mellett adott a bíróság által aggálytalanak talált alapos szakvéleményt. A szakvélemény tartalma szerint is megfelel a Szaktv. 47. § (4) bekezdésében foglalt tartalmi követelményeknek. Az eljárás szakértő a kompetencia

- megtartásával adott választ mindazokra a kérdésekre, amelyek az általa feltártak alapján tényszerűen megállapíthatóak voltak és azokból levonta a releváns következtetést. A szakértő dokumentált, funkcionális magyarázatot adott a szakvélemény szóbeli kiegészítésekor arra, hogy miért tette írásban azt a megállapítást, amely szerint a hiba kiváltó oka az Sz. M. Kft. javításával áll összefüggésben és azt is, hogy a motorban létrejött korábbi szakszerűtlen javítások során miként állhatott elő az, hogy az ismételt üzemképtelenség közel 5000 km megtétele után következett be.
- [31] Kitért arra is, hogy a közjegyzői nemperes eljárásban nem volt lehetőség az alperes részvételére, ezt ugyanakkor a perben a tárgyalásra történő kirendeléssel a bíróság kiküszöbölte, és az alperes feltehetően kérdéseit a szakértőnek, amelyekre a szakértő válaszolt. Nincs lehetőség arra, hogy a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményét a bíróság figyelmen kívül hagyja, miután az alperes az eljárási jogait a perben megfelelően gyakorolni tudta. A szakvélemény megfelel mind a Szaktv.-ben, mind az egyes közjegyzői nemperes eljárásra vonatkozó jogszabályban foglalt rendelkezéseknek. A szakvélemény egésze a perben tett kiegészítéssel és magyarázattal együtt aggálytalan, logikus, a per egyéb adataival is korrelál. Erre tekintettel a bíróság az alperes újabb szakértő kirendelését célzó bizonyítási indítványát mellőzte. Megjegyezte, hogy erre a gépkocsi időközbeni elszállítására és szétszerelésére tekintettel már lehetőséget sem látott; a perbeli kérdés műszaki megvizsgálhatósága aggályos az eltelt idő, az Sz. M. Kft. telephelyén történt tárolás körülményei és a korábbi szakértői megbontás miatt.
- [32] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság a szakértő szakvéleményét ítélezése alapjául elfogadta.
- [33] Kiemelte: a perben az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy az általa állított módon az adásvételt követően maga a felperes végzett szakszerűtlen beavatkozást, javítást, mely az üzemképtelenséget okozta, az alperes azonban ezen állítását semmilyen bizonyítékkal nem tudta alátámasztani. A szakértő megállapította, hogy a gépkocsi motorján fél éven belül megbontás nyomai nem voltak tapasztalhatóak, továbbá, hogy a motorban az üzemképtelenséget okozó alkatrészek egymással összefüggő, egybeevő és hosszabb időszakon keresztül kialakult károsodás, roncsolódás folytán okoztak üzemképtelenséget, így az alperes állítása nem igazolt.
- [34] Az alperes által hivatkozott, csupán takaró funkcióval bíró alsó műanyagburkolat hiánya önmagában a felperesi szakszerűtlen javítás megállapíthatóságát – a per egyéb adataira és a szakértői megállapításokra figyelemmel – szintén nem alapozta meg.
- [35] Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy bár a perben az alperes bizonyítási kötelezettsége volt az állítólagos felperesi behatás bizonyítása, a felperes bizonyította ennek ellenkezőjét. E körben S. Cs.-né, S. M., valamint B. I. tanúk vallomásra utalt, azzal, hogy e tanúk érdekeltségére – a felperes állításával szemben – adat, illetve szavahihetőségük tekintetében kétely nem merült fel.
- [36] Minderre tekintettel az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a szakszerűtlen javítás már az adásvételi szerződés teljesítésekor is fennállt, és a meghibásodás az azt megelőzően végzett szakszerűtlen javítások következménye. Indokolása szerint ezt a kihallgatott tanúk is alátámasztották, továbbá a szakértő is igazolta azt a körülményt, hogy a feltárt hibák teljes egészében egybevágnak az Sz. M. Kft.-nél első, illetve másodízben végzett javításokkal.
- [37] Az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a használt, de több okból szakszerűtlen szerelésű jármű nem felelt meg az alperes által meghirdetett tulajdonságoknak, különösen nem a kiváló állapotnak, de még a rendeltetésszerű használat követelményének sem.
- [38] Az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményre (a továbbiakban: 1/2012. PK vélemény) utalva kitért arra is, a szerződéskötés körülményei alapján sem kellett az autószerelő szakképzettségű felperesnek arra következtetnie, hogy ilyen súlyos motorprobléma áll elő – ahogy azt a szakértő a tárgyaláson megállapította –, hiszen az esetlegesen „aláfekvéssel” észlelhető hibákból (eltérő csavarok, olajfolyás) sem lehet következtetni használt járműnél a motorblokk ilyen mértékű, súlyos meghibásodására, ezért a perbeli hiba nem volt a Ptk. 6:157. § (1) bekezdés második mondata szerint felismerhető hiba.
- [39] Azzal kapcsolatban, hogy az alperes a tárgyalás berekesztését megelőzően, utólagos bizonyítás keretében kérte meghallgatni a jármű javítását az Sz. M. Kft.-nél ténylegesen elvégző alkalmazottat, az elsőfokú bíróság rámutatott, hogy az e személy általi javítás ténye nyilvánvalóan már korábban is fennálló volt. E körben a Pp. 220. § (1) bekezdés a) pontjának második fordulata megkívánja az önhiba hiányát, amire a bíróság megítélése szerint az alperes alappal nem hivatkozhatott, miután a per előkészítése során, illetve a perfelvételi szakban, amikor már a szakértői vélemény is a rendelkezésére állt, elegendő ideje volt gondosan utána járni a tényleges javítást végző alkalmazott személyének; ez a jogi képviselővel eljáró féltől elvárható. Önmagában az a körülmény, hogy a bizonyíték rendelkezésre bocsátása tekintetében a körültekintő gondos eljárást elmulasztotta, az önhiba hiányát nem alapozza meg, ezt meghaladóan pedig az önhiba hiányát nem valószínűsítette.
- [40] Ezen túlmenően tartalmi okból azért mellőzte az indítvánnyal érintett B. K. tanúkenti idézését, mert úgy ítélte meg, hogy vallomásától tovább, a megállapíthatótól eltérő tényállás nem volt várható, figyelemmel arra, hogy a perben addig beszerzett bizonyítékok egymással logikus láncolatot adva a bíróság számára aggálytalanul megállapíthatóvá tették, hogy a teljesítést megelőző szakszerűtlen javítás volt a hiba kiváltó oka.
- [41] Mellőzte továbbá az elsőfokú bíróság az S. A. megkeresését, figyelemmel arra, hogy az 1/2012. PK vélemény 2. pontja alapján a vevőt megvizsgálási kötelezettség nem terheli, ezért nem értett egyet az alperes azon álláspontjával sem, miszerint a vásárlásakor a felperesnek diagnosztikai vizsgálatot kellett volna végeztetnie. Az a kérdés pedig, hogy közel 5000 km megtétele után reálisan beáll a perbelivel egyező típusú üzemképtelenség, szakkérdés, amely szakértői kompetenciába tartozik, és amelynek kapcsán a szakértő állást foglalt.

- [42] Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, a felperes alappal várta az adásvételi szerződés megelőző hirdetésre tekintettel, hogy egy megfelelően működőképes, kiváló állapotú, frissen szervizelt járművet vásárol meg, részben gyári új alkatrészekkel. A járművet ennek megfelelően kellett volna az alperesnek teljesítenie, ugyanakkor igen súlyos, csak költségesen, új motorral javítható motorhiba jelentkezett a gépkocsiban, ezért az alperes nem a szerződés szerinti tartalommal szolgáltatta a járművet.
- [43] Kiemelte: ha a kötelezett magának a hibás teljesítésnek a tényét is vitatja, ez általában – külön felhívás hiányában is – azt jelenti, hogy a kijavítást, kicserélést sem vállalja. Nincs akadály a ezért annak, hogy a jogosult ilyen esetben – a kötelezett előzetes felhívása nélkül is – az ún. második lépcsőbe tartozó szavatossági jogot érvényesítsen (1/2012. PK vélemény 3. pontjának indokolása).
- [44] Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a felperes a rendkívül markáns hibára tekintettel (a jármű javítása csak motorcserével végezhető el) alappal hivatkozhatott érdekmúlásra, amelyre figyelemmel az elállási jogát is alappal gyakorolta.
- [45] A szolgáltatott dolog hibátlan állapotban képviselt értékének, a szerződésszegés súlyának és a szavatossági jog teljesítésével a jogosultnak okozott kényelmetlenség együttes mérlegelésével arra a következtetésre jutott, hogy az elállási jog gyakorlása a Ptk. 6:159. § (2) bekezdés *b*) pontja szerint jogszerű volt, amelyen nem változtat az a körülmény, hogy a jogvita könnyebb megoldása céljából a felperes fontolásba vette a kijavítást, amely ugyanakkor nem történt meg jogos érdekeinek megfelelően. Azt is értékelte, hogy az alperes – ahogy az a felek pert megelőző levelezéséből is megállapítható –, megfelelő időn belül a kijavítást még közvetlenül sem biztosította, a felperes pedig alappal várta el azt, hogy esetleges motorcseréje esetén azok az alkatrészek, amelyeket a hirdetés szerint új alkatrészként vásárolt, a kicserélendő motorban is újak legyenek, mert ilyen tartalommal állapodott meg az adásvételben.
- [46] Rámutatott továbbá: a felperes a gépkocsit visszaszolgáltatta, annak szakértői vizsgálat miatti szétszerelése és az emiatti értékcsökkenésként állapota a felperesnek nem róható fel (1/2012. PK vélemény 9. pont).
- [47] A kifejtettek figyelemmel az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes a Ptk. 6:157. §-a alapján hibásan teljesített, a felperes a Ptk. 6:159. § (2) bekezdés *b*) pontja alapján az elállási jogát alappal gyakorolta. Az elállással a szerződés a szerződéskötés időpontjára visszamenő hatállyal megszűnt, a vételár visszajár a Ptk. 6:212. § (3) bekezdésének első mondata szerint. A felperes elállásra vonatkozó első írásbeli nyilatkozata, egyben felszólítása az alperes részére elismerten megérkezett, de kézbesítésének időpontja nem volt megállapítható. Erre tekintettel határozta meg a bíróság a kamatkövetelés kezdő időpontjaként a második felszólításban ténylegesen megállapított 5 napos határidő elteltét követő napot, és ezért a keresetet az ezt megelőző időszak kamatkövetelése tekintetében elutasította.
- [48] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét kiegészítette azzal, hogy kötelezte a felperest, hogy az alperes teljesítésével egyidejűleg adja ki az alperesnek a személygépjármű indítókulcsát, valamint a törzskönyvét. Továbbá kimondta, hogy a teljesítéssel az alperesnek kell előljárnia. Az így kiegészített elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [49] Határozatának indokolásában a Pp. 369. § (3) bekezdés *b*) pontja szerinti felülbírálati jogkörében az elsőfokú bíróság által helyesen megállapított tényállást kiegészítette a másodfokú eljárás során beszerzett adatok alapján azzal, hogy a perbeli gépkocsi indítókulcsa és törzskönyve a felperes birtokában van, forgalmi engedélyét és hatósági jelzését a C. Járási Hivatal a 2019. február 13-án jogerőre emelkedett határozatával hivatalból bevonta. A felperes a határozat alapján a gépjármű 2 db hatósági jelzését és forgalmi engedélyét az illetékes okmányirodában leadta.
- [50] A másodfokú bíróság az így kiegészített tényállást fogadta el ítéltetése alapjául.
- [51] Kiegészítette továbbá az elsőfokú ítélet jogi indokolását azzal, hogy a peres felek a Ptk. 6:215. § (1) bekezdése szerinti adásvételi szerződés kötöttek, amely szerint az eladó a dolog tulajdonjogának átruházására, a vevő a vételár megfizetésére és a dolog átvételére köteles.
- [52] A fellebbezéssel kapcsolatban az alábbiakra mutatott rá.
- [53] A Nemzeti Szakértői és Kutató Központ Műszaki Szakértői Intézete (L. P. igazságügyi műszaki szakértő) szakvéleménye, amelyre az elsőfokú bíróság a hibás teljesítéssel kapcsolatos okfejtéseit alapította, közjegyzői nemperes eljárásban készült a pert megelőzően, arra tekintettel, hogy az alperes a hibás teljesítése tényét, a felperes adásvételi szerződéstől történő elállásának jogszerűségét vitatta. Az igazságügyi szakértő kirendelésére így a felperes kérelmére, az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (a továbbiakban: Kjnp.) 21–27. §-aiban írtak szerint került sor. E rendelkezések közül kiemelte a 23. § (2) bekezdését, amely szerint az igazságügyi szakértő kirendelése iránti kérelemben ellenfelet megjelölni nem kell, amiből az következik, hogy sem a közjegyzőt, sem az igazságügyi szakértőt nem terhelte az alperes irányában értesítési kötelezettség a szakvélemény elkészítésével kapcsolatos pert megelőző eljárásban. Ezért alaptalannak ítélte a fellebbező alperes ezzel kapcsolatos hivatkozásait.
- [54] Arra is kitért, hogy miután a közjegyzői eljárásban készült szakvéleményt az elsőfokú bíróság helyesen minősítette a Pp. 306. §-a szerinti, más eljárásban kirendelt szakértői véleménynek, a magánszakvéleményre vonatkozó, a Pp. 303. §-ában írtak teljesülésének hiányai a szakértővel szemben nem kérhetők számon. Egyebekben pedig az elsőfokú bíróság az ítéletében megfelelően indokolta, hogy miért fogadta el döntése alapjául a perbeli – tárgyaláson az alperes észrevételeinek is teret engedő – szakvéleményt és annak kiegészítését. A másodfokú bíróság – annak megismétlése nélkül – egyetértett az elsőfokú bíróság e körben kifejtett jogi álláspontjával.
- [55] Megjegyezte továbbá, ahogyan a felperes sem kérhette számon az alperestől, hogy a hibás teljesítést követően az okok feltárásában miért nem működik közre, úgy az alperes sem kérdőjelezte meg a

- felperes – szabad belátása szerinti – döntését, amellyel a Kjnp. által szabályozott előzetes bizonyítás helyett igazságügyi szakértő kirendelését kérte a pert megelőző közjegyzői nemperes eljárásban. Hangsúlyozta azt is, hogy a motorblokk kivételére ugyan a szakértői szemle előtt, annak megbontására azonban már a szakértő jelenlétében került sor.
- [56] A másodfokú bíróság megítélése szerint az elsőfokú bíróság az aggálytalannak tekinthető igazságügyi szakvéleményre, az Sz. M. Kft. munkalapjaira és Sz. P. tanú vallomására tekintettel helyesen mérlegelte a hibás teljesítéssel kapcsolatban lefolytatott bizonyítás eredményét, és jutott arra a következtetésre, hogy az alperes a Ptk. 6:157. § (1) bekezdése szerinti teljesítése nem felelt meg a szerződésben megállapított minőségi követelményeknek.
- [57] Ezzel összefüggésben kiemelte: a szakértő tárgyaláson történő meghallgatása során (26. sorszámú jegyzőkönyv) egyértelművé tette: a főtengely, a csapágó, a motorblokk vonatkozásában egy helyen és egymáshoz illeszkedő sérülések voltak, amelyek összefüggtek az Sz. M. Kft. 2018. évi munkalapján található – főtengelycserével kapcsolatos, a motorblokk és az olajteknő levételét igénylő – javításokkal. A korábbi munkalapokkal igazolt javítások, valamint a szakértői szemle adatainak egybevetése azt bizonyítja, hogy a feltárt hibák a felek adásvételi szerződésének megkötését megelőzően keletkeztek. Sz. P. tanú vallomása továbbá nem hagyhatott kétséget afelől sem, hogy az alperesnek tisztában kellett lennie a motorcsere szükségességével, valamint azzal, hogy a már általa észlelt hibákat önmagában a főtengelycserével nem lehet kiküszöbölni.
- [58] A fentiekre tekintettel nem volt jelentősége a teljesítés és a szakértői szemle időpontja között eltelt időnek, arra ugyanis nem merült fel adat, hogy a felperes cserélt volna főtengelyt, és más tény sem támasztotta alá az alperes ezzel, valamint a motorblokk javításával kapcsolatos felvetéseit. Ez utóbbi vonatkozásában konkrét tényállítást az alperes egyébként sem tett, kizárólag – a felperes foglalkozására és műhelyére hivatkozva – feltételezésekkel élt, amelyekre – határozottan állított tények hiányában – bizonyítási eljárást lefolytatni nem is lehetett. Az alperes feltevéseinek cáfolatára irányuló – nemleges tényekkel összefüggésben lefolytatott – bizonyítás nem volt eljárásjogi szempontból kifogásolható.
- [59] A másodfokú bíróság álláspontja szerint nem volt iratellenes és törvénytelen a B. K. tanú meghallgatására és az S. A. megkeresésére irányuló bizonyítási indítvány mellőzése sem, amellyel összefüggésben az elsőfokú bíróságot indokolási kötelezettség terhelte, amelynek a Pp. 346. § (5) bekezdésében írtaknak megfelelően, ítélete [52], [53] és [54] pontjaiban írtakkal eleget tett, az abban foglaltakkal a másodfokú bíróság ugyancsak egyetértett. E körben hangsúlyozta, annak tisztázását követően, hogy a motorblokk perbeli hibajelenséget okozó meghibásodása az Sz. M. Kft. perbeli szerződés megkötését megelőző tevékenységével, az alperes magatartásával függött össze és az adásvételi szerződés megkötésekor már fennáll, már semmilyen jelentősége nem volt annak, hogy a szakszerűtlen javítást valójában elvégző személy milyen munkálatokat végzett.
- [60] Helytállónak ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját abban is, miszerint a felperest nem terhelte megvizsgálási kötelezettség az alperes teljesítésekor, így nem kellett leszednie a borítást a motorblokkról, nem volt köteles – még annak ellenére sem, hogy ilyennel rendelkezett – számítógépes diagnosztikai vizsgálatot lefolytatni, különös figyelemmel arra, hogy az alperes a járművet teljes motorfelújítással, frissen szervizelve hirdette meg.
- [61] A másodfokú bíróság is úgy ítélte meg, hogy a felperes minderre tekintettel a Ptk. 6:159. § (1) és (2) bekezdése értelmében kellékszavatosság következményeként alappal érvényesítette elállási jogát, figyelemmel arra, hogy hibák számosak és nem jelentéktelenek voltak, a tartós használatot gátolták, ellehetlenítették, más szóba jöhető szavatossági igény érvényesítése pedig az adott helyzetben – mivel a javítást az alperes megbízásából eljáró Sz. M. Kft. nem végezte el –, nem volt elvárható a felperestől.
- [62] A Ptk. 6:213. § (1) bekezdésére és az 1/2012. PK vélemény 9. pontjára utalással a másodfokú bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy a jogosult elállása esetén a kölcsönösen teljesített szolgáltatások visszatérítése is főszabályként csak kölcsönösen és egyidejűleg történhet. Ezért nem gyakorolhatja az elállást mint szavatossági jogot a jogosult akkor, ha a dolgot nem hajlandó visszaszolgáltatni. Nem akadályja azonban az elállási jog gyakorlásának az, ha a jogosult a dolgot a hibás teljesítés miatt vagy a kötelezett érdekkörébe tartozó bármely más okból csak lényegesen értékcsökkent állapotban vagy egyáltalán nem tudja visszaszolgáltatni. Az alperesnek visszajáró szolgáltatásról a bíróság az alperes ellenkérelmének, illetve viszontkeresetének előterjesztése nélkül is köteles döntenie.
- [63] A másodfokú bíróság rámutatott: amiatt, hogy a perbeli gépkocsi az alperes által megbízott javító cég birtokába került, annak kiadásáról az elsőfokú bíróságnak nem is kellett döntenie. Az alperes a fellebbezésében ezt vitatta ugyan, de a peres felek pert megelőző levelezésének anyagából egyértelműen megállapítható volt, hogy az alperes – a jármű kijavíttatása érdekében – vállalkozott a gépjármű elszállíttatására az Sz. M. Kft. közreműködésével, amelyet a felperes a 2019. szeptember 18-i válaszlevelében írt feltételekkel elfogadott. Ezzel összefüggésben más megállapodása a feleknek nem volt, annak pedig nincs jelentősége, hogy technikailag a szállítás idejéről, módjáról a felperes és az Sz. M. Kft. az alperes nélkül egyeztetett. A javítást vállaló műhely ugyanis – ahogyan az az alperes 2019. november 13-i elektronikus üzenetéből is kiderült – a felperes sürgetésére, de az alperes megbízásából járt el.
- [64] A másodfokú bíróság az elsőfokú döntést mindezekre tekintettel érdemben helyesnek ítélte, mivel azonban az elsőfokú bíróság ítéletében nem rendelkezett a gépjármű használatához elengedhetetlenül szükséges törzskönyv, forgalmi engedély, indítókulcs kiadásáról, ezért a másodfokú bíróság az 1/2012. PK vélemény 9. pontjában írtak szerint, figyelemmel a Pp. 383. § (3) bekezdésében foglaltakra, az elsőfokú ítéletet a fentiek szerint kiegészítette.

- [65] Kitért továbbá a másodfokú bíróság arra is, hogy az alperes felvetésével szemben a peres felek levelezésének anyagát az elsőfokú bíróság felhasználhatta a Pp. 269. § (1) bekezdés *c)* pontjában és (2) bekezdésében írtakban ütközés sérelme nélkül. Anyagi jogsértés ezekkel kapcsolatban nem valósult meg, az alperes egyebekben is a felhasználás – etikai – tilalmát egy olyan, a per eldöntése szempontjából nem releváns egyezségi ajánlatra kötötte ki, amelynek tartalmát értékelni nem kellett.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [66] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és – tartalmilag az elsőfokú ítélet megváltoztatásával – a keresetet elutasító határozat meghozatala érdekében. Megsértett jogszabályhelyként a Ptk. 1:1. §-át, az 1:3. § (1) bekezdését, az 1:4 § (1) és (2) bekezdését, az 1:5. § (1) bekezdését, a 6:62. § (1) bekezdését, a 6:157. § (1) bekezdését, a 6:159. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pontját, a 6:160. §-át, továbbá a Pp. 5. § (1) bekezdését, a 263. § (1) bekezdését, a 265. § (1) bekezdését, a 279. § (1) bekezdését, a 306. § (3) bekezdését, a 315. § (1) bekezdését, a 316. § (1) bekezdését, a 346. § (4) és (5) bekezdését, valamint a Szaktv. 3. § (1), (3) bekezdését, a 47. § (4) bekezdés *a)–g)* pontjait jelölte meg. Hivatkozott még az Üttv. 1. § (1), (3) és (5) bekezdésére, a 155. § (2) bekezdés *b)* pontjára, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére, az 1/2012. PK vélemény 2., 3. és 9. pontjára, az 1/2004. (XII. 2.) PK vélemény (a továbbiakban: 1/2004. PK vélemény) 1. pontjában foglaltakra, valamint arra, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria BH 2013.5.122. számon közzétett határozatában foglaltaktól.
- [77] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [78] A felülvizsgálati kérelem tartalmára tekintettel a Kúria előjáróban a felülvizsgálati eljárás jogi természetét és kereteit illetően az alábbiakat rögzíti.
- [79] A felülvizsgálat nem az eljárás folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [Pp. 406. § (1) bekezdés], amelynek felülvizsgálata az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással kérhető, a Kúria pedig a felülvizsgálat során a felülvizsgálati (és ha előterjesztettek, a csatlakozó felülvizsgálati) kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő, illetve a kúriai határozattól jogkérdésben eltérő voltát [Pp. 423. § (1) bekezdés].
- [80] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva a Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott okokból nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [81] Az alperes felülvizsgálati kérelmében eljárási és anyagi jogi jogszabálysértésekre egyaránt hivatkozott, továbbá állította, hogy a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a Kúria BH 2013.5.122. (helyesen: BH 2013.122.) számon közzétett egyedi döntésétől.
- [82] Az alperes eljárási szabálysértéssel kapcsolatos hivatkozásai – tartalmuk szerint [Pp. 110. § (3) bekezdés] – lényegében a tényállás megállapításával és a bíróságok indokolási kötelezettségével voltak kapcsolatosak.
- [83] A jogerős ítélet a hivatkozott eljárási szabályokat nem sérti az alábbiakra tekintettel.
- [84] Az alperes alaptalanul sérelmezte a pert megelőző levelezés felperes által a perben történt felhasználását.
- [85] Ezzel összefüggésben a Kúria mindenekelőtt arra mutat rá, hogy eljárási szabálysértés akkor vezethet a felülvizsgálati kérelem eredményességére, ha az eljárás során olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt. A felek pert megelőző levelezése, illetve annak tartalma azonban a tényállás releváns elemei megállapítása és a kereset megalapozottságának vizsgálata körében nem bírtak valódi jelentőséggel, tekintettel arra, hogy a perben érvényesített igény jogi természete (kellékszavatosság) alapvetően szakértői kompetenciába tartozó tények megállapítását, majd ezekből a bíróság által levont jogi következtetések levonását igényelte.
- [86] A Kúria kiemeli azt is, az alperes maga sem jelölte meg felülvizsgálati kérelmében a levelezés azon konkrét tartalmi elemét, részét, amelynek felhasználása lényeges kihatású lett volna az ügy érdemi elbírálására.
- [87] Hozzáfüzi továbbá, hogy a polgári perrendtartás bizonyításra vonatkozó alapvető rendelkezése a Pp. 263. §-ában kifejezett szabad bizonyítás elve, amelynek lényege szerint a bíróság a perben – törvény eltérő rendelkezése hiányában – alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadását, valamint minden bizonyítékot, amely a tényállás megállapítására alkalmas.
- [88] Az önmagában is többféle aspektust hordozó szabad bizonyítás új, a Pp.-ben felállított korlátja a 269. § normatartalma, amely a jogsértő bizonyítási eszközökkel kapcsolatos korlátozó szabályokat tartalmaz. A fentebb már kifejtettek szerint a Pp. 423. § (1) bekezdése értelmében a Kúria a felülvizsgálat során csak a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatja a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát. A pert megelőző levelezés felhasználása kapcsán az alperes a Pp. 269. § (1) bekezdés *c)* pontját jelölte meg megsértett jogszabályhelyként, amely a jogsértő módon megszerzett bizonyítási eszköz perben történő felhasználását tiltja, azt azonban felülvizsgálati kérelme indokolásában nem fejtette ki szövegszerűen, hogy a felpereshez címzett levelei tekintetében azok felperes általi „megszerzése” miatt minősülne „jogsértő módon megszerzett” bizonyítási eszköznek. Így e hivatkozása nem volt érdemben vizsgálható. Az alperes e körben az Üttv. egyes rendelkezéseire tett utalása pedig a tényállás szabad megállapításának polgári eljárásjogi elvével nem adekvát hivatkozás, ezért a felülvizsgálati eljárásban jelentősége nincs.

- [89] Az alperes alaptalanul állította továbbá az eredetileg közjegyzői nemperes eljárásban készült, a per során kiegészített és pontosított szakvélemény aggályosságát és ezzel összefüggésben bizonyítási indítványainak mellőzését. A Kúria kiemeli: a felperes perben érvényesített kellékszavatossági igényét az alperes hibás teljesítésére alapozta. A használt gépkocsi adásvételi szerződéskori hibájának (mint szakkérdésnek) a megállapítására a hatályos perrendtartásban szabályozott bizonyítási módok (Pp. 267. §) közül általában és alapvetően a szakértői bizonyítás a megfelelő, tekintettel arra is, hogy a Pp. 268. § (1) bekezdése értelmében a bizonyítási eszköznek alkalmasnak kell lennie arra, hogy igénybevételével a bíróság a perben jelentős tények megállapításához felhasználható, a mérlegelés során figyelembe vehető bizonyítékhoz jusson.
- [90] Erre figyelemmel az alperes által indítványozott kétirányú bizonyítás (S. A. megkeresése, illetve az Sz. M. Kft. részéről a korábbi javítást végző B. K. szerelő tanúkenti kihallgatása), a szakértő pontosított és kiegészített szakvéleményének cáfolatára – szakkérdés tekintetében – nyilvánvalóan nem lett volna alkalmas, amire tekintettel az eljárás bíróságok megalapozottan és jogszabálysértés nélkül mellőzték az alperes bizonyítási indítványainak teljesítését.
- [91] Egyebekben az alperes felülvizsgálati kérelmében nem adta elő, hogy milyen konkrét okból állítja a beszerzett szakvélemény hiányos, illetve homályos voltát, és azt sem indokolta meg, hogy konkrétan mely körülményeket cáfolhatták volna a hiányolt bizonyítási eszközök. Erre figyelemmel ezirányú hivatkozása érdemben nem volt vizsgálható, emiatt pedig nem volt megállapítható, hogy az eljárás bíróságok jogszabálysértően fogadták volna el aggálytalannak a szakértői véleményt.
- [92] Az alperesi bizonyítási indítványok megalapozott mellőzésére tekintettel az alperes alaptalanul állította felülvizsgálati kérelmében a szakértői vélemény aggályosságát. E körben a Kúria kitér arra is, hogy a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarának (MISZK) az alperes által hivatkozott állásfoglalása nem jogszabály, az arra történt hivatkozás jogszabálysértésként nem értelmezhető.
- [93] Azzal összefüggésben pedig, hogy miért fogadta el a szakértő válaszát az eljárás bíróság arra a kérdésre, hogy miként állhatott elő, miszerint a motort érintő korábbi szakszerűtlen javításokat követően az ismételt üzemképtelenség közel 5000 km megtétele után következett be, az elsőfokú bíróság ítéletének [40] pontjában megfelelő indokolást adott, mellyel a másodfokú bíróság a jogerős ítélet [9] pontjában írtak szerint egyetértett.
- [94] Mindebből az is következik, hogy a megállapított tényállást a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak kellett tekinteni, amire tekintettel nem volt megállapítható, hogy a jogerős ítélet sértené az alperes által ezzel összefüggésben hivatkozott Pp. 279. § (1) bekezdését, a 263. § (1) bekezdését, a 265. § (1) bekezdését, a 306. § (3) bekezdését, a 315. § (1) bekezdését, a 316. § (1) bekezdés *a)–d)* pontját, továbbá a Szaktv. 3. § (1) és (3) bekezdését, a 47. § (4) bekezdés *a)–g)* pontját.
- [95] Az alperes alaptalanul hivatkozott felülvizsgálati kérelmében arra is, hogy a felperest az adásvételi szerződés megkötésekor megvizsgálási kötelezettség terhelte volna.
- [96] A Kúria e körben elsődlegesen arra mutat rá, hogy az alperes által felhívott 1/2004. PK vélemény az adott ügyben alkalmazandó hatályos Ptk. tekintetében nem irányadó, tekintettel az 1/2014. PJE határozat V.1. pontjára.
- [97] Az ugyanezen PJE határozat szerint a hatályos Ptk. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintett 1/2012. PK vélemény 2. pontja szerint pedig a jogosultat a szerződéskötéskor nem terheli megvizsgálási kötelezettség. A PK vélemény e pontjának értelmében a kötelezett hibás teljesítése akkor nem állapítható meg, ha a szolgáltatás – köznapi értelemben vett – fogyatékoságát, hibáját a szerződés megkötésekor a jogosult ténylegesen ismerte, vagy azt a szolgáltatás jellege, természetete (így pl. az adott ügyben is a szerződés tárgyát képező használt dolog) vagy a szerződéskötés körülményei alapján számításba kellett vennie, fel kellett ismernie. A kötelezett ezért bizonyíthatja, hogy a jogosultnak a megkötött szerződés tartalma alapján a teljesítéskor milyen minőségű, milyen tulajdonságokkal rendelkező szolgáltatásra kellett ésszerűen számítania.
- [98] A Kúria ezzel összefüggésben hangsúlyozza, hogy az alperes által feladott hirdetés – amint azt a tényállás is tartalmazza – a perbeli gépkocsit „kitűnő állapotú, követhető szerviz előléttel, teljes motorfelújítással, garanciával, frissen szervizelve (fékpofák cseréje, vezérműláncok cseréje, olajos cseréje elvégezve) vezetett szervizkönyv, szakszervizben szervizelt autó” minőségüként, azaz kifejezetten kiváló műszaki állapotúként tüntette fel, amelyre tekintettel még a szakismerettel rendelkező felperesnek sem kellett számításba vennie egy közel 3 000 000 forint értékű, komplett motorcserét indokoló hiba fennálltát. Az aggálytalan szakvélemény szerint sem lehetett volna a motor megbontása nélkül a ténylegesen fennállt hibára következtetni, figyelemmel arra is, hogy több szakszerűtlen előzményi javítás eredőjeként állt elő a hiba oka, ami végeredményben a már említett teljes motorcserét igényelte volna.
- [99] Az eljárás bíróságok jogszabálysértés nélkül ítélték alaposnak a felperes elállási jog gyakorlásával kapcsolatos keresetét is. Az aggálytalan szakértői véleményre tekintettel a vételár (5 500 000 forint) felét meghaladó (közel 3 000 000 forint összegű) javítási igény esetén az érdekműlás és a bizalomvesztés a jóhiszeműség és tisztesség követelményének sérelme nélkül megalapozottá tette a felperes elállását. Az a tény, hogy az alperes (a képviselőjében eljáró házastársa) kérésére a felperes az elállást tartalmazó jognyilatkozatának igazolt kézbesítését követően is felvette a kapcsolatot az Sz. M. Kft.-vel mint az alperes házastársa által kifejezetten megjelölt szakszervizzel, önmagában nem teszi az elállást sem okafogyottá, sem visszavonttá. Miután pedig a szakszerviz a felperes által elvárt – az alperes hirdetésének megfelelő műszaki minőséget célzó és azt leképező tartalmú – javítási igény teljesítését nem vállalta, megalapozott volt a felperes álláspontja, hogy az alperes valójában vitatta a hibás teljesítés tényét. Az alperes és az általa megjelölt szakszerviz javítást elutasító magatartásából ugyanis az állapítható meg, hogy az alperes – mint e körben kötelezett – a kijavítási kötelezettségét a jogosult felperes érdekeinek

megfelelően nem tudta teljesíteni, amire figyelemmel nem volt akadálya annak, hogy a felperes az ún. második lépcsőbe tartozó elállási jogát gyakorolva a perbeli adásvételi szerződéstől elálljon, aminek következtében jogosulttá vált a kifizetett vételárra [Ptk. 6:159. § (2) bekezdés b) pont]. A Kúria megjegyzi, a bírói gyakorlat korábban is kiforrott és következetes volt már a 306. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazása körében (Pfv.VII.21.172/2009/6.).

[100] Rámutat továbbá a Kúria arra is, hogy az ún. második lépcsőbe tartozó kellékszavatossági jogok közötti választást a jóhiszeműség és tisztesség követelménye mellett az arányosság elve korlátozhatja (Pfv.VII.20.449/2011/8.). Ennek megfelelően a jogosult a második lépcsőbe tartozó jogok közül nem választhat olyan kellékszavatossági jogot, amely másik kellékszavatossági igény teljesítésével összehasonlítva a kötelezett számára aránytalan többletköltséget eredményezne. Az adott ügyben azonban a vételár több mint felét meghaladó, aggálytalan szakértői véleménnyel igazolt és alátámasztott javítási költséget igénylő hiba fennállta miatt a második lépcsős kellékszavatossági jogok közül az elállás választása nem tekinthető aránytalanak.

[101] Minderre tekintettel a felperes megalapozottan élhetett az elállási jogával, a jogerős ítélet e tekintetben sem jogszabálysértő.

[102] Az alperes állításával szemben a jogerős ítélet nem tért el jogkérdésben az alperes által hivatkozott, BH 2013.122. számon közzétett kúriai határozattól (ügyszám: Pfv.V.20.343/2013.). A Kúria mindenekelőtt arra utal, hogy felülvizsgálati kérelmében az alperes nem jelölte meg azt a konkrét jogkérdést, amelyben az eltérést állította [Pp. 413. § (1) bekezdés c) pont]. Ezen túlmenően a hivatkozott és a jelen felülvizsgálat alapjául szolgáló ügy tényállása alapvetően eltérő. A hivatkozott ügyben a perbeli igény ingatlannal volt kapcsolatos, és a felperes több év elteltével kívánta elállási jogát gyakorolni, miközben karbantartási kötelezettségének nem tett eleget, emiatt az ingatlan állapota leromlott. A jelen felülvizsgálattal érintett ügyben azonban a felperes az adásvételi szerződés megkötését követően, a hiba észlelésével gyakorlatilag egyidejűleg, napokon belül gyakorolta elállási jogát, következésképpen a két jogeset nem vethető össze.

[103] A kifejtettre figyelemmel a Kúria a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.21.228/2021/4.)

296 A károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek megítélésével kapcsolatos bírói gyakorlatban alapvetően az észszerűség, a célszerűség, az indokoltág, az arányosság objektív kritériumai érvényesülnek. Az adott helyzetben általában elvárható magatartás követelményéből azonban az is következik, hogy nemcsak az általában elvárhatóságot, hanem az adott helyzetből fakadó körülményeket is értékelni kell. Ebből a szempontból az a döntő, hogy amikor a károsult a kiadásról határozott, a felmerülő költséget a rendelkezésére álló információk alapján, az

eset körülményeire is tekintettel indokoltnak, szükségesnek, arányosnak tarthatta-e. Nem értékelhető a károsult kárenyhítési kötelezettségének megsértéseként az olyan magatartás, amely a károsult számára az elvárható mértéket meghaladó terhet eredményezne [1952. évi III. törvény (régi Pp.) 177. § (1) bek., 206. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:4. § (1) bek., 6:622. § (2) bek. c) pont, 6:522. § (3) bek., 6:525. § (1) és (3) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes társasház épülete melletti ingatlanon 2014 decemberében egy eltörött nyomócsőből víz került a talajba, amelynek következtében az épület falain repedések keletkeztek. Az alperes által üzemeltetett víziközmű hibáját feltárták, a meghibásodott csővezetékét kijavították. A felelősségbiztosítási szerződése alapján az alperes bejelentette a káreseményt az alperesi beavatkozóknak.

[2] Életveszélyes helyzet nem alakult ki, az épület helyreállításának mielőbbi megkezdése azonban indokolttá vált. A felperes által megbízott statikus a feltárást, valamint a későbbi károsodás megelőzése érdekében az alapok szakaszos megerősítését javasolta. Az alapok megerősítését, a sérült falak helyreállítását az alperes kárszakértője szerint is el kellett végezni. A helyreállítás módjának meghatározására a felperes tartószerkezeti tervező mérnökkel műszaki leírást készítettett és annak alapján vállalkozót bízott meg a feltárással és a helyreállítással. A vállalkozó 2015. február 20-án megkezdte a szakaszos alapmegerősítést. Az alap feltárása során kitermelt föld nedves volt, a talaj ugyan nem mosódott ki, azonban a víz megnyomta az alap alatt lévő talajt is, és a pince irányában elmozdulás mutatkozott az alapozásnál, amely a falak bemozdulását is eredményezte, a falsíkon jelentkezve. Az alapozás helyreállítása után az alsó falak javítását, valamint az alapozás miatt felbontott és süllyedés miatt sérült területen az aljzatbeton cseréjét is el kellett végezni. A munkák során keletkezett por és szemét miatt szükségessé vált a lépcsőház kifestése. Az elvégzett munkákról a vállalkozó munkanemenként költségvetést készített, amelyet a felperes benyújtott az alperesi beavatkozóhoz.

[3] A vállalkozó számlája és költségvetése alapján az alperesi beavatkozó felülvizsgálta a felperes kártérítési igényének összegét és azt – avulást is figyelembe véve – 5 063 645 forintban fogadta el. Az alperest terhelő 10% önrészt levonva, 2015. július 22-én 4 557 288 forintot fizetett ki a felperesnek.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[4] A felperes keresetében a megtérített összegben felül 6 553 057 forint helyreállítási költség és késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Előadta, hogy az épület állapota, a lakók életének védelme miatt is szükséges volt a munkák mielőbbi megkezdése. Az alperesi beavatkozó ez ellen nem tiltakozott, nem kérte az alap megerősítésével kapcsolatban további szakértői vélemény beszerzését.

[5] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkozott, hogy szükségtelen volt az épület alapjának megerősítése, amelyet a szakértői vélemények is alátámasztottak. A szakértői

véleményekben meghatározott javítási költséget meghaladta az alperesi beavatkozó által kifizetett térítés, így további kártérítés megfizetésére nem köteles.

- [6] Az alperesi beavatkozó előadta, hogy a szakvéleményre is figyelemmel 1 487 723 forint volt a felperes által benyújtott költségvetés alapján a káreseménnyel okozati összefüggésben felmerült károk elhárításának költsége. Az okszerűen felmerült kárelhárítási költségnél nagyobb összeget fizetett ki, ezért alaptalan a kereset.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest 5 477 159 forint és késedelmi kamata megfizetésére kötelezte; ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [8] Az ítélet indokolásában kifejtettek szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:519. §-ában, 6:520. §-ában, a 6:527. § (1) és (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel vizsgálta, hogy a felperes bizonyította-e, az alperes jogellenes magatartással okozott neki kárt, a kára és a magatartása közötti okozati összefüggés fennállását, valamint a kár elhárítása, a helyreállítás költségeit.
- [9] Az elsőfokú bíróság a kirendelt igazságügyi geotechnikai szakértő szakvéleményét elfogadva megállapította, hogy a 2014. december 31-ét követő két héten belül befejeződött süllyedés mellett műszaki szempontból nem volt indokolt a sávalap aláfalazása, ez az esetleges, jövőbeni hasonló káresemény során nem jelent védelmet az épületnek. Ezzel együtt úgy ítélte, hogy a felperes körültekintően járt el a helyreállítás módjának meghatározásakor, amikor statikus véleményét beszerezve a helyreállítást a műszaki leírásban foglaltak szerint teljesítette, amelyet az alperes és az alperesi beavatkozó sem vitatott a kárrendezési folyamat során. A felperes a legkevésbé költséges módon erősítette meg a sávalapot. Az alperesi beavatkozó kárszakértőjének tanúvallomása alapján is megállapítható volt, hogy az épületnél keletkezett károk elhárításához szükséges volt az alap megerősítése. Az alperesi beavatkozó nem kérte a munkák szükségességének igazolásához további szakértői vagy geotechnikai vizsgálatok elvégzését.
- [10] Az elsőfokú bíróság a helyreállítás és a műszaki ellenőrzés költségéből 10 034 439 forintot tekintett térítendőnek, amelyből az alperesi beavatkozó 4 557 280 forintot egyenlített ki, így a különbözet (5 477 159 forint) megfizetésére kötelezte az alperest.
- [11] Az alperes és az alperesi beavatkozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével a fellebbezett részében helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.
- [12] A másodfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában rámutatott arra, hogy a károkozó teljes kártérítést köteles nyújtani [Ptk. 6:522. § (1) bekezdés], amelynek elemeit a Ptk. 6:522. § (2) bekezdése határozza meg. A kártérítést a Ptk. 6:522. § (3) bekezdése értelmében csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt. A hátrány kiküszöböléséhez szükséges költségekkel kapcsolatban a bírói gyakorlat a célszerűség és észszerűség követelménye mentén határozza meg,

hogy a felmerült költségek közül melyek a károkozó terhére írható költségek. A perben vitás volt, hogy a károsult felperest ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek körébe tartoznak-e a sávalap megerősítését célzó munkák költségei.

- [13] A kirendelt igazságügyi geotechnikai szakértő szakértői megállapításai alapulvételével a D. I. Sz. I. kiegészített szakértői véleményében azt állapította meg, hogy a vízkárhoz kapcsolódó helyreállítás során már csak akkor végeztek el az aláfalazásos alapsík mélyítést, amikor az alapok alatti talajrétegek konszolidációja lejátszódott, tehát a talajba került vízvezetéki víz hatására kialakult további károsodást már nem lehetett megelőzni, a kijavítási költségek ez a része indokolatlan.
- [14] A jogerős ítélet értelmében lényegi kérdésként azt kellett vizsgálni, hogy a káresemény bekövetkezését követő kijavítás során a felperes az adott helyzetben általában elvárható módon járt-e el, figyelembe véve, hogy a káresemény időpontjában felmerült az épület statikai szerkezetét érintő további károk bekövetkezésének reális lehetősége.
- [15] A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a károsodás bekövetkezéséhez vezető és szoros összefüggésben álló okfolyamatot egységesen kell kezelni. Különbséget kell ezért tenni a geotechnikai szakvéleményben utóbb rögzített – csak bonyolult szakértői vizsgálat eredményeként megállapítható –, műszakilag szükséges és indokolt kijavítási költségek, valamint a káresemény időpontjában fennálló, az akkor adott körülmények értékelése mellett, az adott helyzetben elvárható gondosság figyelembe vételével megállapítható célszerűségi és észszerűségi kritériumoknak megfelelő indokolt kijavítási költségek között, amely összefügg a károsult terhelő, a már bekövetkezett kár elhárítása és enyhítése kötelezettsége kérdésével.
- [16] A Ptk. 6:525. § (1) és (3) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a másodfokú bíróság úgy ítélte, hogy amennyiben a károsult a kár elkerülése, csökkentése érdekében az elvárható lépéseket megteszi, az általános elvárhatósági követelmények szerinti magatartást tanúsítja, magatartása felróhatósága nem állapítható meg. Ellenkező esetben azonban nem kérheti a saját közreműködése következtében keletkező kár megtérítését.
- [17] A másodfokú bíróság álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen mérlegelte a felperes kárelhárítási tevékenységét, amikor arra a megállapításra jutott, hogy a kárt követő közvetlen kijavítási intézkedések megtétele során szakértő személyek véleményében és javaslatában bízva, az alperesi beavatkozó képviselőjének a kijavítási eseményeket figyelemmel kísérendő és azt elfogadó, indokoltnak minősítő magatartása mellett további, az épületszerkezetet érintő károk kizárásának céljával rendelte meg és végeztette el a javítási munkát. A károkozó mentesüléséhez a károsultnak az a magatartása vezethet, amellyel a kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségét neki felróhatóan szegi meg. Ha azonban a károsult indokoltan mérte fel a kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettségéhez szükséges tevékenység körét, úgy az abból eredő költségei teljeskörűen átháríthatók a károkozóra.

- [18] A másodfokú bíróság nem látott ellentmondást a döntés alapjaként elfogadott igazságügyi szakértői vélemények megállapításai és az elsőfokú bíróság ítéleti döntése között, tekintettel arra is, hogy a jogi okozatosság bírói mérlegelésen alapuló jogkérdés, jogalkalmazói döntés. A szakértői vélemények értékelésével kizárható volt a Ptk. 6:522. § (3) bekezdésének alkalmazása. A szakértői vélemények megállapításai szerint ugyanis a felperesnek nem származott a helyreállítást követően vagyoni előnye a károkozásból, és az alperesi beavatkozó által korábban alkalmazott avulási szabályok alkalmazása sem indokolt. Az elsőfokú bíróság a szakértői bizonyítás eredményét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdésében foglaltak sérelme nélkül, helytállóan mérlegelte.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [19] Az alperesi beavatkozó felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a keresetet teljes egészében elutasító határozat hozatalár kérte. A másodlagos felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítására irányult.
- [24] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [26] Az alperesi beavatkozó a rendkívüli perorvoslatát megalapozó jogsértést abban határozta meg, hogy a másodfokú bíróság jelentőséget tulajdonított a kárszakértő nyilatkozatának, jöllehet a felelősségbiztosító és a károsult között nincs jogviszony; nem állapította meg, hogy a felperes megsértette a kárenyhítési kötelezettségét; nem csökkentette a kártérítést a felperes károkozásból származó vagyoni előnyével; szakkérdésben foglalt állást és nem értékelte megfelelően a beszerzett szakvéleményt.
- [27] A felülvizsgálati kérelem aseptalan.
- [29] A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal ellentétben a jogerős ítélet nem sérti a Ptk.-nak a biztosítási és a felelősségbiztosítási szerződést szabályozó 6:439. § (1)–(2) bekezdését és a 6:470. § (1)–(2) bekezdését, mert az ügyben nem a biztosítási jogviszonynak, hanem az alperest terhelő kártérítési felelősségnek és esetlegesen a felperest terhelő kárenyhítési kötelezettségnek volt jelentősége. A másodfokú bíróság is ebben a tekintetben vette figyelembe a kárszakértő nyilatkozatát.
- [30] A felperes keresetében kártérítésként az őt ért vagyoni hátrány kiküszöböléséhez szükséges költségek [Ptk. 6:522. § (2) bekezdés c) pont] megtérítésére kérte kötelezni a károkozó alperest. Az alperes ellenkérelmében a megtérítendő kár összegét, valamint a kártérítést csökkentő tényezőkre hivatkozott. Állította, hogy a megtéríteni kért javítási költség részben szükségtelen, aránytalan kiadás volt, ezáltal a felperes megszegte a kárenyhítési kötelezettségét. Másrészt arra hivatkozott, hogy a javítás növelte a társasház épületének műszaki értékét. Nem tette ugyanakkor felelőssé a felperest az épület károsodásáért, így a kárelhárítási kötelezettséget a perben vizsgálni nem kellett.
- [31] A perben kirendelt geotechnikai szakértő szakvéleménye alapján azt kellett megállapítani, hogy szükségtelen volt a vízkár elhárításához az épület alapjának megerősítése (az alapok alátámasztani sem szakvéleménnyel, sem más bizonyítékkal, hogy a felperes által elvégzetett javítás költsége aránytalan kiadás lett volna.
- [32] A Ptk. 6:522. § (1) bekezdése értelmében a károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni, és ennek keretében a (2) bekezdés c) pontja alapján köteles mindazon költség megtérítésére, amely a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges. A Ptk. 6:525. § (1) bekezdése alapján a károsultat az őt ért vagyoni hátrányok kiküszöbölésével összefüggésben kárenyhítési kötelezettség terheli, és ennek keretében a kár csökkentése érdekében úgy köteles eljárni, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható [Ptk. 1:4. § (1) bekezdés]. A kárenyhítési kötelezettség felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni.
- [33] A költségek (kár) megítélésével kapcsolatos bírói gyakorlatban alapvetően objektív kritériumok (észszerűség, célszerűség, indokoltság, arányosság) érvényesülnek. Az adott helyzetben általában elvárható magatartás követelményéből azonban az is következik, hogy nemcsak az általában elvárhatóságot, hanem az adott helyzetből fakadó körülményeket is értékelni kell. Az, hogy a költség szükségesnek volt-e tekinthető, a kiadásról hozott döntés időpontjára vetítve vizsgálandó. Azok a tények és körülmények, amelyek utóbb váltak ismertté, nem vetíthetők vissza a döntés időpontjára. A költség megtérítése csak akkor nem követelhető, ha már a kiadás során elvárhatóan felismerhető volt, hogy az alkalmatlan, szükségtelen a kár kiküszöbölésére. Nem értékelhető a kárenyhítési kötelezettség megsértéseket az olyan magatartás, amely a károsult számára az elvárható mértéket meghaladó terhet eredményezne (Kúria Pfv.V.20.099/2020/11.).
- [34] A jelen ügyben a másodfokú bíróság helyesen mérlegelte az adott helyzetből fakadó körülményeket. A társasház a megrongálódott épület helyreállításának módjáról statikus és tartószerkezeti tervező mérnök véleménye alapján döntött. Nem volt elvárható, hogy a szakemberek által sem javasolt geotechnikai szakvélemény beszerzésének indokoltságát felismerje. Laikusként nem kellett felismernie az alapmegerősítés szükségességét, hiszen azt az alperesi beavatkozó szakembernek számító kárszakértője sem ismerte fel. A rendkívüli, életveszélyesnek látszó helyzetben a lakók érdekét a javítási munkák mielőbbi megkezdése szolgálta. Nem értékelhető ezért a társasház terhére, hogy további idő- és költségigényes szakértői vizsgálat nélkül nekilátott a javításnak. A másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az ügyben nem kellett a kárenyhítési kötelezettség megszegésére következtetni.
- [35] Mindezekre tekintettel a jogerős ítélet nem sérti a Ptk. 1:4. § (2) bekezdésében és a 6:525. § (1), (3) bekezdésében foglaltakat.
- [36] A hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségek megtérítésének kötelezettségével szorosan összefüggő kárenyhítési kötelezettség megítélése

- nem pusztán szakkérdés, hanem gondos bírói mérlegelés eredménye. A felperes ehhez képest alaptalanul hivatkozott arra, hogy a másodfokú bíróság megsértette a régi Pp. 177. § (1) bekezdésében és a 206. §-ban foglaltakat azzal, hogy a geotechnikai igazságügyi szakvéleményt figyelmen kívül hagyva szakkérdésben foglalt állást.
- [37] A felülvizsgálati kérelem a kárnszerzés tilalma [Ptk. 6:522. § (3) bekezdés] tekintetében sem alapos. A perben szakkérdés volt, hogy növelte-e az épület forgalmi értékét a felperes által elvégzetetett javítás. A kirendelt igazságügyi szakértő a kiegészítő szakértői vélemény észrevételekre adott válaszában részletesen kifejtette az erre vonatkozó álláspontját. Egyetértett a geotechnikai szakértőnek a tárgyaláson tett szakértői megállapításával, amely szerint az elvégzetetett alapmegegerősítés a lakóház értékében nem eredményezett értékelkedést. Az épület a gazdaságilag hasznos élettartamának a felénél jár, az életkora és állapota folytán tartószerkezeti szempontból nem kell számolni az avultságával. Az alperesi beavatkozó kárszakértőjének tanúvallomásából is az következett, hogy ilyen esetben nem indokolt avulást alkalmazni a kárszámítás során. A másodfokú bíróság mindezek alapján helyesen következtetett arra, hogy a felperes által hivatkozott tényező nem csökkentette a megtérítendő kár összegét.
- [38] A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.V.21.313/2021/4.)

297 A szerződés fedezetelvonó jellegének és ebből következően relatív hatálytalanságának megállapítása iránti, megalapozott kereseti kérelem alapján a szerző fél köteles túrni, hogy a jogosult az igényét a szerződéssel átruházott vagyontárgyból kielégíthesse [1952. évi III. törvény (Pp.) 206. § (1) bek., 215. §, 221. § (1) bek.; 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 203. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az 1992. szeptember 27-én kelt társasági szerződéssel megalakult az I. rendű alperes 1992. szeptember 27-től 1994. május 27-ig kültagként, 1994. május 28-tól 2010. december 27-ig beltagként, ezt követően ismét kültagként vett részt. A felperes 1998. december 28-tól a bt. beltagja. A társaság képviselőjét 1994. május 27-től 2010. december 27-ig üzletvezetőként az I. rendű alperes, 2010. november 29. napjától a felperes látta el.
- [2] A felperes 2010. november 5-én kelt levelében felszólította a bt.-t a tagi kölcsönből eredő, lejárt 13 303 186 forint tartozásának visszafizetésére. A felszólítást 2010. november 8-án az I. rendű alperes vette át. A bt. a tagi kölcsönt nem fizette vissza.
- [3] Az I. rendű és a II. rendű alperes 2010. október 15-én ajándékozási szerződéssel (a továbbiakban: szerződés) gyermekeik – a III. rendű és IV. rendű alperesek – részére ajándékozták a tulajdonukat képező ingatlant, haszonélvezeti joguk fenntartása mellett.
- [4] A Szegedi Törvényszék a 2012. október 26-án kelt ítéletében kötelezte a felszámolás alatt álló bt.-t és az I. rendű alperest, hogy egyetemlegesen fizessenek meg a felperesnek 15 nap alatt 13 053 186 forintot és ennek 2011. augusztus 1. napjától a kifizetés napjáig, de legfeljebb a bt. ellen folyó felszámolási eljárásban történő zárómérleg benyújtásának napjáig terjedő időre járó, a mindenkori jegybanki alapkamat 7%-kal növelt összegű késedelmi kamatát, valamint 590 000 forint perköltséget. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kimondta, hogy a marasztalási összeg behajtása érdekében jelen per I. rendű alperesével szemben végrehajtás csak akkor vezethető, ha a követelés a felszámolás alatt álló gazdasági társaságtól nem hajtható be.
- [5] A Szegedi Ítéletábla a 2013. április 11-én kelt ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – lényegében helyes indokai szerint – helybenhagyta, 200 000 forint másodfokú perköltség fizetésére kötelezés mellett.
- [6] A Szegedi Törvényszék 2014. július 23-án kelt végzésével a bt. elleni felszámolási eljárást befejezetté nyilvánította, az adóst megszüntette és elrendelte a cégjegyzékből való törlését. A felperes által bejelentett követelés kapcsán a bt.-nek az R. D. gazdasági társasággal szemben fennálló követelését a felperesre engedményezte. A felperes a követelést az R. D.-től nem hajtotta be.
- [7] A Szegedi Ítéletábla fenti jogerős határozatában megállapított 200 000 forint összegű másodfokú eljárási költség behajtása érdekében a bíróság 2013. június 12-én rendelt el végrehajtást az I. rendű alperes ellen. Az eljáró bírósági végrehajtó a tartozás megfizetésére az I. rendű alperesnek részletfizetést engedélyezett. Az I. rendű alperes ekkor a végrehajtónak jövedelmi, vagyoni viszonyairól nem nyilatkozott. A végrehajtó nem közölte a felperessel, hogy az I. rendű alperestől a követelés behajthatatlan lenne, illetve a vagyontárgyak felkutatására tett intézkedések eredményre nem vezettek, a felperes számára kizárólag a részletfizetés engedélyezésére vonatkozó végrehajtói jegyzőkönyvet küldte meg. Ez a követelés megtérült.
- [8] A jogerős bírósági ítélettel megállapított 13 053 186 forint tőke és késedelmi kamata, valamint 590 000 forint perköltség vonatkozásában az önálló bírósági végrehajtó előtt 2017. november 22-én indult végrehajtási eljárás az I. rendű alperes ellen, akinek a vagyonából e követelés behajtása nem vezetett eredményre.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [9] A felperes a bírósághoz 2017. december 29-én benyújtott keresetlevelében előterjesztett – a jelen felülvizsgálati eljárással érintett – másodlagos keresete a szerződés vele szemben fennálló hatálytalanságának megállapítására és arra irányult: a bíróság kötelezze a III. rendű és a IV. rendű alperest annak túsérésére, hogy az I. rendű alperessel szemben fennálló követelését a végrehajtás során az ajándékozott ingatlanból kielégítse. E keresetét azzal indokolta, hogy az I. rendű alperes már a tagi kölcsön visszafizetésére irányuló felszólítás előtt is tudott a követelésről, ezért az ajándékozási szerződés fedezetelvonó céllal kötött.
- [10] Az alperesek ellenkérelmükben a kereset elutasítását kérték. Elsődlegesen elévülési kifogást terjesztettek elő arra hivatkozással, hogy a keresettel támadott szerződés megkötése és a keresetlevél benyújtása között több mint 5 év telt el. Az I. rendű alperes által

- átvett 2010. november 5-i dátumú fizetési felszólítással kapcsolatosan hangsúlyozták, hogy a felszólítás címzettje a bt. volt, mely a felszólítás kézhezvételekor működő gazdasági társaság volt, így a szerződő feleket nem vezethette fedezetelvonási célzat az ajándékozási szerződés megkötésekor. Állították, hogy az O. Cs. felé fennálló néhány millió forint összegű tartozásról ugyan valóban tudott az I. rendű alperes is, ugyanakkor a tartozás a bt. raktárkészletéből és a felperes társtulajdonában álló R. D. felé fennálló több mint 20 000 000 forint összegű követelésből kifizethető lett volna. A bt. felszámolására azért került sor, mert a felperes nem volt hajlandó a társtulajdonában álló R. D.-vel szemben érvényesíteni a bt. követelését, így az ő magatartása akadályozta meg a bt. továbbműködését, ezzel azt is, hogy a bt. a felperesnek a tagi kölcsönt visszafizesse. Utaltak arra is, hogy a felperes 2010. november 5-én csak a bt.-t szólította fel a kölcsön visszafizetésére, az I. rendű alperest csak a bírósági peres eljárás megindításával, 2011-ben hívta fel a teljesítésre. Ebből következően az ajándékozási szerződés megkötésekor a felperesnek még nem volt követelése az I. rendű alperessel szemben.
- [11] A felperes az alperesek elévülési kifogását alaptalannak tartotta. Hangsúlyozta, hogy az I. rendű alperes mögöttes felelősségére tekintettel az elévülés kezdete a bt. cégjegyzékből való törlése. Azon jogi érvelés kapcsán, hogy a bt. felszámolási eljárásában rá engedményezett követelést az R. D. társasággal szemben érvényesítenie kellett volna, arra hivatkozott, hogy az említett gazdasági társaságot a szerbiai cégjegyzékből törölték.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [12] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [13] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a megismételt fellebbezési eljárásban az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta és megállapította, hogy az I. rendű és II. rendű alperesek, valamint a III. rendű és IV. rendű alperesek között 2010. október 15. napján a perbeli ingatlanra vonatkozó ajándékozási szerződés a felperessel szemben hatálytalan. Kötelezte az III. rendű és a IV. rendű alpereseket annak tűrésére, hogy a felperes a fenti ingatlanból 13 053 186 forint tőke és járulékainak erejéig kielégítést keressen. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [14] A jogerős ítélet indokolása szerint a Kúria Pfv.II.20.368/2020/6. számú végzésének indokolása alapján a megismételt másodfokú eljárásban kizárólag a másodlagos keresetre vonatkozó fellebbezést, ezen belül elsődlegesen az alperesi elévülési kifogást kellett érdemben vizsgálni.
- [15] A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a Kúria fenti végzésében egyrészt megállapította, hogy mivel a felperes másodlagos kereseti kérelme azon alapul, hogy az alperesek által 2010. október 15-én kötött ajándékozási szerződés fedezetelvonó szerződés, így az elévülés kapcsán nem annak van jelentősége, hogy a felperes fennálló követelése a gazdasági társasággal és az I. rendű alperessel szemben mikor, mely időponttól kezdődően volt érvényesíthető, hanem az bír relevanciával, hogy a szerződés megkötésével esedékessé váló (2010. október 15.), perbe vitt igény elévülése mely időpontig nyugodott; azaz a felperes mikor került abba a helyzetbe, hogy a szerződés hatálytalansága miatti igényét a bíróság előtt érvényesíteni tudja. Ez az az időpont, amikor a felperes számára egyértelművé vált, hogy a jogerős marasztalás szerinti tőke, kamat és perköltség összege az I. rendű alperes vagyonából nem hajtható be. Másként fogalmazva az elévülés mindaddig nyugodott, amíg a felperes nem tudta/tudhatta, hogy követelését az I. rendű alperes vagyona nem fedezi.
- [16] A másodfokú eljárás során beszerzett végrehajtási iratokból azt állapította meg, hogy a felperes a 2017 novemberében kezdeményezett végrehajtási eljárást megelőzően nem lehetett annak ismeretében, hogy a 13 053 186 forint tőke és járuléka az I. rendű alperes vagyonából nem hajtható be. A felperes az I. rendű alperessel szemben 2013. július 12-én kezdeményezett végrehajtási eljárás során nem szerezhetett arról tudomást, hogy az I. rendű alperes vagyoni, jövedelmi viszonyai miatt a jogerős ítéletben foglalt tőke és kamat követelés behajtása eredménytelen lesz. A rendelkezésre álló végrehajtói iratokból ugyanis az állapítható meg, hogy az I. rendű alperes jövedelmi, vagyoni viszonyairól a végrehajtó a felperest nem tájékoztatta, ahogyan arról sem, hogy a vagyon felkutatására tett intézkedései nem vezettek eredményre.
- [17] A végrehajtási iratokból az sem állapítható meg, hogy az I. rendű alperes részletfizetés iránt szóban előterjesztett kérelme kapcsán bármilyen, a vagyoni, jövedelmi viszonyait igazoló okiratot csatolt volna a végrehajtó számára, így azokat a végrehajtó a felperesnek nem is küldhette meg. A felperes pusztán a részletfizetés engedélyezését megállapító végrehajtói jegyzőkönyvet vette át, amely az I. rendű alperes jövedelmi, vagyoni viszonyaira vonatkozóan tény, adatot nem tartalmaz. A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 52/A. § (1) bekezdése alapján engedélyezett részletfizetésnek nem törvényi feltétele, hogy a kérelmező teljes személyes költségmentességben részesüljön, illetőleg vagyontárgyai ne legyenek, és jövedelme se tegye lehetővé az egyösszegű fizetés teljesítését. Az a tény, hogy a korábbi peres eljárásban az I. rendű alperes teljes személyes költségmentességben részesült, még nem utal arra, hogy a követelés a későbbiekben tőle behajthatatlan lesz.
- [18] A másodfokú bíróság álláspontja szerint a fentiekből következően a felperes 2017 novemberében nem volt abban a helyzetben, hogy a szerződés hatálytalanságából eredő igényét érvényesíteni tudja, hiszen ezen időpontig nem volt számára egyértelmű, hogy a jogerős ítélet szerinti tőke, kamat és perköltség összege az I. rendű alperes vagyonából behajthatatlan. Mindebből következően a szerződés hatálytalanságára irányuló igény érvényesíthetősége a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 326. § (2) bekezdése alapján 2017 novemberéig nyugodott, így az igény érvényesítésére a felperesnek 1 év áll rendelkezésére, amire tekintettel 2017. december 29. napja előtt másodlagos igénye nem évült el, az ezen a napon előterjesztett keresetlevél útján annak érvényesítése nem volt kizárt.

- [19] A másodfokú bíróság ezért érdemben vizsgálta, hogy az elsőfokú bíróság helyesen állapította-e meg, hogy a szerződés hatálytalanságának a régi Ptk. 203. § (1) bekezdés szerinti feltételei nem állnak fenn.
- [20] E körben kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a felperes másodlagos kereseti kérelmét egyrészt azért utasította el, mert álláspontja szerint a felperes a bt. ráengedményezett követelését 2014. és 2017. év között az R. D.-vel szemben nem érvényesítette, így saját mulasztása miatt nem kerülhetett sor annak vagyonából a követelés kielégítésére. Másrészt a szerződés fedezetelvonó jellegének vizsgálatánál „perdöntő” jelentőséget tulajdonított annak, hogy a szerződéskötés időpontjában a bt. vagyonából volt-e lehetőség a felperes követelésének kielégítésére.
- [21] A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság azt helyesen állapította meg, hogy a kölcsönbe vevő bt. a tagi kölcsönt a felperesnek nem fizette vissza, a bt. vagyonából a felperes követelése nem térült meg.
- [22] Rámutatott: „mögöttes” felelősségből adódóan az I. rendű alperes vagyónára a jogerős ítélet szerinti követelés behajtása érdekében végrehajtás csak akkor és annyiban vezethető, amennyiben a követelés a főkötelezettől, a bt.-től nem hajtható be. Ebből következően, amennyiben a jogosult a mögöttes felelőssel szemben kívánja a jogerős ítélet szerinti követelését érvényesíteni, ennek egyetlen feltétele, hogy a követelés az „egyenes adós” vagyonából igazoltan ne legyen behajtható. Amennyiben igazolható, hogy a követelés az „egyenes adóstól” akár részben is behajtható, úgy a végrehajtási eljárás elrendelésének a mögöttes kötelezettel szemben nincs helye. Emiatt nincs relevanciája a felszámolási eljárás befejezésével az engedményezett követelés felperes általi behajtása meghíusulásával kapcsolatos alperesi védekezésnek.
- [23] A fedezetelvonó szerződés hatálytalanságának megállapítása kapcsán a másodfokú bíróság szerint nincs jelentősége annak sem, hogy a bt. tartozásáért „mögöttes” felelős I. rendű alperessel szemben a végrehajtás elrendelésének fenti feltétele fennállt-e vagy sem, a másodlagos kereset kapcsán ezért nem releváns az sem, hogy a pénzkövetelés miért volt behajthatatlan a bt.-től, illetve az ajándékozási szerződés megkötésének időpontjában a bt. milyen gazdasági helyzetben volt. A fentiek alapján a másodfokú bíróság szükségtelennek tartotta V. P. tanú meghallgatását, miután nem látta jelentőségét annak, hogy a felperes megkísérelte-e vagy sem a reá engedményezett követelés behajtását az R. D.-től, és úgy ítélte meg, hogy nincs jelentősége az R. D. társaság gazdálkodásával kapcsolatos iratok tartalmának sem.
- [24] Az 1/2011. (VI. 15.) PK vélemény 3. pontjára utalva a másodfokú bíróság hangsúlyozta: a szerződés fedezetelvonó jellegének, és ebből következően a szerződés relatív hatálytalansága megállapításának a régi Ptk. 203. § (1) bekezdése szerint egyik feltétele, hogy a szerződés megkötésének időpontjában a jogosultnak a kötelezettel szemben követelése álljon fent. A kötelezettől jogot szerző személlyel (szerződő féllel) szemben történő perindításkor már az is feltétel, hogy a jogosultnak a kötelezettel fennálló jogviszonyából származó követelése az igény állapotába kerüljön, azaz bírósági úton kikényszeríthető legyen. A harmadik feltétel, hogy a kötelezett egyéb vagyontárgya a követelés kielégítésére ne nyújtson fedezetet.
- [25] Megállapíthatónak tartotta, hogy az I. rendű alperes felelőssége a bt. kölcsönből eredő tartozásáért a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban Gt.) 104. § (1) bekezdésén alapul. Kiemelte: az 1/2007. PJE határozat indokolásának III. 2. pontja szerint mögöttes felelős kötelezettsége nem önálló felelősség, a mögöttes felelős nem a saját, hanem a főkötelezett kötelezettségéért köteles helytállni. A mögöttes felelősséggel a törvény nem a követelést „többszörözi” meg, hanem a követelésért helytállni tartozók körét. A mögöttes felelős tehát ugyanazért a követelésért felel, mint a főkötelezett, vele szemben a követelés jogcíme is ugyanaz, mint a főkötelezettel szemben. A mögöttes felelős lényegében annak a személynek a jogi pozíciójába kerül, akinek a kötelezettségéért helytállási kötelezettséggel tartozik.
- [26] A másodfokú bíróság rámutatott: az alperesek között létrejött ajándékozási szerződés időpontjáig a felperes követelését, a tagi kölcsönt, a bt. nem fizette vissza. Az 1/2007. PJE határozat fenti pontjából az következik, hogy e követelés az I. rendű alperessel szemben is fennállt. A szerződés hatálytalansága megállapítása iránti per kezdeményezésének időpontjában a felperes pénzkövetelése (kölcsön visszafizetése) az igény állapotába került, azaz bíróság előtt kikényszeríthető volt, figyelemmel a Szegedi Ítéletábrá ítéletére is. Azt is aggálytalanul megállapíthatónak tartotta, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján – és az I. rendű alperes által sem vitatottan – a felperes pénzkövetelése a vagyonából behajthatatlan. Az ügyletkötés kapcsán nincs jelentősége az alperesek „tudati szándékának”, hiszen a régi Ptk. 203. § (1) bekezdése szerint a szerződés fedezetelvonó, ha a szerződés megkötésével a szerződő fél ingyenes előnyhöz jutott (1/2011. PK vélemény 5. pont). Mivel az ajándékozási szerződés ingyenes szerződés, ebből a III. rendű és a IV. rendű alperesek számára – akik egyebekben közeli hozzátartozók is – ingyenes előny származott.
- [27] A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság a másodlagos keresetnek helyt adva a régi Ptk. 203. § (1) bekezdésére figyelemmel megállapította, hogy az alperesek között 2010. október 15. napján létrejött ajándékozási szerződés hatálytalan a felperes irányában, ezért a III–IV. rendű alpereseket annak túsására kötelezte, hogy a felperes az ajándékozási szerződéssel érintett vagyontárgyból a követelése érvényesítése érdekében kielégítést keressen.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [28] A jogerős ítélet ellen az I–IV. rendű alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a keresetet elutasító elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérték. Harmadlagos felülvizsgálati kérelmük a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével mellett az elsőfokú ítélet megváltoztatásával arra irányult, hogy a Kúria hozzon új határozatot, amelyben a III. rendű és IV. rendű alperest annak túsására kötelezi, hogy a perbeli ingatlan I. rendű alperes korábbi tulajdoni hányadát képező, a teljes

- ingatlanhoz viszonyított 1/2-ed részéből a felperes 13 053 186 forint összegű követeléséből a T. Bt. felszámolását követően megítélt 36 412 euró összeggel csökkentett, fennmaradt rész erejéig keressen kielégítést.
- [29] Az alperesek megsértett jogszabályhelyként a régi Pp. 206. § (1) bekezdését, a 215. §-t, a 221. § (1) bekezdését, valamint a 130. § (1) bekezdés *d*) pontját, a 157. § *a*) pontját, a 158. § (1) bekezdését és a 229. § (1) bekezdését jelölték meg, továbbá hivatkoztak a „Csődtv. rendelkezéseire”.
- [41] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [42] Az alperesek felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria elsődlegesen a felülvizsgálati eljárás kereteit és jogi természetét illetően az alábbiakat rögzíti.
- [43] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú eljárás”, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet, amelynek jogszabálysértő jellegét a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelemben a régi Pp. 272. § (2) bekezdésének mindenben megfelelően megjelölt hivatkozások tekintetében vizsgálhatja, figyelemmel az 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontjában foglaltakra is. Lényeges továbbá, hogy a jogerős ítélet csak a per tárgyát érintő körben vizsgálható felül (BH 1998.288., BH 2001.222.), tehát csak olyan kérdésben támadható, amely az első- és a másodfokú eljárásnak is tárgya volt (BH 1995.163., BH 2001.172.), tekintettel arra, hogy amely kérdésben az eljárási bíróságok nem döntöttek, amelyet nem vizsgáltak, abban jogszabálysértést sem követhettek el.
- [44] Az említetteknek az alperesek felülvizsgálati kérelme szempontjából többirányú jelentősége volt.
- [45] Egyrészt: az alperesek a „Csődtv.” kapcsán konkrét megsértett jogszabályhelyet nem jelöltek meg felülvizsgálati kérelmükben, az általuk felhívott BH-ban idézett jogszabályhely pedig a régi Pp. 272. § (2) bekezdése értelmében hivatkozásként nem vehető figyelembe, ezért az e körben előadottak nem voltak érdemben vizsgálhatók.
- [46] Másrészt: az alperesek harmadlagos felülvizsgálati petituma szerinti „elszámolásra” (36 412 euró kvázi beszámítására) az alperesek az eljárás korábbi szakaszában nem hivatkoztak, ilyen irányú védekezésük az eljárás során nem volt, így ez sem képezhetette a felülvizsgálat tárgyát.
- [47] Harmadsorban: az alperesek az elévülés tekintetében kizárólag a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének – és kapcsolódóan 221. §-ának – a sérelmét állították a megismételt fellebbezési eljárásban beszerzett végrehajtási iratok és a felek nyilatkozatainak értékelésével összefüggésben, azonban anyagi jogi hivatkozást nem terjesztettek elő, így e körben kizárólag a hivatkozott eljárási szabálysértések vizsgálatára volt lehetőség.
- [48] A Kúria kiemeli továbbá, hogy az alperesek a fedezetelvonó szerződéssel kapcsolatos adekvát anyagi jogi rendelkezés sérelmére egyáltalán nem hivatkoztak, e körben sem jelöltek meg megsértett jogszabályhelyet.
- [49] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, pusztán – rendelkezési részi megfogalmazásának részleges pontatlansága, valamint elírás miatt – kiegészítésre és pontosításra szorult az alábbiak szerint.
- [50] A megismételt fellebbezési eljárás során a másodfokú bíróság teljeskörűen eleget tett a Kúria Pfv.II.20.368/2020/6. számú végzése [58] pontjában előírt iránymutatásnak, a szükséges bizonyítást lefolytatta, és a beszerzett végrehajtási iratok tartalmának okszerű értékelésével vont következtetést a felperes tudomásszerzésének időpontjára abban a tekintetben, hogy a követelés az I. rendű alperes vagyonából nem behajtható. Döntését e körben a szükséges mértékben megindokolta, így a jogerős ítélet nem sérti a régi Pp. 221. § (1) bekezdését.
- [51] A bizonyítékok mérlegelésével kapcsolatban a Kúria kiemeli, hogy a felülvizsgálati eljárás keretében általában nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A Kúria azt vizsgálja, hogy az eljárási bíróság a mérlegelés körébe vont adatok és bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre (BH 1996.506.). Lényeges, hogy az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.).
- [52] A jogerős ítélet azonban ilyen iratellenes, logikátlan ténymegállapítást vagy nyilvánvalóan okszerűtlen következtetést nem tartalmaz, a másodfokú bíróság okszerűen juthatott arra a megállapításra, hogy a felperes 2017 novemberéig nem szerzett tudomást arról, hogy követelése az I. rendű alperes vagyonából nem hajtható be, amire figyelemmel a jogerős ítélet a régi Pp. 206. § (1) bekezdését sem sérti. Ebből az is következik, hogy a másodfokú bíróság által megállapított tényállást a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak kellett tekinteni.
- [53] Téves az alperesek ítélt dologra (res iudicata) hivatkozása is. A Kúria rámutat: a perbeli követelés tárgyában nincs fél-, tény- és jogazonossággal érintett korábbi jogerős ítélet (ilyenre maguk az alperesek sem hivatkoztak), a felhívott kúriai határozat pedig e körben nem releváns. Ebből következően a jogerős ítélet nem sérti az ezzel összefüggésben hivatkozott régi Pp. 229. §-át, továbbá fel sem merülhetett a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítása, illetve ezen okból a per megszüntetése, melyre figyelemmel nem sérült a régi Pp. 130. § (1) bekezdés *d*) pontja, a 157. § *a*) pontja és a 158. § (1) bekezdése sem.
- [54] Kisebb részben – a jogerős döntés rendelkező részének pontosítását és kiegészítését igénylő mértékben – volt alapos az alperesek régi Pp. 215. §-ára történt felülvizsgálati hivatkozása az alábbiak szerint.
- [55] Az alperesek tévesen állították, hogy a keresetlevél nem tartalmazta egyértelműen a felperes konkrét, széleskörűen meghatározott perbeli igényét. A tartalom szerinti elbírálás elvére [rég Pp. 3. § (2) bekezdés] figyelemmel a 2017. december 29-i

- keresetlevél 1. oldal felülről harmadik bekezdéséből egyértelműen megállapítható, hogy a felperes a Szegedi Törvényszéknek a Szegedi Ítéletábla határozatával helybenhagyott ítéletével az I. rendű alperest (is) marasztaló 13 053 186 forint összegű követelésének a kielégítése érdekében terjesztette elő az eredetileg másodlagos keresetét a perbeli ajándékozási szerződés vele szembeni (relatív) hatálytalansága és az alperesek arra való kötelezése iránt, hogy tűrjék ezen követelésének a perbeli ingatlanból (az ingatlanra vezetett végrehajtás során) történő kielégítését.
- [56] Alaptalan volt az alperesek hivatkozása a tekintetben is, hogy a felperes igényét – szerintük – a 2010. november 5-i fizetési felszólításban („a levélben”) 13 303 186 forintban jelölte meg, míg a jogerős ítélet 13 053 186 forint tekintetében marasztalta őket. A Kúria kiemeli: a per tárgya nem a fizetési felszólítás, hanem a keresetlevélben előadott konkrét kereseti kérelem [régi Pp. 121. § (1) bekezdés e) pont], az abban megjelölt összeg, azt pedig a másodfokú bíróság jogerős ítéletében nem lépte túl, nem terjeszkedett tehát túl a kereseti kérelmen, ezen okból tehát a régi Pp. 215. §-a nem sérült.
- [57] Ugyanakkor a Kúria rögzíti, hogy az említett keresetlevél 2. oldal felülről első bekezdésében megfogalmazott konkrét petitum tartalma az alábbi volt: „... és kérem annak megállapítását, hogy velem szemben az I. rendű alperes által megkötött ajándékozási szerződés hatálytalan. Egyben kérem kötelezésüket arra, hogy az I. rendű alperes tulajdonában volt 1/2 ingatlanra a Szegedi Törvényszék 0600-2.Vh.52/2017. által elrendelt és P. T. önálló bírósági végrehajtó Száma: 278.V.1603/2017. által folytatott végrehajtási eljárást tűrje.” (szó szerinti idézet).
- [58] E megfogalmazásból egyértelmű – és ez az igény áll összhangban azzal, hogy kizárólag az I. rendű alperes volt a bt. belfogadó, azaz mögöttes felelősség csak őt terhelheti, a marasztalás az alperesek közül csak rá vonatkozott, egyéb (pl. családjogi) jogalapra pedig a II. rendű alperes tekintetében a felperes nem hivatkozott –, hogy csak a perbeli ingatlan 1/2 tulajdoni hányada (illetve annak értéke) lehet érintett a kielégítésre tűrrel, a bt. tartozásáért nem felelős II. rendű alperes által ajándékozott másik 1/2 tulajdoni hányad (annak értéke) nyilvánvalóan nem.
- [59] Az, hogy a végrehajtási eljárás során a perbeli ingatlan értéke milyen összegben kerül megállapításra, az ítélet meghozatalakor nem tudható, ez nem is képezi az eljáró bíróság ítélkezési feladatát, ezen érték meghatározása az eljáró végrehajtó kompetenciájába tartozik. Ezen okból alaptalan az az alperesi felvetés is, hogy az ajándékozási szerződés szerinti 14 000 000 forint fele (7 000 000 forint) erejéig lehetne őket tűrrel kötelezni. A Kúria megjegyzi, ettől eltérő kérdés, hogy a konkrét – a végrehajtási eljárásban megállapítandó – érték 1/2 része, illetve a felperes 13 053 186 forint összegű igénye milyen viszonyban áll egymással. Ugyanakkor az I. rendű alperes felelőssége csak az általa ajándékozott 1/2 tulajdoni hányad értéke erejéig értelmezhető, és a felperes is csak ennek erejéig kérhette (és a fentebb idézett kereseti petitum szerint így is kérte) a tűrrel kötelezést.
- [60] A Kúria emellett rámutat, nem pontos és így nem végrehajtható a jogerős ítélet rendelkező részének a tűrrel kötelezés megfogalmazása a 13 053 186 forint járulékaik tekintetében, mert a rendelkező részben – konkrét meghatározás helyett – csak „és járulékaiknak erejéig” megfogalmazás szerepel. E mellett a 13 053 186 forint összeg betűvel kiírt meghatározásánál elírás olvasható. Egyebekben a jogerős ítélet rendelkező része megfelel az 1/2011. (VI. 16.) PK vélemény 6. pontjában írtaknak.
- [61] A kifejtettre figyelemmel a Kúria a jogerős ítéletet – a fenti rendelkező részi pontosítással és kiegészítéssel – hatályában fenntartotta.
- (Kúria Pfv.V.20.782/2021/10.)
- 298** Az egyéni ügyvéd által képviselt fél nevében az ügyvéd ügyfélkapuján és nem a cégkapuján előterjesztett fellebbezést vissza kell utasítani [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 608. § (1) bek., 618. § (1) bek. b) pont; 451/2016. (XII. 19) Korm. rendelet 91. § (1) bek.].
- A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes jogi képviselője az elsőfokú bíróság ítélete elleni fellebbezését nem cégkapun, hanem az ügyfélkapu elérhetőségén keresztül nyújtotta be.
- A fellebbezéssel támadott határozat**
- [2] A felperes fellebbezése alapján indult másodfokú eljárásban az ítéletábla végzésével a felperes fellebbezését visszautasította.
- [3] Az ítéletábla indoklásában ismertette, hogy az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) 38. § (3) bekezdése szerint törvény vagy kormányrendelet valamely központi elektronikus ügyintézési szolgáltatás igénybevételét kötelezővé teheti. Az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: E-Vhr.) 91. § (1) bekezdése alapján az egyéni ügyvéd, az európai közösségi jogász, valamint az egyéni szabadalmi ügyvivő e tevékenysége során a Kormány által biztosított tárhely szolgáltatások közül a cégkaput használja.
- [4] Az ítéletábla megállapította, hogy a felperes jogi képviselője – egyéni ügyvédként – az elsőfokú bíróság végzése ellen a fellebbezést a cégkapu helyett az ügyfélkapu használatával terjesztette elő, holott az E-Vhr. 91. § (1) bekezdése alapján részére kötelező a cégkapu használata. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 608. § (1) bekezdés és a 618. § (1) bekezdés b) pontjára hivatkozással kifejtette: annak, hogy a felperes jogi képviselője a fellebbezését nem az E-ügyintézési tv. és a végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon terjesztette elő, az a jogkövetkezménye, hogy a bíróság a fellebbezést a Pp. 618. § (1) bekezdés b) pontja alapján visszautasítja. Az ítéletábla hivatkozott a Kúria alsóbb fokú bíróságok által követendő gyakorlatára is (Kfv.IV.35.509/2020/2., Kfv.VII.37.512/2020/2., Kfv.VII.37.685/2020/2., Kfv.III.37.291/2020/2., Kfv.IV.35.509/2020/2., Kfv.II.37.325/2021/2., Kfv.II.37.023/2021/2., Kfv.I.35.014/2021/2., Kfv.II.37.010/2022/2., Kfv.V.37.015/2022/2., Kfv.II.37.100/2022/2., Kfv.II.37.342/2022/2. számú

határozatok), amely szerint ilyen esetben a perorvoslati kérelem visszautasításának van helye.

A végzés elleni fellebbezés és észrevétel

- [5] A végzés ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben a végzés megváltoztatását, a fellebbezés visszautasításának a mellőzését és az ítéletábrának a fellebbezés érdemi elbírálására utasítását kérte.
- [8] Az alperes észrevételében az ítéletábrá végzésének a helybenhagyását és a felperes perköltségében való marasztalását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [9] A fellebbezés alaptalan az alábbiak szerint.
- [10] A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy fennáll-e a Pp. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a felperes jogi képviselője által előterjesztett fellebbezés hiánypótlási felhívás nélküli visszautasításának a feltétele amiatt, mert azt az egyéni ügyvéd cégkapuja helyett az ügyfélkapuján keresztül nyújtotta be.
- [11] A Pp. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja értelmében, ha az elektronikus úton kapcsolatot tartó beadványát elektronikus úton, de nem az E-ügyintézési tv.-ben és végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon terjeszti elő – ha e törvény másként nem rendelkezik –, a bíróság a keresetlevelet, a bírósági meghagyással szembeni ellentmondást, a fellebbezést, a felülvizsgálati kérelmet és a perújítási kérelmet visszautasítja, az egyéb beadványban foglalt nyilatkozat pedig hatálytalan. Kúria az egyéni ügyvéd általi beadványok elektronikus úton való előterjesztéséhez kapcsolódóan a 323/2018. (XII. 28.) Korm. rendelet 58. §-ával módosított E-Vhr. 91. §-ának 2019. január 1-jétől módosított rendelkezését már több határozatában értelmezte. Az ítéletábrá által megjelölt kúriai határozatok közül a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) csupán a Kfv.V.37.015/2022/2. számú határozat szerepel. Ebben a határozatban azonban az E-ügyintézési tv. 1. § 23. pontja és a Pp. 7. § 6. pontja alapján gazdálkodó szervezetnek minősülő ügyvédi iroda kötelező cégkapu használatára vonatkozó rendelkezéseket értelmezte. A Kúria az egyéni ügyvéd esetén a cégkapu kötelező használata tárgyában is állást foglalt BHGY-ban közzétett határozataiban a Pp. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja és az E-Vhr. 91. § (1) bekezdése tárgyában (Kúria Kpkf.VII.40.471/2020/6., Kpkf.VII.40.277/2021/2., Kpkf.VI.38.069/2021/12.). A BHGY-ban közzétett döntések elvi tartalma szerint az egyéni ügyvéd ügyfélkapuján és nem a cégkapuján előterjesztett fellebbezést hiánypótlási felhívás nélkül vissza kell utasítani, mivel az elektronikus úton, de nem a jogszabályban (az E-ügyintézési tv.-ben és végrehajtási rendeleteiben) meghatározott módon előterjesztettnek minősül. A Kúria nem kíván eltérni a közzétett határozatoknak a Pp. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja és az E-Vhr. 91. § (1) bekezdése tárgyában kifejtett jogértelmezéstől. Az ítéletábrá a Kúria irányadó joggyakorlatát figyelembe véve helytállóan alkalmazta a Pp. 618. § (1) bekezdés *b)* pontját és utasította vissza a felperes fellebbezését.

- [12] A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy az Általános Nyomtatványkitöltő Program (a továbbiakban: ANYK) program használata kizárja a

cégkapu használatát. Az ANYK nyomtatványsablonok kitöltésére alkalmas. A letöltendő sablonokat a bíróságok nevében a közzétételt végző Országos Bírósági Hivatal teszi elérhetővé [a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (Büsz.) 75/C. § (2b) bekezdése]. Az ANYK használata során F2 gomb lenyomásával érhető el a sűrű. A legfontosabb tudnivaló, hogy az ANYK útján cégkapuval a küldés a „Szerviz/Beállítások” menüpont alatt „Kapcsolat a Cég/Hivatali kapuval menü engedélyezése” mód bejelölését követően lehetséges. Enélkül valóban a „Kapcsolat az ügyfélkapuval” érhető csak el, amelyet az egyéni ügyvéd e minőségében az elektronikus kapcsolattartás során nem használhat.

- [13] A felperes fellebbezési érvelésével szemben az ítéletábrá végzése nem sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott, a tisztességes bírósági eljárásról való jogot. Az Alkotmánybíróság jogértelmezése szerint a bírósághoz fordulás joga olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes” (6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95, megerősítve 3/2021. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [63]).
- [14] Az E-Vhr. 91. §-a 2019. január 1-jétől teszi kötelezővé egyéni ügyvéd részére a cégkapu használatát. A Cégkapu működéséről részletesen tájékoztat a www.birosag.hu portál (<https://birosag.hu/ugyfeleknek/elektronikus-ugyintezes/elektronikus-kapcsolattartas-birosagokkal/e-per/e-kapcsolattartas-az-egy-es-ugytipusokban/polgari-gazdasagi-munkaugyi-es-kozigazgatasi-ugyek/tajekoztato-cegkapu-mukodeserol>), illetve a NISZ Zrt., mint a Cégkapu szolgáltatója által a <http://ekozig.mo.hu/cegkapu> weboldalon közzétett, a Cégkapuhoz kapcsolódó oktatóvideó és tájékoztatók. Innen elérhető kapcsolódó dokumentumként a „Cégkapu-tárhely felhasználói leírás” is. Az egyéni ügyvéd számára a cégkapu kötelező használatának bevezetése és a megfelelő tájékoztatás nem akadályozta a felperes jogi képviselőjét az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó jogszabályokban meghatározott fellebbezés benyújtására, nem sérült a hatékony jogvédelem elve.
- [15] A kifejtettre figyelemmel a Kúria mint másodfokú bíróság a fellebbezéssel támadott végzést helybenhagyta.

(Kúria Pf.IV.24.780/2022/2.)

299 Az ügyvédi iroda által képviselt fél nevében az ügyintéző ügyvéd ügyfélkapuján és nem az ügyvédi iroda cégkapuján előterjesztett fellebbezést vissza kell utasítani [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 608. § (1) bek., 618. § (1) bek. b) pont; 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet 89. § (1) bek.].

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Fővárosi Törvényszék végzésével a felperest a 2020. december 14-én Ügyfélkapun keresztül benyújtott keresetlevele megjelölt hiányainak a

- pótlására hívta fel a visszautasítás terhével. Az elektronikusan Cégeknapon keresztül megküldött végzést az Országos Bírósági Hivatal által kiállított „Meghiúsulási igazolás” szerint a címzett ügyvédi iroda a második értesítés (2021. február 12.) után rendelkezésre álló 5 munkanapon belül nem töltötte le.
- [2] A felperes 2021. március 21-én a meghiúsulási igazolás figyelembevételével az Ügyfélkapu útján kézbesítési kifogást terjesztett elő, kérte a végzés ismételt kézbesítését arra hivatkozással, hogy a veszélyhelyzet idején, a társasházban elhelyezett felirat miatt vidéken tartózkodott, ahol nincs internet.
- [3] A Fővárosi Törvényszék végzésével a felperes kézbesítési kifogását elutasította. Az indokolásában megállapította, hogy 2. sorszámú végzést a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 137. § (2) bekezdése alapján 2021. február 21. napján kézbesítettnek kell tekinteni. A Pp. 138. § (1) bekezdés *a*) és *b*) pontjai, a (2)–(3) bekezdése, a (4) bekezdés *a*) pontja, a 139. § (1) bekezdés felhívásával és a rendelkezésre álló adatok alapján úgy ítélte meg, hogy a felperes az önhiba hiányát, a vidéki tartózkodását, annak időtartamát nem valószínűsítette.
- [4] A felperes a végzésével szemben előterjesztett fellebbezésében kérte a 2. sorszámú végzés megküldését, tárgyalás tartását, az 5. sorszámú végzés hatályon kívül helyezését vagy megváltoztatását és az érdemi eljárás lefolytatását. Megismételte a kézbesítési kifogása indokait.
- A fellebbezett végzés**
- [5] A Fővárosi Ítéltábla végzésével a felperes fellebbezését visszautasította. Az indokolásában megállapította, hogy a felperes jogi képviselője a Fővárosi Törvényszék végzése ellen a fellebbezést nem a Cégeknap, hanem az Ügyfélkapu használatával terjesztette elő. A Pp. 618. § (1) bekezdés *b*) pontja, 608. § (1) bekezdése, az elektronikus ügyintézés részletszabályairól szóló 451/2016. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: EVhr.) 89. § (1) bekezdése, a 91. § (1) bekezdése felhívásával kifejtettek szerint a jogi képviselő – akár gazdálkodó szervezetnek minősülő ügyvédi iroda tagja, akár egyéni ügyvéd – az elektronikus kapcsolattartás során a cégkapu használatára köteles. Annak a jogkövetkezménye, hogy a felperes a fellebbezését nem az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvényben (a továbbiakban: E-ügyintézési tv.) és a végrehajtási rendeleteiben meghatározott módon terjesztette elő az, hogy a bíróság a fellebbezést visszautasítja.
- A fellebbezési kérelem és észrevétel**
- [6] A felperes a fellebbezésében kérte tárgyalás tartását, a Fővárosi Ítéltábla végzésének hatályon kívül helyezését vagy megváltoztatását, az eljárás érdemi eljárás lefolytatására kötelezését. Az indokolásában az EVhr. 91. § (1) bekezdése, a 10. § (1) bekezdése, a 89. § (3a), (6) és (9) bekezdése felhívásával azzal érvelt, hogy „egyéni ügyvéd” jogállás fel sem merülhet, az ügyvédi iroda jogi személy, így a cégkapu használatának alaptalan elvárása jogellenes. A benyújtás során az EVhr. alapján ügyfél ügyvédi irodát dr. Sz. D. képviseli. A kötelezően használandó Általános
- Nyomatványkitöltő Program (a továbbiakban: ANYK) rendszerben a cégkapun keresztül küldés, azonosítás a beküldőtől független, a rendszerre nincs ráhatása, az ANYK rendszer felhasználói kézikönyve nem áll rendelkezésre. Az elektronikus rendszer kikerülhetetlenül az azonosítást megköveteli (azonosítás ügyfélkapu által történik), így az azonosító rendszer (ügyfélkapu, cégkapu) megválasztása sem önkényes. Ez szakértői bizonyítást igényel. A beküldő nem választhatja meg, hogy mely elektronikus rendszert veszi igénybe (cégkapu, ügyfélkapu, stb.), az ANYK használata során nincs lehetősége beavatkozni (a nyomtatvány kitöltése, a nyomtatványhoz csatolt iratok megválasztásán kívül). Kérdés az is, hogy az egyéni ügyvéd és ügyvédi iroda esetében eltérő eljárási szabályozás az elektronikus út igénybevétele során alkalmas-e a jogorvoslati jog (a bírósághoz való hozzáférés alapvető, mindenkit megillető joga) megvonására.
- [7] Az alperes a fellebbezésre nem tett észrevételt.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [8] A fellebbezés nem alapos.
- [9] A Kúriának mint másodfokú bíróságnak a felperes fellebbezése folytán abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ügyvédi iroda által képviselt felperes a fellebbezését Ügyfélkapun keresztül benyújthatta-e, emiatt a Pp. 618. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján volt-e helye a fellebbezése visszautasításának.
- [10] Az ügyfél felperes jogi képviselőjeként az ügyvédi iroda az E-ügyintézési tv. 9. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján elektronikus ügyintézésre kötelezett, és a tv. 1. § 23. pontja alapján gazdálkodó szervezet. Az EVhr. 89. § (5) bekezdése értelmében a cégkapu a gazdálkodó szervezet hivatalos elérhetősége. [Az EVhr. 91. § (1) bekezdése a cégkapu használatára kötelezi az egyébként nem gazdálkodó szervezetnek minősülő egyéni ügyvédet is.] Az EVhr. 89. § (1) bekezdése alapján a cégkapura (gazdálkodó szervezetek számára biztosított tárhelyre) – az e §-ban foglalt eltérésekkel – a hivatali tárhelyre vonatkozó rendelkezések alkalmazandók. Az EVhr. 84. § (1)–(2) bekezdése, a 86. § szerint a hivatali tárhely hivatalos elektronikus kapcsolattartásra szolgáló tárhely, amely biztosítja elektronikus küldemény feladását, elektronikus űrlap és dokumentum küldését. Azaz a hivatalos elérhetőségről történő küldés és az azon történő fogadás is kötelező.
- [11] A Cégkapu működéséről tájékoztat a www.birosag.hu portál, illetve a NISZ Zrt. mint a Cégkapu szolgáltatója által a közzétett, a Cégkapuhoz kapcsolódó oktatóvideó és tájékoztatók. Innen elérhető kapcsolódó dokumentumként a „Cégkapu-tárhely felhasználói leírás”.
- [12] Az ANYK nyomtatványsablonok kitöltésére alkalmas. A letöltendő sablonokat a bíróságok nevében a közzétételt végző Országos Bírósági Hivatal teszi elérhetővé [a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet (Büsz.) 75/C. § (2b) bekezdése]. Az ANYK használata során F2 gomb lenyomásával érhető el a sűgő. A legfontosabb tudnivaló, hogy az ANYK útján cégkapuval a küldés a „Szerviz/Beállítások” menüpont alatt „Kapcsolat a Cég/Hivatali kapuval

- menü engedélyezése” mód bejelölését követően lehetséges. Enélkül csak a „Kapcsolat az ügyfélkapuval” elérhető, amit gazdálkodó szervezet ügyvédi iroda nem használhat.
- [13] A 2021. március 8. és november 30. közötti veszélyhelyzet során érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedések újbóli bevezetéséről szóló 112/2021. (III. 6.) Korm. rendelet nem érintette az elektronikus kapcsolattartást, az 1. § csak a kézbesítési kifogás előterjesztésére vonatkozó rendelkezések eltérő alkalmazásáról rendelkezett.
- [14] A fellebbezett végzésben felhívott Pp. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja, a 608. § (1) bekezdése, az EVhr. 89. § (1) bekezdése, a 91. § (1) bekezdése alkalmazásában a Kúria Kpkf.40.501/2021/2. számú végzésében már állást foglalt, attól a Kúria a jelen esetben nem kíván eltérni. A hivatkozott döntés elvi tartalma szerint az ügyvédi iroda által képviselt fél nevében az eljáró ügyvéd ügyfélkapuján és nem az iroda cégkapuján előterjesztett fellebbezést hiánypótlási felhívás nélkül vissza kell utasítani.
- [15] A kifejtettekre figyelemmel a Kúria mint másodfokú bíróság a fellebbezéssel támadott végzést a Pp. 389. § szerint irányadó 383. § (2) bekezdés első fordulata alapján helybenhagyta.

(Kúria Pkf.V.24.797/2022/2.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM GAZDASÁGI SZAKÁG

300I. Ha egy másik cég részére könyvviteli szolgáltatást végző gazdasági társaság kerül felszámolás (vagy kényszerintézkedések hatálya) alá, a cég vezetőjének ilyen helyzetben is minden intézkedést meg kell tennie annak érdekében, hogy hozzájusson a cég irataihoz és egy másik könyvviteli szolgáltatást végző személy segítségével tegyen eleget a vagyon kezelésével kapcsolatos kötelezettségének.

II. A vezető tisztségviselő nem mentesülhet a felelősség alól arra hivatkozással, hogy azért nem tudta megtenni a szükséges intézkedéseket, mert a cég iratai a könyvviteli szolgáltatást végző személynél voltak [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 33/A. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperes volt a T. Korlátolt Felelősségű Társaság (a továbbiakban: adós) önálló cégjegyzési joggal rendelkező vezető tisztségviselője annak megalapításától kezdődően. Az adós tagjai az alperes és az I. rendű felperes volt. Az adós 2017. november 8-tól felszámolás alá került. A felszámolási eljárásban négy hitelező jelentett be hitelezői igényt összesen 430 383 801 forint összegben. Az egyik hitelező az I. rendű felperes volt 414 417 787 forintos igényével. A törvényszék a 2020. február 17-én meghozott 10.Fpk.985/2017/33. számú végzésével az adós felszámolási eljárását egyszerűsített módon befejezte, az adóst megszüntette és megállapította, hogy az adós vagyonának hiányában nincs lehetőség a hitelezői igények kielégítésére és a felszámolási költségek megfizetésére. Az adóst a cégbíróság 2020. május 5-i hatállyal törölte a cégnyilvántartásból.

Az I. rendű felperes keresete és az alperes ellenkérelme

[2] Az I. rendű felperes 2019. szeptember 23-án a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 33/A. § (1) bekezdése alapján keresetet terjesztett elő az alperes felelősségének megállapítása iránt, állítva, hogy a magatartása folytán csökkent az adós vagyona, amelyre tekintettel a kielégítetlenül maradt hitelezői igényekért összesen 27 691 576 forint erejéig felelősséggel tartozik.

[3] Keresetében a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztének időpontját 2015. július 16. napjában jelölte meg. A felelősség megállapítására okot adó magatartásként arra hivatkozott, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az alperes az adós követeléseinek érvényesítése iránt semmilyen intézkedést nem tett, a követeléseknek az egyes kötelezettek felszámolási eljárásában hitelezői igényként való bejelentéséről nem gondoskodott. Az adós okozott vagyonvesztést a Q. Kft. „f.a.” vonatkozásában legalább 26 700 000 forintban, míg a T. D. Kft. „f.a.” tekintetében 949 827 forintban

jelölte meg. Ezeknek az adósoknak a felszámolási eljárásában a fennálló követelés hitelezői igényként való érvényesítése esetén az adós legalább ilyen összegű kielégítésben részesülhetett volna. A kielégítéshez azért nem jutott hozzá, mert az alperes nem gondoskodott a hitelezői igény bejelentéséről. Nem intézkedett emellett a társaság taggyűlésének az összehívása iránt annak ellenére, hogy a 2014. gazdasági év beszámolója szerint a társaság saját tőkéje veszteség folytán a jegyzett tőke alá csökkent.

[4] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Nem vitatta az adós fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetének az I. rendű felperes által megjelölt időpontját. Az alperes és az I. rendű felperes, mint az adós tagjainak viszonyát illetően előadta, hogy megállapodás alapján az I. rendű felperes biztosította a gazdálkodáshoz szükséges forrásokat és az eszközöket, míg az alperes, mint személyesen közreműködő tag felelt a tevékenység ellátásához szükséges alkalmazottak kiválasztásáért, illetve mint vezető tisztségviselő az I. rendű felperes számviteli apparátusának felhívására eleget tett a számviteli jogszabályokban írt kötelezettségeknek. Úgy vélte, hogy a 2015. és 2016. üzleti évi, valamint a felszámolás kezdő időpontjával készítendő zárómérleg elkészítésére önhibáján kívül nem volt lehetősége, és emiatt nem tudta a felszámolási eljárásban az iratanyagot a felszámoló részére átadni. Erről tájékoztatta a felszámolót, és a részleges iratátadási kötelezettségének eleget tett. Úgy ítélte meg, az adott helyzetben tőle elvárható feladatait a hitelezői érdekek figyelembevételével látta el. Kitért arra is, hogy a gazdálkodási függőségi viszony folytán az adós bankszámlájának tulajdonosa az I. rendű felperes volt. A vezetői tisztségéről 2015. március 27-én lemondott, a nyilatkozatát a társaság másik tagja, az I. rendű felperes részére postai úton megküldte. A lemondás 2015. április 1-jén az I. rendű felperes székhelyén átvételre került, ezáltal ügyvezetői jogviszonya 2015. május 26-án megszűnt. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy az I. rendű felperes az adósnak nem csupán hitelezője, hanem jelentős gazdasági erőfőlényrel bíró, kvázi uralkodó tagja is volt. A vagyonvesztés tényét és összezszerűségét is vitatta.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

[5] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a lemondás nem felel meg a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:25. § (3) bekezdésében előírt követelményeknek, ezért a lemondás nem hatályosult, az alperes az adós vezető tisztségviselőjének tekintendő.

[6] Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a felelősség vizsgálata szempontjából meghatározó jelentőségű, hogy a felperes nemcsak a hitelezője, hanem jelentős befolyással rendelkező tagja is volt az

- adós társaságnak, illetve az ún. Quaestor-botrány kirobbanása és ennek eredményeként az, hogy az alperes a társaságban ezt követően milyen tevékenységi lehetőségekkel rendelkezett. A bizonyítási eljárás eredményeként megállapította, hogy az alperes az ügyvezetői feladatait megkísérelte ellátni annak ellenére, hogy önhibáján kívül nem rendelkezett a társaság iratanyagával, illetve a keresetben megjelölt adósok tekintetében a hitelezői igények érvényesítéséhez szükséges regisztrációs díj megfizetése pénzeszközök hiánya miatt hiúsult meg.
- [7] Az alperes bizonyította, hogy feladatait a hitelezői érdekek elsődlegessége alapján látta el, azaz a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése érdekében olyan magatartást tanúsított, amely általában a vezető tisztségviselőtől az adott helyzetben elvárható, és minden elvárható intézkedést is megtett. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az alperes ügyvezetői feladatainak ellátására kihatással és befolyással bírt az I. rendű felperes és az alperes közötti munkamegosztás, az I. rendű felperesnek e körben betöltött szerepe, illetőleg befolyással bírt az ún. Quaestor-botrányként megnevezett esemény.
- [8] Mindezekre tekintettel megállapította, hogy az alperes nem tanúsított olyan magatartást, amely megalapozná a felelősségét. Erre figyelemmel nem vizsgálta az esetleges vagyonsökkenést, mivel a vagyonsökkenés és a vezető tisztségviselő vezetői feladatainak nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével történő ellátása között okozati összefüggésnek kell fennállnia.
- [9] A felperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy az alperes az adós fizetési képtelenséggel fenyegető helyzetének 2015. július 16-án történő bekövetkezését követően ügyvezetői feladatait nem a hitelezők érdekeinek a figyelembevételével látta, és ezzel okozati összefüggésben az adós vagyona 27 691 576 forinttal csökkent.
- [10] Az ítélet indokolásában elsőként leszögezte: az elsőfokú bíróság a szükséges körben a tényállást feltárta, azonban a másodfokú bíróság nem értett egyet a levont jogi következtetéssel.
- [11] A kereset elbírálására a Cstv. 2017. július 1. napjától hatályos rendelkezéseit kell alkalmazni. Az irányadó jogszabály biztosítja a vezető számára a felelősség alóli kimentés lehetőségét, azonban az (5) bekezdés szerint, ha a vezető a felszámolás kezdő időpontját megelőzően neki felróhatóan nem vagy nem megfelelően tett eleget a gazdálkodó szervezet éves beszámolója külön jogszabályban meghatározott létbe helyezési és közzétételi kötelezettségének, vagy nem teljesíti a 31. § (1) bekezdés a)–d) pontja szerinti beszámolóképzési, irat- és vagyonátadási, továbbá tájékoztatási kötelezettségét, neki kell bizonyítania, hogy a vezetői tisztségének időtartama alatt nem következett be a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet, vagy ha ilyen körülmény fennáll, a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette. Az e jogszabályhelyhez fűzött indokolás szerint a hitelezőnek elegendő a vezetőt terhelő mulasztást bizonyítania. A vezető kimentheti magát, de a bizonyítási teher megfordul, a jogszabály e körben az alperesre terheli a bizonyítási kötelezettséget.
- [12] Az I. rendű felperes keresetében az alperes felelősségének a megállapítására okot adó magatartásként arra hivatkozott, hogy a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően az alperes, mint az adós vezető tisztségviselője az adós követeléseinek érvényesítése érdekében intézkedést nem tett, az adósai felszámolási eljárásaiban a hitelezői igények bejelentéséről nem gondoskodott, de nem kezdeményezte a taggyűlés összehívását sem.
- [13] Az adott ügyben a felek között nem volt vitás a fizetési képtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezésének időpontja (2015. július 16.), illetve az, hogy az alperes nem teljeskörűen tett eleget a felszámoló felé az iratátadási, valamint a mérleg létbe helyezési és közzétételi kötelezettségének a felszámolást megelőzően. A Cstv. 33/A. § (5) bekezdésében foglalt bizonyítási kötelezettség alapján az alperesnek kellett azt bizonyítania, hogy ezt követően a vezetési feladatai ellátása során a hitelezők érdekeit is figyelembe vette.
- [14] Az I. rendű felperes helytállóan érvelt a fellebbezésében azzal, hogy az elsőfokú bíróság által a felelősség alóli mentesülés körében értékelt körülmények nem eredményezhetik a felelősség hiányának a megállapítását. Az ugyanis, hogy az I. rendű felperes nemcsak hitelezője, hanem tagja is volt az adósnak, az adott tényállás esetén nem értékelhető a vezetői felelősség körében. Az pedig, hogy az I. rendű felperes által kétségbe nem vont feladatmegosztás volt a tagok között, szintén nem bír jelentőséggel. A vezetői felelősségi körébe tartozik ugyanis a társaság ügyeinek az intézése, a munkamegosztás megszervezése, és amennyiben úgy látja, hogy a tag magatartása nem szolgálja a hitelezők érdekeit, mint vezetőnek, a szükséges intézkedéseket meg kell tennie. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, arra vonatkozó adat nem merült fel, hogy az I. rendű felperes mint tag eljárása okozta a vagyonsökkenést és a hitelezői igény kielégítésének a meghiúsulását. Az pedig, hogy az I. rendű felperes tagként felhagyott az általa biztosított szolgáltatások ellátásával, nem eredményezi a vezetői kötelezettségek megszűnését, ugyanis a jogszabály az adott helyzetben az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedés megtételét várja el a hitelezői veszteségek elkerülése, csökkentése érdekében. A másodfokú bíróság egyetértett az I. rendű felperessel abban, hogy az ún. Quaestor-botrány kirobbanása és az I. rendű felperes által biztosított tevékenységek beszüntetése után az alperes által tanúsított magatartás nem tekinthető elégséges, a vezető tisztségviselőtől ilyen helyzetben elvárható intézkedésnek. Szintén nem eredményezheti a felelősség alóli mentesülést az arra való hivatkozás, amely szerint az I. rendű felperes lényegében a szó hétköznapi értelmében, a működésére nézve rendelkezett jelentős befolyással, különös tekintettel arra, hogy azt az alperes sem állította, hogy a tag bármire is utasította. Önmagában a társaságok működésének az összefonódása nem hat ki a vezetői felelősségre.
- [15] Megalapozottan hivatkozott az I. rendű felperes arra is, hogy az alperesnek lehetősége lett volna a

- taggyűlés összehívására a döntéshozó szerv intézkedéseinek kezdeményezése érdekében adott körülmények mellett is. E körben az alperes alaptalanul érvelt azzal, hogy a felperesi vezető 2015. március végétől kényszerintézkedés hatálya alatt állt, így nem volt lehetőség taggyűlés tartására, ugyanis azontúl, hogy a felügyeleti biztos, majd a felszámolóbiztos a szükséges képviseleti joggal rendelkezett, a Ptk. 3:191. §-a értelmében határozatképtelenség esetén megismételt taggyűlést kell tartani. Az alperesnek a rá vonatkozó jogszabályok, a Ptk. 3:189. § (1) bekezdése alapján össze kellett volna hívnia a taggyűlést, nem mérlegelhetette volna a megtarthatóságát, és a (2) bekezdésében írtak szerinti határozatot kellett volna meghoznia a vezetőtől elvárt felelősségteljes eljárás során. A taggyűlés összehívásának hiányát nem pótolja az I. rendű felperes foglalkoztatottak megkeresése, illetve tájékoztatás kérése.
- [16] A másodfokú bíróság nem osztotta az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját sem, amely szerint az alperes „megkísérelte” ellátni a feladatait, bár önhibáján kívül nem rendelkezett az iratanyaggal. Az I. rendű felperes végezte az adós könyvelését. Az alperes előadása szerint a lezárt tárgyév iratanyagát az I. rendű felperes őrizte, míg a tárgyév dokumentumai a székhelyen voltak. A nem vitatott tényállítás szerint a 2014. évre vonatkozó mérleget még az I. rendű felperes dolgozói készítették el, azonban az ezt követő időszakban már mérleg, illetve tevékenységet lezáró mérleg nem készült. Tény – amit a meghallgatott tanú vallomása, illetve a csatolt levelezés is megerősített –, hogy az alperes megkísérelte felvenni a kapcsolatot az I. rendű felperes dolgozóival, majd az I. rendű felperes felszámolójával, beszerezni a szükséges iratokat, amely részben eredménnyel is járt, azonban a másodfokú bíróság megítélése szerint az alperesnek ez az eljárása nem elegendő a felróhatóság hiányának az igazolására a mulasztás körében. Az alperes ugyanis elismerte, hogy tudomással bírt arról, hogy az adós tekintetében a szükséges beszámolók nem készültek el 2014. évet követően, azonban e tárgyban konkrét intézkedést nem tett, és az iratok beszerzéséről is csupán 2017. novemberében intézkedett az adós érdekében a meghallgatott tanú. A csatolt levelezés azt igazolja, hogy az alperes felhagyott az ügyvezetői tevékenység ellátásával, és bár tudta, hogy az I. rendű felperes alkalmazottai már nem végezték el a szükséges feladatokat, ennek ellenére e körben nem tett intézkedést.
- [17] Az alperesnek – éppen az ún. Quaestor-botrányra való tekintettel – gondoskodnia kellett volna az adós vagyonának megőrzéséről, követeléseinek behajtásáról. A felelősségét nem menti, hogy a feladatmegosztás szerint a szakmai vezetés volt a feladata, míg a könyvelési és adminisztrációs feladatokat az I. rendű felperes alkalmazottai végezték, ugyanis a feladatmegosztás nem megfelelő működése esetén a vezető feladata a szükséges intézkedések megtétele. Nem foghat helyt az a hivatkozása sem, hogy a pénzeszközök hiánya akadályozta a hitelezői igény bejelentését, a követelések érvényesítését. Az alperes ugyanis meg sem kísérelte akár fizetési felszólítás útján a követelések behajtását, nem intézkedett a regisztrációs díj megfizetése érdekében a döntéshozó szerv intézkedésének a beszerzéséről sem.
- [18] Adott tényállás mellett az, hogy bár az alperes tudomással bírt az I. rendű felperes által vállalt feladatok ellátatlanságáról, valamint a bevétel elmaradásáról, azonban nem tett konkrét, határozott intézkedést a cég iratainak a beszerzése és a követeléseinek behajtása érdekében, ezek elmaradása a vezetői felelőssége megállapítását eredményezi. Pusztán az iratok hollétééről, illetve a tennivalókról való tájékozódás nem elegendő az ilyen tisztséget betöltő személytől elvárható valamennyi intézkedés megtételének az igazolására.
- [19] A fentiek alapján a beszámoló közzétételének, illetve az iratátadásnak az elmaradása tekintetében a felróhatóság hiánya nem állapítható meg, mint ahogy az alperes azt sem bizonyította, hogy a fizetéseket fenyegető helyzet bekövetkezését követően a vezetőtől elvárható valamennyi intézkedést megtette, de nem fogadható el a legfőbb szerv összehívása elmaradásának indokolása sem. Mivel az alperes nem bizonyította azt sem, hogy vezetési feladatai során a hitelezők érdekét is figyelembe vette, ezért a másodfokú bíróság nem osztotta az elsőfokú bíróságnak az az álláspontját, amely szerint az alperes sikerrel mentette ki magát a felelősség alól. Ezért az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelmek**
- [20] Az alperes a felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte.
- [21] Az ügy érdemére kiható jogszabálysértésként a Cstv. 33/A. § (1) és (2) bekezdésének, valamint a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. §-ának és a 346. § (4)–(5) bekezdésének a megsértését állította. Álláspontja szerint az adósban meghatározó befolyást gyakorló személy az I. rendű felperes törvényes képviselője volt. A másodfokú bíróság kivette az okozati láncból az I. rendű felperes közrehatását, s az eredmény tekintetében kizárólag az alperest tette felelőssé. Csakhogy az I. rendű felperes felelőssége pont az okozati lánc megszakítása lett volna. Az I. rendű felperes gondoskodott az adósnak a „közjog körébe tartozó” feladatai ellátásáról, ezért e körben kellett azt is értékelni, hogy az alperes személyét nem érintő büntetőjogi tényállásba ütköző cselekménysor miatt megindult büntetőeljárásban végrehajtott nyomozati és biztosítási cselekmények megszüntették az alperes cselekvési lehetőségét, hiszen az alperes nem rendelkezett adattal arról, hogy milyen hitelezői érdeket kell figyelembe vennie.
- [22] Jóllehet nem hívta össze a taggyűlést, de egy ilyen taggyűlés nem lett volna képes „olyan döntést hozni, majd egy cselekménysort megindítani, mely a hitelezők érdekeinek védelmét elősegíti”.
- [23] A Cstv. 33/A. § (4) bekezdése vonatkozásában állította, hogy a maga részéről mindent megtett, amikor kirobbant a pénzügyi botrány, már nem volt cselekvési helyzetben. Az nem várható el az ügyvezetőtől, hogy a saját vagyonából állja a társaság kiadásait, az eljárási költségeket.
- [24] Álláspontja szerint a perben nem volt külön értékelt a Cstv. 33/A. § (5) bekezdés szerinti felelősség, így arra nem kell kitérni. A bíróságoknak a Cstv. 33/A. §-a alkalmazása szempontjából releváns jogi

- tényeket kellett mérlegelniük, a jogerős ítélet az okszerű mérlegelés követelményét sérti [Pp. 279. § (1)–(2) bekezdés, 346. § (4)–(5) bekezdés].
- [25] A 2014. évi mérleget 2015 májusában kellett előterjeszteni, de mivel 2015 márciusában már megszűnt a cselekvési lehetősége, a másodfokú bíróság okszerűtlenül, a köztudomású tényekkel szemben tette felelőssé a mérleg kapcsán.
- [26] Az adós vagyonának megőrzésére a társaság számviteli iratainak ismeretében lett volna lehetősége. A másodfokú bíróság nem utalt arra, hogy milyen magatartással tehetett volna eleget e törvényi követelménynek.
- [27] Álláspontja szerint irreális, életszerűtlen a másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a taggyűlés érdemben megtartható lett volna, hiszen az I. rendű felperes működésképtelenné vált.
- [28] Logikailag kizárt, hogy az I. rendű felperes saját ügykörében felmerülő körülmények okozta helyzetet az ő terhére értékeljék. Az I. rendű felperes a saját felelősségét fedi el a perrel.
- [29] Utalt arra is, hogy a másodfokú bíróság a vagyonsökkenés mértékét a mérlegadatokból levont következtetéssel állapította meg, az érvényesíteni kívánt követelések megalapozottsága, illetve behajthatósága azonban kétséges.
- [30] A jogerős ítélet meghozatalát követően az I. rendű felperes a követelését a II. rendű felperesre engedményezte, aki a perbe önként belépett. A Kúria megállapította, hogy a korábbi felperes I. rendű felperesként, míg a perbe lépett jogutód II. rendű felperesként jár el.
- [31] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben az ügy érdemét illetően a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Hangsúlyozták, hogy a 2014-es mérleg elkészült, az alperesnek felrótt mérleghiány (2015–2016) pedig még arra az időszakra esik, amikor az alperesnek lehetősége volt eleget tenni az ügyvezetői kötelezettségeinek.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [32] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint.
- [33] E körben kiemeli, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében nem találta megállapíthatónak a vezető tisztségviselő jogellenes magatartását, ezért nem foglalkozott a felelősség további tényállási elemeinek vizsgálatával. A másodfokú bíróság megállapította a vezetői felelősség valamennyi tényállási elemét, ezek közül a felülvizsgálati kérelemben az alperes alapvetően a jogellenes magatartás, illetve a kimentés, valamint szűk körben a vagyonsökkenés mértéke vonatkozásában állította a jogszabálysértést. Ezért a Kúria a további tényállási elemet egyáltalán nem vizsgálhatta, és az érintett tényállási elemeket is csak a felülvizsgálati kérelemben megjelölt szempontból.
- [34] A felülvizsgálati kérelemben előadottakra tekintettel rámutat, hogy a vagyonsökkenés összegét, vagyis a be nem jelentett követelések értékét a másodfokú bíróság nem kizárólag a mérlegadatokból kiindulva határozta meg. Az elsőfokú eljárás iratanyagában (a keresetlevél mellékletei között) rendelkezésre állnak ugyanis azok, az érintett követelések kötelezettjeinek felszámolási eljárásából, illetve felszámolóitól származó okiratok, amelyekből megállapítható, hogy a követelések – bejelentésük esetén – mennyiben térültek volna meg. A vagyonsökkenés mértékének meghatározása során tehát nem történt jogszabálysértés, azt a rendelkezésre álló bizonyítékok megfelelően alátámasztják.
- [35] Az nem volt vitatott az eljárásban, hogy az adósnál meghatározó befolyást gyakorló személy az I. rendű felperes akkori törvényes képviselője volt, ez azonban a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkezése után röviddel megváltozott, hiszen az I. rendű felperes felszámolás alá került. Ettől kezdődően az alperes számára egyértelművé kellett válnia annak, hogy az I. rendű felperes korábbi törvényes képviselője nem járhat el és az adós tevékenységét le kell zárni.
- [36] A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban, hogy a vezető tisztségviselő felelőssége az adós szabályos működéséért fennáll akkor is, ha a meghatározó befolyást korábban más személy gyakorolta az adós vonatkozásában. E személy felelőssége azért nem merülhetett fel az adott esetben, mert az I. rendű felperes a vagyonsökkenést olyan magatartásokra hivatkozással állította, amelyek felmerülésekor az I. rendű felperes vezetője már semmilyen módon nem gyakorolhatta a befolyását az adóssal kapcsolatban, ebből következően ebben az időszakban – az adós felszámolásának a megindulásáig – kizárólag a vezető tisztségviselő (alperes) volt az a személy, akinek a kötelezettsége lett volna az adós nevében való fellépés. Az I. rendű felperes ebben az időszakban – 2016. február 16-tól – már felszámolás hatálya alatt állt, az alperesnek pedig mindent meg kellett volna tennie azért, hogy birtokába jusson az adós iratainak, és szabályosan lezárja az adós gazdasági kapcsolatait.
- [37] Nem vitásan az adós működése során az I. rendű felperes látta el a könyvelés, nyilvántartás feladatait, valójában az I. rendű felperes egyik feladatának a „kiszervezése” történt az adós létrehozásával. Attól kezdve azonban, hogy az I. rendű felperes a tevékenységét már nem tudta végezni, az alperes nem hivatkozhat arra, hogy az I. rendű felperes feladata lett volna az adós „közjog körébe tartozó” feladatainak az ellátása, mert az adós jogszabályban előírt kötelezettségeinek az ellátását neki kell biztosítania. Azt a hiányosságot, hogy az alperes nem rendelkezett adattal arról, milyen hitelezői érdeket kell figyelembe vennie, az alperesnek kellett volna pótolnia, neki kellett volna megszereznie az iratokat és megfelelő módon kezelnie az adós vagyont, arról elszámolnia.
- [38] A taggyűlés összehívásával az alperes a jogszabályban előírt kötelezettségének tett volna eleget, annak pedig az ezzel kapcsolatos mulasztás megállapíthatóságának szempontjából nincs jelentősége, hogy a taggyűlés tudott volna-e olyan döntést hozni, majd egy cselekménysort megindítani, amely a hitelezők érdekeinek a védelmét segítette volna elő. Az adós vagyonának hiányában a taggyűlésen kezdeményezhette volna a pótbefizetés előírását, abból fedezhetőek lettek volna az eljárási költségek. Megjegyzi a Kúria, hogy a vezető tisztségviselő valóban nem kötelezhető a saját vagyonából az eljárási költségek fizetésére, de az alperes mint tag pótbefizetéséből az eljárási költségek – vagy egy részük – fedezhető lett volna.

- [39] Tévesen hivatkozott arra is az alperes, hogy nem lehetett volna megtartani a taggyűlést, hiszen az I. rendű felperesnek – függetlenül attól, hogy kényszerintézkedés hatálya alá került – folyamatosan volt olyan képviselője, aki a tagságból eredő jogait gyakorolni tudta volna.
- [40] A Kúria megítélése szerint nem sértette az okszerű mérlegelés követelményét a másodfokú ítélet, a rendelkezésre álló adatokból – a jogszabályok helyes alkalmazásával – a jogerős ítéletben levont következtetés megállapítható a felülvizsgálati kérelemmel érintett tényállási elem tekintetében [Pp. 279. § (1)–(2) bekezdés; 346. § (4)–(5) bekezdés].
- [41] Tévesen hivatkozott az alperes arra is, hogy 2015 márciusában a cselekvési lehetősége megszűnt, mert az alperesnek mint az adós vezető tisztségviselőjének mindent meg kellett volna tennie az iratok megszerzése érdekében. A Kúria hangsúlyozza, hogy ha egy könyvelést végző társaság felszámolás (vagy kényszerintézkedések hatálya) alá kerül, az a társaság, amelynek a részére a könyvelést végezte, nem hivatkozhat arra, hogy emiatt nincs már cselekvési lehetősége. A társaság vezetőjének mindent meg kell tennie azért, hogy hozzájusson az irataihoz, és egy másik könyvelést végző cég segítségével tegyen eleget a vagyon kezelésével kapcsolatos kötelezettségének.
- [42] A felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból tehát a jogerős ítélet nem jogszabálysértő. Más jogszabálysértésre pedig az alperes nem hivatkozott, a Kúria ezért, mivel a felülvizsgálati kérelemhez a Pp. 423. § (1) bekezdése értelmében kötve van, a jogerős ítéletet egyebekben nem vizsgálhatta felül.
- [43] A fentiekből következően a Kúria a jogszabálynak megfelelő jogerős ítéletet a Pp. 424. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.VI.30.461/2021/7.)

301 I. Az okirat saját váltónak minősül akkor is, ha a kibocsátó (kiállító) aláírása hamis vagy képviseleti joggal nem rendelkező személytől származik, azonban a váltói akarathiany kizárja a váltókötelezettség keletkezését. A képviseleti jogosultság a váltónak nem alaki kelleke, hanem a váltó kifizetéséért való felelősség anyagi jogi feltétele. A feltétlen kifogások előadását a Vár. 17. §-a nem korlátozza [1/1965. (I. 24.) IM rendelet (Vár.) I. §, 8. §, 17. § (1) bek.].

II. A szabad bizonyítás, a bizonyítékok szabad felhasználásának elve, a közvetett bizonyítékok felhasználhatósága – eltérő szabályozás hiányában – a váltóperekben is érvényesül. A közvetett bizonyítékok zárt láncolatának szükségessége nem jelent formállogikai láncolatot [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 263. §, 279. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes ügyvezetője 2015. március 26-ig Sz. É. (a továbbiakban: ügyvezető) volt, tisztsége e napon lemondással megszűnt. Az ügyvezető pontosan meg nem határozható időpontban, de ügyvezetői tisztsége megszűnése után az alperes nevében 2015. március 24-i dátummal váltót állított ki, amelyben kötelezettséget vállalt arra, hogy az alperes 54 352 667 forintot megfizet az F. Ügyvédi Irodának. A fizetés helye a váltó szerint B. út 1., az esedékesség

2016. október 31. volt. A váltóra írt forgatmányok szerint az F. Ügyvédi Iroda 2016. szeptember 20-án átruházta a váltót a P. Ltd.-re, amely társaság 2019. március 25-én a váltót a felperesre ruházta át.

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme

- [2] A felperes 2019. április 3-án előterjesztett keresetében a 2015. március 24-én kiállított váltó alapján kérte kötelezni az alperest 54 352 667 Ft tőke és annak a kereset alperessel történő közlése napját követő naptól számított, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:155. § (1) bekezdése szerinti, a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére.
- [3] Keresetét a váltójogi szabályok szövegének közzétételéről szóló 1/1965. (I. 24.) IM rendelet (a továbbiakban: Vár.) 16. § (1) bekezdésére, a 38. § (1) bekezdésére és a 75–78. §-aira alapította.
- [4] Az alperes a kereset elutasítását kérte. A váltóköveteléssel szemben – egyebek mellett – az alábbi kifogást terjesztette elő:
- [5] Az alperes nem állított ki váltót 2015. március 24-én. A perbeli váltót az ügyvezető csak 2015. március 26. után írta alá, amikor már nem volt az alperes törvényes képviselője. Állította, hogy a váltót csak 2019-ben állították ki és ebben az évben került a váltó hátoldalára a két forgatmány is. Kifogása alátámasztására utalt arra, hogy az alperes 2015. március 26-i taggyűlésén sem az ügyvezető, sem az F. Ügyvédi Iroda nem közölte az alperessel vagy annak tagjaival, hogy 2015. március 24-én az alperes saját váltót állított ki. Az alperes könyvelését végző L. T. részére a váltó másolatát nem adták át, és sem 2015-ben, sem 2016-ban, de azt követően sem tartott nyilván az alperes a könyveiben váltókötelezettséget.
- [6] A váltót antedatálva, 2016. szeptember 20-ra dátumozva, törvényes képviseleti jog nélkül forgatmányozta az F. Ügyvédi Iroda képviselőjeként dr. F. I. az élettársával, az ügyvezetővel közös cégükre, a P. Ltd.-re.
- [7] Annak bizonyítékaként, hogy 2018 előtt a váltó nem létezett, hivatkozott arra, hogy 2016 és 2018 között számtalan bejelentés, feljelentés folytán indultak eljárások, amelyekben sem dr. F. I., sem az ügyvezető nem említette egy alkalommal sem a perbeli váltót vagy az annak jogalapját képező 2015. március 12-i Megállapodást.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [8] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy három napon belül fizessen meg a felperes részére 54 352 667 forintot és annak 2019. április 13-tól a kifizetés napjáig járó, 6% mértékű kamatát és perköltséget.
- [9] Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a váltót 2015. március 24-én állították ki, majd azt a váltón feltüntetett időpontokban forgatták.
- [10] Az alperes fellebbezése alapján eljárás másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [11] Az ítélet indokolásában – egyebek mellett – kifejtette: a váltókeresettel szemben nem hozhatók fel az alapjogviszonyra vonatkozó kifogások, az alapjogviszony csak a Vár. 17. §-ában meghatározott szűk körben vizsgálható a váltóperben. Helyesen hivatkozott ezért a felperes arra, hogy az

- alapjogviszony meglétét a felperesnek nem kellett bizonyítania.
- [12] Az alperes perbeli védekezése körében azt állította, hogy az ügyvezető a váltót akkor írta alá, amikor már nem volt az alperes ügyvezetője, vagyis álképviselőként járt el.
- [13] A Vár. 8. §-a, a 77. § (2) bekezdése, az 1. § 8. pontja, a 75. §, a 28. § (1) bekezdése, a 78. § (1) bekezdése alapján, az EBH 2007.1621. határozatra hivatkozva megállapította, az alperesnek az az állítása, hogy nem ő a kötelezettje a perbeli váltónak, mert az ügyvezető a váltót akkor írta alá, amikor már nem volt jogosult az alperes nevében váltót aláírni, váltójogi kifogás, amelyet vizsgálni kellett, ezért került sor a perben bizonyításra, anyagi pervezetésre és utólagos bizonyításra is.
- [14] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást mellőzte, és helyette új tényállást állapított meg, melyet az alábbi tények támasztottak alá:
1. Az alperes által csatolt 11/A/2. és A/3. számú okiratok: az alperes 2015. és 2016. évekre közzétett egyszerűsített éves beszámolóí és azok kiegészítő mellékletei. A váltó kibocsátásának és esedékességének évében sem szerepeltette az alperes a közzétett mérlegében a perbeli váltótartozást, a kiegészítő mellékletek mindkét év vonatkozásában azt rögzítik a kötelezettségek körében, hogy a tárgyévi kötelezettségek között olyan kötvénykibocsátás miatti tartozás, váltótartozás vagy egyéb kötelezettség nincs, ahol a visszafizetendő összeg nagyobb a kapott összegnél.
 2. Az alperes által csatolt 37/A/43. számú okirat: Dr. F. I. 2018. november 20-án kelt vádindítványa S. E. mint felbújtó ellen a Kunszentmártoni Járásbírósághoz. A vádindítványban dr. F. I. nem tett említést arról, hogy az A. Kft., az alperes és az F. Ügyvédi Iroda között 2015. március 12-én írásbeli Megállapodás jött létre, amelynek alapján az alperes jogalap nélküli gazdagodása ellentételezéseként 2015. március 24-én az alperes váltót bocsátott ki.
 3. Az alperes által csatolt 37/A/48. számú okirat: az ügyvezető mint az A. Kft. ügyvezetője 2016. június 16-án az Ö-K Kft. és az alperes ügyvezetőjéhez címzett levele. A levélben az ügyvezető nem tett említést arról, hogy 2015. március 24-én biztosítékkal váltót állított ki az alperes.
 4. Az alperes által csatolt 37/A/50. számú okirat: Dr. F. I. 2016. június 19-én kelt levele a Kecskeméti Járás és Nyomozó Ügyészség részére, amelyben dr. F. I. a B.1977/2016/1-III. szám alatt zsarolás büntetnének gyanúja miatt elrendelt nyomozásban tett feljelentését egészítette ki, melyben nem tett említést arról, hogy az F. Ügyvédi Iroda követelésének biztosítékeként az alperes 2015. március 24-én váltót bocsátott ki és ez a váltó a feljelentés kiegészítés időpontjában az F. Ügyvédi Iroda birtokában van.
 5. Az alperes által csatolt 37/A/51. számú okirat: az ügyvezetőnek az A. Kft. ügyvezetőjeként az Ö. Kft. ügyvezetőjéhez írott levele, melyet tájékoztatásul az alperes ügyvezetőjének, L. T.-nek is megküldött, de nem tett említést arról, hogy megállapodás biztosítékeként váltót is állított ki az alperes.
 6. Az alperes által csatolt 37/A/52. számú okirat 8. oldal: a Kecskeméti Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztály Gazdaságvédelmi Alosztály 03010/1764/2016.bü. számú jegyzőkönyve dr. F. I. tanú kihallgatásáról 2016. június 27-én, de e kihallgatása alkalmával sem tett említést arról, hogy 2015. március 12-én írásbeli megállapodás jött létre az felek közötti vita tárgyát képező ingatlan társasházzá alakításáról és a Megállapodásban foglalt kötelezettségek biztosítékeként az alperes 2015. március 24-én váltót bocsátott ki, amely az F. Ügyvédi Iroda birtokában van. A tanúvallomásban foglaltak eltérnek a másodfokú eljárásban kihallgatott dr. F. K. tanú által előadott folyamattól és az általa készített okirattervezetek és a cégbíróásra benyújtott okiratok tartalmától is.
 7. Az alperes által csatolt 37/A/53. számú okirat: az ügyvezető 2016. július 8-án kelt, az alpereshez és az Ö. Kft.-hez intézett levele. E nyilatkozatában sem tett említést az ügyvezető a váltóról, s annak ellenére vélte úgy, hogy a vita tárgyát képező ingatlan vételárából az általa képviselt A. C. Kft. egyetlen forint hasznot sem fog élvezni, hogy tudnia kellett a váltó kibocsátásáról, és arról, hogy ez a váltó 2016. július 8-án, a levél megírásakor az F. Ügyvédi Iroda birtokában van.
 8. Az alperes által csatolt 37/A/54. számú okirat: Dr. F. Cs. tanú 2016. július 8. napján kelt bizonyítási indítványa a 03010/1764/2016.bü. számú ügyben a Kecskeméti Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztály Gazdaságvédelmi Alosztályához, s e beadványában sem tett említést arról, hogy a kötelezettség elmulasztásának esetére biztosítékeként az alperes 2015. március 24-én váltót bocsátott ki, ez a váltó pedig a beadvány megírásakor az F. Ügyvédi Iroda birtokában van.
 9. Az alperes által csatolt 37/A/56. számú okirat: a Fonyódi Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztályának 14030/205/2017.bü. számú jegyzőkönyvének 3. oldala dr. F. I. tanúkihallgatásáról 2017. június 27-én. A jegyzőkönyv szerint a nyomozóhatóság kifejezetten rákérdezett arra, hogy készült-e olyan irat, amelyben vállalták a vita tárgyát képező ingatlan társasházzá alakítását. Dr. F. I. a határozott kérdésre se adta elő azt, hogy 2015. március 12-én okirat készült az alperes kötelezettségvállalásáról, amelynek határideje az okirat szerint 2016. szeptember 30. napja volt, és hogy ennek biztosítékeként az alperes 2015. március 24-én váltót bocsátott ki.
 10. Az alperes által csatolt 37/A/57. számú okirat: Dr. F. I. levele a Fonyódi Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztályához, mely a nyomozóhatósághoz 2017. szeptember 8-án érkezett. Dr. F. I. e levélben nem tett említést arról, hogy 2015. március 12-én az ingatlan társasházzá alakítására írásbeli szerződés jött létre. Úgy nyilatkozott, hogy Sz. Sz. az üzletrész átruházási szerződés 2015. március 26-i megkötését követően kapott megbízást a szindikátusi szerződés elkészítésére.
 11. Az alperes által csatolt 58/A/84. számú okirat: Az A. C. Vagyonkezelő Korlátolt Felelősségű Társaságnak az alperes elleni törvényességi felülvizsgálati eljárás megindítása iránti 2017. június 6-án kelt, dr. P. K. meghatalmazott ügyvéd által írt kérelme. A beadványban a kérelmező leírta az alperes üzletrészeivel és az ingatlannal összefüggő eseményeket. Megjelölte az e tárgyban született szerződéseket. Nem tett azonban említést sem a

2015. március 12-i Megállapodásról, sem az azt biztosító 2015. március 24-én kelt váltóról.
- [15] A fentiekén túl az alperes váltókifogásának bizonyítékai az alperes által a másodfokú eljárásban 6/3. szám alatt csatolt okirati bizonyítékok, dr. F. K. ügyvéd 2015. április 8. és június 16. közötti e-mailjei és azok mellékletei, melyek az okiratok visszatámuozásának tényét kétséget kizáróan bizonyítják.
- [16] A másodfokú bíróság a bizonyítékok együttes értékelése alapján arra a meggyőződésre jutott, hogy a 6/3. számon becsatolt iratokkal igazolt folyamat során a felek 2015. április 8. és 28. napján is változtattak megállapodásuk lényeges tartalmán, annak végleges formáját 2015. április 28. és május 21. napja között alakították ki, majd az így kialakított végleges tartalomnak megfelelően készítették el 2015. március 26-ra visszatámuozva a taggyűlési jegyzőkönyvet, üzletrészátruházási szerződést és a cégbírósághoz benyújtott változásbejegyzési kérelem további mellékleteit. Mindebből pedig az következik, hogy a 2015. március 12-ére dátumozott Megállapodásban rögzített végleges számadatokban a felek 2015. április 28. és május 21. között állapodtak meg, így a rögzített feltételekkel 2015. március 12-én nem jött létre megállapodás a felek között, ezért az abban rögzített fizetési kötelezettség biztosítására 2015. április 28. napját megelőzően váltót sem állíthattak ki.
- [17] Az okirati bizonyítékokon túl értékelte a másodfokú bíróság az elsőfokú eljárásban rögzített tanúvallomásokat is.
- [18] A bizonyítékok összességében való értékelése alapján azt állapította meg, hogy a váltó dátumozásától későbbi keltére vonatkozóan áll rendelkezésre több közvetett bizonyíték, ugyanakkor egyetlen olyan hitelt érdemlő bizonyíték sem áll rendelkezésre, ami a váltó keltezésének valóságát támasztaná alá, hiszen a váltó kiállítását megalapozó bizonyítékként hivatkozott 2015. március 12-i Megállapodás nem a keltezésének időpontjában jött létre.
- [19] A másodfokú bíróság a 2015. március 12-i Megállapodással kapcsolatban utalt arra, hogy a 41. sorszámú jegyzőkönyv 8. oldalán rögzített végzésével az elsőfokú bíróság felhívta a felperest az eredeti szerződés becsatolására. 48. sorszámú beadványához a felperes a 2015. március 12-i Megállapodás másolatát csatolta, majd azt az ügyvezető 2019. szeptember 3-i tanú meghallgatása alkalmával 67/T/1. szám alatt közjegyző által hitelesített másolatban csatolta az iratokhoz. A közjegyző 2019. május 8-án kelt tanúsítványa rögzítette, hogy előtte felmutatták a Megállapodás eredeti aláírásokkal és bélyegzővel ellátott példányát.
- [20] A perben az alperes azzal védekezett, hogy a felperes által a váltó kiállítás alapjául állított, 2015. március 12-re dátumozott Megállapodás (2015. április 28-át megelőzően) nem létezett. Miután a 2015. március 12-i Megállapodást az alperes képviselőjében az ügyvezető írta alá, azt azonban az alperesi későbbi ügyvezetőjének, L. T.-nek az előadása szerint az alperes az ügyvezetőtől nem kapta meg, a felperes válasziratában történt hivatkozásig arról az alperesnek nem is volt tudomása, így az alperes e bizonyíték eredeti példányát a perben nem tudta becsatolni. Szakértői vizsgálat érdekében, a hiányzó eredeti irat beszerzésére az alperes által előterjesztett indítványra a felperes nem csatolta az eredeti iratot, ezért ez a körülmény és a megállapodás eredeti példánya szakértői vizsgálatának elmaradása nem értékelhető az alperes terhére.
- [21] Az alperes váltókifogáson alapuló védekezését alátámasztó körülményként értékelte még a perben a másodfokú bíróság azt, hogy dr. F. I. nem járult hozzá az S. E.-vel készített megbeszéléséről készült hangfelvétel lejátszásához és azt, hogy A. I. a tanúvallomásában azt mondta, hogy mind a váltót, mind a 2015. március 12-i Megállapodást megküldte az ügyvédjének, aki ezt véleményezte, de kérdésre nem járult hozzá, hogy az ügyvédet a titoktartás alóli felmentés után tanúként meghallgassák.
- [22] Mindezeket a bizonyítékokat és körülményeket egyenként és összességében mérlegelve jutott a másodfokú bíróság arra a meggyőződésre, hogy a váltó nem létezett 2015. március 24-én, azt 2015. március 26-át követően, olyan időpontban állította ki és írta alá az ügyvezető, amikor már nem volt jogosult az alperes képviselőjére.
- [23] A Vár. 8. §-ára, a 77. § (2) bekezdésére, a 28. § (1)–(2) bekezdésére, a 78. § (1) bekezdésére utalással megállapította, hogy a perbeli váltó nem kötelezi az alperest a benne meghatározott pénzüsszeg megfizetésére, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a keresetet elutasította.
- [24] A tényállás, az ítéleti döntés és az indokolás fentiek szerinti megváltoztatására tekintettel a másodfokú bíróság nem vizsgálta a fellebbezés megalapozottságát abból a szempontból, hogy a felperes jóhiszemű vagy rosszhiszemű váltóbirtokos volt-e, és az alperes az alapjogviszonyból eredő kifogásait felhozhatja-e vele szemben.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [25] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és – tartalma szerint – elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, valamint az alperes perköltség fizetésére kötelezését, másodlagosan az első- és/vagy a másodfokú bíróság új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [26] Állította a Ptk. 6:567. §-ának, a Vár. 17. §-ának, a 75. §-nak, a Pp. 263. § (1) bekezdésének, a 279. § (1) bekezdésének, a 346. § (4) és (5) bekezdésének, a Pp. 373. §-ának megsértését.
- [27] Felülvizsgálati kérelemben a felek álláspontjának és a pertörténetnek a részletes ismertetését követően előadta, hogy a Ptk. 6:565. §-ának (helyesen 6:567. §), a Vár. 17. §-ának, a 75. § és a PJD2018.1. megsértése körében a Kúriának abban a kérdésben kell állást foglalnia, hogy kizárólag váltójogi alapon – a Vár. 17. §-a szerinti kifogáskorlátozás áttörése nélkül – a felperes váltóbirtokos és a váltókötelezett váltójogviszonyában helyt lehet-e adni egy olyan kifogásnak, amely magából a váltóból mint a feltétlen fizetési ígéretet megtestesítő értékpapírból nem következik, a váltójogi kifogást ugyanis kizárólag – a nem vizsgált alapjogviszony körébe tartozó – közvetett bizonyítékok támasztják alá.
- [28] Álláspontja szerint a perbeli váltóból nem következik egy, a váltót forgatmány útján megszerző jóhiszemű

- váltóbirtokos számára, hogy az ügyvezető a váltót azért nem írhatta alá 2015. március 24-én, mert ő maga és élettársa bizonyos eljárásokban nem tett említést a váltóról, vagy hogy dr. F. K. és L. T. e-mail útján történt levelezése – kicsavart módon – úgy is értelmezhető, hogy a Megállapodás – amelynek vizsgálata szintén az alapjogviszonyra tartozik – nem jöhetett létre 2015. március 12-én. Ez alól kivétel, ha a váltóbirtokos vagy a jogelőd forgatmányosok személyében célzatos rosszhiszeműség állapítható meg a váltó forgatásakor. A másodfokú bíróság nem vizsgálta az alapjogviszonyt és a váltóbirtokosok célzatos jó- vagy rosszhiszeműségét sem.
- [29] A másodfokú bíróság ítélete alapján egy váltót jóhiszeműen megszerző váltóbirtokosnak számolnia kell azzal, hogy a Vár. 17. §-a szerinti kifogáskorlátozás áttörése nélkül, pusztán váltójogi alapon a váltókötelezett felhozhat a váltóból nem következő olyan kifogást, amelynek a bíróság pusztán közvetett bizonyítékok alapján helyt adhat. Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság olyan közvetett bizonyítékok alapján adott helyt a váltókötelezett váltójogi alapú kifogásának, amelyek nem egyértelműen és kétséget kizáróan bizonyítják a visszadatáltságot, hanem csupán egy szubjektív bírói mérlegelés eredményeként támasztják alá azt. Ilyen értelmezés mellett a váltóforgatás nem különbözne az egyszerű engedményezéstől.
- [30] A Pp. 263. § (1) bekezdésének és a 279. § (1) bekezdésének megsértése vonatkozásában állította, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékokat kirívóan okszerűtlenül mérlegelte.
- [31] A jogerős ítéletben tizenegy pontban felsorolt bizonyítékok értékelésekor a másodfokú bíróság a hallgatásnak adott bizonyító erőt, teljesen iratellenesen és a kontextusból kiragadva értelmezte az okiratok tartalmát, teljesen figyelmen kívül hagyta a felperes által előadottakat, nyilvánvaló tévedéseknek és elírásoknak tulajdonított olyan bizonyító erőt, mely alkalmas egy teljes bizonyító erejű okiratnak és értékpapírnak minősülő váltó és egy ügyvéd által ellenjegyzett megállapodás hitelt érdemlő voltának megdöntésére.
- [32] Kifejtette álláspontját az 1–11. számú közvetett bizonyítékokkal kapcsolatban, melyeket – megítélése szerint – a másodfokú bíróság tévesen értelmezett.
- [33] A Pp. 346. § (4) és (5) bekezdésének megsértése tárgyában előadta, hogy a jogerős ítélet nem adta indokát: miért nem vette figyelembe, hogy mind a váltó, mind a Megállapodás teljes bizonyító erejű magánokiratba van foglalva, sőt a Megállapodást ügyvédi ellenjegyzéssel látták el; miért nem vette figyelembe, hogy a C. hitelszerződés közokirati hitelességgel igazolja a váltó gazdasági alapját, vagyis, hogy az alperes az F. Ügyvédi Iroda által a Banktól felvett kölcsönből került felújításra; miért nem foglalkozott azzal, hogy a kirendelt igazságügyi szakértő nem állapította meg a váltó visszadatáltságot; miért tette teljes egészében félre a felperes tanúinak a tanúvallomását, különös tekintettel arra, hogy A. I. az alapjogviszony szereplőitől független üzletember, aki biztosítékként kapta meg a váltót 2016. szeptember 20-án, így a váltónak ekkor már léteznie kellett; miért nem értékelte az alperes terhére azt a tény, hogy az alperes – annak ellenére, hogy maga is úgy nyilatkozott, hogy dr. Sz. Sz. részt vett a 2015. március 10-i taggyűlésen – nem mentette fel a tanút az ügyvédi titoktartási kötelezettség alól, így elzárta a felperest ezen tanúbizonyítás lehetőségétől.
- [34] A Pp. 373. §-ának megsértése vonatkozásában állította, hogy az alperesnek a 2021. december 9-i fellebbezési tárgyaláson előadott utólagos bizonyítási indítványa elkésett, azok a másodfokú eljárás során már nem lettek volna felhozhatóak. L. T.-nek már az elsőfokú eljárásában is tudnia kellett az általa korábban folytatott elektronikus levelezésről.
- [35] A közhiteles cégdatokkal szemben a másodfokú bíróság arra a meggyőződésre jutott, hogy a felek megállapodása csak 2015. április 28. és május 21. között alakult ki, amely immánensen azt is magában foglalja, hogy a cégbírósághoz benyújtott okiratok tartalmával ellentétben 2015. március 26-án nem volt taggyűlés.
- [36] Érvelése szerint a jogerős ítélet jogkérdésben eltér a PJD2018. 1. számú határozattól. Hivatkozott a Kúria Gf.VII.30.461/2018/6. számú határozatára, valamint a KGD 2002.26., BH 1998.401., BH 1996.255. és BH 2021.35. számú eseti döntésekre.
- [37] Az alperes részletes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában való fenntartását és a felperes eljárási költségekben való marasztalását.
- [38] Álláspontja szerint a felülvizsgálati kérelem alaptalan, a jogerős ítélet megfelel a jogszabályoknak és nem tér el a Kúria hivatkozott, közzétett határozatától. A felperes új tényállítást tett felülvizsgálati kérelmében, ami a felülvizsgálati eljárásban nem megengedett. Olyan új tényállást konstruált meg, amelyben ellentmond a saját, a per korábbi szakaszában megtett nyilatkozatainak is. A felperes a másodfokú bíróság mérlegelési tevékenységét támadja úgy, hogy a másodfokú bíróság ítéletében nem tud felmutatni a logika szabályainak nyilvánvalóan ellentmondó tényállásmegállapítást, mérlegelést.
- [39] Kifejtette, a kereseti kérelemnek a Kúria akkor sem adhatja helyt, ha a felperes alappal támadná a jogerős ítéletet, mert a másodfokú bíróság kifejezetten rögzítette, hogy nem vizsgálta a fellebbezés megalapozottságát abból a szempontból, hogy a felperes jóhiszemű vagy rosszhiszemű váltóbirtokos volt-e, és az alperes az alapjogviszonyból eredő kifogásait felhozhatja-e vele szemben. Rámutatott, hogy a másodfokú bíróság nem a váltó alapjogviszonyát vizsgálta, hanem az alperes „in rem” váltókifogása alapján a váltóból magából eredő kifogást (Vár 1–2. §, 8. §), azt kellett elbírálnia, hogy a váltó az alperest kötelezi-e vagy az ügyvezetőt. A Vár. 8. §-a alapján a váltó jóhiszemű megszerzőjével szemben is hivatkozhat a váltóaláírással kapcsolatos kifogására az, akinek nevében a váltót jogtalanul kibocsátották (EBH 2009.1973.).

A Kúria döntése és jogi indokai

- [40] A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint.
- [41] A felperes által állított eljárásjogi jogszabálysértések közül a Kúria elsődlegesen rámutat a Pp. 373. §-a kapcsán, hogy a másodfokú bíróság Gf.V.40.030/2021/5. számú jegyzőkönyve szerint a

- tanács elnöke tájékoztatta a megjelenteket, hogy a másodfokú bíróság a Pp. 369. § (4) bekezdése alapján elvégezte az elsőfokú bíróság eljárásának anyagi pervezetéssel összefüggő része felülvizsgálatát. A jogszabály rendelkezése szerint ezzel együtt köteles elvégezni a saját anyagi jogi álláspontja szerinti helyes anyagi pervezetést, és az ezzel összefüggő intézkedéseket megtenni. Ennek megfelelően tájékoztatta a feleket a Pp. 237. § (2) bekezdése alapján arról, hogy az alperesnek kell bizonyítania, hogy a váltót az ügyvezető e tisztsége megszűnése után állította ki, ennek eredménytelensége esetén pedig azt, hogy a felperes a váltó megszerzésével tudatosan az alperes hátrányára cselekedett, az alap Megállapodás nem jött létre, illetve az alperes nem tartozott az F. Ügyvédi Irodának (5. számú jegyzőkönyv 3. oldal).
- [42] A másodfokú eljárásban elvégzett anyagi pervezetésre tekintettel ajánlott fel az alperes utólagos bizonyítást, ennek az indítványnak adott helyt a másodfokú bíróság. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat, a Pp. 370. § (4) bekezdése és 369. § (4) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság megfelelő korrekciós eszközökkel rendelkezik a helyes anyagi pervezetés lefolytatása érdekében, jogosult a feleket a jogvita általa meghatározott keretei között a bizonyítandó tényekről, a bizonyítási érdekről tájékoztatni. Ezért a másodfokú bíróság anyagi pervezetésére tekintettel felvett utólagos bizonyítással kapcsolatban megalapozatlanul állította a felperes a Pp. 373. §-ának megsértését.
- [43] Az ügy érdemét illetően a Kúria megítélése szerint a felperes tévesen határozta meg a felülvizsgálati eljárásban eldöntendő jogkérdést és az álláspontja szerint megsértett anyagi jogi jogszabályhelyeket. A másodfokú bíróság ugyanis nem a Vár. 17. §-a alapján vizsgálta a rendelkezésre álló bizonyítékokat, azaz nem olyan kifogást vizsgált, amely az alperesnek a kibocsátóval vagy valamelyik előbbi váltóbirtokossal szemben fennálló személyes viszonyán alapult, hanem a Vár. 8. §-ára hivatkozással elsődlegesen azt vizsgálta, hogy jogosult volt-e az ügyvezető az alperes nevében váltót kiállítani, és ezzel az alperesnek keletkezett-e váltókötelezettsége. Mindebből következően a felperesnek a felülvizsgálati kérelemben a Vár. 17. §-ának és 75. §-ának, illetve a Ptk. 6:567. §-ának megsértése vonatkozásában előadott álláspontja nem volt összevethető a másodfokú bíróság által kifejtettekkel, e jogszabályi rendelkezéseket a jogerős ítélet nem sérti.
- [44] A Kúria az EBH 2009.1973. számú döntésében kifejtett állásponttal egyezően rámutat, ha a saját váltón szerepel a váltó kiállítójának aláírása, annak valódisága, illetve az aláíró jogosultsága nem feltétele annak, hogy az okirat váltónak minősüljön, tehát a felperes a keresetét alapíthatja a váltóra mint értékpapírra. Az okirat váltónak minősül akkor is, ha az aláírás hamis vagy nem jogosult személytől származik, más kérdés, hogy váltójogi kötelezettsége abból a kibocsátóként feltüntetett személynek nem keletkezik. A képviseleti jogosultság a váltónak nem alakítható, hanem a váltó kifizetéséért való felelősség anyagi jogi feltétele. Ha fennáll a képviseleti jog, akkor a saját váltó kiállítója felel, ha nem, akkor a Vár. 8. §-a alapján az álképviselőnek magának kell helytállnia.
- [45] A váltóadós által felhozható kifogások között megkülönböztethetők az általában mindenkivel szemben érvényesíthető, vagyis feltétlen, valamint az alapügyletből meríthető és egyéb személyes, azaz feltételes kifogások. Az abszolút, feltétlen (in rem) kifogások egyik csoportja az, amikor a váltókiállítási akarathibára, a teljes váltói akarathianyra hivatkozik az alperes, hogy váltókötelezettségét kizárja (LESZKOVEN László: *A váltó mint kötelem*, Novotni Kiadó, Miskolc 1999, 208–210.). Ide tartozik a Vár. 8. §-a szerinti álképviselő, mely szerint „ha valaki váltót ír alá olyan személy képviselőjeként, akinek képviselőtére nem jogosult, a váltó alapján maga válik kötelezetté”. A feltétlen kifogások előadását a Vár. 17. §-a nem korlátozza, ezek a kifogások ugyanis nem tartoznak az ott szabályozott esetkörbe.
- [46] Nem vitásan az alperes a per során folyamatosan azzal védekezett, hogy az alperes nem állított ki saját váltót az F. Ügyvédi Iroda részére, a váltó kiállítására akkor került sor, amikor az ügyvezető már nem volt az alperes vezető tisztségviselője. Erre tekintettel kellett a bíróságnak vizsgálnia, hogy a váltót álképviselőként eljárva állította-e ki az ügyvezető.
- [47] A felperes ezzel összefüggésben a Pp. 263. § (1) bekezdésének, a 279. § (1) bekezdésének megsértését állította, mellyel a tényállás megállapítását, a bizonyítás eredményének mérlegelését támadta. A Kúria e körben rámutat, hogy a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésére és értékelésére, ún. felülmérlegelésére alapvetően nem kerülhet sor. Jogszabálysértés pedig a tényállás megállapításával, a bizonyítékok értékelésével kapcsolatban csak akkor állapítható meg, a jogerős ítéletben alapul vett tényállás a bizonyítás anyagától eltér, iratellenes, illetve ha a bíróság a bizonyítékok mérlegelése alapján okszerűtlen, logikailag kizárt következtetésre jutott. Másként megfogalmazva: a megállapított tényállás iratellenességére vagy a kirívóan okszerűtlen mérlegelésre történő hivatkozás csak akkor eredményezheti a jogerős határozat megváltoztatását, ha a rendelkezésre álló bizonyítékokból kizárt volt a jogerős határozat szerinti következtetések levonása, az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.). Az viszont, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna, de nem volt kizárt az a következtetés, amelyet az eljáró bíróságok levontak, nem valósítja meg a tényállás megállapítására, a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó eljárási szabály megsértését.
- [48] Hangsúlyozza a Kúria azt is, hogy a polgári perben a bíróság a Pp. 263. § (1) bekezdése szerint – törvény eltérő rendelkezése hiányában – alakoszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint minden bizonyítékot, amely a tényállás megállapítására alkalmas. Nincs akadálya a tényállás megállapítása során a közvetett bizonyítékok figyelembevételének sem. A közvetett bizonyítékok értékelésével kapcsolatban a polgári perekben is iránymutatónak tekinthető a Kúriának a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott – egyébként

- emberölési ügyben született – Bhar.III.1.530/2019. számú (BH 2021.35.) határozata, amely e körben az alábbiakra mutatott rá: „A közvetett bizonyítékok zárt láncolatának szükségessége kétségtelen, ám ez nem formál-logikai láncolatot jelent. A közvetett bizonyítás zártláncúsága nem feltételezi a legapróbb és az egyforma méretű láncszemeket. Azaz nem feltétel az, hogy a legapróbb részletek is bizonyítva legyenek. Az ugyanis valójában azt jelentené, hogy a valóság megismerése már nem közvetett, hanem közvetlen. És nem feltételezi a közvetett bizonyítás zárt láncolata, hogy egyforma értékű bizonyítékokból tevődjön össze. A hangsúly a zártságon van, ami a két végpontot összekapcsolja. Minden egyes láncszemnek tény-, illetve tárgyszerűnek kell lennie, nem lehet spekulatív; relevánsnak és a valóságra vonatkozóknak kell lennie.” A szabad bizonyítás, a bizonyítékok szabad felhasználásának elve, a közvetett bizonyítékok felhasználhatósága eltérő szabályozás hiányában a váltóperekben is érvényesül.
- [49] A perbeli esetben a Kúria álláspontja szerint a Pp. 263. § (1) bekezdésének és a 279. § (1) bekezdésének megsértése nem következett be. A másodfokú bíróság által figyelembe vett bizonyítékok a perben felhasználhatók voltak, és – a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal ellentétben – a rendelkezésére álló okiratokat is helyesen, valós tartalmuknak megfelelően, a másodfokú eljárás befejezéséig általa ismertté vált egyéb peradatokkal összhangban értelmezte a másodfokú bíróság. A Kúria megítélése szerint éppen a felperes kísérlete meg felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletben említett okiratokat saját jogi álláspontjának alátámasztása érdekében tényleges tartalmuktól eltérően, részben új tényeket is előadva, kontextusukból kiragadva értelmezni, e körben a Kúria egyetért az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a releváns bizonyítékok értékelésével kapcsolatban kifejtettekkel. Kiemeli a Kúria, hogy nem sértett jogszabályt a másodfokú bíróság akkor sem, amikor annak vizsgálata során, hogy ténylegesen a rávezetett keltezés szerinti időpontban állították-e ki a váltót, azt is figyelembe vette, hogy egyes korabeli okiratokban a váltókötelezettségről nem esik szó. Ezek az okiratok ugyanis – tekintet nélkül arra, hogy mi volt annak az eljárásnak a tárgya, amelyhez kapcsolódóan keletkeztek – részletesen taglalják az érintett személyek gazdasági kapcsolatának alakulását, így keletkeznek teljeskörűen kitérni minden jogcselekményre, csak éppen a váltót nem említik. Egyetért ezzel összefüggésben a Kúria az alperessel abban is, hogy a felülvizsgálati kérelemben említett egyéb eljárások, jogcselekmények mindegyikének már a megindítása, illetve megtétele sem lenne észszerűen indokolható, ha a váltó a keltezése időpontjában valóban létezett volna.
- [50] Mindezekre figyelemmel a Kúria megítélése szerint a rendelkezésre álló bizonyítékokból nem volt kizárt a jogerős ítéletben megfogalmazott következtetés levonása. Nem jogszabálysértő ezért a másodfokú bíróságnak az a következtetése, hogy a váltót nem a keltezése időpontjában, hanem később, olyan időpontban állította ki az ügyvezető, amikor már nem volt jogosult az alperes képviselőtére, így a váltó nem kötelezi az alperest.
- [51] Nem tért el a jogerős ítélet a Kúria kötelező erejű határozataitól sem. A Kúria rámutat e körben, hogy kötelező erő a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja és 41/B. § (1) bekezdése értelmében csak a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett, 2012. január 1-jét követően hozott határozataikhoz fűződik, a korábban született legfelsőbb bírósági határozatokra és a más bíróságok által hozott határozatokra ezért a felperes tévesen hivatkozott. A Kúria kiemeli, a felülvizsgálati kérelemben PJD 2018.1. szám alatt említett határozatot nem a Kúria hozta, az nem jogegységi határozat, nincs kötelező ereje, a határozat egyébként is más jogkérdést vizsgált, nem a feltétlen, hanem az alapjogviszonyt érintő kifogásokkal foglalkozik, a felperes által idézett megállapítását pedig az ugyancsak a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott Ptk. kommentár kifejezetten vétesnek minősíti. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, a Bszi. idézett rendelkezései értelmében vizsgálható kúriai határozatok közül a már említett Bhar.III.1.530/2019. számú határozatnak a vádlott hallgatására vonatkozó megállapításai a polgári peres eljárásokban nyilvánvaló okokból nem lehetnek irányadók, a figyelembe vehető, a közvetett bizonyítékokra vonatkozó megállapításaitól pedig a másodfokú bíróság nem tért el. A Gfv.VII.30.461/2018/6. határozat tárgya ugyancsak más jogkérdés volt: lehet-e a váltóból eredő jogokat a váltó birtoklása nélkül érvényesíteni. Ez a jogkérdés viszont a jelen ügyben fel sem merült.
- [52] A másodfokú bíróság kellő alapossággal, részletesen megindokolta határozatát, döntésének indokairól megfelelően számot adott, ezért az indokolási kötelezettség teljesítése körében sem állapítható meg jogszabálysértés. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indokolt bírói döntéshez való jog azt az általános elvárást fogalmazza meg, hogy „a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” [7/2013. (III. 1.) AB határozat, ABH 2013, 293, 307.], az indokolt bírói döntéshez való jogból azonban „nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” [30/2014. (IX. 30.) AB határozat, ABH 2014, 863, 892; 3107/2016. (V. 24.) AB végzés, ABH 2016, 1568, 1574]. A jogerős ítélet indokolása ezeknek a követelményeknek maradéktalanul megfelel.
- [53] A kifejtettek tekintetével a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv. VI.30.190/2022/5.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

302 A sérelemdíjban marasztalás lehetőségét biztosító törvényi rendelkezések céljának az a jogalkalmazás felel meg, amely nem marasztal olyan alacsony összegű sérelemdíj megfizetésére, amely nem alkalmas a sérelem kompenzálására, sem pedig a jogsértéstől visszatartó preventív hatás kifejtésére [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:52. § (3) bek.].

A tényállás

- [1] A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a felperes 2016. március 1-jétől konyhai kisegítő munkakörben állt munkaviszonyban az alperesnél. 2017. május 17-én reggel 7 órakor kezdte meg a munkavégzést. A 4. számú üstben 40 kg tésztát főztek, majd a következő adag 25 kg-os tésztát keverőtálba tették, és azt a felperes és munkatársa az 1. számú üst széléig emelte. Ezt követően a felperes munkatársa felnyitotta az 1. számú üst tetejét és közben utasított egy másik konyhai kisegítőt, hogy a 25 kg tésztát tartalmazó keverőtálat alulról tolja meg. A tészta belecúszott az üstbe, melynek hatására a kiáramló gőz és a forró víz a valószínűsíthetően túltöltött főzőüstből kitört, és a felperes jobb karjára, lábára, mellére, továbbá a nyakára ömlött. A baleset következtében a felperes jobb lábszárán, combján, vállán, mellén és karján égési sérülést szenvedett. A balesetet követően a felperes hidegvizes kezelése, a fájdalom csillapítása a helyszínen megtörtént, majd az Országos Mentőszolgálat kórházba szállította.
- [2] A felperes a munkahelyi balesetben a testfelszín 11%-ának I–II/1–II/2. fokú égési (forrázási) sérüléseit szenvedte el, amelynek következtében az alsó végtagokon másodlagosan, heggel és bőrelszíneződés visszamaradásával gyógyult bőrterületek maradtak vissza, melyek területén érzészavar alakult ki, valamint időszakosan idegi fájdalom is jelentkezett. A többi területen szabad szemmel alig észrevehető, de esztétikai károsodásként értékelhető elváltozás maradt vissza. Az elszenvedett sérülésekkel okozati összefüggésben a felperesnél poszttraumás stressz-zavar alakult ki szorongással, elsősorban a szorongásos-depressziós tünetek és forróság-fóbia domináltak. A pszichés állapot negatív irányú változása a korábban fennálló pikkelysömör betegség kismértékű állapotrosszabbodását okozta.
- [3] Az alperes mint társadalombiztosítási kifizetőhely határozatával a foglalkozás körében végzett munka közben történő baleset üzemi jellegét elismerte, ezt követően 2017. május 25-én felhívta a felperest a kárigényének bejelentésére.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [7] A felperes keresetében – többek között - sérelemdíj címén 5 millió forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Előadta, hogy az alperes által üzemi balesetként elismert baleset következtében testfelülete jelentős részén égési sérülések

szenvedett, sebei begyógyultak, azonban azok nyomai tartósan megmaradtak, külső megjelenését elcsúfítva akadályozzák a korábbi megszokott életvitelt folytatásában. Ennek nyomán neurológiai és depresszív tünetek is felléptek nála, pszichiátriai szakkezelésre, gyógyszeres kezelésre szorul. Egész életében kénytelen lesz elviselni a baleset hátrányos következményét, személyisége szabad kibontakozásában és a párválasztási szabadságában felmerülő akadályként a strandolást, sportolást nevezte meg, és párkapcsolat kialakításában is hátrányt szenved, a baleset testi és mentális egészségére gyakorolt kedvezőtlen hatásával kénytelen együtt élni.

- [8] Az alperes a felperes keresetének az elutasítását kérte. Előadta, hogy a munkavégzéshez a szükséges védőeszközöket biztosították a felperesnek, illetve munkatársainak, őket munkavédelmi oktatásban részesítette, a munka végzéséhez szükséges tapasztalattal rendelkeztek. Álláspontja szerint a munkáltató mindent megtett a baleset megelőzése érdekében, azt kizárólag a felperes elháríthatatlan magatartása okozta.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [10] A törvényszék helybenhagyó közbenső ítélete folytán jogerőre emelkedett közbenső ítélet a perbeli munkahelyi baleset vonatkozásában megállapította az alperes teljes kártérítési felelősségét.
- [11] A törvényszék túlzottnak tartotta a felperes sérelemdíj iránti igényét. Annak mértéke megállapítása során figyelemmel volt arra, hogy a felperes maradó sérüléseket szenvedett, az égési sérülések miatti hegesei testszerte megmaradtak jelentősen befolyásolva a felperes önértékelését, nőiességének megélését. A sérülésekkel összefüggésben poszttraumás stressz-zavar alakult ki szorongással, fóbiával, mely a pikkelysömör betegsége állapot rosszabbodására is kihatott. A bíróság figyelembe vette az életmódja negatív változását, a bekövetkezett egészségkárosodás jelentős mértékét, továbbá, hogy a felperes a balesetet fiatal középkorú nőként, 44 évesen szenvedte el, így 4 millió forint összegben találta megalapozottnak annak összegét.
- [13] A peres felek fellebbezése folytán eljáró ítéletábrla részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezései közül a sérelemdíjra vonatkozó rendelkezést helybenhagyta.
- [14] Nem találta megalapozottnak a bíróság az alperesnek a sérelemdíj jelentős mértékű leszállítására vonatkozó igényét. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság helyesen vette figyelembe az összeg megállapításánál, hogy a felperes fiatal-középkorú nőként maradó sérüléseket szenvedett, az égési sérülései miatti hegesei maradtak. Az orvosszakértő jelentős arányú pszichés terheltséget is

kimutatott, továbbá a tanúbizonyítás a felperesre és környezetére gyakorolt negatív hatásokat tárt fel. Indokolatlanná tette a csökkentést az a körülmény is, hogy a felperest a balesetben semmilyen közrehatás nem terhelte, továbbá szem előtt tartotta a sérelemdíj reparatív funkcióját is. Figyelemmel volt ezentúl a sérelemdíj magánjogi büntető szerepére is. Mindezen szempontok mérlegelése alapján megalapozottnak találta a 4 millió forintos összeget. Megállapította, hogy a beszerzett orvosszakértői vélemény megerősítette, hogy a felperes háztartási kisegítő igénybevételére szorult. A javára megítélt gyógyszerköltségtérítés alaptalanságát sem lehetett a rendelkezésre álló peradatok alapján megállapítani.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

- [15] A jogerős részítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben kérte, hogy a Kúria a sérelemdíj tekintetében előterjesztett keresetet utasítsa el, és a sérelemdíj címén megállapított marasztalás összegét 500 000 forintra szállítsa le. Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 206. § (1)–(3) bekezdését, továbbá a Ptk. 2:52. § (3) bekezdését jelölte meg.
- [16] Érvelése szerint a másodfokú bíróság a bizonyítékok értékelését kirívóan okszerűtlenül és iratellenesen végezte el. Hivatkozott a KSH életkorokra vonatkozó csoportosítására, mely szerint egy 44 éves korú nő nem fiatal-középkorúnak, hanem idősebb-felnőttkorúnak minősül. Megítélése szerint a felperes testén már a balesetet megelőzően is a pikkelysömör megbetegedése miatt hegeseledések voltak, így a balesetből eredő hegek nem okoztak olyan látható sérülést, amely ilyen jelentős összegű sérelemdíjat indokolna.
- [17] Kifejtette, hogy a baleset és a pikkelysömör megbetegedés rosszabbodása közötti összefüggés 100%-os bizonyossággal nem volt megállapítható, a pszichés stressz okok kóros szerepét a szakértői vélemény is csak a legvalószínűbb körülményként határozta meg. Előadta, hogy a másodfokú bíróság nem csak részben, de egyáltalán nem vette figyelembe a felperes perbeli károsodását megelőzően már fennálló pszichés egészségi állapotát, így a szakértő által megállapított 15%-os pszichés összegéség-károsodás és a baleset közötti ok-okozati összefüggés nem volt megállapítható. A bizonyítékok értékelése körében azért minősül kirívóan okszerűtlennek és iratellenesnek a másodfokú ítélet, mert a felperes alapszemélyiségéből származó részoki szerepet sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem értékelte, pedig a sérelemdíj mértékének megállapítása során a bíróságnak az eset összes releváns körülményét vizsgálni kell. Nem értékelte az ítéletábla azt a körülményt sem, hogy a korábbi pszichés állapotára vonatkozóan a felperes nem csatolt iratokat, továbbá az orvosi utasításokkal szemben önkényesen hagyta el az antidepresszáns gyógyszereinek szedését.
- [18] Helytelenül értékelte a másodfokú bíróság a tanúvallomásokat is. A felperes baleset előtti pszichés válságáról a tanúk nem tudtak nyilatkozni, továbbá a szociális életével kapcsolatban nincs olyan kár, amelynek megtérítésére az alperes köteles lenne. Nem volt megállapítható az sem, hogy a baleset kihatással volt a párkapcsolati próbálkozásaira, szabadidős tevékenységére.
- [19] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős részítéletet hatályában tartsa fenn, mivel az megfelel a jogszabály rendelkezéseinek és marasztalja az alperest a felülvizsgálati eljárás költségében.
- [20] Érvelése szerint a baleset előtt már fennállt korábbi betegségeivel kapcsolatos bizonyítás az alperest terhelte a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján, ezzel kapcsolatban indítványt azonban nem tett. Ezzel szemben a Pszichiátriai Gondozó Szakrendelésen 2021. január 12-én készült irat tartalmazza, hogy pszichés állapota balesete következtében változott negatív irányba. Bár 2005-ben már állt kezelés alatt, ezen gyógykezelésnek a baleset utáni állapotához nem volt köze, a korábbi betegségből meggyógyult.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [22] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [27] A Ptk. 2:42. § (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátjai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy őt abban senki ne gátolja. A Ptk. 2:43. §-a személyiségi jogok példalázó felsorolását tartalmazza.
- [28] A bíróság jogerős határozatával megállapította, hogy az alperes teljes kártérítési felelősséggel tartozik a felperes munkahelyi balesetért. Erre figyelemmel az alperes köteles megfizetni a felperest ért vagyoni károkon túl a személyiségi jogai megsértése miatt járó sérelemdíjat is.
- [29] A sérelemdíj elégtételi, kompenzációs és magánjogi büntetés funkciót is betölt. Annak alkalmazásakor meg kell őrizni a polgári jogi szankciós rendszer keretein belül a sérelemdíj funkciójának az egyensúlyát. A sérelemdíj egyik feladata ugyanis az okozott hátrány kompenzációjaként a jogsértő és a személyiségi jogában sértett személy relációjában kifejezett anyagi kárpótlás, másrésztől a magánjogi büntetés a hasonló jogsértések megelőzése érdekében. (Pfv.IV.20.464/2018/8.)
- [30] A sérelemdíj mértékének megállapítása során a bíróságoknak figyelemmel kell lenniük az eset körülményeire, különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetre gyakorolt hatására [Ptk. 2:52. § (3) bekezdés]. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében azt állította, hogy a Pp. 206. §-ába ütköző módon értékelte a bizonyítékokat a másodfokú bíróság, a megállapított sérelemdíj mértéke nem felel meg a Ptk. vonatkozó rendelkezéseinek.
- [31] Kellő alap nélkül kifogásolta az alperes, hogy a bíróságok fiatal-középkorú nőnek minősítették a felperest, eltérve a KSH fogalomhasználatától. Az eljáró bíróságok a felperes nem vitatott életkorára figyelemmel, az általános társadalmi megítélés alapján nevezték a felperest fiatal-felnőttkorúnak, s e szóhasználat az érdemi döntést nem befolyásolta.
- [32] Nem vitatható az a körülmény sem, hogy a munkahelyi baleset következtében a felperes mentális egészségi állapota, bőrének esztétikai megítélése negatívan változott. Önmagában az a körülmény, hogy a betegségből adódóan már korábban is voltak elváltozások a felperes testén,

- nem indokolják azt az alperesi állítást, hogy a baleset által okozott sérülések nem rontottak, súlyosbíttak ezen az állapoton.
- [33] Ugyancsak alaptalanul sérelmezte az alperes azt, hogy a felperes pikkelysömör betegsége rosszabbodása és a baleset közötti okozati összefüggést nem teljes bizonyossággal állapította meg a szakértő. Kiegészítő szakvéleménye rögzítette, hogy a pikkelysömör provokáló okai közül a pszichés stresszokok kóroki szerepe volt a legvalószínűbb. Ez a megállapítás alkalmas volt arra, hogy az eljárás bíróságok jelentős okként értékeljék a sérelemdíj megállapítása során e körülményt is.
- [34] A sérelemdíj megállapítása során kármegosztásnak nincs helye. A sérelemdíj pénzben kifejezett összeg jellegére figyelemmel kárpótlás, elégtétel az elszenvedett nemvagyoni hátrányért. Mivel nincs összegszerűen kifejezhető nemvagyoni sérelem, annak egy részét sem lehet áthárítani a sértettre. (Mfv.X.10.064/2020/4.).
- [35] Helytállóan állította a felperes, hogy a csatolt, 2021. január 12-én kelt orvosi iratból egyértelműen megállapítható, hogy a pszichés állapota a baleset következtében változott negatív irányba, korábbi ilyen jellegű betegségéből felgyógyult, az nem befolyásolta a baleset által kialakult folyamatokat.
- [36] Erre figyelemmel megállapítható, hogy jogszerűen értékelték az eljárás bíróságok a sérelemdíj mértékének megállapítása során azt a körülményt, hogy milyen volt a felperes korábbi egészségi állapota, a gyógyszerek elhagyása nem hatott közre ebben.
- [37] A felülvizsgálati érveléssel szemben helyesen jutottak a bíróságok arra a következtetésre, hogy a meghallgatott tanúk vallomása alátámasztotta, hogy a baleset következményei negatívan hatottak a felperes társas viszonyára, kapcsolati próbálkozásaira, szabadidős tevékenységére.
- [38] Helytállóan hivatkozott az ítélet tábla arra, hogy a sérelemdíj mértékének megállapítása során szem előtt kellett tartani a sérelemdíj reparatív funkciója mellett a magánjogi büntető szerepét is. A sérelemdíjban marasztalás lehetőségét biztosító törvényi rendelkezések céljának az a jogalkalmazás felel meg, amely nem marasztal olyan alacsony összegű sérelemdíj megfizetésére, amely nem alkalmas a sérelem kompenzálására, sem pedig a jogsértéstől visszatartó preventív hatás kifejtésére.
- [39] Mindezen mérlegelési szempontokra tekintettel a Kúria az ítélet táblával azonos módon a négy milliárd forint összegű sérelemdíjat helytállónak ítélte, az alperes által igényelt jelentős mértékű leszállítására nem látott módot.

(Kúria Mfv.IV.10.156/2021/8.)

303 Nem vizsgálható az egyenlő bánásmód megsértése és a joggal való visszaélés tilalma a valós felmondási ok okszerűsége körében. A felmondás jogellenességére alapított munkaügyi perben a joggal való visszaélés mint jogalap csak akkor merülhet fel, ha a felmondás indokolása jogszerű, és az nem ütközik az egyenlő bánásmód követelményébe [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 64. § (2) bek., 7. § (1) bek.].

A tényállás

- [1] A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a felperes 1988 decemberétől állt az alperes alkalmazásában, utolsó munkaköre vezető területi üzemeltető munkatárs, alapbére havi 425 000 forint volt.
- [2] A felperes tíz évig az MMDSZ titkára, majd 2017. november 16-tól alelnöke és elnökhelyettese, illetve 2011 augusztusától az alperesnél működő üzemi tanács tagja, majd elnökhelyettes volt. 2017 októberétől munkavállalói küldötként az alperes felügyelőbizottságának tagjaként is eljár.
- [3] A munkáltatónál végrehajtott 2019. évi differenciált béremeléskor az alperes minden munkavállalót, így a felperest is béremelésben részesítette. Minden olyan juttatást megadott számára, amelyben más munkavállaló részesült. Ezentúl biztosította számára az érdekképviselési tagságának ellátásához szükséges feltételeket. A felperest munkaviszonyának fennállása alatt érdekképviselési tevékenysége folytán nem érte hátrány az alperesnél. A munkáltató együttműködött az érdekképviselési szervekkel, minden jelentős tényről, körülményről tájékoztatta őket. A felperes nevéhez köthető munkajogi védettség kiterjesztésére vonatkozó javaslatát az MMDSZ elnöke nem tartotta időszerűnek a 2021. február 11-i írásbeli észrevétele szerint. Ugyanezt az álláspontot képviselte az alperes vállalati szolgáltatások igazgatója is, és erről 2020. február 12-én tájékoztatta a felperest, valamint az MMDSZ elnökét.
- [4] Az alperes 2020. március 18-án vezérigazgatói utasításban döntött arról, hogy a társaság hatékonyságának vonatkozásában külső szakértő bevonásával vizsgálatot indít. Célja volt új vállalati kultúra létrehozása, felelős vezetői kör létrejötte, az egyes felelősségi körök tisztázása és elhatárolása és a társaság új szolgáltatásaihoz igazodó kompetenciák létrehozása úgy, hogy az üzemeltetési költségek jelentős mértékben csökkenjenek. Elvárás volt, hogy a vezetők számát nem lehet növelni és megtakarításra kell törekedni. 2020 áprilisában az alperes létszámstop bevezetéséről döntött a tapasztalt árbevétel csökkenés miatt. 2020. május 15-én elkészült az a szakértői dokumentum, amelyre korábban a műszaki igazgató tett javaslatot, és amelyet az igazgatóság is támogatott. Az átszervezés koncepciója – mely átfogta az alperes Műszaki Igazgatóságának egész szervezetét – azt tartalmazta, hogy a két csoport összevonásra kerülne, míg a két csoportvezetői pozícióból az egyik, a felperesé megszűnne.
- [5] Az alperes 2020. június 4-én az átszervezésre vonatkozó dokumentum tartalma alapján részletesen tájékoztatta az üzemi tanácsot a munkavállalók nagyobb csoportját érintő munkáltatói intézkedések tervezetéről, így különösen az átszervezésről. Döntése előtt kikérte a tanács véleményét is. 2020. június 8-án az üzemi tanács támogatását fejezte ki az üzemeltetési és fejlesztési ág szervezeti átalakításával összefüggésben. A tanács támogató véleményét figyelembe véve az alperesi társaság igazgatósága 2020. június 10-én döntött az átszervezésről azzal, hogy a Műszaki Igazgatóságon 2020. június 15-ével szervezeti átalakítást, valamint létszám-, illetve munkafolyamat-racionalizálást hajt végre.

- [6] 2020. június 11-én az alperes részletesen tájékoztatta az MMDSZ-t az átszervezés tényéről, egyben kérte a közvetlen felsőbb szakszervezet egyetértését a felperes mint választott szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyának munkáltató általi felmondással történő megszüntetéséhez. Az MMDSZ Titkárok Országos Tanácsa megadta az egyetértését, és a felperes munkajogi védeltségét megszüntette a 2020. június 15-én kelt határozatával.
- [8] Az alperes 2020. június 16-án szeptember 14-i hatállyal felmondással megszüntette a felperes munkaviszonyát. Intézkedését azzal indokolta, hogy a munkáltatónál végrehajtott átszervezés érintette a felperes vezetése alatt állt és összevonásra került csoportot is. Az újonnan létrejövő csoporton belül a két vezető területi üzemeltetési munkatárs munkakörből az egyik pozíció megszüntetésre került, a másik vezető területi üzemeltetési munkatárs munkakört ellátó személy pedig az összevont csoport vezetését látja el, ezért került sor a jogviszony megszüntetésére.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [9] A felperes keresetében munkaviszonya jogellenes megszüntetésére figyelemmel jogviszonya helyreállítását kérte. Keresetét arra alapította, hogy az alperes intézkedése az egyenlő bánásmód és a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe ütközött, mivel jogviszonyát érdekképviselési tevékenysége miatt szüntette meg az alperes.
- [10] Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú bíróság határozata

- [11] A törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította. Határozatának indokolásában kifejtette, hogy a munkáltató az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) rendelkezéseit nem sértette meg, az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta. A munkáltató egyértelműen bizonyította, hogy a felperes munkaviszonyának megszüntetésére nem érdekképviselési tevékenysége miatt került sor, hiányzott a jogsérelem és a felperes érdekképviselési tevékenysége között az okozati összefüggés. Ugyancsak nem igazolta a felperes, hogy a munkáltató rendeltetésellenesen gyakorolta a felmondáshoz fűződő jogát.
- [12] A felperes fellebbezése folytán eljáró ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. Kifejtette, hogy a felperes keresetének nem volt része az az állítás, hogy a felmondás azért jogellenes, mert nem valós és okszerű indokokon alapul. A jogellenességre kizárólag abból az okból hivatkozott, hogy a munkáltató intézkedése diszkriminatív volt, mert nem tartotta meg az egyenlő bánásmód követelményét, illetve jogával visszaélt, ennek megfelelően jelölte meg a megsértett jogszabályhelyeket is. Az elsőfokú eljárásnak nem volt tárgya a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 64. § (1) bekezdés b) pontja és (2) bekezdése megsértése, így mindez a másodfokú eljárás tárgyát sem képezte.
- [13] Az egyenlő bánásmód sérelmével kapcsolatban kifejtette, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:26–28. §-ai szerint a felügyelő bizottsági tagsági jogviszony nem

azonosítható az Ebktv. 8. § s) pontjában meghatározott védett tulajdonsággal. A munkáltatónál végrehajtott átszervezés érintette a felperes munkakörét, tanúvallomás támasztotta alá, hogy a megszüntetendő munkaviszony vonatkozásában munkajogi szempontok vezették a munkáltatót. Az üzemi tanács támogatta a munkáltató átszervezési tervét, a felettes szakszervezeti szerv pedig hozzájárult a felperes jogviszonyának megszüntetéséhez. A felperes jogviszonya fennállása alatt sem szenvedett hátrányt képviselési tagsága miatt.

- [14] A felperes nem bizonyította azt sem, hogy a munkáltató az Mt. 7. § (1) bekezdésében megfogalmazott általános követelménybe ütköző módon joggal visszaélve szüntette meg a jogviszonyt. A felperes által e körben meghallgatni indítványozott tanúk vallomása, a meghatározott tények jobbára személyes véleményen, szubjektív megítélésen alapultak, nem voltak alkalmasak arra, hogy egyéb bizonyítékokkal szemben alátámasszák a felperes állítását.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

- [15] A felperes felülvizsgálati kérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül, hozzon a jogszabályoknak megfelelő határozatot és adjon helyt keresetének. Megsértett jogszabályhelyként a Pp. 279. § (1) bekezdését, az Mt. 83. § (1) bekezdése a) és d) pontját, a 12. § (1) bekezdését, a 6. § (2) bekezdését, a 7. § (1) bekezdését, a 64. § (2) bekezdését, továbbá az Ebktv. 5. § d) pontját és a 7. § (1) bekezdését, valamint a 8. § s) pontját jelölte meg.
- [16] Érvélese szerint több esetben a keresetének helyadó határozatot kért, s a fellebbezésében is utalt arra, hogy a felmondásában felhozott okból miért nem következhetett volna a jogviszony megszüntetése. Az okszerűség vizsgálata a joggal való visszaélés kérdése miatt is nélkülözhetetlen, melynek az a lényege, hogy egy „kifelé” jogszerűnek mutató intézkedés mögött egyéb, a jog rendeltetésével össze nem férő okok rejlenek.
- [17] Jelentősége lenne annak a körülménynek, hogy a vidéki területi központokban csak őt érintette az átszervezés, bár más területi központokban is voltak átfedések az egyes csoportok tevékenysége között. Ennek megfelelően a másodfokú bíróság jogellenesen mellőzte a jogszerűség vizsgálatát.
- [18] Az egyenlő bánásmód sérelme körében a szakszervezeti tagságát emelte ki elsősorban. Az eljáró bíróságok a rendelkezésre álló bizonyítékokat egyoldalúan, okszerűtlenül mérlegelték. Életszerűtlennek tartotta, hogy egy külső cég olyan javaslatot tegyen, amely kiter a létszámleépítéssel érintett személyekre is.
- [19] Megítélése szerint az üzemi tanács úgy véleményezte az átszervezéssel kapcsolatos koncepciót, hogy nem volt tisztában azzal, hogy mindez létszámcsökkentést is maga után vonhat, a felettes szakszervezeti szerv pedig hozzájárulása megadás során pressziónak volt kitéve.
- [20] Utalt a Kúria Kfv.III.37.585/2017/4. számú ítéletére, amely szerint az Ebktv. 19. § (2) bekezdés b) pontja alapján az alperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy az egyenlő bánásmód követelményét

- megtartotta vagy azt, hogy azt nem volt köteles megtartani, e kötelezettségének azonban az alperes nem tett eleget.
- [21] Az Mt. 7. § (1) bekezdésének sérelme körében kifejtette, hogy az általa meghallgatni indítványozott tanúk egyértelműen alátámasztották az általa előadottakat, vallomásukat azonban tévesen és egyoldalúan mérlegelte a bíróság. Utalt a Kúria Közigazgatási és Munkügyi Kollégiumának 5/2017. (XI. 28.) KMK véleményére, mely szerint a joggal való visszaélés esetén a jogsértés nem nyilvánvaló, és ezért széleskörű bizonyítás szükséges ennek feltárásához.
- [22] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályában tartsa fenn. Érvelése szerint a felülvizsgálati kérelem több olyan pontot is tartalmaz, amely a Kúriát a bizonyítékok ismételt, eltérő értékelésére kéri, erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nem kerülhet sor (BH 2012.179.).
- [23] Az eljáró bíróságok a bizonyítékokat okszerűen mérlegelték, ez felülvizsgálattal nem támadható. A felmondás indokolásának valósága és okszerűsége nem volt a jogvita tárgya, így az a felülvizsgálati eljárásban sem vizsgálható. A munkáltató megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét, a felperes pedig nem igazolta, hogy joggal való visszaélés történt.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [24] A felperes felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [25] A felperes felülvizsgálati kérelmében kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok nem vizsgálták a felmondás okszerűségét, megsértve ezzel a Pp. 279. §-ában foglaltakat. A felperes állításával szemben helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy eljárása nem terjedhetett ki arra, hogy a felmondás és az abban megjelölt indok valós vagy világos volt-e, és okszerűen vezethetett-e a felperes munkaviszonya megszüntetéséhez, mivel a felperes keresetének nem volt része az az állítás, hogy a felmondás nem valós és okszerű indokon alapul, ezért anyagi jogi szabályt sért.
- [26] Az Mt. 64. § (2) bekezdésében rögzíti azt a követelményt, hogy a felmondás indokának valósnak és okszerűnek kell lennie. Az okszerűség követelménye általánosságban azt jelenti, hogy jogszerű felmondási indokként csak olyan tény, körülmény hozható fel, amelyből következik a munkaviszony megszüntetése. A felek között nem volt vitatott az, hogy a felmondás indokaként megjelölt ok a munkáltatónál végrehajtott átszervezés, illetve létszámleépítés volt, amely érintette a felperes által betöltött munkakört. A felperes keresetlevelében, illetve az elsőfokú eljárásban az Mt. 64. § (2) bekezdésében írt követelmény megsértésére nem hivatkozott, mindez nem képezte az elsőfokú eljárás tárgyát, így az a másodfokú eljárásban sem volt vizsgálható a Pp. 370. §-a szerint. A másodfokú bíróság így jogszerűen értékelte a felperesnek a felmondás indokolása okszerűségének körében kifejtett érveit az egyenlő bánásmód követelménye és a joggal való visszaélés tilalma körében.
- [27] A felperes felülvizsgálati kérelmében azt kifogásolta, hogy e körben az eljáró bíróságok a Pp. 279. §-ába ütköző módon értékelték a rendelkezésükre álló bizonyítékokat és állapították meg a tényállást, amiből jogszerűtlen következtetésre jutottak.
- [28] A Pp. 279. § (1) bekezdése szerint a bíróság a perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és a perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, az egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg. A bizonyítékok mérlegelésén alapuló ítélet felülvizsgálattal eredményesen akkor támadható, ha a bizonyítékok mérlegelése okszerűtlen vagy iratellenes volt. A felülvizsgálati eljárás keretében a bíróság mérlegelési körébe tartozó kérdés általában nem vizsgálható, és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A felülvizsgálat csak arra szorítkozhat, hogy a mérlegelés körébe vont adatok, tények értékelésénél nincs-e nyilvánvalóan helytelen következtetés. Az erre alapított felülvizsgálati kérelem csak akkor lehet eredményes, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás iratellenes, illetőleg a bíróság a bizonyítékokat, azok egybevetése során nem a maguk összességében értékelte, és ennél fogva a megállapított tényállás nyilvánvalóan okszerűtlen vagyis lényeges logikai ellentmondást tartalmaz.
- [29] A Kúria álláspontja szerint a jogerős ítélet ilyen jellegű eljárási fogyatékoságban nem szenved. Az egyenlő bánásmód megsértése körében az Ebkvtv. 19. § (2) bekezdés b) pontja alapján az alperesnek kellett bizonyítania, hogy megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét, illetve azt nem volt köteles megtartani. A rendelkezésükre álló bizonyíték alapján az eljáró bíróságok helytállóan jutottak arra a következtetésre, hogy a felperes a munkaviszonya megszüntetésekor érdekképviselőhöz tartozása miatt nem részesült kedvezőtlenebb bánásmódban, mint a más, vele összehasonlítható helyzetben lévő személy az alperesnél végrehajtott szervezeti átalakulás, és ezen belül a létszámleépítés során.
- [30] Helytállóan fejtette ki a másodfokú bíróság, hogy a munkáltató igazolta azt, hogy a tulajdonos nemzeti vagyonkezelésért felelős tárca nélküli miniszter 2019. október 9-i levelében megfogalmazott elvárások alapján szerezte be a 2020. évi üzleti terv elkészítéséhez szükséges szakvéleményt, ami érintette a felperes munkavégzési helyét is. A véleményben foglaltaknak megfelelően a két csoport összevonásra került, melynek következtében a két csoportvezetői munkakör fenntartása indokolatlanná vált. A munkáltató igazolta milyen szempontokat vettek figyelembe annak eldöntésekor, hogy melyik csoportvezető munkaviszonyát szüntetik meg. Tekintettel voltak az érintettek iskolai végzettségére, szakmai tapasztalataira, kompetenciáira.
- [31] Helyesen értékelt az első-, illetve a másodfokú bíróság, hogy az átszervezést maga az üzemi tanács is támogatta, és az alperesnél működő MMDSZ Titkárok Országos Tanácsa megadta a hozzájárulását a felperes mint szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyának munkáltatói felmondással történő megszüntetéséhez, aggályát e körben a szakszervezet elnöke sem fejtette ki tanúvallomása megtetelekor. A munkaviszony megszüntetése és a felperes érdekképviselői tagsága közötti összefüggés hiányát támasztja alá az a körülmény is,

- hogyan a felperes mint érdekképviselői tag és tisztségviselő munkaviszonya fennállása alatt nem részesült kedvezőtlenebb bánásmódban, nem szenvedett hátrányt, az alperes vezetése partnerként kezelte az érdekképviselőket, a lényeges döntéseknél kikérték a véleményüket, tájékoztatták őket a munkavállalókat érintő vezetői döntésekről.
- [32] A joggal való visszaélés azt jelenti, hogy a jogok gyakorlója túljelentkezve a részére megállapított döntési, érdekvédelem körön, bár úgy látszik, mintha a keretek között maradna (Kúria Mfv.X.10.144/2020/4.). Visszaélészerű joggyakorlás esetén formális jogsértés nem állapítható meg, azaz a jog gyakorlása nem ütközik tételesen meghatározott tilalomban, akkor az adott jog gyakorlása nem annak rendeltetése, célja érdekében történik, és ez a másik fél részéről hátránnyal jár.
- [33] E körben a felperest terhelte a bizonyítási kötelezettség, ennek azonban nem tett eleget, a rendelkezésre álló adatok alapján ilyen munkáltatói magatartás nem volt megállapítható. Helytállóan jutottak az eljáró bíróságok arra a következtetésre, hogy a tanúk vallomása a joggal való visszaélés megvalósulása szempontjából nem tartalmaztak tényeket, előadásuk személyes, szubjektív megítélésen alapult. Ezzel szemben okirati bizonyítékok, illetve a többi tanú vallomása azt igazolta, hogy a munkáltató jogát rendeltetésszerűen gyakorolva szüntette meg a felperes munkaviszonyát. Nem jelenti a mérlegelés okszerűtlenségét, ha a bíróság egyes bizonyítékoknak másokkal szemben nagyobb jelentőséget tulajdonít, ha azt kellően megindokolja.
- [34] A felperes a felülvizsgálati kérelmében nem jelölt meg olyan bizonyítékot, amelyet az eljáró bíróságok döntésük meghozatala során nem értékelték. Mérlegelésükben a fent kifejtettek szerint logikai ellentmondás nem volt kimutatható, ezért a jogerős ítélet nem sérti a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [35] A fentiekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.VIII.10.018/2022/4.)

304 A szakszervezeti tisztségviselő munkavállaló munkaviszonya felmondásához a szakszervezet által megtagadott egyetértés a bíróság ítéletével nem pótolható, ha a munkaviszony megszüntetése bizonyítottan a szakszervezeti érdekvédelmi tevékenység elnehezülését jelentené [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 7. §, 173. §, 275. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A koronavírus világjárvány terjedésére figyelemmel 2020 januárjában a Kormány felállította a Koronavírus Járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzset a 1012/2020. (I. 31.) számú Kormányhatározattal. 2020. március 11-én a Kormány országos veszélyhelyzetet hirdetett a 40/2020. (III. 11.) Kormányrendelettel, amellyel különleges jogrend lépett hatályba Magyarországon. 2020. március 15-én az Emberi Erőforrások Minisztériuma (továbbiakban: EMMI) soron kívüli intézkedéseket rendelt el az ország valamennyi egészségügyi intézményében. Az egészségügyi ellátást úgy kellett átszervezni, hogy a közvetlen betegellátásban csak a 65 év alatti munkatársak vehettek részt, az e fölötti dolgozókat olyan feladatra kellett beosztani, amely nem igényelt közvetlen kapcsolatot a betegekkel.
- [2] Minderre figyelemmel a felperes kórházában is felállították a helyi operatív törzset. Az utasítások értelmében 2020. március 16-tól 181 „covid ágyat” kellett kialakítani, és kizárólag a halaszthatatlan, elsőbbségi rehabilitációs intézetből átvett betegeket lehetett fogadni.
- [3] 2020. március 25-én az EMMI újabb utasítást adott ki az egészségügyi dolgozók célzott védőeszközzel való ellátása érdekében, ezért a portaszolgálat megerősítésével meg kellett szervezni azok őrzését.
- [4] 2020. március 28-án a 72/2020. (III. 28.) számú Kormányrendelettel kórházparancsnokokat rendeltek ki az egészségügyi intézményekhez. A felpereshez B. S. őrnagy került, akinek feladatát képezte az egészségügyi készletgazdálkodás fenntartása, megőrzése, valamint a személyi és vagyoni védelmi tevékenység megszervezése.
- [5] A felperes helyi operatív törzse a kórházparancsnokkal együttműködve a kórház működésének fenntartása és a betegellátás biztosítása, illetve a fizetése képtelenség elkerülése érdekében átszervezést hajtott végre. Az egészségügyi személyzet megtartása nemzetbiztonsági érdek volt, ezért a kórházparancsnok által felállított Központi Információs és Betegbiztonsági Szolgálatban kizárólag egészségügyi szakdolgozókat foglalkoztattak.
- [6] T. L. portás munkakörben dolgozott a felperesnél, egészségügyi képzéssel nem rendelkezett. A M. M. Sz. és E. A. D. D. Sz. alapszervezetének felperes munkavégzési helyen egyedüli választott szakszervezeti tisztségviselője volt, aki a tagok ügyeit társadalmi munkában intézte.
- [7] A felperes 2020. április 15-én írásban közölte az alperessel, hogy T. L. munkavállaló munkaviszonyát felmondással kívánja megszüntetni, ezért a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 273. §-a alapján az alperes mint közvetlen felsőbb szakszervezet egyetértését kérte. Tájékoztatta egyúttal az alperest az EMMI utasítása nyomán végrehajtott részlegbezárásról, az egészségügyi ellátás teljes átszervezéséről, a fizető betegszolgáltatás és szállodai szolgáltatás megszüntetéséről, a létszámleépítés és munkakör-összevonás szükségességéről, így az önálló portás munkakör célszerűségi és gazdasági okból történő felszámolásáról, a tevékenység más munkavállalók feladatkörébe utalásáról. A tervezett intézkedés a szakszervezeti tevékenységet nem kívánta akadályozni, mert álláspontja szerint T. L. tisztségét munkaviszonyon kívül is elláthatja.
- [8] Az alperes 2020. április 20-án kelt válaszlevelében közölte, hogy az EMMI utasításáról nincs tudomása, és előzetes tájékoztatás hiányában az Mt. 272. § (5) bekezdés szerinti véleményezési jogával élni nem tud. T. L. tisztségviselő munkaviszonyának megszüntetésével nem ért egyet.
- [9] A felperes 2020. április 22-én ismét megkereste az alperest hangsúlyozva, hogy a döntéseket a helyi operatív törzssel és a kórházparancsnokkal

együttműködve hozták meg. Mivel az egészségügyi dolgozói állományt nem lehet leépíteni, az elbocsátás kizárólag a feladatmegosztással helyettesíthető egységeket érintheti. A portás munkakört mások is el tudják látni, az ő munkaviszonyuk ezért megszüntethető. A portásként dolgozó T. L. további foglalkoztatására nincs lehetőség, de munkaviszonyának megszüntetése ellenére az eddig is társadalmi munkában ellátott érdekképviselői tevékenységet továbbra is folytathatja, és a szakszervezet minden tagja és helyi vezetője folyamatosan, teljes körű tájékoztatásban részesül a munkáltatót érintő kérdésekben.

- [10] A 2020. április 24-én kelt válaszlévélben az alperes továbbra sem értett egyet T. L. munkaviszonyának megszüntetésével, mivel álláspontja szerint valójában a portaszolgálat és a portás munkakör nem szűnt meg, csupán más dolgozók látják el a tevékenységet. Munkaviszonyának megszüntetése az alperesnél működő helyi szakszervezet érdekvédelmi tevékenységének aránytalan elnehezülését okozza a munkahelyi ismeretek és kapcsolatok hiánya miatt.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [11] A felperes keresetében az alperes szakszervezeti szerv T. L. munkaviszonya megszüntetéséhez való hozzájáruló nyilatkozatának pótlását kérte.
- [12] Hivatkozása szerint nyomós közérdek a koronavírus világjárvány idején, hogy az egészségügyi szakképesítéssel rendelkező dolgozókat megtartsák, az ilyen végzettséggel nem rendelkező munkavállalók munkabérét pedig ne kelljen közpénzből fizetni. Az átszervezett, Központi Információs és Betegbiztonsági Szolgálat bevált, azon az idő múlására tekintettel sem kíván változtatni.
- [13] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.
- [14] Álláspontja szerint T. L. szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyának megszüntetésével elnehezülne az alapszervezet működése, mert a dolgozókkal megszűnne a közvetlen kapcsolat. A hozzájárulás megadásának mérlegelése során kizárólag a szakszervezet saját érdekeit kellett szem előtt tartania. A járvány átmeneti jellegű, később újra szükség lesz az önálló portaszolgálatra. T. L.-t is átképezhetné volna a munkáltató egészségügyi dolgozóvá, az eltelt időben pedig több munkavállalót is visszavett a munkáltató.

Az első- és a másodfokú bíróság ítélet

- [15] A törvényszék ítéletével T. L. választott szakszervezeti tisztséget betöltő munkavállaló munkaviszonyának a munkáltató által felmondással történő megszüntetéséhez szükséges alperesi hozzájáruló nyilatkozatot pótolta. Kötelezte az alperest perköltség és illeték viselésére.
- [16] Az elsőfokú bíróság ítéletében utalt az Mt. 7. § (2) bekezdésére, valamint a 273. § (1), (2), (3) és (6) bekezdésében foglaltakra.
- [17] Érvelése szerint, mivel a tisztségviselői védelem rendeltetése a szakszervezeti tevékenység zavartalan folytatásának biztosítása, a bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy T. L. munkaviszonyának megszűnése objektíve akadályozza-e az érdekképviselői tevékenységet, és a tervezett

munkáltatói intézkedés végrehajtása az alperes szakszervezet működésének, tevékenységének elnehezülésével járna-e.

- [18] Az egyetértési jog csak akkor tagadható meg, ha az a jog társadalmi rendeltetésével összhangban van (BH 2001.492; EBH 2004.1147; Legfelsőbb Bíróság Mfv.I.10.164/1994.).
- [19] A bíróság részéről a szakszervezet tisztségviselője felmondásához szükséges egyetértő nyilatkozat pótlására akkor kerülhet sor, ha annak megtagadása nyomós közérdeket, a munkáltató különös méltánylást érdemlő érdekét sérti, feltéve, ha az érdeksérelem másként nem hárítható el (BH 2016.93.).
- [20] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint jelen perben a megtagadó okiratban írt indokokat kellett vizsgálni annak eldöntése során, hogy a szakszervezet részéről az egyetértés megtagadása joggal való visszaélésnek minősült-e vagy sem, a munkaügyi vitában ezek az indokok nem voltak bővíthetők.
- [21] Az alperes sem a 2020. április 20-án, sem az április 24-én kelt válasziratában nem adta konkrét indokát annak, hogy miért nem értett egyet a tervezett munkáltatói intézkedéssel. Nem jelölt meg olyan indokot, amely alátámaszthatta volna azt, hogy T. L. munkaviszonyának munkáltatói felmondása mennyiben és milyen okból nehezítené el a szakszervezet működését, illetve akadályozná-e az érdekképviselői tevékenységet.
- [22] Az alperesnek az egyetértés megtagadása körében kifejtett azon indoka, hogy nem volt tudomása az EMMI utasításáról, hogy nem tájékoztatta a munkáltatót az átszervezési döntésről és az, hogy az elmaradt munkáltatói tájékoztatás hiányában nem tud élni az Mt. 272. § (5) bekezdése szerinti véleményezési és konzultációs jogával olyan indokok, amelyek egyáltalán nem támasztják alá, nem igazolják, hogy T. L. munkaviszonyának megszüntetésével elnehezülne a szakszervezet működése, illetve akadályozva lenne az érdekképviselői tevékenységét.
- [23] A bíróság e körben megállapította, hogy a széles körű tájékoztatásnak köszönhetően köztudomású volt, miszerint a kormány a világjárvány miatt 2020 januárjában felállította a koronavírus-járvány elleni védekezésért felelős operatív törzset, továbbá veszélyhelyzetet hirdetett ki. Az is köztudomású tény volt, hogy 2020. március 16-tól olyan soron kívüli intézkedéseket rendeltek el az ország valamennyi egészségügyi szolgáltatójánál, amelyek az egészségügyi ellátási tevékenység teljes és rendkívüli átszervezését érintették.
- [24] A bíróság megállapította, hogy a felperes megfelelően tájékoztatta a 2020. április 15-i megkeresésében az alperest a soron kívüli egészségügyi ellátási tevékenység teljes átszervezéséről, így a portaszolgálat és a portás munkakör megszüntetéséről és arról, hogy mindez közvetlenül érinti T. L. alperesi választott szakszervezeti tisztségviselőt.
- [25] A felperes egyértelműen az Mt. 273. §-a szerinti megkereséssel fordult az alperes felé, aki azonban a megkeresés tartalmával ellentétesen és tévesen, az egyetértés megtagadásának indokául az Mt. 272. § (5) bekezdése szerinti véleményezési és konzultációs jogának sérülésére hivatkozott, amely azonban

- teljesen más munkáltatói intézkedésre irányuló jogositvány a szakszervezetnél.
- [26] Az alperes 2020. április 20-i válasziratában megjelölt indokok egyike sem volt alkalmas annak megállapítására, hogy miért tagadta meg az egyetértést és T. L. munkaviszonyának megszüntetésével a szakszervezet működése miben, mennyiben, miként neheezülne el, illetve lenne akadályoztatva az érdekképviselési tevékenység.
- [27] Megállapítást nyert, hogy a felperes az EMMI utasításának megfelelően járt el az átszervezés során. Önmagában az, hogy az alperes a munkáltató átszervezéshez kapcsolódó intézkedéseit célszerűtlennek, gazdaságtalannak vagy nem helyállónak találta, nem jogszerű indoka az egyetértés megtagadásának.
- [28] Nem volt jogszerű hivatkozás az sem, hogy T. L. hosszú idő óta áll alkalmazásban a felperesnél és lát el portaszolgálatot, továbbá, hogy szakszervezeti feladatait ingyenesen végzi, kiváló érdekképviselési tevékenységet folytat, munkája révén lett az alapszervezet reprezentatív. Az alperes ezen indokai nem alkalmasak arra, hogy az egyetértés megtagadását alátámasszák.
- [29] Az az indok, hogy T. L. tisztségviselő munkaviszonyát megszüntető tervezett intézkedés a munkáltatónál működő helyi szakszervezet érdekvédelmi tevékenységének aránytalan elnehezülését okozza, valamint a megszerzett munkahelyi ismeret nélkül és munkahelyi kapcsolatainak megszűnésével a szakszervezeti alapszervezet zavartalan működése nem lenne biztosítható, sem adja jogszerű indokát az egyetértés megtagadásának. Nem fejtette ki az alperes, hogy miben, mennyiben neheezülne el az érdekképviselési tevékenység, miért nem lenne biztosítható a zavartalan működés.
- [30] Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság megállapította, hogy T. L. munkaviszonyának megszüntetése a szakszervezet működését nem nehezítené meg, az nem eredményezne az alperesnél aránytalan terhet.
- [31] A felperes nyomós okokkal bizonyította, hogy miért kívánja megszüntetni T. L. munkaviszonyát. Bizonyította, hogy az EMMI utasítása alapján került sor az átszervezésre és annak során a portaszolgálat és a portás munkakör megszüntetésére. Továbbá bizonyította, hogy a portaszolgálat helyett felállított Szolgálatban egészségügyi szakdolgozók látják el az ahhoz kapcsolódó tevékenységet. Aránytalan, súlyos hátránnyal járna felperesre nézve, ha elesne attól a jogától, hogy felmondással megszüntesse egy olyan munkavállaló jogviszonyát, akinek a munkaköre teljesen megszüntetésre kerül, és egészségügyi szakképesítéssel nem rendelkezik, szemben azokkal, akik a Szolgálatban feladatokat látnak el.
- [32] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábrla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [33] A másodfokú bíróság érvelése szerint a kereset jogalapjának bizonyítása a felperes érdekében állt, de a jognyilatkozat megtörténtéhez vagy elmaradásához fűződő érdekek megjelölése és bizonyítása mindkét fél érdeke volt a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.) 265. § (1) bekezdéséből következően. Nem lehet tehát az alperesre terhelni annak bizonyítását, hogy a működése elnehezülése aránytalanul nagyobb terhet, mint a felperes szempontjából T. L. munkaviszonyának megszüntetése. Az ügy érdemi eldöntését azonban ez az eljárás hiba nem befolyásolta, mert a saját érdekét és azok bizonyítékát mindkét fél megjelölte. A peradatok tehát rendelkezésre álltak, így az ezekből következő érdekek egymáshoz való arányosítását a másodfokú eljárásban el lehet végezni.
- [35] Az alperes 2020. április 20-i levelében tévesen az Mt. 272. § (5) bekezdésére utalt, az ott írt szempontokat vette figyelembe, így ez nem volt értékelhető. A 2020. április 24-i levélben tagadta meg alperes ténylegesen az Mt. 273. § (1) bekezdése szerinti hozzájárulását a munkáltató tervezett intézkedéséhez. Az elnehezülés körében arra hivatkozott, hogy T. L. választott szakszervezeti tisztségviselő, 28 éve munkavállaló, ebből 19 évig volt a portaszolgálatban és a szakszervezeti feladatait teljes munkaidős munkaviszonya mellett társadalmi munkában látta el. A közelmúltig az alapszervezet reprezentatív volt, az ő kiváló érdekképviselési munkájának köszönhetően.
- [36] Az alperes megjelölte az érdekvédelmi tevékenység elnehezülésének egy konkrét és értelmezhető indokát, amely tartalmában azt jelenti, hogy szorosabb munkahelyi kapcsolat hiányában közvetett viszonyban nehezebb lenne az együttműködés a tagokkal.
- [37] Ezzel szemben a felperes azzal érvelt, hogy a munkaviszony fennállta nélkül is elláthatja tevékenységét a tisztségviselő. Ez a körülmény azonban az egyetértési jog rendeltetésszerű gyakorlásával kapcsolatban nem értékelhető a bírói gyakorlat szerint (EBH 2000.240.), ahogy arra az alperes helyesen utalt.
- [39] A felperes vállalta az összes munkavállaló szakszervezeti tag és az esetleg munkaviszonyban nem álló szakszervezeti tisztségviselő teljeskörű tájékoztatását, úgyszintén a működéséhez szükséges helyiség biztosítását. A felperes a tisztségviselő 2020. áprilisától kezdődő tényleges munkavégzésének hiányában is biztosítja a szakszervezeti tevékenységhez a helyet és feltételeket, a járványhelyzetben szükséges intézkedések szerint előzetes bejelentkezés után. Ezzel ellentétes peradat nem merült fel.
- [40] A szakszervezeti tevékenység kétségtául nehezebbé válásával szemben felmerülő érdek a felperes működőképességének és a betegellátás folyamatosságának a biztosítása, amely célok az egészségügyi végzettségű dolgozók megtartásával és a gyógyításba be nem vethető munkavállalók munkabérének megtakarításával, illetve annak a gyógyításra fordításával érhető el.
- [41] A felperes által felhívott, és az elsőfokú bíróság által is megjelölt, a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Kormányrendelet értelmében a veszélyhelyzet ideje alatt a koronavírus járvánnyal összefüggő intézkedések célja az állampolgárok egészségének és életének megóvása.
- [42] A kórházparancsnokról és az egészségügyi készlet védelméről szóló 72/2020. (III. 28.) számú Kormányrendelet 1. §-ára, a 2. § (1), (3) és (4) bekezdésében foglaltakra utalt a bíróság, felhívta annak a 6. § (1) bekezdését is.
- [43] A kórház igazgatója nem dönthetett a kormányparancsnok javaslatával ellentétesen, így a

- szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyának szervezett megszüntetése kérdésében sem. A szakképzettséget nem igénylő, önálló portás munkakör pedig valójában jelentéktelenné vált az őrző-védő tevékenységben akkor, amikor jogszabály a rendőrség, illetőleg honvédség bevetését tette lehetővé.
- [44] A perben a felperes okirattal, a megbízott kórházparancsnok nyilatkozatával támasztotta alá, hogy a korábban önálló portás munkakörű, nem egészségügyi dolgozók által működtetett portaszolgálatot megszüntette, ezzel egyidejűleg felállította a Központi Információs és Betegbiztonsági Szolgálatot, amelynek szervezeti és működési rendjét, feladatait a kórházparancsnok vezetésével, irányításával alakították ki.
- [45] A Szolgálat tagjai egészségügyi szakképesítéssel rendelkező dolgozók, akik bármikor bevetethők a gyógyításba. Az ő magatartásuk a járványügyi helyzetben kiemelten fontos cél volt, nemcsak a munkáltató különös méltánylást érdemlő érdeke, hanem nyomós közérdekként az emberek egészségének és életének védelme érdekében is.
- [46] Az eltelt másfél év alatt sem merült fel adat arra, hogy T. L. akár önszorgalomból egészségügyi képzést szerzett volna. Nincs olyan jogszabályi kötelezettsége a munkáltatónak, hogy a szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyát minden áron fenntartsa. Nem vitásan a felperes visszavett munkavállalókat, de ezek diplomások voltak, akiknek a végzettsége (pl. informatikus) az egészségügyben felhasználható volt, szemben az önálló portás munkakört betöltő munkavállalókkal.
- [47] Azok a körülmények tehát, amelyek alapján a felperes munkáltató az alperes szakszervezeti szerv hozzájárulását kérte T. L. önálló portás munkakört betöltő szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyának megszüntetéséhez lényegében nem változtak, az intézkedések nem váltak okafogyottá.
- Az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes ellenkérelme**
- [48] Az alperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a kereset elutasítását, másodlagosan az eljáró bíróságok új eljárásra utasítását kérte.
- [49] Az alperes jogszabálysértésként jelölte meg az Mt. 7. § (1) bekezdését, valamint a Pp. 4. § (2) bekezdését, a 237. § (2) bekezdését, a 265. § (1) bekezdését és a 279. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [50] Az alperes álláspontja szerint a szakszervezeti jogosítványok munkáltatói biztosítása nem a felperes önkéntes kötelezettségvállalásán, hanem az Mt. 272. §-ban foglaltakon alapul, azaz ezeknek a feltételeknek a biztosítása a felperes jogszabályi kötelezettsége.
- [51] A felperes a keresetét az Mt. 7. § (2) bekezdésére alapította, amely szerint, ha a joggal való visszaélés munkaviszonyra vonatkozó szabály által megkívánt jognyilatkozat megtagadásában áll, és ez a magatartás nyomós közérdeket vagy a másik fél különös méltánylást érdemlő érdekét sérti, a bíróság a jognyilatkozatot ítéletével pótolja, feltéve, hogy az érdeksérelem másképp nem hárítható el. Ezeket a körülményeket a kialakult bírói gyakorlat szerint a felperesnek kell bizonyítania. Ez következik a Pp. 265. § (1) bekezdéséből is. A törvényszék a 2020. november 4-én tartott tárgyaláson kioktatta a feleket a bizonyítási érdekről, ez azonban nem volt összhangban a hatályos jogszabályokkal.
- [52] A Pp. 237. § (2) bekezdése szerint, ha a perfelvételi nyilatkozat nem terjed ki valamely lényeges tény vonatkozásában a bizonyításra, vagy a felek között vita van abban, hogy valamely tény bizonyítása mely felet terheli, a bíróság az (1) bekezdésben foglaltakon túl tájékoztatja a feleket a bizonyíték rendelkezésre bocsátása, illetve a bizonyítás indítványozása elmulasztásának, valamint a bizonyítás esetleges sikertelenségének következményéről is. A bíróságoknak a Pp. 4. § (2) bekezdésére, valamint a 265. § (1) bekezdésére figyelemmel a jogszabályokkal összhangban kellett volna a feleket kioktatni, ez azonban nem történt meg.
- [53] Az alperes álláspontja szerint különös jelentősége van a miniszter 2020. március 25-én kelt utasításában foglaltaknak, miszerint az egészségügyi intézményekben a portaszolgálat megerősítése szükséges. A felperes intézkedése a fenntartó utasításával szembement. Nem tett meg mindent annak érdekében, hogy a szakszervezeti tisztségviselő munkaköre ne kerüljön megszüntetésre, és így tevékenyen részt vehessen a szakszervezet munkájában. Az Mt. 7. § (2) bekezdésében foglalt feltételek konjunktívák, azaz ott szereplő valamennyi kritériumnak teljesülnie kell ahhoz, hogy az eljáró bíróság ítéletével a jognyilatkozatot pótolja.
- [54] A szakszervezeti tevékenység kétségtávolan nehezebbé válásával szemben felmerülő érdek a felperesi kórház működőképességének és a betegellátás folyamatosságának biztosítása, amely célok a felperes szerint az egészségügyi végzettségű dolgozók magatartásával és a gyógyításba be nem vethető munkavállalók munkabérének megtakarításában érhető tetten.
- [55] Az alperesi álláspont szerint azonban nem fedi a valóságot, hogy a portások munkaviszonyának megszüntetésével megtakarított bért a gyógyításra lehet fordítani. A felperes bár társasági formában működik, a finanszírozását a költségvetésből biztosítják, és köztudomású tény, hogy a költségvetésben személyi juttatások kifizetésére adott összegek nem fordíthatók dologi kiadásokra.
- [56] Az utóbb portás munkakörben foglalkoztatott, egészségügyi képzéssel rendelkező egészségügyi szakdolgozókat „kivették” az egészségügyi tevékenység végzése alól az őrző-védő tevékenység ellátásával. Az eljáró bíróságok nem értékelték azt a tény, hogy T. L. egyedüli tisztségviselője volt a felperesnél az alapszervezetnek, és nem vették kellően figyelembe, hogy egy fő munkavállaló jogviszonyának fenntartása nem veszélyezteteti a betegek ellátását, nem sért nyomós közérdeket és kiemelt társadalmi célt.
- [58] A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására irányult.
- [64] A portások munkaviszonyának megszüntetéséből fakadóan megmaradt bért gyógyításra tudta a felperes használni, más egészségügyi dolgozók munkabérért fizették ki belőle, akik gyógyászati tevékenységet láttak el.
- [65] Önmagában az a tény, hogy a szakszervezet működése elnehezült T. L. jogviszonyának

megszüntetésére tekintettel, még nem zárja ki azt, hogy az alperes hozzájárulása a munkaviszony megszüntetéséhez jogszzerűen pótlásra kerüljön. Ez bírói mérlegelési tevékenység eredménye, amely a felülvizsgálati eljárásban nem támadható.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [66] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [67] A Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a Kúria a felülvizsgálat során a felülvizsgálati kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok tekintetében vizsgálhatta a jogerős ítélet jogszabálysértő voltát figyelemmel a Pp. 523. §-ban foglaltakra is.
- [68] Az alperes elsődlegesen eljárásjogi szabálysértést, nevezetesen a Pp. 4. § (2) bekezdése, a 237. § (2) bekezdése és a 275. § (1) bekezdése nem megfelelő alkalmazását állította. Ervelése szerint a bíróságok a bizonyítási kötelezettséget tévesen osztották ki a felek között. E körben az alperesi álláspont alaptalan.
- [69] A másodfokú bíróság ítélete [19] bekezdésében kifejtett álláspontja helytálló. Az eljárás során mindkét fél megjelölte védendő érdekét és előterjesztette bizonyítékát, az azok alapján megállapítható érdeksérelmek mérlegelése [Mt. 7. § (2) bekezdés] volt a bíróságok feladata, amelynek eleget tettek. Így a Pp. 237. § (2) bekezdésére és 265. §-ára hivatkozva a másodfokú bíróság döntése eljárási okból nem volt jogsértő [Pp. 384. § (2) bekezdés a) pont].
- [70] Az ügy érdemét illetően azonban megalapozott a felülvizsgálati kérelem.
- [71] A jogvita eldöntése során az eljáró bíróságok lényegében érdemrlegelési tevékenységet végeztek, az érintett feleknek a tényállásban megjelölt érdekeit vetették össze, azok arányosságát vizsgálva.
- [72] A hivatkozott Mt. 7. § (2) bekezdése alapján a joggal való visszaélés lényegében azzal valósul meg, hogy a joggyakorlás a másik félnek (aránytalanul) nagyobb érdeksérelmet okoz annál az érdeksérelmenél, mint amelyet a nyilatkozattevő fél a jognyilatkozattól való tartózkodással elszenvedne. Ez jelen esetben értelemszerűen azt jelenti, hogy a munkáltatónál a felmondás hiányában jelentkező érdeksérelmet a szakszervezetnél a hozzájárulással bekövetkező érdeksérellemmel kell összemérni, vagyis azzal, amely a szakszervezet oldalán azzal jelentkezne, ha megteszi az Mt. 273. § (1) bekezdésében (azaz munkaviszonyra vonatkozó szabályban) meghatározott jognyilatkozatát.
- [73] Nem vitás, hogy az előállt járványhelyzetben a munkáltató munkaszervezési változtatásokra kényszerült. A bíróságok azonban a munkáltató oldalán olyan okokat vontak az érdeksérelm vizsgálatakor mérlegelési körükbe, amelyek az átszervezésre vonatkozó döntés szükségességére, indokoltságára és célszerűségére tartoznak: az átszervezést megalapozó kórházi működőképesség és betegellátás folyamatossága biztosítása a koronavírus járvány fényében. Ezek pedig a következetes ítélkezési gyakorlat alapján mint a gazdálkodást érintő célszerűségi kérdések az eljárás során nem képezhettek vizsgálat tárgyát.
- [74] Kétségtelen tény, hogy a munkáltató nem dönthetett a járványhelyzetben ellentétesen a kórházparancsnok álláspontjával a portaszolgálatot illetően sem. Arra nézve azonban nem merült fel adat, hogy a parancsnok döntése – vagyis, hogy a portási tevékenységet a jövőben egészségügyi dolgozók látják el, és ezért a portások munkaviszonya megszüntetendő – meghozatalakor tisztában volt-e azzal, hogy vannak speciális védeltséget igénylő munkavállalók, akikkel szemben adott esetben kivételt kell tenni. Ilyen védett munkavállaló volt például T. L. szakszervezeti tisztségviselő.
- [75] Azt helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság – eltérően az elsőfokú bíróságtól –, hogy a szakszervezet megjelölt a nyilatkozatában olyan körülményt, amely érdekvédelmi tevékenységének elnehezüléséhez vezetett.
- [76] Jogszerűen rögzítette azt is, hogy a szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyának hiánya a munkahelyi személyes kapcsolatok megszűnésével elnehezíti a szakszervezeti tevékenységet, legalábbis ahhoz az állapothoz képest, amelyben a tisztségviselő munkaviszonyban dolgozott. A szakszervezeti tisztségviselői tevékenységnek jogszabály kifejezett rendelkezése alapján nem feltétele az, hogy a szakszervezeti tisztségviselő munkaviszonyban álljon, ez következik az Mt. 275. §-ából is.
- [77] Ugyanakkor a következetes ítélkezési gyakorlat szerint az a körülmény, hogy a munkáltatónál működő szakszervezetnél munkaviszonyban nem álló személy is elláthatja a tisztséget, az egyetértési jog rendeltetésszerű gyakorlásával kapcsolatban nem értékelhető. A szakszervezet működésére tartozó kérdés, hogy a választott tisztséget ki látja el, ez a személy a munkáltatóval munkaviszonyban áll-e. A tisztségviselő munkajogi védelme szükségtelen lenne, ha az érdekképviselő ellátásának zavartalanságát önmagában amiatt meg lehetne állapítani, hogy a szakszervezet a munkáltatóval munkaviszonyban nem álló személyt is megválaszthat tisztségviselőül, illetve a tisztségviselő munkaviszony hiányában is el tudná látni az érdekvédelmi tevékenységet (BH 2001.492; Mfv.II.10.425/2010/3.).
- [78] A munkáltató bizonyította, hogy a szükségszerű szervezeti átalakítást megvalósította, az alperes pedig azt, hogy a szakszervezeti tisztségviselő jogviszonyának megszűnésével a szakszervezet tevékenységének elnehezülése bekövetkezik. Különösképpen arra hivatkozott, hogy ezen a munkavégzési helyen kizárólag egy szakszervezeti tisztségviselő (a munkaviszonyban álló T. L.) látta el az érdekvédelmi tevékenységet.
- [79] Az eljárás során arra vonatkozóan nem merült fel adat, hogy a felperesnél egy fő (a szakszervezeti tisztségviselő) továbbfoglalkoztatása milyen mértékű hátrányt, nehézséget jelent. Ebben a körben nem volt figyelmen kívül hagyható, hogy T. L. továbbfoglalkoztatása egyébként objektíve nem lehetetlenült el, hiszen a portás tevékenység változatlanul megmaradt, csak más szervezeti formában, és az egészségügyi végzettség nélkül is ellátható.
- [80] A szakszervezet által közölt egyet nem értés indokolása akkor alapos, ha a tisztségviselő jogviszonyának megszüntetése a szakszervezet tevékenységét a munkáltatónál olyan mértékben nehezítené el, amely ránézve aránytalanul nagyobb terhet jelent, mint a munkáltatónál a jogviszony

fenntartása (EBH 2010.2249.). A szakszervezeti tisztségviselő munkavállaló munkaviszonya felmondásához a szakszervezet részéről megtagadott egyetértés a bíróság ítéletével nem pótolható, ha a munkaviszony megszüntetése bizonyítottan a szakszervezeti érdekvédelmi tevékenység elnehezülését okozza. Ennek megállapításánál nem kizáró körülmény az sem, hogy a szakszervezeti vezetőség nagyobb létszámú (EBH 2004.1147.).

- [81] Jelen esetben azt lehetett megállapítani, hogy a szakszervezet felperesnél egyetlen tisztségviselője munkaviszonyának megszüntetése a szakszervezeti tevékenység jelentős elnehezülését jelentené, míg a tisztségviselő munkaviszonyának fennmaradása okozta konkrét hátrányra, bizonyított sérelemre nincs konkrét adat. Ezért az Mt. 7. § (2) bekezdésnek megfelelő mérlegelés alapján jogszerű indoka volt az egyetértés megtagadásának.
- [82] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján.

(Kúria Mfv.VIII.10.019/2022/4.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

305 Amennyiben megismételt eljárásban a közigazgatási hatóság nem a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása szerint jár el, úgy a közigazgatási határozat megsemmisítése nem mellőzhető [2016. évi CL. törvény (Akr.) 2. § (1)–(2) bek., 5. § (1), (2) bek. a) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az intézmény a telephelyén és a székhelyén állami támogatás igénybevételével oktatási tevékenységet végzett. A felperes (mint intézményfenntartó) jóváhagyásával az intézmény a vizsgált oktatási feladat ellátását térítési díj fizetéséhez kötötte a 2016/2017. és a 2017/2018. tanévben. A felperes a 12/2018. (III. 16.) számú határozatával a tanulói jogviszony folyamatosságának biztosítása érdekében átvállalta a határozatának mellékletében szereplő tanulók esetében a térítési díj megfizetését.
- [2] Az alperes a 2017. január 1. napjától 2017. december 31. napjáig terjedő időszakra elszámolt támogatások igénybevételének szabályszerűsége és felhasználásának jogszerűsége tárgyában ellenőrzési eljárást indított a székhelyintézmény vonatkozásában a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők száma – rendszergazda támogatás –, míg a telephelyet illetően a pedagógus munkakörben és a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottak után járó átlagbér alapú támogatás – gimnáziumi oktatás – esti oktatás munkarendje tekintetében.
- [3] Az alperes 2018. december 3. napján, BOR-ÁHI/1081-13/2018. szám alatti határozatával a felperes mint nem állami köznevelési intézmény, fenntartó terhére a pedagógus munkakörben és a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottak után járó átlagbér alapú támogatás – gimnáziumi oktatás – esti oktatás munkarendje szerinti jogcímen igénybe vett támogatás vonatkozásában 19 648 148 Ft összegű finanszírozási különbözetet állapított meg.
- [4] A felperes keresetet terjesztett elő az alperes határozata ellen, amelyben a határozat megváltoztatását kérte akként, hogy a hátrányos megállapítások és azok jogkövetkezményei törlésre kerüljenek. A Miskolci Törvényszék 102.K.700.896/2020/8. szám alatti ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [5] A Kúria – a felperes felülvizsgálati kérelme alapján – Kfv.IV.35.016/2021/6. szám alatti ítéletével (a továbbiakban: a Kúria korábbi ítélete) a Miskolci Törvényszék fenti ítéletét hatályon kívül helyezte, valamint az alperes határozatát megsemmisítette és alperest új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [6] Indokolásában leszögezte, hogy az adott ügyben az első kérdés a támogatás elszámolásának módja és a kérelmet az átlagbéralapú támogatásra vonatkozóan nevelési-oktatási intézmény esetében a tárgyévvel megelőző év október 1-jei gyermek-tanulói létszám, valamint a tárgyév október 1-jei becsült gyermek-

tanulói létszám alapján kell benyújtani. Az elszámolás alapja a tanulói létszám meghatározott időpontban fennálló mértéke. A második értelmezési kérdés a támogatás alapegységét adó tanulói jogviszony értelmezése. Az év közbeni megszűnés nem a tanulói jogviszony megszűnése esetére, hanem a fenntartó vagy a fenntartó által működtetett intézmény által ellátott, költségvetési támogatásból finanszírozott feladat év közben történő megszűnése esetére írja elő az arányosítást. A harmadik kérdés a tanulói jogviszony folyamatosságának akként való megítélése, hogy van-e valamilyen közvetlen összefüggése a támogatásra jogosultsággal. Az összesítés alapján megállapított jogviszonyszűnés szempontja a 20 tanóránál több igazolatlan mulasztás a félév során. Ha a tanulói jogviszonyt nem megfelelően bizonylatolták, akkor erre kellett volna hivatkozni az alperesnek az eljárásában, nem pedig a támogatási jogalapot magát kétségbe vonni. A negyedik kérdés az volt, hogy jogszerű volt-e az ellenőrzés kiterjesztése 2018. január hónapra is, és leszögezte, hogy nem vitatható ez a kiterjesztés.

- [7] A Kúria a megismételt eljárásra iránymutatásként a Kormányrendelet 37/C. § (2)–(3) bekezdésének alkalmazását írta elő az átlagbér alapú támogatás bázisának meghatározása érdekében. A tanulói jogviszonyoknak ehhez az EMMI rendelet 143. §-ának megfelelően, továbbá általában is jogszerűen kell fennállniuk. A támogatás felhasználásának jogszerűsége tisztázásához az szükséges, hogy a jogviszonyokkal kapcsolatosan az Akr. 62. § (1) bekezdése szerinti bizonyítási eljárás keretében az esetleges bizonyítékok értékeléséig kell kiegészítőlegesen elvégezni. Ha a jogszerűtlenség ekként nem állapítható meg, akkor a támogatásra való jogosultság nem vitatható.
- [8] Az elsőfokú hatóság a megismételt eljárás eredményeként határozatával a fenntartót 19 648 148 forint támogatás visszafizetésére kötelezte pedagógus munkakörben és a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatottak után járó átlagbér alapú támogatás – gimnáziumi oktatás – esti oktatás munkarendje jogcímen. Az ellenőrzés alapján a vizsgált jogcímek és intézmény tekintetében 2017. január 1. napjától 2017. december 31. napjáig terjedő időszakra 19 648 148 forint finanszírozási különbözetet állapított meg. Ezt meghaladóan 2021. június 4. napjáig felszámított 876 549 forint igénybevételi kamattal, azaz mindösszesen 20 524 697 forint megfizetésére kötelezte a fenntartót, akit ezen túlmenően 2021. június 5. napjától a visszafizetés napjáig a fenntartó által megállapítandó igénybevételi kamattal összességében megfizetésére is kötelezte.
- [9] A határozat indokolásában az elsőfokú hatóság rögzítette, hogy a fenntartót 2017. január 1. napjától 2017. december 31. napjáig milyen támogatások illették meg, a támogatások összege 31 302 527 forint volt. Utalt arra, hogy az elsőfokú hatóság a Kúria határozatában foglaltaknak megfelelően hozta

- meg a határozatát és a 2017. évi hatályos jogszabályokban előírtakat is figyelembe vette (Kvtv. 7. számú melléklet I.5.a. alpontját, e) pontját, VI. kiegészítő szabályok 7. pontjának rendelkezéseit, valamint 13. pontját és 14. pontját). Hivatkozott a Nkt. 53. § (4) bekezdésére a tanulói jogviszony megszűnésével összefüggésben. Felhívta a Kormányrendelet 37/B. § (2) bekezdés b) pontját, továbbá a 37/C. § (1) és (2) bekezdését. Hivatkozott továbbá a Kormányrendelet 16/D. §-ára, 37/L. § (3) bekezdésére, valamint az EMMI rendelet 143. § (7) és (9) bekezdésében foglaltakra. Táblázatokat csatolt tanulókra lebontva, melyek tartalmazták a tanulói jogviszonyok kezdetét, végét, a térítési díjat, a térítési díj hátralékot, azokat, akiknél a fenntartó átvállalta a térítési díjat.
- [10] A felperes fellebbezése alapján eljár alperes határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [11] Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 5. § (1) bekezdése és a 63. § (1) bekezdése alapján hangsúlyozta a Kúria, az új eljárás lefolytatásához nem szabta feltételként és az Ákr. sem kötelezte rá, hogy nyilatkozattételre hívja fel a felperest, illetve a felperes nyilatkozatát észszerű kereteken túl bevárja, mivel ennek hiányában is képes volt tisztázni a tényállást.
- [12] Az Ákr. 62. § (1) bekezdése alapján leszögezte, hogy a Kúria nem szabta feltételként az új eljárás lefolytatásához új bizonyítékok felvételét, a meglévő bizonyítási eszközök kiegészítő értékelése vált szükségessé, ezért nem volt szükség újabb okirati bizonyítékok felvételére és az ügyfél bizonyítási eszközökkel kapcsolatos értesítése sem volt indokolt.
- [13] 2021. április 15-én végzés útján az új eljárás megindításáról a hatóság a fenntartót értesítette, az új eljárásra vonatkozó ügyvédi meghatalmazás, illetve ügyvédi szerződés hiányában. A megismételt eljárás során nem rendelkezett élő meghatalmazással a felperes jogi képviselője, ez következik a fellebbezés mellékleteként megküldött ügyvédi meghatalmazás kelte (2021. július 5.) és a fellebbezés kelte (2021. július 6.) okán, tehát a megismételt eljárás megindítása és a fellebbezés benyújtása közti időszak vonatkozásában meghatalmazás hiányában nem a jogi képviselőt, hanem a fenntartót tájékoztatta a megismételt eljárást illetően.
- [15] Leszögezte, hogy olyan esetekben, amikor kiemelkedő számú tanítási órát mulaszt a tanuló igazolatlanul, nem jár azzal az oktatási intézmény számára kényelmes állapottal, hogy elegendő több hónap elteltével vagy félév végén megszüntként dokumentálni a tanulói jogviszonyt. Az intézmény bír ugyanis feladatkörrel (az igazolatlan mulasztások igazolására történő felhívás) az igazolás hiánya esetén a jogviszony megszűnéséhez kapcsolódó adminisztráció alól nem mentesülhet. A jogszabály erejénél fogva szűnik meg a tanulói jogviszony abban az esetben, amennyiben az intézmény ennek hivatalos időpontját a megszűnés adminisztrálását eszközül véve kitalolja, e módszer önkényesnek és jogszerűtlennek is okkal nevezhető. Amennyiben adott tanuló a 2016/2017. tanévre előírt térítési díj teljes összegét nem fizették be, csak annak egy részét, továbbá őket illetően a fenntartó az elmaradt térítési díjakat nem szedte be, azok megfizetését nem vállalta át, ezen tanköteles tanulók nem vehetők figyelembe az elszámolás során.
- [16] A térítési díjak beszedéséhez kapcsolódó adminisztrációs hibák a fenntartó, illetve az intézmény érdekkörében felmerült olyan körülmények, amelyekre vitás esetben nem hivatkozhat sikerrel saját érdekében a fenntartó.
- [17] A támogatás igénybevételének jogszerűsége szempontjából csak olyan dokumentumok lehetnek relevánsak, amelyek a lezárt költségvetési évben, illetve a térítési díjak beszerzése körében lezárt költségvetési évet követő hónapban keletkeztek. A bemutatásuk már az első eljárásban elvárt volt a fenntartó részéről a helyszíni ellenőrzéséről szóló értesítés megismerését követően.

A kereset és a védírat

- [18] A felperes keresetében elsődlegesen az alperes határozatának megváltoztatását kérte akként, hogy a fizetési kötelezettség kiszámítására pontos iránymutatást adjon a bíróság, és hívja fel a közigazgatási szervet arra, hogy az ítélet közlését követően haladéktalanul, de legkésőbb 15 napon belül számítsa ki a fizetési kötelezettség pontos összegét és arról tájékoztassa a bíróságot és a felperest. Kérte, hogy 8 napos határidő tűzésével hívja fel a felperest a számítás helyességével kapcsolatos nyilatkozat megtételére, és amennyiben a felperes azt megalapozottan vitatja, rendelje el a fizetési kötelezettség ismételt kiszámítását. Amennyiben a bíróság jóváhagyja a fizetési kötelezettség összegét, azt tegye az ítélet részévé. Másodlagosan az alperes határozatának megsemmisítését és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [19] Előadta, hogy az elsőfokú határozat a jogalap és az összecszerűség tekintetében ugyanarra a megállapításra jutott a megismételt eljárást követően, továbbá a lényeges eljárási szabálysértéseket nem küszöbölte ki és nem tartotta be a Kúria iránymutatásait, és a másodfokú hatóság sem küszöbölte ki az eljárási szabálysértéseket. A bizonyítékok kiegészítő értékelésével kapcsolatban utalt arra, hogy a Kúria döntése tartalmazta, hogy ha a tanulói jogviszonyt esetlegesen nem megfelelően bizonylatolták, akkor az alperesnek erre kellett volna hivatkoznia eljárásában, azonban az iránymutatást figyelmen kívül hagyta a hatóság. Az ügyvédi meghatalmazással kapcsolatos alperesi álláspont iratellenes és feltételezésen alapul, mert a becsatolt meghatalmazás a megismételt eljárásra is kiterjedt. A felperes nyilatkozni kívánt még az alperes tényállástisztázási kötelezettségével összefüggésben a hatósági eljárásban, azonban az alperes a jogi képviselője mellőzésével ettől elzárta. Az adminisztrációs hibára történő hivatkozását figyelmen kívül hagyta a hatóság, és nem utalt a Kúria arra döntésében, hogy megszűnt jogviszony esetén nem illetné meg az állami támogatás a fenntartót.

Az elsőfokú ítélet

- [21] Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Indokolása szerint a felperes elsődleges keresete nem teljesíthető, mert a tényállás

- nem megfelelően tisztázott, mivel az alperes az Ákr. alapelveinek megsértésével az ügyféli jogok gyakorlásától a felperest a megismételt eljárásban elzárta. Kifejtette, hogy a Kúria ítélezési gyakorlata szerint a megismételt eljárásban a bíróság ítéletének rendelkező része és indokolása is köti a hatóságot, de ez nem adhat felmentést az új eljárásban a Ket. (jelenleg az Ákr.) rendelkezéseinek betartása alól (Kfv.IV.35.118/2017/5.). A megismételt eljárásban a jogerős ítélet iránymutatásait kell követni és a bíróság csak ennek teljesítését kérheti számon (Kfv.II.37.296/2016/6.).
- [22] A Kúriának egységes a gyakorlata azzal összefüggésben, hogy a hivatalbóli eljárás megindításáról szóló értesítés elmaradásának a következménye súlyos eljárásjogi hibát eredményez, ami indokolja a hatósági eljárás megismétlését. Hivatkozott az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésére és Kúria Kfv.I.35.642/2016/6. és Kfv.III.37.142/2019/3. döntésére. Utalt az Ákr. 13. § (6) bekezdésére, 5. §-ára, 63. §-ára, a 2. § (2) bekezdés a) pontjára, továbbá a 19/2015. (VI.15.) AB határozatra, és kifejtette, hogy a tényállás tisztázása a hatóságot a megismételt eljárásban is terheli, ezért az általa hivatkozott alapelvek sérültek a megismételt eljárás során.
- [23] Az ügyvédi meghatalmazással kapcsolatos alperesi határozati megállapítás iratellenes, mert 2019. január 8. napján kelt a felperes jogi képviselőjének adott meghatalmazás, amely visszavonásig volt érvényes, azonban visszavonásra nem került, ezért élő meghatalmazással rendelkezett a felperes jogi képviselője a megismételt eljárás során is. Amennyiben a meghatalmazás érvényességével összefüggésben kételye merült fel az alperesnek az eljárásban, úgy fel kellett volna hívnia a felperest ennek tisztázása végett. A megismételt eljárás során a jogi képviselőnek lehetősége lett volna további nyilatkozatot, észrevételt tenni, bizonyítási indítványt indítványozni, de ettől az alperes elzárta azzal, hogy nem a jogi képviselőnek, hanem a fenntartónak küldte meg a hatósági eljárás megindításáról az alperes az értesítést. A megismételt eljárás olyan, mintha teljesen előlről kezdődne az eljárás, tehát az Ákr. szerinti eljárási garanciákat az alperesnek kötelessége betartani és biztosítani.
- [24] A felperes másodlagos kereseti kérelmével összefüggésben kimondta, hogy érdemben sem tett eleget a Kúria ítéletében foglaltaknak az alperes a megismételt eljárásban. Nemcsak a Kúria ítéletének [37] pontja szerinti iránymutatásának kellett eleget tennie az alperesi hatóságnak, hanem az alperest a kúriai ítélet rendelkező része és indokolása is köti. A Kúria részletesen kitért az egyes kérdésekre – melyekre a felperes is helyesen hivatkozott – így a Kúria korábbi ítéletének [18]–[21] bekezdéseiben foglalt rendelkezésekre, mely szerint az elszámolás alapja a tanulói létszám meghatározott bázisidőpontban fennálló mértéke, azonban az alperes ezt figyelmen kívül hagyta. Az alperes nem a bázisidőponthoz igazodóan, hanem a tanulói jogviszony mindenkor állása alapján tartotta meghatározhatónak az éves támogatási jogosultságot (a Kúria korábbi ítélete [27] pont) és e körben a Kúria kimondta ([29] pont), hogy tévedett a hatóság, mikor az elszámolást nem a bázisidőponthoz, hanem a tanulói jogviszony mindenkor állapothoz kötötte.
- [25] Helyesen hivatkozott a kereset a Kúria határozatának [33] bekezdésében foglalt iránymutatásra is, miszerint a megengedettnél többet mulasztónak is van költsége, az oktatói létszám legalább félféltre történő lekötése folytán és az alperes állításával szemben a Kúria nem rögzített olyat, hogy megszűnt jogviszony esetén ne illethet meg a támogatás a fenntartót. Utalt a Kúria ítéletének [21] és [34] pontjában foglaltakra és hangsúlyozta, hogy a Kúria ítéletében számos kérdést lezárta, számos kérdés tekintetében pedig megállapítást tett, amit az alperes nem írhat felül. A megismételt eljárásban az alperes további eljárási cselekményeket nem fogantatott, nem folytatott le további bizonyítást, nem tisztázta a továbbiakban a tényállást, hanem ugyanazt a határozatot hozta meg, mint az alapeljárásban azzal, hogy táblázatos formában egészítette ki azt és az ügytörténetet rögzítette, de figyelmen kívül hagyta a Kúria határozatának indokolásában és az iránymutatásban foglaltakat.
- [26] Hivatkozott a Kúria Kfv.IV.35.453/2018/5. döntésére és a Kfv.IV.35.057/2021/5. szám alatti döntésének [21] bekezdésére. A Kúria gyakorlata szerint a jogosulatlan igénybevétel szankciója nem alkalmazható olyan, pusztán adminisztratív hibára tekintettel, amikor a felhasználás ténylegessége, rendeltetésszerűsége és a különböző jogszabályi kötelezettségek fenntartó általi teljesítése bizonyított. Az alperes a kúriai iránymutatás indokoltságát, szükségességét nem mérlegelheti, nem szűkítheti le és nem értelmezheti át [Kfv.IV.35.276/2020/3.]. Hivatkozott a visszafizetési kötelezettség arányosításának követelményét előíró egységes kúriai gyakorlatra és azt idézte is.
- [28] A megismételt eljárásra az alperes számára előírta, hogy úgy kell az eljárást lefolytatni, hogy figyelembe kell vennie egyrészt, hogy a felperesnek érvényes meghatalmazással rendelkező jogi képviselője van, ezért az eljárás megindításáról szóló értesítéssel, valamint az eljárás során az ügyféli jogok gyakorlásával összefüggésben a jogi képviselőt mellőzni nem lehet. A megismételt eljárás során nem csak a Kúria ítéletének [37] bekezdése szerinti iránymutatása, hanem a Kúria rendelkező része és indokolása is köti a hatóságot. Ezért az alperesnek egyenként vizsgálnia kell azt, hogy a felperes a jogszabályi előírásoknak eleget tett-e, azaz igazolta-e, hogy a tanulókat felvette, az intézmény a szolgáltatások igénybevételét a tanulóknak biztosította-e, illetve a felperes a térítési díjat előírta és beszedte-e. Vizsgálnia kell a jogszabályi feltételek teljesülését a megszűnt tanulói jogviszony tekintetében egyenként, és nemcsak felsorolni táblázatos formában, hanem számszakilag egyértelműen le kell vezetnie. Ehhez kell hozzárendelnie az alkalmazott jogszabályokat, és határozatát részletes indokolással ellátni úgy, hogy abból kétséget kizáróan kitűnjön, hogy miből indult ki, hogyan jutott az okszerű következtetésre, amely döntését indokolja. A felmerült kérdéscsoportokban az alperes a Kúria ítéletében tett megállapításokat nem hagyhatja figyelmen kívül.

- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [29] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [30] Túlterjeszkedett az elsőfokú bíróság a kereseti kérelmen, amikor az ítélet [67] pontjában súlyosnak minősítette a kézbesítés szabálytalanságát azzal, hogy nyilatkozatot, észrevételt, illetve bizonyítási indítványt nem tudott előterjeszteni az eljárásban a felperes, holott kizárólag a nyilatkozattétel lehetőségének elmaradásában áll a jogsérelem a felperes jogi képviselőjének a 2022. február 17-én tartott tárgyaláson tett nyilatkozata szerint.
- [31] Másrészt nem volt az eljárási jogaitól elzárva a felperes, mivel nem adott elő olyan indokot, amely alapján megállapítható lenne, hogy nem tudta felvenni a kézbesítést követően a jogi képviselőjével a kapcsolatot. Különbség van a jogok gyakorlásának ellehetetlenülése és elnehezülése között. Hivatkozott az 1/2019.számú KMJÉ jogegységi határozat II. pontjára és a Kúria Kfv.37.142/2019/3.számú ítéletére. A nyilatkozattétel elmaradása csak abban az esetben lenne érdemi jogsérelemként megállapítható, ha az elmaradt ügyféli cselekmény legalább potenciálisan alkalmas lett volna arra, hogy az eljárás kimenetelét befolyásolni tudja, azonban a fenntartói támogatással kapcsolatos ügyekben az ügyfél nyilatkozatával a hiányzó bizonyíték nem pótolható.
- [32] Azzal összefüggésben, hogy eleget tett-e a Kúria ítéletében foglaltaknak hangsúlyozta, hogy a Kvtv. 7. melléklet VI. kiegészítő szabályok 14. pontjának és a Kormányrendelet 37/L. § (1) bekezdésének együttértelmezéséből következik, hogy a 37/C. § (2)–(3) bekezdése szerinti létszámadatok alapján figyelembe vehető tanulók esetében a hatóságnak vizsgálnia kell azt, hogy a Kvtv.-ben foglaltak szerint a térítési díj beszedése a tanuló vonatkozásában teljeskörűen megvalósult-e. A térítési díj, annak részletekben történő meghatározottsága esetén is egységet képez, tehát valamely részlet meg nem fizetése esetén már nem tekinthető teljesítettnek a térítési díj beszedése, mint feltétel. E körben nem enged mérlegelést a Kvtv. Az alperesnek a bázisidőpont alapján megállapított tanulói létszám meghatározását követően ezen tanulók esetén vizsgálnia kellett a hivatkozott jogszabályi feltétel teljesülését és ez alapján arra a megállapításra jutott, hogy bizonyos tanulók nem vehetők figyelembe az elszámolás során.
- [33] Mivel a Kúria ítéletében a bizonyítékok esetleges kiegészítő értelmezését szabta az új eljárás feltételül, nem írt elő további bizonyítást, illetve más eljárási cselekmények elvégzését, így nem jogszabálysértő, hogy nem folytatott le az alperes további bizonyítást. Az alperes a helyszíni ellenőrzés során a tényállás tisztázásához szükséges bizonyítékokat beszerezte. Kiemelte, hogy a vizsgálattal érintett költségvetési év tekintetében az adminisztratív kötelezettségek teljesítését és az elszámolás megtörténtét követően további okiratok benyújtására nem volt jogszerű lehetőség. A Kúria Kfv.35.403/2017/6.számú ítélete szerint a hiányzó okiratok utólagos kiállításával és pótlásával a jogsértés nem orvosolható.
- [34] Kiemelte, hogy a végleges határozatban foglalt visszafizetési kötelezettség alapja nem a felperes adminisztratív jellegű mulasztása, hanem a jogszabályi feltételek nem teljesülése. Utalt e körben a Kúria ítélezési gyakorlatára (Kfv.I.35.333/2011/8., Kfv.IV.35.792/2015/4., Kfv.IV.35.385/2020/6.).
- [35] Az elsőfokú ítélet [76] és [77] pontjában foglaltakkal kapcsolatban kifejtette, hogy az alperesi határozatban megállapított visszafizetési kötelezettség nem az Aht. 60/A. § (1) bekezdésén alapul és az elsőfokú bíróság által hivatkozott falugondnoki szolgáltatással összefüggő támogatás visszatérítési kötelezettség tárgyában hozott kúriai döntések a jelen eljárásban nem irányadóak, mert eltér a vizsgálat tárgya. Az arányosítási módszer, ami a hivatkozott ügyekben használható volt, az a jelen ügyben nem alkalmazható. Az Aht. 54. § (1) bekezdés a) pontja és (1b) bekezdése, illetve a 97. § (1) bekezdése nem hatalmazza fel az alperest arra, hogy az ellenőrzés során feltárt jogsértés esetén a visszafizetési kötelezettség egy részétől eltekintsen. Zsinórmérték hiányában az arányosítás széles körben történő alkalmazása jogbizonytalansághoz, számos peres eljárás kibontakozásához, összességben káros joggyakorlathoz vezethet.
- [36] Az elsőfokú ítélet [79] pontjában foglaltak alapján leszögezte, hogy az alperesi határozat teljes körűen, minden tanuló vonatkozásában megjelöli, hogy az adott tanuló milyen körülményekre tekintettel, mely jogszabályhely alapján nem vehető figyelembe a létszám megállapítása során. A táblázatos forma alkalmazása a jobb átláthatóságot, könnyebb követhetőséget biztosítja.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [38] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [40] A Kúria hangsúlyozza, hogy a közigazgatási hatóság jogszabály felhatalmazása alapján, hatáskörét a jogszabály keretei között, rendeltetésszerűen gyakorolva jár el. A hatóság a hatásköre gyakorlása során a szakszerűség, az egyszerűség, az ügyféllel való együttműködés és a jóhiszeműség követelményének megfelelően jár el [Ákr. 2. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont]. Az ügyfél az eljárás során bármikor nyilatkozatot, észrevételt tehet. A hatóság biztosítja az ügyfél számára, hogy jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását [Ákr. 5. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont].
- [41] Az Alkotmánybíróság a 3311/2018. (X. 16.) AB határozatában (a továbbiakban: AB határozat) részletesen kifejtette, hogy az eljárás megindulásáról való értesítés garanciális jelentőségű az ügyféli részvételi jogok gyakorlása szempontjából, mivel az eljárás megindulásáról való értesülés minden ügyféli eljárási jognak alapvető feltétele [lásd ehhez: Európa Tanács Miniszteri Bizottsága jó közigazgatásról szóló R. (2007) 7. számú ajánlása és függeléke, 8. cikk és – nagyszámú ügyfélre vonatkozóan – a 15. cikk; az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága R. (87) 16. számú ajánlása a nagyszámú ügyfelet érintő hatósági eljárásokról; Európai Unió Alapjogi Chartája 41. cikk a megfelelő ügyintézéshez való jogról, 2. a) pontja]. Az eljárás megindításáról való értesítés tehát a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog egyik alapvető garanciája. Amennyiben az ügyfél nem értesül az eljárás megindításáról, az elsőfokú eljárásban biztosított számos ügyféli jogával nem tud

- élni, így például az iratmegismerési, nyilatkozattételi, indítványtételi jogával. A bizonyítékok megismeréséhez való jog szintén a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog szerves részét képezi, mert az ügyfél a bizonyítékok megismerését követően tudja kialakítani a hivatalból indított, felelősséget megállapító hatósági eljárásokban a védekezését. A nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jog érvényesülése feltételezi, hogy az ügyfél megismerhesse a hatóság bizonyítási eljárását, az annak keretében beszerzett bizonyítékokat, amelyekre a hatóság az ügyfelet érintő döntéseit alapozza (3223/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [36] pont). A bizonyítékok megismertetése az ügyféllel – az eljárásról való értesítés elmaradása esetén – orvosolhatná az abból eredő hátrányokat, azonban annak elmaradása tovább fokozza az ügyféli jogok sérelmét. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az eljárás megindulásáról való értesítés joga, valamint a bizonyítékok megismerésének joga a nyilatkozattételhez és a védekezéshez való jogon keresztül a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog értelmezési tartományához szükségképpen hozzátartozik (AB határozat, Indokolás [33] pont).
- [42] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes eljáráshoz való jog alapján az egyes eljárási garanciák olyan értéket jelentenek, amelyek megszegése vagy be nem tartása kihat az ügy érdemére, az ügy kimenetelétől függetlenül. A tisztességes eljáráshoz való jog sérelme úgy is bekövetkezhet, hogy nem áll fenn oksági kapcsolat a lényeges eljárási szabálysértés és az ügy konkrét kimenetele között, azonban az ügyféli jogok érvényesíthetősége olyan sérelmet szenved, amely az eljárás egészét és körülményeit figyelembe véve eléri az alaptörvény-ellenesség szintjét. Az eljárás megindításáról való értesítés, valamint a bizonyítékok ügyféllel való ismertetésének elmaradása olyan eljárási szabálysértések, amelyek – az eljárás kimenetelétől függetlenül – kihatnak az ügy érdemére (AB határozat, Indokolás [34] pont). Az Alkotmánybíróság magáról az eljárás megindulásáról szóló értesítés elmulasztását is olyan jogsértésnek tekintette, amely sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot [lásd 17/2019. (V. 30.) AB határozatot Indokolás [38]; Kfv.IV.37.119/2021/4.].
- [43] Az új eljárásra vonatkozó bírósági iránymutatás ugyan valóban meghatározza, adott esetben szűkíti a hatósági alapeljáráshoz képest a megismételt eljárás tartalmát és az eljárási cselekmények körét, azonban ennek során az eljárási jogszabályok (Ákr.) rendelkezéseit a hatóságnak be kell tartania, és ezekkel összhangban kell a bírósági iránymutatásnak megfelelő eljárási lépéseket megtennie (Kfv.IV.35.118/2017/4.). Az Ákr. hivatkozott rendelkezéseiből és az Alkotmánybíróság érveléséből levezethető, hogy a garanciális jogok érvényesülését a hatóságnak a megismételt eljárás során is biztosítania kell. Ebbe illeszkedik, hogy az ügyben érintett ügyfelet az érdekeit érintő eljárási cselekményről értesíteni kell, mindenekelőtt az új eljárás megindításáról.
- [44] A hivatalból eljárás megindításáról szóló értesítés elmaradása megfosztja az ügyfelet az alapvető eljárási jogaitól, ahogyan azt az Alkotmánybíróság fenti döntésében megvilágította, ezért nem terjeszkedett túl az elsőfokú bíróság a kereseten, amikor e körben a hatóság jogszabálysértését megállapította. Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte azt a tényt, hogy a felperes jogi képviselőjének adott, 2019. január 8. napján kelt meghatalmazás – szövegezése szerint – visszavonásig érvényes volt, ezért visszavonás hiányában a meghatalmazás a jogi képviselő részére a megismételt eljárásra is szólt. Mivel pedig a megismételt eljárás során az alperes nem a felperes érvényes meghatalmazással rendelkező jogi képviselőjét értesítette a hatósági eljárás hivatalból megindításáról, hanem a fenntartót, sérültek a felperes garanciális ügyféli jogai. A felülvizsgálati kérelem szerint a felperes nem adott elő olyan indokot, amelynek alapján nem tudta felvenni a kézbesítést követően a jogi képviselőjével a kapcsolatot, azonban mivel a jogi képviselője érvényes meghatalmazással rendelkezett, alappal bízható abban a felperes, hogy a megismételt eljárásról jogi képviselője is értesült, aki az eljárásban a képviselőt el fogja látni.
- [45] A garanciális jogok megsértése alól nem ad felmentést, az ügyfélnek az arra vonatkozó – már a jogorvoslati funkciót betöltő közigazgatási perben tett – nyilatkozata, amely megjelöli, hogy mely jogával kívánt volna élni, amennyiben jogai gyakorlásától nem zárja el a hatóság. Ezzel ellentétesen kell eljárnia a hatóságnak és a közigazgatási eljárás során kell biztosítania az ügyfél eljárási jogainak gyakorlását, sőt az Ákr. szerint azt elő kell mozdítania.
- [46] Ezért hangsúlyozza a Kúria, hogy alaptalanul hivatkozott a felülvizsgálati kérelem arra, hogy a fenntartói támogatással kapcsolatos ügyekben az ügyfél nyilatkozatával a hiányzó bizonyíték nem pótolható és erre tekintettel az ügyféli jogok biztosításának elmaradása nem okoz az eljárás kimenetelét befolyásoló eljárási jogsértést. Az Alkotmánybíróság az ismertetettek szerint fejtette ki az eljárási jogok mint garanciális jogok sérelmének érdemi következményeit, így az ügyfél eljárási jogainak biztosításának elmaradása nem igazolható. Az Alkotmánybíróság által kifejtett, a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog és az eljárási garanciák összefüggésén alapuló jogértelmezésen túl a Kúria utal arra is, hogy korábbi ítéletének indokolása és a megismételt eljárásra vonatkozóan adott előírás alapján az ügy érdemét tekintve sem indokolható, hogy az ügyfél ne élhessen eljárási jogaival, így például ne élhessen nyilatkozattételi jogával akkor, amikor a konkrét anyagi jogi kérdések tekintetében is indokolt lehet egyes kérdések tisztázása. Miután azonban a felperes az eljárás megindulásáról nem szerzett tudomást, így nem volt lehetősége ügyféli jogait sem gyakorolni.
- [47] Mindezek alapján helytállóan jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy az alperes az Ákr. alapelveinek megsértésével az ügyféli jogok gyakorlásától a felperest a megismételt eljárásban elzárta, ezért már önmagában indokolt az eljárás megismétlése.
- [48] A Kúria leszögezi, hogy a korábbi ítéletében a konkrét jogszabályok mentén részletesen levezette, hogy a jelen ügyben a vonatkozó jogszabályokat miként kell értelmezni, majd egyértelmű

- iránymutatást adott arra vonatkozóan, hogy a megismételt eljárás során ezen értelmezés mentén hogyan kell eljárnia a hatóságnak. A Kúria egyetért az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy az ügy érdemében nem tett eleget a Kúria korábbi ítéletében foglaltaknak az alperes a megismételt eljárás során.
- [49] A Kúria már lefektette, hogy az elszámolás alapja a tanulói létszám meghatározott bázisidőpontban fennálló mértéke (a Kúria korábbi ítéletének [18]–[21]) pontja. A Kúria korábbi ítéletének [27] pontja szerint továbbá az alperes nem a bázisidőponthoz igazodóan, hanem a tanulói jogviszony mindenkori állása alapján tartotta meghatározhatónak az éves támogatási jogosultságot és e körben kimondta ([29] pont), hogy tévedett a hatóság, mikor az elszámolást nem a bázisidőponthoz, hanem a tanulói jogviszony mindenkori állapotához kötötte. Ezeket az elveket nem tükrözi egyértelműen és maradéktalanul a megismételt eljárás során hozott alperesi határozat. Azt is leszögezte a Kúria, hogy a megengedettnél (20 tanóra) többet mulasztónak is van költsége, az oktatói létszám legalább félférvé történő lekötése folytán (Kúria korábbi ítélete [33] pont), és az alperes állításával szemben a Kúria nem rögzített olyat, hogy megszűnt jogviszony esetén ne illethet meg a támogatás a fenntartót. A Kúria rögzítette azt is ([34] pont), hogy ha a tanulói jogviszony nincs megfelelően bizonylatolva, akkor erre kell hivatkozni az alperesnek és nem a támogatási jogalapot kell kétségbe vonni.
- [50] A megismételt eljárás alapján hozott határozatában az alperes saját jogértelmezése tehát nem tükrözi a Kúria korábbi ítéletében foglaltakat, vagy nem állapítható meg abból kétséget kizáróan az a jogi levezetés, amely a Kúria egyértelmű iránymutatását követi. A Kúria korábbi ítéletében előírta, hogy a megismételt eljárás során a Korm. rend. 37/C. § (2)–(3) bekezdése alkalmazandó az átlagbéralapú támogatás bázisának meghatározása érdekében. A tanulói jogviszonyoknak ehhez az EMMI rendelet 143. §-ának megfelelően, továbbá általában is jogszerűen kell fennállniuk. A hatóságnak tehát megállapításait határozatának indokolásában úgy kell megtennie, hogy az alkalmazott jogszabályokat megjeleníti és a határozata részletes indokolásából kitűnik a tényekből és az alkalmazandó jogszabályokból levezetett, a Kúria jogi álláspontját tükröző jogi álláspont.
- [51] A Kúria hangsúlyozza, hogy amennyiben a megismételt eljárásban a közigazgatási hatóság nem a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása szerint jár el, úgy a közigazgatási határozat megsemmisítése nem mellőzhető. Ebben a körben a bíróságot a mérlegelés lehetősége nem illethet meg. A közigazgatási hatóságnak sincs lehetősége mérlegelni azt, hogy a közigazgatási bíróság iránymutatásában foglaltaknak eleget tesz-e. Az ítélet anyagi jogereje azt is kizárja, hogy a bíróság megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatását a megismételt eljárás során hozott döntés elleni felülvizsgálat során megváltoztassa (Kfv.IV.38.009/2020/3., Kfv.IV.37.179/2021/6. számú ítélet).
- [52] Mindebből az következik, hogy a megismételt eljárásban a hatóságnak a Kúria korábbi ítéletében foglaltak szerint kell eljárnia, az abban foglaltak megsértése a határozatának semmisségét eredményezi. A Kúria hangsúlyozza, hogy egyetért az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy a Kúria korábbi ítéletének [37] pontja szerinti iránymutatásnak kell eleget tennie az alperesi hatóságnak, de az alperest a kúriai ítélet rendelkező része és indokolása is köti.
- [53] A Kúria hangsúlyozza, egyetért abban az alperessel, hogy a jelen ügyben a feltárt jogsértés miatti visszafizetési kötelezettség nem az Aht. 60/A. § (1) bekezdésén alapul, amely a helyi önkormányzatok esetén szabályozza a jogosulatlan igénybevétel jogkövetkezményeit. A falugondnoki rendszer fenntartásával kapcsolatos, a visszafizetési kötelezettség arányosításával összefüggésben kifejtett elveket, megállapításokat eltérő tényállás mentén és eltérő jogszabályi rendelkezések alkalmazásával meghozott kúriai döntések tartalmazzák. A jelen ügyben a Kúria korábbi ítélete tartalmazza az alkalmazandó jogszabályok helyes értelmezését és a hatóság részére a szükséges iránymutatást. Mindezek alapján a Kúria az elsőfokú ítélet indokolásának a visszafizetés arányosításával kapcsolatos okfejtését ([76] pont) mellőzi.
- [54] A kifejtettekre tekintettel a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet – az indokolás részbeni megváltoztatásával – hatályában fenntartotta. Egyben hangsúlyozza, hogy fenntartja a Kúria korábbi ítéletében adott új eljárásra szóló iránymutatást.

(Kúria Kfv.V.35.245/2022/5.)

306 A más perben beszerzett bizonyítékra csak akkor alapítható döntés, ha a bíróság azt az eljárési szabályoknak megfelelően a per anyagává teszi [1952. évi III. törvény (Pp.) 117. § (1) bek., 163. § (1) bek., 275. § (4) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes élelmiszer jellegű bolti vegyesbolt kiskereskedelemmel foglalkozó gazdasági társaság. 2010-ben élelmiszeripari termékeket szerzett be magyar cégektől, melyeket közösségen belüli termékértékesítéssel, túlnyomó többségben Szlovák vevő részére értékesített.
- [3] Megismételt eljárásban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal Győr-Moson-Sopron Megyei Adóigazgatósága (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) a felperesnél 2010. évre (a továbbiakban: vizsgált időszak) általános forgalmi adó (áfa) adónemben bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzést végzett, vizsgálta a Közösségen belüli termékértékesítés valóságát, melynek eredményeként határozatával a felperest 1 000 295 331 Ft adóhiány, 971 498 000 Ft adóbírság és 331 227 Ft késedelmi pótlék megfizetésére kötelezte.
- [4] Döntését az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 9. § (1) bekezdésére, 65. §-ára, a 89. § (1) bekezdésére, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) 99. § (2) bekezdésére alapította.
- [5] Indokolása szerint a felperes belföldi értékesítést tüntetett fel közösségi értékesítésként, azonban a

- Szlovák vevőnek tovább számlázott áru nem hagyta el Magyarországot területét. Megállapította, hogy közösségen belüli értékesítés hiányában az Áfa tv. 82. § (1) bekezdése szerinti 25%-os mértékű adót kellett volna felszámítani.
- [6] A beszerzést terhelő levonható áfa tekintetében az elsőfokú adóhatóság megállapította, hogy a magyar cégek és a felperes között valós gazdasági esemény nem jött létre, csupán számlakiállítás, így ezektől a cégektől befogadott számlákat (jkv. 50., 53., 55., 59. számú mellékletei) hiteltelennek tekintette, megállapítva, hogy azokra a felperes adólevonási jogot nem alapíthat. Ugyanerre a megállapításra jutott a K. Kft.-től étolaj beszerzésről befogadott számlák tekintetében is.
- [7] A felperes fellebbezése folytán eljáró Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága (a továbbiakban: alperesi jogelőd) a 4469686397 számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta.
- [8] Indokolása szerint felperes által a Közösségi értékesítés megtörténtének igazolására bemutatott nemzetközi fuvarokmányok (CMR) nem hiteles bizonylatok, nem alkalmasak a közösségi értékesítés megtörténtének hitelt érdemlő igazolására.
- [9] Az alperes a döntéshozatalnál felhasználta az L. L. és társai ellen különösen jelentős kárt okozó család büntetvének megalapozott gyanúja miatt folytatott nyomozás (a továbbiakban: büntetőeljárás) egyes iratait, a büntetőeljárás során tett tanúvallomásokat, bankszámlaforgalmi adatokat, a VIES adatbázist, a társaságoknál végzett ellenőrzések eredményét, melyek alátámasztották a gazdasági események fiktitivását.
- [10] A felperes keresettel támadta a másodfokú határozatot.
- [11] A Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2018. április 28. napján kelt 3.K.27.344/2017/7. számú ítéletével a keresetet elutasította.
- [13] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a 2019. november 28. napján kelt Kfv.I.35.622/2018/10. számú végzésével a jogerős ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 206. §-a, a 221. § (1) bekezdése, valamint a 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Indokolása szerint az ítélet érdemi felülvizsgálatra nem alkalmas, mivel csupán általánosságban rögzítette a tényállást, nem végezte el teljes körűen a közigazgatási és bírósági eljárásban rendelkezésre álló bizonyítékok egybevetését és értékelését, mérlegelése nem teljes körű.
- [14] A megismételt eljárásban iránymutatásként a beszerzéseknek a Kúria 5/2016. (IX. 26.) KMK véleményben (a továbbiakban: KMK vélemény) foglaltak szerinti vizsgálatát és annak eldöntését írta elő, hogy a gazdasági esemény a számlán szereplő felek között ment-e végbe.
- [15] Az adómentes közösségi termékértékesítésként feltüntetett ügyletek vizsgálata körében a Kúria annak vizsgálatát írta elő, hogy a közösségi értékesítés Áfa tv.-ben szabályozott feltételei fennállnak-e. E körben valamennyi adóhatósági eljárásban és perben felmerült bizonyíték értékelését, mérlegelését és annak eldöntését, hogy a felek az őket terhelő bizonyítási kötelezettségüknek eleget tettek-e.
- [16] A Győri Törvényszék előtt a felperes ügyvezetője, az ügyletek bonyolítását végző munkavállalója és más személyek ellen B.398/2013. szám alatt költségvetési csalás miatt büntetőper volt folyamatban, mely a felperesi ügyvezető felmentésével zárult, azonban a Győri Ítéletábrla, mint másodfokú bíróság Bf.II.42/2020/60. számú végzésével az ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [17] A megismételt eljárásban a felperes keresetét változatlanul fenntartotta, kérve alperes határozatának az elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését. Jogszabálysértésként a régi Art. 97. § (4) és (6) bekezdéseit, a 99–100. §-t, a 104. § (1) bekezdését, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 72. § (1) bekezdés e) pontját jelölte meg, az iratbetekintési jogának megsértésére hivatkozott.
- [18] Hangsúlyozta, hogy a termékek kiszállítására vonatkozó igazolási kötelezettségének eleget tett, az alperesnek kellett volna bizonyítania – objektív körülményekkel alátámasztva –, hogy az áru nem hagyta el az ország területét, és azt is, hogy erről tudomása volt.
- [19] Sértelmezte, hogy az alperes a bizonyítékok értékelésének folyamatát nem mutatta be, nem derül ki a határozatából, hogy egyes bizonyítékokat miért vett figyelembe és másokat miért hagyott figyelmen kívül. Emellett csak korlátozott körben folytatott le bizonyítást, megállapításai alapjául lényegében a büntetőeljárás során keletkezett bizonyítékokat használta fel. Az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) irányadó ítéletei alapján, erre vonatkozó bizonyítékok bemutatása nélkül a terhére adóhiány nem állapítható meg.
- [20] Az EUB Mecsek gabona ügyben hozott (C-273/11.) döntésére hivatkozott, arra, hogy CMR-ekkel igazolta, a termékek elhagyták az ország területét. Minden alkalommal a vevők gondoskodtak az áru elszállításáról. Az adóhatóság által előadottakkal szemben a külföldi vevők megszerezték az általa értékesített termékek tulajdonjogát. Utalt a Kúria Kfv.V.35.194/2013/6., Kfv.I.35.631/2012/5. számú ítéleteire.
- [21] Sértelmezte továbbá a Teleos ügyben (C-409/04.) született európai bírósági ítélet figyelmen kívül hagyását. Kifejtette, hogy a CMR-ek hiányosságai nem értékelhetők a terhére, ezt az érvelését támasztja alá a Kúria Kfv.I.35.009/2012/6. számú ítélete. Az adóhatóság nem hagyhatta volna figyelmen kívül az általa hivatkozott bizonyítékokat, melyek a javára szolgáló körülményeket támasztják alá.
- [22] Vitatta a megállapított áfa összegét. Utalt az EUB C-249/12. és C-250/12. számú egyesített ügyekben hozott döntésére. Hivatkozott arra, hogy az adóhatóságnak a közösségen belüli termékértékesítés körében nemcsak azt kell bizonyítania, hogy az áru nem hagyta el az ország területét, hanem objektív bizonyítékokkal azt is alá kell támasztania, a felperes tudta vagy kellő körültekintés mellett tudnia kellett volna, hogy a külföldi vevők valójában nem szállították ki a termékeket Magyarországot területéről.

- Ezzel szemben az adóhatóság semmilyen objektív bizonyítékot nem tudott felmutatni, kizárólag közvetett bizonyítékokra, valamint a büntetőeljárásban meghallgatott személyek vallomásaira hivatkozott, melyből azonban nem állapítható meg, hogy mely időszakra és mely társaságra vonatkoznak. Utalt a C-18/13. (Makspen) ügyre.
- [23] Álláspontja szerint az adóhatóságnak az Áfa tv. hatálya alá tartozó adózókat – a külföldi vevőket is – vizsgálnia kellett volna, és amennyiben nem vitték ki az országból az általa értékesített termékeket, úgy a külföldi cégek által végzett értékesítéseket belföldi értékesítésnek kellett volna tekinteni, mely után a szlovák és a román vevők adófizetési kötelezettsége áll fenn. Kérte a rPp. 336/A. § (2) bekezdésének alkalmazását.
- [24] Az alperes a határozatában foglalt indokok fenntartása mellett a kereset elutasítását kérte.
- A jogerős ítélet**
- [28] A Győri Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedő hatállyal – a K. T. s.r.o. és a K. s.r.o. vonatkozásában tett megállapítások kivételével – hatályon kívül helyezte és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte.
- [29] Indokolásában a Kúria Kfv.I.35.042/2019/10. számú végzésére hivatkozással megállapította, hogy a perbeli esetben maga a vevő volt az áruk szállítója, az áruk átvétele részéről a fuvarozáskor megtörtént, így nincs különösebb jelentősége annak, hogy a célállomáson az átvételt saját aláírása és bélyegzője ismételtelen nem igazolta. A CMR-ek e szempontok szerinti értékelése, a raktárnyilvántartásával és a kiszolgálásra vonatkozó bizonyítékokkal való összevetésével a közösségi kiszállítás igazolhatóvá válhat.
- [30] A Kúria végzésében foglaltak szerint a kitöltési hiányosságok folytán felértékelődött a büntetőeljárás során meghallgatott személyek és a felperes által indítványozott tanúk kihallgatásának bizonyító ereje. A felperes bizonyítási indítványainak foganatosítására, a tanúk kihallgatására, a jelen perrel szorosan összefüggő, az elsőfokú bíróság előtt folyamatban volt 10.K.700.126/2020. és 10.K.700.342/2020. számú peres eljárásokban került sor, mely vallomásokat összevetette a büntetőeljárásban felvett tanúvallomásokkal.
- [31] A bizonyítékok értékelése alapján megállapította, nem merült fel arra vonatkozó bizonyíték, hogy a felperes csalárd magatartást valósított meg, a felperesi ügyvezetés tudott, illetve tudhatott az esetleges adókijátszásról, illetőleg, hogy a felperesnek az esetleges adókijátszásban irányító, tevékeny szerepe lett volna. Az adóhatóság tévesen minősítette az ügyletet meg nem valósult gazdasági eseményként.
- [32] A K. T. s.r.o. vonatkozásában megállapította, hogy a felperes semmilyen bizonyítási indítványt nem terjesztett elő, így nem tudta megdönteni az alperesi megállapítást. A szlovák társhatóság válasza alapján nem működő gazdasági társaság benyomását keltette, mely kizárja a gazdasági esemény létrejöttét.
- [33] A K. s.r.o. vonatkozásában a 10.K.700.126/2020. számú perben kihallgatott C. R. tanúvallomása és a közigazgatási eljárásban beszerzett társhatóság nyilatkozata alapján állapította meg, hogy nincs olyan bizonyíték, amely a Közösségi értékesítést alátámasztaná.
- [34] A felperes egyéb kifogásait (a büntetőeljárásban beszerzett szakvélemény értékelésének mellőzése, indokolási kötelezettség megsértése, titkos információ gyűjtésre hivatkozás, iratbetekintés nem megfelelő biztosítása) alaptalannak ítélte, döntése folytán az áfa számításának helyességét nem vizsgálta.
- [35] A megismételt eljárásra adott iránymutatása szerint az elsőfokú hatóságnak vizsgálnia kell a felperesi tudattartalmat, objektív körülmények alapján kell bizonyítania azt, hogy a felperes tudta vagy tudnia kellett volna az adókijátszásban való részvételéről.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [36] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletnek elsődlegesen a hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását, másodlagosan a hatályon kívül helyezést mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte.
- [37] Indokolása szerint a jogerős ítélet sérti az Áfa tv. 89. § (1) bekezdését, a régi Art. 99. § (2) bekezdését, a rPp. 206. § (1) bekezdését, 339/A. §-át, a 339. § (1) bekezdését, a 275. § (4) bekezdését. Az elsőfokú bíróság ítélete nem felel meg a rPp. 275. § (4) bekezdésében, a Kúria Kfv.I.35.622/2018/10. számú új eljárásra utasító végzésében foglaltaknak, mivel részben a Kft. ügyében született Kfv.I.35.042/2019/10. számú végzésen alapszik.
- [38] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem a jelen eljárásban feltárt bizonyítékokat értékelte, hanem részben a Kft. ügyében hozott döntés indokolását emelte át. A Kúria utasítása ellenére a Közösségi értékesítés kapcsán nem az Áfa tv. 89. § (1) bekezdése alapján bírálta el az alperesi határozatban foglaltakat. Tévesen alkalmazta a Közösségi adómentes értékesítésre az adólevonási jog gyakorlása során vizsgálandó számlabefogadói tudattartalomra vonatkozó körülmények értékeléséről megalkotott KMK véleményt. Továbbá figyelmen kívül hagyta, hogy az Art. 99. § (2) bekezdése, valamint az Áfa tv. 89. § (1) bekezdése alapján nem az adóhatóság, hanem az adózó kötelezettsége az adómentesség feltételeinek bizonyítása.
- [39] Nem vette figyelembe, hogy a felperes nem egy részére biztosított joggal kíván élni, hanem az általános szabálytól eltérő kedvezményt, adómentességet szeretne érvényesíteni, ami csak akkor lehetséges, ha az adózó rendelkezik az adómentesség feltételeinek teljesülését igazoló okiratokkal. A felperes által bemutatott CMR okmányok hiányos tartalmuk folytán nem alkalmasak a kiszállítás igazolására. Ezzel szemben az adóhatóság bizonyította, hogy az áruk nem hagyták el Magyarországot területét, azokat közvetlenül Sz.-ra fuvarozták. Nem értékelte az alperesi határozatban felsorolt bizonyítékokat sem egyenként, sem pedig összefüggéseiben.
- [40] A valóságtól elrugaszkodott az a bírósági ítéleti indokolás, amely szerint a számlázási lánc összes szereplője közül a felperesi ügyvezetés nem tudott a fiktív számlázásról, ahol közel 650 000 000 Ft visszaigényelt áfa csapódott le.

- [41] Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a Győri Törvényszék B.398/2013. számon folyamatban volt büntetőeljárása során felvett gyanúsítottai vallomásokat bizonyítékként értékelte, holott a másodfokú büntetőeljárásban a Győri Ítélet tábla az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, megállapítva, hogy a Győri Törvényszék olyan bizonyítékokra kívánta alapozni ítéletét, melyek nem léteznek, szemben a közigazgatási határozatban szereplő bizonyítékokkal, melyekkel érdemben egyáltalán nem foglalkozott.
- [42] Kifejtette továbbá, hogy az elsőfokú bíróság az eljárás lényeges szabályainak megsértésével a 10.K.700.126/2020. és a 10.K.7000.342/2020. számú perben beszerzett tanúvallomásokról a rPp. 117. § (3) bekezdésében, 163. § (3) bekezdésében foglalt kötelezettsége ellenére nem tájékoztatta a feleket, így azok bizonyítékkénti értékelése jogszabálysértő (BH 1996.304.II., EBH 2002.761., BH 1993.239., BH 2007.416.).
- [43] Az elsőfokú bíróság a Kft. ügyében lefolytatott bizonyítási eljárást, a felvett tanúvallomásokat jogszabályellenesen használta fel ítéletében. Nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az adóhatósági eljárásban vizsgálta az áru visszaszámlázásának útját Magyarországra, a teljes számlázási láncolatot, mellyel eleget tett tényállástisztázási kötelezettségének.
- [44] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [46] A felülvizsgálati kérelem alapos.
- [47] A rPp. 272. § (2) bekezdése szerint a jogerős ítélet felülvizsgálatát a fél jogszabálysértésre hivatkozással kérheti. A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem, valamint a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között az abban megjelölt jogszabályok alapján vizsgálhatja felül a jelen eljárásban alkalmazandó rPp. 275. § (2) bekezdése alapján. A rPp. 275. § (1) bekezdése kimondja, a felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye, a Kúria a rendelkezésre álló adatok alapján hozza meg döntését.
- [48] A Kúria felülvizsgálati kérelem hiányában nem vizsgálta a jogerős ítéletnek az indokolási kötelezettség megsértésével, az iratbetekintési joggal kapcsolatos felperesi sérelem alaptalanságát megállapító rendelkezéseit, továbbá a K. s.r.o. és a N. T. s.r.o. vonatkozásában tett megállapításokat.
- [49] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy teljeskörűen egyetért a tény- és jogazonos ügyekben meghozott Kfv.I.35.093/2022/6., Kfv.V.35.008/2022/9. és a Kfv.V.35.097/2022/8. számú kúriai végzésekben foglaltakkal, ezért azoktól sem a döntés rendelkezésében, sem indokolásában nem kíván eltérni. A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem kapcsán az alábbiakat emeli ki.
- [50] Az Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdése deklarálja a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységét. Jelen perben alkalmazandó rPp. 2. §-a meghatározza a bíróság feladatát, a tisztességes eljárás keretében hatékony bírói jogvédelem biztosítását, a per észszerű időn belüli befejezésének követelményét.
- [51] A perben tartott tárgyalás, egyéb percselekmény rögzítésére elsősorban a jegyzőkönyv szolgál, melyben a rPp. 117. § (1) bekezdésében foglaltak szerint le kell írni az eljárás menetét, a tárgyaláson történteket, olyan alaposan, hogy a jegyzőkönyvből meg lehessen állapítani, az eljárás a törvényben meghatározott alaki követelményeknek megfelelően zajlott. A felek által benyújtott írásbeli nyilatkozatokat, kérelmeket, azok tartalmát nem kell jegyzőkönyvben megismételni, elegendő annak rögzítése, hogy azok ismertetése megtörtént. Hasonló módon kell eljárni a fél által csatolt okiratokkal. Mindennek azért van jelentősége, mert a jegyzőkönyv szolgáltatja az anyagot az érdemi döntés meghozatalához. A bírói döntését csak olyan tényekre, bizonyítékokra alapíthatja, amelyek a per anyagában szerepelnek, amelyeket a jegyzőkönyv rögzít. Ezért alapvetően fontos a jegyzőkönyv világos, egyértelmű szövegezése.
- [52] A rPp. X. fejezete tartalmazza a bizonyításra vonatkozó szabályokat. A rPp. 163. § (1) bekezdése szerint a bíróság a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett bizonyítást rendel el. A (2) bekezdés kimondja, hogy a bíróság az ellenfél beismerése, mindkét fél egyező vagy az egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás [141. § (2) bekezdése] ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kételye nem merül fel. A (3) bekezdés szerint a bíróság az általa köztudomásúnak ismert tényeket valónak fogadhatja el. Ugyanez áll azokra a tényekre is, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van. Ezeket a tényeket a bíróság akkor is figyelembe veszi, ha azokat a felek nem hozták fel, kötele azonban a feleket e tényekre a tárgyaláson figyelmeztetni. Ennek elmulasztása az ügy érdemi elbírálására lényegesen kiható eljárási szabálysértésnek minősül (BH 2007.416.). Mindezek alapján nincs annak törvényes akadálya, hogy akár a felek kérelmére, akár hivatalból a bíróság más perben felvett tanúvallomást, mint bizonyítékot figyelembe vegyen az ítélete meghozatalakor, ennek azonban az feltétele, hogy a felhasznált bizonyítási eszközöket a bíróság vagy a fél az iratokhoz csatolja, melynek megtörténtéről a bíróság a feleket tájékoztassa, ezáltal azokat a per anyagává teszi.
- [53] Az elsőfokú bíróság a Közösségi termékértékesítés megtörténtét a 10.K.700.342/2020., 10.K.700.126/2020. számú perekben felvett vallomásokra alapította. Az iratokból azonban nem állapítható meg, hogy ezeket tanúvallomásokat a per anyagává tette volna. Ennek hiányában a Kúria a felülvizsgálati eljárásban nem ismerhette meg azokat a tanúvallomásokat, amelyeket az elsőfokú bíróság perdöntőnek értékelt, így a jogerős ítélet érdemi felülvizsgálata nem volt elvégezhető.
- [54] Vizsgálta a Kúria a felülvizsgálati kérelemmel támadott részek tekintetében a perbeli kötelező iránymutatás végrehajtását. Megállapította, hogy helytálló volt az alperes felülvizsgálati kérelmében foglalt azon kifogás, hogy a jogerős ítélet a Közösségi értékesítéshez kapcsolt adómentesség feltételeinek teljesülését, a bizonyítók összevetését és értékelését nem az Afa tv. 89. § (1) bekezdése alapján, a felperesre háruló igazolási kötelezettség teljesítése szempontjából, hanem a felperes adókijátszáshoz fűződő viszonya alapján vizsgálta annak ellenére, hogy a Kúria Kfv.I.35.622/2018/10 számú végzése [25] bekezdésében iránymutatást

- adott a bizonyítás irányára vonatkozóan. A jogerős ítélet azonban a Kúria iránymutatása ellenére az aktív vagy passzív adókiadás megvalósulása szempontjától értékelte a tényállási elemeket, holott ez a megközelítés a beszerzést terhelő levonható áfa kapcsán lehet indokolt.
- [55] Az alperesi adómegállapítások két jól elkülöníthető kérdéskörre, a Közösségen belülről történő adólevonási joggal járó adómentes termékértékesítésre és a beszerzést terhelő levonható előzetesen felszámított áfára terjedtek ki. A Kúria Kfv.I.35.622/2018/10. számú végzése is ezen jól elhatárolható két körben adta meg a megismételt eljárásra vonatkozó konkrét iránymutatást (indokolás [22], [25]–[26] bekezdések). Az elsőfokú bíróság azonban nem különítette el az iránymutatás szempontjából is eltérően kezelt kérdésköröket. A bizonyítékok értékelése során a beszerzési és értékelési oldalt elegyítette, így nem volt megállapítható az ítéletből, hogy miként tett eleget a kúriai végzés [25] bekezdésében foglalt iránymutatásnak a Közösségi értékesítés adómentességének megítélése kapcsán.
- [56] Mindezek folytán a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, ezért azt – a felülvizsgálati kérelemmel nem támadott részeit nem érintve – a rPp. 275. § (4) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [57] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak gondoskodnia kell a más perekben felvett tanúvallomások jelen per anyagává tételéről, a Kúria Kfv.I.35.622/2018/10. számú végzésében adott iránymutatás szerinti eljárás lefolytatásáról. Emellett az elsőfokú bíróság 10.K.700.127/2020/25 ítéletét hatályon kívül helyezte Kfv.I.35.093/2022/6. számú kúriai végzésében foglaltak – [36]–[44] bekezdések – az összefüggő tényállási elemekre tekintettel jelen ügyben is irányadóak.
- (Kúria Kfv.VI.35.094/2022/5.)*
- 307** Amennyiben egy adott szerződés tekintetében maradéktalanul megvalósulnak a Hpt. 6. § (1) bekezdés 102. pontja szerinti elemek, akkor bármennyire is atipikus a szerződés és magában hordozza a Ptk. letéti szerződésre vonatkozó jellemzőit is, széfszolgáltatási szerződésként történő minősítése nem jogszerűtlen [2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 3. § (1) bek. j) pont, 6. § (1) bek. 102. pont, 7. § (2) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:361. §, 6:8. § (1) bek.; 1952. évi III. törvény (Pp.) 206. § (1) bek., 164. § (1) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes 2012. év novemberétől a tulajdonában lévő, a nagyközönség számára a nap 24 órájában nyitva álló, őrzött helyiségben értékmegőrző széfeket adott bérbe ügyfeleinek. Az akár anonim módon történő szerződéskötést követően az ügyfelek értékeiket maguk helyezték el és vették ki a széfekből. A felperes szolgáltatásait – több nyelven – az interneten is, mint a nap bármely órájában igénybe vehető szolgáltatást, a banki széfek alternatívájaként hirdette. A széfbérlés írásbeli megállapodás alapján történt, az ügyfeleknél semmilyen azonosítást nem vezettek, a bérleti díj megfizetését követően kapták meg a széf hozzáféréshoz szükséges kulcsot és mágneskártyát. A szekrények 0–24 órás őrzés mellett mechanikus zárral (kulcs) és elektronikus zárral (PIN-kód) védett nyitások, riasztás esetén külső fegyveres őrök érkeznek a helyszínre.
- [2] Az alperes 2016. október 26. napján hivatalból piacfelügyeleti eljárást indított. 2016. november 10-én előzetes értesítés nélkül helyszíni ellenőrzést és próbaügyletkötést végzett, tanú meghallgatásokat fogantatosított, banki adatokat szerzett be, majd a 2016. november 25-én jogerőre emelkedett végzésében a döntése meghozataláig azonnali hatállyal megtiltotta, hogy a felperes engedélyhez kötött letéti vagy széfszolgáltatást végezzen.
- [3] Ezt követően az alperes Pénzügyi Stabilitási Tanácsa, mint a hatáskör gyakorlója a 2017. november 2. napján kelt H-PJ-I-B-7/2017. számú határozatával azonnali hatállyal megtiltotta az engedély nélküli pénzügyi szolgáltatási tevékenység, különösen széfszolgáltatási tevékenység folytatását, továbbá a felperest 66 000 000 forint piacfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte.
- [4] Az alperes a 2018. augusztus 7. napján kelt H-PJ-B-15/2018. számú egybefoglalt határozatával (a továbbiakban: egybefoglalt döntés) a H-PJ-I-B-7/2017. számú eredeti határozatát a kiadmányozási jogkör átruházására vonatkozó rendelkezés hiánya miatt hivatalból észlelt jogsérelem orvoslása érdekében a határozata közlése időpontjával hatályon kívül helyezte, ezzel egyidejűleg az eredeti határozattal megegyezően megtiltotta, hogy a felperes engedély nélküli pénzügyi szolgáltatási, széfszolgáltatási tevékenységet folytasson, továbbá 66 000 000 forint piacfelügyeleti bírságot szabott ki. Döntését a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CCXXXIX. törvény (a továbbiakban: MNB tv.) 75. § (4) bekezdésére, a 90. § (1) bekezdés a) pontjára, a 93. § (1) bekezdés a) pontjára, a 2013. december 31. napjáig hatályos a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 3. § (1) bekezdés j) pontjára, a 2. számú melléklet I. fejezet 15. pontjára, a 2014. január 1. napjától hatályos hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) 3. § (1) bekezdés j) pontjára, a 6. § (1) bekezdés 102. pontjára és a 7. § (2) bekezdésére alapította.
- [5] A határozat indokolása szerint a felperes 2012 novemberére óta valószínűsíthetően 860 szolgáltatást igénybe vevő személlyel 2276 darab írásbeli megállapodást kötött, amelyből összesen 59 403 290 forint bevétele származott. Tevékenysége üzletszerű széfszolgáltatásnak minősült, mert állandóan őrzött helyiségben található széfeket meghatározott szolgáltatási díj ellenében bocsátotta a bérlők rendelkezésére, akik értékeiket saját maguk helyezhették el és vehették ki. A felperes biztosította a tevékenységhez szükséges költséges infrastruktúrát, berendezéseket, szolgáltatásait széles körben hirdette. A felperes tevékenységében az üzletszerűség fogalmi elemei maradéktalanul megvalósultak, engedély hiányában ennek végzésére nem volt jogosult.
- [6] A piacfelügyeleti bírság alapösszegét a felperes által elért bevétel összegében határozta meg, annak

növelését nem tartotta indokoltnak. Értékelte az infrastruktúra költségességét, továbbá azt, hogy a pénzügyi szolgáltatási tevékenység végzésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések megsértése különös súlyú a pénzpiac biztonságot és zavartalan működésének szempontjából. Súlyosító körülményként vette figyelembe, hogy a felperes jogsértő tevékenységét nagyszámú ügyfélkör részére huzamosabb időn keresztül végezte, azt az eltöltött végzés hatálya alatt is hirdette, új megállapodások megkötésével jogosulatlanul tovább folytatta. Az, hogy a felperes a meglévő ügyfelei részére ingyenesen ajánlotta fel a szerződés-hosszabbítás lehetőségét, úgy értékelte, hogy ez a magatartása alkalmas volt a jogosulatlan pénzügyi szolgáltatási tevékenység kedvezményes időszak letelte utáni tovább folytatására. Enyhítő körülményt nem tárt fel.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] A felperes a bíróság felhívására pontosított keresetében az alperes határozatainak hatályon kívül helyezését kérte, fenntartotta az alaphatározatot hatályon kívül helyező határozat vonatkozásában kifejtett kézbesítési kifogását, hangsúlyozva, hogy azt szabályszerűen a perben meghatalmazott jogi képviselő részére kellett volna kézbesíteni.
- [8] Vitatta, hogy az alperes hatáskörrel rendelkezett a piacfelügyeleti eljárás lefolytatására, figyelemmel arra, hogy a felperes nem pénzügyi szervezet és tevékenysége nem tartozik a Hpt. hatálya alá, értékmegőrzői tevékenység végzéséhez pedig alperes engedélye nem szükséges. Állította, hogy tevékenysége a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) XVIII. címében szabályozott letéti, őrzési tevékenység alá tartozik, hasonlóan, mint a reptéri, pályaudvari értékmegőrzőkben, szállodákban, fürdőkben, kávéházakban, éttermekben, színházakban, ruhatárakban szokásos letéti, őrzési tevékenység. Hangsúlyozta, hogy az általa végzett tevékenység azért sem felel meg a Hpt. rendelkezésének, mert ügyfélazonosítást nem végzett, a regisztráció során személyazonosságát igazoló okmányok nem kerültek bemutatásra. Az ügyfél az értékeit maga helyezte el és veszi ki, azt az ügyfél által megbízott bármely személy is megteheti, akár csak egy reptéri értékmegőrző használata során.
- [9] Szolgáltatóként semmilyen módon nem volt hozzáférése az őrzött értékekhez, azokért felelősséget nem vállalt, a bankoktól eltérő 24 órás nyitvatartással működött. Hangsúlyozta, hogy az ügyleteket valódi tartalmuk és nem a reklámokban foglalt elnevezésük szerint kell értékelni. Kifogásolta, hogy az alperes a szerződések tartalmát és az SZMSZ-ben foglaltakat figyelmen kívül hagyta, pedig SZMSZ-ében széf, illetőleg széfszolgáltatás kifejezés nem szerepel, amely körülményt az alperes egyáltalán nem értékelt. Ezzel megsértette az egyenlő bánásmód követelményét. Nézete szerint az alperes határozata sérti a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 2. § (2) bekezdését és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (2) bekezdés b) pontjában foglalt követelményeket. Rámutatott arra is, hogy a Hpt. rendelkezései nem tartalmazzák

differenciáltan a széfszolgáltatási tevékenység mint pénzügyi szolgáltatás fogalmát. Ezzel összefüggésben az alperesi határozat sérti a Ket. 72. § (1) bekezdés e) pontjában foglalt indokolási kötelezettséget, miután az alperes nem adta részletes indokát annak, hogy a felperes tevékenysége miért tartozna a Hpt. hatálya alá.

- [10] Támadta az alperes határozatában foglalt súlyosító körülményeket, és hangsúlyozta, hogy a nagyszámú ügyfél részére történő szolgáltatásnyújtás, mint súlyosító körülmény csak az alperes valószínűsítésén alapult. Megalapozatlanul állította továbbá az alperes, hogy a felperes honlapján a tiltás ellenére a tevékenységét tovább hirdette, illetőleg tevékenységét tovább folytatta volna. A felperes ügyvezetője a szolgáltatás megszűnéséről valamennyi felhasználó részére levelet küldött, és a tanúvallomásokból is az derül ki, hogy a felperes nem kötött új szerződést, a szolgáltatásokért a továbbiakban nem fogadott el ellenértéket.

Az első elsőfokú ítélet

- [12] Az elsőfokú bíróság 20.K.700.383/2018/26. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljárta Kúria a Kfv.V.35.299/2019/7. számú végzésében az ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban hozott elsőfokú ítélet

- [13] Kereseti kérelmének pontosítására történő felhívást követően az elsőfokú bíróság a felperes keresetét nem találta megalapozottnak, azt elutasította.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.
- [18] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kúria hatályon kívül helyező végzésében foglalt utasításnak, az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértéseket valósított meg, mikor a felperes Ákr.-re történő hivatkozásait nem bírálta el, továbbá az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 336/A § (2) bekezdését, a bizonyítási kötelezettséget a felperesre terhelte. Állította továbbá, hogy az elsőfokú bíróság eljárása formális volt, a jogvitát mélységében, érdemében nem bírálta el, különösen a Ptk. letéti szerződésre vonatkozó szabályainak alaposabb értelmezését hiányolta. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság logikailag téves következtetést vont le az egyébként helytálló tényállásból, nem vette figyelembe azokat a lényeges körülményeket, amelyek megkülönböztetik a felperes által végzett szolgáltatást a banki széfszolgáltatástól. Ézen túlmenően a bírságmérték megállapítása körében állította a Pp. 339/B. §-ának sérelmét.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kfv.I.35.293/2021/7. végzésével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozathozatalára utasította. Alaptalannak találta a bizonyítási kötelezettség, annak terjedelme kapcsán előterjesztett felülvizsgálati kérelmet, a bizonyítási teher átfordulására vonatkozó felperesi álláspontot is,

illetve, hogy az orvoslási eljárásban hozott határozat jogi képviselő részére történő kézbesítés elmaradását sem tekintette olyan súlyos eljárási szabálysértésnek, ami a határozat érdemére kiható jogsértést jelentett volna.

- [20] Ugyanakkor megállapította, hogy tévedett az elsőfokú bíróság, amikor figyelmen kívül hagyta a felperes Akr.-re történő hivatkozásait, illetve megállapította, hogy a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó korábbi legfelsőbb bírósági iránymutatásnak az elsőfokú bíróság csak részben tett eleget, miután kizárólag a széf szolgáltatásra és a letéti szerződésre vonatkozó törvényi szabályozást vizsgálta, vetette össze. Elmaradt a szerződések tényleges megvizsgálása, a feleket terhelő kötelezettségek, az őket megillető jogok elemzése, így különösen nem foglalkozott a felperesnek azzal az érvelésével, hogy atipikus szolgáltatást nyújtott, ezért úgy ítélte meg, hogy az ítélet indokolásából hiányzik a két jogintézménynek a felperesi szerződések szempontjából történő mélyebb és alaposabb elemzése.
- [21] Az új eljárásra előírta, hogy a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján, különösen a felperes által kötött szerződések tartalmi jellemzőit vizsgálva és elemezve az irányadó jogi szabályozásra tekintettel kell meghatározni, hogy a felperesi tevékenység mely – a Ptk. hatálya alá tartozó letéti vagy a Hpt.-ben szabályozott széfszolgáltatási szerződésnek feleltethető meg. Ezen túlmenően a felperesnek az Akr.-re vonatkozó kereseti hivatkozásait is el kellett bírálnia az elsőfokú bíróságnak.

A második megismételt eljárásban hozott elsőfokú döntés

- [22] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét ismételten elutasította. Elsőként a felperes által hivatkozott eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálta. Megállapította, hogy az alperes a tényállást teljeskörűen feltárta, helyszíni ellenőrzést folytatott le, tanúkat hallgatott meg és a rendelkezésre álló dokumentumokat teljeskörűen értékelte.
- [23] Arra is rámutatott, hogy a felperes nem azt vitatta, hogy az alperes határozata a döntést megalapozó indokait ne tartalmazná, hanem pusztán az alperesi döntést megalapozó indokokkal nem értett egyet. Az, hogy az alperes a felperes SZMSZ-ében foglaltakat, annak szükségessége hiányában nem vizsgálta, az egyenlő bánásmód követelményének megsértését sem a Ket., sem az Akr. vonatkozásában nem valósította meg.
- [24] A szerződések tartalmi vizsgálata alapján azt rögzítette, hogy a felperes kötelezettsége őrzött tároló helység biztosítása volt ügyfelei részére, ahol a szerződéskötő ügyfél határozta meg, hogy mit rak be és mikor, PIN-kód kiválasztásával pedig biztosította a biztonsági elemet. Idézte a régi Hpt.-nek a széfszolgáltatásra vonatkozó fogalmi meghatározását, annak elemeit az alperes részletesen megvizsgálta és kimerítő indokát adta annak, hogy a felperes által végzett tevékenység tekintetében azok miként valósultak meg és ezek alapján a felperes tevékenysége, annak üzletszerű jellegére is figyelemmel, széfszolgáltatásnak minősült. Rámutatott arra, hogy a Hpt. 2. számú melléklet I. fejezet 15. pontja és a Hpt. 6. § (1) bekezdés 102. pontja szerinti kritériumok fennálltának nem

előfeltétele az, hogy a széfszolgáltatást igénybe vevő, a megállapodást megkötő személy legyen, mert a széfszolgáltatási tevékenység megvalósult függetlenül attól, hogy a megállapodást kötő vagy annak megbízottja helyezi el az értékmegőrzőben a megőrzés alatt álló dolgot, illetőleg onnan ő veszi ki.

- [25] Ezt követően elemezte a Ptk.-nak a letéti szerződésre vonatkozó szabályozását, és hangsúlyozta a letéti szerződés alapján az őrzésre átadott dolog a letéteményes birtokába kerül. Márpedig a felperesi szerződés alapján az értékmegőrzőben elhelyezett dolgot a felperes nem vette át, nem birtokolta, kizárólag a tárolást biztosította, a szolgáltatás teljesítése során. Nézete szerint ezt támasztja alá a felperesi szerződések 5. pontja is, melynek értelmében a bérlő olyan PIN-kód megadásával kezdi meg a szolgáltatás igénybevételét, melyet csak és kizárólag ő maga ismer, így a bérbeadó ismeretének hiányában nem szerezhet birtokot a széfben elhelyezett tárgyakon. Ezt erősíti és garantálja a szerződés 5. pontban foglalt ujjlenyomat felismerő rendszer használatának lehetősége is. Több fontos fogalmi eleme hiányzik a letétnek, így álláspontja szerint a Ptk. szerinti letéti szerződés feltételei a jelen esetben nem álltak fenn. A letéti szerződés kapcsán idézte az új Ptk. 6:361. §-ához fűzött kommentárt és a régi Ptk. 67. § (1)–(3) bekezdéseiben szabályozott szállodai felelősséget, és hangsúlyozta, hogy a felperes által hivatkozottakkal ellentétben az általa kötött szerződések a letét fent idézett speciális nemeinek sem feleltethetők meg, mivel a Hpt. szerinti és a felperes által biztosított őrzés nem feleltethető meg a szállodák, éttermek, kávéházak megőrzésre való átvételi tevékenységével. Mivel a megőrzésre való átvétel az ügyféltől független módon és az átvevő által szabadon választott eszközökkel történik, míg a vizsgált szerződések esetén az őrzés a biztosított PIN-kód és a választható ujjlenyomat rögzítés alapján az ügyfélhez kötődő biztonsági eljárás, mely a felperestől függetlenül valósul meg, továbbá a felperes biztosítja mindehhez az állandó fegyveres őrséget is, mely nem azonos a fenti, a letét speciális esetei szerinti megőrzéssel. Kiemelte, hogy míg a felperes az általa nyújtott szolgáltatást főtevékenységként végzi, addig a letét speciális esetei tekintetében a megőrzés csupán járulékos jellegű, a főtevékenység kiegészítő szolgáltatása. A fürdők, kávéházak, éttermek, színházak és hasonló vállalatok, továbbá a ruhatárat üzemben tartó felelőssége, a megőrzésre átvett dolgok köre is korlátozott, az oda szokásosan bevihető tárgyakra vonatkozik, míg a felperes által kötött szerződésekben az őrzött, tárolással biztosított dolgok köre nem volt korlátozott.

- [26] A kiszabott bírság tekintetében utalt az MNB tv. 93. § (5) bekezdés *b*) pontjára, amely a piacfelügyeleti bírság összege vonatkozásában csupán a bírság kiszabásának tartományát határozza meg. Az, hogy ezen belül az alperes mely módszer alapján, milyen elemek figyelembevételével dönt a bírság összezszerúségéről, a jogszabály nem írja elő. Ekként az alperesnek lehetősége volt a jogszabályi követelményeknek megfelelő keretek között szabadon mozogva, az általa választott és megfelelő indokolással alátámasztott módszerrel meghatározni a bírság alapját és az ahhoz viszonyítottan a

mérlegelési szempontok megjelölésével a bírság összegét. Az alperes e követelményeknek teljeskörűen eleget tett, pontosan rögzítette határozatában a lefoglalt szerződések számát, és ezen szerződés szám alapján állapította meg azt, hogy nagy számú ügyféllel kötött szerződést a felperes, és értékelte mindezt súlyosító körülményként.

Felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [27] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte. Allította, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Kúria iránymutatásának, nem annak megfelelően folytatta le a megismételt eljárást. A bizonyításra vonatkozó Pp. 3. § (3) bekezdését, a 164. § (1) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését és a 336/A. § (2) bekezdésében rögzített eljárásjogi szabályokat megsértette. Miután az elsőfokú bíróság megismételt eljárása formális volt, a jogvitát mélységében, érdemében nem bírálta el, ezáltal a hatékony bírói jogvédelem követelménye sem érvényesült.
- [28] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem lépett ki vizsgálódásának azon korlátai mögül, melyeket a Kúria hatályon kívül helyező végzésében kifogásolt. Kizárólag a széfszolgáltatásra és a letéti szerződésre vonatkozó törvényi szabályozást vizsgálta meg, és a felperes tevékenységét e két törvényi definíció valamelyike alá kívánta besorolni, azonban elemzése a legcsekélyebb mértékben sem tért ki arra, hogy a felperes atipikus szolgáltatást nyújtott, amelynek a szerződésben megjelenő jellemzői eltértek a Ptk.-ban írt, a letéti szerződésre vonatkozó előírásaitól. Rámutatott arra, hogy a felperesi szolgáltatás atipikus jellegű, voltak olyan jellemzői, amelyek a Ptk. nevesített szerződéseitől eltértek.
- [29] Rámutatott arra, hogy a felperesi szolgáltatás atipikus jellegű, mely atipikus szolgáltatás jellegét a bíróság nem vizsgálta. Megítélése szerint a széfszolgáltatás Hpt. szerinti definíciója nem kellően pontos, ezáltal egyfajta gumiszabályként funkcionál, az alperesi hatóság precízen behatárolható jogszabályi definíció nélkül döntheti el, hogy mit tekint piacfelügyeleti engedélyhez kötött tevékenységnek, és mit nem, és a piaci szereplők előtt sem világos, nem egyértelmű, hogy milyen tevékenységet folytathatnak engedély nélkül. Ezt a jogbizonytalanságot nem lehet a felperes terhére értékelni, a szabályozatlanságból eredő hiányokat pedig az alperesi hatóság nem töltheti ki jogértelmezéssel, a definíciót nem értelmezheti kiterjesztő módon. Kifogásolta az elsőfokú bíróság szerződés értelmezési szempontját is, mert nem vette figyelembe a Ptk. 6:8. § (1) bekezdését, melynek értelmében a jognyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a címzettnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Másrészt nem tett eleget a szerződések mélyebb és alaposabb értelmezési kötelezettségének, ugyanazt a hiányos vizsgálatot folytatta le, mint a megelőző eljárás során, azaz nem tárt fel a felek szerződéses akaratát. A felperes a letéti szerződésre mint példára hivatkozott, a jogvita szempontjából azonban teljesen irreleváns, hogy a

perbeli szerződések letéti, bérleti vagy letét és a bérlet jellemzőit egyaránt tartalmazó vegyes atipikus szerződések voltak.

- [31] Azt is kifogásolta, hogy a bizonyítási eljárás nem kontradiktórium módon került lefolytatásra, a szerződések tartalmával kapcsolatos értelmezésre, kérdések feltevésére, érvelésre, vitára a tárgyaláson nem került sor, az elsőfokú bíróság a szerződéseket nem a felek bevonásával vizsgálta, hanem maga vizsgálta meg melynek módszerét, eredményét a peres felek csak az ítéletből ismerhették meg. Erre tekintettel az eljárás sérti a Pp. 164. § (1) bekezdésében és a 206. § (1) bekezdésében foglalt előírásokat. Ezen túlmenően a bíróság megsértette a Pp. 3. § (3) bekezdésében a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről történő tájékoztatást, a tájékoztatásra vonatkozó kioktatást elmulasztotta, illetve a bíróság helytelenül állapította meg azt, hogy a felperes mit köteles bizonyítani.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [33] Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos.
- [36] A felülvizsgálati eljárásban a Kúriának tekintettel kellett lennie arra is, hogy az elsőfokú bíróság döntését megismételt eljárásban hozta, mely kúriai döntés az egységes bírói gyakorlat szerint az elsőfokú bíróságra kötelező (EBH 2006.1414., BH 2006.325., KGD 2010.64., KGD 2010.187., KGD 2014.138.). A Kúria ezekben a döntéseiben leszögezte, hogy a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságot a hatályon kívül helyező végzésben foglaltak kötik, és lényeges eljárási szabályt sért az elsőfokú bíróság, ha a felülvizsgálati bíróságnak a megalapozott döntéshez szükséges iránymutatásait figyelmen kívül hagyva hoz újabb határozatot, illetőleg az újabb eljárásban az utasításban foglaltakat nem veszi figyelembe, és az előírt bizonyítás kiegészítését mellőzi.
- [37] Mindebből következően a jelen megismételt eljárás során az elsőfokú bíróságnak a Kfv.I.35.293/2021/7. számú (a továbbiakban: korábbi kúriai végzés) végzésben foglaltak szerint kellett eljárnia, e végzés kijelölte az elsőfokú bíróság számára a vizsgálata kereteit.
- [38] A korábbi kúriai végzésben szereplő megállapítás kizárta, hogy a megismételt eljárásban a felperes ismételt vitássá tegye a bizonyítási teher átfordulását, miután a korábbi kúriai végzés [31] pontja ebben már állást foglalt, amikor leszögezte, hogy a felperes nem a tényállás hiányos feltárását állította, hanem a feltárt tényállásból levont jogi következtetéseket kifogásolta, ami az alperes bizonyíték értékelési tevékenységét érinti, de nem magát bizonyítási eljárást.
- [39] Az új eljárásban a bíróságnak a felperes által kötött szerződések alapján kellett állást foglalnia abban, hogy a felperes tevékenysége mely – a Ptk. hatálya alá tartozó letéti vagy a Hpt.-ben szabályozott széfszolgáltatási – szerződésnek feleltethető meg. Az elsőfokú bíróságnak el kell bírálnia továbbá a felperesnek az Akr.-re vonatkozó kereseti hivatkozásait is.
- [40] Miután a felperes az elsőfokú bíróság szerződések minősítésével kapcsolatos eljárását, következtetéseit vitatta felülvizsgálati kérelmében a Kúria is ebben a

- körben vizsgálhatta az elsőfokú bíróság ítéletének jogszerűségét.
- [41] Elsőként a Kúria azt a felperesi érvelést vizsgálta, mely azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem kontradiktórius módon folytatta le a bizonyítási eljárást, nem biztosította a felperesnek az általa kötött szerződések értelmezése során nyilatkozattételi jogosultságát.
- [42] A kontradiktórius eljárás elve főszabályként magában foglalja az eljárásban részt vevő felek jogát arra, hogy megismerjék a bírósághoz benyújtott bizonyítékokat és észrevételeket, és hogy azokat megvitathassák. A Kúria által adott utasítás értelmében a bíróságnak jogkérdésben kellett állást foglalnia, a felperes által kötött szerződések tartalmi elemzése alapján kellett döntenie az alperesi határozat jogszerűségéről. A felperes maga sem vitatta, hogy a szerződéseket a bíróság bekérte, kizárólag azt hiányolta, hogy a bíróság nem jelenlétében végezte el azok értékelését. Ilyen kötelezettség azonban a kontradiktórius eljárás elvéből nem következik. Nem köteles a bíróság megvitatni a felekkel, hogy hogyan értelmezi a szerződéseket, milyen jogviszony létrejöttét tartja igazoltnak. Csupán abban az esetben kellene a feleket nyilatkozattételre felhívni, ha azok tartalma a bíróság számára kétséges, homályos, és úgy itéli meg, hogy ebben a kérdésben további bizonyítási eljárás lefolytatásának van helye. Ilyen azonban a perben a Kúria álláspontja szerint nem következett be.
- [43] Lényegtelen kérdés, hogy a szerződő felek akarata mire irányult, mert nem a szerződő felek között jogvitában kellett döntenie, hanem arról, hogy a felperes a Hpt. 3. § (1) bekezdése j) pontja szerinti engedélyhez kötött pénzügyi szolgáltatást végzett-e, ezt pedig a szerződések tartalma alapján kellett megítélni. A bíróság ítéletének indokolásában a bizonyítékok bírói mérlegeléséről, értékeléséről köteles számot adni, a perbeli esetben a szerződések tartalmának értékelését kellett elvégeznie, ítéletében megjeleníteni, hogy a szerződések mely jellemzői alapján milyen jogviszony létesítését látta megvalósulni. Nem kellett tehát a felekkel ezt a minősítési folyamatot megosztani, az ítéletben kellett bemutatnia ezt, azáltal, hogy a jogszabályi előírások és a szerződések tartalmát összeveti egymással és dönt az adott jogvitáról.
- [44] Az elsőfokú bíróság a szerződések minősítését elvégezte, ítéletében elegendő és szükséges mértékben elvégezte azt az értékelést mely alapján állást tudott foglalni abban, hogy a felperes által nyújtott szolgáltatás megfelelt-e Hpt. 6. § (1) bekezdés 102. pontjában írt fogalomnak.
- [45] A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelme ismeretében, az ott felhozott példákkal kapcsolatban az alábbiakra kíván rámutatni: a Hpt. 6. §(1) bekezdés 102. pontja szerint a széfszolgáltatás fogalmának elemei az ügyféllel kötött megállapodás, állandóan őrzött helyisége, a széf rendelkezésre bocsátása, az értékek ügyfél általi elhelyezése, illetve kivétele. A jellemzők mindegyikének folyamatosan teljesülnie kell a széfszolgáltatás, mint pénzügyi szolgáltatás végzése során. A felperes ügyfeleivel írásbeli megállapodást kötött, a széfet a széfszolgáltató felperes bocsájtotta rendelkezésükre, elismerten a banki széfszolgáltatás szintjét elérő minőségben. Az állandóan őrzött kritérium is megvalósult, a szerződések szerint: „A szekrények 0–24 órás őrzés mellett mechanikus zárral (kulcs) és elektronikus zárral (PIN kód) védett nyitásokat, riasztás esetén külső fegyveres őrség érkezik a helyszínre.” Ugyanígy teljesült az ügyfél által behelyezés, illetve kivétel elem is. A Kúria lényegesnek tekintette, hogy a felperes főtevékenysége a széfek üzemeltetése, míg az általa felhozott példákban így különösen a szállodai, vasúti, reptéri csomagmegőrzés csupán a főszolgáltatást kísérő mellékszolgáltatásoknak tekinthetők, értékmegőrző szolgáltatásnak tekinthetők. Ez az értékmegőrzés valamilyen főtevékenység végzését segítő, járulékos jellegű szolgáltatás, ezzel szemben a széfszolgáltatás az üzleti tevékenység szerves részét képező, „fő” szolgáltatás. A felperes által felsorolt értékmegőrző szolgáltatások rendeltetésüknél fogva egyszerűbb biztonsági megoldásokat alkalmaznak, ezzel szemben a széfszolgáltatás esetében fokozott biztonsági követelmények érvényesülnek. Az ilyen értékmegőrzőbe a hétköznapi használati tárgyakat helyezik el, ezek kizárólagos rendeltetése, hogy az ügyfél arra az időre helyezi be használati vagy értéktárgyát, amíg nincs abban a helyzetben, hogy őrzését maga lássa el, illetve amíg a főszolgáltatást igénybe nem veszi vagy azt igénybe veszi. Nem tekinthetők azonosnak a csomagküldő szolgáltatások által kialakított átvevő pontok a széfszolgáltatással, hiszen alapvető céljuk az, hogy a csomagok átvételét biztosítsák, nem pedig az, hogy magasszintű őrzést kínáljanak, nyújtsanak. Nem vitás ezeknek a szolgáltatásoknak vannak azonos, átfedő elemei a széfszolgáltatással, de összességében nem a magasszintű értékmegőrzést kínálják, hanem egy rövidebb időre, az utazás megkezdéséig vagy a szállodai tartózkodás idejére biztosítják az értékmegőrzést.
- [46] Alapítanul kifogásolta a felperes azt, hogy az elsőfokú bíróság a letéti szerződés fogalmi elemeit szükségtelenül vizsgálta, hiszen a felperes kereseti kérelme tartalmazta az ezzel kapcsolatos támadást, így a kereseti kérelemhez kötöttség elvéből fakadóan az elsőfokú bíróságnak ezt az érvelést is vizsgálnia kellett. Nincs annak jelentősége, hogy a felperes milyen, a Ptk. rendszerébe sorolható szerződést kötött, azok milyen atipikus jellemzőket mutattak, mert még egy atipikus szerződés is minősülhet széfszolgáltatási szerződésnek, ha kielégíti a Hpt.-ben írt tartalmi jellemzőket. Az alperes határozatával nem akadályozni kívánta felperes tevékenységének végzését, csak a törvényi előírások betartását kikényszeríteni. A felperes nem járt el kellő körültekintéssel, mikor tevékenységét úgy kezdte meg, hogy előtte nem győződött meg arról, hogy az általa végezni kívánt gazdasági tevékenység pénzügyi engedélyhez kötött-e.
- [47] A Kúria összegző értékelése szerint az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperesi határozat nem jogsértő, az kellő mélységben tartalmazta azt az elemzést, mely alapján jogszerűen vonta le azt a következtetést, hogy a felperes széfszolgáltatási szerződést kötött ügyfeleivel. Az elsőfokú bíróság ítélete teljeskörűen megfelelt a Pp. 206. § (1) bekezdésében, 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak, nem sértette meg a bizonyításra vonatkozó szabályokat sem, így a Pp. 3. § (3)

bekezdésében előírt kioktatási kötelezettség sérelme sem igazolható.

- [48] Mindezekre figyelemmel a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kfv.I.35.262/2022/6.)

308 A felperes keresetösségi jog hiányában nem vitathatja eredményesen, hogy a felperesi érdekelt részére nem kézbesítették a perbeli végzést, mert e körben nem érte a felperest jogsérelem.

A felperesi érdekelt perbelépésével nem változtathatja meg a kereset irányát azzal, hogy olyan jogszabálysértésre hivatkozik, amely a keresetben nem szerepel, vagy amely szerepel ugyan a keresetben, azonban annak érdemi vizsgálatára a felperes keresetösségi jogának hiánya miatt nem kerülhet sor [2017. évi I. törvény (Kp.) 2. § (3), (7) bek., 3. §, 85. § (3) bek., 88. §, 115. §; 2016. évi CL. törvény (Ákr.) 43. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes 2014. szeptember 12. napján kelt JN-07D/EH/01374-30/2014. számú határozatával a felperest (mint az épületek és a burkolt közlekedő felület építetójét) a .../5, .../8, .../9, .../10 és .../11 helyrajzi számú ingatlanokon (a továbbiakban: perbeli ingatlanok) létesített 3 db 10x30 m alaprajzi méretű épület, továbbá térköburkolat elbontására kötelezte, a döntés jogerössé és végrehajthatóvá válásától számított hat hónapon belül. A felperes fellebbezése folytán eljáró Megyei Kormányhivatal 2015. május 28. napján kelt JND/18/00044-11/2015. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A kereset folytán eljáró Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015. október 6. napján kelt 5.K.27.287/2015/4. számú végzésével elrendelte a jogerős határozat végrehajtásának felfüggesztését a közigazgatási per jogerős befejezéséig, majd 2017. október 3. napján kelt 5.K.27.287/2015/39. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította. A Kúria 2019. február 5. napján kelt Kfv.IV.38.057/2017/9. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [2] Az alperes ezt követően 2019. szeptember 2. napján kelt JN-07/24/00539-5/2019. számú végzésével az alperes 2014. szeptember 14. napján kelt JN-07D/EH/01374-30/2014. számú határozatában foglalt kötelezettség végrehajtását hivatalból elrendelte. Kötelezettként a felperest jelölte meg. A végzés jogorvoslati tájékoztatása szerint a végzés ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, az csak az ügy érdemében hozott határozat, annak hiányában az eljárást megszüntető végzés elleni fellebbezésben támadható meg.
- [3] Végzésének indoklásában rögzítette, hogy 2019. augusztus 28. napján helyszíni ellenőrzést tartott, melynek során megállapította, hogy a bontási kötelezettséget nem teljesítették. Hivatkozott az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 132. §-ára, 133. § (1) bekezdésére, 134. § (1) bekezdésére, és megállapította, hogy a határozat végrehajtásához való jog az Ákr. 138. §-a alapján nem évült el.
- [4] A felperes által a végrehajtást elrendelő végzés ellen kezdeményezett felügyeleti eljárás alapján eljáró Miniszterelnökséget Vezető Miniszter TKF-

74/176/3/2021. számú végzésével az alperes JN-07/24/00539-5/2019. számú végzést akként változtatta meg, hogy az ellen a Debreceni Törvényszék előtt közigazgatási per kezdeményezhető.

A kereseti kérelem és védírat

- [5] A felperes az alperes JN-07/24/00539-5/2019. számú végzése ellen benyújtott keresetében annak megsemmisítését kérte. Arra hivatkozott, hogy a végrehajtást elrendelő végzés meghozatalakor, 2019. szeptember 2. napján a végrehajtási jog már elévült, mert a JND/18/00044-11/2015. számú másodfokú határozat által előírt bontási kötelezettség teljesítésére előírt hat hónapos határidő 2015. június 11. napján kezdődött és 2015. december 11. napján letelt. Előadta, hogy a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ugyan felfüggesztette a másodfokú bontási határozat végrehajtását a közigazgatási per lezárultáig, azonban – álláspontja szerint – ez nem eredményezte egyben a tényleges bontási kötelezettséget előíró elsőfokú építésügyi hatósági határozat felfüggesztését is.
- [6] A felperes a per során arra is hivatkozott, hogy a vitatott végrehajtást elrendelő végzés lényegi alaki hiányosságban szenved, azt nem létezőnek kell tekinteni a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (3) bekezdés a) pontjának harmadik fordulata alapján. Érvelése szerint a Miniszterelnökséget vezető Miniszter megváltoztató végzése az alperes mulasztását nem számolta fel azzal, hogy jogorvoslati jogot biztosított a végzéssel szemben. Allította, a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság végrehajtást felfüggesztő végzése törvénytörő, mert nem érinti az alaphatározatban foglalt kötelezettség végrehajtását. Arra hivatkozott, hogy a bontási kötelezettség önkéntes teljesítésére nyitva álló határidő letelt 2015. decemberében, attól számítva az elsőfokú építésügyi hatóság 3 év elteltével hozott végzést a végrehajtás elrendeléséről, és nem volt olyan hatósági vagy bírósági határozat vagy eljárási cselekmény, amely az elévülést megszakította volna.
- [7] Az alperes védíratában a felperes keresetének elutasítását kérte. Hivatkozott az Ákr. 138. § (1) bekezdésére és arra, hogy a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a másodfokú bontást elrendelő határozat végrehajtását 2015. október 6. napján kelt végzésével felfüggesztette a 2017. október 3. napján meghozott ítéletéig. A másodfokú határozat 2015. június 4. napján történt közlését követően a 6 hónapos határidő megkezdődött, az alapján a felperesnek 2015. decemberéig kellett volna elbontania az épületeket. A végrehajtást felfüggesztő végzésre tekintettel a jogerős ítélet meghozatalát követően (2017. október 3.) a felperes részére további 2 hónap állt rendelkezésre, hogy a bontási kötelezettségének eleget tegyen, vagyis 2017. decemberéig kellett volna e kötelezettségét teljesítenie. Erre tekintettel a végrehajtási jog elévülési ideje kb. 1 év és 9 hónapig folyt, vagyis a 3 éves elévülési idő még nem telt el a végrehajtást elrendelő végzés meghozatalakor.
- [8] A felperesi érdekelt kifogásolták, hogy az alperes a végrehajtást elrendelő végzést részükre nem küldte meg, így jogorvoslati jogot sem biztosított a végzéssel szemben, annak ellenére, hogy a felperesi

érdekeltek mint tulajdonosok jogát, jogos érdekét közvetlen érintette az ügy. Azt is állították, hogy a végrehajtást elrendelő végzés lényeges alaki hibában szenved.

A jogerős ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság jogerős ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [10] Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a keresettel támadott végzés rendelkező része nem tartalmazott megfelelő jogorvoslati kiiktatást, azonban ezt a jogszabálysértő rendelkezést a Miniszterelnökséget vezető Miniszter felügyeleti intézkedés keretében megváltoztatta. Mindezek alapján megnyílt a felperes részére a keresetindítási jog a végrehajtást elrendelő végzéssel szemben. Rögzítette, hogy a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság, valamint a Kúria bontási ügyben hozott ítélete alapján sem a felperes építetői minősége, sem a bontási kötelezettség jogszerűsége a jogvita tárgyát már nem képezheti.
- [11] Megállapította, hogy a végrehajtási jog nem évült el. Kifejtette, hogy a felperes részére a másodfokú bontási határozat az elsőfokú döntés jogerössé és végrehajthatóvá válásától számított 6 hónapon belül írta elő az érintett építmények elbontását. Ezt a határozatot a felperes 2015. június 4-én vette át, innentől kezdve 6 hónap állt rendelkezésére a bontási kötelezettség teljesítésére. Mivel a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2015. október 6. napján kelt végzésével a másodfokú bontási határozat végrehajtását felfüggesztette, a végrehajtás foganatosítására a bíróság ítéletének meghozataláig nem kerülhetett sor. Rögzítette, hogy az alperes a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2017. október 3. napján meghozott ítéletét követően elévülési időn belül, 3 éven belül meghozta a végrehajtást elrendelő végzését, 2019. szeptember 2-án.
- [12] Hivatkozott a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Ket.) 73/A. § (1) bekezdés d) pontjára, (4) bekezdésére, 101. § (1) bekezdésére és 126. § (1) bekezdésére és megállapította, hogy az elsőfokú bontási határozat a másodfokú helybenhagyó bontási határozat közlésével vált jogerössé. Mivel a végrehajtás felfüggesztése csak jogerős határozat tekintetében értelmezhető, az elsőfokú határozat pedig a másodfokú határozat közlésével vált jogerössé, ezért abból, hogy a Szolnoki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a másodfokú bontási határozat végrehajtásának felfüggesztését elrendelte, nem vonható le olyan következtetés, hogy az elsőfokú bontást elrendelő határozat végrehajtásának felfüggesztésére ne került volna sor.
- [13] Megállapította, az alperesi határozat jogszerűségét nem érinti az a körülmény, hogy a hatóság a mindenkori tulajdonosokkal nem közölte a végrehajtást elrendelő döntést, mert a végrehajtás elrendelésére az építetővel, vagyis a felperessel szemben került sor, aki egyébként a bontás tekintetében kötelezettnek is minősül.
- [14] Végül kitért arra, hogy nem volt olyan körülmény sem megállapítható, amely alapján a végrehajtást elrendelő végzés lényeges alaki hiányosságban szenvedne, vagy a hatóság olyan lényeges eljárási

szabálysértést követett volna el, amely alapján a végrehajtást elrendelő végzés érdemi felülbíráltra ne lett volna alkalmas, vagy azt nemlétezőnek kellene tekinteni.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [15] A felperes és a felperesi érdekelték felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperesi végzés megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését kérték.
- [16] Azt állították, hogy a jogerős ítélet az ügy érdemére kiható módon jogszabálysértő, e körben hivatkoztak a Kp. 2. § (3) és (7) bekezdéseire, a 85. § (3) bekezdés a) pontjára, a 92. § (1) bekezdés a) pontjára, a 84. § (2) bekezdésére, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdéseire, az Ákr. 2. § (1) bekezdésére, az 5. § (1) bekezdésére, a 10. § (1) bekezdésére, a 81. § (1) bekezdésére, a 85. § (2) bekezdésére, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:18. § (1) bekezdésére, az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére, a XXVIII. cikk (1) bekezdésére és a B) cikk (1) bekezdésére. Azt is állították, hogy a jogerős ítélet eltér a Kúria Kfv.37.217/2020/7. számú határozatától, különösen annak [15]–[17] bekezdéseitől, a Kfv.38.296/2019/6. számú határozatától, különösen annak [18] bekezdésétől, a Kfv.35.534/2013/15. számú határozatától, különösen annak 4. oldal 10. bekezdésétől és a Kúria Kfv.V.35.716/2013/9. számú és Kfv.39.116/2007/10. számú határozataitól.
- [17] Felülvizsgálati kérelmükben arra hivatkoztak, hogy az elsőfokú bíróság lényegesen megszegte a Kp. rendelkezéseit, amikor nem adott megfelelő tájékoztatást a perben a jogi képviselő nélkül eljáró felperes részére, nem hívta fel teljes körűen figyelmét az eljárási jogaira, kötelezettségeire, illetve arra, hogy mire nézve kell tényállításokat tennie, azokat milyen módon tudja bizonyítani. Arra hivatkoztak, hogy a tárgyalást megelőzően a felperes részére írásban küldött tájékoztató levélben egymásnak ellentmondó és egyébként nem egyértelmű tájékoztatás történt a bíróság részéről. Kifogásolták, hogy nem tájékoztatta a bíróság a felperest az első tárgyaláson történő keresetmódosítás jogkövetkezményeiről, arról sem, hogy perbelépés esetén a felperesi érdekelték milyen jogi viszonyban vannak a felperessel, ahogyan arról sem, hogy miért mellőzi az ügyben a bizonyítási eljárás lefolytatását. Az elsőfokú bíróság ezzel megszegte a Kp. 2. § (3) és (7) bekezdéseit.
- [18] Fenntartották a perben előterjesztett nyilatkozatokat, és azzal érveltek, hogy az I–III. rendű felperesi érdekelték a bontási kötelezettség elrendelésével kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárásban mindvégig ügyfelek voltak, a határozatok és az ítéletek közvetlenül érintették mindhárom felperesi érdekelt jogát és jogos érdekét. Ugyanakkor tény, hogy rájuk nézve sem az első-, sem a másodfokú közigazgatási határozat semmilyen rendelkezést nem tartalmazott. Utaltak arra, hogy a bontással érintett ingatlanok tulajdonosa 2017. július 19. napjától a IV. rendű felperesi érdekelt lett, így mindazon jogok és kötelezettségek, amelyeket korábban az I–III. rendű felperesi érdekelték gyakoroltak, a IV. rendű felperesi érdekeltre szálltak át, és a IV. rendű

felperesi érdekelt jogát és jogos érdekét érintette a közigazgatási hatósági eljárás, az ő tulajdonjogát korlátozza lényegesen a bontás tényleges megvalósítása. Mindennek ellenére a végrehajtást elrendelő végzést a hatóság nem közölte az ingatlan tulajdonosával, így jogait sem tudta gyakorolni. Azzal, hogy az elsőfokú bíróság engedélyezte a IV. rendű felperes perbelépését, elismerte, hogy a IV. rendű felperesi érdekelt jogát és jogos érdekét közvetlenül érinti a vitatott közigazgatási cselekmény. Kifogásolták e tekintetben, hogy az ítélet indokolásában az elsőfokú bíróság akként foglalt állást, hogy nem érinti az alperesi határozat jogszerűségét, hogy azt a bontási kötelezettséggel érintett ingatlan tulajdonosának nem kézbesítették, azonban e körben indokolást nem adott elő. Mindezzel pedig sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, a Kp. 84. § (2) bekezdése és a Pp. 346. § (4) és (5) bekezdése. Jogszabályt sértett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor mellőzte a Kp. 85. § (3) bekezdés a) pontjának és Kp. 92. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazását.

- [19] Utaltak arra is, hogy a Kúria Kfv.37.217/2020/7., Kfv.38.296/2019/6., Kfv.35.534/2013/15., Kfv.V.35.716/2013/9. és Kfv.39.116/2007/10. számú döntéseiben kifejtette, hogy milyen módon érvényesülnek az ügyféli jogok a közigazgatási hatósági eljárásban, illetve akkor, amikor a hatósági eljárás, illetve a határozat az ügyfél jogát vagy jogos érdekét érinti. Kiemelték, hogy a végzések tekintetében speciálisan érvényesülnek az ügyféli jogok, hiszen a végzéseket azzal kell közölni, akinek jogát vagy jogos érdekét az érinti. Allították, a végrehajtást elrendelő végzésben foglaltak az ingatlan tulajdonosa tekintetében olyan lehetséges jogot vagy jogos érdekét érintő következményt hordoznak, amelyeket azok felmérése, elhárítása vagy tudomásulvétele miatt ismernie kell.
- [20] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Azt állította, hogy a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság és a Kúria ítélete alapján a bontási kötelezettséget elrendelő határozat jogszerű volt, így annak alapján jogszerűen került elrendelésre a végrehajtás.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A felperes és a felperesi érdekelt felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint nem alapos.
- [22] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem keretei között, az azokban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.
- [23] A felperes és a felperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmükben felsorolták, hogy az elsőfokú bíróság ítélete álláspontjuk szerint mely jogszabályhelyeket sérti, e körben hivatkozva a Kp., a Pp., az Akr. és az Alaptörvény, a Ptk. több rendelkezésére. A Kp. 115. § (1) bekezdésének rendelkezése szerint felülvizsgálati kérelmet jogszabálysértésre, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre hivatkozással lehet benyújtani. A Kúria kiemeli, a Kp. 115. § (1) bekezdése szerinti jogszabálysértésre hivatkozás nem azt jelenti, hogy a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél felsorolja, hogy álláspontja szerint a kifogásolt ítélet mely jogszabályokat sérti. A felülvizsgálati kérelmet

benyújtó félnek ezzel szemben a jogszabálysértés megjelölése mellett indokolással ellátva kell előadnia, hogy a jogerős ítélet az adott jogszabályhelyet mely okból, milyen körben sérti. Az enélkül megjelölt jogszabálysértés nem eredményezhet érdemi vizsgálatot, a Kúria ugyanis nincs abban a helyzetben (és nem is feladata), hogy a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél helyett „kitalálja”, hogy az adott jogszabályhelyen okból és körben sérelmes a felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél számára. Különösen érvényesül ez a perbeli esetben, tekintve, hogy a felülvizsgálati kérelmet a felperes és a négy felperesi érdekelt együtt, egy okiratban nyújtották be, így az is felmerül, hogy az adott jogszabályhelyet esetlegesen más okból sérelmes a felperesre, illetve a felperesi érdekeltre. Erre tekintettel a perbeli esetben a Kúria kizárólag azon felülvizsgálati kérelmi jogszabálysértéseket vizsgálta érdemben, amelyek esetében a felperes és a felperesi érdekelt megjelölték, hogy a hivatkozott jogszabályhelyet milyen okból és körben tartják jogszabálysértőnek. Az enélkül hivatkozott jogszabálysértésre hivatkozásokat a Kúria nem vizsgálta érdemben.

- [24] A felperes és a felperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmének Kp. 2. § (3) és (7) bekezdéseinek megsértésére történt hivatkozása körében a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú peres eljárás során sem a perkoncentráció, sem az eljárási igazságosság nem sérült, az elsőfokú bíróság pedig a felperest a szükségeshez képest eljárási jogairól és kötelezettségeiről kioktatta, az idéző végzésben, továbbá a per során, amennyiben arra szükség volt. A Kúria megállapította továbbá, hogy a felperest a Kp. 3. §-a körében nem kellett a bizonyítás szabályairól és rendjéről és az azzal kapcsolatos kötelezettségekről külön tájékoztatni, mert a perben jogkérdésben és nem ténykérdésben kellett döntenie, így bizonyítás nem merült fel. Erről pedig az elsőfokú bíróság a felperest tájékoztatta a 23. sorszámu jegyzőkönyvben. Azon kifogás kapcsán, amely szerint a felperest az elsőfokú bíróság nem tájékoztatta a kereset első tárgyaláson történő módosításának jogkövetkezményeiről, továbbá arról, hogy perbelépés esetén a felperesi érdekelt „milyen viszonyban vannak a felperessel”, nyilatkozataik mennyiben hatnak ki és befolyásolják a felperes érdekeit, a Kúria kiemeli, hogy ezen kérdések nem esnek a Kp. 2. § (7) bekezdése szerinti, a felperes perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről való tájékoztatás körébe. A Kp. 2. § (7) bekezdése azon tájékoztatásra vonatkozik, amely a jogi képviselő nélkül eljáró felperes perviteléhez szükségesek, és nem egy általános, perrel kapcsolatos valamennyi tájékoztatást foglal magában. Kiemelendő, ha a felperesnek a kapott bírói tájékoztatással kapcsolatban kérdése merül fel, akkor az elsőfokú perben alkalma van, lett volna ezt a bíróságnak jelezni, ezt azonban elmulasztotta.
- [25] A Kp. 85. § (3) bekezdés a) pontjának megsértése szintén nem volt megállapítható, olyan jogszabálysértés ugyanis, amelyet az elsőfokú bíróságnak hivatalból kellett volna figyelembe vennie, nem merült fel. A felperes és a felperesi érdekelt felülvizsgálati kérelmükben nem jelölték meg, hogy az általuk hivatkozott alaki hiányosság pontosan mire vonatkozik. A felperes elsőfokú peres

- eljárás során előterjesztett nyilatkozata és a IV. rendű felperesi érdekelt perbelépési kérelmében hivatkoztak okán az alperesi végzés semmissége nem volt megállapítható, mert a jogorvoslati jog hiányát a felügyeleti intézkedés orvosolta, a felperes élt is jogorvoslati jogával, másodsorban pedig a téves jogorvoslati tájékoztatás, illetve ehhez tartozóan az indokolás hiánya nem tekinthető alaki hiányosságnak, az tartalmi hiányosság.
- [26] A perbeli esetben nem volt vitatott, hogy az alperes a végzést a felperesnek mint építetőnek küldte meg, arra hivatkozva, hogy a bontási határozat kötelezettje ő volt. Az is megállapítható volt a perbeli esetben, hogy az alperes a bontási határozat kikényszerítése végett indított végrehajtási eljárásról senkit, így a felperesi építetőt sem értesítette, erre vonatkozó kötelezettsége egyébként nem is volt (Ákr. 43. §), mert a helyszíni szemle után (2019. augusztus 28.) 8 napon belül meghozta végzését (2019. szeptember 2.). A perbeli, a bontási határozatban foglaltak kikényszerítésére irányuló végrehajtási eljárásban tehát a végzés meghozatalára ügyfél bevonása nélkül jogszerűen került sor.
- [27] A felperes és a felperesi érdekelt vitatták a per során, hogy az alperes a végzését nem küldte meg a felperesi érdekeltnek. Ezt a hivatkozást a felülvizsgálati eljárásban leszűkítették a IV. rendű felperesi érdekelt sérelmére, elismerve, hogy az I–III. rendű felperesek, miután 2017 óta nem tulajdonosai az ingatlanoknak, már nem érintettek a végrehajtásban. A jogerős ítélet e körben arra hivatkozott, hogy a végrehajtás elrendelésére az építetővel, vagyis a felperessel szemben került sor, aki a bontás kötelezettje.
- [28] A Kúria e hivatkozás kapcsán – elismerve, hogy az elsőfokú bíróság e körben sommásan indokolt, de helyesen foglalt állást – rámutat arra, hogy a közigazgatási perben a felülvizsgálat irányát és kereteit (szűk kivétellel) a kereset szabja meg, vagyis az, hogy a felperes keresetében milyen jogszabálysértésekre hivatkozik. A felperes alperesi végzés ellen benyújtott keresetében a végrehajtási jog elévülésére hivatkozott, majd az első tárgyalást megelőzően benyújtott beadványában (4. sorszámú) hivatkozott a Kp. 85. § (3) bekezdése a) pontjának harmadik fordulata szerinti alaki hibára. Ezt követően a felperes az első tárgyaláson előadta, hogy nem tulajdonosa a perbeli felépítmények egyikének sem, azoknak kizárólag építetője volt, a tulajdonosok azonban nem értesültek a végrehajtást elrendelő végzésről. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság a tulajdonosokat a perbelépés lehetőségéről tájékoztatta. A felperesi érdekelt perbelépés iránti kérelmében hivatkoztak a végzés közlésének elmaradására. A felperesi érdekelt a bíróság tájékoztatását követően kérhették volna a közigazgatási döntés saját részükre kézbesítését, és ellene keresetet is benyújthattak volna, ha jogsérelmüket igazolni tudták volna, illetve a tényleges és jóhiszemű tudomásszerzésüktől a keresetindítási határidő nem telt volna el. A volt és jelenlegi tulajdonosok azonban érdekeltként léptek fel.
- [29] A Kúria hangsúlyozza, mindamellett, hogy a közigazgatási perben a peres eljárás kereteit a kereset jelöli ki, a per során a bíróság a Kp. 88. § (1) bekezdés b) pontjára is figyelemmel kizárólag azon jogszabálysértéseket teszi vizsgálat tárgyává, amelyek a felperes jogát vagy jogos érdekét közvetlenül érintik, keresetet ugyanis csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő. A kialakult joggyakorlat szerint a kereshetőségi, igényérvényesítési jog a per tárgya és a fél közötti anyagi jogi kapcsolatra vonatkozik és akkor áll fenn, ha a felperesnek a határozat támadott rendelkezésével összefüggésben van közvetlen jogi érintettsége. Erre figyelemmel nem eredményezhet érdemi vizsgálatot az olyan jogszabálysértésre hivatkozás, amely a felperes jogát, jogos érdekét közvetlenül nem érinti, a felperesi pozíció ugyanis nem szolgálhat a felperestől eltérő személy(ek) igényérvényesítésére. Az a körülmény pedig, hogy az alperes a végzését a IV. rendű felperesi érdekelt részére nem kézbesítették, a felperes jogát, jogos érdekét nyilvánvalóan nem érinti. A felülvizsgálati kérelemben egyebekben a felperes és az érdekelt maguk is hivatkoztak arra, hogy a tényleges joghátrány a IV. rendű felperesi érdekeltnél realizálódott.
- [30] Az, hogy a IV. rendű felperesi érdekelt részére a végzés nem került megküldésre, a IV. rendű felperesi érdekelt jogát, jogos érdekét érintheti, azonban az érdekelti pozíció nem eredményezheti a kereset által szabott keretek kitágítását. A bíróság ugyanis kizárólag a keresetben hivatkozottak szerinti jogszerűségi vizsgálatot végezheti el.
- [31] A perbeli esetben mindez azt jelenti, hogy a felperes azon hivatkozása, hogy a IV. rendű felperesi érdekelt részére nem kézbesítették a végzést, nem kerülhet érdemi elbírálásra, mert e körben nem a felperest érte jogsérelem, így ennek vitatására a felperes nem rendelkezik kereshetőségi joggal. A IV. rendű felperesi érdekelt pedig érdekelti nyilatkozatában nem változtathatja meg a kereset irányát azzal, hogy olyan jogszabálysértésre hivatkozik, amely a keresetben nem szerepel, vagy amely ugyan szerepel a keresetben, azonban annak érdemi vizsgálatára a kereshetőségi jog hiánya miatt nem kerülhet sor. A IV. rendű felperesi érdekelt tehát a vélt jogsértések orvoslása érdekében maga kellett volna, hogy keresetet nyújtson be az alperesi végzés ellen, mert csak az alapján lett volna a bíróság abban a helyzetben, hogy a végzés IV. rendű felperesi érdekelt részére történt kézbesítése elmaradásának jogszerűségét érdemben vizsgálja.
- [32] A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott döntések a kereshetőségi jog fenti értelmezését támasztják alá. A Kúria Kfv.II.37.217/2020/7. számú döntésében a felperes a saját ügyféli minőségének megsértését vitatta, ezzel szemben a perbeli esetben nem a felperes, hanem a IV. rendű felperesi érdekelt részére történt közlés elmaradása vitatott, amelyre vonatkozóan azonban a fentiek szerint a felperes nem rendelkezik kereshetőségi joggal, a IV. rendű felperesi érdekelt pedig nem nyújtott be keresetet ezen jogszabálysértés miatt. A Kúria Kfv.38.296/2019/6. számú ítéletének Ákr. 10. §-ának ügyfélfogalmára vonatkozó érvelése szintén nem volt figyelembe vehető, mert a perbeli ügyben a felperes a fentiekben kifejtettek szerint nem rendelkezik kereshetőségi joggal a IV. rendű felperesi érdekelt ügyféli minőségének vitatására. A Kúria Kfv.V.35.534/2013/15. és Kfv.V.35.716/2013/9. számú ítéletei a kereshetőségi jog körében a Kúria jelen ügyben kifejtett

álláspontjával egyeznek, mindkét döntés kifejezetten tartalmazza, hogy a keresetességi, igényérvényesítési jog a per tárgya és a fél közötti anyagi jogi kapcsolatra vonatkozik és akkor áll fenn, ha a felperesnek a határozat támadott rendelkezésével összefüggésben van közvetlen jogi érintettsége. A Kúria Kfv.II.39.116/2007/10. számú ítélete végül a perbelitől lényegesen eltérő ügyben, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 15. §-a alapján vizsgálta az ügyféli minőség fennállását, az apaság vélelmének megdöntésére jogosultak és a gyámhivatali eljárás megindítását kérelmezők körét illetően. Minderre tekintettel a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott ítéletek tekintetében nem volt megállapítható, hogy a jogerős ítélet eltér a Kúria közzétett határozataitól.

- [33] A fentiekben kifejtettekre figyelemmel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.II.37.040/2022/6.)

309 A forgalmazó feladata a forgalomba hozatal körében az eszköz végfelhasználónak történő rendelkezésre bocsátása alkalmazásra történő átadásig. Az üzembe helyezés a forgalomba hozatal járulékos, de nem minden esetben szükségszerűen velejáró cselekménye [2011. évi CVIII. törvény (rég. Kbt.) 128. § (2) bek.; 4/2009. (III. 17.) EüM rendelet (EüM rendelet) 4. § 2., 14., 16., 18., 19. pont].

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perben nem álló ajánlatkérő a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: régi Kbt.) szerinti nyílt közbeszerzési eljárást folytatott le európai uniós támogatással megvalósuló orvostechikai eszközök beszerzése tárgyában. Az ajánlatkérő többek között előírta, hogy az ajánlattevő kötelezettsége a műszerek üzembehelyezése, az ahhoz szükséges engedélyek beszerzése, az ajánlatkérő által biztosított kezelő személyzet betanítása.
- [2] A felperes az ajánlatán a régi Kbt. 40. § (1) bekezdése a) pontjának figyelembevételével úgy nyilatkozott, hogy a szerződés teljesítéséhez alvállalkozót nem kíván igénybe venni.
- [3] Az ajánlatkérő a felperest hirdette ki nyertesnek, vele a szerződéseket megkötötte. A teljesítéshez kapcsolódó egyes átadás-átvételi jegyzőkönyvek, oktatási jegyzőkönyvek, üzembe helyezési jegyzőkönyvek, illetve garanciajegy értelmében a közbeszerzés tárgyának első részére vonatkozóan kötött szerződésben megjelölt orvosi eszközök és azok tartozékai üzembe helyezését és az ajánlatkérői kezelő személyzet betanítását, továbbá a jótállás vállalását összesen hat gazdasági társaság végezte. A közbeszerzés tárgyának második részében meghatározott orvosi eszközök tekintetében ezeket a feladatokat egy gazdasági társaság végezte el.
- [4] Az alperesi beavatkozó hivatalbóli kezdeményezésére indult eljárásban az alperes 2017. szeptember 12-én kelt D.337/9/2017. számú határozatában megállapította, hogy a felperes megsértette a régi Kbt. 128. § (2) bekezdésének második mondatát és vele szemben 8 000 000 forint bírságot szabott ki.

A megelőző eljárások

- [5] A Fővárosi Törvényszék a 107.K.400.467/2018/5. számú ítéletével a határozatot megváltoztatva a hivatalbóli kezdeményezést elutasította, amely ítéletet a Kúria Kfv.VI.37.878/2018/6. számú végzésével hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Végzésének iránymutatása szerint az elsőfokú bíróságnak arról kellett állást foglalnia, hogy a hivatalbóli kezdeményezésben megjelölt gazdasági szereplők által a szerződés teljesítése során ténylegesen végzett tevékenység forgalmazói vagy alvállalkozói feladatnak minősül-e.
- [6] A megismételt eljárásban a Fővárosi Törvényszék az alperes határozatát hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Iránymutatása szerint az alperesnek a rendelkezésre álló ajánlattevői szerződések, forgalmazói szerződések, átadás-átvételi, üzembehelyezési és betanítási jegyzőkönyvek tükrében mind az alvállalkozói, mind a forgalmazói minőség kritériumai szerint, azokat meghatározva, az alvállalkozó és a forgalmazó fogalmának elhatárolása mellett kellett a végzett tevékenységeket részletesen megvizsgálnia, elemeznie és értékelnie. Meghatározva azt, hogy a dokumentumok tükrében mely tevékenységek minősülnek alvállalkozói és melyek forgalmazói tevékenységeknek, ezt követően kellett – amennyiben jogsértést állapít meg – annak jogkövetkezményeit levonnia. A Kúria Kfv.II.37.181/2020/6. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta.
- [7] Az alperes 2021. június 2-án kelt D.144/7/2021. számú határozatával ismételtelen azt állapította meg, hogy a felperes megsértette a régi Kbt. 128. § (2) bekezdésének második mondatát, vele szemben ezért 8 000 000 forint bírságot szabott ki.
- [8] Döntésének indokaként kiemelte, hogy az igénybe vett gazdálkodó szervezetek tevékenysége a régi Kbt. 4. § 2. pontja bevezető részében foglalt feltételeknek megfelelt, a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés teljesítésében – a felperes által bevontan – alvállalkozóként vettek részt. Utalva a termékek piacfelügyeletéről szóló 2012. évi LXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Pftv.) 1. § (1) bekezdése, 2. § 5. és 6. pontjai, valamint az Európai Parlament és a Tanács a termékek forgalmazása tekintetében az akkreditálás és piacfelügyelet előírásainak megállapításáról és a 339/93/EGK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 765/2008/EK rendelet 2. cikk 1. és 6. pontjaira megállapította, hogy a forgalmazónak a forgalmazói tevékenysége során kizárólag az a feladata, hogy a megrendelő rendelkezésére bocsássa a termékeket, azaz szerződésszerű minőségben átadja. A forgalmazás fogalmába nem tartozik bele az üzembe helyezés és a kezelő személyzet betanítása. A megrendelő megbízhatja a forgalmazót többletcélú teljesítésével, azonban a jogviszonyban már nem minősül a régi Kbt. 4. § 2. pont b) alpontja szerinti forgalmazónak. Álláspontját megerősítve utalt az Európai Parlament és a Tanács orvostechikai eszközökről, a 2001/83/EK irányelv, a 178/2002/EK rendelet és az 1223/2009/EK rendelet módosításáról, valamint a 90/385/EGK és 93/42/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2017. április 5-i 2017/745 rendelet 2. cikk 27., 29. és 34.

pontjaira, valamint az orvostechnikai eszközökről szóló 4/2009. (III. 17.) EüM rendelet (a továbbiakban: EüM rendelet) 4. § 14. és 16. pontjaira.

A kereseti kérelem

- [9] A felperes – téves jogértelmezésére hivatkozással – keresettel támadta az alperes határozatát, elsődlegesen kérve annak megváltoztatását és a jogsértés hiányának megállapítását. Másodlagosan a határozat megváltoztatásával a bírság összegének mérséklését, míg harmadlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte.

Az elsőfokú ítélet

- [10] A törvényszék ítéletével az alperes határozatát megváltoztatta és megállapította a jogsértés hiányát, egyben a határozat rendelkező részében foglalt megállapításokat és jogkövetkezményeket törölte.
- [11] Kifejtette, a forgalmazóként közreműködő gazdálkodó szervezetek által elvégzett üzembe helyezés és a kezelő személyzet betanítása az orvostechnikai eszközök forgalmazásának részét képezte. Ezen gazdálkodó szervezetek minden vizsgált tevékenysége forgalmazói minőségükhöz kötődött, így a régi Kbt. 4. § 2. pontjának *b)* alpontjában meghatározott kivételnél fogva alvállalkozónak nem minősültek. Miután a közreműködő szervezetek nem alvállalkozóként vettek részt a teljesítésben, velük kapcsolatban a felperest a régi Kbt. 128. § (2) bekezdésében foglalt kötelezettség nem terhelte.
- [12] Döntését alapvetően az Európai Unióban a Tanácsnak az orvostechnikai eszközökről szóló 1993. június 14-i 93/42/EGK irányelv (a továbbiakban: EGK irányelv) 1. cikk (1) bekezdése folytán alkalmazott EüM rendelet 4. § (1) bekezdésére és a 4. § 14., 16., 18. és 19. pontjaira alapította. Hangsúlyozta a rendelkezésre bocsátás a végfelhasználónak alkalmazásra történő átadásig tart, amely átadásnak lehetővé kell tennie az alkalmazási cél megvalósulása érdekében az eszköznek a gyártó által meghatározott módon és körülmények közötti alkalmazását. A rendeltetészerű alkalmazást biztosító forgalomba hozatal nem képzelhető el az eszközök üzembe helyezése, valamint a kezelő személyzet betanítása nélkül. Kiemelte az EGK irányelv 1. cikk (2) bekezdésének *h)* és *i)* pontjai is ezt a jogértelmezést erősítik.

A fellebbezés és az ellenkérelem

- [13] Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Előadása szerint az elsőfokú bíróság megsértette a régi Kbt. 4. § 2. pontjának *b)* alpontját, az EüM rendelet 4. § 14., 16. és 19. pontját, továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 84. § (2) bekezdésére tekintettel a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 346. § (5) bekezdését.
- [14] Az eljáró bíróság nem volt figyelemmel a határozata 55. és 61. pontjában részletesen kifejtett és konzekvens indokolásra. A forgalmazónak a

forgalmazói tevékenység során kizárólag az a feladata, hogy a megrendelőnek a rendelkezésére bocsássa a terméket, azaz szerződészerű minőségben átadja számára. Az üzembe helyezés és a kezelő személyzet betanítása tevékenységek még csak utalási szinten sem szerepelnek az EüM rendelet 4. § 14. pontja szerinti fogalomban. Az EüM rendelet 4. § 16. pontja nem a forgalmazói tevékenységre tartalmaz előírást, hanem a megrendelőnek, a termék felhasználójának a kötelezettségét szabja meg. Az elsőfokú ítéletben felhívott jogszabályi rendelkezésekből még csak közvetetten sem következik az üzembehelyezés, valamint a kezelő személyzet betanítása a forgalmazás során. Az ítélet indokolásából hiányoznak a megállapított tényekre vonatkozó érdemi bizonyítékok.

- [15] Kifejtette, az elsőfokú bíróság jogértelmezését az EGK irányelv sem bizonyítja, pontosan azt erősíti, hogy az üzembe helyezés egy önálló stádium, amelyet a rendelkezésre bocsátást követően kell megteremteni szakember közreműködésével. Az EGK irányelv 1. cikk (2) bekezdésének *h)* és *i)* pontjából nem következik, hogy ennek a szakembernek a forgalmazónak kell lennie. Vagyis a forgalomba hozatal és az üzembe helyezés mellérendelt tevékenységek, a forgalomba hozatalnak nem része az üzembe helyezés. Ellenkező esetben a jogalkotó nem külön-külön, egyenrangúan kezelné őket. A rendelkezésre bocsátás, azaz a rendelkezési jog körében utalt a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:30. § (1) bekezdésére.
- [16] A felperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását indítványozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [17] Az alperes fellebbezése – az alábbiak szerint – alapos.
- [18] A Kúria a Kp. 108. § (1) bekezdése szerint eljárva az elsőfokú ítéletet a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem keretei között vizsgálta felül.
- [19] A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az általa hiányosan feltárt tényállásból nem helyálló jogi következtetésre jutott.
- [20] A perrel támadott határozatában az alperes a felperessel szemben a régi Kbt. 128. § (2) bekezdésében előírt bejelentési és nyilatkozattételi kötelezettség megsértése miatt szabott ki bírságot. A hivatkozott jogszabály értelmében az ajánlattevő az alvállalkozóként eljáró közreműködőket köteles bejelenteni és összeférhetetlenségükről nyilatkozni.
- [21] A Kúriának ennek alapulvételével abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a teljesítésben közreműködő gazdálkodó szervezetek az általuk elvégzett egyes tevékenységek ismeretében a régi Kbt. 4. § 2. pontja szerint alvállalkozónak minősültek-e.
- [22] Figyelemmel arra, hogy a felperesnek a régi Kbt. 128. § (2) bekezdésében foglaltak bejelentési kötelezettségét a szerződés teljesítésekor kellett tanúsítania, a bíróságnak a 2015. november 10-én és 18-án hatályos jogszabályi környezet alapján kellett elvégezni jogértelmezését.
- [23] A magyar fordítás szerinti EGK irányelv 1. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy az irányelvet az orvostechnikai eszközökre és azok tartozékaira kell alkalmazni. Ezen irányelv alkalmazásában maguk a

- tartozékok is orvostechnikai eszközöknek minősülnek.
- [24] Az 1. cikk (2) bekezdés g) pontja értelmében a rendeltetési cél nem más, mint az eszköz rendeltetésszerű használata a gyártó által a címkén, a használati utasításban és/vagy reklámanyagokon feltüntetett adatok szerint.
- [25] Az 1. cikk (2) bekezdés h) pontja szerint forgalomba hozatal az eszköz első alkalommal történő rendelkezésre bocsátása visszerhesen vagy ingyenesen, kivéve, ha az eszköz klinikai vizsgálatra szolgál a közösségi piacon való terjesztés és/vagy felhasználás céljából, függetlenül attól, hogy az eszköz új vagy teljesen felújított. Az 1. cikk (2) bekezdés i) pontja szerint az üzembehelyezés az a stádium, amelyben az eszköz első alkalommal használható a Közösség piacán a rendeltetési céljának megfelelően.
- [26] A teljesítés időpontjában hatályos EüM rendelet 14. pontja szerint a forgalmazó az a természetes vagy jogi személy, amely a forgalomba hozatalt követően a végfelhasználónak alkalmazásra történő átadásig az eszközt ingyenesen vagy visszerhesen rendelkezésére bocsátja, így különösen az importőr, disztribútor, viszonteladó.
- [27] A 16. pont értelmében rendeltetésszerű alkalmazás az alkalmazási cél megvalósulása érdekében az eszköznek a gyártó által meghatározott indikációnak megfelelő és a gyártó által meghatározott módon és körülmények közti használata.
- [28] A 18. pont szerint forgalomba hozatal a rendelésre készült, a klinikai vizsgálatra szánt kivételével az eszköz visszerhes vagy ingyenes, első ízben történő rendelkezésre bocsátása az Európai Gazdasági Térségben (a továbbiakban: EGT), illetve az Európai Közösséggel vagy az EGT-vel megkötött nemzetközi szerződés alapján az eszközök vonatkozásában az EGT tagállamával azonos jogállást élvező államban (a továbbiakban együtt: EGT tagállam) forgalmazás vagy felhasználás céljából, függetlenül attól, hogy az eszköz új vagy felújított.
- [29] A 19. pont meghatározza a használatbavétel definícióját, amely szerint az EGT tagállamban az eszköznek rendeltetésszerűen alkalmazható gyártmányként a végfelhasználó részére első ízben történő rendelkezésre bocsátása.
- [30] A régi Kbt. 4. § 2. pontja szerint alvállalkozó az a gazdasági szereplő, aki a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés teljesítésében az ajánlattevő által bevontan közvetlenül vesz részt.
- [31] A perbeli esetben a felperes által bevont gazdasági szereplők a közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződések teljesítésében nem vitatottan közvetlenül részt vettek azzal, hogy elvégezték többek között a termékek beszállítását, a használatbavételi előkészületeket, a termékek üzembe helyezését, a kezelő személyzet betanítását és jótállást vállaltak.
- [32] A régi Kbt. 4. § 2. pontja azonban kivételeket is meghatároz az alvállalkozói fogalom körében, így – egyebek mellett – kiveszi a szerződés teljesítéséhez igénybe venni kívánt gyártót, forgalmazót, alkatrész- vagy alpanyag szállítót.
- [33] A felperes hivatkozása szerint a gazdasági szereplők forgalmazói minőségüknél fogva nem minősülnek alvállalkozónak, így mind az alperes, mind az elsőfokú bíróság e kivételi kört értelmezte.
- [34] A Kúriának is azt kellett vizsgálnia, hogy a közreműködő szervezetek forgalmazónak, a szerződésenként eltérő egyes tevékenységük forgalomba hozatalnak minősül-e.
- [35] Az elsődlegesen irányadó EüM rendelet értelmű rendelkezései egyértelműek a tekintetben, hogy a forgalmazó feladata a forgalomba hozatal körében az eszköz végfelhasználónak történő rendelkezésre bocsátása alkalmazásra történő átadásig. E nélkül a forgalomba hozatal nem valósul meg. Ezt pedig – az igénybe vett gazdasági társaságok által végzett résztevékenységek vizsgálata ismeretében – nem a közreműködő szervezetek végezték. Tény, hogy a feladataik a felperes szerződészerű teljesítéséhez kötődő egyes részkötelezettségek megvalósítását szolgálta, azt biztosította, azonban a kezelő személyzet betanítása, az üzembe helyezés, az eszközök beállítása, a használatbavételi előkészületek elvégzése önmagában nem jelenti az eszköz végfelhasználónak történő rendelkezésre bocsátását, a forgalomba hozatal megvalósulását.
- [36] A felperes a közbeszerzési eljárás eredményeképpen ezeknek a részfeladatoknak az elvégzését az adásvételi szerződésben vállalta (leszállítás, engedélyek beszerzése, üzembe helyezés, betanítás, jótállás), azonban azzal, hogy az egyes részfeladatokat ellátásával más gazdasági szervezetet bízott meg, ők nem váltak forgalmazóvá.
- [37] Rámutat arra is a Kúria, hogy önmagában egy termék forgalomba hozatalával még nem biztos, hogy a használatba vétele is biztosított, ahhoz annak rendeltetésszerű alkalmazását is lehetővé kell tenni. A rendeltetésszerű alkalmazás, használat a perbeli termékek speciális jellegéből adódóan csak az eszközök üzembe helyezése és a kezelő személyzet betanítása útján valósulhatott meg. Ezt a folyamatot azonban mind az EüM rendelet, mind az EGK irányelv külön kezeli a forgalomba hozataltól.
- [38] Az EGK irányelv rendszerében egyértelműen elkülönül az üzembe helyezés mint stádium a forgalomba hozataltól, amely előbbi akkor valósul meg, ha az eszköz első alkalommal használható a Közösség piacán a rendeltetési céljának megfelelően. A rendeltetési cél szerinti használhatóság biztosítása azonban nem feltétlenül feltétele a forgalomba hozatalnak. Itt jegyzi meg a Kúria, az EGK irányelv magyar fordítása azonos terminológiát használ, mind a forgalomba hozatalt, mind az üzembe helyezést a rendelkezésre bocsátással definiálja. Ellenben annak eredeti angol szövege ettől eltérő, más megfogalmazásban rendelkezik a két tevékenységről, ami a különbségtételt támasztja alá.
- [39] Az EGK irányelv 19. cikke rendelkezik például az irányelv alapján hozott, egy eszköz forgalomba hozatalának vagy üzembe helyezésének vagy klinikai vizsgálatok elvégzésének elutasítására vagy korlátozására vagy a forgalomból való kivonására vonatkozó határozat tartalmi elemeiről, vagylagosan kezelve az egyes stádiumokat. Az első forgalomba hozatal, ami lényegében az első értékesítés az EU-ban, valamint az üzembehelyezés mint a termék végfelhasználó általi első használata az EU-ban, két különböző időpontja a termék piacra kerülésének.
- [40] Szintén ezt a jogértelmezést erősíti az Európai Unió Bizottságának Közleménye a termékekre vonatkozó

uniós szabályozásról, amelynek hatálya kiterjed az EGK irányelv rendelkezéseire is. A Közlemény fontos alaptétele, hogy a terméknek vagy a forgalomba hozatalakor vagy az üzembe helyezésekor érvényes jogi követelményeknek kell megfelelnie.

- [41] Összevetve az egyes fogalmi meghatározásokat kijelenthető, az üzembehelyezés a forgalomba hozatal járulékos, de nem minden esetben szükségszerűen velejáró cselekménye. Az orvostechikai eszközök speciális voltára tekintettel azonban perbeli esetben szükséges volt a forgalomba hozatal teljes megvalósításához, de mint a forgalomba hozatal önálló rész-cselekménye. A forgalmazó ezt maga is elvégezheti, azonban amennyiben annak ellátásával más szervezetet bíz meg, úgy a megbízott azt már kizárólag alvállalkozóként teheti.
- [42] Mindezek ismeretében a teljesítésben közreműködő gazdálkodó szervezetek által elvégzett feladatok, az előkészületek, az üzembe helyezés, a kezelő személyzet betanítása a tárgyidőszakban az orvostechikai eszközök forgalmazását önmagában nem valósította meg. A közreműködő szervezetek a felperes által bevonat alvállalkozóként vettek részt a teljesítésben, így a felperest esetükben bejelentési kötelezettség terhelte.
- [43] Ezen jogértelmezés figyelembevételével a Kúria Kp. 110. § (2) bekezdését alkalmazva az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [44] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a Kúria jogértelmezése mentén a felperes másodlagos és harmadlagos kereseti kérelme (bírság jogszerűsége) körében érdemben kell döntenie.

(Kf.III.39.263/2022/4.)

310 A Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai Bizottságának tudományetikai ügyben hozott döntése nem közigazgatási jog által szabályozott, így nem lehet közigazgatási jogvita tárgya [2017. évi I. törvény (Kp.) 4. § (1) bek., (7) 1. d) bek.; Alaptörvény T) cikk (1) bek.].

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Fővárosi Törvényszék a 2019. március 5-én kelt – és 2019. március 23-án jogerőre emelkedett – 22.P.23.829/2018/5. számú bírósági meghagyásában megállapította, hogy a tanulmányában a Kft. – a polgári perben alperes – több valótlan tényállítással megsértette a Közbeszerzési Hatóság – a polgári perben is felperes – jóhírnevét. Kötelezte a polgári per alperesét, hogy a tanulmányt 15 napon belül vonja vissza, és a saját költségén adjon elégtételt akként, hogy az alperes saját honlapjának főoldalán, valamint a saját költségén fenntartott internetes újságban, az első közléstől számított ugyanezen időtartamban, amelyben a valótlan tartalmú tanulmány elérhető volt, tegye közzé a bíróság által meghatározott közleményt. Kötelezte az alperest sérelemdíj megfizetésére.
- [2] A felperes 2019. április 24-én a Magyar Tudományos Akadémia alperesnél tudományetikai eljárást kezdeményezett az akadémiai tudományos főmunkatárssal (a továbbiakban: panaszlott)

szemben a tudományos kutatás alapvető sztenderdjeinek, etikai szabályainak megsértése miatt. Véleménye szerint a panaszlott, aki a bírósági meghagyásban elmarasztalt Kft. ügyvezetője és egyedüli tagja, a tanulmányával megsértette a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 25/2010. (V. 4.) számú határozatával elfogadott Tudományetikai Kódex (a továbbiakban: Tudományetikai Kódex) megjelölt pontjait.

- [3] A Magyar Tudományos Akadémia Tudományetikai Bizottsága a 2019. december 19-én hozott határozatával a felperes által előterjesztett tudományetikai eljárás megindítása iránti kérelmet a Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 26/2021. (IV. 10.) számú határozatával elfogadott Tudományetikai Bizottság Ügyrendjének V.1. pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Az indokolás szerint a bíróság az ügyet azonos tényállás mellett elbírálta, a hatásköri kérdést ezzel eldöntötte. Ugyanazon cselekményt kétszeresen nem lehet értékelni, a kétszeres értékelés tilalmának elvét az etikai eljárásokban is figyelembe kell venni.
- [4] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 2021. január 19-én kelt 46/26/2020/ET. számú határozatával az elsőfokú határozatot változtatás nélkül helybehagyta, mivel a fellebbezés nem minősül alaposnak.

A kereseti kérelem

- [5] A felperes keresetet nyújtott be az alperes határozatával szemben, kérve annak megváltoztatását. A Fővárosi Törvényszék hatáskörét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 12. § (1) bekezdésére alapította.
- [6] Az alperes a keresetlevél visszautasítását indítványozta elsődlegesen a Kp. 48. § (1) bekezdés d) pontjára, másodlagosan a 48. § (1) bekezdés c) pontjára hivatkozva. Harmadlagosan – amennyiben az elsőfokú bíróság a keresetlevelet nem utasítja vissza – az alperes a kereset érdemben történő elutasítását kérte.

Az elsőfokú végzés

- [7] A törvényszék végzésében az alperes 2021. január 19-én napján kelt 46/26/2020/ET. számú határozatával szemben előterjesztett keresetlevele alapján indult pert megszüntette.
- [8] Az indokolásban felhívta a Kp. 2. § (1) bekezdését, a 4. § (1) bekezdését, az 5. § (1) és (2) bekezdését, az Alaptörvény X. cikkét, a T) cikk (1) bekezdését, a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény (a továbbiakban: MTA tv.) 3. § (1) bekezdés g) pontját, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 8/A. § (1)–(4) bekezdéseit, a Tudományetikai Kódex preambuluma és az MTA Közgyűlésének 6/2009. (V. 5.) számú határozatával elfogadott Alapszabályának 3. § (7) bekezdését, valamint a 32. § (1) és (3) bekezdését.
- [9] A fenti rendelkezéseket értékelve a törvényszék megállapította, hogy az alperes keresettel támadott cselekménye nem tekinthető közigazgatási tevékenységnek, mert ugyan az alperes a Kp. 4. § (7) bekezdés 1. d) pontja alapján mint köztestület

- közigazgatási szervnek minősül, azonban cselekménye nem a közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező cselekmény.
- [10] Általánosan kötelező magatartási szabályt csak jogszabály állapíthat meg. Az MTA tv. azon szóhasználatára, miszerint az alperes örökös a tudományos élet tisztaságán egy olyan általános megfogalmazása az alperes ezen közfeladatának, amely egyrészt nem tekinthető a Módtv. 8/A. § (3) bekezdése szerinti közfeladat ellátására kötelezésnek, másrészt a jogalkotó nem látta el az alperest ezen közfeladata végrehajtásához törvényben biztosított jogosítványokkal. A Tudományetikai Kódex preambuluma szerint az nem jogi norma, hanem a tudományos kutató világ erkölcsi önszabályozásának eszköze.
- [11] Rámutatott az elsőfokú bíróság, a szakmai kamarai testületek fegyelmi-etikai eljárásait, a szakmai kamarák hatáskörét a jogalkotó törvényi szinten szabályozza. Azonban a keresettel támadott köztisztviselői döntés olyan etikai eljárás során született, amelyet jogszabály nem szabályoz, hanem az államtól független, a tudomány szabadságát biztosító, autonóm, diszkrecionális jogkörben megalkotott köztisztviselői határozat, amely nem jogszabályi kötelezésre alapítottan került megalkotásra, így nem minősül közigazgatási jogi szabálynak. Ezáltal a tudományetikai eljárás során hozott döntések sem minősülhetnek közigazgatási jog által szabályozott döntéseknek. A keresettel támadott aktus nem felel meg a Kp. 4. § (1) bekezdésében rögzített közigazgatási tevékenység fogalmának, így közigazgatási jogvita tárgya sem lehet.
- [12] A Kp. 5. § (2) bekezdésére tekintettel közigazgatási jogvitának nem minősülő közhatalmi döntésekkel szemben a bírói út csak akkor biztosított, ha annak felülvizsgálatára vonatkozóan külön törvény kifejezetten hatáskört telepít a közigazgatási bíróságok számára. Az alperes helytállóan hivatkozott arra, hogy ilyen törvényi rendelkezés nem létezik.
- [13] A fentiekre figyelemmel az alperes döntése ellen közigazgatási bírói út nem vehető igénybe, a bíróság a per lefolytatására nem rendelkezik hatáskörrel.
- [14] A törvényszék általánosságban zárta ki a bírói út igénybevételének lehetőségét, erre figyelemmel a felperes perindítási jogát már nem kellett vizsgálnia.
- [15] Az elsőfokú bíróság a megszüntető végzését a Kp. 48. § (1) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel alkalmazandó 81. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján hozta meg.
- A fellebbezés és észrevétel**
- [16] Az elsőfokú végzéssel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróságnak az eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítása iránt. A Kp. 4. § (1) bekezdésére és (3) bekezdés *a*) pontjára hivatkozva kifejtette, nem vitatható, hogy a köztisztviselőket által lefolytatott bármely, etikai eljárás hozott döntés a jogalany jogi helyzetének megváltoztatását eredményezi. Az etikai eljárás alá vont alany jogi helyzetét az etikai eljárás kimenetele megváltoztatja akkor is, ha közhatalmi eszközökkel nem kikényszeríthető: akár úgy, hogy etikai vétség kerül megállapításra vele szemben, akár úgy, hogy a panaszt elutasítják, akár az eljárás más okból való megszüntetése esetén. Ha mindez nem így lenne, akkor például egy vasúti közlekedési hatóság által kiadott elvi típusengedély iránti eljárásban hozott határozat mint egyedi döntés sem lenne közigazgatási cselekmény, hiszen az elvi engedély alapján nincs olyan tény, magatartás, szankció vagy egyéb körülmény, amely kikényszeríthető lenne.
- [17] A Kp. Kommentár szerint a közigazgatási cselekmény legfőbb tulajdonsága, hogy joghatást vált ki. Ez a joghatás nem feltétlenül követel meg tudatos cselekményt, elegendő, ha ez az eredmény. Nem vitás, hogy az alperesi határozat a panaszlottra eredményt, azaz joghatást vált ki, a határozat eredményétől függetlenül.
- [18] Kiemelte a felperes, az alperes etikai eljárásának közigazgatási cselekmény mivoltát igazolja az is, hogy abban nem a mellérendeltség elve, hanem szuprematív elemek érvényesülnek. Erre figyelemmel az alperesi határozat közigazgatási cselekmény, amellyel szemben közigazgatási jogvita kezdeményezhető.
- [19] Ezzel ellentétes álláspont esetén az alperesi közfeladat a társadalom számára nem lenne ellenőrizhető, kikényszeríthető és számonkérhető. Ez szemben áll a jogbiztonság Alaptörvényben is rögzített követelményeivel.
- [20] A felperes álláspontját igazolandóan csatolta az Igazságügyi Minisztérium 2022. február 9-én kelt állásfoglalását, amely szerint az alperes etikai és fegyelmi eljárása nem minősül hatósági ügynek, de az ezen eljárásokban hozott egyedi döntések közigazgatási per keretein belül megtámadhatók.
- [21] Az alperes észrevételében a támadott végzés helybenhagyását indítványozta.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [22] A fellebbezés alaptalan.
- [23] A Kp. 112. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdésére figyelemmel a másodfokú bíróság a végzést csak a fellebbezés, a csatlakozó fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem keretei között vizsgálhatja felül.
- [24] A Kúria álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a pontosan megállapított tényállásból túlnyomórészt helytálló jogi következtetést vont le.
- [25] A Kp. 4. §-a a közigazgatási jogvita, míg 5. §-a a közigazgatási bírói út szabályait határozza meg. Az 5. § (1) bekezdése értelmében a bíróság a közigazgatási jogvitát közigazgatási perben bírálja el.
- [26] A Kp. 4. § (1) bekezdése alapján a közigazgatási jogvita tárgya a közigazgatási szerv közigazgatási jog által szabályozott, az azzal érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatására irányuló vagy azt eredményező (3) bekezdés szerinti cselekményének vagy a cselekmény elmulasztásának (a továbbiakban: együtt: közigazgatási tevékenység) jogszerűsége. A (4) § (7) bekezdés *1. d*) alpontja többek között kimondja, hogy e törvény alkalmazásában közigazgatási szerv a köztisztviselő.
- [27] Az alperes az MTA tv. 1. § (1) bekezdésében írtaknak megfelelően jogi személyként működő köztisztviselő, ezért a Kp. 4. § (7) bekezdés *1. d*)

- pontjából következően közigazgatási szervnek minősül.
- [28] A Kúria ezt követően vizsgálta, hogy az alperes keresettel támadott döntése közigazgatási jog által szabályozott avagy nem.
- [29] Az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdésének megfelelően általánosan kötelező magatartási szabályt az Alaptörvény és az Alaptörvényben megjelölt jogalkotó hatáskörrel rendelkező szerv által megalkotott, a hivatalos lapban kihirdetett jogszabály állapíthat meg.
- [30] Az alperes közfeladatait az MTA tv. 3. §-a határozza meg. A 3. § (1) bekezdés g) pontja kimondja, az alperes közfeladata öröködni a tudományos közélet tisztaságán, a tudományos kutatás és a tudományos véleménynyilvánítás szabadságán.
- [31] A Tudományetikai Kódex preambuluma hivatkozik az MTA tv. 3. § (1) bekezdés g) pontjában megjelölt közfeladatra. Rögzíti, a tudományetikai elvek, illetve sérelmük tilalma alapvető és univerzális szabályok, amelyek egyetemes erkölcsi elvekből vezethetők le. A Tudományetikai Kódex nem törvény, nem jogi norma, hanem a tudományos kutatói világ erkölcsi önszabályozásának eszköze. A tudományt művelők alapvető felelőssége, hogy megfogalmazzák az erkölcsös kutatói munka végzésére vonatkozó alapelveket, meghatározzák az elfogadható kutatói viselkedés kritériumait, továbbá, hogy eljárjanak azokban az esetekben amikor fennáll a veszélye annak, hogy sérülnek a tudományos kutatás erkölcsi alapelvei, amikor etikai vétség gyanúja merül fel.
- [32] Az alperes eljárásának alapját képező Tudományetikai Kódex a fentiekre alapítottnan nem jogszabály, nem jogi norma, ezért a támadott döntést ugyan közigazgatási szerv hozta, azonban az nem közigazgatási jog által szabályozott, így – főszabály szerint – nem lehet közigazgatási jogvita tárgya.
- [33] A Módtv. 8/A. § (6) bekezdése értelmében a köztisztület, illetve szervei és a köztisztületi tagok, illetve az egyes köztisztületi szervek, tisztségviselők közötti jogvitában, továbbá a köztisztület, illetve szervei, tisztségviselői és a köztisztület felett törvényességi felügyeletet vagy ellenőrzést gyakorló szerv közötti jogvitában a közigazgatási ügyben eljáró bíróság dönt.
- [34] A fellebbviteli bíróság hangsúlyozza, a Módtv. 8/A. § (6) bekezdése általános szabályt határoz meg arra vonatkozóan, hogy melyek azok a köztisztületi ügyek, amelyekben közigazgatási bíróság jár el, vagyis közigazgatási bírói útra tartoznak. A perbeli jogvita, a tudományetikai ügyben hozott döntés felperes általi sérelmezése nem tartozik a Módtv. 8/A. § (6) bekezdésének hatálya alá, így ezen az alapon közigazgatási bíróság előtt keresettel nem támadható.
- [35] A Kúria rámutat, a törvényszék jogszabálysértéstől mentesen állapította meg, hogy a keresettel támadott alperesi döntés olyan etikai eljárás született, amelyet nem jogszabály szabályoz, hanem az államtól független, a tudomány szabadságát biztosító, autonóm, diszkrecionális jogkörben megalkotott köztisztületi határozat, amely nem jogszabályi kötelezés alapján került megalkotásra, így nem minősül közigazgatási jogi szabálynak.
- [36] Az MTA tv. és más jogszabály sem tartalmaz olyan rendelkezést, amely előírná, hogy a Tudományetikai Bizottság döntése közigazgatási vagy más perben keresettel támadható.
- [37] A felperes fellebbezésében azt kívánja bizonyítani, hogy a keresettel támadott döntés az érintett jogalany jogi helyzetének megváltozását eredményezi. Ugyanakkor a törvényszék végzése azon alapul, hogy az alperes döntése azért nem tekintendő közigazgatási jogvita tárgyának, mert nem közigazgatási jog által szabályozott. Ezzel a megállapítással a Kúria is egyetért, erre figyelemmel a közigazgatási jog általi szabályozottság mint egyik konjunktív feltétel hiányában az alperesi határozat nem lehet közigazgatási jogvita tárgya akkor sem, ha az az érintett jogalany jogi helyzetének megváltoztatását eredményezi.
- [38] A törvényszék a pert jogszerűen szüntette meg a Kp. 81. § (1) bekezdés a) pontjára alapítottnan, azonban jelen tényállás mellett nem a Kp. 48. § (1) bekezdésének b) pontja, hanem d) pontja az irányadó.
- [39] A felperes által csatolt, az Igazságügyi Minisztériumtól származó állásfoglalás olyan jogi vélemény, amely jogi kötőerővel nem bír.
- [40] A Kúria a Kp. 114. § (5) bekezdését alkalmazva az elsőfokú végzést helyes indokainál fogva helybenhagyta.

(Kúria Kp.kf.III.39.413/2022/2.)

311 A keresetben foglaltak megisméltése nem alkalmas az ítélet jogszerűségének megkérdőjelezésére [2017. évi I. törvény (Kp.) 118. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a 2022. január 27. napján kelt KE/039/174-2/2022. iktatószámú árverési jegyzőkönyvbe foglalt határozataival megállapította, hogy a felperes, mint adós ellen folyamatban lévő végrehajtási eljárás során megtartott ingatlanárverésen a .../1 hrsz.-ú ingatlanra felajánlott legmagasabb vételár 19 639 500 forint (1. számú határozat), az árverési vevő pedig az I. rendű alperesi érdekelt (2. számú határozat). Az árverési jegyzőkönyv tartalmazza – többek között – a földhasználat adatait a következők szerint: „földhasználattal érintett, 2022.04.30”. Az ugyanezen napon kelt KE/039/173-3/2022. iktatószámú jegyzőkönyv szerint, a .../2 hrsz.-ú ingatlanra felajánlott legmagasabb vételár 8 670 000 forint (1. számú határozat), az árverési vevő pedig a II. rendű alperesi érdekelt (2. számú határozat). A jegyzőkönyv rögzíti a földhasználati nyilvántartásba bejegyzett földhasználatot: „Haszonbérleti szerződés 2021.04.28.–a 2022.04.30.”

Az elsőfokú ítélet, valamint a felülvizsgálati kérelem

- [2] A felperes a fenti döntésekkel szemben keresetet nyújtott be, amelyet az elsőfokú bíróság a 2022. május 23. napján kelt 10.K.700.204/2022/18. számú ítéletével elutasított. Megállapította, hogy a földhasználati adatok mind a hirdetményekben, mind a jegyzőkönyvekben a földhasználati nyilvántartás adataival megegyező módon szerepeltek, az alperes a közhiteles hatósági nyilvántartás adatai alapján rögzítette a földhasználatot és annak időtartamát.

- Hangsúlyozta, hogy a felperes által hivatkozott, a haszonbérleti szerződések hatósági jóváhagyásáról született határozatok – melyeket egyébiránt a kormányhivatal más szervezeti egysége hozott – önmagukban nem jelentik a földhasználati nyilvántartásba történő bejegyzést. A bejegyzési eljárást a haszonbérletnek kell kezdeményezni, melyet 2022. április 7. napjáig nem tett meg.
- [3] Megállapította, hogy az árverési hirdetmények elővásárlásra jogosultak figyelemfelhívásának hiányosságára vonatkozóan a felperesnek nincs keresetvédelmi joga. A felperes ugyanis nem elővásárlásra jogosult, az elővásárlásra jogosultak részére nyújtott tájékoztatás jogszabályba ütközésére legfeljebb az az elővásárlásra jogosult hivatkozhat, akit a tájékoztatás elmaradása, a nem megfelelő figyelemfelhívás akadályozott az árverésen történő részvételben, és ott a jogai gyakorlásában. A felperes által megsértettnek állított jogszabályi rendelkezés és a felperesi igény között hiányzik az anyagi jogi kapcsolat. Megjegyezte ugyanakkor, hogy a kérdéses tájékoztatás az irányadó jogszabályi rendelkezéseknek megfelel.
- [4] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 117. § (1) bekezdésében foglalt határidőn belül felülvizsgálati kérelmet, és azzal egyidejűleg azonnali jogvédelem iránti kérelmet terjesztett elő. A felülvizsgálati kérelem befogadhatóságának okát a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pontjának *ad)* alpontjában jelölte meg.
- [5] Indokai szerint az elsőfokú ítélet sérti a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 2. § (2) bekezdését, a Kp. és az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (1)–(2) bekezdéseit, valamint az Ákr. 3. §-át, amelyek az alapvető eljárási jogainak megsértését is jelentik, és egyben az ügy érdemére is kiható eljárási jogszabálysértések. Minden olyan jogsértés, amely azt eredményezi, hogy a nem megfelelő tájékoztatás miatt az ingatlanok nem a legmagasabb áron kelnek el, vagy ennek csak a lehetőségét felvetik, az adós alapvető jogainak sérelmét eredményezik, és megalapozzák a befogadást.
- [6] Hivatkozott a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 2. § (4) bekezdésére, 39. § (1) bekezdésére és az Ákr. 9. §-ára és kifejtette, hogy a kormányhivatalok hatáskörébe tartozó ügyekben a kormányhivatalok és nem azok szervezeti egységei a hatáskör címzettjei, a Kp. 18. § (1) bekezdése alapján pedig a pert is velük szemben kell megindítani.
- [7] Utalt a Kp. 17. § (1) bekezdés *a)* pontjára, mely szerint már az is elegendő a keresetvédelmi jog fennállásához, ha a közigazgatási tevékenység a perló fél jogát vagy jogos érdekét érinti.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [8] A Kúria megvizsgálta a felülvizsgálati kérelmet és megállapította, hogy a befogadás feltételei nem állnak fenn.
- [9] A Kp. 118. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, ha
a) az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata
aa) a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása,
ab) a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége,
ac) az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége
ad) a kérelmező alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés, illetve
b) a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés miatt indokolt.
- [10] A Kp. 117. § (4) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni a kérelem befogadhatóságának okát, azonban annak fennállását bizonyítani és azt – a 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ad)* alpontja szerinti ok kivételével – indokolni nem kell.
- [11] A Kúria előjáróban megjegyzi, hogy a Kp. 117. § (4) bekezdése nem teremt alanyi jogot a felülvizsgálati kérelem befogadásra. A befogadásról döntő bíróság vizsgálja meg, hogy az ügyben olyan kérdés merül-e fel, amely a Kp. 118. § (1) bekezdésének *a)* pontjának *ad)* alpontja alá tartozik, azaz jelen esetben valószínűsíthető-e a felperes alapvető eljárási jogának sérelme, vagy történt-e az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés.
- [12] A Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pontjának *ad)* alpontja szerinti befogadási okot a felperesnek kell indokolnia. Amennyiben tehát a felperes arra hivatkozik a befogadhatóság körében, hogy az alapvető eljárási jogának sérelme valószínűsíthető, vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés történt, úgy ez irányú kérelmét a befogadhatóság körében kell megindokolnia.
- [13] A Kúria megállapította, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme a keresetlevélben foglaltakat ismétli meg. A Kúria ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a felülvizsgálati eljárásban az elsőfokú ítélet jogszerűségét vizsgálja, ezért azon felperesi hivatkozások, amelyek pusztán megismétlik a keresetben foglaltakat (Ákr. egyes rendelkezéseinek sérelme), nem alkalmasak az elsőfokú ítélet jogszerűségének megdöntésére [lásd a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez fűződő gyakorlatban a Kúria Kfv.IV.35.169/2014/4. számú ítélete; a Kp. alkalmazásában a Kúria Kfv.IV.37.034/2022/2. számú végzése]. Az alperesi határozatokkal szemben már felhozott és az elsőfokú bíróság által elbírált kifogások mechanikus megismétlése az elsőfokú bíróság által elvégzett bizonyítékértékelés (az alperes a tényállást a döntéshez szükséges mértékben tisztázta) felülmérlegelésére irányul, melyre csak kivételesen van lehetőség, akkor, ha azt jogszabálysértés, így a tényállás iratellenes megállapítása, illetve kirívóan súlyos mérlegelési hiányosság indokolja. Önmagában az, hogy valamely fél – jelen esetben a felperes – nem ért egyet a bizonyítás eredményének jogerős ítélet szerinti mérlegelésével, és a bizonyítékok újraértékelésével lényegében saját álláspontja elfogadását kéri, nem elegendő a felülvizsgálati kérelem Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pont *ad)* alpontja alapján történő befogadásához.
- [14] A Bszi. (jogszabályok érvényesülésének biztosítása) és a Kp. (hatékony jogvédelem; tisztességes, koncentrált és költségtakarékos eljárás) alapvető rendelkezéseinek pusztán megjelölése nem teszi lehetővé, hogy a befogadhatóság okaként hivatkozott

- eljárás jogszérem megállapítására a felülvizsgálati eljárás eredményeként sor kerüljön.
- [15] A felperes az elsőfokú ítélettel összefüggésben – a befogadás körében – az elővásárlásra jogosultak tájékoztatásának hiányossága következményeként hivatkozott az alapvető eljárási jogainak sérelmére, és ezzel összefüggésben a keresetösségi joga fennálltát a Kp. 17. § (1) bekezdés a) pontjára alapította.
- [16] A Kúria hangsúlyozza, hogy a felperes által megjelölt Kp. 17. §-a a perindításra jogosultak körét szabályozza, amely nem azonos fogalom a keresetösségi joggal. A felperes által hivatkozott jogszabályhelyen alapuló perindítási jogosultság hiánya pergátló akadály, ezért a perindításra jogosultak körének és annak tisztázása, hogy a közigazgatási per kezdeményezőjének a keresetindítási joga fennáll-e, megelőz minden más kérdést. A perbeli esetben az elsőfokú bíróság pergátló akadályt nem észlelt, az alperes indítványával ellentétben (amely elsődlegesen a keresetlevél visszautasítására irányult) a felperes perindítási jogosultságát fennállónak tekintette, a keresetlevél visszautasításának jogkövetkezményét nem alkalmazta. A felperes állításával ellentétben önmagában a perindítási jog nem eredményezi egyben a kereset (illetve az egyes kereseti hivatkozások) érdemi elbírálásához való jogot, ahhoz szükséges a keresetösségi jog fennállása is. A felperes közvetlen, anyagi jogi érdekeltséget nem jelölt meg, azon hivatkozása ugyanis, mely szerint az elővásárlásra jogosultak nem megfelelő tájékoztatása felvetheti, hogy az ingatlanok nem a legmagasabb áron kelnek el, hipotetikus, közvetlen érdeksérelmet nem alapol meg.
- [17] A Kúria megállapította, hogy a felperes a kormányhivatalra, mint a hatáskör címzettjére úgy hivatkozott a befogadás körében, hogy az ezzel kapcsolatos, a konkrét perre vonatkozó alapvető eljárási jogának sérelmét nem mutatta be. A jelen per alperese nem vitatotta a megyei kormányhivatal és nem annak szervezeti egysége. Az elsőfokú bíróság azon megjegyzése, mely szerint a haszonbérleti szerződés jóváhagyására vonatkozó határozatokat a kormányhivatal „más szervezeti egysége hozta”, a hatáskör címzettjét, azaz a közigazgatási cselekményt megvalósító szerv személyét (kormányhivatal) nem érinti. A Kúria hangsúlyozza, hogy az elsőfokú bíróság érdemi következtetést kizárólag a földhasználati nyilvántartás aktuális tartalmára vonatkozóan vont le, ezzel kapcsolatban pedig a felperes alapvető eljárási jogának sérelmét, illetve az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegést nem állított, így nem is valószínűsített.
- [18] A Kúria megvizsgálva a felülvizsgálati kérelmet a fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy a jelen ügyben a befogadás feltételei nem állnak fenn, ezért a felülvizsgálati kérelem befogadását a Kp. 118. § (2) bekezdésére alapítottan megtagadta.

(Kfv.IV.37.624/2022/2.)

312I. Felülbírálatra nem alkalmas az az ítélet, amely a közigazgatási szerv jogszérem orvoslására tett cselekményét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 83. §-a

szerinti eljárásrendet követve nem értékeli.

II. Önmagában az a tény, hogy a közigazgatási határozatban foglalt kötelezést a kötelezett helyett már végrehajtották, nem jelenti azt, hogy a kötelezés alapjául szolgáló eljárásban az ügyféli jogok figyelmen kívül hagyása az ügy érdemére nem hatott ki [a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 83. § (5), (6) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Budapest IX. kerületében található a kivett lakóház, udvar megnevezésű 1903 m² területű ingatlan (a továbbiakban: perbeli ingatlan), ahol társasházként az I. rendű alperesi érdekelt működik.
- [2] A felperes jogelődje (a továbbiakban együtt: felperes) az ingatlanon tetőtérbeépítéssel 12 darab lakást kívánt kialakítani, valamint felújítani tervezte az udvari homlokzatot, melyre Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzat Jegyzőjétől (a továbbiakban: jegyző) Kp/4176/6/2013/VIII. számon kapott építési engedélyt, az építési engedély jogosultja tekintetében bekövetkezett jogutódlást a jegyző a 2014. október 29-én kelt, Kp/7995/4/2014/VIII. számú végzésével állapította meg. A felperes az építési munkák kivitelezésével a II. rendű alperesi érdekeltet bízta meg, aki az építési munkálatokat 2015. szeptember 9-én megkezdte.
- [3] Budapest Főváros Kormányhivatala V. Kerületi Hivatala (a továbbiakban: elsőfokú építésfelügyeleti hatóság) 2019. július 17-én helyszíni szemlét tartott a perbeli ingatlannál. A felperes részére a helyszíni szemléről szóló értesítést a hatóság a 2018. április 23-ig hatályos székhelycímre kísérelte meg kézbesíteni, ahonnan a küldemény nem kereste jelzéssel érkezett vissza.
- [4] A helyszíni szemle megállapításai szerint a tetőtéri szinten lakásokat alakítottak ki, a kialakítás tartószerkezetkész állapotban van, a tetőtérben kialakított rendeltetési egységek használatra nem alkalmasak. Az építési munkálatok nincsenek teljeskörűen befejezve, a tető fedése több helyen hiányos, a tetőtér alatti 3. emeleti szinten beázás nyomai, illetve repedések láthatóak, mely utóbbiak a szerkezeti elemek között is folytatódnak. A párkánytagozat omlásveszélyes.
- [5] Az elsőfokú építésfelügyeleti hatóság a 2019. augusztus 2. napján kelt, BP-05/107/1475-10/2019. számú határozatával (a továbbiakban: elsőfokú határozat) kötelezte a felperest és a II. rendű alperesi érdekeltet, hogy az ingatlanon végezzék el a párkánytagozat veszélytelenítését, valamint szüntessék meg a meglévő szerkezetek károsodását okozó állapotot, az építési munkákkal összefüggésében kialakult szerkezeti hiányosságokat. A határozat fenti címre történő kézbesítése a felperes részére szintén sikertelen volt.
- [6] A II. rendű alperesi érdekelt fellebbezése alapján eljáró alperes a 2019. december 12. napján kelt, BP/1004/00040-9/2019. számú határozatával (a továbbiakban: másodfokú határozat) az elsőfokú hatóság döntését úgy változtatta meg, hogy kizárólag a felperest kötelezte az elsőfokú határozatban foglaltak teljesítésére. Kifejtette, hogy a II. rendű alperesi érdekelt felperessel kötött szerződésének megszűnése és a munkaterületről való levonulása miatt nem volt a továbbiakban kivitelezőnek tekinthető. A II. rendű alperesi érdekelt 2018.

- augusztus 1. napján rögzítette az építési naplóban első alkalommal, hogy az elektromos szolgáltatás hiánya miatt a perbeli ingatlanon munkavégzés nem történik, az utolsó – szintén az elektromos szolgáltatás és a munkavégzés hiányáról szóló – naplóbejegyzés pedig 2018. október 4-én kelt. A határozat „Erről értesülnek” rovata szerint a felperes kézbesítési címe változatlanul a 2018. április 23. napjáig hatályos címe volt.
- [7] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) a másodfokú határozatban foglaltak végrehajtását 2020. május 4. napján ellenőrizte, és tekintettel a teljesítés elmaradására, a NAV maga végezte el az ingatlan párkánytagozatának azonnali veszélytelenítését, majd a munkaterületet közreműködő szervezetnek adta át. A NAV a felperest 1 798 321 forint közreműködői díj és végrehajtási költség megfizetésére kötelezte, mely összeget a felperes ideiglenes biztosítási intézkedés keretében megfizette.
- A felperes keresete és az alperes jogsérelem orvoslása érdekében tett cselekménye**
- [8] A felperes a másodfokú határozat ellen keresettel élt, melyben az alperes határozatának elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését és az elsőfokú építésfelügyeleti hatóság új eljárásra kötelezését kérte. Anyagi és eljárásjogi jogszabálysértésekre is hivatkozott, így elsődlegesen arra, hogy a helyszíni szemlééről történő értesítés és a döntések (melyeket az eljárás hatóságok a 2018. április 23. napja előtti székhelycímére kíséreltek meg kézbesíteni) joghatályos közlésének elmaradása miatt az eljárásban az ügyféli jogait nem tudta gyakorolni, ezzel sérültek a tisztességes eljáráshoz, a jogorvoslati joghoz fűződő jogai, valamint a jogállamiság és a jogbiztonság követelménye is.
- [9] A felperes keresete alapján az alperes a 2020. május 20. napján kelt, BP/1003/00238-4/2020. számú határozatával (a továbbiakban: módosító határozat) akként módosította a másodfokú határozatát, hogy változatlanul hagyta a párkánytagozat veszélytelenítésére vonatkozó azonnali kötelezést. Módosító határozatba foglalt végzésével pedig a másodfokú határozat meglévő szerkezetek károsodását okozó állapot, valamint az építési munkákkal összefüggésében kialakult szerkezeti hiányosságok megszüntetésére kötelező részét visszavonta, és az elsőfokú hatóság döntésének erre vonatkozó részét megsemmisítette, valamint felhívta a jogutód hatóságot, hogy a meglévő épületszerkezetek – közte a párkányok végleges veszélytelenítése – továbbá a lakások állagvédelme és használhatóságának biztosítása érdekében az építésfelügyeleti eljárást folytassa le a felperes ügyfélkénti bevonásával. A módosító határozatát azzal indokolta, hogy a székhelyváltozás, illetve a küldemények „nem kereste” jelzéssel való visszaérkezése miatt a felperessel sem a helyszíni szemlééről szóló értesítést, sem az elsőfokú határozatot, sem a másodfokú határozatot nem köztették, a kézbesítés elmaradása pedig az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményezett. Arra hivatkozott, hogy a párkányokról lehulló vakolat, illetve egyéb épületrész miatt az életet, az egészséget, a közbiztonságot veszélyeztető állapot áll fenn, ezért az azonnali hatállyal történő veszélyelhárítás tekintetében a keresettel támadott döntését „hatályában fenntartotta”. A veszélyelhárítási intézkedésre a közbiztonság biztosítása miatt volt és van szükség, így annak megléte a párkányrész végleges helyreállításáig megalapozott, még akkor is, ha ezen munkálatokat a NAV végeztette el.
- [10] A jogutód hatóság időközben lefolytatta a módosító határozattal elrendelt megismételt eljárást, a BP/2607/00171-15/2020. és BP/2607/00171-31/2020. számú határozatok elleni keresetek elbírálása a Fővárosi Törvényszéken külön perszámon volt folyamatban.
- Az elsőfokú bíróság intézkedése és a felperes nyilatkozata**
- [11] Az elsőfokú bíróság a 15. sorszámú végzésével tájékoztatta a feleket arról, hogy a jelen per tárgyát képző határozatot – a NAV által végrehajtott rész (párkánytagozat azonnali veszélytelenítése) kivételével – az alperes visszavonta, továbbá időközben a megismételt eljárásban is döntés született, azaz összességében a keresetlevélben foglalt jogsérelemet orvosolta. Nyilatkozattételre hívta fel ezért a felperest arra vonatkozóan, hogy az alperesi cselekmények egyenként, illetve összességükben a kereseti kérelemnek eleget tettek-e. Felhívása szerint, amennyiben a felperes nem nyilatkozik – mivel az alperes a közigazgatási cselekményeivel orvosolta a felperesi jogsérelemet – a bíróság a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 83. § (6) bekezdése alapján az eljárást megszünteti, és határoz a perköltségről. Ha a felperes nyilatkozata szerint a cselekmények a kereseti kérelemnek nem tesznek eleget, a keresetét a jogsérelem orvoslása érdekében tett cselekményre (jelen esetben kizárólag a BP/1003/0238-4/2020. számú határozatra; mert a BP/2607/00171-15/2020. számú döntés tárgyában már másik bírósági eljárás folyik) is kiterjesztheti, a Kp. 83. § (5) bekezdése alapján.
- [12] A felperes nyilatkozata szerint az alperesnek a jogsérelem orvoslása érdekében tett cselekménye a kereseti kérelemnek nem tett eleget, ezért a keresetét a jogsérelem orvoslására tett cselekményre is kiterjesztette. Kérte a jogsértés megállapítását és az elsőfokú határozat, a másodfokú határozat, valamint a módosító határozat hatályon kívül helyezését a Kp. 89. § (1) bekezdés a) pontja, valamint 92. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján. Előadta, hogy a módosító határozatban megállapított jogsértésre tekintettel az alperesnek a teljes másodfokú határozatát vissza kellett volna vonni, és az elsőfokú határozatot teljes terjedelemben megsemmisíteni és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezni. Az alperes nem adta indokát annak, hogy a párkánytagozat azonnali veszélytelenítésére vonatkozó határozatrészt miért hagyta változatlanul. A megállapított jogsértések a határozat egészére kihatottak, ezért a döntés nem felel meg az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 115. § (1) bekezdésében foglaltaknak. Állította, hogy az új eljárás keretében meghozott határozatok is jogszabálysértőek, mert a hatóság ismételtelen elmulasztotta ügyfélként bevonni, melynek folytán benyújtott keresetei alapján indult egyesített per a

Fővárosi Törvényszéken 28.K.707.544/2020. számon van folyamatban. Arra is hivatkozott, hogy az alperes nem továbbította a keresetlevelet a jogszabályi határidőn belül a bíróság részére, nem értesítette a bíróságot haladéktalanul a jogsérelem orvoslására tett cselekményéről, az azonnali jogvédelem iránti kérelemről nem értesítette a végrehajtó szervet, mindezek vezettek ahhoz, hogy a NAV azelőtt végrehajtotta a határozat párkánytagozat veszélytelenítésére vonatkozó részét, mielőtt a bíróság a keresetet érdemben vizsgálhatta volna.

- [13] A fentieket követően az elsőfokú bíróság két tárgyalást tartott, amelyeken az alperes, az I. és a II. rendű alperesi érdekelt a kereset elutasítását, a felperes a másodfokú határozat elsőfokú határozatra is kiterjedő megsemmisítését vagy hatályon kívül helyezését kérte.

Az elsőfokú ítélet

- [14] Az elsőfokú bíróság a felülvizsgálni kért ítéletével a felperes keresetét elutasította. Rögzítette, hogy bár a per tárgyát képző három (elsőfokú, másodfokú és módosító) határozat jogszerűségéről kellett döntenie, de tekintettel arra, hogy a későbbi határozatok mindig felülírták, módosították a korábbiakat, így végső soron a módosító határozat eljárási és anyagi jogi szabályoknak való megfelelését kellett megítélnie.
- [15] Utalt arra, hogy a perben nem volt vitatott, hogy az eljárás megindulásáról és a szemléről a felperes nem kapott értesítést, sőt az első- és a másodfokú határozatot sem közölték vele. E két határozat tekintetében az eljárási jogok megsértését az alperes megállapította, módosító határozatában az eljárási jogszabálysértés elismerése mellett további eljárásra és döntésre adott utasítást, mely a felek által nem vitatottan (viszont kifogásolt jogszerűséggel) meg is történt. Mivel a módosító határozat meghozatalának időpontjában „a felperes már tudott az eljárásról, a hozott döntésekről, nyilatkozattételi (akár az alperes által akceptált keresetlevélben foglaltakat tekintve), jogorvoslati jogát gyakorolhatta, sőt az alperes nagyobb részben megsemmisítette a döntését, nem maradt olyan eljárási jogait sértő alperesi mulasztás, amely az ügy érdemére lényeges kihatással lett volna”.
- [16] Az anyagi jogi jogszabálysértésben való döntést, így a kötelezett végleges megállapítását az alperes szintén a további eljárásra utalta. Jelentősége van annak is a Kp. 85. § (2) bekezdése alapján, hogy az egyetlen megmaradt alperesi döntést (a párkánytagozat veszélytelenítését) végrehajtották. A módosító határozat lényegében egy kiürült és kisebb részben az ügy érdemére ki nem ható eljárási szabálysértéssel hozott köztes döntés. Az eljárási jogszabálysértés az ügy érdemére már nem volt lényeges kihatással, a jogsértés önálló deklarációját a felperes pedig egyértelműen nem kérte. A felperes kifejezetten a Kp. 89. § (1) bekezdés a) pontja alapján kérte a határozatok megsemmisítését vagy hatályon kívül helyezését, az ennek alapjául szolgáló, a Kp. 92. §-ában nevesített feltételek azonban nem voltak megállapíthatóak.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [17] Az ügyben a felperes terjesztett első felülvizsgálati kérelmet, melyben az elsőfokú ítélet megváltoztatását kérte úgy, hogy a Kúria az alperes másodfokú határozatát a módosító határozatra kiterjedően semmisítse meg, és kötelezze új eljárás lefolytatására.
- [18] Arra hivatkozott, hogy az elsőfokon eljáró bíróság tévesen jutott arra a megállapításra, miszerint az alperes a módosító határozatával orvosolta a jogsérelemeket. Ez a határozat ugyanis fenntartotta a garanciális eljárási szabályok figyelmen kívül hagyásával született másodfokú határozatnak a párkánytagozat azonnali veszélytelenítésére vonatkozó kötelezését. Az eljárási szabályok megsértése az ügy érdemére is lényeges hatással volt, ugyanis a megsértett jogok biztosítottak volna számára a nyilatkozattétel jogát, illetve bizonyítási indítványainak előterjesztését. Az alperes csak ezek ismeretében kerülhetett volna olyan helyzetbe, hogy megalapozott döntést hozzon a szóban forgó munkálatok elvégzésére kötelezés tárgyában. Önmagában az a tény, hogy a bírósági döntés meghozatalának időpontjában a NAV a hivatkozott részt már végrehajtotta, a döntést nem teszi jogszerűvé, figyelemmel arra, hogy a végrehajtás költségét rajta behajtották. Megismételte az alperes késedelmes felterjesztésével és az azonnali jogvédelem iránti kérelemről való értesítés elmulasztásával kapcsolatos kereseti érveit.
- [19] Az ügy érdemében előadta, hogy álláspontja szerint az építési munkák elvégzésére az építetől kívül a kivitelezőt is kötelezni kellett volna. A kivitelező személyét pedig nem befolyásolja, hogy időközben az építetővel kötött szerződést felmondta.
- [20] Az alperes és a II. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.
- [21] Az I. rendű alperesi érdekelt a felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú ítélet hatályában fenntartását kérte. Arra hivatkozott, hogy az ítélet nem tartalmaz az ügy érdemére kiható jogszabálysértést, ami annak megváltoztatását indokolná. Utalt arra is, hogy a felperes nem terjesztett elő a jogsértés megállapítására vonatkozóan önálló megállapítási keresetet.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [22] A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítélet érdemi felülvizsgálatra nem alkalmas az alábbiak miatt.
- [23] A Kúria mindenekelőtt rögzíti, hogy az alperes által hozott módosító határozat alapján indult eljárásban született döntések nem képezték a jelen per tárgyát, ahogyan erre az elsőfokú bíróság is helytállóan utalt.
- [24] A felek között nem volt vitatott, hogy a szóban forgó építésügyi eljárásban a felperes a helyszíni szemléről értesítést nem kapott, vele az első- és másodfokú eljárásban született határozatokat szabályszerűen nem közölték, az eljárásban ügyféli jogait nem tudta gyakorolni. Ezt az alperes a módosító határozatában maga is elismerte, és megállapította, hogy az eljárási jogszabálysértés az ügy érdemére kihatott, ezért az építésügyi eljárás megismétlését rendelte el a felperes ügyfélkénti bevonásával, és a kötelezett személyének ezen megismételt eljárásban történő megállapításával. Ezen, az elsőfokú határozatot megsemmisítő és a megismételt eljárás lefolytatására

- a jogutód hatóságot felhívó – módosító határozatba foglalt – végzésben az alperes az ügy érdemében nem határozott, az építésügyi eljárás megismétlését írta elő e kötelezések tekintetében.
- [25] Az alperes a módosító határozatában ugyanakkor egy kötelezést (a párkánytagozat azonnali veszélytelenítését) a többi, ugyanazon eljárásban született kötelezéstől eltérően kezelte, másképpen megfogalmazva e kötelezés tekintetében nem állapította meg az ügy érdemére kiható eljárási jogszabálysértést, e határozatrészt „hatályában fenntartotta”, azaz érdemi döntést hozott.
- [26] A Kp. 83. § (5)–(6) bekezdése alapján, a bíróság a közigazgatási szervnek a jogsérelem orvoslására tett cselekményére tekintettel nyilatkozattételre hívja fel a felperest. Ha a felperes nyilatkozata szerint a cselekmény a kereseti kérelemnek nem tesz eleget, a felperes a keresetét a jogsérelem orvoslása érdekében tett cselekményre is kiterjesztheti. Ha a felperes a bíróság által meghatározott határidőn belül nem nyilatkozik, és a jogsérelem orvoslása érdekében tett cselekmény a kereseti kérelemnek eleget tett, a bíróság az eljárást megszünteti, és az alperest a felperes, valamint a felperest támogató érdekelt perköltségének megfizetésére kötelezi. Az eljárás részben való megszüntetése folytán a közigazgatási szervet terhelő költségek megfizetéséről a bíróság az eljárást befejező határozatában dönt.
- [27] Az elsőfokú bíróság az alperes jogsérelem orvoslása érdekében hozott módosító határozatára figyelemmel helyesen ismerte fel, hogy a Kp. 83. §-a szerinti eljárásrendet kell követnie, ugyanakkor a megfelelő jogkövetkeztetést a felperes 15. sorszámú felhívó végzésre tett nyilatkozatából, illetve a rendelkezésre álló iratokból nem vonta le.
- [28] Az alperes a módosító határozatába foglalt végzésével a keresettel támadott döntésének egy részét visszavonta, e részben az elsőfokú határozatot megsemmisítette és megismételt eljárást lefolytatására adott iránymutatást. Ezzel a felperes erre vonatkozó kereseti kérelmének eleget tett, hiszen a felperest a megismételt eljárásba ügyfélként be kell vonni, érdemi megállapítás e körben nem marad fenn, a kötelezett személyének tisztázása, az eljárási jogszabálysértés kiküszöbölése a megismételt közigazgatási eljárás tárgya lehet. A meglévő szerkezetek károsodását okozó állapot, valamint az építési munkákkal összefüggésében kialakult szerkezeti hiányosságok megszüntetésére kötelező határozati rész megsemmisítése és a megismételt eljárásra felhívás következtében tehát az eljárás részbeni megszüntetésének [Kp. 83. § (6) bekezdés] lett volna helye azzal, hogy e részben a felperes pernyertesnek tekintendő, perköltségét a fennmaradó határozatrész elleni kereset elbírálásáról szóló döntésben kell meghatározni. Ennek elmulasztása a per érdemére kiható lényeges eljárási jogszabálysértés, amely a felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható.
- [29] Arra az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott, hogy az alperes jogsérelem orvoslása érdekében tett cselekménye (módosító határozat) folytán egyetlen kötelezés maradt fenn, meghozta a párkánytagozat azonnali veszélytelenítésére vonatkozó rendelkezés. Az eljárás részbeni megszüntetését követően az erre vonatkozó keresetkiterjesztésről kellett volna az elsőfokú bíróságnak érdemben, ítélettel döntenie.
- [30] A Kúria vizsgálta az elsőfokú ítélet fentiekre vonatkozó indokolását és megállapította, hogy az elsőfokú ítéletből nem tűnik ki, hogy az azonnali kötelezés tekintetében az elsőfokú bíróság milyen indokoknál fogva állapította meg a kereset megalapozatlanságát. Az elsőfokú bíróság e körben egyrészt arra utalt, hogy a határozatot már végrehajtották. Ez ugyanakkor sem a jogszerűségi felülvizsgálatnak, sem a döntés esetleges megsemmisítésének (hatályon kívül helyezésének) nem képezi akadályát, legfeljebb a megismételt eljárás kereteit szűkíti (pl. a kötelezett személyének megállapítására korlátozódóan a konkrét kötelezés nélkül).
- [31] Másrészt az elsőfokú bíróság szerint mivel a felperes a módosító határozat meghozatalakor már „tudott a hozott döntésekről”, gyakorolhatta a nyilatkozattételi jogát, ezért az ügy érdemére kiható jogszabálysértés nem történt. A Kúria ezzel kapcsolatban hangsúlyozza, hogy az a tény, mely szerint a felperes utóbb tudomást szerez a döntésekről, és a perben, avagy a jogsérelem orvoslása érdekében hozott döntés kapcsán nyilatkozatot tehet, a közigazgatási eljárásban biztosított nyilatkozati és jogorvoslati jogait nem pótolja. Önmagában az, hogy az ugyanazon eljárásban hozott kötelezések valamelyikét időközben végrehajtották, az eljárási jogok biztosítása szempontjából közömbös, már csak azért is, mert utóbb ezen határozatrész folytán a felperesen a végrehajtás költsége behajtható (mint ahogyan az meg is történt), továbbá az így véglegessé vált kötelezésre további döntések is épülhetnek. Mindezek folytán az egyes kötelezések nem választhatók szét aszerint, hogy azokat végrehajtották-e, és ennél fogva az eljárási jogok gyakorlásának teljes hiánya az ügy érdemére kihatott-e vagy sem.
- [32] A fentiek alapján a Kúria a felülvizsgálati kérelemmel támadott ítéletet a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az ügyben eljárt bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak elsőként a Kp. 83. §-a szerint kell döntenie az eljárás részbeni megszüntetéséről a visszavont és megsemmisített (új eljárással érintett) kötelezések tekintetében, ítélettel pedig a fennmaradó érdemi döntést (párkánytagozat azonnali veszélytelenítése) kell – a fentiek figyelembevételével – felülvizsgálnia a felperes keresetkiterjesztése alapján azzal, hogy az alaphatározat és a módosító határozat a következőes bírósági gyakorlat szerint egy egységet képez. Figyelemmel kell lennie arra, hogy a felperes a kereseti kérelmét (és a keresetkiterjesztését) a Kp. 92. § (1) bekezdés a) és b) pontjára alapította.

(Kúria Kfv.IV.38.154/2021/7.)

313I. Amennyiben a Kúria a mintaperben hozott ítéletet teljeskörűen hatályon kívül helyezi, a mintaperi ítélet kötőereje megszűnik.

II. Ha a regisztratív hatóság érdemi vizsgálat nélkül utasítja vissza a kérelmet, a bíróság is csak a csatolt okiratokból megállapítható nyilvánvaló tények alapján vizsgálhatja felül a közigazgatási döntést.

III. Ha a regisztratív hatóság előtt eljáró ügyfél által csatolt okiratok ellentmondásosak, a bejegyzési kérelem érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása jogszerű.

IV. A haszonbérleti szerződés hatályát érintő magánjogi vita eldöntése a polgári bíróság hatáskörébe tartozik. A magánjogi szerződések közjogi jogkövetkezményeit (földhasználati nyilvántartásba történő bejegyzés) csak akkor lehet levonni, ha a bejegyzés közjogilag releváns feltételeinek, tényeinek fennálltát az ügyfél igazolja [2017. évi I. törvény (Kp.) 33. §; 356/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet (Fh. rendelet) 9. § (1) bek., (3) bek. a)–b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A perben nem álló haszonbérbeadó és a felperes, mint haszonbérlet 2010. december 22. napján haszonbérleti szerződést (a továbbiakban: szerződés) kötöttek a .../95 és a .../29 hrsz.-ú szántó művelési ágú külterületi ingatlanokra vonatkozóan.
- [2] A szerződés 2. pontjában a szerződő felek a haszonbérleti jogviszony határozott időtartamát 2011. január 3. napjától 2016. január 4. napjáig terjedő időszakra állapították meg.
- [3] A szerződés 11. pontjában rögzítették, hogy amennyiben a haszonbérbeadó vagy haszonbérlet a haszonbérlet lejártá előtt hat hónappal írásban nem jelzi ellenkező szándékát, úgy a haszonbérletet a felek az eredeti lejáratról számítottan a szerződő felek újabb öt évre megkötöttnek tekintik változatlan feltételekkel.
- [4] A földhasználati nyilvántartásba a felperes földhasználati jogát 2016. január 4-i lejáratlal bejegyezték, majd a lejáratot követően a hatóság a felperes földhasználatát a földhasználati nyilvántartásból törölte.
- [5] A felperes 2018. szeptember 19. napján földhasználati bejelentési adatlapot nyújtott be az elsőfokú hatósághoz, amelyben kérte a perbeli ingatlanok vonatkozásában földhasználatának bejegyzését a 2011. január 3. napjától 2021. január 5. napjáig terjedő időszakra a 2010. december 22.-én megkötött szerződés alapján.
- [6] Az elsőfokú hatóság a 702.246/3/2018. számú végzésével a felperes kérelmét visszautasította.
- [7] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 2019. január 8. napján kelt 700.032/2/2018. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [8] Indokai szerint a földhasználat nyilvántartásba vételére négy okból kifolyólag nincs lehetőség. Az első ok: a haszonbérleti szerződés a 2. és a 11. pontja szerinti különböző lejáratú idők miatt nem felel meg sem a megkötésekor hatályos, a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tftv.) 13. § (1) és (2) bekezdéseiben, sem a határozat meghozatalakor hatályos, a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 44. § (1) bekezdésében foglaltak szerinti határozott időre, illetve határozott időtartamra vonatkozó feltételnek.

A szerződésből nem állapítható meg a használat lejáratainak határozott időpontja, ezért a földhasználati nyilvántartás részletes szabályairól szóló 356/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fh. rendelet) 9. § (1) bekezdése értelmében a kérelem vonatkozásában a visszautasítási ok fennáll.

- [9] A második ok: a haszonbérleti szerződés 11. pontjára, mint a haszonbérlet 2016. január 4-i lejáratainak módosítására a Földforgalmi tv. 70. § (2) bekezdése értelmében már a Földforgalmi tv. rendelkezéseit kell alkalmazni. Az alperes a jóváhagyás nélküli szerződésmódosítást a Földforgalmi tv. 60. § (3) bekezdése és az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés a) pontjára tekintettel is visszautasította.
- [10] A harmadik ok: a bejelentési adatlapon a használat lejárati időpontja 2021. január 5. napja, míg a szerződés 2. pontja szerint a jogviszony határozott időtartamú lejárata 2016. január 4. napja, 11. pontja szerint pedig 2021. január 4. napja. Tekintettel arra, hogy az adatlap és az ahhoz csatolt szerződés tartalma ellentmondó, a bejelentést az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés b) pontja alapján is visszautasította.
- [11] A negyedik ok: a bejelentéssel érintett földrészlet megosztásra került, azonban a bejelentés a megosztás előtti, megszűnt földrészlet nyilvántartásba vételére irányult.

A kereseti kérelem

- [12] A felperes az alperesi határozattal szemben keresetet terjesztett elő, amelyben elsődlegesen annak megváltoztatását, a bejelentés szerinti földhasználat bejegyzését; másodlagosan annak – az elsőfokú határozatra is kiterjedő – megsemmisítését és az elsőfokú hatóság új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.

Az előzményi eljárás

- [13] Az elsőfokú bíróság jelen ügyszámú hasonló tényállású ügyet mintaperként elbírálván 100.K.27.405/2019/24. sorszám alatt hozott ítéletet (a továbbiakban: a KMB ítélete), amelyben a felperes keresetét elutasította.
- [14] A felperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a Kfv.II.38.093/2019/9. sorszámú határozatával a KMB ítéletét az alperesi és az elsőfokú hatóság határozatára is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és a közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezte. Határozatának elvi tartalma szerint az elsőfokú bíróság által mintaperben hozott ítéletet, ha annak feltételei nem állnak fenn és a Kúria nem mintaperben bírálta el, akkor az nem mintaperben hozott kúriai ítéletnek, hanem a Kúria által hozott eseti döntésnek minősül. A Kúria eseti döntései is követendők az alsóbb fokú bíróságok által azonos ténybeli és jogi helyzetben, az attól való eltérést indokolni kell.

Az elsőfokú ítélet

- [15] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította.
- [16] Indokolásában mindenképp rögzítette, hogy a KMB ítélete nem kötötte, mivel azt a Kúria nem mintaperben hozott határozatával hatályon kívül helyezte.
- [17] Utalt továbbá arra, hogy a mintaperben hozott ítéletet felülvizsgáló kúriai határozat

- [Kfv.II.38.093/2019/9.] arra irányuló felülvizsgálati kérelem hiányában nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a KMB helyállón tekintette-e 10 évre megkötöttnek a szerződést.
- [18] Mindezeket követően a visszautasítási okok megalapozottságát vizsgálta.
- [19] Megalapozatlannak ítélte az Fh. rendelet 9. § (1) bekezdésében foglaltakra alapított visszautasítást, ugyanis a szerződés nyilvánvaló érvénytelensége nem állapítható meg, tekintettel arra, hogy a szerződés 2. és 11. pontjának bármely értelmezése alapján a szerződés határozott időre jött létre.
- [20] Álláspontja szerint helyállón hívta fel az alperes az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés a) pontjában foglaltakat, mert az adatlaphoz csatolt földhasználati szerződés hatósági jóváhagyáshoz kötött és azon a hatóság jóváhagyó záradéka nem szerepel. Álláspontja szerint a szerződés hatósági jóváhagyáshoz kötött, figyelemmel a szerződés 2. pontjában rögzített lejáratra, a lejárt szerződés újbóli hatályosulására a Földforgalmi tv. 2014. január 1-jei hatálybalépését követően kerülhetett sor.
- [21] Az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés b) pontja szerinti visszautasítási ok tekintetében utalt a Kúria Kfv.II.38.057/2018/4. számú határozatában – a szerződés 11. pontja tekintetében – kifejtett értelmezésre. Nézete szerint a szerződés 11. pontja különböző értelmezésre ad lehetőséget a tekintetben, hogy azt mely határozott időtartamra kötötték. Egyértelmű iránymutatást csak a szerződés 2. pontja ad, a felperes által benyújtott szerződés egyszerű bemutatása még azt sem igazolja bejegyzésre alkalmas módon, hogy a szerződés a 2. pontban rögzített lejáratot követően további 5 évre ténylegesen megkötöttet. Mindezekből megalapozottan következett arra az alperes, hogy a becsatolt adatlap és a szerződés tartalma ellentmondó.
- [22] Megalapozatlannak ítélte a helyrajzi szám változással összefüggésben kifejtett visszautasítást, tekintettel arra, hogy olyan esetkört az Fh. rendelet 9. §-a nem tartalmaz, amely szerint a szerződés megkötése és a földhasználat bejelentése között az ingatlan adataiban történő változás visszautasítási okot eredményezne.
- A felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem**
- [23] A felperes felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az alperes határozatának elsőfokú határozatra kiterjedő megsemmisítését, valamint az első fokon eljáró közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését kérte.
- [24] Állította, hogy a Kúria Kfv.II.37.481/2019/9. számú és Kfv.II.37.472/2019/8. számú határozataiban foglaltakkal és Kp. 33. § (1) bekezdésében foglaltakkal ellentétes az elsőfokú bíróság ítélete, tekintettel arra, hogy a mintaperben hozott ítélet a felfüggesztett eljárásokban eljáró bíróságot köti.
- [25] Kiemelte, hogy valamennyi visszautasítási ok tekintetében pernyertes volt, részben a Debreceni KMB mintaperi ítéletében, részben a Kfv.II.38.057/2018/4. számú határozatban foglaltak okán, azonban az elsőfokú bíróság sem a mintaperi ítéletben foglalt, sem a Kúria ítéletében foglalt álláspontot nem osztotta.
- [26] Rámutatott arra, hogy a törölő határozat tárgyában hozott Kfv.II.38.057/2018/4. számú és a KMB ítélete vonatkozásában hozott Kfv.II.38.093/2019/9. számú kúriai ítélet azonos tartalmú haszonbérleti szerződést vizsgálva eltérő jogi álláspontra helyezkedtek a szerződés 11. pontjának értelmezése vonatkozásában, míg az előbbi felfüggesztő, az utóbbi bontó feltételnek minősítette a szóban forgó szerződéses rendelkezést. Az ellentmondás feloldása érdekében kérte a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CXLI. törvény (Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontjára és 33. § (1) bekezdés b) pontjára tekintettel jogegységi eljárás lefolytatását.
- [27] Az elsőfokú ítéletnek a visszautasítási okok jogszerűségének vizsgálata során tett megállapításait illetően utalt arra, hogy a Kúria a Kfv.II.38.093/2019/9. számú határozatában az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés b) pontja szerinti visszautasítási ok tekintetében már állást foglalt, azonban azt az elsőfokú bíróság a jelen eljárásban ismételt elbírálvá más, az alperesi végzésben nem szereplő indokok mentén tartotta alaposnak. Leszögezte, hogy a kérelme és a haszonbérleti szerződés között az időtartam tekintetében nem volt ellentmondásos, továbbá az alperes olyan nemleges nyilatkozatot követelt meg, amelyre sem a szerződéses rendelkezés, sem a józan ész alapján nem volt szükség.
- [28] Álláspontja szerint jogszabálysértő az elsőfokú bíróságnak az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés a) pontjára alapított visszautasítási ok jogszerűségére vonatkozó megállapítása, mivel a szerződés megkötésének időpontjára tekintettel a Tftv. rendelkezései az irányadók, ekként a szerződést nem kellett hatósági jóváhagyással ellátni.
- [29] A szerződés időtartama vonatkozásában előadta, hogy a szerződéses felek 10 évre kötötték meg a haszonbérleti szerződést, azzal, hogy 5 év elteltével bármely fél a lejárát előtt 6 hónappal felmondhatja azt. A szerződés 2. pontja szerinti 5 éves időtartam és a 11. pont szerinti 10 éves időtartam is határozott időtartamnak minősül.
- [30] A negyedik visszautasítási ok kapcsán rögzítette, hogy a helyrajzi szám változását az időmúlás eredményezte, az nem a felperes érdekkörében következett be, ezért az – egyezően az elsőfokú bíróság álláspontjával – nem eredményezhette a kérelem visszautasítását.
- [31] Végezetül hivatkozott arra, hogy a jogi képviselő váltást követően újabb jogsértések megjelölésére nem került sor, előkészítő iratukban csupán a keresetüket pontosították, kiegészítették az eredeti jogszabálysértések mentén.
- [32] Az alperes a csatlakozó felülvizsgálati kérelmében – az indokolás részbeni megváltoztatásával – az elsőfokú ítélet hatályban tartását kérte.
- [33] A mintaper kötőerejére vonatkozó álláspontja szerint a mintaperben hozott ítéletet felülvizsgáló Kúria a Kfv.II.38.093/2019/9. számú határozatában nem zárta ki az eltérést a mintaperben hozott ítéletben kifejtett jogértelmezéstől.
- [34] A visszautasítási okok jogszerűségének kérdését illetően hangsúlyozta, hogy a haszonbérleti szerződés 2. pontja egyértelműen meghatározta a földhasználat lejárátát, míg a 11. pont függő hatállyal rendelkezett annak meghosszabbításáról. A

használati lejáratra vonatkozó két különböző időpont nem határozott időpont, ezért az elsőfokú ítéletben kifejtett álláspont, amely szerint a szerződés nyilvánvaló érvénytelensége nem állapítható meg, a szerződés 2. és 11. pontjának bármely értelmezése alapján a szerződés mindenképpen határozott időre jött létre, megalapozatlan. Nézete szerint a függő hatályú feltétel bekövetkezése a szerződésből nem állapítható meg, ezért fennáll az Fh. rendelet 9. § (1) bekezdése szerinti visszautasítási ok. A szerződés 11. pontjának értelmezésével összefüggésben hangsúlyozta, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 452. § (3) bekezdésében foglaltak szerint a haszonbérleti szerződés létrejöttéhez írásbeli szerződés szükséges, ezért a haszonbérleti szerződés vagy akár annak módosítása ráutaló magatartással vagy ellenkező szándék kifejezésének hiányában nem jöhet létre. Míg a szerződés 2. pontja szerinti haszonbérlet határozott idővel írásban egyértelműen létrejött, addig a 11. pont szerinti függő hatályú feltételbe foglalt bizonytalan bekövetkezésű hosszabbításról ez nem mondható el. Hivatkozása szerint az a jogviszony, amely a használat ideje vonatkozásában különböző értelmezésre ad lehetőséget nem lehet határozott idejű szerződésnek tekinteni.

A Kúria felülvizsgálati eljárást felfüggesztő határozata

- [35] Azonos felek között, azonos jogkérdésben, a jelen ügygel lényegében azonos tényállás alapján a Kp. 115. § (2) bekezdése, illetve a 99. § (3) bekezdése folytán alkalmazandó 33. § (1) bekezdése alapján a Kúrián a Kfv.II.37.453/2021. számú alatt mintaper eljárást indult, amelynek befejezéséig a felülvizsgálati bíróság jelen felülvizsgálati eljárást felfüggesztette.
- [36] A mintaper eljárásban a Kúria 2022. január 19. napján hozta meg a Kfv.II.37.453/2021/16. számú ítéletét.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [37] A felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [38] A Kúria a jogerős ítéletet a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.
- [39] Tekintettel arra, hogy a jelen ügy a Kfv.II.37.453/2021. számú ügygel mind tényállásában, mind az anyagi jogi háttér vonatkozásában azonos, a Kúria a Kfv.II.37.453/2021/16. számú határozatában kifejtettekre figyelemmel hozta meg jelen határozatát.
- [40] A Kúria hangsúlyozza, hogy a Kfv.II.38.093/2019/9. számú kúriai határozat mint eseti döntés, a KMB ítéletét – az alperes és az elsőfokú hatóság döntésére kiterjedően – teljeskörűen hatályon kívül helyezte és a közigazgatási szervet új eljárás lefolytatására kötelezte. A KMB ítélete tehát nem maradt hatályban, tévesen hivatkozott a felperes annak mintaperi ítéletként való figyelembe vehetőségére.
- [41] A jogegységi eljárás lefolytatására tett indítvány kapcsán a Kúria rögzíti, hogy a – felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal szemben – a

Kfv.II.38.093/2019/9. számú határozat nem bírálta felül a Kfv.II.38.057/2018/4. számú határozat földhasználati jog törlésének jogszerűsége körében elvégzett vizsgálat nyomán tett megállapításait. A felperes ugyanis a KMB ítéletét a csak a szerződés 11. pontja és az adatlap ellentmondásossága körében támadta felülvizsgálati kérelemmel, és emiatt annak felülvizsgálattal nem támadott megállapításait tényként kellett elfogadnia. A szerződés időtartama, azaz a 2. és 11. pontja értelmezése körében a Kfv.II.38.093/2019/9. számú határozatában a Kúria érdemi vizsgálatot nem folytatott le, ezeket a szerződési pontokat az adatlap és szerződés ellentmondásossága körében elemezte, abból a ténybeli alaptól kiindulva, amelyre a jogerős ítélet és a felülvizsgálati kérelem kerete – [27], [28], [31] bekezdés – kényszerítette. A földhasználat időtartamának kérdése vonatkozásában nem erősítette meg az elsőfokú bíróság álláspontját, emiatt a hivatkozott kúriai határozatok között sem ügyszomság, sem ellentmondás nem áll fenn. Mindebből következően jogegységi eljárás kezdeményezésére nem volt indok. A haszonbérlet időtartama tekintetében a Kfv.II.38.057/2018/4. számú határozatban foglalt értelmezés az irányadó, mert a Kúria e döntésében érdemben állást foglalt ebben a kérdésben.

- [42] Ezt követően a Kúria az elsőfokú ítéletnek a visszautasítási okok jogszerűségének vizsgálata körében tett megállapításait vizsgálta, amelynek során a Kúria Kfv.II.37.453/2021/16. számú határozatában foglaltakat követte.
- [43] A Kúria rámutat arra, hogy az Fh. rendelet 9. § (1) bekezdése szerinti visszautasítási ok vonatkozásában helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a szerződés 2. és 11. pontjának értelmezése alapján a szerződés határozott időre jött létre. Mind a 2. pontban rögzített, dátum szerint megjelölt kezdő és lejárati idő, mind a 11. pontban ezt további 5 évvel meghosszabbító szerződéses kikötés a határozott idejűség követelményét kielégíti, mert ahogy az 5 év 1 nap, úgy a 10 év 2 nap is határozott időtartamnak minősül. A 11. pontban kikötött függő feltétel bekövetkezése dönthette el, hogy a szerződésben meghatározott időtartam közül melyik teljesül.
- [44] Az elsőfokú bíróság arra is helyesen mutatott rá, hogy az alperes a földhasználati nyilvántartás vezetése során regisztratív hatóságként jár el, ezért a kérelem visszautasítására a szerződés érvénytelensége okán csak abban az esetben kerülhet sor, amennyiben az a szerződés tartalmából nyilvánvalóan megállapítható, továbbá annak eldöntése részletes elemzést, bizonyítást nem igényel. Minden egyéb körülmény, így a szerződés 11. pontjára figyelemmel a felek hallgatásából fakadó haszonbérleti szerződéses jogviszony meghosszabbodása és ennek ténszerű megállapítása a felek belső jogviszonyára tartozik, amelyről esetleges vita esetén kizárólag a polgári perben eljáró bíróság dönthet.
- [45] A fentiekre tekintettel a haszonbérlet határozott időre történő kikötését előíró törvényi rendelkezés megsértéséből eredő nyilvánvaló érvénytelenség a földhasználati szerződésből nem volt megállapítható, következésképpen az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy ez a visszautasítási ok nem állt

- fenn, ezért az e körben előterjesztett csatlakozó felülvizsgálati kérelem nem volt megalapozott.
- [46] Az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés *a*) pontjára alapított visszautasítási okot illetően a Kúria rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy szerződés a hatósági jóváhagyáshoz kötött volt. A Földforgalmi tv. 69. § (1) bekezdése értelmében e törvény – a (2)–(4) bekezdés szerinti eltéréssel – 2013. december 15-én lép hatályba. Ugyanezen szakasz (2)–(4) bekezdései egyes rendelkezések szakaszos (2014. január 1-jei, 2014. március 1-jei, illetve 2014. május 1-jei) hatályba lépését határozták meg. A Földforgalmi tv. 70. § (1) bekezdése értelmében az e törvény hatályba lépése előtt megkötött és a földhasználati nyilvántartásba történő bejegyzés végett az illetékes járási (fővárosi, kerületi) hivatalhoz benyújtott haszonbérleti, felesbérleti, részes művelési, szivességi földhasználati szerződések módosítására – a (2) bekezdés szerinti kivétellel – e törvény hatálybalépését megelőző napon hatályos rendelkezéseket kell alkalmazni. A Földforgalmi tv. 70. § (2) bekezdése ugyanakkor a haszonbérleti szerződés módosítására e törvény rendelkezéseit rendeli alkalmazni, amennyiben a szerződés módosítása a földhasználati jogosultság időtartamának meghosszabbítására irányul.
- [47] Jelen ügyben a haszonbérleti szerződés megkötésére a Földforgalmi tv. hatálybalépését megelőzően, még 2010. december 22. napján került sor. A felek a haszonbérleti jogviszony esetleges meghosszabbításáról magában a szerződésben rendelkeztek, amikor annak 11. pontjában a 2. pontban meghatározott lejárati időtartamot megelőző hat hónapig előterjeszhető felmondás hiányában a szerződést további öt évre megkötöttnek tekintették. A felek e megállapodása azonban nem tekinthető a haszonbérleti szerződés módosításának. A szerződés módosítás ugyanis az alapszerződéstől időben eltérő, külön okiratba foglalt újabb megállapodást feltételez. Jelen esetben a felek a haszonbérleti szerződés újabb időtartamáról magában a szerződésben állapodtak meg oly módon, hogy meghatározott feltétel bekövetkezése esetén lehetővé tették annak újabb öt évre történő hatálybalépését. Ezért, bár e feltétel valójában a földhasználati jogosultság meghosszabbodását eredményezheti, nem tekinthető a szerződés külön módosításának, és ez a tény kizárja a Földforgalmi tv. 70. § (2) bekezdésének alkalmazását. A fenti hatályba léptető rendelkezések és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) 15. § (2) bekezdésében foglaltak együttes értelmezése alapján megállapítható, hogy a 2010. december 22. napján megkötött haszonbérleti szerződésre nem a Földforgalmi tv., hanem a Tftv. rendelkezéseit kellett alkalmazni. Mindebből következően a szerződésnek nem volt érvényességi kelleke a Földforgalmi tv. szerinti hatósági jóváhagyás.
- [48] Az Fh. rendelet 9. § (3) bekezdés *b*) pontja szerinti visszautasítási ok (a használat lejárt napjának egymásnak ellentmondó megjelölése az adatlapon és a szerződéses rendelkezésekben) tekintetében az elsőfokú bíróság következtetése helytálló volt.
- [49] A Kúria szerint külön kell vizsgálni az adatlap és a szerződés 2. pontja, valamint az adatlap és a szerződés 11. pontja közötti ellentmondás kérdését, mert a szerződésből egyértelműen csak a 2. pontban meghatározott lejárati állapotot lehet megállapítani, amelytől eltért az adatlapon feltüntetett lejárati idő.
- [50] A Kúria Kfv.II.38.093/2019/9. számú határozatában az adatlap és a szerződés 11. pontja közötti ellentmondás kérdését eldöntötte, amely szerint a szerződés eredeti lejárati időpontját a szerződés 2. pontja határozta meg, amely 2016. január hó 4. napjának 24.00 órája volt. A szerződés 11. pontja nem tartalmazott naptár szerinti lejárati dátumot, de az a régi Ptk. 207. § (1) bekezdése szerinti értelmezéssel megállapítható volt. Az újból hatályosult szerződés lejárati időpontja eszerint 2021. január 5. napjának 24.00 órája volt. Az imént hivatkozott kúriai határozatban foglaltakból következően a földhasználati nyilvántartásba vétel iránti kérelem nem utasítható vissza azon okra tekintettel, hogy a bejegyzés iránti kérelmet tartalmazó adatlap és az ahhoz mellékelte szerződés 11. pontja között ellentmondás van.
- [51] E körben helytállóan utalt arra az elsőfokú bíróság, hogy a hatóság regisztratív szervként jár el és kizárólag a becsatolt dokumentumok alapján dönthet a kérelemről. A felperes által benyújtott szerződés nem igazolta bejegyzésre alkalmas módon, hogy a szerződés a lejárati időpontjának további öt évre hatályosult. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az eljárás regisztratív jellege miatt a felperesnek az adatlap és a földhasználati szerződés mellett okirattal kellett volna igazolnia, hogy a szerződés szerinti feltétel nem következett be (a földtulajdonos vagy a felperes a haszonbérlet meghosszabbítását elfogadta, abba belenyugodott) és a megállapodásuk a régi Ptk. 228. § (1) bekezdése alapján újabb öt évre hatályosult. Igazolás hiányában a 11. pont szerinti lejárati időt nem lehetett bejegyezni, ugyanakkor vizsgálni kellett a szerződés 2. pontja és az adatlap összhangját. A szerződés 2. pontja a haszonbérlet időtartamát 2011. január 3.–2016. január 4. időtartamban határozta meg. Ehhez képest az adatlapon ettől eltérően a haszonbérlet lejárataként 2021. január 5. napja szerepel, amely nyilvánvaló ellentmondás a két okirat között.
- [52] A Kúria rámutat arra, hogy a szerződés 11. pontjának értelmezése körében a Kfv.II.38.057/2018/4. számú határozat egyértelműen állást foglalt, amely szerint a szerződéses feltétel (11. pont) bekövetkezését a felek ellenkező tartalmú nyilatkozata esetén csak a polgári ügyben eljáró bíróságot állapíthatja meg, a földhasználati nyilvántartást vezető hatóságnak erre hatásköre nincs. A regisztratív hatóság nem mérlegelheti a szerződéses felek nyilatkozatát, és nem foglalhat állást sem egy esetleges felmondás jogszerűségéről, sem a haszonbérleti szerződés „hallgatás” miatti meghosszabbodásáról. A szerződés tartalma alapján a felek felmondási nyilatkozatának hiánya elsődlegesen a belső jogviszonyukra tartozó kérdés, míg ennek harmadik személy, így az alperesi hatóság számára történő hatályosulásához külön nyilatkozatra van szükség. A „hallgatás” egyik szerződő fél részéről történő állítása önmagában nem elegendő.
- [53] A Kúria végezetül utal arra, hogy a helyrajzi szám időközbeni változása vonatkozásában az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az ingatlan adataiban bekövetkezett változásra vonatkozóan az

- Fh. rendelet visszautasítási okot nem tartalmaz, ezért az erre alapozott visszautasítási ok jogszerűtlen volt.
- [54] A Kúria megállapította, hogy a keresetmódosítás körében az elsőfokú bíróság a perrendi szabályokat nem sértette meg, tekintettel arra, hogy a haszonbérlet időtartamával kapcsolatosan állást foglalt, a többi kérdés pedig a per érdemi eldöntését nem befolyásolta, azokat a felperes maga sem tekintette keresetmódosításnak.
- [55] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletével érdemben helytállóan utasította el a felperes keresetét, ezért azt a Kp. 121 § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.VI.37.388/2022/4.)

314A „közvetlenül megelőző” időbeli kapcsolat megszakadása esetén, ha a volt haszonbérelő rajta kívül álló, neki fel nem róható ok(ok)ra hivatkozik az előhaszonbérleti joga fennállása körében, akkor ez(e)ket az ok(oka)t vizsgálni kell [2013. évi CXXVII. törvény (Földforgalmi tv.) 46. § (1a) bek., 47. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A .../30. és .../6. helyrajzi számú (ez utóbbi később – megosztással – .../76. és .../78. helyrajzi számú) ingatlanokra vonatkozóan 2015. május 8-án az akkori tulajdonos a felperessel feles bérleti szerződéseket kötött a 2020. május 8-ig, majd – a szerződések módosításával – a 2020. december 31-ig terjedő időtartamra. A mezőgazdasági igazgatási szerv a szerződéseket és azok módosításait is jóváhagyta.
- [2] A felperes mindhárom perbeli ingatlan vonatkozásában kérte a földhasználati nyilvántartásba történő bejegyzését, ám amíg a .../76. és a .../78. helyrajzi számú ingatlanok vonatkozásában a bejegyzésére 2020. december 31-i lejáratral került sor, addig a .../30. helyrajzi számú ingatlan tekintetében a szerződésmódosításban foglaltaktól eltérően a lejárat napjaként 2020. május 8-át tüntették fel.
- [3] Az akkori tulajdonos halálát követően – jogutódlással – a gyermekei, dr. S. K. és S. Sz. lettek a perbeli ingatlanok tulajdonosai. 2020. december 30-án ők mint haszonbérbe adók és a felperes mint haszonbérelő haszonbérleti szerződést kötöttek az ingatlanokra vonatkozóan azzal, hogy a használat 2020. december 30-án kezdődik és 2025. december 31-ig tart. A felperes a szerződésben úgy nyilatkozott, hogy volt haszonbérlelként előhaszonbérleti joga áll fenn a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (továbbiakban: Földforgalmi tv.) 46. § (1) bekezdés a) pontja és a (4) bekezdés a) pontja alapján.
- [4] A szerződés és annak hirdetményi úton történő közlésére irányuló közzétételi kérelem postai úton 2021. január 4-én érkezett meg a Község Önkormányzatának Jegyzőjéhez, aki azt a kormányzati portálon 2021. január 5-én tette közzé, így a közlés napja 2021. január 6. volt.
- [5] Az alperesi érdekelt törvényes határidőben elfogadó jognyilatkozatot tett, amelyben előhaszonbérleti jogát a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés d) pontjára és a (4) bekezdés a)–b) pontjaira alapította.
- [6] Az alperes a 2021. február 1-jén kelt 572108/2/2021. számú határozatával a haszonbérleti szerződést a perbeli ingatlanok vonatkozásában a felperes helyébe lépő alperesi érdekelttel hagyta jóvá. Határozatának indokolása szerint a felperes földhasználat a haszonbérleti szerződés közlését közvetlenül megelőzően nem állt fenn, így mint volt haszonbérelő előhaszonbérleti jogával nem élhet. Hivatkozott a Kúria Kfv.III.37.328/2016/7. (BH 2017.37.) számú határozatára.
- A felperes keresete, az alperes védekezése**
- [7] A felperes keresetében az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését kérte. Álláspontja szerint – egyebek mellett – a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése sérült. Az előhaszonbérleti jog megilleti, mert a módosított feles bérleti szerződések lejárta előtt kötötte meg a haszonbérleti szerződést, amelyet S. Sz. haszonbérbeadó ugyanekkor postára is adott, kérve a jegyzőtől annak közzétételét. A munkaszüneti napokra is figyelemmel történt átvételt követő másnapi közzététel nem tekinthető hosszú időtartamnak, a közzététel közjogi aktusa a magánjogi jogviszony folyamatosságát nem szakíthatta meg. A .../30. helyrajzi számú ingatlan kapcsán a jóváhagyott feles bérleti szerződésre és szerződésmódosításra tekintettel ugyancsak érvényes földhasználati jogcíme volt annak ellenére, hogy azt – tisztázatlan körülmények között – a nyilvántartásba nem jegyezték be. Hozzátette, hogy a földhasználati nyilvántartás nem konstitutív, hanem deklaratív. Ténylegesen földet használó földműves volt, támogatásban is részesült. Felhívta az Alkotmánybíróság 3353/2021. (VII. 28.) AB határozatát (a továbbiakban: AB határozat), valamint a Kúria Kfv.IV.37.563/2018/9. számú határozatát.
- [8] Az alperes védekezése a kereset elutasítására irányult. Kiemelte, hogy a törvényben írt közvetlenül megelőző időszak azt jelenti, hogy a korábbi bérleti jogviszonynak az újabb haszonbérleti szerződés közlésének időpontjában még fenn kellett volna állnia, vagy a szerződés közlését megelőző napon kellett volna megszűnnie. Rámutatott, hogy a .../30. helyrajzi számú ingatlan vonatkozásában egyáltalán nem áll fenn jogfolytonosság, de az a .../76. és a .../78. helyrajzi számú ingatlanok esetében sem állapítható meg, függetlenül attól, hogy utóbbi ingatlanoknak a haszonbérleti szerződés megkötésekor a felperes volt a bejegyzett földhasználója. A .../30. helyrajzi számú ingatlan kapcsán irreleváns, hogy a felperes a jóváhagyott, módosított feles bérleti szerződéssel kívánja igazolni a fennálló földhasználatát. Továbbra is hivatkozott a Kúria Kfv.III.37.328/2016/7. (BH 2017.37.) számú, valamint a Kfv.III.37.202/2017/4. számú és a Kfv.III.37.301/2017/4. (KGD 2019.24.) számú határozataira. Álláspontja szerint a felperes által felhívott AB határozat és a Kúria Kfv.IV.37.563/2018/9. számú határozata ugyanakkor eltérő tényállású ügyben születtek, azok a keresetet nem támasztják alá.
- [9] Az alperesi érdekelt – az alpereshez csatlakozva – szintén a kereset elutasítását kérte. Hangoztatta, hogy a felperes nem minősül volt haszonbérelőnek, mert jogviszonya nem tekinthető megszakíthatatlannak. A

.../30. helyrajzi számú ingatlanra vonatkozó földhasználói minősége jóval korábban megszűnt.

A jogerős ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság a 2021. október 14-én kelt és jogerős ítéletével a keresetet elutasította a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján.
- [11] Ítéletének indokolásában rámutatott: abban kellett állást foglalnia, hogy a felperesnek a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése szerinti volt haszonbérleti jogosultsága fennáll-e, teljesül-e esetében az a feltétel, hogy a haszonbérleti szerződés közlését közvetlenül megelőző három éven keresztül haszonbérli, illetve haszonbérrelte a haszonbérleti ajánlat tárgyát képező földet. A Kúria határozataira [Kfv.III.37.328/2016/7. (BH 2017.37.), Kfv.II.37.700/2016/4. (EBH 2018.K.4.), Kfv.III.37.301/2017/4. (KGD 2019.24.)] is hivatkozva kiemelte: nem a haszonbérleti szerződés megkötésének, hanem annak közlésének időpontját (a kormányzati portálon való közzétételt követő napot) közvetlenül megelőző három éven belüli bérlet tényét kell figyelembe venni, és a korábbi szerződés lejárt és az újabb szerződés közlése között a megszakíthatatlanság követelményének kell teljesülnie. A jogalkotó ugyanis annak kíván többletjogot biztosítani, aki az újabb szerződés közlésekor is bérli. Az újabb szerződés közlésének időpontja tehát a meghatározó, ehhez az időponthoz képest határozza meg a törvény a közvetlenül megelőző kifejezéssel, hogy legkorábban az ezt megelőző napon járhat le a korábbi szerződés. Irreleváns, hogy a felperes a haszonbérleti szerződést a feles bérleti szerződés lejártát megelőzően megkötötte, mert haszonbérleti szerződés közlésének időpontjában a bérleti jogviszonya már megszűnt, ami nem a megelőző napra tehető, így pedig azt nem lehet folyamatosnak, megszakíthatatlannak tekinteni. A volt haszonbérli a haszonbérleti szerződés közlését megelőző napon még élő szerződéssel, fennálló jogviszonnyal kell, hogy rendelkezzen; ha a folyamatosság akár rövidebb időre is megszakad, nem állapítható meg a volt haszonbérli minőség, mint többletjogosultság a Földforgalmi tv. 47. § (1) bekezdése alapján. A felperes csak akkor minősülhetne volt haszonbérli, ha a perbeli ingatlanokkal kapcsolatos korábbi jogviszonya 2021. január 6-án is fennállt volna, vagy az azt megelőző napon, 2021. január 5-én járt volna le. Az AB határozat kapcsán az volt az álláspontja, hogy az arra az esetre vonatkozik, amikor a volt haszonbérli a rangsor-elsőbbségét rajta kívül álló, neki fel nem róható körülmények miatt veszítette el; a haszonbérbeadó és harmadik személy mulasztása vagy visszaélészerű magatartása nem zárhatja el a volt haszonbérli az előhaszonbérleti jogosultsága gyakorlásától, a perbeli esetben azonban ilyen körülményre a felperes nem hivatkozott. A felperestől mint mezőgazdasági termeléssel évtizedek óta foglalkozó gazdálkodótól elvárható lett volna, hogy a földforgalmi szabályozás ismeretében megfelelő időben, előrelátóan gondoskodik a földhasználatát biztosító szerződés megkötéséről. Rámutatott, hogy a felperes kizárólag a .../76. és a .../78. helyrajzi számú ingatlanok tekintetében

minősülhetett a szerződéskötés időpontjában volt haszonbérli. A .../30. helyrajzi számú ingatlan esetében e hivatkozása földhasználati nyilvántartási bejegyzés hiányában alaptalan volt, figyelemmel a Földforgalmi tv. 47. § (2b) bekezdésére, amit az általa megjelölt Kfv.IV.37.563/2018/9. számú kúriai határozat is alátámaszt. A felperes által e körben felhozottak nem pótolják a bejegyzett földhasználatot, nem alapozzák meg a volt haszonbérli minőséget.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem

- [12] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatásával a közigazgatási cselekmény megsemmisítését, másodlagosan a jogerős ítélet megváltoztatásával a közigazgatási cselekmény megsemmisítését, és a közigazgatási szerv új eljárás lefolytatására kötelezését, harmadlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Perköltséget számított fel.
- [13] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontját és 47. § (1) bekezdését, továbbá nem felel meg az AB határozatban, valamint a Kúria Kfv.III.37.328/2016/7. (BH 2017.37.) számú és Kfv.IV.37.563/2018/9. számú határozataiban foglaltaknak sem. Az elsőfokú bíróság a volt haszonbérli fogalmát tévesen, az Alkotmánybíróság által megállapított alkotmányos követelménynek nem megfelelően értelmezte, az általa előadottakat – a rajta kívül álló, neki fel nem róható okok szempontjából – helytelenül értékelte. Mindhárom perbeli ingatlanra 2020. december 31-én lejáró feles bérleti szerződéssel rendelkezett. A tulajdonosokkal 2020 nyarán megegyezett, hogy továbbra is bérelni szeretné az ingatlanokat, és ők hozzájárultak ahhoz, hogy továbbra is mezőgazdasági termelés folytatson. A felek a földhasználat folytonosságát nem kívánták megszakítani. A haszonbérleti szerződést 2020. december 30-án írták alá, S. Sz. haszonbérbeadó pedig a közzétételi kérelemmel együtt aznap postára is adta. Az, hogy a jegyző a szerződést mikor veszi át, mikor teszi közzé, neki fel nem róható, ez az eljárás közjogi kereteihez tartozik, jóváhagyás esetén a földhasználati nyilvántartási bejegyzés is visszamenőleg a jogfolytonos szerződési időponthoz igazodik. A szerződés aláírásának napján bérli volt, a köztes, rövid időtartam (öt nap) alatt pedig nem volt rajta kívül más, aki a perbeli ingatlanokat akár egy napra is bérelte volna, így nem veszíthette el az előhaszonbérleti jogosultságát. A .../30. helyrajzi számú ingatlanon is jóváhagyott, módosított feles bérleti szerződés alapján tényleges földhasználati tevékenységet végzett, támogatásban részesült, ami előhaszonbérleti jogát alátámasztja, függetlenül a földhasználati nyilvántartási bejelentéstől, bejegyzéstől.
- [14] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- [15] Nézete szerint a jogerős ítélet jogszerű, annak meghozatalára az Alkotmánybíróság és a Kúria határozataival összhangban álló jogértelmezés alapján került sor. A felperes azért nem tudta eredményesen gyakorolni az előhaszonbérleti jogát,

mert a volt haszonbérlelő minősége nem volt megállapítható. A .../76. és a .../78. helyrajzi számú ingatlanokra vonatkozó feles bérleti szerződés lejárta és a haszonbérleti szerződés közlése között eltelt időre tekintettel kizárólag akkor minősülhetett volna volt haszonbérlelőnek az alkotmányos követelményt is figyelembe véve, ha megállapítható lett volna, hogy az időmúlást neki fel nem róható, tőle független körülmény okozta. Azonban a mulasztást a szerződést kötő felek, így a felperes követték el azzal, hogy az új szerződést a korábbi szerződés lejárta előtt mindössze egy nappal írták alá. A felperesnek számolnia kellett azzal, hogy a haszonbérleti szerződés és a közzétételi kérelem leghamarabb 2021 első munkanapján, január 4-én érkezhett meg a jegyzőhöz, akinek 15 napos határidő áll rendelkezésére a szükséges intézkedések megtételére. A .../30. helyrajzi számú ingatlanra vonatkozóan a felperes a földhasználati nyilvántartásban csak 2020. május 8-ig volt bejegyezve földhasználóként. A földhasználat más módon történő igazolása kizárólag akkor lenne elfogadható, ha annak nyilvántartásban történő feltüntetése nem lett volna lehetséges.

- [16] Az alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Perköltséget számított fel.
- [17] Meglátása szerint a jogerős ítélet jogszerű, a vonatkozó jogszabályoknak és gyakorlatnak megfelel. A .../76. és a .../78. helyrajzi számú ingatlanok tekintetében a felperes feles bérleti szerződése a haszonbérleti szerződés közlésének időpontjában már öt napja lejárt, a bérleti jogviszonyát nem lehet folyamatosnak tekinteni. Az AB határozat olyan esetre vonatkozik, amikor a volt haszonbérlelő rangsorbeli elsőbbségét rajta kívülálló okból, neki fel nem róható körülmények miatt veszítette el, azonban a felperes ilyen körülményre nem hivatkozott. A .../30. helyrajzi számú ingatlan kapcsán földhasználati nyilvántartási bejegyzés hiányában a korábbi szerződésre való hivatkozása alaptalan.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [18] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Kp. 118. § (1) bekezdésének alkalmazásával befogadta, majd az érdemi elbírálás eredményeként megállapította, hogy az – az alábbiak szerint – alapos.
- [19] A Kúria az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem keretei között – a megjelölt jogszabálysértések mentén – vizsgálta felül. A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúriának a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján kellett döntenie.
- [20] A perbeli esetben a Kúria azt az elsőfokú bírósággal egyezően állapította meg, hogy a haszonbérleti szerződés közlésének időpontját alapul véve a felperes bérleti jogviszonya időben megszakadt. A Kúria más ítélkező tanácsai ugyanakkor a közelmúltban közzétett határozataikban (Kfv.III.38.178/2021/8., Kfv.VI.38.179/2021/8., Kfv.I.38.181/2021/10., Kfv.III.38.183/2021/8.) a volt haszonbérlelő Földforgalmi tv. 47. § (1)

bekezdésében meghatározott fogalma, a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja szerinti előhaszonbérleti jog fennállása, a bérleti jogviszony folyamatosságának megítélése körében – az AB határozatban foglaltakat szem előtt tartva – elvi élel rámutattak, hogy az időbeli megszakadást nem önmagában, hanem a volt haszonbérlelő fogalmának az AB határozat szerinti meghatározásával összhangban kell értékelni. A Kúria eddigi gyakorlatában megjelenő, az elsőfokú bíróság által is irányadónak tekintett nyelvtani értelmezést az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelményben újabb, korábban a bíróságok által nem vizsgált szempontokkal árnyalta.

- [21] A volt haszonbérlelő fogalmát az Alkotmánybíróság nem az időbeliség felől, hanem alanyi oldalról közelítette meg, amelynek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy a volt haszonbérlelő fogalmának „az a kategorikus értelmezése, amely szerint volt haszonbérlelőt kizárólag akkor illeti meg előhaszonbérleti jog, ha a haszonbérbeadó még a szerződés tartalma alatt az annak lejártát követően hatályba lépő újabb szerződést köt, ugyan a nyelvtani értelmezés módszere alapján elfogadható, de bizonyos körülmények között nyilvánvaló ellentétbe kerül a jogintézmény céljával” (AB határozat Indokolás [63]). Az Alkotmánybíróság „az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből eredő alkotmányos követelményt állapított meg annak érdekében, hogy a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontjának és 47. § (1) bekezdésének alkalmazása során kizárja a jogszabály céljával ellentétes, önkényes jogalkalmazás lehetőségét. Ennek értelmében a volt haszonbérlelőt a haszonbérleti jogviszonya jogszerű megszűnését követően is megilleti az előhaszonbérleti jog akkor, ha azt már a megelőző haszonbérleti jogviszonya idején is jogszerűen gyakorolta, de a joggyakorlása rajta kívül álló, neki fel nem róható okból nem vezetett eredményre. Ellentétes lenne ugyanis a jogi szabályozás céljának megfelelő, kiszámítható jogalkalmazás követelményével, ha a volt haszonbérlelő rangsorbeli elsősége neki fel nem róható, tőle független körülmények kialakulása esetén elveszhetne, amely fel nem róható körülményt a haszonbérbeadó és harmadik személy mulasztása vagy akár visszaélészerű magatartása is okozhatja. A Földforgalmi tv. kérdéses rendelkezésének az alkotmányos követelménynek megfelelő értelmezése alapján a haszonbérlelő tehát rajta kívül álló okok, tőle független körülmények következtében nem vesztetheti el volt haszonbérlelői státuszát.” (AB határozat Indokolás [67]).
- [22] Hangsúlyozza a Kúria, hogy az AB határozat nyomán a korábbi kúriai határozatokat továbbra is követhetőnek tartja azzal, hogy ha a volt haszonbérlelő rajta kívül álló, neki fel nem róható ok(ok)ra hivatkozik az előhaszonbérleti joga fennállása körében, akkor ez(ek)e(t) az ok(oka)t vizsgálni kell. Ilyenkor a Földforgalmi tv. 46. § (1) bekezdés a) pontja és 47. § (1) bekezdése körében a nyelvtani értelmezés az AB határozatban megjelenő szempontokkal együtt vezet helyes következtetésre. A bérleti jogviszony folyamatosságát az időbeliség és a volt haszonbérlelő védendő joga alapján egyaránt vizsgálni kell, ennek során pedig fennállhatnak olyan, a haszonbérlelőnek fel nem róható

- körülmények, amelyek az időbeliség szempontjából ugyan megszakítják a folyamatosságot, de alanyi oldalról a volt haszonbérletlői minőséget, azaz a bérleti jogviszony tartalmi folyamatosságát nem érintik. Ugyanakkor a „közvetlenül megelőző” időbeli kapcsolat megszakadása esetén az AB határozat értelmében sem automatikusan áll fenn a volt haszonbérletlői előhaszonbérletlői joga (Kfv.III.38.193/2021/6.).
- [23] A perbeli ügy szempontjából kiemelés érdemel, hogy az AB határozat a volt haszonbérletlői minőség értékelése során nem csak a haszonbérbeadó vagy harmadik személy mulasztásának, illetve visszaélészerű magatartásának tulajdonít jelentőséget, hanem a haszonbérletlőn kívül álló okok, tőle független körülmények kapcsán rámutat arra is, hogy „különösen nem vezethet ilyen eredményre szerződésének adminisztratív okból történő ideiglenes megszűnése, tekintet nélkül arra, hogy volt-e egyáltalán rajta kívül olyan személy, aki a köztes időszakban a földet haszonbérelte” (AB határozat Indokolás [67]). A bérleti jogviszony folyamatosságának vizsgálata során ezért az adminisztratív okokat is szem előtt kell tartani.
- [24] A felperes már az elsőfokú eljárás során, majd a felülvizsgálati kérelmében is hivatkozott a haszonbérletlői szerződés megkötésének, a közzétételi kérelem benyújtásának, a közzététel „közjogi aktusának” egymást követő lépéseire, ezáltal a közlésre, mint adminisztratív eljárásra. Mindennek a felperes volt haszonbérletlői minőségére való kihatását az elsőfokú bíróság nem értékelte. Az AB határozat fényében – amely a szerződés adminisztratív okból történő ideiglenes megszűnésének, illetve ennek a volt haszonbérletlői minőségre való kihatása vizsgálatát követeli meg –, a Kúria úgy ítélte meg, hogy a haszonbérletlői szerződés közlése kapcsán a felperes által hivatkozott, a szerződés jegyzőhöz történő benyújtásnak, majd a szerződés jegyző általi közzétételének időtartama olyan adminisztratív körülmény lehet, amelyet az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kellett volna. Enélkül nem lehet megalapozott a volt haszonbérletlői minőség fennállásának, a bérleti jogviszony folyamatosságának a megítélése. Ha ugyanis a bérleti jogviszony közlést közvetlenül megelőző folyamatossága időbeli megszakadását kizárólag a közlési folyamatra vonatkozó jogszabályi határidők alatt, a közlés teljesítése érdekében előírt ügyintézés, illetve eljárás eredményezi, az olyan adminisztratív ok, amely nem vezethet a volt haszonbérletlői minőség megszűnéséhez (Kfv.III.38.178/2021/8., Kfv.VI.38.179/2021/8., Kfv.I.38.181/2021/10., Kfv.III.38.183/2021/8.).
- [25] Emellett az elsőfokú eljárásban elmaradt annak vizsgálata és értékelése is, hogy a .../30. helyrajzi számú ingatlan vonatkozásában a földhasználati nyilvántartási bejegyzés elmaradása milyen okra vezethető vissza, illetve, hogy ez az ok – az AB határozatban foglaltak fentiek szerinti figyelembevételével – tekinthető-e olyan, a felperesen kívül álló, neki fel nem róható (adminisztratív) oknak, amelyre tekintettel őt az előhaszonbérletlői jog mégis megilletheti.
- [26] A Kúria ezeket a tényállási és indokolási hiányosságokat olyan súlyos eljárási hibáknak tekintette, amelyek az ügy érdemi eldöntésére kihatással voltak. Minderre tekintettel az elsőfokú bíróság jogerős ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [27] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a felperes volt haszonbérletlői minőségét az AB határozatban írtak mentén kell újból megvizsgálnia. Ennek során a haszonbérletlői szerződés közlésére irányuló eljárás értékelése kötelező, ennek alapján vonható le helyes következtetés arra nézve, hogy a perbeli esetben fennállt-e olyan adminisztratív ok, amelynek kizárólag az időbeliség tekintetében van jelentősége, de a bérleti jogviszony folyamatosságát tartalmilag nem érinti. Továbbá, a .../30. helyrajzi számú ingatlan esetében az elsőfokú bíróságnak ugyancsak az AB határozatban kifejtettekre figyelemmel kell tisztáznia a földhasználati nyilvántartási bejegyzés elmaradásának okát, és állást kell foglalnia abban a kérdésben, hogy az tekinthető-e olyan, a felperesen kívül álló, neki fel nem róható (adminisztratív) oknak, amelyre tekintettel őt az előhaszonbérletlői jog mégis megilletheti.

(Kúria Kfv.VII.37.482/2022/2.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

C-18/21. sz. Uniqa Versicherungen ügyben 2022. szeptember 15-én hozott ítélet

A 2015. december 16-i (EU) 2015/2421 európai parlamenti és tanácsi rendelettel módosított, az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 16., 20. és 26. cikkét

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel nem ellentétes a Covid19-világjárvány kitörése idején elfogadott, azon nemzeti szabályozás alkalmazása, amely a polgári peres ügyekben mintegy öt hétre megszakítja az európai fizetési meghagyás elleni ellentmondás benyújtására a kötelezett számára e rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében szabott 30 napos eljárási határidőt.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2015. december 16-i (EU) 2015/2421 európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL 2015. L 341., 1. o.) módosított, az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló, 2006. december 12-i 1896/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2006. L 399., 1. o.; helyesbítés: HL 2016. L 33., 39. o.; a továbbiakban: 1896/2006 rendelet) 20. és 26. cikkének a 16. cikke (2) bekezdésével összefüggésben történő értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az Uniqa Versicherungen AG osztrák biztosítótársaság és VU német állampolgár között az utóbbi részére kézbesített európai fizetési meghagyás végrehajtása tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

11 A Bezirksgericht für Handelsachen Wien (bécsi központi kerületi kereskedelmi bíróság, Ausztria) 2020. március 6-án európai fizetési meghagyást bocsátott ki az UNIQA Versicherungen kérelmére, amelyet 2020. április 4-én kézbesítettek a németországi lakóhellyel rendelkező VU részére. VU e fizetési meghagyással szemben 2020. május 18-án postára adott levelében ellentmondással élt. A bíróság végzésében azzal az indokkal utasította el VU ellentmondását, hogy azt nem az 1896/2006 rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében előírt 30 napos határidőn belül nyújtotta be.

12 A Handelsgericht Wien (bécsi kereskedelmi bíróság, Ausztria) mint fellebbviteli bíróság az osztrák Covid19-törvény 1. §-ának (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte az említett végzést.

13 A Handelsgericht Wien (bécsi kereskedelmi bíróság) határozatával szemben az UNIQA Versicherungen felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, az Oberster Gerichtshofhoz (legfelsőbb bíróság, Ausztria).

14 E bíróság hangsúlyozza, hogy az osztrák Covid19-törvény 1. §-ának (1) bekezdése olyan helyzetre ad választ, amelyben a bírósági személyzet, a bírósági tisztviselők vagy a felek betegsége, illetve a hozott intézkedések miatt az eljárási határidők betartására nem volt mindig lehetőség.

15 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az osztrák jogirodalomban eltérő vélemények fogalmazódtak meg azzal kapcsolatban, hogy alkalmazható-e ez a nemzeti szabályozás az európai fizetési meghagyás elleni ellentmondás benyújtására az 1896/2006 rendelet 16. cikkének (2) bekezdése által rögzített 30 napos határidő vonatkozásában, vagy e rendelet 20. cikke kizárja az említett nemzeti szabályozás alkalmazását az ellentmondás benyújtására szabott határidőre.

16 Az osztrák jogirodalom egy része szerint az említett rendelet 20. cikke lehetőséget biztosít az európai fizetési meghagyás felülvizsgálatára, és e felülvizsgálat a fizetési meghagyás megsemmisítéséhez vezethet, különösen vis maior vagy olyan különleges körülmények esetén, mint például a Covid19-válság. E vélemény szerint a nemzeti jogra nem lehet hivatkozni az említett körülmények figyelembevételére érdekében, mivel az ilyen eseteket ugyanezen rendelet kimerítően szabályozza.

17 A jogirodalomban létező másik vélemény szerint az 1896/2006 rendelet 20. cikke nem akadályozza az olyan nemzeti szabályok alkalmazását, mint az osztrák Covid19-törvény 1. §-ának (1) bekezdése. E rendelet 16. cikkének (2) bekezdése ugyanis kizárólag az ellentmondás benyújtására szabott határidő hosszát szabályozza, míg e határidő esetleges megszakadásának kérdését az uniós jog nem rendezte. Az említett rendelet 26. cikkét kell tehát alkalmazni, ami a nemzeti jogra utal minden olyan eljárási kérdésben, amelyről ugyanezen rendelet kifejezetten nem rendelkezik. Ebből a szempontból az 1896/2006 rendelet 20. cikke mindössze a méltányosságot hivatott biztosítani a kivételes esetekben, és nem tartalmaz általános rendelkezéseket olyan különleges helyzetekre vonatkozóan, mint a Covid19-válság.

18 Ilyen körülmények között az Oberster Gerichtshof (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Úgy kell-e értelmezni az [1896/2006 rendelet] 20. és 26. cikkét, hogy e rendelkezésekkel ellentétes az e rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében az európai fizetési meghagyással szembeni ellentmondás benyújtására előírt 30 napos határidőnek az [osztrák Covid19-törvény] 1. §-ának (1) bekezdése révén történő megszakadása, amely rendelkezés szerint a polgári peres eljárások esetében valamennyi olyan eljárási jogi határidő, amelynek megkezdésére okot adó esemény 2020. március 21-ét követően következett be, vagy amely ezen

időpontig nem járt le, 2020. április 30-áig megszakad, és 2020. május 1-jével újrakezdődik?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

19 Kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy az 1896/2006 rendelet 16., 20. és 26. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy e rendelkezésekkel ellentétes a Covid19-világjárvány kitörése idején elfogadott, azon nemzeti szabályozás alkalmazása, amely a polgári peres ügyekben mintegy öt hétre megszakítja az európai fizetési meghagyás elleni ellentmondás benyújtására a kötelezett számára e rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében szabott 30 napos eljárási határidőt.

20 E tekintetben egyfelől emlékeztetni kell arra, hogy a rendelet (9) preambulumbekzdése és 1. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint a rendelet célja a nem vitatott pénzkövetelésekre vonatkozó határokon átnyúló jogviták egyszerűsítése, felgyorsítása és azok költségeinek csökkentése egy európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozása révén.

21 Ezen egyszerűsített és egységes eljárás nem kontradiktórium jellegű. A kötelezett ugyanis csak abban a pillanatban szerez tudomást az európai fizetési meghagyás kibocsátásáról, amikor azt részére kézbesítették. Amint az az 1896/2006 rendelet 12. cikkének (3) bekezdéséből kitűnik, csak ekkor tájékoztatják arról, hogy vagy megfizetheti a meghagyásban megjelölt összeget a jogosultnak, vagy a származási bíróságnál ellentmondással élhet (2013. június 13-i Goldbet Sportwetten ítélet, C-144/12, EU:C:2013:393, 29. pont).

22 Az említett rendelet 16. cikkének (1) bekezdése e tekintetben pontosítja, hogy a kötelezett az európai fizetési meghagyással szemben ellentmondást nyújthat be a származási bírósághoz. E cikk (2) bekezdése hozzáteszi, hogy az ellentmondást a meghagyás kötelezettnek történő kézbesítése időpontjától számított 30 napon belül kell megküldeni.

23 Az 1896/2006 rendelet (24) preambulumbekzdésének fényében értelmezett 17. cikkében foglaltaknak megfelelően a kötelezett a megszabott határidőn belül benyújtott ellentmondással megszüntetheti az európai fizetési meghagyásos eljárást, és az ügy automatikusan átalakul a kis értékű követeléseknek a 861/2007 rendelet szerinti európai eljárásává vagy a megfelelő tagállami polgári peres eljárássá, kivéve, ha a jogosult kifejezetten kérte, hogy ebben az esetben az eljárást szüntessék meg.

24 Az ellentmondás benyújtásának e lehetősége – biztosítja a kötelezett számára az európai fizetési meghagyás kibocsátását követően a követelés vitatását – ellensúlyozza azt a tényt, hogy az 1896/2006 rendelet által létrehozott rendszer nem írja elő az említett kötelezett részvételét az európai fizetési meghagyásos eljárásban (2013. június 13-i Goldbet Sportwetten ítélet, C-144/12, EU:C:2013:393, 30. pont). Az eljárás e szakasza tehát alapvető fontosságú az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének második bekezdésében rögzített védelemhez való jog tiszteletben tartásának biztosításához.

25 Az ellentmondásra irányuló eljárást kiegészíti a kötelezett azon joga, hogy az ellentmondás benyújtására nyitva álló határidő lejártát követően az európai fizetési meghagyás felülvizsgálatát kérje. Erre a felülvizsgálatra – ahogyan ezt az említett rendelet 20. cikkének a címe is kimondja – csak „különleges esetekben” kerülhet sor

(2015. október 22-i Thomas Cook Belgium ítélet, C-245/14, EU:C:2015:715, 29. pont).

26 Ami különösen az 1896/2006 rendelet 20. cikke (1) bekezdésének b) pontját illeti, e pont előírja, hogy az európai fizetési meghagyás felülvizsgálható, ha az ellentmondásra a 16. cikk (2) bekezdésében előírt 30 napos határidőt nem tartják be. Az említett rendelet 16. cikkének (2) bekezdése olyan vis maior vagy különleges körülmények fennállásából ered, amelyek akadályozták a kötelezettet abban, hogy ezen határidőn belül ellentmondással éljen.

27 Amint az e 20. cikk (1) bekezdésének b) pontjából kitűnik, ahhoz, hogy a kötelezett e rendelkezés értelmében megalapozottan kérhesse az európai fizetési meghagyás felülvizsgálatát, három feltétel együttes teljesülése szükséges: először is olyan rendkívüli körülmények vagy vis maior, amelyek megakadályozták a kötelezettnek a követeléssel szembeni, e célból előírt határidőn belüli ellentmondását, másodsor, hogy a kötelezett részéről ne álljon fenn ónhiba, és harmadszor, hogy ez utóbbi haladéktalanul eselekedjen (lásd ebben az értelemben: 2013. március 21-i Novontech-Zala végzés, C-324/12, EU:C:2013:205, 24. pont).

28 Másfelől, ami az 1896/2006 rendelet felépítését illeti, e rendelet (9) preambulumbekzdése fényében az 1. cikke (1) bekezdésének b) pontjából kitűnik, hogy az említett rendelet megfelel az európai fizetési meghagyások szabad mozgásának biztosítását célzó „minimumszabályoknak”. E rendelet ugyanis a behajtást szolgáló egységes intézményt hoz létre, amely az Unió egész területén egyenlő lehetőségeket biztosít a hitelezők és adósok számára, miközben azt is tartalmazza, hogy minden olyan eljárási kérdésben, amelyről ez a rendelet kifejezetten nem rendelkezik, a tagállamok eljárásjogát kell alkalmazni (lásd ebben az értelemben: 2016. március 10-i Flight Refund ítélet, C-94/14, EU:C:2016:148, 53. pont).

29 E megállapítások fényében kell megválaszolni az előterjesztő bíróság kérdéseit.

30 A jelen ügyben e bíróság arra vár választ, hogy az 1896/2006 rendelet 26. cikke lehetővé teszi-e az e rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében a fizetési meghagyás elleni ellentmondás benyújtására szabott 30 napos határidő vonatkozásában olyan jogszabályok alkalmazását, amelyek a Covid19-világjárvány miatt körülbelül öt hétre megszakították a polgári peres eljárások határidejét, vagy ellenkezőleg, az említett rendelet 20. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés kimerítően szabályozza a kötelezett eljárási jogait kivételes, például a Covid19-világjárványhoz kapcsolódó körülmények esetén, így ugyanezen rendelet 26. cikke nem alkalmazandó.

31 E tekintetben minden bizonnyal elképzelhető, hogy egy európai fizetési meghagyásos eljárás kötelezettjét a Covid19-világjárványhoz kapcsolódó rendkívüli körülmények akadályozták meg abban, hogy ellentmondással éljen e fizetési meghagyás ellen. Ebben az esetben jogosult arra, hogy az 1896/2006 rendelet 20. cikke (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott, a jelen ítélet 27. pontjában felsorolt valamennyi feltétel teljesülése esetén e fizetési meghagyás felülvizsgálatát kérje a származási tagállam illetékes bíróságánál.

32 Ilyen körülmények között a Bíróság már kimondta, hogy mivel az uniós jogalkotó a felülvizsgálati eljárást különleges helyzetekre kívánta korlátozni, ezt a rendelkezést mindenképpen szigorúan kell értelmezni

(lásd ebben az értelemben: 2015. október 22-i Thomas Cook Belgium ítélet, C-245/14, EU:C:2015:715, 31. pont). Amint az magából az említett rendelkezés szövegéből, és különösen az abban foglalt, a kötelezett önhibájának hiányára vonatkozó feltételből következik, az ugyanezen rendelkezésben említett különleges körülményeknek az érintett kötelezett egyéni helyzetében kell fennállniuk. A Covid19-világjárvánnyal összefüggésben ez a helyzet például a kötelezett koronavírusos összefüggő betegsége vagy kórházi kezelése esetében, ami megakadályozta abban, hogy ellentmondási jogát az e célból előírt határidőn belül gyakorolja.

33 Ezzel szemben az 1896/2006 rendelet 20. cikke (1) bekezdésének b) pontja nem alkalmazható a rendszerjellegű, az igazságszolgáltatás működését és igazgatását általánosan érintő különleges körülményekre, mint amelyek például a Covid19-világjárvány kiterjedésével kapcsolatosak, az igazságszolgáltatás együttműködése ugyanis az említett rendelet 12. cikke (3) bekezdésének b) pontja és 16. cikkének (1) bekezdése értelmében elengedhetetlen ahhoz, hogy a kötelezett hatékonyan tudja gyakorolni az előírt határidőn belül az ellentmondáshoz való jogát a részére kézbesített európai fizetési meghagyás ellen.

34 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy – amire a jelen ítélet 28. pontja is rámutatott – az 1896/2006 rendelet nem harmonizálja teljeskörűen a fizetési kötelezettségre vonatkozó európai eljárás valamennyi szempontját. A rendelet 26. cikke szerint ugyanis előírja a tagállami eljárásjog alkalmazását minden olyan eljárási kérdésben, amelyről az említett rendelet kifejezetten nem rendelkezik.

35 Mindazonáltal, bár e rendelet 16. és 20. cikke rögzíti a kötelezett azon jogát, hogy a részére kézbesített európai fizetési meghagyás ellen ellentmondást nyújtson be, harmonizálva egyúttal az említett jog bizonyos szempontjait, például annak alaki követelményeit és határidejét, továbbá e határidő kezdő időpontját, és azon különleges esetek körét, amelyekben a kötelezett az említett határidő lejártá után kérheti e fizetési meghagyás felülvizsgálatát, azonban sem e cikkek, sem az említett rendelet más egyéb rendelkezése nem szabályoz olyan további szempontokat, mint például az ugyanezen határidő lejárt előtti megszakadásának vagy felfüggesztésének okai. Következésképpen ugyanezen rendelet 26. cikkével összhangban a tagállamok jogosultak ez utóbbi szempontok szabályozására, és így kiegészíthetik az 1896/2006 rendelet 16. és 20. cikkében nem szabályozott eljárási szempontokat.

36 Ennek ismeretében a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően rá kell mutatni, hogy a vonatkozó uniós szabályok hiányában e szabályok meghozatala az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy az uniós jog hatálya alá tartozó helyzetekben e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozóknál (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jog által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2021. december 21-i Randstad Italia ítélet, C-497/20, EU:C:2021:1037, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

37 Ami először is az egyenértékűség elvének való megfelelést illeti, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy az osztrák Covid19-törvény

1. §-ának (1) bekezdése megkülönböztetés nélkül alkalmazandó a polgári peres ügyekben felmerülő valamennyi eljárási késedelemre, függetlenül a szóban forgó kereset jogalapjától. Következésképpen az ilyen szabályozás biztosítani látszik a nemzeti jogon alapuló fizetési meghagyásos eljárások és az 1896/2006 rendeleten alapuló hasonló eljárások egyenlő bánásmódját, aminek a vizsgálata ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

38 Másodszor, ami a hatékony érvényesülés elvét illeti, úgy kell tekinteni, hogy a nemzeti eljárási szabályok megfelelnek ennek az elvnek, amennyiben nem sértik az 1896/2006 rendelet által az európai fizetési meghagyásos eljárásban a jogosult és a kötelezett között kialakított egyensúlyt. Különösen az olyan nemzeti szabályozás, amely megszakítja az ilyen meghagyással szembeni ellentmondás e rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében rögzített határidejét, tiszteletben tartja ezt az elvet, amennyiben úgy tűnik, hogy e szabályozás a kötelezett védelemhez való joga tiszteletben tartásának biztosítására irányul, anélkül hogy a gyakorlatban rendkívül nehézé tenné a szóban forgó követelések gyors és hatékony behajtását. Ezért azt az időszakot, amelynek során e határidő megszakad, a szigorúan szükséges mértékre kell korlátozni.

39 A jelen ügyben az alapeljárás tárgyát képező nemzeti szabályozás semmilyen módon nem érintette a jelen ítélet 35. pontjában említett szempontokat, amelyeket az 1896/2006 rendelet harmonizált. Kizárólag mintegy öt hét időtartamra korlátozott megszakadást írt elő, amely – amint azt az osztrák kormány a tárgyaláson megerősítette – azon időszaknak felelt meg, amelynek során a Covid19-világjárvány miatt az ország területén bevezetett szigorú kijárási korlátozások miatt az igazságszolgáltatási tevékenységek jelentős zavart szenvedtek. Amint arra a Bizottság az írásbeli észrevételeiben rámutatott, ez a rendelet máskülönben nem indította újra a hatálybalépése előtt lejárt ellentmondási határidőket.

40 A kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálat függvényében úgy tűnik, hogy ez a nemzeti eljárási szabályozás a tartozások behajtásának elhalasztását csak néhány héten át tette lehetővé, miközben biztosította az 1896/2006 rendelet 16. cikkében előírt ellentmondási jog tényleges fenntartását, amely elengedhetetlen az uniós jogalkotó által megteremtteni kívánt egyensúlyhoz.

41 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztő bíróság kérdésére azt a választ kell adni, hogy az 1896/2006 rendelet 16., 20. és 26. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezésekkel nem ellentétes a Covid19-világjárvány kiterjedése idején elfogadott, azon nemzeti szabályozás alkalmazása, amely a polgári peres ügyekben mintegy öt hétre megszakítja az európai fizetési meghagyás elleni ellentmondás benyújtására a kötelezett számára e rendelet 16. cikkének (2) bekezdésében szabott 30 napos eljárási határidőt.

II.

C-159/21. sz. Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság és társai ügyben 2022. szeptember 22-én hozott ítélet

1) A nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 23. cikkének (1) bekezdését ezen

irányelv 45. cikkének (4) bekezdésével összefüggésben és a megfelelő ügyintézéshez való jog általános uniós jogelvének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkének fényében

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezéssel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek előírása szerint abban az esetben, ha a nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító vagy az ilyen védelmet visszavonó határozat olyan információkon alapul, amelyeknek a hozzáférhetővé tétele veszélyeztetné a szóban forgó tagállam nemzetbiztonságát, az érintett személy vagy a tanácsadója csupán az e célból kért engedélyt követően férhet hozzá ezen információkhoz, az említett személyekkel még az ilyen határozatokat alátámasztó indokok lényegét sem közlik, és közigazgatási vagy bírósági eljárásban egyébként sem használhatnák fel azokat az információkat, amelyekhez hozzáférhettek.

2) A 2013/32 irányelv 4. cikkének (1) és (2) bekezdését, 10. cikkének (2) és (3) bekezdését, 11. cikkének (2) bekezdését, valamint 45. cikkének (3) bekezdését a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011. december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 14. cikke (4) bekezdésének a) pontjával és 17. cikke (1) bekezdésének d) pontjával összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezésekkel ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében – amennyiben a nemzetbiztonsági hatóságok indokolás nélküli állásfoglalásban megállapították, hogy valamely személy veszélyt jelent a nemzetbiztonságra – az eljáró hatóság ezen állásfoglalás alapján köteles módszeresen kizárni az oltalmazotti státuszról az illetékes hatóságok által már említett személy számára korábban elismert nemzetközi védelmet.

3) A 2011/95 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének b) pontját

a következőképpen kell értelmezni:

e rendelkezéssel nem ellentétes az, ha a kérelmezőt e rendelkezés értelmében kizárják az oltalmazotti státuszról az illetékes hatóságok által már ismert büntetőítélet alapján, amennyiben e hatóságok egy korábbi eljárás végén elismerték e kérelmező menekült jogállását, amelyet ezt követően visszavontak.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek nemzetközi védelemre jogosultként való elismerésére, az egységes menekült- vagy kiegészítő védelmet biztosító jogállásra, valamint a nyújtott védelem tartalmára vonatkozó szabályokról szóló, 2011.

december 13-i 2011/95/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2011. L 337., 9. o.; helyesbítések: HL 2017. L 167., 58. o. és HL 2019. L 19., 20. o.) 14. és 17. cikkének, a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról szóló, 2013. június 26-i 2013/32/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2013. L 180., 60. o.; helyesbítés: HL 2016. L 198., 50. o.) 4., 10., 11., 12., 23. és 45. cikkének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 41. és 47. cikkének az értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (Magyarország; a továbbiakban: Főigazgatóság) által hozott, a harmadik országbeli állampolgár GM menekült jogállását visszavonó és a kiegészítő védelmi jogállás megadását megtagadó határozat ellen GM által benyújtott keresettel összefüggésben terjesztették elő.

Az alapeljárás

19 2002-ben egy magyar bíróság kábítószerrel történő visszaélés miatt szabadságvesztés-büntetést szabott ki GM-mel szemben.

20 E büntetés letöltése során, 2005-ben GM menedékjogot kért Magyarországon. E kérelem nyomán elismerték „befogadott” státuszát, de azt 2010-ben elvesztette.

21 Egy újabb menedékjog iránti kérelem benyújtását követően GM-et a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) a 2012. június 29-i ítéletével menekültként ismerte el.

22 A 2019. július 15-i határozatával a Főigazgatóság visszavonta GM menekült státuszát, megtagadta tőle a kiegészítő védelmi jogállás elismerését, ugyanakkor alkalmazta rá a visszaküldés tilalmának elvét. E határozatot az Alkotmányvédelmi Hivatal (Magyarország) és a Terrorrelhárítási Központ (Magyarország) (a továbbiakban együttesen: szakhatóságok) által kibocsátott, indokolás nélküli állásfoglalás alapján hozták meg, amelyben e két hatóság arra a megállapításra jutott, hogy GM tartózkodása veszélyeztetni a nemzetbiztonságot.

23 GM keresettel megtámadta e határozatot a kérdést előterjesztő bíróság előtt.

24 E bíróságnak mindenekelőtt kétségei vannak a minősített információkhoz való hozzáférésre vonatkozó magyar szabályozásnak a 2013/32 irányelv 23. cikkével és a Charta különböző rendelkezéseivel való összeegyeztethetőségét illetően.

25 Az említett bíróság rámutat arra, hogy a Kúria (Magyarország) ítélezési gyakorlatából kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben az érintett személy eljárási jogai biztosítottak azáltal, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság a nemzetközi védelemre vonatkozó határozat jogszerűségének vizsgálata céljából betekinthez a szakhatósági állásfoglalások alapjául szolgáló bizalmas információkba.

26 Ugyanakkor a magyar szabályozás értelmében sem az érintett személynek, sem a képviselőjének nincs konkrét lehetősége arra, hogy nyilatkozzon e hatóságok indokolás nélküli állásfoglalásával kapcsolatban. Bár kétségtelenül lehetőségük van kérelmet benyújtani az érintett személyre vonatkozó bizalmas információk megismerése iránt, azon információkat, amelyekhez ily módon hozzáférést kapnak, nem használhatják fel sem a közigazgatási, sem a bírósági eljárásban.

27 A kérdést előterjesztő bíróság ezt követően arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal a magyar jogban előírt azon szabály, amely szerint a Főigazgatóságnak a szakhatóságok által kibocsátott, indokolás nélküli állásfoglalásra kell támaszkodnia, anélkül hogy az előtte folyamatban lévő ügyben saját maga megvizsgálhatná a kizáró okok alkalmazását, így a saját határozatának indokolásában csupán ezen, indokolás nélküli állásfoglalásra hivatkozhat. E bíróság ugyanis egyrészt úgy véli, hogy e szakhatóságok nem felelnek meg a 2013/32 irányelv által az ilyen vizsgálat elvégzéséhez, valamint az ilyen határozat meghozatalához megkövetelt feltételeknek, másrészt pedig, hogy a szóban forgó nemzeti szabály akadályozhatja az uniós jogból fakadó eljárási garanciák alkalmazását.

28 Végül az említett bíróságban felmerül a kérdés, hogy a kiegészítő védelem esetleges nyújtásának a menekült jogállás visszavonását követő vizsgálata során milyen mértékben vehető figyelembe a – tizenhat évvel ezelőtt már letöltött – büntetést kiszabó büntetőítélet, amely a menekült jogállást elismerő hatóságok előtt már ismert volt, és azt nem alkalmazták az e jogállás elismerését kizáró okként.

29 E körülmények között a Fővárosi Törvényszék (Magyarország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni [a 2013/32 irányelv] 11. cikk[ének] (2) bekezdését, 12. cikk[e] (1) bekezdés[ének] d) pontját, [12. cikke] (2) bekezdését, a 23. cikk[ének] (1) bekezdését és annak b) pontját, a 45. cikk[ének] (1), (3)–(5) bekezdését – [a Charta] 47. cikkére figyelemmel –, hogy azok megkövetelik, hogy az ezen irányelv 23. cikk[ének] (1) bekezdés[é]ben felsorolt, nemzetbiztonsági okkal összefüggő kivételek fennállása esetén a nemzetközi védelem tárgyában hozott, nemzetbiztonsággal összefüggő indokon alapuló elutasító vagy státuszvisszavonásról rendelkező határozatot hozó tagállami hatóságnak, a titkosítást megállapító szakhatóságnak gondoskodnia kell arról, hogy az érintett kérelmező/menekült/oltalmazott és jogi képviselője számára mindenképpen biztosított legyen az ilyen indokon alapuló határozat alapjául szolgáló titkosított/minősített adatok, információk legalább lényegének megismerése és e döntéssel kapcsolatos eljárásban való felhasználás joga, amennyiben a hatáskörrel rendelkező hatóság arra hivatkozik, hogy [a] közlés a nemzetbiztonsági okkal ellentétes lenne?

2) Igenlő válasz esetén, pontosan mit kell érteni az ilyen döntés alapjául szolgáló titkosított indokok »lényege« alatt [a 2013/32 irányelv] 23. cikk[e] (1) bekezdésének és az (1) bekezdés b) pontjának a Charta 41. és 47. cikk[é]re figyelemmel történő alkalmazásakor?

3) Úgy kell-e értelmezni a [2011/95 irányelv] 14. cikk[e] (4) bekezdés[ének] a) pontját, illetve 17. cikk[e] (1) bekezdés[ének] d) pontját, [a 2013/32 irányelv] 45. cikk[e] (1) bekezdés[ének] a) pontját és (3)–(4) bekezdés[é]t, és (49) preambulumbekzdését, hogy az[okk]al ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely alapján a menekült vagy oltalmazott státusz visszavonására, illetve a státusból való kizárásra olyan indokolás nélküli határozat alapján kerül sor, amely kizárólag a nemzetbiztonság veszélyeztetését

megállapító, ugyancsak indokolás nélküli, attól eltérést nem engedő kötelező erejű szakhatósági állásfoglalásra történő automatikus hivatkozáson alapul?

4) Úgy kell-e értelmezni [a 2013/32 irányelv] (20), (34) preambulumbekzdését, 4. cikkét, 10. cikk[ének] (2), (3) bekezdését, (3) bekezdés[ének különösen] d) pontját és a [2011/95 irányelv] 14. cikk[e] (4) [bekezdésének] a) és 17. cikk[e] (1) [bekezdésének] d) pontjait, hogy az[okk]al ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely alapján olyan szakhatóság folytatja le a kizáró okkal kapcsolatos vizsgálatot, és hoz érdemében döntést arról, amelynek eljárására nem vonatkoznak [a 2013/32 irányelv] és [a 2011/95 irányelv] anyag[i jogi] és eljárásjogi rendelkezései?

5) Úgy kell-e értelmezni [a 2011/95 irányelv] 17. cikk[e] (1) bekezdés[ének] b) pontját, hogy azzal ellentétes az olyan körülményre/bűncselekményre hivatkozó kizárás, amely már a menekültkénti elismerést kimondó jogerős ítélet/határozat meghozatala előtt is ismert volt, de nem alapozta meg a kizáró okot sem e menekültkénti elismerés, sem a kiegészítő védelem kapcsán?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a második kérdésről

30 Együttesen vizsgálendő első és második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2013/32 irányelv 11. cikkének (2) bekezdését, 12. cikkének (1) és (2) bekezdését, 23. cikkének (1) bekezdését, valamint 45. cikkének (1) és (3)–(5) bekezdését – a Charta 41. és 47. cikkének fényében – úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek előírása szerint abban az esetben, ha a nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító vagy az ilyen védelmet visszavonó határozat olyan információkon alapul, amelyeknek a hozzáférhetővé tétele veszélyeztetné a szóban forgó tagállam nemzetbiztonságát, az érintett személy vagy a tanácsadója csupán az e célból kért engedélyt követően férhet hozzá ezen információkhoz, az említett személyekkel még az ilyen határozatokat alátámasztó indokok lényegét sem közlik, és közigazgatási vagy bírósági eljárásban egyébként sem használhatnák fel azokat az információkat, amelyekhez hozzáférhettek.

31 Előljáróban rá kell mutatni először is arra, hogy noha az előterjesztő bíróság az első és a második kérdésében a 2013/32 irányelv 11. cikkének (2) bekezdésére, 12. cikkének (1) és (2) bekezdésére, valamint 45. cikkének (1), (3) és (5) bekezdésére hivatkozik, e rendelkezések nem relevánsak közvetlenül e kérdések megválaszolása szempontjából, mivel e kérdések lényegében az iratanyagban lévő információkhoz való hozzáférésnek az ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésében meghatározott részletes szabályaira vonatkoznak.

32 Ezzel szemben, másodsor, az első és a második kérdés megválaszolásakor a 2013/32 irányelv 45. cikkének az első kérdésben említett (4) bekezdését figyelembe kell venni, amennyiben e rendelkezés pontosítja, hogy ezen irányelv 23. cikkének (1) bekezdése alkalmazandó a nemzetközi védelem visszavonására irányuló eljárásokban, amint a hatáskörrel rendelkező hatóság meghozta az e védelem visszavonásáról szóló határozatát.

33 Az említett irányelv 45. cikkének (4) bekezdéséből tehát az következik, hogy az ezen irányelv 23. cikkének (1) bekezdésében megállapított szabályok nemcsak a nemzetközi védelem iránti kérelem vizsgálatára irányuló eljárásokban alkalmazandók, hanem az e védelem visszavonására irányuló eljárásokban is.

34 Harmadszor, a Chartának az előterjesztő bíróság által a második kérdésében említett 41. cikkét illetően emlékeztetni kell arra, hogy az említett cikk szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy annak címzettjei nem a tagállamok, hanem kizárólag az Európai Unió intézményei, szervei és hivatalai (lásd ebben az értelemben: 2020. november 24-i *Minister van Buitenlandse Zaken* ítélet, C-225/19 és C-226/19, EU:C:2020:951, 33. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 Mindezzel együtt a Charta 41. cikke az uniós jognak a tagállamok tekintetében e jog végrehajtása esetében alkalmazandó általános elvét tükrözi (lásd ebben az értelemben: 2020. november 24-i *Minister van Buitenlandse Zaken* ítélet, C-225/19 és C-226/19, EU:C:2020:951, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

36 Ezen elvet tehát figyelembe kell venni azon kötelezettségek pontosításakor, amelyek a tagállamokat ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésének végrehajtása során terhelik.

37 E tekintetben rá kell mutatni arra, hogy a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdése első albekezdésének előírása szerint a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti jogszabályok alapján az érintett személyt segítő vagy képviselő, a nemzeti jog szerint jogosultsággal vagy engedéllyel rendelkező jogi vagy egyéb tanácsadó hozzáférhessen a kérelmező iratanyagában levő, a hozott vagy meghozandó határozat alapjául szolgáló információkhoz.

38 Ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése ugyanakkor felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy kivételeket állapítsanak meg e szabály alól, ha az információ vagy a forrásának hozzáférhetővé tétele feltehetően veszélyeztetné többek között a nemzetbiztonságot vagy az információt szolgáltatók biztonságát.

39 Ilyen esetben a tagállamoknak egyrészt az említett irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének a) pontjával összhangban biztosítaniuk kell az ezen információkhoz vagy az említett forrásokhoz való hozzáférést a nemzetközi védelemről szóló határozat jogszerűségének elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok számára, másrészt ugyanezen irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontja alapján a nemzeti jogukban olyan eljárásokat kell kialakítaniuk, amelyek garantálják az érintett személy védelemhez való jogának a tiszteletben tartását.

40 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 44. és 45. pontjában rámutatott, az első és a második kérdés nem a hatáskörrel rendelkező bíróságok jogköreire, hanem az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartására vonatkozik, és következésképpen kizárólag a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontjában kimondott kötelezettség értelmezésére irányul.

41 E tekintetben kétségtelenül meg kell állapítani, hogy e kötelezettség terjedelmét ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése pontosítja,

amelynek értelmében az említett irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontja tekintetében a tagállamok hozzáférést biztosíthatnak különösen az iratanyagban lévő olyan információkhoz vagy azok forrásához, amelyeknek a hozzáférhetővé tétele veszélyeztetné a nemzetbiztonságot, az érintett személy biztonsági ellenőrzésen átesett tanácsadója számára, amennyiben ezen információk vagy e források relevánsak a kérelem vizsgálata vagy a nemzetközi védelem visszavonásáról szóló határozat meghozatala tekintetében.

42 E 23. cikk (1) bekezdése harmadik albekezdésének szövegéből és kiváltképpen a „különösen” kifejezés használatából ugyanakkor egyértelműen kitűnik, hogy az e rendelkezésben említett eljárás bevezetése nem az egyetlen lehetőség a tagállamok számára ahhoz, hogy megfeleljenek a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdése b) pontjának, vagyis a tagállamok nem kötelesek ilyen eljárás kialakítására.

43 Ezért, mivel a 2013/32 irányelv nem pontosítja, hogy a tagállamoknak miként kell biztosítaniuk az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartását akkor, amikor ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének alkalmazásában korlátozzák e személy iratbetekintési jogát, az e célból kialakított eljárások konkrét és részletes szabályainak megállapítása a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján az egyes tagállamok belső jogrendjébe tartozik, azzal a feltétellel azonban, hogy e szabályok nem lehetnek kedvezőtlenebbek a hasonló jellegű belső jogi helyzetekre vonatkozókhöz képest (az egyenértékűség elve), és nem tehetik gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd analógia útján: 2020. június 4-i C. F. [Adóellenőrzés] ítélet, C-430/19, EU:C:2020:429, 34. pont; 2020. szeptember 9-i *Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides* [Ismételt kérelem elutasítása – Jogorvoslati határidő] ítélet, C-651/19, EU:C:2020:681, 34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Emlékeztetni kell továbbá arra, hogy amennyiben valamely tagállam az uniós jogot hajtja végre, biztosítania kell mind a megfelelő ügyintézéshez való jogból eredő követelményeket – amint arra a jelen ítélet 35. pontja rámutatott –, mind pedig a Charta 47. cikkének első bekezdésében biztosított, a hatékony jogorvoslatihoz való jogból fakadó követelményeket (lásd ebben az értelemben: 2019. december 19-i *Deutsche Umwelthilfe* ítélet, C-752/18, EU:C:2019:1114, 34. pont; 2020. május 14-i *Agrobet CZ* ítélet, C-446/18, EU:C:2020:369, 43. pont), amelyek a közigazgatási eljárás, illetve adott esetben a bírósági eljárás során megkövetelik az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartását (lásd ebben az értelemben: 2014. november 5-i *Mukarubega* ítélet, C-166/13, EU:C:2014:2336, 45. pont; 2020. március 11-i SF [Európai elfogatóparancs – A végrehajtó államba történő visszaszállítás garanciája] ítélet, C-314/18, EU:C:2020:191, 58. pont).

45 E tekintetben, ami először is a közigazgatási eljárást illeti, a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a védelemhez való jog tiszteletben tartása magában foglalja, hogy a tagállamok közigazgatási szerveinek – amennyiben az uniós jog hatálya alá tartozó intézkedéseket fogadnak el – lehetővé kell tenniük azon határozatok címzettjei számára, amelyek e címzettek

érdekeit érzékelhetően érintik, hogy megfelelően kifejezthessék álláspontjukat azon elemekkel kapcsolatban, amelyekre a közigazgatási szerv a határozatát alapítja (lásd ebben az értelemben: 2019. október 16-i Glencore Agriculture Hungary ítélet, C-189/18, EU:C:2019:861, 39. pont; 2021. június 3-i Jumbocarry Trading ítélet, C-39/20, EU:C:2021:435, 31. pont).

46 E követelménynek különösen az a célja, hogy a nemzetközi védelemre vonatkozó eljárás keretében lehetővé tegye az eljáró hatóság számára, hogy az ügy teljes ismeretében végezhesse el a releváns tények és körülmények összességének egyéni értékelését, amihez szükség van arra, hogy a határozat címzettje kijavíthasson valamilyen hibát vagy személyes helyzetére vonatkozó olyan elemekre hivatkozhasson, amelyek a határozat meghozatala, meghozatalának elmaradása vagy meghatározott tartalma mellett szólnak (lásd ebben az értelemben: 2017. február 9-i M ítélet, C-560/14, EU:C:2017:101, 32. és 37. pont; 2017. július 26-i Sacko ítélet, C-348/16, EU:C:2017:591, 35. pont).

47 Mivel az említett követelmény szükségszerűen feltételezi azon lehetőség címzett számára való biztosítását, hogy – adott esetben tanácsadó útján – megismerje azokat az elemeket, amelyekre a közigazgatás a határozatát alapítja, a védelemhez való jog tiszteletben tartása a közigazgatási eljárás során együtt jár az iratanyagban lévő elemek összességéhez való hozzáférés jogával (lásd ebben az értelemben: 2019. október 16-i Glencore Agriculture Hungary ítélet, C-189/18, EU:C:2019:861, 51–53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Ami másodszor a bírósági eljárást illeti, a védelemhez való jognak különösen a nemzetközi védelem tárgyában benyújtott keresetekkel összefüggő eljárások keretében biztosítandó tiszteletben tartása (lásd ebben az értelemben: 2017. július 26-i Sacko ítélet, C-348/16, EU:C:2017:591, 32. pont) magában foglalja, hogy a felperes megismerhesse nemcsak a rá vonatkozó határozat indokolását, hanem az iratanyagok a hatóság által alapul vett valamennyi elemét is, és így ténylegesen állást foglalhasson ezen elemekkel kapcsolatban (lásd ebben az értelemben: 2013. június 4-i ZZ ítélet, C-300/11, EU:C:2013:363, 53. pont; 2018. szeptember 13-i UBS Europe és társai ítélet, C-358/16, EU:C:2018:715, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

49 Ezenkívül a Charta 47. cikkében szereplő védelemhez való jog részét képező kontradiktórius eljárás elvére tekintettel az eljárásban részt vevő feleknek joguk kell, hogy legyen arra, hogy a bíróságnak benyújtott minden iratot és észrevételt megismerhessenek annak érdekében, hogy a bíróság döntését befolyásolhassák, és ezen iratokat és észrevételeket megvitathassák (2013. június 4-i ZZ ítélet, C-300/11, EU:C:2013:363, 55. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), ami feltételezi, hogy a nemzetközi védelemmel kapcsolatos határozattal érintett személynek lehetőséggel kell rendelkeznie az iratanyagában lévő, az említett határozattal szemben benyújtott kereset tárgyában eljáró bíróság rendelkezésére álló elemek megismerésére.

50 Mindezzel együtt, mivel a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontjában előírt kötelezettség kizárólag akkor alkalmazandó, ha az e rendelkezésben említett valamely okból korlátozták az érintett személy iratbetekintési jogát, emlékeztetni kell arra, hogy a védelemhez való jog

nem jelent korlátlan jogosultságot, ezért az iratbetekintési jog – amely a védelemhez való jog velejárója – korlátozható egyrészt a megfelelő ügyintézéshez való jog és az érintett személy hatékony jogorvoslathoz való joga, másrészt pedig az e személy iratanyagában lévő bizonyos elemek hozzáférhetővé tétele elmaradásának igazolásául hivatkozott érdekek közötti mérlegelés alapján, különösen ha ezek az érdekek összefüggésben vannak a nemzetbiztonsággal (lásd ebben az értelemben: 2013. június 4-i ZZ ítélet, C-300/11, EU:C:2013:363, 54., 57. és 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 E mérlegelés azonban a Charta 47. cikkének szükséges tiszteletben tartására figyelemmel nem foszthatja meg az érintett személy védelemhez való jogát a tényleges érvényesüléstől, és nem üresítheti ki a 2013/32 irányelv 45. cikkének (3) bekezdésében előírt jogorvoslathoz való jogot, különösen azáltal, hogy nem közlik az érintett személlyel vagy adott esetben a tanácsadójával legalább a rá vonatkozó határozat alapjául szolgáló indokok lényegét (lásd ebben az értelemben: 2013. június 4-i ZZ ítélet, C-300/11, EU:C:2013:363, 65. pont).

52 Ezzel szemben az említett mérlegelés ahhoz vezethet, hogy az iratanyag bizonyos elemeit nem közlik az érintett személlyel, amennyiben ezen elemek hozzáférhetővé tétele közvetlen és egyedi módon sértheti az érintett tagállam nemzetbiztonságát, mivel különösen veszélyeztetheti a személyek életét, egészségét vagy szabadságát, vagy felfedheti a nemzetbiztonsági hatóságok által alkalmazott specifikus nyomozási módszereket, és így súlyosan akadályozhatja, vagy akár meggátolhatja e hatóságok feladatainak jövőbeli teljesítését (lásd ebben az értelemben: 2013. június 4-i ZZ ítélet, C-300/11, EU:C:2013:363, 66. pont).

53 Következésképpen, bár a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára – különösen, ha azt a nemzetbiztonság megköveteli –, hogy az érintett személy számára ne biztosítsanak közvetlen hozzáférést az iratanyagának valamennyi eleméhez, e rendelkezés – a tényleges érvényesülés elvének, valamint a megfelelő ügyintézéshez és a hatékony jogorvoslathoz való jognak a megsértése nélkül – nem értelmezhető akként, hogy az alapján az illetékes nemzeti hatóságok e személyt olyan helyzetbe hozhatják, amelyben sem ő, sem a tanácsadója nem szerezhet megfelelően tudomást – adott esetben a nemzetbiztonság megóvására szolgáló különleges eljárás keretében – ezen iratanyag meghatározó elemeinek lényegéről.

54 Ebben az összefüggésben meg kell állapítani egyrészt azt, hogy amennyiben az iratanyagban lévő információk hozzáférhetővé tételét nemzetbiztonsági okból korlátozták, az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartását nem biztosítja kellő mértékben az a lehetőség, hogy e személy számára bizonyos feltételek mellett engedélyezik az ezen információkhoz való hozzáférést, ezen engedélyhez azonban az ily módon szerzett információk közigazgatási vagy esetleges bírósági eljárásban való felhasználásának teljes tilalma társul.

55 A védelemhez való jog tiszteletben tartásának elvéből eredő, a jelen ítélet 45–49. pontjában felidézett követelményekből ugyanis kitűnik, hogy az iratanyagban lévő információkhoz való hozzáférés jogának célja annak lehetővé tétele, hogy az érintett személy az illetékes hatóságok vagy a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtt

– adott esetben tanácsadó útján – előadja az ezen információkra és azoknak a meghozandó vagy a már elfogadott határozat szempontjából mutatott relevanciájára vonatkozó álláspontját.

56 56 Ennélfogva az olyan eljárás, amely lehetővé teszi az érintett személy vagy a tanácsadója számára az ezen információkhoz való hozzáférést, ugyanakkor megtiltja számukra az említett információk közigazgatási vagy esetleges bírósági eljárásban való felhasználását, nem elegendő e személy védelemhez való jogának megóvásához, ezért nem tekinthető úgy, hogy ez az eljárás lehetővé teszi valamely tagállam számára, hogy eleget tegyen a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének b) pontjában előírt kötelezettségnek.

57 Másrészt, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból és a magyar kormány észrevételeiből kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó szabályozás azon a megfontoláson alapul, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróságnak az iratanyaghoz való hozzáférésre vonatkozó lehetősége kellőképpen biztosítja az érintett személy védelemhez való jogát, hangsúlyozni kell, hogy e lehetőség nem válthatja ki az érintett személynek vagy a tanácsadójának az ezen iratanyagban lévő információkhoz való hozzáférést.

58 Így azonfelül, hogy e lehetőség a közigazgatási eljárásban nem biztosított, a védelemhez való jog tiszteletben tartása nem azt jelenti, hogy a hatáskörrel rendelkező bíróság a határozathozatalhoz szükséges összes elemmel rendelkezik, hanem azt, hogy az érintett személy – adott esetben tanácsadó útján – érvényesítheti az érdekeit az ezen elemekkel kapcsolatos álláspontjának kifejtése révén.

59 Ezt az értékelést egyébiránt az a körülmény is megerősíti, hogy magából a 2013/32 irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének a szövegéből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó szerint a hatáskörrel rendelkező bíróságoknak az iratanyagban lévő információkhoz való hozzáférése, illetve az érintett személy védelemhez való jogának tiszteletben tartását biztosító eljárások bevezetése két különálló és kumulatív követelménynek minősül.

60 E körülmények összességére tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2013/32 irányelv 23. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 45. cikkének (4) bekezdésével összefüggésben és a megfelelő ügyintézéshez való jog általános uniós jogelvének, valamint a Charta 47. cikkének fényében úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek előírása szerint abban az esetben, ha a nemzetközi védelem iránti kérelmet elutasító vagy az ilyen védelmet visszavonó határozat olyan információkon alapul, amelyeknek a hozzáférhetővé tétele veszélyeztetné a szóban forgó tagállam nemzetbiztonságát, az érintett személy vagy a tanácsadója csupán az e célból kért engedélyt követően férhet hozzá ezen információkhoz, az említett személyekkel még az ilyen határozatokat alátámasztó indokok lényegét sem közlik, és közigazgatási vagy bírósági eljárásban egyébként sem használhatnák fel azokat az információkat, amelyekhez hozzáférhettek.

A harmadik és a negyedik kérdéssel

61 Együttesen vizsgálendő harmadik és negyedik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2011/95 irányelv 14. cikke (4)

bekezdésének a) pontját és 17. cikke (1) bekezdésének d) pontját, valamint a 2013/32 irányelv 4. cikkét, 10. cikkének (2) bekezdését, valamint 45. cikkének (1), (3) és (4) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében – amennyiben a nemzetbiztonsági hatóságok indoklás nélküli állásfoglalásban megállapították, hogy valamely személy veszélyt jelent a nemzetbiztonságra – az eljáró hatóság ezen állásfoglalás alapján köteles módszeresen kizárni az oltalmazotti státuszából ezt a személyt, illetve köteles visszavonni az említett személy számára korábban elismert nemzetközi védelmet.

62 Először is rá kell mutatni arra, hogy a 2013/32 irányelv előírása szerint a tagállamok sajátos feladatot bízhatnak az „eljáró hatóságra”, amely kifejezést ezen irányelv 2. cikkének f) pontja olyan kvázi bírói testületként vagy közigazgatási szervként határozza meg, amely a tagállamban a nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálására és annak tárgyában elsőfokú határozat meghozatalára hatáskörrel rendelkezik.

63 Az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének első mondata így előírja, hogy a tagállamok valamennyi eljárásra kijelölnek egy eljáró hatóságot, amely ugyanezen irányelv rendelkezései szerint felelős a kérelmek megfelelő vizsgálatáért.

64 Ezenkívül a 2013/32 irányelv 45. cikkéből az következik, hogy az eljáró hatóság feladata annak eldöntése, hogy szükséges-e a nemzetközi védelem visszavonása.

65 Ezen irányelv (16) preambulumbekzdése e tekintetben pontosítja, hogy elengedhetetlen, hogy valamennyi nemzetközi védelem iránti kérelemmel kapcsolatos határozatot a tények alapján, továbbá első fokon olyan hatóságok hozzák meg, amelyek személyzete a nemzetközi védelemmel kapcsolatos területen megfelelő tudással rendelkezik, vagy az ehhez szükséges képzésben részesült.

66 E célból az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének második mondata megköveteli a tagállamoktól annak biztosítását, hogy az eljáró hatóság megfelelő eszközökkel – ideértve kellő számú szakszeméllyel – rendelkezzen ahhoz, hogy az említett irányelvvel összhangban elláthassa feladatait. Az irányelv 4. cikkének (3) bekezdése e kötelezettség pontosításaként részletesebben meghatározza az e személyzet képzésével és ismereteivel kapcsolatos kötelezettségeket.

67 Az uniós jogalkotó ily módon kívánta biztosítani, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelemnek a megfelelő eszközökkel és az e területen szakképzett személyzettel rendelkező közigazgatási szerv vagy kvázi bírói testület általi vizsgálata a tagállamok által alkalmazott közös eljárások lényeges szakaszát képezze (lásd ebben az értelemben: 2020. július 16-i Addis ítélet, C-517/17, EU:C:2020:579, 61. pont), azzal, hogy szintén egy ilyen testületnek kell határoznia arról, hogy vissza kell-e vonni a nemzetközi védelmet.

68 Bár a 2013/32 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése kétségtelenül lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a nemzetközi védelem területén az eljáró hatóságtól eltérő hatóságra bízzanak bizonyos, kimerítő jelleggel felsorolt feladatokat, meg kell állapítani, hogy e feladatok nem terjedhetnek ki a nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatára vagy e védelem visszavonására, amely feladatokkal feltétlenül az eljáró hatóságot kell megbízniuk.

69 A 2013/32 irányelv 10. cikkének (2) és (3) bekezdéséből egyébként kifejezetten kitűnik, hogy a nemzetközi védelem iránti kérelmek vizsgálatára irányuló eljárást az eljáró hatóságnak kell lefolytatnia, és hogy ezen eljárásnak az említett hatóság által megfelelő vizsgálat után hozott határozattal kell zárulnia.

70 Ami konkrétabban a nemzetbiztonságot fenyegető esetleges veszély figyelembevételét illeti, rá kell mutatni arra, hogy a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének a) pontja felhatalmazza a tagállamokat arra, hogy visszavonják a menekült számára elismert jogállást, amennyiben alaposan feltehető, hogy a menekült veszélyt jelent a tartózkodási helye szerinti tagállam biztonságára.

71 Ezen irányelv 17. cikke (1) bekezdésének d) pontja előírja, hogy a harmadik országbeli állampolgár nem ismerhető el kiegészítő védelemre jogosultként, amennyiben nyomós okkal feltételezhető, hogy az érintett személy veszélyt jelent a tartózkodási helye szerinti tagállam társadalmára vagy biztonságára.

72 Valamennyi említett rendelkezés alkalmazása feltételezi, hogy az illetékes hatóság minden egyes esetben értékeli a tudomására jutott konkrét tényeket annak meghatározása érdekében, hogy van-e nyomós ok annak feltételezésére, hogy az érdekelt személy helyzete – amely személy egyebekben megfelel a nemzetközi védelmi jogállás megszerzésére vagy fenntartására vonatkozó szempontoknak – az említett rendelkezésekben említett esetek valamelyikének hatálya alá tartozik (lásd ebben az értelemben: 2017. január 31-i Lounani ítélet, C-573/14, EU:C:2017:71, 72. pont; 2018. szeptember 13-i Ahmed ítélet, C-369/17, EU:C:2018:713, 55. pont).

73 Ez az értékelés a 2011/95 és a 2013/32 irányelvvel összhangban lefolytatandó, nemzetközi védelemre vonatkozó eljárás szerves részét képezi, és – a magyar kormány állításával ellentétben – nem korlátozódhat kizárólag annak értékelésére, hogy az érintett személy nemzetközi védelemre szorul-e.

74 Ily módon a 2011/95 irányelv 2. cikkének d) és f) pontjában szereplő „menekült” és „kiegészítő védelemre jogosult személy” fogalmának meghatározásából kitűnik, hogy azok olyan személyre vonatkoznak, aki amellett, hogy nemzetközi védelemre szorul, nem tartozik az ezen irányelvben szereplő kizáró okok hatálya alá.

75 Ennélfogva kizárólag az eljáró hatóság feladata, hogy bírósági felülvizsgálat mellett elvégezze a releváns tények és körülmények összességének értékelését, ideértve a 2011/95 irányelv 14. és 17. cikkének alkalmazásával kapcsolatos tényeket és körülményeket is, és a határozatát ezen értékelést követően hozza meg (lásd ebben az értelemben: 2018. január 25-i F ítélet, C-473/16, EU:C:2018:36, 40. és 41. pont).

76 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a 2013/32 irányelv 11. cikkének (2) bekezdése értelmében egy kérelem menekült jogállásra és/vagy kiegészítő védelmi jogállásra vonatkozó elutasítása esetén az eljáró hatóság határozata tartalmazza a ténybeli és jogi indokolást.

77 Ugyanígy ezen irányelv 45. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy az illetékes hatóság nemzetközi védelem visszavonásáról szóló határozatának tartalmaznia kell az e határozat alapjául szolgáló ténybeli és jogi indokolást.

78 Ilyen esetekben tehát e határozatban fel kell tüntetni azokat az okokat, amelyek miatt az illetékes hatóság a határozatát meghozta.

79 A fenti – mind az eljáró hatóság szerepére, mind pedig az e hatóságot terhelő indokolási kötelezettségre vonatkozó – megfontolásokból az következik, hogy e hatóság nem szorítkozhat érvényesen egy másik hatóság által elfogadott, a nemzeti szabályozás értelmében az eljáró hatóságra nézve kötelező határozat végrehajtására, és nem hozhatja meg pusztán e határozat alapján az oltalmazott státuszából való kizárásról vagy a korábban elismert nemzetközi védelmi jogállás visszavonásáról szóló határozatot.

80 Ellenkezőleg, az eljáró hatóságnak valamennyi releváns információval rendelkeznie kell, és ezen információk figyelembevételével saját magának kell elvégeznie a tények és a körülmények értékelését a határozata tartalmának megállapítása, valamint e határozat teljes körű indokolása érdekében.

81 Egyébiránt a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdése a) pontjának szövegéből az következik, hogy e hatóságnak mérlegelési mozgásterrel kell rendelkeznie annak eldöntésekor, hogy az érintett tagállam nemzetbiztonságával kapcsolatos megfontolások alapján helye van-e, vagy sem, a menekült jogállás visszavonásának, ami kizárja, hogy az e biztonságot fenyegető veszély fennállásának megállapítása automatikusan ilyen visszavonást vonjon maga után.

82 Kétségtelen, hogy a fenti megállapítások egyáltalán nem zárják ki, hogy a nemzetbiztonsági hatóságok szolgáltatassák – saját kezdeményezésre vagy az eljáró hatóság kérésére – azon információk egy részét, amelyeket az illetékes hatóság az értékelésének lefolytatásához felhasznál. Ráadásul bizonyos ilyen információk a 2013/32 irányelv 23. cikkének (1) bekezdésében meghatározott kereteken belül adott esetben a bizalmas kezelésre vonatkozó szabályok hatálya alá tartozhatnak.

83 Mindazonáltal az eljáró hatóságnak – a saját feladataira figyelemmel – szabadon kell értékelnie ezen információk terjedelmét és a meghozandó határozat szempontjából betöltött relevanciáját, így e hatóság nem kötelezhető arra, hogy a nemzetbiztonsági hatóságok indokolás nélküli és olyan értékelésen nyugvó állásfoglalására támaszkodjon, amelynek a ténybeli alapját nem közzölték vele.

84 Amennyiben a magyar kormány azzal érvel, hogy az EUMSZ 72. és EUMSZ 73. cikk értelmében az ilyen szervek feladatkörének meghatározása kizárólag a tagállamok hatáskörébe tartozik, emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezések nem értelmezhetők akként, hogy azok lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy pusztán a közrend fenntartásával, illetve a belső biztonság megőrzésével kapcsolatban, rájuk háruló feladatokra hivatkozva eltekintsenek az uniós jogi rendelkezések alkalmazásától (lásd ebben az értelemben: 2020. július 2-i Stadt Frankfurt am Main ítélet, C-18/19, EU:C:2020:511, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

85 Márpedig e kormány e tekintetben általános észrevételek megfogalmazására szorítkozott, anélkül hogy bizonyította volna, hogy Magyarország sajátos helyzete bizonyos esetekben igazolja az eljáró hatóságok szerepének korlátozását.

86 Következésképpen a harmadik és a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2013/32 irányelv 4. cikkének (1) és (2) bekezdését, 10. cikkének (2) és (3) bekezdését, 11. cikkének (2) bekezdését, valamint 45. cikkének (3) bekezdését a 2011/95 irányelv 14. cikke (4) bekezdésének a) pontjával és 17. cikke (1) bekezdésének

d) pontjával összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében – amennyiben a nemzetbiztonsági hatóságok indokolás nélküli állásfoglalásban megállapították, hogy valamely személy veszélyt jelent a nemzetbiztonságra – az eljáró hatóság ezen állásfoglalás alapján köteles módszeresen kizárni az oltalmazotti státusból ezt a személyt, illetve köteles visszavonni az említett személy számára korábban elismert nemzetközi védelmet.

Az ötödik kérdésről

87 Ötödik kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2011/95 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a kérelmezőt e rendelkezés értelmében kizárják az oltalmazotti státusból az illetékes hatóságok által már ismert büntetőítélet alapján, amennyiben e hatóságok egy korábbi eljárás végén elismerték e kérelmező menekült jogállását, amelyet ezt követően visszavontak.

88 A 2011/95 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének b) pontja előírja, hogy a harmadik országbeli állampolgár nem ismerhető el kiegészítő védelemre jogosultként, amennyiben nyomos okkal feltételezhető, hogy súlyos bűncselekményt követett el.

89 Mivel az e rendelkezésben szereplő, a kiegészítő védelem nyújtását kizáró ok általánosan egy súlyos bűncselekményre vonatkozik, az sem földrajzilag, sem időben, sem pedig a szóban forgó bűncselekmények jellegét illetően nem behatárolt (2018. szeptember 13-i Ahmed ítélet, C-369/17, EU:C:2018:713, 47. pont; 2020. április 2-i Bizottság kontra Lengyelország, Magyarország és Cseh Köztársaság [A nemzetközi védelmet kérelmezők áthelyezésére szolgáló ideiglenes mechanizmus] ítélet, C-715/17, C-718/17 és C-719/17, EU:C:2020:257, 155. pont).

90 Következésképpen a 2011/95 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének b) pontja egyáltalán nem tartalmaz az e rendelkezésben említett súlyos bűncselekmény közelmúltbeli elkövetésére vonatkozó vagy olyan előírást, amely szerint – abban az esetben, ha a kérelmező egymást követően a nemzetközi védelemre vonatkozó több eljárást indított – később már nem vehető figyelembe az olyan súlyos bűncselekmény, amelyről az első eljárásban nem állapították meg, hogy az igazolja valamely kizáró ok alkalmazását. Ellenkezőleg, a „nem ismerhető el” kifejezés e rendelkezésben való használata azt jelenti, hogy az eljáró hatóság nem rendelkezik mérlegelési mozgástérrel annak megállapítását követően, hogy az érintett személy súlyos bűncselekményt követett el.

91 A 2011/95 vagy a 2013/32 irányelv egyéb rendelkezéseiből sem tűnik ki az, hogy azok az értékelések, amelyek a menekült jogállás elismeréséhez vezető eljárásban a kizárási ok alkalmazására vonatkoztak, a jövőre nézve, a menekült jogállás visszavonását követően kötnék az eljáró hatóságot.

92 Mindezzel együtt az érintett tagállam illetékes hatósága csak azt követően hivatkozhat a 2011/95 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének b) pontjában – amely „súlyos bűncselekménynek” a nemzetközi védelmet kérelmező általi elkövetésére vonatkozik – foglalt kizáró okra, hogy minden egyes esetben értékelte a tudomására jutott konkrét tényeket annak meghatározása érdekében, hogy van-e nyomos ok annak feltételezésére, hogy az

érintett személy – aki egyebekben megfelel a kért jogállás megszerzésére vonatkozó szempontoknak – által elkövetett cselekmények e kizáró ok hatálya alá tartoznak, a szóban forgó bűncselekmény súlyosságának értékeléséhez pedig a szóban forgó egyedi ügy valamennyi sajátos körülményének teljes körű vizsgálata szükséges (2020. április 2-i Bizottság kontra Lengyelország, Magyarország és Cseh Köztársaság [A nemzetközi védelmet kérelmezők áthelyezésére szolgáló ideiglenes mechanizmus] ítélet, C-715/17, C-718/17 és C-719/17, EU:C:2020:257, 154. pont).

93 Ennélfogva az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2011/95 irányelv 17. cikke (1) bekezdésének b) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az, ha a kérelmezőt e rendelkezés értelmében kizárják az oltalmazotti státusból az illetékes hatóságok által már ismert büntetőítélet alapján, amennyiben e hatóságok egy korábbi eljárás végén elismerték e kérelmező menekült jogállását, amelyet ezt követően visszavontak.

III.

C-339/20, C-397/20. sz. VD és SR egyesített ügyekben 2022. szeptember 20-án hozott ítélet

1) A bennfentes kereskedelemről és a piaci manipulációról (piaci visszaélés) szóló, 2003. január 28-i 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 12. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontját, valamint a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet), valamint a 2003/6 irányelv és a 2003/124/EK, a 2003/125/EK és a 2004/72/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. április 16-i 596/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontját a 2009. november 25-i 2009/136/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv) 15. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 7., 8. és 11. cikke, valamint 52. cikkének (1) bekezdése fényében

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétesek az olyan jogszabályi intézkedések, amelyek megelőző jelleggel, a piaci visszaélésekkel – köztük a bennfentes kereskedelemmel – kapcsolatos jogsértések elleni küzdelem céljából a forgalmi adatoknak a rögzítés napjától számított egy évig történő általános és különbségtétel nélküli megőrzését írják elő.

2) Az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely nemzeti bíróság időben korlátozza a nemzeti jog értelmében az ő feladatát képező, amiatt történő érvénytelenné nyilvánítás joghatásait azon nemzeti rendelkezések tekintetében, amelyek egyrészt az elektronikus hírközlési szolgáltatókat a forgalmi adatok általános és különbségtétel nélküli megőrzésére kötelezik, másrészt pedig lehetővé teszik, hogy ezeket az adatokat bíróság vagy független közigazgatási hatóság előzetes engedélye nélkül közöljék a

pénzügyek terén illetékes hatósággal, hogy e rendelkezések összeegyeztethetetlenek a 2009/136 irányelvvel módosított 2002/58 irányelv 15. cikkének az Európai Unió Alapjogi Chartájával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével. Az uniós joggal összeegyeztethetetlen nemzeti jogszabályi rendelkezések alkalmazásával megszerzett bizonyítékok elfogadhatósága a tagállamok eljárási autonómiája elvének megfelelően a nemzeti jog hatálya alá tartozik, többek között az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek lényegében a bennfentes kereskedelemről és a piaci manipulációról (piaci visszaélés) szóló, 2003. január 28-i 2003/6/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 96., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 367. o.) 12. cikke (2) bekezdése a) és d) pontjának, valamint a piaci visszaélésekről (piaci visszaélésekről szóló rendelet), valamint a 2003/6 irányelv és a 2003/124/EK, a 2003/125/EK és a 2004/72/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2014. április 16-i 596/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2014. L 173., 1. o.; helyesbítés: HL 2016. L 287., 320. o.) 23. cikke (2) bekezdése g) és h) pontjának – a 2009. november 25-i 2009/136/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2009. L 337., 11. o.) módosított, az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok kezeléséről, feldolgozásáról és a magánélet védelméről szóló, 2002. július 12-i 2002/58/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Elektronikus hírközlési adatvédelmi irányelv) (HL 2002. L 201., 37. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 29. kötet, 514. o.) (a továbbiakban: 2002/58 irányelv) 15. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: Charta) 7., 8. és 11. cikke, valamint 52. cikkének (1) bekezdése fényében történő – értelmezésére vonatkoznak.

2 E kérelmeket a VD és SR ellen bennfentes kereskedelem, bennfentes kereskedelemben való bűnrészesség, bűnpártolás, vesztegetés és pénzmosás bűncselekmények miatt indított büntetőeljárások keretében terjesztették elő.

Az alapeljárások

26 Egy 2014. május 22-i vádirattal VD és SR ellen előzetes bírósági vizsgálat indult, amely bennfentes kereskedelemnek és bennfentes kereskedelemben való bűnrészességnek minősülő cselekményekre vonatkozott. Ezt a vizsgálatot később, a 2014. november 14-én kelt első kiegészítő vádiratban a bűnpártolás bűncselekmény minősítésével kibővítették.

27 2015. szeptember 23-án és 25-én az Autorité des marchés financiers (értékpapírpiaci hatóság, AMF) (Franciaország) közölte a vizsgálóbíróval az általa a CMF L. 621-10. cikke alapján folytatott vizsgálat keretében rendelkezésére álló egyes információkat, többek között VD és SR telefonhívásaiból származó azon személyes adatokat, amelyeket az AMF nyomozói a CPCE L. 34-1. cikke alapján gyűjtöttek össze az elektronikus hírközlési szolgáltatóktól.

28 Az AMF által ily módon tett jelzést követően a vizsgálatot a 2015. szeptember 29-i, 2015. december 22-i

és 2016. november 23-i három kiegészítő vádirattal kiterjesztették a vesztegetés és a pénzmosás minősítésre. 29 VD-t és SR-t 2017. március 10-én, illetve május 29-én vád alá helyezték, előbbit bennfentes kereskedelem és pénzmosás bűncselekmény, utóbbit bennfentes kereskedelem bűncselekmény vádjával.

30 Mivel a vád alá helyezésük az AMF által szolgáltatott forgalmi adatokon alapult, VD és SR egyaránt keresetet nyújtott be a cour d'appel de Paris-hoz (párizsi fellebbviteli bíróság, Franciaország), többek között egy olyan jogalapra hivatkozva, amelyet lényegében a 2002/58 irányelv 15. cikkének – a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett – (1) bekezdésének megsértésére alapítottak. Konkrétan a 2016. december 21-i Tele2 Sverige és Watson és társai ítéletből (C-203/15 és C-698/15, EU:C:2016:970) eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkozva VD és SR azt kifogásolta, hogy e hatóság az említett adatok összegyűjtése érdekében a CMF L. 621-10. cikkére és a CPCE L. 34-1. cikkére támaszkodott, miközben e rendelkezések egyrészt nem feleltek meg az uniós jognak, amennyiben a csatlakozási adatok általános és különbségtétel nélküli megőrzését írták elő, másrészt pedig nem szabtak semmilyen korlátot az AMF vizsgálói azon hatáskörének, hogy kérjék a megőrzött adatok közlését.

31 A cour d'appel de Paris (párizsi fellebbviteli bíróság) 2018. december 20-i és 2019. március 7-i két ítéletével elutasította VD és SR keresetét. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekben szereplő információkból kitűnik, hogy a lényegében a 2002/58 irányelv 15. cikkének – a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett – (1) bekezdésének megsértésére alapított jogalap elutasítása érdekében az ügy érdemében határozó bíróság többek között arra a tényre támaszkodott, hogy a piaci visszaélésekről szóló 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének h) pontja megengedi az illetékes hatóságok számára, hogy bekérjék a távközlési szolgáltatók meglévő adatforgalmi nyilvántartását, amennyiben a nemzeti jog megengedi, ha alapos okkal feltételezhető, hogy megsértették a bennfentes kereskedelem tilalmát, az e rendelet 14. cikkének a) és b) pontja értelmében, illetve hogy ezek a nyilvántartások e jogsértés kivizsgálása szempontjából lényegesen lehetnek.

32 VD és SR fellebbezést nyújtott be ezen ítéletekkel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, többek között a Charta és a 2002/58 irányelv előző pontban hivatkozott rendelkezéseinek megsértésére alapított jogalapra hivatkozva.

33 A csatlakozási adatokhoz való hozzáférést illetően a kérdést előterjesztő bíróság a Conseil constitutionnel (alkotmánytanács) 2017. július 21-i határozatára hivatkozik, amelyből kitűnik, hogy az AMF vizsgálói által a megőrzött személyes adatokhoz való hozzáférésre irányuló, a francia jogban előírt eljárás nem felel meg a magánélet tiszteletben tartásához való jognak, amelyet az emberi és polgári jogokról szóló, 1789. évi nyilatkozat 2. cikke véd, hangsúlyozva, hogy jöllehet a nemzeti jogalkotó az ilyen adatoknak a vizsgálat keretében történő megszerzésére vonatkozó jogosultságot a hivatali titoktartás által kötelezett, felhatalmazott tisztviselők számára tartotta fenn, és nem ruházta fel őket végrehajtási jogkörrel, nem biztosított az említett eljárás számára más garanciát az egyrésztől a

magánélet tiszteltben tartásához való jog, másrésztől a közrendet sértő cselekmények megelőzésének és a bűncselekmények elkövetői felkutatásának kiegyensúlyozott összehangolása biztosítására, így a CMF 621–10. cikke első bekezdésének második mondatát a Constitution française-zel (francia alkotmány) ellentétesnek kellett nyilvánítani.

34 A kérdést előterjesztő bíróság ezenkívül rámutat egyrészt arra, hogy a Conseil constitutionnel (alkotmánytanács) úgy ítélte meg, hogy figyelembe véve azokat a „nyilvánvalóan túlzott mértékű” következményeket, amelyeket e rendelkezés azonnali hatályon kívül helyezése gyakorolhat a folyamatban lévő eljárásokra, e megsemmisítés időpontját 2018. december 31-ig kellett elhalasztani, másrészt pedig, hogy a nemzeti jogalkotó a CMF L. 621-10. cikke első bekezdésének alkotmányellenesnek nyilvánításából levonva a következtetéseket, e törvénykönyvbe beillesztette az L. 621-10–2. cikket.

35 A kérdést előterjesztő bíróság, miközben emlékeztet a 2016. december 21-i Tele2 Sverige és Watson és társai ítélet (C-203/15 és C-698/15, EU:C:2016:970) 125. pontjából következő megfontolásokra, úgy véli, hogy az alapügyek tényállásának megvalósulása idején alkalmazandó, a CMF L. 621-10. cikke első bekezdése második mondatának semmissége nem következhet ezen alkotmányellenesnek nyilvánításból, figyelemmel e rendelkezés megsemmisítéséből eredő joghatások elhalasztására. Mindazonáltal úgy véli, hogy az a lehetőség, amellyel az AMF vizsgálói e rendelkezés alapján rendelkeznek, hogy bíróság vagy másik független közigazgatási szerv általi előzetes ellenőrzés nélkül megszerezzék a kapcsolati adatokat, nem felel meg a Charta – Bíróság által értelmezett – 7., 8. és 11. cikkéből eredő követelményeknek.

36 E körülmények között e tekintetben csak a CMF L. 621-10. cikke megsemmisítésének időbeli elhalasztása lehetőségének kérdése merül fel, jöllehet az nem felel meg a Chartának.

37 A csatlakozási adatok megőrzésével kapcsolatban a kérdést előterjesztő bíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy bár a CPCE L. 34-1. cikkének II. bekezdése olyan elvi kötelezettséget ír elő, amely szerint az elektronikus hírközlési szolgáltatóknak minden forgalmi adatot törölniük kell vagy anonimé kell tenniük, e kötelezettség alól azonban több kivétel is van, többek között az e rendelkezés III. pontjában előírt, „a bűncselekmények [...] kivizsgálása, megállapítása és üldözése érdeké[re]” vonatkozó kivétel. E sajátos érdekre tekintettel bizonyos számú adat törlésére vagy anonimizálására irányuló műveleteket egy évvel későbbre kell halasztani.

38 E bíróság e tekintetben pontosítja, hogy a CPCE L. 34-1. cikkének III. bekezdésében meghatározott feltételek által konkrétan érintett öt adatkategóriát a CPCE R. 10–13. cikke sorolja fel. E csatlakozási adatokat a közlést követően állítják elő vagy kezelik, és e közlés körülményeire, valamint a szolgáltatás igénybe vevőire vonatkoznak, de nem szolgálnak semmilyen információval az érintett közlések tartalmáról.

39 Ezt követően, emlékeztetve a 2016. december 21-i Tele2 Sverige és Watson és társai ítélet (C-203/15 és C-698/15, EU:C:2016:970) 112. pontjára, amelynek értelmében a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdését a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell

értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a bűnözés elleni küzdelem céljából minden elektronikus hírközlési berendezés tekintetében valamennyi előfizető és nyilvántartott felhasználó összes forgalmi és helymeghatározó adatának általános és különbségtétel nélküli megőrzését írja elő, a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az alapügyek keretében az AMF hozzáfért az elektronikus hírközlési szolgáltatók által tárolt adatokhoz olyan bennfentes kereskedelemre és piaci visszaélésekre vonatkozó műveletek gyanúja miatt, amelyek több súlyos büntetőjogi tényállást valósíthatnak meg. E hozzáférést az igazolta, hogy e hatóságnak a vizsgálata hatékonysága érdekében egy adott időszak alatt megőrzött különböző adatok összevetésére volt szüksége, amely lehetővé tette bennfentes információk több partner közötti cseréjének feltárását, ami az ezzel kapcsolatos jogellenes gyakorlatok fennállására világított rá.

40 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az AMF által végzett vizsgálatok megfelelnek a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének d) pontjában és az 596/2014 rendelet 1. cikkével összefüggésben értelmezett 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontjában a tagállamokat terhelő kötelezettségeknek, köztük többek között annak, hogy előírják az elektronikus hírközlési szolgáltatók birtokában lévő, meglévő forgalmiadat-nyilvántartások közlését.

41 Ezenkívül e bíróság egyrészt az említett rendelet (65) preambulumbekzdésére hivatkozva hangsúlyozza, hogy ezek a csatlakozási adatok lényeges – esetenként az egyedüli – bizonyítékként szolgálhatnak a bennfentes kereskedelem felderítésében és bizonyításában, mivel ezek alapján azonosítható lehet a hamis vagy félrevezető információ terjesztéséért felelős személy vagy azok a személyek, akik egy adott időpontban kapcsolatban álltak egymással.

42 Másrészt a kérdést előterjesztő bíróság ugyanezen rendelet (66) preambulumbekzdésére hivatkozik, amelyből kitűnik, hogy a pénzügyek terén illetékes hatóságokra ruházott hatáskörök gyakorlása összeütközésbe kerülhet a magánélet és a családi élet, az otthon és a kommunikáció tiszteltben tartásához való joggal, így a tagállamoknak megfelelő és hathatós biztosítékokat kell létrehozniuk mindennemű visszaélés ellen, az említett hatásköröket csak olyan esetekre korlátozva, ahol azok a megfelelő vizsgálat céljaira szükségesek olyan súlyos esetekben, amikor ugyanazon cél hatékony eléréséhez e tagállamok számára más egyenértékű eszközök nem állnak rendelkezésre. E bíróság szerint ebből a preambulumbekzdéséből az következik, hogy a piaci visszaélés egyes eseteit súlyos jogsértésnek kell tekinteni.

43 E bíróság egyébiránt hangsúlyozza, hogy az alapügyekben a jogellenes piaci gyakorlatok tényállási elemét alkotó bennfentes információk lényegüket tekintve szóbeli és titkos jellegűek voltak.

44 A fenti megfontolásokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy összeegyeztethető-e a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése – a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben – a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének d) pontjából és az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontjából eredő követelményekkel.

45 Végül abban az esetben, ha a Bíróság úgy ítélné meg, hogy az alapügyekben szóban forgó, a csatlakozási adatok megőrzésére vonatkozó szabályozás nem

egyeztethető össze az uniós joggal, az a kérdés merül fel, hogy ideiglenesen fenntarthatók-e ezen szabályozás joghatásai a jogbizonytalanság elkerülése, valamint annak érdekében, hogy a korábban gyűjtött és megőrzött adatokat a bennfentes kereskedelem felderítése és üldözése céljából felhasználják.

46 E körülmények között határozott úgy a Cour de cassation (semmitőszék), hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a C-339/20. és C-397/20. sz. ügyekben azonos módon megfogalmazott kérdéseket terjeszt a Bíróság elé

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) A [2003/6] irányelv 12. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontja, valamint a 2016. július 3-tól ez utóbbi helyébe lép[ő] [596/2014] rendelet 23. cikke (2) bekezdésének – az e rendelet (65) preambulumbeközléssel összefüggésben értelmezett – g) és h) pontja, a kicserélt információk rejtett jellegére és a vizsgálattal esetlegesen érintettek általános közönséghez való tartozására tekintettel nem foglalja-e magában azt a lehetőséget, hogy a nemzeti jogalkotó kötelezheti az elektronikus hírközlési szolgáltatókat a csatlakozási adatok olyan ideiglenes, mégis általános megőrzésére, amely lehetővé teszi [a 2003/6] irányelv 11. cikkében és [az 596/2014] rendelet 22. cikkében említett közigazgatási hatóságok számára, hogy ha bizonyos személyekkel szemben fennáll annak gyanúja, hogy bennfentes kereskedelemben vesznek részt vagy piaci visszaélést követnek el, bekérjék a szolgáltatótól a meglévő adatforgalmi nyilvántartását, amennyiben joggal feltételezhető, hogy ezek a nyomozás tárgyával kapcsolatban álló nyilvántartások relevánsak lehetnek a jogsértés megvalósulására vonatkozó bizonyítékok szolgáltatása szempontjából, és ezáltal többek között még a gyanú felmerülése előtt lehetővé válik az érdekelt személyek között fennálló kapcsolatok felderítése?

2) Amennyiben a Bíróság [első kérdésre adott] válasza alapján a Cour de cassationnak (semmitőszék) úgy kell tekintenie, hogy a csatlakozási adatok megőrzésére vonatkozó francia jogszabályok nem felelnek meg az uniós jognak, a jogbizonytalanság elkerülése és a korábban összegyűjtött és tárolt adatok e jogi szabályozásban szereplő valamelyik célból történő felhasználása érdekében e jogszabályok joghatásai átmenetileg fenntarthatók-e?

3) Valamely nemzeti bíróság átmenetileg fenntarthatja-e egy olyan jogszabály joghatásait, amely lehetővé teszi valamely független közigazgatási hatóságnak a piaci visszaélésekkel kapcsolatos vizsgálatok lefolytatásával megbízott tisztviselői számára, hogy valamely bíróság vagy más független közigazgatási hatóság előzetes ellenőrzése nélkül hozzájussanak a csatlakozási adatokhoz?”

47 A Bíróság elnöke 2020. szeptember 17-i határozatával az írásbeli és a szóbeli szakasz lefolytatása, valamint az ítélethozatal céljából egyesítette a C-339/20. és a C-397/20. sz. ügyet.

48 2021. április 21-én a Conseil d'État (államtanács, Franciaország) meghozta a French Data Network és társai ítéletet (393099., 394922., 397844., 397851., 424717., 424718. sz.), amelyben többek között arról határozott, hogy összeegyeztethetők-e az uniós joggal bizonyos, az alapeljárások szempontjából releváns nemzeti jogszabályi rendelkezések, nevezetesen a CPCE L. 34-1. cikke és a CPCE R. 10–13. cikke.

49 A Bíróság felhívására a jelen ügyekben a tárgyaláson részt vevőknek lehetőségük volt arra, hogy állást foglaljanak a Conseil d'État (államtanács) ezen ítéletének a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmekre gyakorolt esetleges hatásáról.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Előzetes észrevételek

53 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek benyújtását követően a Conseil d'État (államtanács) meghozta a 2021. április 21-i French Data Network és társai ítéletét (393099., 394922., 397844., 397851., 424717., 424718. sz.), amely többek között a CPCE L. 34-1. cikkének és a CPCE R. 10–13. cikkének az uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozik.

54 Márpedig, amint arra a főtanácsnok az indítványának 42. pontjában rámutatott, és amint az a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott, a jelen ítélet 27., 37. és 38. pontjában ismertetett magyarázatokból is kitűnik, e cikkek „kulcsfontosságú rendelkezéseknek” minősülnek az alapügyekben szereplő CMF L. 621-10. cikk alkalmazása keretében.

55 A Bíróság előtti tárgyaláson a francia kormány képviselője, miután hangsúlyozta azt a jogalkotási fejleményt, amelynek tárgyát a CPCE L. 34-1. cikke képezte a Bíróság által a 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítéletben (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791) tett pontosítások nyomán, amint az a jelen ítélet 21. pontja is említi, lényegében azt fejtette ki, hogy az alapügyekben felmerült jogviták eldöntéséhez a kérdést előterjesztő bíróságnak az emberi és polgári jogokról szóló, 1789. évi nyilatkozat 7. és 8. cikkében szentesített, a törvény időbeli hatályának elvével összhangban kell figyelembe vennie a nemzeti rendelkezéseket az alapügyekben szereplő, a 2014. és 2015. évre visszanyúló tényekre alkalmazandó szövegváltozatukban, így a Conseil d'État (államtanács) 2021. április 21-i French Data Network és társai ítélete (393099., 394922., 397844., 397851., 424717., 424718. sz.) semmiképpen nem vehető figyelembe a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek elemzése során.

56 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EUMSZ 267. cikkel bevezetett eljárás keretében az ügyben eljáró és határozathozatalra hivatott nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és ha igen, a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (lásd ebben az értelemben: 2010. szeptember 8-i Winner Wetten ítélet, C-409/06, EU:C:2010:503, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 Csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéséről való határozathozatalt, ha a közösségi jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd ebben az értelemben: 2009. november 19-i Filippiak ítélet,

C-314/08, EU:C:2009:719, 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatokból kitűnik, hogy az első és a harmadik kérdések nem a CPCE L. 34-1. cikkét és a CPCE R. 10–13. cikkét érintik közvetlenül, hanem a CMF L. 621-10. cikkét, amelynek értelmében az AMF az elektronikus hírközlési szolgáltatóktól a VD és SR által folytatott telefonhívásokkal kapcsolatos forgalmi adatok közlését kérte, amelyek alapján ez utóbbiak ellen vádat emeltek, és amelyek bizonyítékként való elfogadhatóságát az alapeljárásokban vitatják.

59 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a jelen ügyekben előterjesztett második és harmadik kérdésekkel, amelyek az első kérdésekből következnek, az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy abban az esetben, ha a szóban forgó, a csatlakozási adatok megőrzésére és az azokhoz való hozzáférésre vonatkozó nemzeti szabályozás összeegyeztethetetlennek bizonyulna az uniós joggal, annak joghatásait nem lehet-e mégis ideiglenesen fenntartani, hogy elkerülhető legyen a jogbizonytalanság, és lehetővé váljon, hogy az említett jogszabály alapján megőrzött adatok felhasználhatók legyenek a bennfentes kereskedelem felderítése és üldözése céljából.

60 A fentiekre, valamint a főtanácsnok által az indítványa 44–47. pontjában kifejtettekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a Conseil d'État (államtanács) 2021. április 21-i French Data Network és társai ítéletétől (393099., 394922., 397844., 397851., 424717., 424718. sz.), valamint a Conseil constitutionnel (alkotmánytanács) 2022. február 25-i, a CPCE L. 34-1. cikkét – a jelen ítélet 20. pontjában hivatkozott szövegváltozatában – részben alkotmányellenesnek nyilvánító (2021–976/977. sz.) határozatától függetlenül, az alapügyek eldöntéséhez továbbra is szükséges, hogy a Bíróság választ adjon az előterjesztett kérdésekre.

61 Másodszor meg kell állapítani, hogy a Bíróság előtti tárgyaláson VD képviselője vitatta az 596/2014 rendelet időbeli alkalmazhatóságát, lényegében arra hivatkozva, hogy az alapügy tényállása e rendelet hatálybalépését megelőzően valósult meg. Következésképpen kizárólag a 2003/6 irányelv rendelkezései relevánsak az előterjesztő bíróság által feltett kérdések vizsgálata szempontjából.

62 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely új jogszabály azon jogi aktusnak a hatálybalépésétől alkalmazandó, amely e jogszabályt tartalmazza, és bár az nem vonatkozik a korábbi törvény hatálya alatt keletkezett és véglegesen kialakult jogi helyzetekre, azt alkalmazni kell az ilyen helyzetek jövőbeli hatásaira, valamint az új jogi helyzetekre. Ez csak abban az esetben van másképpen – a jogi aktusok visszaható hatályának a tilalmára vonatkozó elv sérelme nélkül –, ha az új szabályhoz olyan különleges rendelkezések kapcsolódnak, amelyek a szabály időbeli alkalmazásának feltételeit külön meghatározzák (lásd ebben az értelemben: 2019. január 15-i E. B. ítélet, C-258/17, EU:C:2019:17, 50. pont; 2020. május 14-i Azienda Municipale Ambiente ítélet, C-15/19, EU:C:2020:371, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

63 Márpedig, amint az a jelen ítélet 26–29. pontjában megállapításra került, noha az alapügyek által érintett jogi helyzetek valóban az 596/2014 rendelet hatálybalépése előtt keletkeztek, amely 2016. július 3-án kezdődő hatállyal hatályon kívül helyezte és felváltotta a

2003/6 irányelvet, az alapeljárások azonban ezen időpontot követően zajlottak le, így e helyzetek jövőbeli hatásaira – az előző pontban felidézett elvnek megfelelően – az 596/2014 rendelet irányadó.

64 Ebből következik, hogy a jelen ügyben az 596/2014 rendelet rendelkezései alkalmazandók. Egyébiránt nem kell különbséget tenni a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott, a 2003/6 irányelvből és az 596/2014 rendeletről eredő rendelkezések között, mivel e rendelkezések hatálya lényegében hasonló a Bíróság által a jelen ügyekben andandó értelmezés szempontjából.

Az első kérdésekről

65 Első kérdéseivel az előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontját, valamint az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontját a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben és a Charta 7., 8. és 11. cikkének, valamint 52. cikke (1) bekezdésének fényében úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétesek az olyan jogszabályi intézkedések, mint amelyek az alapügyekben szerepelnek, és amelyek megelőző jelleggel, a piaci visszaélésekkel – köztük a bennfentes kereskedelemmel – kapcsolatos jogsértések elleni küzdelem céljából a forgalmi adatoknak a rögzítés napjától számított egy évig történő általános és különbségtétel nélküli megőrzését írják elő.

66 Az alapeljárások felei és a Bírósághoz írásbeli észrevételeket benyújtó érdekelték és tekintetben eltérő véleményeket fogalmaztak meg. Az észt kormány, Írország, valamint a spanyol és a francia kormány szerint a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontja, valamint az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontja hallgatólagosan, de szükségszerűen felhatalmazza a nemzeti jogalkotót arra, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatók számára általános és különbségtétel nélküli adatmegőrzési kötelezettséget vezessen be annak érdekében, hogy a pénzügyek terén illetékes hatóság számára lehetővé tegye a bennfentes kereskedelem felderítését és szankcionálását. Mivel – amint az 596/2014 rendelet (65) preambulumbekkezdéséből kitűnik – az említett nyilvántartások lényeges – esetenként az egyedüli – bizonyítékként szolgálhatnak a bennfentes kereskedelem felderítésében és bizonyításában, az ilyen megőrzési kötelezettség elengedhetetlen mind az említett hatóság által folytatott vizsgálatok és eljárások hatékonyságának, mind pedig a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdése a) és d) pontja, valamint az 596/2014/EU rendelet 23. cikke (2) bekezdésének h) pontja hatékony érvényesülésének biztosításához, valamint az ezen eszközök által követett, az Unió pénzügyi piaci integritásának biztosítására és az e piacokba vetett befektetői bizalom megerősítésére irányuló közérdekű célok eléréséhez.

67 VD, SR, a lengyel kormány és az Európai Bizottság ezzel szemben azt állítja, hogy e rendelkezések, amennyiben arra szorítkoznak, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatóktól az e szolgáltatók birtokában lévő, „meglévő” adatforgalmi nyilvántartások közlését megkövetelő hatáskört korlátozzák, csak az ezen adatokhoz való hozzáférés kérdését szabályozzák.

68 E tekintetben először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit,

hanem szövegkörnyezetét is figyelembe kell venni, valamint annak a szabályozásnak a célkitűzéseit és keletkeztörténetét is, amelynek a rendelkezés részét képezi (lásd ebben az értelemben: 2018. április 17-i Egenberger ítélet, C-414/16, EU:C:2018:257, 44. pont).

69 Az első kérdésekben említett rendelkezések szövegét illetően meg kell állapítani, hogy míg a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének d) pontja a pénzügyek terén illetékes hatóság azon hatáskörére utal, hogy „meglévő rögzített telefonbeszélgetések[et] és meglévő adatforgalmi nyilvántartások[at] bekér[jen]”, addig az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontja e hatóság azon hatáskörére utal, hogy bekérje egyrészt a „befektetési vállalkozás, hitelintézet vagy pénzügyi vállalkozás [...] adatforgalmi nyilvántartását[]”, másrészt pedig a „távközlési szolgáltató meglévő adatforgalmi nyilvántartásá[t], amennyiben a nemzeti jog megengedi”.

70 Márpedig e rendelkezések szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy azok az említett hatóság arra vonatkozó hatáskörének korlátozására szorítkoznak, hogy „kérje” vagy „bekérje” az e szolgáltatók birtokában lévő adatokat, ami az ezen adatokhoz való hozzáférésnek felel meg. Ezenkívül az említett szolgáltatók „meglévő” nyilvántartásaira való hivatkozás arra enged következtetni, hogy az uniós jogalkotó nem kívánta szabályozni a nemzeti jogalkotó azon lehetőségét, hogy az ilyen nyilvántartások megőrzésére vonatkozó kötelezettséget vezessen be.

71 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint valamely uniós jogi rendelkezés értelmezése nem akadályozhatja meg e rendelkezés egyértelmű és pontos szövegének hatékony érvényesülését. Amennyiben tehát az uniós jog valamely rendelkezésének értelme magából a rendelkezés szövegéből egyértelműen kitűnik, a Bíróság nem térhet el ettől az értelmezéstől (2022. január 25-i VYSOČINA WIND ítélet, C-181/20, EU:C:2022:51, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

72 A jelen ítélet 70. pontjában vázolt értelmezést megerősíti mind a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdése a) és d) pontjának, valamint az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdése g) és h) pontjának szövegkörnyezete, mind pedig azon szabályozás célkitűzése, amelynek e rendelkezések a részét képezik.

73 Azon szövegkörnyezetet illetően, amelybe e rendelkezések illeszkednek, meg kell jegyezni, hogy bár a 2003/6 irányelv 12. cikkének (1) bekezdése és az 596/2014 rendelet 23. cikkének az e rendelet (62) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett (3) bekezdése értelmében az uniós jogalkotó arra kívánta kötelezni a tagállamokat, hogy hozzák meg a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a pénzügyek terén illetékes hatóságok rendelkezzenek hatékony eszköz-, hatáskör- és erőforráskészlettel, valamint a feladataik hatékony ellátásának biztosításához szükséges felügyeleti és vizsgálati hatáskörökkel, ezek a rendelkezések nem mondanak semmit azon esetleges lehetőségről, hogy a tagállamok e célból az elektronikus hírközlési szolgáltatók terhére bevezethetik-e a forgalmi adatok általános és különbségtétel nélküli megőrzésének kötelezettségét, sem pedig azon feltételekről, amelyek mellett az ilyen adatokat az említett szolgáltatóknak meg kell őrizniük adott esetben az illetékes hatóságok részére történő átadásuk céljából.

74 A 2003/6 irányelv 12. cikkének (2) bekezdésével és az 596/2014 rendelet 23. cikkének (2)

bekezdésével az uniós jogalkotó kizárólag a pénzügyek terén illetékes hatóságot kívánta felruházni a vizsgálati és felügyeleti feladatai hatékonyságának biztosítása érdekében olyan klasszikus vizsgálati jogkörökkel, mint amelyek lehetővé teszik e hatóság számára az iratokba való betekintést, ellenőrzéseket és házkutatásokat, illetve azt, hogy végzéseket hozzon vagy eltiltásokat rendeljen el olyan személyekkel szemben, akiket piaci visszaéléssel kapcsolatos bűncselekmények – többek között bennfentes kereskedelem – elkövetésével gyanúsítanak.

75 Egyébiránt meg kell állapítani, hogy az 596/2014 rendeletnek a konkrétan az adatmegőrzés kérdését szabályozó rendelkezései, vagyis az említett rendelet 11. cikke (5) bekezdésének utolsó albekezdése, (6) bekezdésének második albekezdése, (8) bekezdése és (11) bekezdésének c) pontja, 17. cikke (1) bekezdésének első albekezdése, 18. cikkének (5) bekezdése, valamint 28. cikke csak az e rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) pontjában felsorolt pénzügyi szolgáltatók tekintetében keletkeztet ilyen megőrzési kötelezettséget, és ezért csak az e konkrét szolgáltatók által nyújtott pénzügyi tranzakciókkal és szolgáltatásokkal kapcsolatos adatokra vonatkozik.

76 A szóban forgó szabályozás által követett célkitűzéseket illetően meg kell jegyezni, hogy egyrészt a 2003/6 irányelv (2) és (12) preambulumbekkezdéséből, másrészt pedig az 596/2014 rendelet (2) és (24) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkéből kitűnik, hogy ezen eszközök célja az Unión belüli pénzügyi piacok integritásának biztosítása és az e piacokba vetett befektetői bizalom megerősítése, amely bizalom többek között azon a tényen nyugszik, hogy a befektetők egyenlő bánásmódban részesülnek, és megvédik őket a bennfentes információk jogosulatlan felhasználásával szemben. A bennfentes kereskedelem – 2003/6 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében és az 596/2014 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében kimondott – tilalmának a fentiek alapján célja a tőzsdéi ügyletben részt vevő felek egyenlőségének biztosítása, elkerülve azt, hogy egyikőjük, aki bennfentes információval rendelkezik, és emiatt kedvezőbb helyzetben van a többi befektetőhöz képest, az információt nem ismerő más személyek rovására ebből hasznot húzzon (lásd ebben az értelemben: 2022. március 15-i Autorité des marchés financiers ítélet, C-302/20, EU:C:2022:190, 43., 65. és 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

77 Bár az 596/2014 rendelet (65) preambulumbekkezdése értelmében a csatlakozási adatok nyilvántartásai lényeges – esetenként az egyedüli – bizonyítékként szolgálhatnak a bennfentes kereskedelem vagy a piaci manipuláció felderítésében és bizonyításában, ez a preambulumbekkezdés csak az elektronikus hírközlési szolgáltatók „nyilvántartásaira”, valamint a pénzügyek terén illetékes hatóság azon hatáskörére utal, hogy az említett szolgáltatóktól a „meglévő” adatok közlését „kérje”. Így e preambulumbekkezdésből egyáltalán nem következik, hogy az uniós jogalkotó e rendelettel olyan hatáskört kívánt volna elismerni a tagállamok számára, hogy az elektronikus hírközlési szolgáltatókkal szemben általános adatmegőrzési kötelezettséget írjon elő.

78 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy sem a 2003/6 irányelvet, sem pedig az 596/2014 rendeletet nem lehet úgy értelmezni, hogy az a jogalapját képezheti az elektronikus hírközlési szolgáltatók

birtokában lévő adatforgalmi nyilvántartások megőrzésére vonatkozó általános kötelezettségnek azon hatáskörök gyakorlása céljából, amelyeket a pénzügyek terén illetékes hatóságra ruháztak a 2003/6 irányelv és az 596/2014 rendelet alapján.

79 Másodszer emlékeztetni kell arra – amint arra a főtanácsnok az indítványának 53. és 61. pontjában lényegében rámutatott –, hogy a 2002/58 irányelv az elektronikus hírközlési ágazatban a személyes adatok megőrzésére és általánosabban a személyes adatok kezelésére vonatkozó referencia-jogiaktus, így ezen irányelv Bíróság általi értelmezése az elektronikus hírközlési szolgáltatók által tárolt adatforgalmi nyilvántartásokra is vonatkozik, amelyeket a 2003/6 irányelv 11. cikke és az 596/2014 rendelet 22. cikke értelmében a pénzügyek terén illetékes hatóságok tőlük bekereshetnek.

80 Ugyanis a 2002/58 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése értelmében ezen irányelv előírja különösen azon nemzeti rendelkezések összehangolását, amelyek szükségesek ahhoz, hogy biztosítsák az elektronikus hírközlési ágazatban – amely a távközlési ágazatot is magában foglalja – a személyes adatok kezelése vonatkozásában az alapvető jogok és szabadságok védelmének egyenértékű szintjét, különös tekintettel a magánéletre és a bizalmas adatkezelésre való jogra.

81 Egyébiránt ezen irányelv 3. cikkéből kitűnik, hogy ezt az irányelvet az Unióban a nyilvánosan elérhető hírközlési szolgáltatások nyilvános hírközlő hálózaton – az adatgyűjtést és az azonosító eszközöket támogató nyilvános hírközlő hálózatokat is beleértve – történő nyújtásával összefüggő személyes adatok kezelésére kell alkalmazni. Ezért az említett irányelvet úgy kell tekinteni, mint amely az ilyen szolgáltatások nyújtóinak – köztük többek között a távközlési szolgáltatóknak – a tevékenységeit szabályozza (lásd ebben az értelemben: 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet, C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791, 93. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

82 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy – amint arra lényegében a főtanácsnok az indítványának 62. és 63. pontjában hivatkozik – az elektronikus hírközlési szolgáltatók birtokában lévő – a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének d) pontja és az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontja értelmében vett – nyilvántartások kezelése jogszerűségének értékelését a 2002/58 irányelvben foglalt feltételek, valamint az ezen irányelv Bíróság általi értelmezése fényében kell elvégezni.

83 Ezt az értelmezést támasztja alá az 596/2014 rendelet 3. cikke (1) bekezdésének 27. pontja is, amennyiben előírja, hogy e rendelet alkalmazásában az adatforgalmi nyilvántartás a 2002/58/EK irányelv 2. cikke második bekezdésének b) pontjában meghatározott forgalmi adatok nyilvántartása.

84 Ezenkívül a 2003/6 irányelv (44) preambulumbekzdése, valamint az 596/2014 rendelet (66) és (77) preambulumbekzdése értelmében az ezen aktusokban foglalt célokat a Chartában elismert alapvető jogok és elvek – köztük a magánélet tiszteletben tartásához való jog – tiszteletben tartásával kell megvalósítani. E tekintetben az uniós jogalkotó az 596/2014 rendelet (66) preambulumbekzdésében kifejezetten rámutatott arra, hogy az e rendelet alapján a pénzügyek terén illetékes hatóságra ruházott hatáskörök gyakorlására vonatkozóan, amelyek komoly kölcsönhatásba kerülhetnek a magánélet és a családi élet,

az otthon és a kommunikáció tiszteletben tartásához való joggal, a tagállamoknak megfelelő és hathatós biztosítékokat kell létrehozniuk mindennemű visszaélés ellen, szükség esetén például az érintett tagállam igazságügyi szerve által kibocsátott megfelelő előzetes engedély beszerzésének követelményével. A tagállamoknak az illetékes hatóságok számára az ilyen beavatkozó jellegű hatáskörök gyakorlását csak a megfelelő vizsgálat céljaira szükséges mértékben szabad megengedniük olyan súlyos esetekben, amikor ugyanazon cél eléréséhez más egyenértékű eszköz nem áll rendelkezésre. Ebből következik, hogy a 2003/6 irányelv és az 596/2014 rendelet által szabályozott intézkedések alkalmazása semmiképpen nem sértheti a személyes adatoknak a 2002/58 irányelv alapján biztosított védelmét (lásd ebben az értelemben analógia útján: 2008. január 29-i Promusicae ítélet, C-275/06, EU:C:2008:54, 57. pont; 2021. június 17-i M.I.C.M. ítélet, C-597/19, EU:C:2021:492, 124. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

85 Következésképpen a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontját, valamint az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontját úgy kell értelmezni, hogy azok nem engedik meg a forgalmi és helymeghatározási adatok általános és különbségtétel nélküli megőrzését a piaci visszaélésekkel kapcsolatos bűncselekmények elleni, és különösen a bennfentes kereskedelem elleni küzdelem céljából, és az ilyen megőrzést előíró nemzeti szabályozás uniós joggal való összeegyeztethetőségét a 2002/58 irányelv 15. cikkének – a Charta 7., 8. és 11. cikkének, valamint 52. cikke (1) bekezdésének fényében értelmezett – (1) bekezdése alapján kell értékelni, amint azt a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmezi.

86 Az ilyen nemzeti szabályozás ez utóbbi rendelkezésekkel való összeegyeztethetőségének vizsgálatát illetően emlékeztetni kell arra, hogy jöllehet – amint az lényegében a jelen ítélet 53., 54. és 58. pontjának együttes olvasatából következik – a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek középpontjában álló rendelkezés a CMF L. 621-10 cikke, amelynek alapján az AMF az elektronikus hírközlési szolgáltatóktól a VD és SR által folytatott telefonhívásokkal kapcsolatos adatok továbbítását kérte, amelyek alapján vád alá helyezték őket, mindazonáltal – amint arra a főtanácsnok az indítványa 42. pontjában rámutatott – a CPCE L. 34-1. cikke és a CPCE R. 10–13. cikke „kulcsfontosságú rendelkezések” e CMF L. 621-10. cikk alkalmazásának keretében.

87 A kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott, a jelen ítélet 27., 37. és 38. pontjában összefoglalt magyarázatokból ugyanis kitűnik, hogy egyrészt az AMF vizsgálói a szóban forgó forgalmi adatokat a CPCE L.34-1. cikkének az alapeljárásokra alkalmazandó szövegváltozata alapján gyűjtötték össze, amely cikk III. bekezdése a II. bekezdésben előírt azon elvi kötelezettséghez kapcsolódik, amely szerint az elektronikus hírközlési szolgáltatóknak törölniük vagy anonimizálniuk kellett minden forgalmi adatot, néhány kivételtől eltekintve, köztük a „bűncselekmények [...] kivizsgálása, megállapítása és üldözése érdek[vel]” kapcsolatos kivételt. E sajátos érdek tekintettel bizonyos számú adat törlésére vagy anonimizálására irányuló műveleteket egy évvel későbbre kell halasztani.

88 Másrészt e bíróság pontosítja, hogy a CPCE L. 34-1. cikke III. bekezdésének az alapeljárásokra alkalmazandó szövegváltozata által érintett öt

adatkategória a CPCE R. 10–13. cikkében volt felsorolva, úgymint a felhasználó azonosítására alkalmas információk; a felhasznált hírközlési végberendezésekre vonatkozó adatok; a műszaki jellemzők, valamint az egyes közlések dátuma, időpontja és időtartama; a kért vagy felhasznált kiegészítő szolgáltatásokra és a szolgáltatóikra vonatkozó adatok, és végül a kommunikáció címzettjének vagy címzettjeinek azonosítását lehetővé tevő adatok. A CPCE R.10–13. cikkének az alapeljárásokra alkalmazandó szövegváltozata szerint továbbá távközlési tevékenység esetén az érintett szolgáltatók megőrizhették a közlés forrásának és helymeghatározásának azonosítását lehetővé tevő adatokat.

89 Ebből következik, hogy az alapügyekben szóban forgó szabályozás a telefonhívások valamennyi eszközére kiterjed, és magában foglalja ezen eszközök valamennyi felhasználóját, anélkül hogy e tekintetben különbséget vagy kivételt tenne. Továbbá ezen adatok körébe, amelyek megőrzésére e szabályozás az elektronikus hírközlési szolgáltatókat kötelezi, elsősorban azok az adatok tartoznak, amelyek a közlés forrásának és rendeltetési helyének megtalálásához szükségesek, meghatározzák a közlés napját, időpontját, időtartamát és típusát, azonosítják az alkalmazott hírközlési eszközöket, valamint meghatározzák a végberendezések és a közlések helyét; ilyen adat például a felhasználó neve és címe, a hívó és a hívott fél telefonszáma.

90 Így azok az adatok, amelyeket a szóban forgó nemzeti szabályozás értelmében egy éven keresztül meg kell őrizni, még ha nem is fedik le az érintett közlések tartalmát, lehetővé teszik többek között annak megismerését, hogy a telefonos kommunikációs eszköz használója mely személlyel kommunikált, és milyen módon került sor e közlésre, lehetővé teszik a közlés napjának, időpontjának és időtartamának, valamint azon helynek a meghatározását, amelyen a közlésre sor került, valamint lehetővé teszik a végberendezések helyének megismerését, anélkül hogy szükségszerűen valamely közlés továbbítására kerülne sor. Lehetővé teszik továbbá annak meghatározását is, hogy a felhasználó bizonyos személyekkel egy adott időszakban milyen gyakorisággal kommunikál. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy ezen adatok összességükben véve igen pontos következtetések levonását tehetik lehetővé azon személyek magánéletét illetően, akiknek adatait megőrizték, mint például a napi szokások, az állandó vagy ideiglenes tartózkodási helyek, a napi vagy egyéb helyváltoztatások, a gyakorolt tevékenységek, e személyek társadalmi kapcsolatai és az általuk látogatott társadalmi közegek tekintetében. Konkrétan, ezen adatok eszközül szolgálnak az érintett személyek profiljának megalkotásához, amely információ a magánélet tisztelgetben tartásához való jog tekintetében ugyanolyan érzékeny, mint a közléseknek maga a tartalma (lásd ebben az értelemben: 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

91 Ami az elérni kívánt célokat illeti, meg kell állapítani, hogy a szóban forgó szabályozás többek között a bűncselekmények kivizsgálására, megállapítására és üldözésére irányul, beleértve a piaci visszaéléseket, amelyeknek a bennfentes kereskedelem is részét képezi.

92 A jelen ítélet 86–91. pontjában kifejtett tényezőkre tekintettel meg kell állapítani, hogy a nemzeti

jogalkotó a szóban forgó szabályozással többek között a bűncselekmények kivizsgálása, megállapítása és üldözése, valamint a bűnözés elleni küzdelem céljából előírta a forgalmi adatoknak a rögzítés napjától számított egy évig történő általános és különbségtétel nélküli megőrzését.

93 Márpedig különösen a 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítélet (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791) 140–168. pontjából, valamint a 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet (C-140/20, EU:C:2022:258) 59–101. pontjából kitűnik, hogy az ilyen megőrzés nem igazolható a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdése szerinti ilyen célokkal.

94 Ebből következik, hogy az olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügyek tárgyát képezi, és amely arra kötelezi az elektronikus hírközlési szolgáltatókat, hogy megelőző jelleggel, a piaci visszaélésekkel – köztük a bennfentes kereskedelemmel – szembeni küzdelem céljából, általánosan és különbségtétel nélkül megőrizték az elektronikus hírközlési eszközök összes felhasználójának forgalmi adatait, anélkül hogy e tekintetben bármilyen különbséget vagy kivételt tennének, és anélkül, hogy a megőrzendő adatok és az elérni kívánt cél között megteremtene a szükséges kapcsolatot a jelen ítélet előző pontjában említett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, túllép a feltétlenül szükséges mérték korlátain, és egy demokratikus társadalomban nem tekinthető igazoltnak, amint azt a 2002/58 irányelv 15. cikkének – a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett – (1) bekezdése megköveteli (lásd ebben az értelemben analógia útján: 2020. október 6-i Privacy International ítélet, C-623/17, EU:C:2020:790, 81. pont).

95 A fentiekre tekintettel a C-339/20. és C-397/20. sz. ügyekben előterjesztett első kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2003/6 irányelv 12. cikke (2) bekezdésének a) és d) pontját, valamint az 596/2014 rendelet 23. cikke (2) bekezdésének g) és h) pontját a 2002/58 irányelv 15. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben és a Charta 7., 8. és 11. cikkének, valamint 52. cikke (1) bekezdésének fényében úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétesek az olyan jogszabályi intézkedések, amelyek megelőző jelleggel, a piaci visszaélésekkel – köztük a bennfentes kereskedelemmel – kapcsolatos jogsértések elleni küzdelem céljából a forgalmi adatoknak a rögzítés napjától számított egy évig történő általános és különbségtétel nélküli megőrzését írják elő.

A második és harmadik kérdésről

96 A jelen ügyekben előterjesztett második és harmadik kérdésével, amelyeket együttesen kell vizsgálni, az előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy valamely nemzeti bíróság időben korlátozhatja a nemzeti jog értelmében amiatt történő érvénytelenné nyilvánítás joghatásait az olyan nemzeti jogszabályi rendelkezések tekintetében, amelyek egyrészt az elektronikus hírközlési szolgáltatókat a forgalmi adatok általános és különbségtétel nélküli megőrzésére kötelezik, másrészt pedig lehetővé teszik, hogy ezeket az adatokat bíróság vagy független közigazgatási hatóság előzetes engedélye nélkül közöljék a pénzügyek terén illetékes hatósággal, hogy e szabályozás összeegyeztethetetlen a 2002/58

irányelv 15. cikkének a Chartával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével.

97 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog elsőbbségének elve kimondja, hogy az uniós jog elsőbbséget élvez a tagállamok jogával szemben. Ez az elv tehát arra kötelezi a tagállamok valamennyi szervét, hogy biztosítsák az uniós jog különböző rendelkezéseinek teljes érvényesülését, mivel a tagállamok joga nem befolyásolhatja az e rendelkezéseknek az említett államok területén elismert hatályát. Ezen elv értelmében, amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság köteles biztosítani e normák teljes érvényesülését, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve a nemzeti jogszabályok uniós joggal ellentétes rendelkezéseinek alkalmazását, utólagosan is, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie vagy várnia kellene azok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítésére (lásd ebben az értelemben: 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 118. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

98 Kizárólag a Bíróság engedélyezheti, kivételesen és jogbiztonságon alapuló kényszerítő megfontolások alapján, azon kizárás joghatásainak ideiglenes felfüggesztését, amelyeket valamely uniós rendelkezés a vele ellentétes nemzeti jogra gyakorol. A Bíróság által adott jogértelmezéshez fűződő joghatások időbeli korlátozására kizárólag ugyanazon ítéletben kerülhet sor, amely a kért értelmezésről szól. Sértené az uniós jog elsőbbségét és egységes alkalmazását, ha a nemzeti bíróságoknak lehetőségük lenne – akár ideiglenesen – elsőbbséget biztosítani az uniós joggal ellentétes nemzeti rendelkezéseknek az uniós joggal szemben (2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 119. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

99 Kétségtelen, hogy a Bíróság korábban egy olyan ügyben, amelyben az uniós jog által előírt azon kötelezettség megsértésével elfogadott intézkedések jogszerűségéről volt szó, amely szerint a projektek környezetre és védett területre gyakorolt hatásait előzetes vizsgálatnak kell alávetni, kimondta, hogy a nemzeti bíróság, amennyiben a belső jog ezt lehetővé teszi, kivételesen fenntarthatja az ilyen intézkedések joghatásait, ha a joghatások fenntartását az érintett tagállam villamosenergia-ellátásának megszakadásával fenyegető, valós és súlyos veszély elhárításának szükségességéhez kapcsolódó kényszerítő megfontolások igazolják, és ezt a veszélyt más eszközökkel és alternatív megoldásokkal – többek között a belső piac keretében – nem lehetne elhárítani, továbbá a joghatások fenntartása csupán az említett jogellenesség megszüntetéséhez feltétlenül szükséges időtartamra terjedhet ki (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Inter-Environnement Wallonie és Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen ítélet, C-411/17, EU:C:2019:622, 175., 176., 179. és 181. pont).

100 Márpedig ellentétben egy olyan eljárási kötelezettség elmulasztásával, mint a projekteknek a környezetvédelem sajátos területére gyakorolt hatásainak előzetes vizsgálata, a 2002/58 irányelv 15. cikkének a Charta 7., 8. és 11. cikkével, valamint 52. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett (1)

bekezdésének megsértése nem orvosolható az előző pontban említetthez hasonló eljárás útján (lásd ebben az értelemben: 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 121. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

101 Az alapügyek tárgyát képezőhöz hasonló nemzeti szabályozás joghatásainak fenntartása ugyanis azt jelentené, hogy e szabályozás továbbra is olyan kötelezettségeket ír elő az elektronikus hírközlési szolgáltatóknak, amelyek ellentétesek az uniós joggal, és amelyek súlyos beavatkozást jelentenek azon személyek alapvető jogaiba, akiknek az adatait megőrizték (lásd analógia útján: 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 122. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

102 Következésképpen a kérdést előterjesztő bíróság időben nem korlátozhatja az alapügyben szereplő nemzeti jogszabály tekintetében a nemzeti jog értelmében az ő feladatát képező érvénytelenné nyilvánítás joghatásait (lásd analógia útján: 2022. április 5-i Commissioner of An Garda Síochána és társai ítélet, C-140/20, EU:C:2022:258, 123. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

103 Pontosítani kell továbbá, hogy az elfogadott értelmezés időbeli hatályának korlátozása nem történt meg a 2016. december 21-i Tele2 Sverige és Watson és társai ítéletben (C-203/15 és C-698/15, EU:C:2016:970) és a 2020. október 6-i La Quadrature du Net és társai ítéletben (C-511/18, C-512/18 és C-520/18, EU:C:2020:791), így a jelen ítélet 98. pontjában említett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően arra nem kerülhet sor a Bíróság későbbi ítéleteiben sem.

104 Végül, figyelembe véve azt a tényt, hogy a kérdést előterjesztő bírósághoz a forgalmi adatok alapján szerzett bizonyítékok elfogadhatatlanná nyilvánítása iránti kérelmeket terjesztettek elő azon az alapon, hogy a szóban forgó nemzeti rendelkezések ellentétesek az uniós joggal, mind az adatok megőrzése, mind pedig az azokhoz való hozzáférés tekintetében, meg kell határozni hogy milyen hatással van a VD és SR ellen az alapeljárások keretében felhozott bizonyítékok elfogadhatóságára annak a megállapításnak, hogy a CMF L. 621-10. cikke az alapügyek tényállására alkalmazandó szövegváltozatában esetlegesen összeegyeztethetetlen a 2002/58 irányelv 15. cikkének – a Charta 7., 8. és 11. cikkének, valamint 52. cikkének (1) bekezdésének fényében értelmezett – (1) bekezdésével.

105 E tekintetben elegendő a Bíróság ítélkezési gyakorlatára, különösen a 2021. március 2-i Prokuratuur (Az elektronikus hírközléssel kapcsolatos adatokhoz való hozzáférés feltételei) ítélet (C-746/18, EU:C:2021:152) 41–44. pontjában felidézett elvekre utalni, amelyekből az következik, hogy ezen elfogadhatatlanság a tagállamok eljárási autonómiája elvének megfelelően a nemzeti jog hatálya alá tartozik, többek között az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett.

106 Ez utóbbi elvet illetően emlékeztetni kell arra, hogy ez alapján a nemzeti büntetőbíróság köteles a bűncselekmények elkövetésével gyanúsított személyekkel szemben indított büntetőeljárásban figyelmen kívül hagyni azokat az információkat és bizonyítékokat, amelyeket a forgalmi és helymeghatározó adatoknak az uniós joggal összeegyeztethetetlen, általános és különbségtétel nélküli megőrzése révén, vagy pedig az említett adatokhoz a

hatáskörrel rendelkező hatóság által, az uniós jog megsértésével történő hozzáférés révén szereztek meg, ha e személyek nem tudnak hatékony módon észrevételt tenni ezekkel az információkkal és bizonyítékokkal kapcsolatban, amelyek a bíróság tudomásán kívüli területről származnak, és döntő befolyással lehetnek a tényállás megállapítására (lásd ebben az értelemben: 2021. március 2-i Prokuratuur [Az elektronikus hírközléssel kapcsolatos adatokhoz való hozzáférés feltételei] ítélet, C-746/18, EU:C:2021:152, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

107 A fenti megfontolásokra tekintettel a jelen ügyekben előterjesztett második és harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy az uniós jogot úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, ha valamely nemzeti bíróság időben korlátozza a nemzeti jog értelmében az ő feladatát képező, amiatt történő érvénytelenné nyilvánítás joghatásait azon nemzeti rendelkezések tekintetében, amelyek egyrészt az elektronikus hírközlési szolgáltatókat a forgalmi adatok általános és különbségtétel nélküli megőrzésére kötelezik, másrészt pedig lehetővé teszik, hogy ezeket az adatokat bíróság vagy független közigazgatási hatóság előzetes engedélye nélkül közzéadják a pénzügyek terén illetékes hatósággal, hogy e rendelkezések összeegyeztethetetlenek a 2002/58 irányelv 15. cikkének a Chartával összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével. Az uniós joggal összeegyeztethetetlen nemzeti jogszabályi rendelkezések alkalmazásával megszerzett bizonyítékok elfogadhatósága a tagállamok eljárási autonómiája elvének megfelelően a nemzeti jog hatálya alá tartozik, többek között az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett.

IV.

C-633/20. sz. TC Medical Air Ambulance Agency ügyben 2022. szeptember 29-én hozott ítélet

A 2014. május 15-i 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a biztosítási közvetítésről szóló, 2002. december 9-i 2002/92/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontját, valamint a 2018. május 14-i (EU) 2018/411 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel módosított, a biztosítási értékesítésről szóló, 2016. január 20-i (EU) 2016/97 európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1., 3. és 8. pontját

a következőképpen kell értelmezni:

a „biztosításközvetítő” és ebből következően a „biztosításértékesítő” e rendelkezések értelmében vett fogalmába tartozik az a jogi személy, amelynek tevékenysége abban áll, hogy ügyfeleinek a tőlük kapott díj ellenében önkéntes tagságot kínál egy olyan csoportos biztosításban, amelyet előzőleg valamely biztosítótársaságnál kötött, és e tagság biztosítási ellátásra jogosítja ezen ügyfeleket, különösen külföldön bekövetkező betegség vagy baleset esetén.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2014. május 15-i 2014/65/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2014. L 173., 349. o.; helyesbítések: HL 2016. L 188., 28. o., HL 2016. L 273., 35. o., HL 2017. L 64., 116. o.) módosított, a biztosítási közvetítésről

szóló, 2002. december 9-i 2002/92/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2003. L 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 4. kötet, 330. o.; a továbbiakban: 2002/92 irányelv) 2. cikke 3. és 5. pontjának, valamint a 2018. május 14-i (EU) 2018/411 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL 2018. L 76., 28. o.) módosított, a biztosítási értékesítésről szóló, 2016. január 20-i (EU) 2016/97 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 26., 19. o.; a továbbiakban: 2016/97 irányelv) 2. cikke (1) bekezdése 1., 3. és 8. pontjának az értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband eV (fogyasztói központok és szervezetek országos szövetsége, Németország) és a TC Medical Air Ambulance Agency GmbH között, az utóbbi által engedély nélkül végzett állítólagos biztosítási közvetítési tevékenység tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Az alapeljárás

16 Az alapeljárás alperese reklámcéceket bízik meg azzal, hogy fogyasztóknak házaló értékesítés útján, díjfizetés fejében tagságot kínálnak egy csoportos biztosítási rendszerben.

17 Ennek érdekében csoportos biztosítási szerződést kötött a W. Versicherungs-AG társasággal, amely a külföldi utazások során egészség- és balesetbiztosítást, valamint a külföldi és belföldi hazaszállítás költségeinek fedezetét foglalja magában.

18 Az alapeljárás alperese, aki nem vitatottan biztosított minőségben jár el, megfizeti a biztosítónak járó díjakat.

19 Az alapeljárás alperese szerződéses kapcsolatban áll továbbá az F. r. AG társasággal, amely orvosi személyzete és repülőgépe segítségével díjazás ellenében olyan szolgáltatásokat nyújt, amelyek egyrészt külföldön bekövetkezett betegség vagy baleset esetén történő hazaszállítás megszervezéséből és teljesítéséből, másrészt telefonos ügyeleti központ működtetéséből állnak.

20 Az alapeljárás alperesének ügyfelei, akik az általa kötött csoportbiztosításhoz csatlakoznak, díjat fizetnek, és ennek fejében különböző szolgáltatásokra jogosultak külföldi betegség vagy baleset esetén, amelyek magukban foglalják az orvosi kezeléseket és a betegszállítással kapcsolatos költségek megtérítését, a szállítás szervezését és a telefonos ügyeletet.

21 Az alapügy alperese az ügyfeleinek járó biztosítási szolgáltatásokat többek között az általa ezen ügyfelekre engedélyezett követelések útján nyújtja.

22 Amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, az alapügy alperesének tevékenysége nem biztosítási szerződés megkötésére irányul, hanem arra, hogy lehetővé tegye a fogyasztók számára, hogy csatlakozzanak az általa kötött csoportbiztosításhoz, és lehetőséget biztosítson számukra az e biztosítás által fedezett szolgáltatások igénybevételére.

23 Sem az alapeljárás alperese, sem az általa megbízott reklámcégek nem rendelkeznek a nemzeti jog által a biztosításközvetítói tevékenység végzésére előírt engedéllyel.

24 Az alapeljárás felperese, mivel úgy ítélte meg, hogy az alapeljárás alperesének tevékenysége megfelel a biztosítási közvetítő tevékenységének, és ennek alapján

ilyen engedéllyel kell rendelkeznie, keresetet indított a Landgericht Koblenz (koblenzi regionális bíróság, Németország) előtt e tevékenység megszüntetése iránt.

25 E bíróság helyt adott e keresetnek.

26 Az alapeljárás alperese fellebbezést nyújtott be a Landgericht Koblenz (koblenzi regionális bíróság) határozatával szemben az Oberlandesgericht Koblenzhez (koblenzi regionális felsőbbbíróság, Németország), amely hatályon kívül helyezte az említett határozatot, mivel úgy vélte, hogy az alapeljárás alperese nem minősíthető a GewO 34d. §-a (1) bekezdésének az alapügy tényállására alkalmazandó változata értelmében vett „biztosítási közvetítőnek”.

27 A felülvizsgálati kérelem tárgyában eljáró kérdést előterjesztő bíróság, a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) úgy véli, hogy az alapjogvita eldöntése attól függ, hogy az alapeljárás alperesét a 2002/92 és 2016/97 irányelv értelmében vett „biztosítási közvetítőnek” kell-e minősíteni.

28 E körülmények között a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„A 2002/92/EK irányelv 2. cikke 3. és 5. pontjának és az (EU) 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdése 1., 3. és 8. pontjának értelmében vett biztosításközvetítőnek minősül-e az a vállalkozás, amely biztosítottként az ügyfelei részére a biztosítónál csoportos biztosítás formájában külföldi utazási egészségbiztosítást és külföldi, illetve belföldi hazaszállítás költségeire kiterjedő biztosítást tart fenn, és a fogyasztók részére olyan tagságot értékesít, amely külföldi megbetegedés vagy baleset esetén biztosítási szolgáltatások igénybevételére jogosít, a megszerzett tagoktól pedig a biztosítási fedezet fejében díjazásban részesül?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéstről

29 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2002/92 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontját, valamint a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1., 3. és 8. pontját akként kell-e értelmezni, hogy a „biztosításközvetítő” és ebből következően a „biztosításértékesítő” e rendelkezések értelmében vett fogalmába tartozik az a jogi személy, amelynek tevékenysége abban áll, hogy ügyfeleinek a tőlük kapott díj ellenében önkéntes tagságot kínál egy olyan csoportos biztosításban, amelyet előzőleg valamely biztosítótársaságnál kötött, és e tagság biztosítási ellátásra jogosítja ezen ügyfeleket, különösen külföldön bekövetkező betegség vagy baleset esetén.

30 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy – amint az a 2016/97 irányelv 44. cikkének első bekezdéséből következik – a 2002/92 irányelv 2018. október 1-jével hatályát veszítette. Mindazonáltal az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az alapeljárás alperese tevékenységének megszüntetése iránti kérelemről való határozathozatal érdekében a kérdést előterjesztő bíróságnak e tevékenységet mind az alapügy tényállása idején hatályos uniós jogi rendelkezésekre, mind pedig az e kérelemről való határozathozatal időpontjában hatályos uniós jogi rendelkezésekre tekintettel meg kell vizsgálnia. Ebből

következik, hogy a feltett kérdésre e két irányelvre tekintettel kell válaszolni.

31 Amint az a 2002/92 irányelv 1. cikkének (1) bekezdéséből és a 2016/97 irányelv 1. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, ezek az irányelvek szabályokat állapítanak meg a biztosítási és viszontbiztosítási közvetítési tevékenységek, a biztosítási és viszontbiztosítási értékesítési tevékenységek Unión belüli megkezdésére és folytatására vonatkozóan.

32 A „biztosítási közvetítés” tevékenységét a 2002/92 irányelv 2. cikke 3. pontjának első bekezdése úgy határozza meg, hogy az a biztosítási szerződések bemutatásával, ajánlattétellel vagy más biztosítási szerződések megkötésének előkészítésével kapcsolatos tevékenység vagy az ilyen szerződések megkötése, illetve közreműködés az ilyen szerződések kezelésében és teljesítésében, különösen káresemény esetén.

33 Ezen irányelv 2. cikkének 5. pontja pedig úgy határozza meg a biztosítási közvetítő fogalmát, hogy az bármely természetes vagy jogi személy, aki díjazás ellenében kezd vagy folytat biztosítási közvetítést.

34 Az említett irányelv (11) preambulumbekkezdése értelmében e díjazás lehet anyagi jellegű vagy más, megállapodás alapján járó, a nyújtott szolgáltatáshoz kötött gazdasági előny.

35 A 2016/97 irányelv a 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában a „biztosítási értékesítés” fogalmát úgy határozza meg, hogy az a biztosítási szerződések megkötésével kapcsolatos tanácsadás, ajánlattétel vagy biztosítási szerződések megkötésének előkészítésével kapcsolatos egyéb tevékenység, az ilyen szerződések megkötésével, illetve az ilyen szerződések kezelésében és teljesítésében való közreműködéssel kapcsolatos tevékenységek, különösen kárigény esetén.

36 A „biztosításközvetítő” fogalmát ezen irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 3. pontja úgy határozza meg, hogy az bármely, a biztosítótól vagy viszontbiztosítótól vagy ezek alkalmazottaitól eltérő, továbbá a kiegészítő biztosításközvetítői tevékenységet végző személytől eltérő természetes vagy jogi személy, aki vagy amely javadalmazás ellenében kezd vagy folytat biztosítási értékesítési tevékenységet.

37 A „biztosításértékesítő” az említett irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 8. pontja szerint „bármely biztosításközvetítő, kiegészítő biztosításközvetítői tevékenységet végző személy vagy biztosító”.

38 A „javadalmazás” fogalmát a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 9. pontja úgy határozza meg, hogy az bármely jutalék, közvetítői díj, egyéb díj vagy más kifizetés, ideértve bármilyen jellegű gazdasági előnyt vagy bármely egyéb pénzületi vagy nem pénzületi előnyt vagy ösztönzést, amelyet a biztosítási értékesítési tevékenységre tekintettel kínálnak fel vagy nyújtanak.

39 Annak meghatározása érdekében, hogy egy olyan jogi személy, mint az alapeljárás alperese, a 2002/92 irányelv 2. cikkének 5. pontja és a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 3. és 8. pontja értelmében vett „biztosítási közvetítő”, „biztosításközvetítő”, illetve „biztosításértékesítő” fogalma alá tartozik-e, mivel az első irányelv 2. cikke 3. pontjának első bekezdésében és a második irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában felsorolt tevékenységeket is végez, nem csupán e rendelkezések szövegét kell figyelembe venni, hanem azok összefüggéseit és az azon jogszabályok által követett célokat is, amelyekben e rendelkezések szerepelnek (lásd ebben az értelemben: 2018. május 31-i Lánsförsäkringar

Sak Försäkringsaktiebolag és társai ítélet, C-542/16, EU:C:2018:369, 39. pont).

40 Először is, ami a 2002/92 irányelv 2. cikke 5. pontjának és a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdése 3. pontjának szövegét illeti, meg kell állapítani egyrészt, hogy e rendelkezések a biztosítási közvetítő, illetve a biztosításközvetítő fogalmát olyan személyként határozzák meg, aki „díjazás ellenében” kezd vagy folytat biztosítási közvetítést, illetve „javadalmazás ellenében” kezd vagy folytat biztosítási értékesítési tevékenységet, másrészt pedig, hogy a „biztosítási közvetítő”, illetve a „biztosításközvetítő” fogalmát a tevékenységekre – a 2002/92 irányelv 2. cikkének 3. pontjában és a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1. pontjában meghatározott biztosítási közvetítésre, illetve biztosítási értékesítésre – tekintettel határozzák meg.

41 Az olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, a díjazás, illetve a javadalmazás fennállására vonatkozó feltételt teljesülnék kell tekinteni, amennyiben a jogi személy minden olyan ügyfelének a csatlakozása, aki a biztosítótársasággal kötött csoportbiztosítási szerződést kötött, és aki ennek alapján fizeti meg a biztosítótársaság részére a biztosítási díjakat, e jogi személy részére kifizetést eredményez. A jelen esetben az alapeljárás alperese ily módon az ilyen díjazás, illetve javadalmazás ellenében közreműködik abban, hogy harmadik személyek, nevezetesen ügyfelei is megszerezzék az általa valamely biztosítótársasággal kötött szerződésben nyújtott biztosítási fedezetet. E díjazás kilátása az alapeljárás alpereshez hasonló jogi személy számára olyan önálló gazdasági érdeket képvisel, amely különbözik a tagoknak a szóban forgó szerződésből eredő biztosítási fedezet megszerzéséhez fűződő érdekétől, ami az említett szerződéshez való önkéntes csatlakozásra tekintettel alkalmas arra, hogy e jogi személyt arra ösztönözze, hogy nagyszámú csatlakozást váltson ki a szerződéshez, amit egyébként a jelen esetben az is tanúsít, hogy az alapügy alperese az e szerződéshez való csatlakozást házalás útján kínáló reklámcégeket vesz igénybe.

42 Tekintettel a „díjazás”, illetve a „javadalmazás” fogalmának tág felfogására, amely mind a 2002/92 irányelv (11) preambulumbekkezdéséből, mind pedig a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 9. pontjából következik, nincs jelentősége annak, hogy a csoportos biztosítási szerződéshez való csatlakozáskor az e szerződést a biztosítótársasággal megkötő jogi személy részére a tagok fizetnek az e személy által rájuk ruházott biztosítási szolgáltatásokhoz való jog ellenében, és nem a biztosító fizet például jutalékot. Egyébként pedig az ilyen körülmény nem kérdőjelezi meg az említett személynek az ügyfeleinek az említett szerződéshez való lehető legszélesebb körű csatlakozásához fűződő saját gazdasági érdekét, avégett, hogy e különböző befizetések finanszírozzák, vagy akár meg is haladják azon díjak összegét, amelyeket e személy ugyanezen szerződés keretében a biztosítónak fizet.

43 Ami azokat a tevékenységeket illeti, amelyekre a „biztosítási közvetítő”, illetve a „biztosításközvetítő” fogalmának a 2002/92 irányelv 2. cikkének 5. pontjában és a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 3. pontjában szereplő meghatározásai utalnak, a Bíróság már megállapította, hogy abból a tényből, hogy az e rendelkezésekben felsorolt tevékenységek alternatívákként szerepelnek, az következik, hogy azok mindegyike önmagában biztosítási közvetítési, illetve

biztosításközvetítési tevékenységnek minősül. Egyébiránt a Bíróság pontosította, hogy e tevékenységek tágan vannak megfogalmazva, és különösen, hogy azok nem csupán biztosítási szerződések bemutatásából és az azokra vonatkozó ajánlattételből állnak, hanem a megkötésük előkészítésével kapcsolatos tevékenységekből is, anélkül hogy ezen előkészítő tevékenységek jellegét bármilyen módon is korlátoznák (lásd ebben az értelemben: 2018. május 31-i Länförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag és társai ítélet, C-542/16, EU:C:2018:369, 37. és 53. pont).

44 Noha a 2002/92 irányelv 2. cikke 3. és 5. pontjának, valamint a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdése 1. és 3. pontjának szövege nem említ kifejezetten az előterjesztett kérdésben szereplőhöz hasonló tevékenységet, az e rendelkezésekben szereplő fogalom meghatározásokat úgy kell értelmezni, hogy azok magukban foglalják az ilyen tevékenységet.

45 E tekintetben – amint azt többek között a német kormány és az Európai Bizottság hangsúlyozta – nincs jelentősége annak, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló tevékenységet folytató jogi személy tevékenysége nem olyan biztosítási szerződések megkötésére irányul, amelyek révén a biztosítottak valamely biztosítótól biztosítási díj ellenében kívánnak biztosítási fedezetben részesülni, hanem arra, hogy a saját ügyfelei önkéntesen, a részére fizetett ellenérték fejében olyan csoportbiztosítási szerződéshez csatlakozzanak, amelyet korábban a biztosítóval abból a célból kötött, hogy az ügyfelei biztosítási fedezetben részesüljenek. Az ilyen tevékenység ugyanis összehasonlítható a biztosítási közvetítő vagy a biztosítási termékek forgalmazója díjazás ellenében végzett tevékenységével, amely arra irányul, hogy a biztosítottak biztosítási díj ellenében bizonyos kockázatok fedezetére biztosítási szerződést kössenek egy biztosítóval.

46 Ugyanígy nem meghatározó az a körülmény, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló tevékenységet folytató jogi személy mint biztosított maga is részese azon csoportbiztosítási szerződésnek, amelyhez való csatlakozásra az ügyfeleit kívánja ösztönözni. Ugyanis ugyanúgy, ahogy a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 8. pontja értelmében vett biztosításértékesítői minőség nem összeegyeztethetetlen a biztosítói minőséggel, a biztosításközvetítői minőség, és ebből következően a biztosításértékesítői minőség nem összeegyeztethetetlen a biztosított minőséggel sem (lásd ebben az értelemben: 2022. február 24-i A és társai [„Unit-linked” biztosítási szerződések], C-143/20 és C-213/20, EU:C:2022:118, 87. és 88. pont).

47 Ami ezt követően azon összefüggést illeti, amelybe az értelmezendő rendelkezések illeszkednek, a 2002/92 irányelv (9) preambulumbekkezdéséből és a 2016/97 irányelv (5) preambulumbekkezdéséből az következik, hogy a biztosítási termékeket különböző személyek vagy szervezetek forgalmazhatják, és hogy a gazdasági szereplők közötti egyenlő bánásmód, valamint a fogyasztók védelme érdekében szükséges, hogy ezen irányelvek hatálya valamennyi ilyen személyre vagy szervre kiterjedjen.

48 Egyébiránt a 2016/97 irányelv, amint az a (7) preambulumbekkezdésében is tükröződik, a 2002/92 irányelv bizonyos rendelkezéseit érintő pontatlanságokra tekintettel kiterjesztette ez utóbbi irányelv hatályát a biztosítási termékek minden értékesítésére.

49 Amint azt a 2016/97 irányelv (6) és (16) preambulumbekzdése kimondja, a fogyasztóknak azonos szintű védelemben kell részesülniük, függetlenül az értékesítési csatornák közötti különbségektől. Amint az ezen irányelv (16) preambulumbekzdésében is megjelenik, a fogyasztók hasznot húzhatnak abból a tényből, hogy a biztosítási termékek különböző csatornákon és közvetítőkön keresztül, a biztosítókkal való különböző együttműködés keretében kerülnek forgalomba, feltéve hogy e szervezetek kötelesek hasonló fogyasztóvédelmi szabályokat alkalmazni, mégpedig olyan okok miatt, amelyek szintén a valamennyi biztosítási közvetítő és a biztosításiértékesítő közötti tisztességes versenyfeltételek megteremtésének szükségességére vonatkoznak.

50 Ezen összefüggés figyelembevételével, és tekintettel a jelen ítélet 41., 42., 45. és 46. pontjának megállapításaira, a 2002/92 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontjában, valamint a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1., 3. és 8. pontjában szereplő fogalmakat úgy kell értelmezni, hogy azok kiterjednek arra a jogi személyre is, amely olyan tevékenységet folytat, mint amelyről az alapügyben szó van.

51 Végül, ez az értelmezés van összhangban az említett irányelvek által kitűzött célokkal.

52 E tekintetben, amint az lényegében a 2002/92 irányelv (8) és (9) preambulumbekzdésében is tükröződik, annak célja többek között a biztosítási közvetítők valamennyi kategóriája közötti egyenlő bánásmód biztosítása, valamint a fogyasztóvédelem javítása a biztosítás területén (lásd ebben az értelemben: 2013. október 17-i EEAE és társai ítélet, C-555/11, EU:C:2013:668, 27. és 29. pont). Ezeket a célokat a 2016/97 irányelv fokozottan követi, amint az többek között az (5), (7), (10) és (16) preambulumbekzdéséből is kitűnik.

53 Márpedig a biztosítási piacon az előterjesztett kérdésben szereplőhöz hasonló gazdálkodási modell alapján működő személyek ezen irányelvek hatálya alá vonása alkalmas e két cél megvalósításának elősegítésére.

54 Egyrészt ugyanis az olyan személyeknek e hatály alá vonása, akik tevékenysége – amint az a jelen ítélet 41., 42. és 45. pontjából kitűnik – az említett irányelvek értelmében vett biztosítási közvetítési vagy biztosítási értékesítési tevékenységgel rokonítható, annak elkerülését segíti elő, hogy sérüljön a biztosítási termékek közvetítőinek és értékesítőinek a jelen ítélet 52. pontjában említett valamennyi kategóriája közötti egyenlő bánásmód biztosítására irányuló célkitűzés.

55 Így, mivel az előző pontban említett tevékenységek hasonló jellegűek, a 2002/92 irányelvben és a 2016/97 irányelvben előírt engedélyezési és nyilvántartásba vételi kötelezettségeket, amelyek többek között annak biztosítására irányulnak, hogy a biztosítási közvetítők rendelkezzenek a biztosítási közvetítés és tanácsadás terén szükséges megbízhatósággal és szakértelemmel, ugyanúgy alkalmazni kell az e tevékenységeket végző gazdasági szereplőkre is.

56 Másrészt azon jogi személyeknek a 2002/92 és a 2016/97 irányelv hatálya alá tartozása, amelyek tevékenysége megfelel az előterjesztett kérdésben foglaltaknak, ily módon az ezen irányelvekben előírt szabályok tiszteletben tartásának előírásával hozzájárul a biztosítás területén a fogyasztóvédelem javítására irányuló célkitűzéshez.

57 Ugyanis, amint arra a főtanácsnok az indítványának 83. és 84. pontjában rámutatott, annak biztosítása érdekében, hogy a biztosítási közvetítő tevékenysége megfelelő szintű fogyasztóvédelmet biztosítson, e közvetítő az említett irányelveknek megfelelően köteles tiszteletben tartani többek között a szakmai, pénzügyi és szervezeti jellegű követelmények összességét, az olyan magatartási szabályokat, mint az említett közvetítő és valamely adott biztosító közötti esetleges kapcsolatokból eredő érdek-összeütközés veszélyének megelőzése.

58 Márpedig, amint azt az alapeljárás felperese hangsúlyozta, a fogyasztók védelmének e szükségessége ugyanolyan fontos az olyan jogi személy tekintetében, amely az alapügyben szereplőhöz hasonló gazdasági modellben arra ösztönzi a fogyasztókat, hogy csatlakozzanak az általa valamely biztosítónál kötött csoportos biztosítási szerződéshez, mint az olyan biztosítási közvetítővel vagy olyan biztosítási termékgazdálkodóval szemben, akinek vagy amelynek a fizetett tevékenysége az ilyen szerződések közvetlen megkötésére irányul.

59 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2002/92 irányelv 2. cikkének 3. és 5. pontját, valamint a 2016/97 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének 1., 3. és 8. pontját akként kell értelmezni, hogy a „biztosításközvetítő” és ebből következően a „biztosításiértékesítő” e rendelkezések értelmében vett fogalmába tartozik az a jogi személy, amelynek tevékenysége abban áll, hogy ügyfeleinek a tőlük kapott díj ellenében önkéntes tagságot kínál egy olyan csoportos biztosításban, amelyet előzőleg valamely biztosítótársaságnál kötött, és e tagság biztosítási ellátásra jogosítja ezen ügyfeleket, különösen külföldön bekövetkező betegség vagy baleset esetén.

FÓRUM

Dr. Farkas Zsuzsanna*
A Kúria joggyakorlata a szolgálati járandósággal kapcsolatos ügyekben

Absztrakt

A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény 2012. január 1-jétől megszüntette a korhatár előtti öregségi nyugdíjba vonulás lehetőségét. A 2011. december 31-én folyósított vagy szüneteltetett korhatár előtti nyugdíjak helyébe négy új ellátástípus lépett, a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, az átmeneti bányászjáradék és a táncművészeti életjáradék.

A Kúria elé több olyan ügy került, amely a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá alakításával összefüggő társadalombiztosítási határozat felülvizsgálatára irányult. A tanulmány bemutatja és rendszerezi a Kúriának a szolgálati járandósággal kapcsolatos ügyekben született releváns döntéseit.

Case-law of the Curia of Hungary in matters related to service benefits

Abstract

The Act CLXVII of 2011 on the termination of early retirement pension, on benefits prior to retirement age and on service benefits abolished the possibility of early retirement from the old-age pension scheme as of 1 January 2012. The early retirement paid or suspended on 31 December 2011 have been replaced by four new types of benefits: benefits prior to

retirement age, service benefits, transitional annuity for miners, and life annuity for dance artists.

Numerous cases have been brought before the Curia in which parties seek the review of social security decisions on converting service pensions into service benefits. This study presents and organises the decisions of the Curia in cases related to the service benefits.

Bevezetés

Az Országgyűlés 2011. november 28-i ülésnapján elfogadta a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvényt (továbbiakban: Kenyt.), amely megszüntette a korhatár előtti öregségi nyugdíjba vonulás lehetőségét 2012. január 1-jétől.¹ Ettől az időponttól kezdve nyugellátást már csak a nyugdíjkorhatár betöltésével lehet megállapítani, és az öregségi nyugdíjjá nem alakult, 2011. december 31-én folyósított vagy szüneteltetett korhatár előtti nyugdíjak helyébe négy új ellátástípus lépett: a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság,² az átmeneti bányászjáradék³ és a táncművészeti életjáradék.⁴ Az Alkotmány 70/E. § (3) bekezdése, illetve az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 19. cikk (5) bekezdése teremtette meg a korábbi kedvezményes nyugellátások megszüntetésének, illetve átalakításának alkotmányos alapjait.⁵ Öregségi nyugdíjként került továbbfolyósításra az 1949-ben vagy azt megelőzően születettek civil korhatár előtti nyugdíja,⁶ az 1954-ben vagy korábban születettek szolgálati nyugdíja, valamint a nők 40 év jogosultsági idővel igénybe vehető

* A szerző PhD, főtanácsadó, Kúria; címzetes egyetemi docens Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék; megbízott, oktató Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék. Az írás a szerző véleményét tartalmazza és nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmény állásfoglalásaként.

¹ 2012 előtt Magyarországon számos öregségi típusú nyugdíjazási forma – nők 40 év jogosultsági idővel igénybe vehető öregségi nyugdíja, előrehozott, csökkentett összegű öregségi nyugdíj, – korkedvezményes nyugdíj, bányásznyugdíj, korengedményes nyugdíj, művésznyugdíj, polgármesteri nyugdíj, parlamenti, európai parlamenti képviselői nyugdíj, szolgálati nyugdíj – létezett, amely lehetővé tette az érintetteknek a hosszú vagy rövidebb, de szakmaspecifikus szolgálati idő megszerzése révén a korhatárt megelőzően történő nyugdíjba vonulást.

² A korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról a Kenyt. rendelkezik, de számos esetben alkalmazni rendeli a Tny.-t.

³ A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény, 49/B. §.

⁴ Az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajtós foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény, 43/A. §.

⁵ KONCZ István–PÁNCZÉL Áron: *Bevezetés a magyar társadalombiztosítási nyugellátások rendszerébe*, ELTE Jogi Kari Jegyzetek 32. (sorozatszerk.: Varga István), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021, 37. www.eltereader.hu/media/2021/01/Koncz_Panczel_Bevezetes-a-magyar-tarsadalombiztositasi-nyugellatasok-rendszerebe_WEB.pdf (letöltés ideje: 2022. október 25.).

⁶ Civil korhatár előtti nyugdíjnak minősül az előrehozott, csökkentett összegű öregségi nyugdíj, korkedvezményes nyugdíj, bányásznyugdíj, korengedményes nyugdíj, művésznyugdíj, polgármesteri nyugdíj, parlamenti, európai parlamenti képviselői nyugdíj, vagyis mindazon ellátás, amely nem szolgálati nyugdíj. A honvédség és a rendvédelmi szervek hivatásos állományának tagjai voltak szolgálati nyugdíjra jogosultak.

öregségi nyugdíja⁷ (az ún. nők 40).⁸ Ezek a személyek életkoruktól függetlenül teljes jogú öregségi nyugdíjasok lettek azzal, hogy az öregségi nyugdíjkorhatárt nem töltött volt szolgálati nyugdíjasok nyugdíjára az ún. „nők 40”-esekhez hasonlóan a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (továbbiakban: Tny.) 83/B. §-ában foglalt szüneteltetési kötelezettség vonatkozott.⁹

A korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, az átmeneti bányászjáradék és a balettművészeti életjáradék nem minősül társadalombiztosítási szempontból nyugellátásnak, azonban sok esetben osztja annak sorsát – például a nyugellátásokkal azonos mértékben emelkednek –, és finanszírozásuk nem a Nyugdíjbiztosítási Alapból, hanem a központi költségvetés más fejezetéből történik.¹⁰ A változások a nők 40 év jogosultsági idő alapján, életkortól függetlenül megállapított kedvezményes öregségi nyugdíját nem érintették, azaz ez az ellátás továbbra is nyugellátásnak minősül.¹¹

A tanulmány a korhatár előtti nyugdíjak helyébe lépő négy új ellátástípus közül a szolgálati járandóságra fókuszál. A Kúria elé ugyanis számtalan olyan ügy került, amely a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá alakításával összefüggő társadalombiztosítási határozat felülvizsgálatára irányult. A tanulmány bemutatja és rendszerezi – a terjedelembre való tekintettel nem teljeskörűen – a szolgálati járandósággal kapcsolatos kúriai döntéseket.

I. A szolgálati nyugellátás szolgálati járandósággá történő átalakításával összefüggő kifogások a felülvizsgálati kérelmekben

A szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá való átalakítását elrendelő jogszabály alkotmányosságával, valamint nemzetközi szerződésbe és uniós jogszabályokba ütközésével kapcsolatos kifogások fogalmazódtak meg az egyes társadalombiztosítási határozatok felülvizsgálatára irányuló kérelmekben.

I.1. Jogszabályi környezet

2012. január 1-jétől korhatár előtti öregségi nyugdíj nem állapítható meg. Az 1955-ben vagy azt követően született szolgálati nyugdíjban részesülő személynek a 2011. decemberére járó szolgálati nyugdíját a személyi jövedelemadó mértékével csökkentett és a 2012. januári nyugdíjemelés mértékével növelt összegben, hivatalból szolgálati

járandóságként kellett tovább folyósítani.¹² A szolgálati járandóságra további jogosultság nem szerzhető, azonban ez nem jelenti azt, hogy ezen ellátások újonnan nem állapíthatók meg, a szerzett jogok védelme ugyanis megkívánja azok későbbi érvényesíthetőségét.¹³

Szolgálati nyugdíjra a rendőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, a polgári védelem, az állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a NAV és a Magyar Honvédség hivatásos állományú tagja volt jogosult, amennyiben a tényleges szolgálati ideje – életkortól függetlenül – elérte a 25 évet, vagy a szolgálat felső korhatárának elérésekor – nyugdíjkorhatárnál 5 évvel fiatalabb korban – a tényleges szolgálati ideje elérte a 10 évet és az összes szolgálati idő a 25 évet. A fegyveresek további kedvezményeket kaptak a szolgálati idő számítása és a nyugdíjszámítás terén.¹⁴ Nem kell csökkenteni a szolgálati járandóságot, ha a szolgálati viszonyt egészségi, pszichikai vagy fizikai alkalmatlanság miatt szüntették meg, és az ezt megalapozó balesetnek vagy betegségnek a szolgálati kötelemekkel való összefüggését megállapították, ha a szolgálati nyugdíj nem haladta meg a minimálbér másfélszeresét, ha a jogosult önkéntes tartalékos szerződést kötött, vagy ha a jogosult négy vagy több gyermeket nevelő anyának minősül.¹⁵

I.2. A szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá alakításával összefüggésben előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem

A Kúria az Mfv.III.10.116/2018/8. számú és a Kfv.VII.37.977/2020/4. számú határozatában indokolta a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá alakításával összefüggésben kérelmezett előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmek mellőzését.

A perbeli esetben a felperes szolgálati jogviszonyát megszüntették, szolgálati nyugállományba helyezték, és szolgálati nyugdíjat állapítottak meg részére. A Nyugdíjfolyósító Igazgatóság határozatával – amelyet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Központ helyben hagyott – a felperes szolgálati járandóságának teljes összegben történő folyósítását rendelte el 2012. április 1. napjától a Kenyt. 5. § (1)–(3) bekezdésére alapítottan. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét – amelyben a társadalombiztosítási szervek határozatainak hatályon kívül helyezését, 2012. január 1. napjától

⁷ Az Országgyűlés 2010. december 20-i ülésnapján elfogadta az egyes nyugdíjbiztosítású tárgyú és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2010. évi CLXX. törvényt, amely kiegészítette a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény rendelkezéseit. A törvénybe iktatott új rendelkezés – 1997. évi LXXXI. törvény 18. § (2a)–(2d) bekezdése – biztosítja 2011. január 1-jétől a legalább negyven év jogosultsági idővel rendelkező nők számára az életkoruktól független, kedvezményes nyugdíjba vonulás lehetőségét. A törvénymódosításról lásd bővebben FARKAS Zsuzsanna: *A nők nyugdíja 40 év jogosultsági idő után*, Munkaügyi Szemle, 2011/2, 97–99.

⁸ Kenyt. 3. § (2) bekezdés.

⁹ *Nagykommentár a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvényhez* (szerk.: Pánczél Aron), Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019, 71.

¹⁰ Kenyt. 21. §.

¹¹ Lásd bővebben FARKAS Zsuzsanna: *A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról*, Humánpolitikai Szemle, 2012/1, 39–45.

¹² Kenyt. 5. § (2) bekezdés; FARKAS [2012] *i. m.* 42.

¹³ *Nagykommentár... i. m.* 70.

¹⁴ *Nagykommentár... i. m.* 69.

¹⁵ Kenyt. 5. § (3) bekezdés; FARKAS [2012] *i. m.* 42.

szolgálati nyugdíja feleledését, valamint előzetes döntéshozatali eljárás megindítását kezdeményezte – elutasította, a Kúria pedig a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalra utasította.¹⁶ A megismételt eljárásban arról kellett döntenie, hogy a felperes szolgálati járandóságát 2012. április 1. napjától vagy 2012. január 1. napjától kell-e személyi jövedelemadóval csökkentés nélkül tovább folyósítani. A felperes a megismételt eljárásban és az elsőfokú eljárás során azonos tartalmú nyilatkozatot tett.

A felperes vitatta a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá történő átalakításának, az átalakításról szóló határozat elmulasztása miatti jogorvoslati jog elvonásának jogszerűségét, a szolgálati nyugdíja visszamenőleges hatályú „elvétele”, a „szakmunkás/szakközépiskolai” idejének a szolgálati idő számításánál figyelmen kívül hagyását, a hatóságnak az uniós jogba ütköző jogszabály – Kenyt. 2. és 5. §-ok – alkalmazását. A felperes négy okból panaszolta a Kenyt. vonatkozó rendelkezéseinek uniós jogba ütközését, álláspontja szerint sérti az életkori és a nemi alapú diszkrimináció tilalmát, a jogorvoslatihoz való jogot és a tulajdonjog védelmét. A felperes kérte továbbá az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését a perben alkalmazott társadalombiztosítási jogszabályoknak az Európai Unió működéséről szóló szerződés (továbbiakban: EUMSZ) 157. cikk (2) bekezdésének, a 267. cikk (3) bekezdésének, az Európai Unióról szóló szerződés (továbbiakban: EUSZ) 2. cikkének, a 4. cikk (3) bekezdésének, 6. cikkének, az Európai Unió Alapjogi Charta (továbbiakban: Alapjogi Charta) 17., 20., 21. és 47. cikkeinek, az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) gyakorlatának, a 2000/78/EK irányelv preambuluma (13.) pontjának, 2. cikkének, 6. cikkének, 9. cikkének, a 2006/54/EK irányelv preambuluma (14.) pontjának, 5. cikkének, 7. cikke (2) bekezdésének, a 79/7/EGK irányelv 4. cikkének értelmezése tekintetében.

A Kúria a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelmét elutasította, különös tekintettel arra, hogy az előzetes döntéshozatali eljárást nem olyan kérdések tekintetében kezdeményezte, amelyek az adott eljárásban a felülvizsgált alperesi határozatot érintenék. A bíróság kifejtette továbbá, hogy a megismételt eljárásban kizárólag a közigazgatási határozat jogszerűsége tárgyában – a felperes szolgálati járandóságát 2012. április 1. napjától vagy 2012. január 1. napjától kell-e teljes összegben tovább folyósítani – kellett döntenie, azaz a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá való átalakítását elrendelő jogszabályok, a határozat hiánya, a jogorvoslati jog megvonása, a visszamenőleges hatály, az átalakítás törvényessége, alkotmányossága, nemzetközi szerződésbe, uniós

jogszabályokba ütközése nem képezhetette a felülvizsgálat tárgyát.¹⁷

1.2.1. A Kenyt. vitatott rendelkezéseinek alapjogi felülvizsgálata

A fenti számú ügyben megfogalmazott Kenyt. vitatott rendelkezéseinek alapjogi vizsgálata az Alkotmánybíróság és a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (továbbiakban: EJEB) előtt is megtörtént.

1.2.1.1. Az Alkotmánybíróság döntése

Az Alkotmánybíróság a 23/2013. (IX. 25.) AB határozatában a benyújtott alkotmányjogi panaszra¹⁸ – amely szerint a nyugdíjrendszer átalakítása, (korhatár előtti) nyugdíjas státusz elvesztése diszkriminatív szabályozáson alapul, mert a jogalkotó bizonyos kor feletti esetében nem vonta el a nyugdíjat, e kor alatti jogosultak nyugdíját ellenben nem biztosítási alapon nyugvó ellátássá alakította –, a következő megállapításokat tette. A jogalkotó az Alaptörvény XIX. cikkében foglaltaknak megfelelően járt el, amikor a korhatár előtti ellátás megállapítása körében a 62. életév betöltéséhez kötötte a nyugellátás megőrzését, a fiatalabb életkorúak pedig egy másik ellátási formába kerültek.¹⁹ A jogalkotó a szolgálati járandóság esetében a korhatárt 5 évvel alacsonyabban – az 1955. évben vagy azt követően születetteknek nézve – húzta meg, azaz a nyugellátás megőrzését az 57. életév betöltéséhez kötötte. Az Alkotmánybíróság kifejtette ebben a határozatában, hogy továbbra is irányadónak tartja a diszkrimináció tilalmát értelmező korábbi döntéseiben foglaltakat, amint azt a 42/2012. (XII. 20.) AB határozatában megállapította.²⁰

1.2.1.2. Az Emberi Jogok Európai Bírósága döntése

A szolgálati nyugdíjak átalakításával kapcsolatos kérdéseket alapjogi szempontból az Emberi Jogok Európai Bírósága már elbírált a Markovics–Béres–Augustin – 77575/11., 19828/13., 19829/13. sz. – ügyekben. A szolgálati nyugdíjak átalakítását, a járandóság összegének a személyi jövedelemadó mértékével való csökkentését és az ellátásnak a jövedelemkorlát elérése miatti felfüggesztését kifogásoló indítványok alapján hozott határozataiban megállapította, hogy a Kenyt. rendelkezései nem sértik az Emberi Jogok Európai Egyezménye (továbbiakban: Egyezmény) diszkrimináció tilalommal és tulajdonvédelemmel kapcsolatos rendelkezéseit.

Az EJEB a Markovics és Társa kontra Hungary-ügyben hozott határozatában a korábbi, szolgálati járandósággá átalakított ellátás személyi jövedelemadóval való csökkentését a kérelmezők számára az Egyezmény Első Kiegészítő

¹⁶ Kúria Mfv.III.10.116/2018/8. számú végzés.

¹⁷ Kúria Kfv.VII.37.977/2020/4. számú végzés, Indokolás [37] pontja.

¹⁸ Fontos megemlíteni, hogy az alkotmányjogi panaszokat benyújtó magánszemélyeken túlmenően az alapvető jogok biztosa is Alkotmánybírósághoz fordult a Kenyt. ügyében. Az indítvány ügyszáma: AJB-4744/2012.

¹⁹ TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*, Dialóg Campus, Budapest, 2019, 162–163.

²⁰ 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [85]–[87] pontja.

Jegyzőkönyve 1. cikke által biztosított tulajdonjog békés gyakorlásába való beavatkozásnak minősítette. Az EJEB a nyugdíjrendszer átalakításának jogos célját – az általános gazdasági és társadalmi érdek szem előtt tartását – nem vonta kétségbe. A kérelmezőknek azt a kifogását, amely szerint a nyugdíjrendszer átalakítása, átszervezése csak 0,003%-os mértékben befolyásolta a nyugdíjrendszer egyenlegét, amely így nem biztosított megfelelő válaszütemkedést a magyarországi kedvezőtlen gazdasági helyzetre vonatkozóan azért nem fogadta el, mert az EJEB – észszerűnek és a jogos célok teljesítéséhez megfelelőnek tartott eljárás kiválasztása esetén – nem vizsgálja, hogy az alkalmazott jogszabály a legjobb megoldásnak minősül-e. Az EJEB a szociális juttatásoknak, a kérelmezők esetében bevezetett 16%-os, illetve 12%-os bevételesökkenést eredményező elvonását nem tekintette olyan tehernek, amely túlzott mértékű és aránytalan, illetve a társadalombiztosítási ellátásukat alapjaiban korlátozná.²¹

II. A szolgálati járandóság folyósításának szünetelését elrendelő társadalombiztosítási határozatok bírósági felülvizsgálata iránt indított perek

A Kúria a szolgálati járandóság Kenyt. 11. §-a és más jogszabályi rendelkezések alkalmazásán alapuló, kereső tevékenység, kereseti korlát elérése miatti szüneteltetése tárgyában a felvetett jogkérdésekkel összefüggésben számos határozatában állást foglalt, valamint a szabályozás alaptörvény-ellenességével kapcsolatos álláspontját és érveit az előterjesztett bírói kezdeményezésekben fejtette ki. A Kúria ezzel a kérdéskörrel összefüggésben több határozatában foglalkozott továbbá azzal is, hogy a bíró az Alkotmánybíróság eljárásában *res iudicata* minősülő kérdések, már elbírált jogszabályok vizsgálatát mely korlátok között kérheti.

II.1. A jogszabályi környezet

A Kenyt. 11. § (1) bekezdésének jelenleg – 2020. július 1-jétől – hatályos rendelkezései szerint a szolgálati járandóság folyósítását szüneteltetni kell, ha a szolgálati járandóságban részesülő személy a tárgyévben biztosítási jogviszonyban áll, és az általa fizetendő társadalombiztosítási járulékok alapja meghaladja a tárgyév első napján érvényes kötelező legkisebb munkabér havi összegének tizennyolcszorosát – ún. éves keretösszeg –, amelynek elérését követő hónap első napjától az adott tárgyév december 31-ig, de legfeljebb az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséig, kivéve a határvédelemben résztvevő önkéntes tartalékos szolgálati járandóságot.

Szükséges megemlíteni, hogy a Kúria a szolgálati járandóságnak a kereseti korlát elérése miatti

szüneteltetése tárgyában felvetett jogkérdésekkel összefüggésben a jelen pont alatt tárgyalt ítéleteit a döntésekor hatályos jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg. A szolgálati járandóság folyósítását a Kenyt. 11. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Tny. 83/B. § (1) bekezdése alapján kellett szüneteltetni.²²

II.2. A szolgálati járandóság kereseti korlát elérése miatti szüneteltetése tárgyában felvetett jogkérdésekkel összefüggésben meghozott határozatok

A Kúria a szolgálati járandóság Kenyt. 11. §-a és más jogszabályi rendelkezések alkalmazásán alapuló, kereső tevékenység, kereseti korlát elérése miatti szüneteltetése tárgyában felvetett jogkérdésekkel összefüggésben többek között az Mfv.III.10.495/2014/2., Mfv.III.10.193/2016/4., Mfv.III.10.672/2016/4., Mfv.III.10.911/2016/6., Mfv.III.10.406/2017/4., Mfv.III.10.135/2018/5.; és Mfv.III.10.261/2019/4. számú határozatában foglalt állást.

A Kúria az éves keretösszeg meghatározásával kapcsolatban több határozatában – Mfv.III.10.031/2014/5., Mfv.III.10.066/2014/5., Mfv.III.10.332/2014/7., Mfv.III.10.111/2015/3.; Mfv.III.10.279/2016/6. – rámutatott arra, hogy a Tny. 83/B. § (1) bekezdésének rendelkezése alapján az éves keretösszeg túllépésénél az ellátásban részesülő személy által fizetendő nyugdíjjárulék alapját kell figyelembe venni, függetlenül attól, hogy a nyugdíjjárulék alapját képező jövedelem ténylegesen kifizetésre került-e.

Ezen pont keretében említhetőek meg az Mfv.III.10.296/2018/6. és az Mfv.III.10.176/2018/7. számú ítéletek, amelyekben a Kúria iránymutatást ad arra vonatkozóan, hogy a szolgálati járandóság szüneteltetése szempontjából az EGT államban fennálló – a felülvizsgálati kérelem elbírálásakor hatályos – Tbj. 5. §-a szerinti biztosítással járó jogviszonyból származó keresetet is figyelembe kell venni.

II.3. A Kúria kezdeményezései

A Kúria, mint felülvizsgálati bíróság az előtte folyamatban volt Mfv.III.10.133/2014. és Mfv.III.10.489/2014. számú perekben, a perek tárgyalásának felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján kezdeményezte a Kenyt. 11. § (1) és (2) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és a konkrét ügyekben történő alkalmazásának kizárását. Mindkét perbeli esetben a felperesek szolgálati nyugdíjban részesültek, amelyet a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság (a továbbiakban: Igazgatóság) 2012. január 1-jétől a Kenyt. 5. § (1) és (2) bekezdése alapján szolgálati járandóságként folyósított tovább. Az Igazgatóság a határozataival az ellátások

²¹ Kúria Mfv.III.10.135/2018/5. számú ítélet.

²² A társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény 155. §-a módosította a Kenyt. 11. §-át, amire azért volt szükség, mivel ugyanezen törvény 135. § 6. pontja hatályon kívül helyezte a Tny. 83/B. §-át. A hatályon kívül

helyezésre kerülő Tny. 83/B. §-ában szereplő keresetkorlát a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, az átmeneti bányászjáradék és a táncművészeti életjáradék tekintetében a Kenyt. módosított 11. §-ával továbbra is fennmarad [2019. évi CXXII. törvény végső előterjesztő indokolása a 155–158. §-hoz].

szüneteléséről döntött a Kenyt. 11. § (1) bekezdése alapján, mivel a felperesek jövedelme elérte a Tny. 83/B. § (1) bekezdésében – a perbeli esetekben hatályos rendelkezések szerint – meghatározott keretösszeget. A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú közigazgatási szerv az elsőfokú határozatokat helybenhagyta. A közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálata iránt indított perekben az elsőfokú bíróság a felperesek keresetét jogerős ítéletével utasította el.²³

A Kúria a Kenyt. 11. § (1) és (2) bekezdéseit ellentétesnek ítélte az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság elvével, azon belül is a jogbiztonság követelményével, a bizalomvédelemmel, a szerzett jogok védelmével. A Kúria a végzésében kifejtette, hogy álláspontja szerint a Kenyt. 5. § (1)–(2) bekezdései és a 11. § (1)–(2) bekezdései kétszeresen szankcionálnak egy olyan jogszerű helyzetet, amelyet kizárólag a jogalkotó hozott létre: a támadott szabály a szolgálati nyugdíjból járandósággá alakított és a személyi jövedelemadó mértékével csökkentett ellátáshoz való hozzáférést továbbkorlátozza, ha az érintett kereső tevékenységet folytat, és az általa fizetendő nyugdíjjárulék alapja meghaladja a jogszabályban meghatározott keretösszeget. Az ellátás elvonására már akkor is sor kerül, ha az érintettnek a szüneteltetésre alapot adó jövedelme már az év elején eléri a keretösszeget, így azt követően már semmilyen jövedelemre nem tesz szert. A Kenyt. fenti szabályaiban kimutatható kettős szankció státuszon (szolgálati nyugdíjas/szolgálati járadékos) alapul, annak bevezetésével az érintettek korábban, a szolgálati nyugdíjba vonulásukkor nem számolhattak. A Kúria tehát a kétféle változás együttes hatását tekintette alaptörvény-ellenesnek, kezdeményezése nem mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítására irányult, hanem a támadott szabályok alaptörvény-ellenességének megállapítására és a folyamatban lévő alkalmazásuk kizárására akár úgy, hogy a *pro futuro* megsemmisítéssel a jogalkotónak lehetősége legyen differenciált szabályok kialakítására.

²³ Kúria Mfv.III.10.133/2014. és Kúria Mfv.III.10.489/2014. számú végzések.

²⁴ Az Alkotmánybíróság elsőként a Kúria kezdeményezésére indult 3061/2015. (IV. 10.) AB határozatban, ezt követően a különböző felperesek által előterjesztett alkotmányjogi panaszok alapján hozott 40/2012. (XII. 6.) AB határozatban, a 3127/2015. (VII. 9) AB határozatban, a 3112/2016. (VI. 3.) AB határozatban, a 3290/2017. (XI. 14.) AB végzésben, a 3236/2019. (X. 11.) AB végzésben, a 3183/2020. (V. 21.) AB végzésben, a 3378/2020. (X. 22.) AB végzésben, a 3037/2021. (II. 10.) AB végzésben és a 3060/2021. (II. 19.) AB végzésben vizsgálta a fenti szabályok alaptörvény-ellenességével kapcsolatos kifogásokat.

²⁵ Szükséges megemlíteni, hogy a felperes a Kúria Mfv.III.10.255/2015/2. számú ítéletével összefüggésben a Kenyt. 11. § (1) bekezdésének és a Tny. 83/B. § (1)–(2) bekezdéseinek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésébe, XIII. cikkébe, XV. cikkébe és az 1993. évi XXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény 14. és 17. cikkébe ütközése, valamint az

II.3.1. Az Alkotmánybíróság döntése

A Kúria a szabályozás alaptörvény-ellenességével, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezetett követelményekbe ütközéssel kapcsolatos álláspontját és érveit az Mfv.III.10.133/2014. és az Mfv.III.10.489/2014. számú perekben előterjesztett bírói kezdeményezésekben fejtette ki, amely indítványokat az Alkotmánybíróság – 3061/2015. (IV. 10.) AB határozat – részben elutasította, részben visszautasította.²⁴ A Kúria ezekben a perekben²⁵ a jogerős ítéleteket hatályában fenntartotta.²⁶

Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy a Kenyt. támadott rendelkezései 2012. január 1. óta módosultak, azonban az Abtv. 41. § (3) bekezdése értelmében lefolytatta a vizsgálatot a Kenyt. 11. § (1) és (2) bekezdéseinek eredeti – 2012. december 31-ig hatályos –, valamint a 11. § (1) bekezdésének 2013. január 1-jétől hatályos rendelkezései vonatkozásában.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá történő alakítása, összegének csökkentése és a szüneteltetési szabály együttes hatásában nem ellentétes a B) cikk (1) bekezdésével. Mivel az Alkotmánybíróság a 11. § (1) bekezdését önmagában az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével összhangban állónak találta, külön a (2) bekezdés alaptörvény-ellenességét sem állapíthatta meg.

A testület az ún. kettős szankció első elemével, vagyis a nyugdíj korhatár előtti ellátással, illetve szolgálati járandósággá történő alakításának és csökkentésének alkotmányosságával már a 23/2013. (XI. 25.) AB határozatban – az alkotmányjogi panaszokat benyújtó magánszemélyeknek és az alapvető jogok biztosának a Kenyt. 5. § (1) –(2) bekezdéseinek megsemmisítésére irányuló, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére alapított kérelmeinek elutasítása – foglalkozott, amelyre a tanulmányban már korábban utaltam. E döntés szerint a korábban megállapított korengedményes nyugdíjak csökkentése, megszüntetése, illetőleg szociális járadékká történő átalakítása a fenntartható, átlátható és kiegyensúlyozott költségvetési

Egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. cikkével való ellentéte miatt, a rendelkezések alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulóan alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyet az Alkotmánybíróság – 3112/2016. (VI. 3.) AB határozat – elutasított. Az Alkotmánybíróság e határozatában megállapította azt is, hogy az indítvány a tulajdonhoz való jog kapcsán sem vet fel bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, mivel a korábbi alkotmánybírósági döntések fényében nyilvánvalóan hiányzik az érdemi alkotmányos összefüggés a Kenyt. 11. § (1) bekezdés és az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése között. Az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a szolgálati járandóság nem tekinthető nyugdíjnak, amelynek folyósítását a járulékfizetés alapozza meg, csupán szolidáris alapokon nyugvó szociális ellátásnak, vagyis nem minősül vásárolt jognak, ezért a szüneteltetés kapcsán elvben sem merülhet fel a tulajdonjog sérelme.

²⁶ Kúria Mfv.III.10.254/2015/2. és Kúria Mfv.III.10.255/2015/2. számú ítélet.

gazdálkodás és a szociális biztonság új alkotmányos alapelveire támaszkodó alaptörvényi szándékon nyugodott.²⁷ A testület megállapította továbbá, hogy az új rendszernek a Kenyt. 5. § (1) és (2) bekezdéseivel, illetőleg az ezekhez kapcsolódó további törvényi rendelkezésekkel megállapított juttatásai az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 19. § (5) bekezdésében adott felhatalmazásának végrehajtását szolgálták, így az Alkotmánybíróság nem találta e rendelkezéseket az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével ellentétesnek.²⁸ A testület az ún. kettős szankció második elemével – a szolgálati járandóság folyósításának szüneteltetése – kapcsolatban a döntésében támaszkodott a 19/B/2007. AB határozatban foglalt korábbi megállapításaira is. Ugyanis ebben a döntésében a szolgálati nyugdíjak szüneteltetését nem találta a szerzett jogok védelmével ellentétben állónak, mivel a katonákat és a hivatásos állomány tagjait megillette ugyan a nyugdíj, de rászorultság hiányában azt átmenetileg nem folyósították. A testület álláspontja szerint ugyanezen érv még inkább igaz a szociális ellátásnak minősülő szolgálati járandóság vonatkozásában. Ugyanis a szolgálati járandóságban részesülő személy képes más módon megélhetéséről gondoskodni, vagyis egyéb jövedelme is van, akkor róla az államnak gondoskodni szükségtelen, mivel nem rászoruló.²⁹ Az Alaptörvény O) cikkében foglaltakra – mindenki felelős önmagáért, képességei és lehetőségei szerint köteles az állami és közösségi feladatok ellátásához hozzájárulni – tekintettel értékelt az Alkotmánybíróság a kúriai végzés azon felvetését, amely arra utalt, hogy a szüneteltetés akkor is érvényesül, ha a keretösszeget a járandóságra jogosult az év első felében már eléri. A döntés szerint a naptári évre vonatkoztatott adó- és járulékfizetési kötelezettség talaján ez a fajta szüneteltetés nem vezet a jogbiztonság, a bizalomvédelem elvének, illetve a szerzett jogoknak a sérelmére.³⁰ Az Alkotmánybíróság további alkotmányjogi panaszok alapján is vizsgálta a fenti szabályok alaptörvény-ellenességével kapcsolatos kifogásokat.³¹

II.4. Az Alkotmánybíróság eljárásában res iudicatának minősülő kérdések vizsgálatának kérdésköre

A Kúria több határozatában – az Mfv.III.10.261/2019/4., az Mfv.III.10.285/2019/4., az Mfv.III.10.135/2018/5. és az Mfv.III.10.672/2016/4.– foglalkozott azzal, hogy a bíró az Alkotmánybíróság eljárásában *res iudicatának* minősülő kérdések, illetve már elbírált jogszabályok vizsgálatát milyen korlátok között kérheti.

A Kúria fenti számú határozatainak alapját képező perbeli esetek közös jellemzője, hogy a felperesek a társadalombiztosítási határozat felülvizsgálatát a szabályozás alaptörvény-ellenessége, a nemzetközi

szerződésekbe, az Egyezmény 14. és 17. cikkébe, az Egyezmény Első Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. és 14. cikkébe, az EUMSZ 18–19. cikkébe, az Alapjogi Charta 17., 21., 34. és 54. cikkébe, valamint az EJEB és az EUB által alkalmazott egyetemes jogelvekbe ütközése miatt kérték.

A Kúria ezekben a döntéseiben részletezte – az Mfv.III.10.672/2016/4. számú ítélete [28]–[39], az Mfv.III.10.135/2018/5. számú ítélete [28]–[39], az Mfv.III.10.285/2019/4. számú ítélete [12]–[15], az Mfv.III.10.261/2019/4. számú ítélete [47]–[51] pontjai alatt – azokat az okokat, amelyek alapján mellőzte az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. A Kúria az Abtv. 31. § (1)–(2) bekezdésére hivatkozva kifejtette, hogy ha alkotmányjogi panasz vagy bírói kezdeményezés alapján az alkalmazott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanazon jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozással, ha a körülmények alapvetően nem változtak meg, nincs helye az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló vizsgálatnak. Ha egy adott ügyben alkotmányjogi panasz alapján a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról az Alkotmánybíróság már döntött, ugyanabban az ügyben érintett panaszos által azonos jogszabályra, illetve jogszabályi rendelkezésre és ugyanazon Alaptörvényben biztosított jogra, valamint azonos alkotmányjogi összefüggésre hivatkozva alkotmánybírói eljárásnak nincs helye. A Kúria indokolásában továbbá utalt egyrészt a szabályozás alaptörvény-ellenességével összefüggésben az Mfv.III.10.133/2014. és az Mfv.III.10.489/2014. számú perekben előterjesztett bírói kezdeményezéseire – lásd részletesen a tanulmány II.3. pontját –, másrészt arra, hogy az Alkotmánybíróság különböző felperesek alkotmányjogi panaszai alapján már vizsgálta a szabályozás alaptörvény-ellenességével kapcsolatos kifogásokat.³²

III. A nyugdíjnövelés intézményével kapcsolatos jogkérdés

A Kúria két azonos tényállású ügyben foglalkozott azzal a jogkérdéssel, hogy a szolgálati járandóság folyósítása mellett végzett kereső tevékenység, foglalkoztatási jogviszony jogosít-e nyugdíjnövelésre.

III.1. Jogszabályi környezet

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény 5. §-a iktatta be az ún. nyugdíjnövelés intézményét a nyugellátási törvénybe – azaz a Tny. 22/A. §-át – a többletjárulékfizetéshez kapcsolódóan. 2007. január 1-jétől ugyanis

²⁷ 23/2013. (XI. 25.) AB határozat, Indokolás [59].

²⁸ 23/2013. (XI. 25.) AB határozat, Indokolás [74].

²⁹ 19/B/2007. AB határozat.

³⁰ 3061/2015. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [27].

³¹ 3112/2016. (VI. 3.) AB határozat, 3290/2017. (XI. 14.) AB végzés, 3236/2019. (X. 11.) AB végzés.

³² 3112/2016. (VI. 3.) AB határozat, 3290/2017. (XI. 14.) AB végzés, 3236/2019. (X. 11.) AB végzés, 3127/2015. (VII. 9.) AB határozat, 40/2012. (XII. 6.) AB határozat.

egységessé vált a járulékfizetés, a nyugdíjas biztosított is nyugdíjjárulék fizetésére volt köteles. Ezt megelőzően csak a munkáltató fizetett járulékot a nyugdíjas alkalmazottak után, a kiegészítő tevékenységet végző vállalkozók nem fizettek járulékot a Nyugdíjbiztosítási Alapba.³³

A nyugdíjnövelés intézményének szabályrendszere több alkalommal módosult a megszüntetéséig. A társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény 135. § 4. pontja helyezte hatályon kívül a Tny. 22/A. §-át. Tekintettel arra, hogy 2020 júliusától az öregségi nyugdíj folyósítása mellett megszerzett jövedelmet jogviszonytól függetlenül nem terheli nyugdíjjárulék, ezzel az intézkedéssel tulajdonképpen megszűnt a nyugdíj melletti jövedelem utáni járulékfizetéssel elérhető nyugdíjnövelés lehetősége is. A 2020. június 30-ig hatályos törvényi szabályozás lényege az volt, hogy a nyugdíjnövelés címén a nyugdíjjárulék alapját képező éves jövedelem, kereset 2400-ad részével emelkedett a havi nyugdíj a tárgyévét követő év első hónapjától kezdődően. A Tny. 22/A. § (2) bekezdés 2020. június 30-án hatályos szövege szerint a nyugdíjnövelés kiszámítása során az a nyugdíjjárulék-alapot képező kereset, jövedelem volt figyelembe vehető, amely után az előírt nyugdíjjárulékot ténylegesen megfizették.

III. 2. A Kúria állásfoglalása a Tny. 22/A. §-a és a Kenyt. 6. §-ának helyes értelmezéséről

A Kúria két azonos tényállású ügyben, az Mfv.10.065/2015/4. (BH 2015.9.262. számon közzétett) és az Mfv.III.10.104/2015/5. számú határozatában foglalt állást a Tny. 22/A. §-ának és a Kenyt. 6. §-ának helyes értelmezéséről.

Mindkét perben az eldöntendő kérdés az volt, hogy a Kenyt. 6. § (1) bekezdése, valamint a Tny. 22/A. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján a 2012. január 1. napját követően a szolgálati járandóság folyósítása mellett végzett kereső tevékenység, foglalkoztatási jogviszony nyugdíjnövelésre jogosít-e.³⁴

A Kúria erről a kérdéstről legelőször az Mfv.10.065/2015/4. számú határozatában döntött. A felperes 2007. december 31-től szolgálati nyugdíjban részesült, amely ellátás a Kenyt. 5. § (1) bekezdése alapján 2012. január 1. napjától szolgálati járandóságként került továbbfolyósításra. A felperes 2012. január 1-jétől 2012. december 31-ig fennállt foglalkoztatási jogviszonya után nyugdíjnövelés iránti igényt terjesztett elő, amelyet az alperes első fokon elutasított. A másodfokon eljáró társadalombiztosítási szerv az első fokon hozott határozatot helybenhagyva) megállapította, hogy a szolgálati járandóság nem minősül saját jogú nyugellátásnak, ezért a Tny. 22/A. §-a alapján 2012. január 1-jétől 2012. december 31-ig fennállt jogviszonyából származó jövedelme után nyugdíjnövelés nem volt megállapítható. A felperes keresetében kérte a társadalombiztosítási szervek határozatainak hatályon kívül helyezését és az alperes új határozat hozatalára utasítását, valamint a 0,5%-os emelés megállapítását, amelyre a Tny. 6. §-

a szerint szerzett joga van. Álláspontja szerint a jogviszonya folyamatos, így azt megelőzően a nyugdíjnövelésre már jogot szerzett. A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a társadalombiztosítási szervek határozatait hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Az elsőfokú bíróság ítéleti érvelése szerint a Kenyt. 6. §-ából levezethetően, amennyiben a felperes szolgálati nyugdíja melletti munkavégzése alapján 2011. évben a nyugdíjnövelésre jogot szerzett, úgy ez a jogosultsága a szolgálati járandóság melletti munkavégzés esetére 2012-ben is megmaradt. A Kenyt. 6. §-a azokat a szolgálati járandóságban részesülőket zárja ki a nyugdíjnövelésből, akik csupán 2012. január 1-jét követően kezdenek kereső tevékenységet végezni.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezését és a bíróság új eljárásra utasítását kérte a Tny. 22/A. §-a és a Kenyt. 6. §-a megsértését állítva. A Kúria megállapította, hogy a bíróság téves jogértelmezés eredményeként jutott arra a következtetésre, hogy felperes a 2012. előtt megkezdett és folyamatosan végzett keresőtevékenysége után a Kenyt. 6. § (1) bekezdése alapján jogosult nyugdíjnövelésre.

A Kúria rögzítette, hogy a Kenyt. 6. § (1) bekezdésének, valamint a Tny. 22/A. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján kizárólag a 2012. január 1. előtt a nyugdíjnövelésre szerzett jog érvényesítésére van lehetőség.

Összegzés

A 2011. évi CLVII. törvény értelmében korhatár előtti öregségi nyugdíj 2011. december 31-ét követő kezdő naptól nem állapítható meg. A 2011. december 31-én folyósított vagy szüneteltetett korhatár előtti nyugdíjak helyébe pedig négy új ellátástípus lépett, a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, az átmeneti bányászjáradék és a táncművészeti életjáradék.

A Kúria elé több olyan ügy került, amely a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá alakításával összefüggő társadalombiztosítási határozatok felülvizsgálatára irányult.

A tanulmány célja volt rendszerezni a szolgálati járandósággal kapcsolatos ügyekben született – jelentősebb – kúriai döntéseket. E tárgykörben meghozott kúriai döntések – álláspontom szerint – alapvetően három nagy csoportba sorolhatóak. Egyrészt megkülönböztethetőek a szolgálati járandóság folyósításának szüneteltetése tárgyában felvetett jogkérdéssel összefüggésben született, másrészt a szolgálati nyugdíj szolgálati járandósággá való átalakítását elrendelő jogszabály törvényességét, alkotmányosságát, nemzetközi szerződésbe, uniós jogszabályokba ütközését kifogásoló – a társadalombiztosítási határozatokkal összefüggésben – felülvizsgálata kérelmek elbírálása során meghozott, harmadrészt pedig a nyugdíjnövelés intézményével kapcsolatos jogkérdés megítélésével összefüggő kúriai döntések. A tanulmány ezeken a kategóriákon belül a jogszabályi rendelkezésekre támaszkodva és

³³ *Nagykommentár... i. m.* 131–132.

³⁴ A korhatár előtti ellátásban részesülőek foglalkoztatása kapcsán lásd DR. GERGELY Katalin:

A nyugdíjasok foglalkoztatásának egyes munkajogi és társadalombiztosítási kérdései, Munkajog, 2022/1, 45–46.

meghatározott esetekben az alkotmánybíróági döntésekre is kitekintve mutatta be a Kúria joggyakorlatát a szolgálati járandósággal kapcsolatos ügyekben.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

FARKAS Zsuzsanna: *A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról*, Humánpolitikai Szemle, 2012/1, 39–45.

FARKAS Zsuzsanna: *A nők nyugdíja 40 év jogszabályi idő után*, Munkaügyi Szemle, 2011/2, 97–99.

Dr. GERGELY Katalin: *A nyugdíjasok foglalkoztatásának egyes munkajogi és társadalombiztosítási kérdései*, Munkajog, 2022/1, 42–48.

KONCZ István–PÁNCZÉL Áron: *Bevezetés a magyar társadalombiztosítási nyugellátások rendszerébe*, ELTE Jogi Kari Jegyzetek 32. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021.

Nagykommentár a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvényhez (szerk.: Pánczél Áron), Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019.

TÉGLÁSI András: *A szociális jogok alkotmányos védelme – különös tekintettel a szociális biztonság alapjogi védelmére*, Dialóg Campus, Budapest, 2019.

Jogszabályok

1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról.

2008. évi XCIX. törvény az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól.

2011. évi CLXVII. törvény a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról.

Bíróági határozatok

Kúria Mfv.III.10.116/2018/8.számú végzés.

Kúria Kfv.VII.37.977/2020/4. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.135/2018/5. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.495/2014/2. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.031/2014/5.számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.193/2016/4.számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.672/2016/4.számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.911/2016/6. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.406/2017/4. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.135/2018/5. számú ítélet.

Kúria Mfv.10.261/2019/4. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.133/2014. számú végzés.

Kúria Mfv.III.10.489/2014.számú végzés.

Kúria Mfv.III.10.254/2015/2. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.255/2015/2.számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.285/2019/4. számú ítélet.

Kúria Mfv.10.065/215/4. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.104/2015/5. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.066/2014/5. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.332/2014/7. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.111/2015/3.számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.279/2016/6. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.296/2018/6. számú ítélet.

Kúria Mfv.III.10.176/2018/. számú ítélet.

3112/2016. (VI. 3.) AB határozat.

3290/2017. (XI. 14.) AB végzés.

3236/2019. (X. 11.) AB végzés.

3061/2015. (IV. 10.) AB határozat.

19/B/2007. AB határozat.

23/2013. (XI. 25.) AB határozat.

40/2012. (XII. 6) AB határozat.

3127/2015. (VII. 9) AB határozat.

3183/2020. (V. 21.) AB végzés.

3378/2020. (X. 22.) AB végzés.

3060/2021. (II. 19.) AB végzés.

Dr. Lukács Adrienn*
A munkavállalók személyes adatainak védelme a
Kúria joggyakorlatában, különös tekintettel a
munkavállalók ellenőrzésére és a személyes
adatok közlésére

Absztrakt

Az Európai Unió adatvédelmi reformja keretében elfogadott általános adatvédelmi rendelet (GDPR) következtében felértékelődik a személyes adatok védelméhez való jog fontossága – amely alól a munka világa sem képez kivételt. Az EU-s szabályoknak való megfelelés hazánk munkajogi szabályozását is érintette. A munkaviszony létrejövetele, teljesítése és megszűnése során szükségszerű a személyes adatok munkáltató általi kezelése. A különféle adatkezelések közül a tanulmány a munkavállalók elektronikus ellenőrzésére, valamint a személyes adatok közlésére fókuszál, a Kúria döntéseinek tükrében bemutatva a felmerülő adatvédelmi-munkajogi kérdéseket.

Protection of employees' personal data in light of the case-law of the Curia, with special regard to the control over employees and the disclosure of personal data

Abstract

The General Data Protection Regulation (GDPR), adopted in the context of the European Union's data protection reform, made data protection a significant and topical question – whereas the world of work is not an exception. Compliance with the EU rules also affected Hungary's labour law regulations. The establishment, performance and termination of the employment relationship necessarily comes with the processing of employees' personal data. Of the various data processing scenarios, the article focuses on the electronic control of employees as well as the disclosure of personal data, through presenting the Curia's decisions and the arising data protection and labour law challenges.

Bevezetés

A személyes adatok védelmének jelentőségét jól érzékelteti, hogy a világon a három legnagyobb (tárgyi) érték az arany, az olaj és az adat.¹ A jelenleg is zajló negyedik ipari forradalom (Ipar 4.0) alapja a digitalizáció, mesterséges intelligencia, a dolgok internete, melyek következtében felértékelődik a személyes adatok fontossága és ezzel párhuzamosan a megfelelő védelmük biztosítása. A negyedik ipari forradalom jelentős változásokat hozhat az élet minden területén, beleértve a munka világát is.

A felmerülő kihívásokra az Európai Unió is reagált: az adatvédelmi reform keretében elfogadott általános adatvédelmi rendeletnek (a továbbiakban: GDPR)² köszönhetően immár szigorúbb szabályozással bír a személyes adatok védelme. Ugyan az uniós jogalkotó a korábbi irányelv³ helyett a rendeleti szabályozási forma mellett döntött, egységesítve a tagállamok adatvédelmi szabályozását, kivételek is találhatóak a közvetlen hatály alól. Ilyen kivételnek minősül a GDPR 88. cikke, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a foglalkoztatás terén, pontosabban megállapított szabályokat fogadjanak el, teret adva a tagállami specifikációnak. Ezek a szabályok a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 9–11/A. §-ban kaptak helyet. Ennek keretében a magyar jogalkotó bővítette a már korábban is létező adatvédelmi szabályokat,⁴ továbbá kiegészítette azokat a biometrikus adatokra és bűnügyi személyes adatokra vonatkozó szakasszal.⁵

A munkaviszony létrejövetele, teljesítése és megszűnése során szükségszerű a személyes adatok munkáltató általi kezelése. A tanulmány a vonatkozó jogszabályok, kúriai joggyakorlat, adatvédelmi hatósági gyakorlat, valamint a szakirodalom elemzésére épül.⁶ Jelen tanulmány célja annak vizsgálata – a munkaviszony teljesítésének kérdésére fókuszálva –, hogy miként jelenik meg a munkavállalók személyes adatai védelmének kérdése a Kúria joggyakorlatában, különös tekintettel a munkavállalók elektronikus eszközzel történő ellenőrzésére, valamint a munkavállalók által közzétett személyes adatok körére.

* A szerző LL.M., PhD; főtanácsadó, Kúria; adjunktus, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Az írás a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmények állásfoglalásaként.

¹ JÓZAN Flóra: *Gondolatok az adatvédelmi tisztviselőről*, Jura, 2018/2, 412.

² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet) (a továbbiakban: GDPR).

³ Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról.

⁴ Megállapította az Európai Unió adatvédelmi reformjának végrehajtása érdekében szükséges törvénymódosításokról szóló 2019. évi XXXIV. törvény 100. § (1) bekezdése.

⁵ A törvénymódosításról lásd bővebben RÁTKAI Ildikó: *Új adatvédelmi szabályok a munkaviszonnyal összefüggésben*, Munkajog, 2019/2, 69–75.; LUKÁCS Adrienn: *A GDPR által okozott kihívások a munkajogban*. In: Társadalmi fenntarthatóság (szerk.: Smuk Péter), Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2020, 1769–1777.

⁶ Ugyan a hivatkozott ítéletek a GDPR következtében elfogadott jogszabály-módosításokat megelőző időben keletkeztek, célszerű azoknak a jelenleg hatályos jogszabályi környezet tükrében történő vizsgálata.

I. A munkavállalók elektronikus eszközzel történő ellenőrzése

A munkaviszony alanyait terhelő jogokból és kötelezettségekből⁷ levezethető a munkáltatót megillető ellenőrzéshez való jog (és kötelezettség) léte,⁸ melyhez a munkáltató technikai eszközt is használhat.⁹ Az ellenőrzés ugyanakkor nem lehet korlátlan, tekintettel kell lennie a munkavállalót megillető jogokra, különös tekintettel a személyes adatok védelméhez való jogra. A továbbiakban kúriai ítéletek tükrében tárgyalom ezeket a követelményeket.

I. 1. A Kúria Mfv.I.10.397/2018/7. számú ítélete

A vizsgált ügyben a Kúriának a munkavállaló telefonjának ellenőrzése tárgyában kellett állást foglalnia. A felperes munkavállaló on-trade területi vezető munkakörben állt az alperes munkáltató alkalmazásában. A munkáltató egy belső vizsgálat során elkérte több alkalmazott, közöttük a felperes mobiltelefonját és céges laptopját vizsgálat céljából. A felperes a saját tulajdonú, de céges SIM-kártyát tartalmazó mobiltelefonját is rendelkezésre bocsátotta a vizsgálathoz. A feltételezett visszaélés kapcsán a munkáltató meghallgatta a felperest két üzenetváltás tárgyában, valamint a felperes a magánéletével összefüggő kérdésekre (büntetőeljárás folyamatban léte, anyagi helyzet) válaszolt. Ezt követően a felek közös megegyezéssel megszüntették a munkaviszonyt.

A munkavállaló írásban megtámadta a közös megegyezéssel megállapodást tévedésre hivatkozással. Az utóbb fenntartott keresetében a közös megegyezéssel megállapodás érvénytelenségére hivatkozva kérte, hogy a bíróság állítsa helyre a munkaviszonyát, és kötelezze a munkáltatót elmaradt munkabér és az ellenőrzéssel összefüggésben megvalósított személyiségi jogsértés miatt sérelemdíj megfizetésére. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Az első fokon eljáró közigazgatási és munkaügyi bíróság ítéletével a keresetet elutasította, melyet a másodfokon eljáró törvényszék helybenhagyott. A munkavállaló felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a munkáltató sérelemdíjban való marasztalását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását kérte. A munkáltató felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria szerint a felülvizsgálati kérelem megalapozott volt. Az ítélet meghozatala során figyelemmel volt mind az adatvédelmi, mind a munkajogi követelmények érvényesülésére,

valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatára is. Kimondta, hogy (1) a munkáltató megsérti a munkavállaló magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez fűződő személyiségi jogát, ha ezeknek az adatoknak a kezelése a megfelelő tájékoztatást követően adandó, kifejezett írásbeli hozzájárulása hiányában történik. (2) A munkáltatónak a munkavállaló ellenőrzése előtt meg kell határoznia azokat a módszereket és intézkedéseket, amelyek útján közvetlenül hozzáférhet a munkavállaló személyes kommunikációjának tartalmához; tájékoztatni kell őt arról is, hogyha az ellenőrzés a személyes adataira is kiterjed. (3) A munkavállaló ellenőrzése akkor jogszerű, ha következményei arányban állnak a munkáltató által elérni kívánt, deklarált jogszerű céllal, és megfelelő biztosítékot nyújt a visszaélésekkel szemben.

I. 2. A munkavállalók ellenőrzésére vonatkozó adatvédelmi követelmények

A fenti ítéletben a Kúria hivatkozott a munkavállalók megfigyelésére vonatkozó, az adatvédelmi jogban már kikristályosodott legfőbb követelményekre, figyelembe véve az adatvédelmi jogi és a munkajogi jogszabályokat, valamint az EJEB által kimunkált – a hazánkra nézve is kötelező – követelményrendszerét.

I. 2. 1. Előzetes tájékoztatás

A munkáltató jogosult arra, hogy technikai eszközzel ellenőrizze a munkavállalóit, azonban erről köteles előzetesen írásbeli tájékoztatást nyújtani.¹⁰ Ahogy arra a Kúria is helytállóan rámutatott a fentebb bemutatott ítéletben, a tájékoztatásnak nem elég csupán az adatkezelés tényére kiterjednie, hanem magában kell foglalnia az adatkezelés valamennyi lényeges elemét, és a munkavállalókat közérthető és egyértelmű módon kell tájékoztatnia arról, hogy mely személyes adatokat kezeli a munkáltató, milyen célból, milyen jogalapon, milyen időtartamig, stb.¹¹ Az átláthatóság követelményét az Mt., a GDPR, az Infotv.,¹² valamint az Európa Tanács égisze alatt működő EJEB is kimondta.

A Kúria által is hivatkozott *Bărbulescu kontra Románia* ügyben¹³ hozott ítélet is egyértelműen megállapítja, hogy az eszköz magánhasználatának pusztán tiltása nem teszi önmagában jogszerűvé a tiltás ellenőrzése során felmerülő adatkezelést, így a munkáltató tiltás esetén is köteles megfelelő módon tájékoztatni a munkavállalót a személyes adatainak a kezeléséről.¹⁴ Amennyiben a munkáltató részletesen rendezi az ellenőrzés kérdését a belső

⁷ A munkáltató szervezi meg a munkavégzést, felel elsősorban a munkahelyi biztonságért, munkavédelmi követelmények megvalósításáért, utasításokat ad, fegyelmezi a munkavállalókat, miközben a munkavállaló kötelezettsége a munkavégzés és rendelkezésre állás, a munkáltatói utasításoknak a teljesítése (Mt. 51–57. §).

⁸ *Munkajog* (szerk.: Gyulavári Tamás), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013, 248–249.

⁹ Mt. 11/A. § (1) bekezdés.

¹⁰ Mt. 11/A. § (1) bekezdés, GDPR 5. cikk (1) bekezdés a) pont.

¹¹ HORVÁTH István–SZLADOVNYIK Krisztina: *Az EU adatvédelmi rendeletének alkalmazása a munkaviszony tekintetében, 2. rész*, Adó, 2018/8–9, 139.

¹² 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.

¹³ Emberi Jogok Európai Bírósága: *Bărbulescu kontra Románia*, no. 61496/08, 2017.

¹⁴ FÜRJES Annamária–GUBA Veronika Rita: *Elektronikus eszközök használata a munkaviszonyban*, In: Visegrád 15.0: A XV. Magyar Munkajogi Konferencia szerkesztett előadásai

szabályzatában, úgy az ellenőrzés jogszerűnek minősülhet. Utóbbi megállapítást a *Libert kontra Franciaország* ügyben¹⁵ mondta ki az EJEB: a tényállás szerint a munkáltató a munkavállaló távollétében fért hozzá a számítógépéhez, majd a rajta tárolt magánjellegű adatok (hamisított dokumentumok és pornóképek- és filmek) miatt megszüntette a munkavállaló munkaviszonyát. Az ügyben jelentősége volt egyrészt annak, hogy a francia jogszabályok megfelelő egyensúlyt biztosítottak a munkáltató ellenőrzési joga és a munkavállaló jogai között,¹⁶ és ezeket a francia bíróságok megfelelően alkalmazták. Másrészt, az EJEB tekintettel volt arra is, hogy a munkáltató a belső szabályzatában pontosan meghatározta, hogy miként kell jelölni, amennyiben egy tartalom magánjellegű, s ezen előírásnak a munkavállaló nem tett eleget. Mindezekre tekintettel nem sérült a munkavállaló magánélet tiszteletben tartásához való joga.¹⁷

I. 2. 2. Az adatkezelés jogalapja

Valamennyi adatkezelésnek rendelkeznie kell jogalappal, amely felhatalmazza az adatkezelőt a személyes adatok kezelésére. A GDPR 6. cikke hat jogalapot határoz meg.¹⁸ A korábbi, az EU adatvédelmi irányelvén nyugvó (bírói és adatvédelmi biztosi) gyakorlat az Infotv.-t megelőzően hatályos magyar szabályozás¹⁹ alapján – mely a hozzájárulás vagy törvény kötelező rendelkezésének kettőséből indult ki –²⁰ a hozzájárulást tekintette a munkahelyi ellenőrzések során felmerülő adatkezelések jogalapjának. 2011-ben azonban az Európai Unió Bírósága olyan döntést hozott,²¹ amely alapjaiban befolyásolta a magyar

adatvédelmi jogot is. Eszerint ugyanis az irányelv érdekmerlegelési jogalapjáról rendelkező 7. cikk f) pontjának közvetlen hatálya van. Ennek, valamint a munkaviszony alanyai függőségi viszonynak köszönhetően a munkáltatói ellenőrzéshez kapcsolódó adatkezelés esetében az adatkezelés független a munkavállaló hozzájárulásától, az a munkaviszony természetéből fakad.²²

Ezt a GDPR is megerősíti, kimondva, hogy a hozzájárulásnak önkéntesnek, konkrétan és megfelelő tájékoztatáson alapulóknak és egyértelműnek kell lennie.²³ A munkaviszony szempontjából különösen az önkéntesség követelménye érdemel figyelmet: az önkéntesség követelménye azt feltételezi, hogy az érintettnek, azaz a munkavállalónak valós választási lehetősége van abban a tekintetben, hogy megadja-e a hozzájárulást vagy pedig megtagadja azt.²⁴ Ezt az önkéntességet kérdőjelezi meg a munkáltató és a munkavállaló között fennálló hierarchikus viszony: a munkavállaló ugyanis egzisztenciálisan kiszolgáltatott helyzetben van, ami azt jelenti, hogy a hozzájárulás megadása vagy visszavonása tekintetében nincs tényleges választási lehetősége.²⁵ A következőes európai uniós és hazai adatvédelmi hatósági gyakorlat szerint a munkavállalók ellenőrzésének jogalapjaként az érdekmerlegelés jogalapja alkalmazható.²⁶ Az érdekmerlegelésre akkor lehet alapítani az adatkezelést, ha az az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha az ilyen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai.²⁷ Annak érdekében, hogy a munkáltatói érdekek és a munkavállalói jogok közötti megfelelő egyensúlyt megtalálja, a munkáltatónak érdekmerlegelési

(szerk.: Pál Lajos–Petrovics Zoltán), Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2018, 369.

¹⁵ Emberi Jogok Európai Bírósága: *Libert kontra Franciaország*, 588/13, 2018.

¹⁶ Franciaországban a bírói joggyakorlat munkálta ki azokat a szabályokat, melyek mentén ellenőrizhető a munkavállaló internetes tevékenysége: eszerint a munkáltató által biztosított eszközökön tárolt munkavállalói dokumentumok szakmai jellegűnek minősülnek, amely lehetővé teszi a munkáltató számára a hozzáférést. Ez alól kivételt képez, ha a munkavállaló kifejezetten személyesként jelöli meg őket. A személyes dokumentumok megnyitása csak kockázatos vagy meghatározott esemény bekövetkezése esetén, a munkavállaló jelenléte vagy megfelelő értesítése esetén lehetséges. Lásd bővebben LUKÁCS Adrienn: *Employees' Right to Privacy and Right to Data Protection on Social Network Sites: with Special Regard to France and Hungary*, Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2021, 214–219; SÍPKA Péter–ZACCARIA Márton Leó: *A munkáltató ellenőrzési joga a munkavállaló munkahelyi számítógépén tárolt magánadatai fölött*, Munkajog, 2018/2, 45–49.

¹⁷ FÜRJES–GUBA i. m. 371–372.

¹⁸ A lehetséges jogalapok: érintett hozzájárulása, szerződéses jogalap, jogi kötelezettség, érintett létfontosságú érdeke, közérdekű feladat ellátása és közhatalom gyakorlása, valamint érdekmerlegelés.

¹⁹ 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról (a továbbiakban: Avtv.)

²⁰ Avtv. 3. § (1) bekezdés.

²¹ Európai Unió Bírósága: C-468/10. és C-469/10. sz. egyesített ügyek, 2011.

²² Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: *A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a munkahelyen alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer alapvető követelményeiről*, NAIH-4001-6/2012/V, 2013, 3.; Article 29 Data Protection Working Party: *Opinion 8/2001 on the processing of personal data in the employment context*, 5062/01/EN/Final WP 48., 2001, 23.; Article 29 Data Protection Working Party: *Opinion 2/2017 on data processing at work*, 17/EN WP 249., 2017, 23.

²³ GDPR 4. cikk 11. pont.

²⁴ GDPR (42) preambulumbekkezdés.

²⁵ *Magyarozat a GDPR-ról* (szerk.: Péterfalvi Attila–Révész Balázs–Buzás Péter), Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2021, 126.

²⁶ Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: *A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság tájékoztatója a munkahelyi adatkezelések alapvető követelményeiről*, 2016; *Magyarozat a GDPR-ról... i. m.* 148. BANKÓ Zoltán et al.: *Nagykommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez*, Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019, 84. HORVÁTH–SZLADOVNYIK i. m. 140.

²⁷ GDPR 6. cikk (1) bekezdés f) pont.

tesztet kell lefolytatnia.²⁸ A fentiekre tekintettel, bár az I.1. pontban ismertetett kúriai ítélet helytállóan állapította meg az adatkezelés jogellenes voltát, azonban a munkavállaló hozzájárulásának hiányára történő hivatkozás adatvédelmi jogi szempontból szükségtelennek tűnik.²⁹

I. 2. 3. Adatvédelmi alapelvek: célhoz kötöttség és adattakarékosság

Az előzetes tájékoztatáson és a jogalap megfelelő meghatározásán túl egyéb követelményeknek is meg kell felelnie az adatkezelésnek. Még a jogalap meghatározását és az érdekmérlegelési teszt elvégzését megelőzően szükséges meghatározni az adatkezelés célját. A *célhoz kötöttség elve*³⁰ a legfontosabb adatkezelési alapelv,³¹ amely előírja, hogy valamennyi adatkezelésnek rendelkeznie kell egy meghatározott, egyértelmű és legitim céllal, a személyes adatokat nem lehet az eredeti céllal összeegyeztethetetlen módon kezelni.³² A célnak egyértelműnek és jogszerűnek kell lennie, a cél megváltozása pedig újabb adatkezelést fog eredményezni, a cél nélküli adatkezelés tilos. A cél meghatározása a többi alapelv érvényesülésének és

magának az adatkezelésnek az előfeltétele, az adatkezelés teljes tartama alatt meghatározó jelentőséggel bír.³³

A célhoz kötött adatkezelés követelményét az Mt. 10. § (1) bekezdése is előírja, korlátozva, hogy milyen célból kezelhetők a munkavállaló személyes adatai. Ennek értelmében a munkáltató kizárólag akkor kezelheti a munkavállalóra vonatkozó személyes adatot, ha az a munkaviszony létesítése, teljesítése, megszűnése (megszüntetése) vagy az Mt.-ből származó igény érvényesítése szempontjából lényeges. Minden olyan adat kérése, mely nem ad lényeges tájékoztatást a munkaviszony létesítése, fenntartása, megszüntetése szempontjából, indokolatlanul korlátozza a munkavállaló magánszféráját, személyes adatok védelméhez való jogát – különösen akkor, ha a munkáltató az adatszolgáltatás megtagadása esetén hátrányos jogkövetkezmény alkalmazását helyezi kilátásba.

A munkavállalói ellenőrzések tekintetében nem elegendő pusztán a jogszerű cél és a jogalap megléte: mind az EJEB gyakorlatából³⁴, mind az EU-s adatvédelmi jogszabályokból következik, hogy az ellenőrzéseknek további biztosítókkal kell

²⁸ A munkáltatónak először azonosítania kell, hogy pontosan mely törvényes, egyértelmű jogos érdeke(i) az(ok), amely(ek) miatt felmerül az adatkezelés szükségessége, majd vizsgálnia kell a szükségesség elvének érvényesülését. Ezt követően meg kell vizsgálnia, hogy az adatkezelés egyrészt milyen mértékben érinti a megfigyelt egyének alapvető jogait és szabadságait, másrészt az érintett jogainak sérelmével vagy e jogokra nézve hátrányos következményekkel jár-e, tulajdonképpen egyensúlyt kell teremtenie az érintett jogai és a munkáltató jogos érdekei között. Európai Adatvédelmi Testület: *3/2019. számú iránymutatás a személyes adatok videoeszközökkel történő kezeléséről*, 2.0 változat, 2020. január 29, 12.

²⁹ Hasonló megállapítást tartalmazott az *Mfv.IV.10.098/2021/7. számú ítélet* is. Az ügyben a munkáltató egy elektronikus kereskedési és információ rendszert működtetett, melynek magánhasználatát a munkáltató eltúrta, majd főigazgatói utasítást bocsátott ki arról, hogy egy általa meghatározott időpontig távolítsák el vagy töröljék a rendszerből a munkavállalók a magánhasználat során keletkezett adataikat, személyes üzeneteiket. A volt munkavállaló jogviszonya a főigazgatói utasítás kibocsátást megelőzően szűnt meg, továbbá sem felszólítást nem kapott adatai törlésére, illetve a felmondás közlését követően nem használhatta a számítógépét, az adatokhoz nem férhet hozzá, így nem is tudta azokat elmenteni, törölni. A munkáltató a volt munkavállaló üzeneteibe betekintett, azokat átolvasta. A Kúria szerint – az Infotv. GDPR előtti időállapotára hivatkozva – többek között a hozzájárulás hiányában jogellenesnek minősült az adatkezelés.

A jogalap tekintetében említést érdemel még az *Mfv.III.10.082/2013/5. számú ítélet*, ahol a munkavállaló ráutaló magatartással adta hozzájárulását a kamerás megfigyeléshez. Szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy az ítéletet a Kúria a ma már hatálytalan jogszabályok (korábbi Mt., az Avtv. és a korábbi Polgári Törvénykönyv) alapján hozta meg, valamint nem adatvédelmi jogi

szemszögből, hanem polgári jogi szemszögből bírálta el az ügyet. Az *Mfv.I.10.077/2013/7. számú ügyben* a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a munkavállaló mobiltelefonján hozzájárulása nélkül a munkáltató általi flotta nyomkövető rendszer aktiválása megalapozza-e jogszerűen a munkavállaló azonnali hatályú munkaviszony megszüntetéséről hozott döntését. A Kúria – szintén a korábbi Mt.-re és az Avtv.-re hivatkozva – megállapította, hogy a munkáltató megszegte az együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét, azzal, hogy nem kérte a munkavállaló hozzájárulását és nem tájékoztatta a rendszerről és a helymeghatározás korlátozásának módjairól. Továbbá megerősítette azt a – napjainkban hatályos Mt.-ben is kodifikált – elvet, miszerint a munkavállaló megfigyelésére csak a munkaviszonnal összefüggő magatartása körében kerülhet sor – mely a perbeli esetben nem valósult meg.

³⁰ GDPR 5. cikk (1) bekezdés *b*) pont, Infotv. 4. § (1) bekezdés.

³¹ *Magyarázat a GDPR-ról... i. m. 105.*

³² Article 29 Data Protection Working Party [2001] *i. m. 20.*; *A GDPR magyarázata* (szerk.: Jóri András), HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018, 195.

³³ *Magyarázat a GDPR-ról... i. m. 105.*; Article 29 Data Protection Working Party: *Opinion 03/2013 on purpose limitation*, 00569/13/EN WP 203. 2013, 4.

³⁴ Az EJEB – a Kúria által is hivatkozott – *Bărbulescu-ügyben* határozta meg azt a hat kritériumot, aminek a munkáltatói ellenőrzéseknek meg kell felelnie (lásd *Bărbulescu kontra Románia i. m. 121. pont*). Ide tartozik (1) az előzetes tájékoztatás, (2) az ellenőrzés terjedelmének korlátozása, (3) az ellenőrzésnek volt-e megfelelő, jogszerű indoka, (4) a kitűzött cél elérése lehetséges lett volna-e a munkavállaló jogait kevésbé korlátozó rendszer bevezetése által, (5) az ellenőrzés következményei arányosak-e az elérni kívánt céllal, (6) a munkavállaló számára megfelelő biztosítékot nyújtottak-e a visszaélésekkel szemben.

rendelkeznie.³⁵ E biztosítékok közül az *adattakarékosság elve* bírt különös jelentőséggel a tárgyalat ügy kapcsán. Eszerint a kezelt adatoknak az adatkezelés céljai szempontjából megfelelőnek és relevánsnak kell lenniük és a szükségesre kell korlátozódniuk.³⁶ Az elv azt követeli meg, hogy amennyiben az adatkezelési cél elérése megvalósítható személyes adatok kezelése nélkül, akkor ne is kerüljön sor azok kezelésére, illetve amennyiben valóban szükséges az adatokat kezelni, akkor azok körét a lehető legminimálisabba korlátozza az adatkezelő.³⁷ A vizsgált esetben különös jelentőséggel kellett érvényesülnie az elvnek, tekintettel arra, hogy maga az ellenőrzött mobiltelefon a munkavállaló tulajdonát képezte. Az Mt. 11/A. § (1) bekezdése kimondja, hogy a munkavállaló kizárólag a munkaviszonnyal összefüggő magatartása körében ellenőrizhető – korlátozva a kezelhető személyes adatoknak a körét. Ez a rendelkezés különösen fontos, amennyiben a munkavállaló saját tulajdonú számítástechnikai eszközt használ a munkaviszony teljesítése érdekében és a munkáltató ezt a saját tulajdonú eszközt ellenőrzi [Mt. 11/A. § (5) bekezdés]: a munkáltató az ellenőrzés során ebben az esetben is csak a munkaviszonnyal összefüggő adatokba tekinthet be [Mt. 11/A. § (3) bekezdés]. Ugyan a vizsgált esetben nem jelent meg a magánhasználat tiltásának/engedélyezésének a kérdése, említést érdemel, hogy az Mt. immár ezt a kérdést is *expressis verbis* rendezte [Mt. 11/A. § (2) bekezdés]: főszabály szerint ugyanis a munkavállaló a munkáltató által a munkavégzéshez biztosított információtechnológiai vagy számítástechnikai eszközt kizárólag a munkaviszony teljesítése érdekében használhatja. Ez alól kivételt képez, ha a magánhasználatról a felek kifejezetten megállapodtak. Szükséges ugyanakkor leszögezni, hogy a fent kifejtett, az ellenőrzéshez kapcsolódó követelményeket a munkáltatónak abban az esetben is be kell tartania, ha a munkavállaló megszegte a magánhasználatra vonatkozó szabályokat.³⁸ A NAIH szerint – összhangban az adatvédelmi követelményekkel – az ellenőrzés során a fokozatosság elvét figyelembe véve, lépcsőzetes ellenőrzési rendszert kell kialakítania a munkáltatónak. Például e-mail esetében az üzenet tartalma helyett elegendő lehet az e-mail cím és az

üzenet tárgyának az ellenőrzése (magánjellegű üzenet esetében nem ismerheti meg az üzenet tartalmát, csak a magánhasználat tényét), az ellenőrzés meghatározott időintervallumra történő leszűkítése; telefonhasználat esetében a két előhívó használata; számítástechnikai eszköz esetében a tárhely két partícióra osztása stb. A használt eszköztől függetlenül, a magáncélú használat esetén (akár tiltott, akár engedélyezett) annak tartalma nem ismerhető meg, csupán a magánhasználat ténye rögzíthető. Az ellenőrzés során főszabály szerint biztosítani kell a munkavállaló jelenlétét.³⁹

II. Személyes adatok közlése

A munkavállalók ellenőrzésén túlmenően jelentős kérdés, hogy a munkáltató milyen adat közlését kérheti a munkavállalótól. Ebben az esetben is megfelelően alkalmazni kell a fent már ismertetett követelményeket (célhoz kötöttség, jogszerűség, adattakarékosság stb.).

II. 1. A Kúria Mfv.I.10.261/2018/5. számú ítélete

A felperes munkavállaló 2003. augusztus 1-jétől állt az alperes munkáltató alkalmazásában humán erőforrás igazgatói munkakörben. A felperes munkavállaló házastársa (és egyben munkatársa) a közvetlen vezetőjéhez és a munkáltató igazgatójához intézett e-mailjében arról számolt be, hogy a felperes mással képzelte el az életét, kb. egy éve minden szempontból szorosabb kapcsolata van a munkáltató egyik alkalmazottjával. Az ügyvezető egyeztetést kezdeményezett a felperessel, javasolva a jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését. A központ a felperes munkavállaló igényét eltúlzottnak találta, ezért közös megegyezés a felek között nem jött létre. A munkáltató a munkavállaló munkaviszonyát felmondással szüntette meg a munkaviszonnyal kapcsolatos magatartással összefüggő okra hivatkozással, miszerint vezető munkakörben foglalkoztatott munkavállalóként egy alárendelt viszonyban lévő munkavállalóval intim jellegű, személyes viszony is meghaladó kapcsolatot létesített, tartott fenn hosszú időn keresztül, amelynek előzetes bejelentését a munkavállaló a munkáltató részére elmulasztotta.

munkáltató pedig hozzáfért azokhoz. Felülvizsgálati kérelmében a munkáltató arra hivatkozott, hogy a magánhasználat tiltott volt, így nem feltételezte, hogy a keresés elvégzésekor magánjellegű levelezéseket is feldobhat a rendszer, emiatt jogszerűen kezelte a munkavállaló személyes adatait. A Kúria szerint a rendelkezésre álló adatok alapján ítéleti bizonyossággal megállapítható volt, hogy az alperes korábban nem tiltotta a munkavállalóknak, hogy a rendszerben személyes üzeneteket váltsanak, a munkavállaló a munkáltatói felmondást követően nem kapott lehetőséget arra, hogy a főigazgatói utasításnak elegendő téve személyes adatait, üzeneteit törölje, arra a munkáltatótól nem kapott felszólítást sem, a tanúvallomásokból pedig megállapítható volt, hogy a munkáltató jogellenesen kezelte a munkavállaló személyes adatait.

³⁹ Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság [2016] i. m. 25–32.

³⁵ Ide tartozik például a tisztességesség elve, az adattakarékosság elve, a pontosság elve, a korlátozott tárolhatóság elve és az integritás és bizalmas jelleg elve. Lásd bővebben: *Magyarázat a GDPR-ról... i. m.* 103–121.

³⁶ GDPR 5. cikk (1) bekezdés c) pont.

³⁷ *Magyarázat a GDPR-ról... i. m.* 110.

³⁸ A már említett Mfv.IV.10.098/2021/7. számú ítéletben is megjelent a magánhasználat engedélyezésének a problematikája: az alperes munkáltató, egy meghatározott időponttól elrendelte az informatikai rendszer magánhasználatának a tilalmát és a korábban elküldött magáncélú üzenetek törlését, mivel egy informatikai alkalmazásra kötött szerződés miatt lehetővé vált a munkáltató számára a rendszerben küldött üzenetek ellenőrzése és keresése. Azonban a felperes munkavállaló az időközben megszűnt jogviszonyára tekintettel nem rendelkezett többé hozzáféréssel a rendszerhez, emiatt nem tudta törölni a magánjellegű üzeneteit, a

A munkavállaló elsődleges kereseti kérelme a jogviszony-megszüntetés jogellenességének megállapítására, az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére alapítva eredeti munkakörbe történő visszahelyezésére, másodlagosan kártérítés megfizetésére irányult. A munkáltató a kereset elutasítását kérte. Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Az eljárás másodfokú bíróság rész-, közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a munkaviszony helyreállítása és a bonusra vonatkozó kereseti kérelem elutasítása tekintetében helybenhagyta, egyebekben megváltoztatta, és megállapította, hogy a munkáltató jogellenesen szüntette meg a munkavállaló munkaviszonyát. A munkáltató felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős rész-, közbenső ítélet hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát kérte a kereset teljes elutasítása mellett.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott. A Kúria szerint a munkavállaló párkapcsolata személyiségi joga, így tőle erre nézve csak olyan nyilatkozat megtétele vagy adat közlése kérhető, amely személyhez fűződő jogát nem sérti, és a munkaviszony létesítése, teljesítése vagy megszűnése szempontjából lényeges. Ezen joga legfeljebb akkor korlátozható, ha az a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével arányos.

II. 2. A munkavállalótól követelhető személyes adatok

A vizsgálat kiindulópontját az Mt. 10. § (1) bekezdése képezi, mely kimondja, hogy a munkáltató a munkavállalótól olyan személyes adat közlését (vagy nyilatkozat megtételét) követelheti, amely a munkaviszony létesítése, teljesítése, megszűnése (megszüntetése) vagy az Mt.-ből származó igény érvényesítése szempontjából lényeges. Ez a bekezdés konkretizálja a célhoz kötöttség elvét a munkaviszony tekintetében. A lényegesség (vagy adatvédelmi terminológiával élve szükségesség) kritériuma abban az esetben teljesül, amennyiben a nyilatkozat vagy személyes adat közlése szükséges az Mt.-ben meghatározott célok (munkaviszony létesítése, teljesítése, megszűnése, megszüntetése vagy az Mt.-ből származó igény érvényesítése) eléréséhez.⁴⁰

A fent ismertetett ügyben az merült fel kérdésként, hogy a munkáltató összeférhetlenségi szabályzata előírhatta-e, hogy a szerelmi kapcsolatot jelentse be a munkavállaló? A Kúria – osztva a törvényszék álláspontját – megállapította, hogy a munkavállaló párkapcsolata a személyiségi joga és személyes adat, amely a munkavállaló magánéletébe tartozik, így a kezelésének meg kellett felelnie többek között a szükségesség–arányosság követelményének. Az Mt.

9. § (1) bekezdése deklarálja a feleket megillető személyiségi jogok védelmét, valamint rendelkezik a munkavállalót megillető személyiségi jogok korlátozásának feltételeiről. Eszerint a munkavállaló személyiségi joga akkor korlátozható, ha a korlátozás a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges és a cél elérésével arányos. A személyiségi jog korlátozásának módjáról, feltételeiről és várható tartamáról, továbbá szükségességét és arányosságát alátámasztó körülményekről a munkavállalót előzetesen írásban tájékoztatni kell.⁴¹ A felek jogából és kötelezettségeiből levezethető, hogy a munkajogviszony rendeltetése a munkáltató gazdasági céljainak elérése érdekében történő foglalkoztatás.⁴²

Az Mt. a szerelmi kapcsolat létesítésének bejelentését nem szabályozza, a munkáltató azt az Összeférhetlenségi szabályzatára alapította, amely rendelkezéseket tartalmazott a bejelentést illetően. Elképzelhető olyan eset, amikor a munkáltató jogszerűen előírhatja a bejelentés megtételét, amennyiben az igazolhatóan összefügg a munkaviszony rendeltetésével, feltétlenül szükséges és az elérendő célhoz képest arányos, emellett további feltétel, hogy a munkáltató ezekről a követelményekről megfelelő tájékoztatást nyújtson.⁴³ A vizsgált ügyben a munkáltatói szabályzat kötelező bejelentési esetként szabályozta a családtag alkalmazását, nevezetesen azt, ha a munkatárs a családtaggal alá-főlérendeltségi vagy ellenőrzési viszonyban áll. Meghatározta a családtag fogalmát is, melybe azonban a szerelmi kapcsolat nem tartozott bele. A családtagtól eltérő viszonyok esetében „tanácsos” volt a bejelentés megtétele. A „tanácsos” kifejezés alkalmazása nem felelt meg a szükségesség követelményének, a munkavállalót pedig nem terhelhette bejelentési kötelezettség olyan módon, hogy az személyiségi joga sérelmével járjon. A szerelmi kapcsolat nem tartozott a kötelezően bejelentendő esetek közé, ennek a bejelentése a munkavállaló mérlegelésére volt bízva: a Kúria szerint pedig egy ajánlott cselekmény nem teljesítése nem szolgálhat a munkáltatói felmondás indokául.

Összegzés

A személyes adatok védelmének kérdése a munka világában is megkerülhetetlen. A GDPR következtében a hazai munkahelyi adatvédelmi jog is változásokon ment át: bár magától értetődően ezek az „új” rendelkezések nem azonnal jelennek meg a legfelsőbb bírói fórum ítélezési gyakorlatában. A GDPR-nak, valamint a növekvő adatvédelmi tudatosságnak köszönhetően várhatóan növekedni fog a személyes adatok védelmével kapcsolatos jogesetek száma - beleértve a munka világát is.⁴⁴ Emiatt is öröndetes, hogy az Mt. módosításnak

⁴⁰ BANKÓ *i. m.* 67.

⁴¹ Az *Mfv.I.10.423/2015/7. számú ítéletben* a Kúria megállapította, hogy a munkavállaló nem köteles tájékoztatni a munkáltatót álláskeresői szándékáról és ennek okairól, mert az a magánszférájába tartozó, döntési szabadságát érintő kérdés, az *Mfv.I.10.016/2013/7. számú ítéletben* pedig a reprodukciós eljárással kapcsolatos vizsgálatok, azok kezdő- és végső időpontjáról szóló tájékoztatás

körében mondta ki, hogy erre nem kötelezhető a munkavállaló.

⁴² BANKÓ *i. m.* 62.

⁴³ RÁTKAI Ildikó: *A munkahelyi párkapcsolat megítélése egy kúriai döntés alapján*, Munkajog, 2020/1, 59.

⁴⁴ KULISITY Mária: *A munkáltató jogellenes munkahelyi ellenőrzésével és adatkezelésével kapcsolatos bírói gyakorlat*. In: Quid juris? Ünnepeket a Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete

köszönhetően *expressis verbis* megjelentek olyan rendelkezések, amelyek az ellenőrzés terén a leggyakrabban felmerülő kérdésekre választ adnak (pl. magánhasználat kérdése, ellenőrzés terjedelme, saját eszköz munkavégzésre történő használata). Ugyanakkor ezek a kérdések a módosítást megelőzően is megjelentek a bírói gyakorlatban, amely alapvetően a hatályos adatvédelmi követelményekkel egyező megállapításokat tett.

Felhasznált irodalom

Monográfiák, tanulmányok

- [1] *A GDPR magyarázata* (szerk.: Jóri András), HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2018.
- [2] BANKÓ Zoltán et al.: *Nagykommentár a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényhez*, Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2019.
- [3] FÜRJES Annamária–GUBA Veronika Rita: *Elektronikus eszközök használata a munkaviszonyban*, In: Visegrád 15.0: A XV. Magyar Munkajogi Konferencia szerkesztett előadásai (szerk.: Pál Lajos–Petrovics Zoltán), Wolters Kluwer Kft., Budapest, 2018.
- [4] HORVÁTH István–SZLADOVNYIK Krisztina: *Az EU adatvédelmi rendeletének alkalmazása a munkaviszony tekintetében - 2. rész*, Adó szaklap, 2018/8-9, 139–144.
- [5] JÓZAN Flóra: *Gondolatok az adatvédelmi tisztviselőről*, Jura, 2018/2, 394–413.
- [6] KULISITY Mária: *A munkáltató jogellenes munkahelyi ellenőrzésével és adatkezelésével kapcsolatos bírói gyakorlat*. In: *Quid juris? Ünnepi kötet a Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete megalakulásának 20. évfordulójára* (szerk.: Bankó Zoltán–Berke Gyula–Tálné Molnár Erika) Kúria–Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar–Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete, Budapest, Pécs, 2018, 235–255.
- [7] *Magyarázat a GDPR-ról* (szerk.: Péterfalvi Attila–Révész Balázs–Buzás Péter), Wolters Kluwer Hungary, Budapest, 2021.
- [8] *Munkajog* (szerk.: Gyulavári Tamás), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2013.
- [9] Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: *A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a munkahelyen alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer alapvető követelményeiről*, NAIH-4001-6/2012/V, 2013.
- [10] Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság: *A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság tájékoztatója a munkahelyi adatkezelések alapvető követelményeiről*, 2016.
- [11] RÁTKAI Ildikó: *A munkahelyi párkapcsolat megítélése egy kúriai döntés alapján*, Munkajog, 2020/1, 57–60.

Jogszabályok

- [1] 1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról.
- [2] 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.
- [3] 2012. évi I. törvény a Munka Törvénykönyvéről.
- [4] 2019. évi XXXIV. törvény az Európai Unió adatvédelmi reformjának végrehajtása érdekében szükséges törvénymódosításokról.
- [5] Article 29 Data Protection Working Party: *Opinion 03/2013 on purpose limitation*, 00569/13/EN WP 203. 2013.
- [6] Article 29 Data Protection Working Party: *Opinion 2/2017 on data processing at work*, 17/EN WP 249., 2017.
- [7] Article 29 Data Protection Working Party: *Opinion 8/2001 on the processing of personal data in the employment context*, 5062/01/EN/Final WP 48., 2001.
- [8] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet).
- [9] Európai Adatvédelmi Testület: *3/2019. számú iránymutatás a személyes adatok videoszerekkel történő kezeléséről*, 2.0 változat, 2020. január 29.

Bírósági határozatok

- [1] Emberi Jogok Európai Bírósága: *Bărbulescu kontra Románia*, no. 61496/08, 2017.
- [2] Emberi Jogok Európai Bírósága: *Libert kontra Franciaország*, 588/13, 2018.
- [3] Európai Unió Bírósága: C-468/10. és C-469/10. sz. egyesített ügyek, 2011.
- [4] Kúria Mfv.I.10.016/2013/7. számú ítélet.
- [5] Kúria Mfv.I.10.077/2013/7. számú ítélet.
- [6] Kúria Mfv.I.10.423/2015/7. számú ítélet.
- [7] Kúria Mfv.III.10.082/2013/5. számú ítélet.
- [8] Kúria Mfv.IV.10.098/2021/7. számú ítélet.
- [9] Kúria Mfv.IV.10.098/2021/7. számú ítélet.

megalakulásának 20. évfordulójára (szerk.: Bankó Zoltán–Berke Gyula–Tálné Molnár Erika) Kúria–Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi

Kar–Munkaügyi Bírák Országos Egyesülete, Budapest, Pécs, 2018, 255.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Patyi András, elnökhelyettes

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. Beliznai Kinga egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbíró Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbíró Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)

